

TC
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİMDALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİMDALI

**88 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ’NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ
1637 – 1638 (H 1046 – 1048)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat ATEŞ

VAN – 2008

TC
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİMDALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİMDALI

**88 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ’NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ
1637 – 1638 (H 1046 – 1048)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Murat ATEŞ

Danışman

Doç. Dr. Zeki TEKİN

VAN – 2008

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, jürimiz tarafından TARİH ANA BİLİM DALI, YENİÇAĞ BİLİM DALI'nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : Doç. Dr. Zeki TEKİN

Üye (Danışman) : Doç. Dr. Zeki TEKİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Sami AĞAOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet DEMİRTAŞ

ONAY : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

.....

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nde en önemli kararların alındığı siyasi, adli, hukuki, ekonomik vs. davaların görüşüldüğü bir yüksek mahkeme özelliği de gösteren Divân-ı Hümâyûn, her dilden ve her toplumdan Osmanlı vatandaşlarına açıktı. Bu özelliklerinden dolayı Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlar; Osmanlı Devleti'ni siyasi, sosyal, ekonomik, hukuki ve benzeri diğer alanlarda anlamamız için son derece önemlidir.

Devletin en yüksek karar mercii olan Divân-ı Hümâyûn'da mühimme, nâme, ahkâm, rûzname, mevâcib, yoklama gibi çok çeşitli defterler tutulmaktadır. Bu defterler içerisinde hiç şüphesiz Mühimme Defterleri en önemli yere sahiptir. Mühimme Defterlerinin ana konularını: Devleti ilgilendiren siyasi, iktisadi, kültürel, sosyal ve harp tarihine dair üst düzey kararlar teşkil eder.

Divân-ı Hümâyûn'a gelen meseleler görüşüldükten sonra bir karara varılarak, ferman şeklinde çıkmadan önce Mühimme Defterlerine yazılırdı. Bu defterlere yazılan kararlar daha sonra ilgili birimler tarafından düzenlenir ve ferman şekline dönüştürülerek ilgili muhatabına gönderilirdi. Teknik olarak, bu defterlerdeki her bir karar örneğine hüküm denir. Fermanların Mühimme Defterlerindeki hükümleri yazıldıktan sonra geçerlik kazanırdı. Aksi takdirde bir anlam ifade etmezdi. Bu bakımdan Mühimme Defterleri çok önemli bir yere sahip olmaktadır.

Tarih araştırmalarında en önemli arşiv malzemesi durumunda olan Mühimme Defterleri, son zamanlarda ayrı bir araştırma konusu olmuştur. Bu özelliklerinden dolayı biz de 88 Numaralı Mühimme Defteri'ni araştırmayı uygun bulduk. Bu defter, İstanbul'da bulunan Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Arşivi'nde "A.DVN.MHM.d" kodlu Mühimme Defterleri serileri içerisinde, 88 Numaralı Mühimme Defteri olarak tanımlanmaktadır. Yapmış olduğumuz araştırma neticesinde daha önceden çalışılmadığından emin olduktan sonra incelemeye karar verdik.

88 Numaralı Mühimme Defteri H. 1046 – 1048 tarihlerini ihtiva etmektedir. Yani Sultan IV. Murat dönemine aittir. Bu defterde her konuya ait hükme rastlanabilmektedir. Yani sefer hazırlığından halk arasındaki anlaşmazlıklara, tütün ve içki yasağından müsadere olaylarına, eşkıyalık olaylarından idarecilerin halka zulmetmesine, vergi meselelerinden idari taksimata, devşirme sistemi ile ilgili hükümlerden gümrükler ile alakalı hükümlere kadar farklı birçok

konuyla karşılaşmaktayız. Defterde toplam 342 hüküm bulunmaktadır. Umumiyetle, Divân-ı Hümâyûn Mühimme kaleminin yazı çeşidi olan divanî kırmısı ile yazılmıştır.

Defterin tam metninin fotokopi ve cd kaydını aldıktan sonra ilkin çeviri işlemine başladık. Hükümlerin farklı kâtipler tarafından yazılması ve bazı kâtip yazılarının okunmasının bir hayli zor olması sebebiyle metnin transkribinde bir takım zorluklarla karşılaşıldı. Transkrip yapılırken Arapça alfabedeki ayın harfi “ ‘ ” şeklinde, hemze harfi “ ’ ” şeklinde, metin içerisindeki zait vokal harfler olan “elif, vav, ye” harfleri de Türkçede kullanılan inceltme işareti “ ^ ” şeklinde gösterildi. Okuyamadığımız yerler parantez içinde üç nokta (...) ve okunmasında şüpheyeye düştüğümüz yerler ise parantez içerisinde soru işareti (?) belirtildi. Peş peşe okuyamadığımız birkaç kelime olunca parantez içindeki nokta sayısını (.....) artırmakta fayda gördük. Okuduğumuz ancak okunmasında şüphede kaldığımız kelimeler ise araya taksim işareti “ / ” konularak ifade edildi.

Transkrip işleminden sonra bize format açısından bir fikir verebilir diye Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı tarafından yayımlanan Mühimme Defterlerini ve bu konu üzerindeki çalışmalar ile yüksek lisans tezlerini de inceledik.

İncelemiş olduğumuz Mühimme Defterleri üzerine yapılan tez çalışmalarındaki eser planlarının birbirinden farklı olduğunu ve bir standart kazandırılmadığını tespit ettik. Pek tabii ilmi çalışmalarda özgün olmanın önemli olduğunu vurgulamak gerekir. Ancak diplomatik, arşivler, arşivlerdeki defter çeşitleri, Divân-ı Hümâyûn toplantıları, görevleri, üyeleri, Mühimme Defterlerinin ortaya çıkışı gibi ana ve önemli konuların mutlaka olması gerekir. En önemli arşiv kaynağı olduğu halde arşivcilik ve diplomatika hakkında bilgi verilmeyen çalışmalar ile Divân-ı Hümâyûn çalışmalarını aksettirdiğinden Divân-ı Hümâyûn’un işleyişi ve işlevlerinin açıklanmadığı tezlerle de karşılaştık. Yüksek Öğrenim Kurumu Tez katalogundaki mevcut tezleri inceleyerek bunlardan hem faydalandık hem de onlarda gördüğümüz eksik noktaları tez çalışmamızda tamamlayarak, bu alanlardaki açıkları kapatıp daha kapsamlı bir format oluşturmaya çalıştık.

Tez çalışmamız bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Osmanlı Diplomatika Sistemi ve doğuşu, Osmanlı Arşivciliği ve önemi, arşivlerde oluşan defterler içindeki en önemlileri olan Mühimme Defterleri ve Hazine-i Evrak’tan bahsetmeye çalıştık. I. Bölümde Divân-ı Hümâyûn teşkilatı, asli üyeleri, divan bürokrasisi, divanın başlıca defterleri ve

III

bu defterler içerisinde özellikle Mühimme Defterlerinin oluşumu, içerdiği konular, mühimme çeşitleri, şekli özellikleri ve bu konuda yapılan çalışmalara değindik. II. Bölümde 88 Numaralı Mühimme Defteri'ni fiziki durumu, diplomatika ve teknik özellikleri, dil özellikleri ve hüküm tarihlerinin tahlili olmak üzere değerlendirmesini yaptık. Ayrıca defterdeki hükümlerin muhatap makamları ile muhteva özelliklerini gruplandırdık ve tablolarını çıkardık. III. Bölümde ise defterin transkripsiyonunu ve hüküm özetlerini yazdık.

Bu tez çalışmasıyla Sultan IV. Murat dönemi üzerinde çalışmalar yapacak olan araştırmacılara faydalı olmayı hedefledik.

Bu tez çalışmamda yardımlarını esirgemedi bana yol gösteren saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Zeki TEKİN'e teşekkürlerimi arz ediyorum.

VAN – 2008

Murat ATEŞ

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Orhan Bey zamanında kurulan divân, devletin büyüme ve gelişmesine paralel olarak genişlemiş ve üye sayısı artmıştır. Klasik yapısına ise Fatih döneminde kavuşmuştur. Sıkı bir merkeziyetçilik ile yönetilen Osmanlı Devleti'nde Divân-ı Hümâyûn merkezdeki en önemli işleri gören makam sahiplerinden oluşur ve padişah adına karar verirdi. Aynı zamanda bir yüksek mahkeme özelliği de taşırdı.

Osmanlı Devleti'nde en yüksek karar organı olan Divan-ı Hümâyûn'da tutulan defterler içerisinde en önemlilerinden biri olan Mühimme Defterleri; siyasi, iktisadi, kültürel, sosyal vs. konulardaki Osmanlı Devlet teşkilatı ve medeniyetine ait önemli kararları içermektedir. Bu defterler içerisinde 88 Numaralı Mühimme Defteri Sultan IV. Murat dönemine ait H 1046 – 1048 / M 1637 – 1638 yılları içerisindeki kararlardan oluşmaktadır. Bu defterde toplam 342 hüküm kaydı bulunmaktadır. Bu kayıtlar divandan çıkan kararların müsveddesi durumundadır. Sadrazam başkanlığındaki Divân-ı Hümâyûn toplantılarında gerek davalar ve gerekse önemli meseleler görüşülerek, alınan kararlar Reisülküttab başkanlığındaki kâtipler heyeti tarafından bu Mühimme Defterlerine kaydedilir ve daha sonradan düzenlenerek padişah tuğrası çekildikten sonra geçerli olurdu. Mühimme Defterlerinde kaydı olmayan emirler geçersiz sayılırdı. 88 Numaralı Mühimme Defteri'nde hükümlerin çoğunluğu eşkıyalık olayları ile ilgilidir. Yani hükümlerin üçte biri eşkıyalık ile alakalıdır. İdarecilerin halka baskısı, halk arasındaki anlaşmazlıklar, hırsızlık olayları da düşünüldüğünde Duraklama döneminin bilinen yapısı ve bu yapıya karşı idarecilerin otoriteyi sağlama çabaları ortaya çıkmaktadır. Bunların dışında aşağıdaki konulara ait hükümlerde bulunmaktadır: vergiler, sefer hazırlığı, miras, vakıflar, tütün (duhan) yasağı, devşirme sistemi, gümrükler ve Karadeniz'deki Rus Kazaklarının zararları.

Anahtar Kelimeler: Mühimme, Eşkıyalık, Tütün (Duhan) yasağı, Devşirme Sistemi.

ABSTRACT

Divân which is established at an establishment period of Ottoman State at the time of Orhan Bey, has become large and organ number has increased becoming parallel to the development and expanding of the state. It has reached its classical structure at the time of Fatih. Divân-ı Hümâyûn which has been managed through a firm centralism in Ottoman State has been included by tessitura owners and has made a desicion in the name of Padishah. At the same time it has a high court aspect.

One of the most important notebooks, Mühimme notebook, which has been hold at Divan-ı Hümâyûn that is the utmost legislation constitution includes policy, economy, culture, social matters etc.belonging to the organisation and civilization of Ottoman State. Of these books, Mühimme notebook, number 88 includes desicions in H 1046 – 1048 / M 1637 – 1638 years in which belongs to IV. Murat period. There are 342 legislative records in this notebook. These records are in a position of drafts which are hold in Divân. Cases and the important matters have been interviewed through the head of Grand vizier at the meeting of Divân-ı Hümâyûn. Desicions which were made were recorded to the Mühimme notebooks by clerks through Reisülküttab and then these desicions became valid after they had been arranged and signed by Padishah. Commands which aren't recorded to the Mühimme notebooks have been invalid. Most of the legislations in Muhimme notebook, number 88, are concerned with banditry. That is, three one of legislation is concerned with banditry. When someone thinks pressure of administrators to the public, disagreements among the public, and robbery as well it arises discontinuance period which is known and struggles of administrators to provide the authority. Above all, there are legislations that belong to the subjects given below: Taxes, war preparation, inheritance, awqāf, prohobition of tobacco. Devshirme system, tariff and damages of Russian Kazakhs at Black Sea.

Key Words: Mühimme, Banditry, Prohibition of Tobacco, Devshirme System.

KISALTMALAR

A. DVN. MHM.d.	Bâb-ı Asâfî Divan (Beylikçi) Kalemî Mühimme Defteri
A.DVN.MKM.	Bâb-ı Asâfî Divân-ı Hümâyûn Mektûme Kalemî
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
B	Receb
Bkz.	Bakınız
C	Cemaziye'l-ahir
c.	Cilt
CA	Cemaziye'l-evvel
çev.	Çeviren
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
d.n.	Dipnot
H	Hicri
hkm.	Hüküm
İRCİCA	İslam Tarih, Kültür ve Sanat Teşkilatı
L	Şevval
M	Miladi
M	Muharrem
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N	Ramazan
R	Rebiü'l-ahir
RA	Rebiü'l-evvel
S	Safer
s.	Sayfa
sa.	Sayı
Ş	Şaban
TTK	Türk Tarih Kurumu
yay.	Yayınları
Z	Zilhicce
ZA	Zilkâde

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR	VI
İÇİNDEKİLER	VII

GİRİŞ	1
-------------	---

I. BÖLÜM	7
----------------	---

1.1. Divân-ı Hümâyûn	7
1.1.1. Genel Olarak Divân-ı Hümâyûn	7
1.1.2. Divân-ı Hümâyûn Üyeleri	10
1.1.2.1. Sadrazam	11
1.1.2.2. Vezirler	11
1.1.2.3. Kazaskerler	12
1.1.2.4. Defterdarlar	12
1.1.2.5. Nişancı	12
1.1.3. Divân Bürokrasisi ve Divan Hizmetlileri	13
1.1.3.1. Reisülküttab	13
1.1.3.2. Tezkireciler	14
1.1.3.3. Çavuşbaşı	14
1.1.3.4. Kapıcılar Kethüdası	15
1.1.4. Divân-ı Hümâyûn Kalemleri	15
1.1.4.1. Beylikçi veya Divan Kalemi	16
1.1.4.2. Tahvil Kalemi	17
1.1.4.3. Rûûs Kalemi	18
1.1.4.4. Âmedi Kalemi ve Âmedci	19
1.1.5. Divân-ı Hümâyûn Toplantıları	19
1.1.6. Arza Çıkma	21
1.1.7. Divân-ı Hümâyûn'un Yetkileri	23
1.1.8. Divân-ı Hümâyûn'un Başlıca Defterleri	24
1.2. Mühimme Defterleri	26

VIII

1.2.1. Genel Olarak Mühimme Defterleri	26
1.2.2. Mühimmenüvisler	27
1.2.3. Mühimme Defterlerinin Ortaya Çıkışı ve Tarihi Gelişimi.....	29
1.2.4. Mühimme Defterlerinin İçerdiği Konular	31
1.2.5. Mühimme Çeşitleri	32
1.2.6. Mühimme Defterlerinin Şekli Özellikleri	34
1.2.7. Mühimme Defterleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	40

II. BÖLÜM48

1. 88 Numaralı Mühimme Defteri'nin Değerlendirilmesi	48
1.1. Şekli Özellikleri	48
1.1.1. Fiziki Durum	48
1.1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri	50
1.1.3. Dil Özellikleri	57
1.1.4. Tarihler	58
1.2. Hükümlerin Muhatap Makamları.....	60
1.3. Hükümlerin Muhteva Özellikleri.....	64
1.1.1. Eşkıyalık Hükümleri.....	64
1.1.2. İdarecilerin Halka Zulmetmesi.....	64
1.1.3. Halk Arasındaki Anlaşmazlıklar.....	64
1.1.4. Çeşitli Vergiler ve Vergilerin Toplanması	64
1.1.5. Sefere Çıkılması ve Sefer Hazırlığı	64
1.1.6. Miras	64
1.1.7. Vakıf ve Vakıf Arazileri	64
1.1.8. Hırsızlık Olayları	65
1.1.9. Tütün ve İçki Yasağı	65
1.1.10. İdari Taksimat	65
1.1.11. Tayin	65
1.1.12. Müsadere.....	65
1.1.13. Devşirme	65
1.1.14. Gümrükler ve Gümrüklere Gelen Mallar	65
1.1.15. Rus Kazaklarının Zararları.....	65
1.1.16. İstanbul'un İaşesi.....	65
1.1.17. Muhtelif Meseleler.....	65

III. BÖLÜM.....	67
1. Hüküm Özetleri.....	67
2. Metnin Transkripsiyonu.....	103
 SONUÇ.....	 290
BİBLİYOGRAFYA.....	293
İNDEKS.....	297

GİRİŞ

Osmanlı Diplomatik İlmî ve Doğuşu

Osmanlılarda diplomatik sistemin kökeni Orta Asya'ya, oradaki Türk Devletlerine bağlanmaktadır. Uygurlardan sonra Orta Asya'daki Türk İslam devletleri tarafından, yani Samanoğullarından başlayarak Gazneliler, özellikle Karahanlılar, Selçuklular ve İlhanlılar tarafından geliştirilmiştir.

Anadolu'da, Selçuklulardan sonra devlet kuran Osmanlı Türklerinde de bu diplomatik sistem, usul ve geleneklerine varislik ettiği daha önceki Türk – İslam devletlerinde olduğu gibi geçerli olmuş, usul olarak kabul edilmiş bir sistemdi ve bu diplomatik usulleri, imparatorluğun kurulduğu XIV. Yüzyılın başlangıcına kadar geriye götürmek mümkündür¹.

Osmanlı Devleti'nde devlet dairelerinin örgütlenme ve işleyiş şekli, yazışmaların izlediği prosedür, yalnız idare tarihi bakımından değil, Osmanlı arşivlerinin sistemli bir araştırma yapısına kavuşturulması bakımından da önemli bir inceleme konusudur ve muhakkak yapılması gereken işlerin başında gelir. Tarihi araştırma yapmanın en sağlam yolu da, arşiv vesikalarının işlem (muamele) bakımından analizidir².

Osmanlı Devleti'nde daha kuruluşan itibaren bir arşiv fikrinin varlığı kayıtların defter şeklinde tanziminden ve titizlikle korunmuş olmasından anlaşılmaktadır. Günümüzdeki arşivcilikle aynı olmamakla beraber yazıya duyulan saygı ve yazılı Evrâkların korunmasında önemli bir rol oynamıştır³. Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun arşiv diyebileceğimiz (Hazine-i Evrâk) defterler hazinesi ile iç içe çalışmıştır. Bu yakınlaşmanın tabii bir sonucu olarak bürokratik

¹ M. Tayyib Gökbilgin, *Osmanlı İmparatorluğu ve Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, Enderun yay., İstanbul 1992, s.13.

² Halil İnalcık, "Osmanlı Bürokrasisinde Aklâm ve Muâmelat", *Osmanlı Araştırmaları I*, İstanbul 1980, s.1.

³ Necati Aktaş - Yusuf Halaçoğlu, "Başbakanlık Osmanlı Arşivi", *DİA*, c.6, İstanbul 1994, s.122.

işlem akışında hızlılığı görmek mümkün olmuştur. Yazışma kurallarına göre yetkililerin kanunlara uygun arzları ve beldelerin nizamına dair hükümler divan kalemi kâtiplerince, miri işlerden sayılan cizye avarız mukataa ile ilgili hükümler maliye kâtiplerince maliye defterlerine kayıt oluna gelmiştir. Arşivlerimizdeki esas malzemeyi defterler oluşturmaktadır. Zira Osmanlı Bürokrasisinde asıl olan defter sistemi idi. Defterlerde genellikle görüşülüp karara varılan hususlar ya özet halinde ya da aynen kaydedilirdi⁴.

Arşiv en basit anlamıyla “bir devletin, bir şehrin veya bir şahsın geçmişine ait belgelerin topluluğudur” diye tanımlanabilir. Arşiv ve Arşivcilik sosyolojik, ekonomik, tarihi ve kültürel konularda araştırma yapacakların ve kanuni haklarını arayacakların vazgeçilmez dayanaklarından birisidir. Geçmişle irtibat sağlayıp, gelecekte doğru yolun bulunmasına yardımcı olacak en güvenilir kaynaktır. Arşivler bir milletin en değerli hazinesi, bir devletin de varlığının hafızasıdır. Ait oldukları devrin örf ve adetlerini, sosyal yapısını, müesseselerini ve bunlar arasındaki münasebetleri korurlar.

Osmanlı arşivi olarak bilinen muazzam belge okyanusu, altı asırlık ömrü boyunca merkezileşme eğilimi taşımış bir devletin, iyi örgütlenmiş bürokrasisinin, bugün üzerinde otuzdan fazla milli devletin yer aldığı geniş bir coğrafyada çok çeşitli dil, din, örf ve kültürleri tek bir merkezden idare etme faaliyetine ait çok önemli bir yan üründen oluşmaktadır⁵.

Bilindiği gibi arşivlerin en önemli ve belki de birinci görevi, mevcut arşiv belgelerinin en iyi şekilde muhafazasını temin etmektir. Belgelerin en iyi şekilde muhafazası ise, bir takım şartlara ve bilhassa doküman hijyeninin (sağlık bilgisi) iyi bilinmesine bağlıdır. Aksi takdirde dokümanlar bir takım tehlikeler ve tahrip unsurları karşısında bulunuyor demektir. Bu duruma göre arşiv dokümanlarının maddi konservasyonu iki yönlü bir problem ortaya koymaktadır. Bir taraftan tahrip

⁴ Mustafa Kılıç, “Osmanlı Tarih Araştırmalarında Mühimme Defterlerinin Yeri ve 107 Numaralı Mühimme Defteri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.7, sa.2, 2003, s.252-253.

⁵ *Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz (Osmanlı Dönemi) I*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2000, s.3.

unsurlarına karşı koruma yollarının neler olduğu, diğer taraftan bozulan, tahrip olan dokümanların nasıl onarılacağıdır. Birincisi önleyici tedbirler ikincisi tedavi tedbirleridir⁶.

Osmanlı Devleti'nin başlangıcından beri çok iyi bir şekilde korunan arşivler maalesef devletin gerileme dönemine girmesiyle bozulan diğer kurumlar gibi ihmal edilmiş ve belgelerin bir kısmı tahribata uğramıştır. 1845 tarihinden itibaren modern arşiv çalışmaları başlamış, arşiv malzemesini korumak üzere Hazine-i Evrâk kurulmuş ve bir yıl sonra 1846 yılında Hazine-i Evrâk Nezaretine dönüştürülmüştür. İtalyan mimar Fossati'ye ihale edilen Hazine-i Evrâk binası 1848'de tamamlanmıştır. Modern tasnif çalışmaları yapılmış; 1849 yılına kadar olan evrak toplanıp konularına göre tasnif edilmiş, bu tarihten itibaren biriken evrak da tasnif edilip Hazine-i Evrâk'ta korunacaktır. Bürokratik açıdan kullanılmayan evrak da Hazine-i Evrâk haricindeki depolarda saklanacaktır. Binanın bitimiyle beraber binaya konulacak evraklar için fihrist defterlerinin düzenlenmesi kararı da çok önemlidir.

Hazine-i Evrâk, Bâb-ı Âlî'nin arşivi olarak kurulmuştur. Bu yüzden bütün arşivlerin özünü teşkil eder. Çünkü Bâb-ı Âlî, yani Sadrazam kapısı, padişahın mutlak vekilinin dairesidir. Özellikle Tanzimat'la birlikte bürokrasinin merkezi haline gelmiş olan Sadaret makamı için modern bir arşiv kurulması fikri uygulamada Hazine-i Evrâk'ı ortaya çıkarmıştır⁷. Orta, Yakın Doğu, Balkan ve Akdeniz ülkeleri içerisinde kudretli ve kuvvetli devlet olabilme vasfını çok uzun süre devam ettiren Osmanlı Devleti'nde arşiv fikri çok eskilere kadar uzanmaktadır. Arşivin bir milletin tarih ve kültür hazinesi olduğunu idrak eden ecdadımız, bunun içindir ki, kurduğu arşiv teşkilatına "Hazine-i Evrak" adını vermiştir. Osmanlı Devleti'nin resmi yazışmaları, merkez teşkilatı dairelerinin arşiv malzemesi, bugün İstanbul'da Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığında muhafaza edilmektedir. İhtiva ettiği yaklaşık yüz elli milyon civarındaki Osmanlı

⁶ Atilla Çetin, *Arşiv Belgelerinin Restorasyonu*, Kültür Bakanlığı Yay. nr. 296, Ankara 1977, s.1.

⁷ Hazine-i Evrâk ve diğer arşivler ile ilgili daha fazla bilgi için Bkz., *Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz(Osmanlı Dönemi) I*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2000, s.12-14.

Devleti'ne ait belgelerle, Türk tarihi ve kültürünün olduğu kadar, dünya arşivciliğinin de temel kaynaklarından birisi durumundadır⁸.

Tarihin yardımcı ilimlerinden biri olan diplomatik, dar anlamda belgelerin (vesika, doküman) incelenmesidir. Yani bir tarih kaynağı olarak ve kroniklerden ve tarih, vekayiname gibi her türlü mazbut eserlerden ayrı olarak, kelimenin gerçek anlamı da vesika, belge, doküman ilmidir. Diplomatik denmesinin sebebine gelince, belge türlerinin en önemlisi olup hükümdar ve padişah tevcihi demek olan ve eskiden beri öncelikle ve önemle inceden inceye araştırılan Fransızca *diplome* kelimesinden türemektedir ki, bizde bu *diplome* kelimesinin karşılığı, padişah tevcihi, bir görev veya dirlik verildiğini belgeleyen *Berat* terimidir⁹. Aslen Grekçe asıllı bir kelime olan “*diploma*” ikiye katlanmış şey, katlanmış kâğıt anlamına gelir. Eski Yunan’da ise iki levha arasına yazılmış “hukuk akdi” olarak geçer. Latincedeki karşılığı ise “*tavsiyename* veya *salahiyet*” kâğıdıdır. Ortaçağ’daki resmi devlet daireleri tarafından *diploma* kelimesi yerine “*berat*, *mektup*, *belge*” manalarına gelen “*charta*, *epistola*, *littera*, *pagina*, *briet* ve *urkunde*” kelimeleri kullanılmıştır. Fransızcadaki *diplome* “*şehadetname*, *berat*, *imtiyaz*” anlamlarını taşımakta; aynı kökten gelen diplomatik ise hukuki ve idari önem taşıyan belge ve resmi kayıtları malzeme ve muhteva yönünden inceleyen bilim dalı şeklinde tarif edilmektedir. Diplomatika olarak da kullanılan diplomatik, çeşitli belgelerin yazılış tarz ve şartları, kullanılma yerleri, ihtiva ettiği unsurları ve zaman içinde belgelerin özelliklerinde meydana gelen değişiklikleri inceler¹⁰.

Belge bilgisinin öğretiminde, vesika işleri, bunların meydana gelişinde olagelen işlemler, belgelerin türleri, şekilleri, muhtevaları ile onaylanması için gerekli olan vasıtalar, bunların tarihi belge olarak değerlerinin kestirilmesi, bu arada özellikle sahte belgelerin gerçeklerinden ayırt edilmesi konuları işlenir, öğretilir. Her belgenin karakter ve vasıflarının hüccet olarak geçerli olabilmesi için şekil ve değer bakımından tarihi bir kaynak ile ilişkili ve uyumlu olması şarttır¹¹.

⁸ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yay., Ankara 1995, s.VII.

⁹ M. Tayyib Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 14-16.

¹⁰ Mübahat S. Kütükoğlu, “Diplomatik”, *DİA*, c. 9, İstanbul 1994, s.360.

¹¹ Gökbilgin, *a.g.e.*, s.14-16.

İslam devletlerinde de belge bilgisinin “diplomatika” ortaya çıkışı ve basamak basamak gelişmesi Hz. Peygamber döneminden itibaren başlamış ve Emeviler, Abbasiler ve daha sonraki Türk İslam devletlerinde de birçok örneğine rastlanmıştır¹².

Osmanlı diplomatik ilmi “vesika” ve daha genel bir deyimle “Evrâk” terimleri üzerine dayanır. Şu halde, Osmanlı diplomatik ilmi denince hatıra ilk gelen şey vesikadır, belgedir. Vesika sözünden tarihi bir kaynak hizmeti görebilecek nitelikteki, tam doküman karşılığında olan vesikayı anlıyoruz. Vesikanın daha özel bir anlamı ise tarihi bir hadiseyi anlatan tarihi kaynakların verdiği bilgidir¹³. Vesika “sağlam delil, senet manalarına” gelmektedir. Vesika ile birlikte “varak”ın çoğulu olan Evrâk da kullanılmıştır. Osmanlı Devleti’nde ilmi ilk diplomatik çalışmaları II. Meşrutiyet’ten bir yıl kadar sonra Tarih-i Osmanî Encümeni’nin kurulması ve 1914’te Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası’nın yayımlanması ile başlamıştır. Gerçekte Osmanlı diplomatik ilminin kuralları Orta Asya’daki Uygurlara kadar uzanır¹⁴. Bundan çok daha eski tarihlerde tespit edilmiş olan Osmanlı diplomatik kaideleri asırlardır derlenen Münşeat mecmualarında yer almaktaydı. Bu mecmualardan bir kısmında sadece belge örnekleri bulunurken bir kısmı bununla yetinmeyip diplomatik kaidelerine de yer ayırmışlardır. Aslında bu tür mecmualar, ilmi bir gaye ile toplanmış olmayıp tamamen pratik maksatlarla kaleme alınmışlardır. Bu mecmualara “öğretici mahiyetteki münşeat mecmuları” demek pek de yanlış olmayacaktır¹⁵.

Osmanlı diplomatik ilmine temel sayılan tarihi belge, bu konu ile meşgul olmuş bir kısım bilginler tarafından, meydana çıkaran makam ve müessese göz önüne alınarak, önce Divan-ı Hümâyûn kalemlerine bağlanmakta ve bu alanda bir takım sınıflandırmalara girilerek Divan-ı Hümâyûn hakkında bilgi vermektedir¹⁶.

¹² “İslam Devletlerinde Diplomatik”, DİA., c.9, İstanbul 1994, s.360-363.

¹³ Gökbilgin, a.g.e., s.14-16.

¹⁴ Mübahat S. Kütükoğlu, “Osmanlılarda Diplomatik”, DİA., c.9, İstanbul 1994, s.364.

¹⁵ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1994, s.5.

¹⁶ M. Tayyib Gökbilgin, a.g.e., s.14-16.

Osmanlı bürokrasisinin temel defter serileri arasında hiç şüphe yok ki, Mühimme Defterleri adıyla bilinenler başı çeker. Bu defterler Osmanlı Divanı'ndan çıkan kararların bir suretlerinin kaydedildiği bir nevi zabıtlar / siciller hüviyetinde olduğundan muhtevaları itibariyle de pek çok araştırma sahasını ilgilendiren özelliğe sahiptirler. Üzerinde en çok durulan, modern tarih çalışmalarında oldukça erken tarihlerde farkına varılan temel kaynaklar olarak dikkati çeken Mühimme Defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin en meşhur defter serileri tasnifini oluşturur¹⁷. Mühimme Defterlerindeki hükümler Divan-ı Hümayun'un hangi konuları inceleyip karara bağladığını ve yetki alanlarını tespit etmemizi sağlayan birincil kaynak düzeyindedir¹⁸. Söz konusu defterler üzerinde toplanan ilgi, bunlara dayalı araştırmalarla, belirli konudaki kayıtların bir araya getirilerek yayımlanmasıyla yahut bütün bir defterin neşri ile giderek artmış ve bu tasnif serisi araştırmacıların vazgeçemediği kaynak külliyesi haline gelmiştir. Muhteva itibariyle divanın işleyişine bağlı olarak hazırlanmış olan bu defterlerdeki kayıtlar, yüksek karar organı olan bir kurumun belgeleri niteliği de taşıdıklarından hukuk tarihi yönünden ayrı bir önemi haiz bulunmaktadır¹⁹.

¹⁷ Feridun M. Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 3, sa. 5, İstanbul 2005, s.107.

¹⁸ Mustafa Kılıç, *a.g.e.*, s.253.

¹⁹ Feridun Emecen, *a.g.m.*, s.107.

I. BÖLÜM

1.1. Divân-ı Hümâyûn

1.1.1. Genel Olarak Divân-ı Hümâyûn

Bilindiği gibi tarihin en eski antik dönemlerinden günümüze değin uzanan süreçte, hükümdarlar ister batılı toplumlarda olsun, ister doğulu toplumlarda olsun, Devlet yönetimlerinde danışma kurullarından, meclislerden yararlanmışlardır.

Hükümdarlar ve yöneticiler doğru karar almak, sorumluluğu paylaşmak, hukuksallaştırmak (meşrulaştırmak) amacıyla verecekleri kararın kolektif aklın süzgecinden geçmesi gereğini hiçbir zaman göz ardı etmemişlerdir. Türkler Orta Asya’da bulundukları evrede kurdukları devletlerde ve gerekse Arap dünyası içine girdiklerinden sonra kurdukları devletlerde danışma kurullarına sahip olmuşlardır. Bilindiği gibi Osmanlı Devleti’nde ana danışma kurulu Divan-ı Hümâyûn’dur²⁰.

Divan-ı Hümayun, Osmanlı devletinde XV. Yüzyıl ortasından XVII. yüzyılın ilk yarısına kadar en önemli karar organı olmuştur. Padişah divanı anlamına gelmektedir. Divan kelimesi Türkçeye Arapça ve Farsça yoluyla geçmiştir. Aslen “Aramice”den gelmektedir. Divanın Farsçada ilk Arapçada ikinci anlamı “kurul” veya “toplantı”dır. Osmanlılarda ise divan, “toplantı, kurul, kurul-organ” karşılığında kullanılırdı²¹.

Hız. Ömer zamanından beri İslam Devletlerinde devlet işlerinin muhtelif divanlar kurularak yürütülmesi usulü mevcut idi. Osmanlı Devletinde ise Anadolu Selçuklu ve İlhanlı Devlet teşkilatının tesiri vardır. Bu devletlere de Abbasiler, Gazneliler ve Büyük Selçuklulardan geçmiştir²².

²⁰ Mehmet V. Seyitdanlıoğlu, “Divan-ı Hümayun’dan Meclis-i Mebusan’a Osmanlı İmparatorluğunda Yasama”, *Osmanlı*, c.6, Yeni Türkiye yay., Ankara 1999, s. 17.

²¹ Ahmet Mumcu, “Divan-ı Hümayun”, *DİA*, c. 9, İstanbul 1994, s. 430.

²² Recep Ahışhalı, “Divan-ı Hümayun Teşkilatı”, *Osmanlı*, c. 6, Yeni Türkiye yay., Ankara 1999, 25.

Büyük Selçuklularda divân, devletin iç ve dış yazışmalarının yapıldığı, ferman ve emirlere sultanın tuğrasının çekildiği ve devletin malî işlerinin kayıtlarını tutan bir kuruldu. Ayrıca ordu ile ilgili maaş, birliklerin teçhizatı işlerine de bakar, kayıt ve kontrollerini yapardı²³.

Orhan Bey döneminde kaynaklarda geçen Divan daha sonra devletin büyümesine ve gelişmesine paralel olarak genişlemiş ve üye sayısı artmıştır. Klasik yapısına kavuşması ve Divan-ı Hümayun adını alması Fatih Sultan Mehmet döneminde olmalıdır²⁴.

Sıkı bir merkeziyetçilikle yönetilen Osmanlı Devletinde Divan-ı Hümayun merkezdeki en önemli işleri gören makam sahiplerinden oluşur ve padişah adına karar verirdi. Hiçbir İslam devletinde bunun ayarında bir “kurul-organ” yoktu. Bunun sebebi, Türklerin daha İslamiyet’i kabul etmeden önce devlet işlerini görüştükleri kurullara sahip olmalarıydı.

Divan-ı Hümayun’a benzeyen gelişmiş ilk İslam Türk divanını Büyük Selçuklular kurmuşlardır. Divan-ı A’la adlı bu divanla Divan-ı Hümayuna geçiş süreci başladı. Bu divan geleneği Anadolu Selçukluları ve onun parçalanması ile oluşan beyliklerde de sürdü.

Osmanlı divanı II. Murat döneminde Divan-ı Hümayun vasfını kazanmaya başladı ve Fatih Sultan Mehmet döneminde tam gelişmiş şeklini aldı²⁵.

Fatih zamanına kadar toplantılarda divana padişah başkanlık yapmaktayken bu usul değişmiş Vezir-i Azam başkanlığında toplanmaya başlanmıştır. Ancak padişah toplantıları tamamen terk etmeyip gizli bir bölme arkasından takip etmekteydi.

²³ Aydın Taneri, “Divân”, *DİA*, c.9, İstanbul 1994, 383.

²⁴ Recep Ahışalı, a.g.m., 25.

²⁵ Ahmet Mumcu, a.g.e., s. 430.

II. Bayezid ve Yavuz dönemlerinde gelişmesini sürdüren Divan-ı Hümayun en mükemmel şekline Kanuni Sultan Süleyman zamanında kavuşmuştur.

XVII. yüzyıl ortalarından sonra ise Sadrazamların kendi konaklarında yaptıkları divan önem kazanarak yavaş yavaş Divan-ı Hümayun'un yetkilerine sahip olmuştur. 1650 yılında Sadrazamlara mahsus sürekli bir konak tahsis edilmiş Divan-ı Hümayun bürokrasisinin Reisülküttaplığa bağlı kısmının burada da hizmet görmeye başlamasıyla Divan-ı Hümayun'un önemi daha da azalmıştır. XVII. Yüzyılda "Paşa kapısı" daha sonraları ise "Babîâli" adıyla anılacak olan bu merkez kısa zamanda bütün devlet işlerinin görüldüğü, merkezi bürokrasinin büyük bir kısmının toplandığı yer haline gelmiştir. Daha önceleri Divan-ı Hümayun toplantılarının konusu olan genel devlet meselelerinin divan-ı Hümayun üyelerinin iştiraki ile görüşülmesinin Babîâli'deki muntazam olmayan bir başka şekli olarak yapılan "şura" toplantıları yine Divan-ı Hümayun fonksiyonlarından bir kısmını devir almasıyla aleyhinde ortaya çıkan önemli gelişmeler olmuştur²⁶.

Divan-ı Hümayun toplantılarının tamamen terk edilmesinden sonra bütün hükümet işlerinin görülmeye başlandığı Bâb-ı Âsafî, XVIII. Asır sonlarına kadar bu faaliyetini devam ettirmiştir. Bu tarihten sonra "Bâb-ı Âlî" tabiri, Bâb-ı Âsafî'nin yerine kullanılmıştır. XIX. asrın başlarından itibaren sadece Paşa Kapısının değil, Osmanlı Hükümetini ifade eden Bâb-ı Âlî (Sublime Porte) teşekkül etmiştir. Devletin en önemli işlerini yürüten Sadaret, Meclis-i Vükela, Meclis-i Vala, Dahiliye Nezareti, Hariciye Nezareti ve Deavi Nezareti, Bâb-ı 'Âlî teşkilatını oluşturmuştur ve cüz'i değişikliklerle bu anlayış Osmanlı Devleti'nin sonuna kadar devam etmiştir.

Tanzimat sonrası gerçekleştirilen düzenlemelerle ve yeni kurulan bazı müesseselerin Babîâli de toplanmasıyla, Sultan Abdülmecid ve kısmen de Sultan Abdülaziz devrinde Bâb-ı 'Âlî devletin yönetiminde öneminin ve ağırlığının arttığı bilinmektedir²⁷. 1654 tarihinden itibaren önemini tamamen yitiren Divan-ı Hümayun'un bütün işleri Sadaret dairesinde görülmeye başlanmış ve aslen Divan-ı Hümayun kalemlerine mensup olup, buraya intikal edenlere hademe-i Bâb-ı Âsafî

²⁶ Recep Ahışhalı, a.g.m., 25.

²⁷ *Başbakanlık katalog defteri*, s.50.

denilmiştir. Hademe-i Bâb-ı Âasafî, derecelerine göre Sadaret Kethüdası, Reisülküttab, Çavuşbaşı, Büyük ve Küçük Tezkireciler, Beylikçi, Mektupçu, Teşrifatçı, Kethüda Bey Katibi, Çavuşlar Katibi ve Gedikliler Katibinden mürekkeptir. Bunların da her birinin emrinde birer kalem mevcuttur. Bunlar; Sadaret Kethüdası Kalemi, Mektubi Kalemi, Amedi Kalemi, Reisülküttab Kalemi, Çavuşbaşı Kalemi, Beylikçi Kalemi, Teşrifatçı Kalemi ve Defterhane-i Amire Kalemi'dir²⁸.

XIX. yüzyılda artık önemini tamamen yitiren Divan-ı Hümayun sadece elçilerin ağırlanması, ulufe dağıtımı ve yeni tayin edilen devlet ricalinin eskiden beri süregelen bir adet olarak padişah tarafından arzlarda kabulü merasiminden ibaret kalmıştır²⁹.

1.1.2. Divân-ı Hümâyûn Üyeleri

Divan-ı Hümayun devletin en yetkili ve faaliyet açısından yoğun divanı olması sebebiyle, çok ciddi bir program içerisinde çalışması gerekmekte idi. Divan'da "erkân-ı erba'a" terimi ile ifade edilen vezirler, kazaskerler, defterdarlar ve nişancıdan oluşan, divan toplantılarında mütalaa beyan etme, karar verme yetkisi olan asli üyeler dışında, biri reisülküttab'ın idaresi altında çalışan tezkireciler, kâtipler vs.den oluşan divan bürokrasisini yürüten divan heyeti, diğeri de kapıcıbaşı, çavuşbaşı, muhızırbaşı, bostancıbaşı, asesbaşı, subaşı, gibi divanın asayişini kararların ifa ve icrasını sağlayan hizmet heyeti olmak üzere iki ayrı zümre mevcuttu. Divanın verimli ve disiplinli çalışmasında divan kâtiplerinin rolü büyüktü. Divan programının ve programdaki konuların süratle görüşülmesini sağlamak için ilgili evrakın ve defterlerin hazırlanması hep onların işi idi³⁰. Divan-ı Hümayun'un asli üyelerinin dışında Rumeli Beylerbeyi de İstanbul'da bulunduğu sırada divan üyeleri arasında yer alırdı. Vezirlik rütbesine yükseldikten sonra Yeniçeri Ağası ile Kaptan-ı Derya da asli üye olurlardı. Belirli bir idari ve adli görevi bulunmayan Şeyhülislam Divan-ı Hümayun üyesi değildi³¹.

²⁸ Aynı eser, s.61-62.

²⁹ Recep Ahışhalı, a.g.m., 25.

³⁰ Mehmet İpşirli, "Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi (İRCİCA)*, c. 1, İstanbul 1994, s.161.

³¹ Ahmet Mumcu, a.g.e., s. 431.

Divanda görüşülen idari, örfi işleri vezir-i azam, arazi işlerini nişancı, şer'i ve hukuki işleri kazaskerler ve mali işleri de defterdarlar görürlerdi. Hükümdarlar nerede bulunursa divan orada toplanırdı. Yalnız vezir-i azam seferde bulunurken büyük divan onun başkanlığı altında toplanırdı³².

1.1.2.1. Sadrazam

Sadrazamlar padişahın vekil-i mutlakı olmaları itibariyle çok geniş yetkilere sahip olup, icraatında sadece padişaha karşı sorumlu olmuşlardır. XVII. yüzyılın ikinci yarısına ait Tevkiî Kanunnamesinde din ve devlet işleri, saltanat nizamının sağlanması, had, kısas, hapis, nefiy, siyaset cezalarının icrası, dava dinleme, şer'i ve örfi akamı tatbik, zulmün bertaraf edilmesi, ülkenin idaresi, eyalet, sancak, tımar, imamet vs. tevcihi konularında bizzat padişah adına vekil-i mutlak olduğu ifade edilmiştir³³. Padişah sefere gitmediği zaman sadrazam serdar-ı ekrem ünvanını alır ve kendisine padişah yetkileri verilirdi. Sadrazam padişah adına ferman yazabilir ve gereğini icra eder. Belgelere pençe denilen imzasını atar. Padişaha bir meseleyi arz edeceği zaman meseleyi özetleyerek yazar ki, buna telhis ve takrir denir³⁴.

1.1.2.1. Vezirler

İlk Osmanlı divanında tek bir vezir vardı. XV. Yüzyıldan sonra vezir sayısı artınca birinci vezire veziriazam veya sadrazam denmiştir. XV. Yüzyılda vezir sayısı bir ara beşe çıkmıştır. XVI. yüzyılın sonuna doğru yediye yükselmiştir. Vezirlerin yetkileri hakkında kaynaklara bariz bir bilgi bulunmamaktadır. Bunlar çağdaş devletlerdeki bakanlara tekabül etmektedir. Protokolde eskiden olduğu diğer üyelerden önde yer almaktadırlar³⁵.

³² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK yay, Ankara 1984, s.2.

³³ İpşirli, a.g.m., s.164.

³⁴ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Kardelen Kitabevi, Isparta 1998, s.36.

³⁵ İpşirli, a.g.m., s.171.

1.1.2.3. Kazaskerler

Bu makama ilk atanan kişi Bursa kadısı Çandarlı Kara Halil'dir. XV. Yüzyılın sonlarına kadar tek bir kadiasker varken 1480 yılında sonra ikiye çıkarılmıştır. Anadolu ve Rumeli kadiaskerlikleri. Anadolu kadiaskeri boğazlardan itibaren devletin bütün doğu ve güney, Rumeli kadiaskeri ise Avrupa yakasındandaki eyaletlerde bulunan kadıların işlerine bakardı. Rumeli kadiaskeri rütbece Anadolu kadiaskerinden önde idi. Divan'daki mevkileri vezirlerden sonra gelirdi³⁶.

1.1.2.4. Defterdarlar

Defterdar, devletin mali işlerinden sorumlu idi. Divanda mali meseleler görüşülürken onun fikirleri alınırdı. Defterdar Fatih kanunnamesine göre tuğra ile hüküm yazdırmak ve göndermek yetkisine sahiptir. Devletin maliye bakanı durumundaydı. Topkapı sarayındaki defterdar kapısı denilen mahalde toplanan divanda devletin mali işlerini görür ve meseleleri hallederdi. Emrinde oldukça geniş bir memur kadrosu bulunuyordu³⁷.

1.1.2.5. Nişancı

Divan-ı Hümayun'un dört asli üyesinden sonuncusu olan Nişancı'nın hangi tarihten Osmanlı merkez teşkilatında yer aldığı tam olarak bilinmemektedir. Fatih döneminden itibaren nişancılık önemli ve hatırı sayılır bir makam oldu. Nişancının görevi padişah fermanlarına tuğra çekmektir. Ancak sadece bununla sınırlı değildir. Nişancının asıl yetkisi "müfti-i kanun" olarak örfi mevzuattaki müşkillerin hallinde yardımcı olmak, bütün bunlardan daha önemlisi merkezi bürokrasinin başı olarak demokrasi arkının ahenk içinde dönmesini temin etmektir. Nişancılar vezir rütbesinde değilse divan-ı hümayun üyesi olduğu halde divandan sonra arza giremezdi³⁸. Nişancının ayrıca en önemli vazifelerinden birisi de devlet arazi kayıtlarını ihtiva eden Tahrir Defterlerindeki düzeltmeler ve değiştirmelerin

³⁶ Ünal, *ag.e.*, s. 37.

³⁷ Ünal, *a.g.e.*, s. 38.

³⁸ İpşirli, *a.g.e.*, s.173-175.

yapılmasıydı. Nişancıdan başka hiç kimse bu işe kalem karıştıramazdı. Bu düzeltme ve değiştirmeler divan heyeti huzurunda yapılır, orada vezirlerden kim varsa ismi defterin kenarına yazılırdı³⁹.

1.1.3. Divân Bürokrasisi ve Divân Hizmetlileri

Divan-ı Hümayun'da üyelerin dışında aklam ve muamelatı yürüten, kararların ilgili yerlere kaydedilmesi ve tatbiki konularında faaliyet gösteren ve teşrifat işlerine bakan geniş bir bürokrasi kadrosu vardı. Bunlar Reisülküttab, tezkireci, çavuşlar, kapıcılar, kâtipler, vs.dir. Bu kadro Nişancı'ya bağlıdır. Ancak Nişancı, divan üyesi olması sebebiyle rey sahibidir. Bundan dolayı divan bürokrasisinin gerçek şefi Reisülküttab'dır⁴⁰.

1.1.3.1. Reisülküttâb

On yedinci asrın sonlarına kadar Divan-ı Hümayun kâtiplerinin ve kalemlerinin şefi olan Reisülküttab divan üyesi değilse de kendisinin divan yazışmaları ve divan muamelatındaki vukufu nedeniyle önemi büyüktü. Divan-ı Hümayun önemini yitirip işler Paşa kapısına intikal edince Reisülküttablarında önemi artmış, siyasi işlerde, murahhaslıklarda, elçiliklerde, görevlendirilmişler ve nihayet Reisülküttablık hariciye nazırı yani Dışişleri bakanlığı haline gelmiştir⁴¹. Nişancı'ya bağlı olan Reisülküttab'ın asıl vazifesi kavramın kendisinden de anlaşılacağı üzere divandaki kâtiplerin reisliğidir. Reisülküttab divan toplantılarının muayyen bir düzen içerisinde yapılmasını, toplantılardan önce gereken evrakın hazırlanmasını ve alınan kararların uygulanması işlerini yapardı⁴². Kanunnamelerde kaydedildiğine göre, verilen hükümleri ve kararları düzelttikten sonra tamamlamak, fermana uygun olarak emirleri yazmak, hükümdara ve sadrazama gelen mektupları tercüme ettirerek bunlara cevap hazırlamak ve divanda tezkirecinin bulunmadığı

³⁹ Yusuf Halaçoğlu, "Osmanlı Devlet Teşkilatı", *doğuştan günümüze Büyük İslam Tarihi*, c.12, Esra Yay., İstanbul 1989, s.324.

⁴⁰ Ünal, *a.g.e.*, s.39.

⁴¹ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.242.

⁴² Ünal, *a.g.e.*, s.39.

zamanlarda onun vazifesini yapmaktı⁴³. XVIII. yüzyıldan sonra Reisülküttablar devletin bütün gizli ve aşikar işlerinden haberdar olmaya başlamışlardı. Babîâli'deki siyasi işlere de bakması sebebiyle birinci derecede nüfuzlu vazife sahiplerindendi⁴⁴. XVII. yüzyıl ortalarında Paşakapısı adıyla anılan Babîâli'nin devlet işlerinde artık Divan-ı Hümayun gibi resmi bir müessese olarak teşekkül edip hükümet merkezi haline gelmesiyle birlikte reisülküttab ve ona bağlı olan bürokrasi buraya intikal etmiştir. Ancak Babîâli'nin kuruluşundan önce de reisülküttab ve Divan-ı Hümayun kâtipleri sadrazam konaklarında kısmen hizmet vermekteydi. Artık sadrazamın değişmesi ile değişen konaklar yerine sabit bir konağın devlet işlerini yürütmek üzere sadrazamlara tahsis edilmesi Divan-ı Hümayun'da teşekkül etmiş ve önemli ölçüde profesyonellik kazanmış reisülküttabın ve maiyetindeki kâtiplerin sadaret konaklarında eskiden olduğu gibi geçici ve sınırlı görevler ile değil, artık bu konağın daimi kadrosu arasında yer almalarını sağlamıştır. Babîâli'ye intikalin diğer bir sonucu olarak nişancının Divan-ı Hümayun bürokrasisi üzerindeki nüfuzu bir dereceye kadar kalkmış ve XVII. yüzyıl sonlarında doğru reisülküttablık kendisine bağlı olan birimlerdeki yetkili ve sorumlu memur haline gelmiştir⁴⁵.

1.1.3.2. Tezkireciler

Divan'da büyük tezkireci ve küçük tezkireci olmak üzere iki tezkireci vardı. Bunlarda doğrudan Nişancıya bağlı olarak görev yaparlardı. Nişancının özel sekreteri konumundadırlardı. Divan toplantılarında veziriazamın sağında ve solunda duran tezkireciler, görüşülecek konuları okurlardı. Tezkireciler olmadığı takdirde bu işi reisülküttab yapardı⁴⁶.

1.1.3.3. Çavuşbaşı

Çavuşbaşı da divan hizmetlilerindendi. Divandaki çavuşlar bunun emri altında olup sayısı üç yüz kadardı. Çavuşbaşı zabıta vazifesini yerine getirir, tevkifi

⁴³ İpşirli, *a.g.e.*, s.324.

⁴⁴ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.245.

⁴⁵ Recep Ahışhalı, *Osmanlı Devlet Teşkilatında Reisülküttablık (XVIII. yy.)*, İstanbul 2001, s.70.

⁴⁶ Ünal, *a.g.e.*, s.39.

emredilen şahısları bulup hapsederdi. Hükümetin emirlerini vilayetlere götürmek, sürgün kararı verilenleri sürgün yerlerine nakletmek, hakkında ölüm emri verilmiş olanları katl için mübaşirlik etmek gibi vazifeleri de vardı.

1.1.3.4. Kapıcılar Kethüdası

Kapıcılar Kethüdası saray teşrifatçısı olup, padişahla divan arasındaki haberleşmeyi sağlardı. Padişaha arzolunacak şeyler bunun vasıtasıyla yapılırdı. Çavuşbaşı gibi elinde gümüş bir asa ile divanda hizmet ederdi⁴⁷.

1.1.4. Divân-ı Hümayûn Kalemleri

Divan-ı Hümayun'da reisülküttab ve onun yardımcısı olan beylikçinin nezaretleri altında müteaddit kısımlara ayrılmış divan kalemi vardı. Üç daire şefi olan beylikçi, çok önemli gizli yazışmaların bizzat müsveddelerini yapar ve kendisine bağlı, dairelerden yani beylikçi, nişan veya tahvil ve rüus kalemlerinden gelen berat, ferman ve tahriratları yani yazışmaları görüp “sah” işaretini koyardı. Beylikçi yazı işlerinden dolayı reisülküttabın emri altında bulunurdu.

Divan-ı Hümayun Kalemleri, Babîâli'nin iyice teşekkülünden yani Paşa kapısı veya Bab-ı Asafî denilen sadrazam dairesinin bütün devlet işlerini üzerine alıp mercî olmasından evvel beylik (divan), tahvil (kese veya nişan), rüus ve daha sonra ilave edilen âmedi kalemi olmak üzere dört kısımdı. Her bir kısmın amirine kesedar denilirdi. Beylikçi kesedarı Divan-ı Hümayun Mühimme Kaleminin amiri idi. Divan-ı Hümayun kalemi, büyük divanın kararlarını tutan ve divanda müzakere edilen evrakı icabeden mahalle havale eden ve mühimme denilen divan müzakere ve kararlarını tesvid ve tebyiz ile tali işler hariç olarak emir ve hüküm suretlerini yazan bir daire idi⁴⁸.

⁴⁷ Halaçoğlu, *a.g.e.*, s.324-325.

⁴⁸ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.39-40.

1.1.4.1. Beylikçi veya Divan Kalemi

Beylikçiliğin ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir. Osmanlılarda divanın teşkil edildiği tarihten beri mevcut olması kuvvetle muhtemeldir. XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren nişancının devlet teşkilatındaki önemi azalmaya başlarken reisülküttab ön plana çıkmış, beylikçinin de bu dönemde divan kalemlerinin amiri olarak görev ve sorumluluğu artmıştır. Şer'i sahanın dışında kalan divan muamelatının düzenlenmesi, üst makamlara sunulması, divan defterlerinin tutulması, ahidname, ferman, hatt-ı hümayun, name-i hümayunların hazırlanması ve kontrolü hep onun sorumluluğunda idi.

Beylikçi kaleminde tutulan defterler arasında, name-i hümayun, mühimme, mühimme zeyli, atik şikayet, mukavelename, mühimme-i mektum, mühimme-i Mısır, nefiy ve kısas, imtiyaz, mukteza, kalebend, ahkam, izn-i sefine, tevcihat-ı mülkiye, kilise, şehbender, gayri müslim cemaatleri, nişan, tekaüd, kanunname-i askeri ve meclis-i Tanzimat defterleri sayılabilir⁴⁹.

XVIII. yüzyılda fermanlar ve Babîâli emirleri (mali işlere taalluk edenler hariç olmak üzere) tastir edilir ve devletin bütün vesikaları ve kanunnameleri tanzim olunurdu. Bu kalem vasıtasıyla fermanların gönderilmesi temin edildiği gibi, gerek kanunnamelerin ve muahedelerin ve gerekse tastir olunan bütün ferman ve beratların sicili tanzim edilirdi⁵⁰.

Divan-ı Hümayun kalemine bağlı beylik şubesi Divan-ı Hümayun kaleminin ana unsurunu oluşturmaktadır. Bu özelliğinden dolayı “divan kalemi” olarak da isimlendirilmiştir. Beylik, tahvil ve rûûs şubelerinin amiri durumundaki beylikçinin en yoğun faaliyet gösterdiği kalemin burası olması araştırmalarda genellikle “beylikçi kalemi” adıyla yeni bir isimlendirmeye gidilmesine neden olmuştur. Ancak yaygın olarak kullanılan “beylikçi kalemi” adının devrin kaynaklarında pek yer

⁴⁹ Mehmet İpşirli, “Beylikçi”, *DİA*, İstanbul 1992, c.6, s.78.

⁵⁰ Baron von Hammer – Purgstall, “XVIII. Asırda Osmanlı Devletinde Devlet Teşkilatı ve Bâbı-Âlî”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, c.7, sa. 2-3, İstanbul 1941, (çev., Asistan Halit İlteber), s.571.

almadığı, bunun yerine kaynaklarda genellikle “beylik tarafı” veya “beylik kalemi” adlarının kullanıldığı görülmektedir⁵¹.

Divan-ı Hümayun’da görüşülüp karara bağlanan konuların müsveddeleri kaleme hazırlanır, beylikçinin ve reisülküttabın kontrolünden sonra kesinleşerek temize çekilir, tuğra için nişancıya gönderilirdi. Önemli meselelerde ferman çıkarılmak için önce sadrazam bir telhisle padişahın rızasını alır, oradan gelen hatt-ı hümayuna göre beylikçi kaleminde müsvedde hazırlanır, ilgili makamlardan geçerek kesinlik kazanırdı. Beylikçi, kendisine havale edilen meselenin önemine ve mahremiyetine göre açık veya gizli olarak çalışma saatleri içerisinde dairesinde, eğer çok gizli ise akşam evinde metni kaleme alırdı. Tamim niteliğindeki fermanları ise kalemdaki bir kâtip okur, çok sayıda kâtip aynı anda yazardı. Nitekim yeniçeri ocağının kaldırılması ile ilgili ferman Beylikçi Pertev Efendi tarafından kaleme alınmış, yüzden fazla suret çıkarılarak pek çok yere gönderilmişti.

Beylikçiler Umur-ı Hariciye Nezareti yani Dışişleri Bakanlığı kuruluncaya kadar reisülküttabın başyardımcısı durumunda iken 1837’de (1253) reisülküttabın Hariciye Nazırı olmasından sonra sadarete bağlanmışlar ve oradaki kalemlerin amiri durumuna gelmişlerdir. XIX. yüzyılda Beylikçilere diplomatik sahada önemli görevler verilmiş, elçiliklerde görevlendirilmişlerdir⁵².

1.1.4.2. Tahvil Kalemi

Buna nişan kalemi veya kese kalemi de denilirdi. Birinci sınıf şehir hâkimlerinden yani mevâli denilen vilayet kadılarının, vezir, Beylerbeyi, Sancakbeyi beratlarıyla zeamet ve timarların kayıtları hep burada idi. Bir kimseye zeamet veya timar tevcih olunduğu zaman ibtida derkenar olmak üzere defterhaneye gider ve orada derkenar olunup buyurultusu alındıktan sonra tahvil kalemine gönderilirdi⁵³. tahvil kaleminde yazılan evrak çeşitleri;

⁵¹ Ahışhalı, *Reisülküttablık*, s.74.

⁵² İpşirli, *Beylikçi*, s.431.

⁵³ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.43.

- 1) Üç tuğlu paşalara, iki tuğlu Beylerbeyilere, bir tuğlu sancakbeğlerine verilen beratlar
- 2) Sebt veya tevcih fermanı. Bunların beratla beraber verilmesi şarttır. Memuriyete tayin edilmiş bulunan paşalar ve beğler ancak bu fermanlara istinaden kendilerine tefviz olunan Beğlerbeğliklerini deruhte edebilirler.
- 3) Tahvilat; mahlûle kalmış olan askeri tımarlar, tahvilat denilen bu berat veya fermanlarla verilir. İşbu tahvillerin ancak mezkûr kalem tarafından tezkerelerle tebdil edilmesinden sonra, birinci kalem tarafından icap eden beratlar tastir edilir⁵⁴.

Devletçe yazılan bütün beratlar tahvil ve beylik kâtipleri tarafından yazılıp berat mümeyyizi tarafından tashih ve âmedci tarafından kontrol edilerek gönderilirdi. Tahvil kaleminin şefine tahvil kesedarı denilirdi⁵⁵.

1.1.4.3. Rüûs Klemi

Reisülkütuba bağlı, “rüûs kisedarı” adı verilen bir kalem şefinin idaresinde personelini divan-ı Hümayun kâtiplerinin oluşturduğu Divan-ı Hümayun kaleminin bir şubesidir. Aynı zamanda hiyerarşik olarak beylikçinin de sorumluluk alanı içerindedir⁵⁶. Bu kaleme Rüûs-ı Hümayun klemi de denilmektedir. Vezir, Beylerbeyi ve tımar sahipleri hariç olarak Osmanlı memleketlerindeki bütün vakıflarla vazife sahipleri ve gümrüklerden verilen sair vazife kayıtları burada olduğundan kendisine vazife yani bir yerden maaş verilen bir kimsenin maaş bordrosu ve buna müteallık rüûs buradan yazılıp beratı ile tezkiresinin yazılması için kaydının bulunduğu kaleme gönderilirdi. Yani bütün dairelerin reis ve mümeyyizleriyle kapıcı başlara, kal’a ağılıkları, dizdarlıklar, kethüdalıklar, müderris, vaiz, devirhan imam, hatip ve mütevellilerle hazine ve evkaftan maaş ve tahsisat alanların maaş işlerine burası bakar ve bütün muamele buradan sorulurdu⁵⁷. Yani bu kalem evvelki kalemler gibi tayin emirnameleriyle ve maaş bordroları ile

⁵⁴ Hammer, *a.g.e.*, s.571.

⁵⁵ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.44.

⁵⁶ Ahışhalı, *Reisülkütubluk*, s.97.

⁵⁷ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.45.

iştigal eder. Fakat bu işleri yalnız sivil ve askeri devlet memurları için yapar, katiyen Beylerbeyilerin ve tımar sahiplerinininki ile meşgul olmaz. Bu emirnameler rûs ismini alır⁵⁸.

1.1.4.4. Âmedi Kalemi ve Âmedci

Âmedci Efendi reisülkütabın kalem-i mahsus müdürüdür. Padişahın kendisine sadrazam tarafından yazılacak takrir, telhis, ile yabancı devletlerle yapılacak antlaşmalar suretleri, protokoller, elçi, konsolos, tercüman ve yabancı tüccarlara dair gereken yazılar ve evrak hap buradan yazılır ve burada saklanırdı. Divan-ı Hümayun'un en önemli dairelerinden biridir. Âmedi kalemi, devlet sırlarına dair olan şeyleri yazdığından dolayı buraya alınacakların fevkalade ketum ve iyi ahlaklı olmalarına çok dikkat edilirdi. Reisülkütabın bütün gizli ve aşikâr yazıları amedcinin elinden geçerdi⁵⁹. Âmedci Efendi reisülkütabın sadrazam namına hazırladığı telhisleri tebyiz eder ve bazı konularda kendisi de telhis hazırlardı. Yeni verilen tımar ve zeametler dolayısıyla reisülküttaba ait olan rûsûmu istifa eder. Bu rûsumlar istifa edildikçe ait olduğu kalem tarafından üzerine Farsça Amed, yani geldi kelimesi işaret edildiğinden, Amedci ünvanı da buradan gelmektedir⁶⁰.

1.1.5. Divân-ı Hümâyûn Toplantıları

Orhan Bey döneminden Fatih döneminin ilk devirleri de dâhil olmak üzere divan, her gün hükümdarın riyasetinde toplanmakta idi. Divan görüşmeleri sabah namazından sonra başlayıp öğleye kadar devam eder ve sonra yemek yenilerek toplantı sona ererdi. Fatih devrine kadar padişahlar, divandan sonra vezir-i azam ve vezirleri ile yemek yerlerken, İkinci Mehmed hem padişahların divana riyaset etmelerini ve hem de yemek usulünü kaldırmış ve bunu kanunnamesinde bir madde olarak zikretmiştir⁶¹. Ancak Divan-ı Hümayun'un bir padişah divanı olduğu ve

⁵⁸ Hammer, *a.g.e.*, s.571-572.

⁵⁹ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.55-56.

⁶⁰ Hammer, *a.g.e.*, s.573.

⁶¹ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.2. "...Cenâb-ı şerifim ile kimesne taam yimek kanunum değildir, meğer ehl-i ıyalden ola, ecdad-ı ızamım vüzerasiyle yermiş, ben refetmişimdir..." d.n. 4.

sonuna kadar bu vasfını koruduğu şüphesizdir. Dolayısıyla bazı nazik dönemlerde veya münferit bazı olaylarda padişahların bizzat divana riyaset ettikleri görülmüştür⁶². Yine Fatih Sultan Mehmet döneminde divan toplantılarının haftada dört güne indiği anlaşılmaktadır. Bun konuda Fatih Sultan Mehmet; “...evvela bir arz odası yapılsın, cenab-ı şerifim pes-i perdede oturup haftada dört gün vüzeram ve kazaskerlerim ve defterdarlarım Rikab-ı Hümayunuma arza girsinler...” diye emretmiştir⁶³.

Divan toplantılarının XVI. Yüzyılda genellikle Cumartesi, Pazar, Pazartesi ve Salı olmak üzere haftada dört güne indiği, Pazar ve Salı günleri iki kere arza girildiği anlaşılmaktadır⁶⁴. Başlangıçta arz günleri de dört gün iken sonraları arz günleri iki güne indirilmiştir⁶⁵. Fatih Sultan Mehmet döneminde başlayan Veziriazam başkanlığındaki divan toplantıları da haftada dört gün olarak devam etmiştir. XVII. yüzyılda divan toplantıları haftada iki güne düştü. XVIII. yüzyılda ise divan idari bir kurum olarak işlevini kaybetmeye başladı. Sadece bazı tören merasimlerde toplanır hale geldi⁶⁶.

Divan-ı Hümayun toplantısı ve faaliyeti ilk ve orta devirlerde pek mühim olup birinci ve ikinci derecedeki siyasi, idari, askeri, örfi, şer, adli ve mali işler şikâyet ve davalar hep burada görüşülüp alakadarlar tarafından tetkik edildikten sonra bir karara bağlanırdı. İdari, siyasi ve örfi işler resen ve diğerleri bir lüzum veya müracaat üzerine veya itiraza mebni temyiz suretiyle tetkik edilirdi. Memleketin herhangi bir yerinde haksızlığa uğrayan zulüm gören veya mahalli kadılarca haklarında yanlış hüküm verilmiş olanlar, valilerden, askeri sınıflardan şikâyeti bulunanlar, vakıf mütevellilerinin haksız muamelelerine uğrayanlar ve sair davacılar için dava kapısı açıktı.

⁶² İpşirli, “Devlet Teşkilatı”, s.159–160.

⁶³ Tevfik Temelkuran, *Divan-ı Hümayun Mühimme Kalemi*, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Kürsüsü yayımlanmamış Mezuniyet Tezi), İstanbul 1970, s. 2-3.

⁶⁴ İpşirli, “Devlet Teşkilatı”, s.159–160.

⁶⁵ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.3

⁶⁶ Ünal, *a.g.e.*, s. 32.

Sarayda toplanan divan üç türlü olurdu. Bir muayyen günlerde toplanan alelade divan, ikincisi kapıkulu ocaklarına maaş verilmesi ve sefir kabulü için toplanan Galebe divanı ve üçüncüsü de fevkalade olarak divan günleri haricinde ve fakat padişahın Babüssaade'ye tahtının kurulmasıyla toplanan Ayak divanı⁶⁷.

Yukarıda değindiğimiz gibi Divan toplantıları sabah namazını müteakip başlardı. Divan-ı Hümayun'da Sadrazam'ın oturduğu sedir, padişahın Divan-ı Hümayun görüşmelerini dinlediği Kasr-ı adil denilen pencerenin altında olup yarım metre (bir buçuk kadem) yüksekliğinde idi. Bu sedir üzerinde Sadrazam'ın sağ tarafında kıdem sırasıyla kubbe vezirleri ve sol tarafında da öncelikle Rumeli ve onun altında Anadolu Kazaskerleri otururlardı. Nişancı veya tevkiî yalnız olarak sadrazamın sağ ilerisindeki bölümde ve defterdarlar da sol ilerisindeki bölümde yerlerinde otururlardı. Defterdarların arkasında ikinci kubbe altında ruzanameciler, muhasebeciler, mukabeleciler, mukataacılar mevkufatçılar, teşrifatçılar, tezkireciler vs. kalem amirleri otururlardı. İkinci kubbeye bitişik üçüncü kubbe altında yukarıda saydığımız kalem reislerinin dairelerinin defterleri sandıklar içinde dururdu. Bu kısmın kapısı her divan günü sadrazamdaki mühr-i hümayunla mühürlenir ve açılırdı. Bunun haricindeki kubbe arasında reisülküttab ile divan-ı hümayun kâtiplerinin daireleri vardı. Kubbealtı haricindeki sekiler üzerinde matbah emini, şehremini, arpa emini, gümrük emini, tersane emini, koyun emini ve mimar ağa oturup bir iş olur diye emre intizar ederlerdi⁶⁸.

1.1.6. Arza Çıkma

Sadrazamların Topkapı sarayında Kubbealtı'nda toplanan devlet erkânının müzakerelerinin neticesini bildirmek üzere padişahların huzuruna çıkmaları hakkında kullanılır bir tabirdir⁶⁹. Divanda alınan kararlardan ve varılan sonuçlarından padişahın haberdar edilmesi ve sonuç olarak muvafakatının alınması için arza girilmesi önemli bir unsur idi. Divan-ı Hümayun'un bir padişah divanı olduğu

⁶⁷ Divan-ı Hümayun toplantıları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yay., Ankara 1984, s. 13.

⁶⁸ Uzunçarşılı, a.g.e., s.17-20.

⁶⁹ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. 1, MEB. Yay., İstanbul 1993, s. 90.

dikkate alınacak olursa arzın bir hukuk kaidesi olduğu söylenebilir. Çoğu kere sembolik bir protokol gibi geçen arz uygulamasında zaman zaman padişahların kararları geri çevirdiğini, sert mukabele ettiğini, bu yolla divan çalışmalarını denetlediğini söylemek gerekir⁷⁰. Divan-ı Hümayun'un haftada dört defaki toplantısında padişahın huzuruna girilecek arz günleri Pazar ve Salı olup, divanın haftada iki defa toplandığı günlerde ise bu arz günü yalnız Salı idi. Bu kabul merasimi de divan görüşmelerinin bitip yemek yenildikten sonra olurdu. İlk defa Fatih Sultan Mehmet döneminde yapılan arz odası Babüsaade'den sarayın üçüncü yerine gidince karşıya düşmektedir. Padişah burada takriben altmış santim yükseklikte taht üzerinde oturak divan heyetini kabul ederdi⁷¹.

Divan-ı Hümayun'un mutad toplantılarında toplantı gündemini Reisülküttab hazırlar, ilk önce siyasi ve idari konular görüşülürdü. Bir yüksek mahkeme şeklinde çalışan divanda padişahın onayına sunulması gerekmeyen işler hakkında hemen karar verilir ve hazırlanan müsveddeler temize çekilmek üzere Nişancıya teslim edilirdi. Nişancı da padişah tuğrası çekili fermanı hazırlar veya hazırlatırdı. Böylece idari, siyasi veya adli bir konuda padişah adına karar verilmiş olurdu. Ancak divan üyeleri bazı konuları padişaha arz etmeden kesinleştiremezlerdi. Bu işleme "arza çıkmak" denirdi. Toplantı bitince üyeler sıra ile padişah huzuruna çıkıp görüşülen işler hakkında bilgi verirlerdi. Padişah bu görüşleri onaylarsa kararlar kesinleşmiş sayılırdı⁷².

Divan-ı Hümayun üyelerinin arza kabulleri sadrazam tarafından reisülküttab vasıtasıyla padişahıtan istenirdi. Padişahın müsaadesi çıkınca öncelikle vezir değilse divan heyetine dâhil olmayan yeniçeri ağası girer ve ocak hakkında bilgi verirdi. Eğer yeniçeri ağası vezir ise ilk önce yeniçeri ağası sıfatıyla arza girer sonradan vezir olması dolayısıyla sadrazam ve diğer vezirler ile huzura kabul olunurdu.

Yeniçeri ağasının arzdan çıkmasından sonra Rumeli ve Anadolu Kazaskerleri arza girerek kendi işleri hakkında bilgi verirlerdi. Yani Rumeli ve Anadolu

⁷⁰ İpşirli, "Devlet Teşkilatı", s. 163.

⁷¹ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.30.

⁷² Mumcu, *a.g.e.*, s. 431.

kadılarının tayin işlerini arz ve kadılara ait kendi telhislerini okurlar ve padişah'tan bir emri olup olmadığını beklerlerdi.

Kazaskerlerin arzdan çıkmasından sonra Sadrazam, vezirler, defterdarlar ve nişancı hep beraber arza girerlerdi. Arz tamam olup avdete izin verildiği zaman sadrazam ve beraberindekiler padişahı selamlayarak sadrazam yer öpüp çıkarlardı⁷³. Vezir rütbesinde değilse nişancı arza giremezdi⁷⁴.

Divan üyelerinin arza giriş sırasına baktığımızda Osmanlı devlet yapısı ve anlayışı ile bağlantılı olduğu dikkati çekmektedir. Önce padişahın kullarının komutanı olan yeniçeri ağasının girmesi devletin orduya dayandığı ve orduya verdiği önemin bir tezahürü olduğu gibi; ardından şer'-i şerifi ve hukuku temsil eden kazaskerlerin girmesinin Osmanlı Devleti'nin İslam dinine ve hukukuna verdiği önemin bir ifadesi olduğu daha sonra ise idareyi, maliyeyi ve hazineyi temsil eden sadrazam ve diğer vezirler ve defterdarların girmesinin manidar olduğu görülmektedir⁷⁵.

1.1.7. Divân-ı Hümâyûn'un Yetkileri

Divan-ı Hümayun uzun zaman Osmanlı Devletinin en güçlü müesseselerinden biri olmuştur. Divan-ı Hümayun'un tabii başkanı olan padişahın kendi yönetim yetkisini yine kendi denetiminde olarak bu teşkilat ile paylaşması Divan-ı Hümayun'a kanun koyma, yürütme ve mahkeme edebilme gibi hususlarda çok geniş yetkiler vermektedir.

Osmanlı topraklarında adaletin sağlanması, yürütülmesi ve denetlenmesi de Divan-ı Hümayun aracılığı ile olmuştur. Taşra yöneticileri Divan-ı Hümayundan tayin edildiği gibi bunlar hakkında yapılan en küçük şikâyetler bile yakından takip edilmiş, adaletsizliği tespit edilen yöneticiler hakkında takibat başlatılması için

⁷³ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.31-34.

⁷⁴ Ünal, *a.g.e.*, s.32.

⁷⁵ İpşirli, "Devlet Teşkilatı", s.163.

Divan-ı Hümayun'dan çeşitli kimseler gönderilmiş veya ilgili kimse bizzat Divan-ı Hümayun'a çağırılmıştır.

Divan-ı Hümayun'un en fazla meşgul olduğu konular başında adli davalar gelmekteydi. Herhangi bir konu hakkında şikâyeti olan halk mahallindeki mahkemeleri atlayıp Divan-ı Hümayun'a başvurabilmekteydi. Aynı şekilde mahkeme kararlarına itiraz da edebilmekteydi. Bu bakımdan Divan-ı Hümayun bir üst mahkeme konumundaydı.

Adaletin tecellisi için titizlikle ele alınan davalarda mümkün ise davacı ve davalı bir araya getirilir, mümkün değil ise mahallin kadısından iddia edilen konuda bilgi istenir, gerekirse divandan çavuşlar veya “mübaşir” adı verilen, o iş için görevlendirilmiş kişiler gönderilerek geniş araştırma yapılırdı.

Adalet karşısında herkes eşit konumdaydı. Müslim – gayri müslim zengin – fakir, yönetici – halk, kadın – erkek gibi hiçbir zümre ve cinse en küçük ayrıcalık tanınmazdı⁷⁶. Divan-ı Hümayun'un idari ve siyasi yetkileri yanında Batılı gözlemcilerde hayranlık uyandıran tarafı adli işlerde kendini göstermektedir. Buraya sosyal mevki, yaş, din, dil, cinsiyet farkı kesinlikle gözetilmeksizin herkes yazı ile veya bizzat başvurabilirdi. Üyeler bütün şikâyetleri dinlemek zorundaydılar⁷⁷.

1.1.8. Divân-ı Hümâyûn'un Başlıca Defterleri

Aslı Grekçe olan, sonra Arapça ve Farsça aracılığı ile Osmanlı Türkçesine de geçen defter kelimesinin çoğulu olan defâtir de kullanılır. Bu kelime sicil sözü ile aynı anlamda da kullanılır. Her ikisi de resmi maksatlar için hazırlanmış kayıt, not ve yazıları kapsayan bir karakter gösterirler.

⁷⁶ Ahışhalı, “Divan-ı Hümayun Teşkilatı”, s.32.

⁷⁷ Mumcu, *a.g.e.*, s. 432.

Defterin muhtevasına göre birçok çeşidi vardır. Divan-ı Hümayun defterleri (mühimme, nâme, ahkâm, ruznamçe, mevâcib, yoklama vs. defterler). Defter-i Hakani defterleri (hakana mahsus defterler)⁷⁸.

Defterler; Osmanlı bürokrasisinde alınan kararların, hükme bağlanan konuların Divan ve Maliye kalemlerinde kaydolunduğu serilerdir. Osmanlı Devleti'nde daha ilk dönemlerden itibaren defter tutma geleneğinin olduğunu görmekteyiz. Buna bağlı olarak Osmanlı Arşivi'nde XIV. yüzyıl başlarından itibaren defterlere rastlanmaktadır.

Defter tutmanın esas alındığı Osmanlı yazışmalarında, deftere kaydolunmayan hüküm ve beratlar muteber sayılmamıştır. Hatta bu defterler, zamanla devlet erkânının bulunduğu değişik mahallere, sandıklar içinde taşınarak idarenin kesintisiz çalışmasında pratik rol oynamışlardır. Büyük Osmanlı askeri harekâtları sırasında malî, idarî ve askeri işlerin halli için Divan-ı Hümayun'a ait çeşitli büroların ordu ile birlikte sefere katıldıkları ve bunların bürokratik işlemleri layıkıyla, seri bir şekilde yerine getirebilmek ve gerektiğinde müracaat edebilmek için lüzumlu defterlerini beraberlerinde götürdükleri bilinmektedir⁷⁹.

Divan-ı Hümayun'da muhtelif işler hakkında bir hayli defter tutulmakta idi. Bunların içinde en önemlileri mühimme, ahkâm, tahvil, ruus, nâme ve ahidname gibi defterler olup bunlardan başka işine göre bir çok defter vardı⁸⁰. Biz burada daha ziyade mühimme defterleri üzerinde duracağız.

⁷⁸ Gökbilgin, *a.g.e.*, s.104.

⁷⁹ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, İstanbul 2000, s.3.

⁸⁰ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.79.

1.2. Mühimme Defterleri

1.2.1. Genel Olarak Mühimme Defterleri

XVI. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın ilk yıllarına ulaşan bir dönem içinde, küçük zaman dilimleri hariç ortalama 350 yıllık zaman dilimi itibariyle, hiçbir doğu ve batı devletinde bulunmayan kültür ve tarih zenginliğini ihtiva eden Mühimme Defterleri, Osmanlı Arşivi defter serileri içinde şüphesiz önemli yer tutar. Ana konularını; devleti ilgilendiren siyasi, iktisadi, kültürel, sosyal ve harp tarihine dair üst düzey kararlar teşkil eder⁸¹.

Mühimme Defterleri genel olarak Osmanlı Devleti'nin en yüksek kazai ve idari organı olan Divan-ı Hümayun'da alınan kararların suretlerinin kaydedildiği defterler yahut bunun ilk sırasında olan defterler şeklinde tarif edilir. Bu tanımlamaya ayrıca divanın işlevi ile ilgili konular da eklenir. Mesela bunlardan birinde "Divan-ı Hümayun'da müzakere edilen dâhili ve harici meselelere ait siyasi, askeri, ictimai, önemli kararların kaydedildiği defterler", diğerinde "gerek dâhili gerek harici birinci ve ikinci derece önem taşıyan meselelere ait verilen kararlar ve bunlara dair yazılan fermanların kayıtlı olduğu defterler" tanımına rastlanır⁸².

Mühimme defterleri Osmanlı Devletinde en önemli arşiv kaynaklarındandır. Divanda görüşülen devletin iç ve dış meselelerine ait siyasi, askeri, sosyal, idari ve iktisadi bakımdan önemli bulunan konular Reisülküttabın başkanlığındaki bir kâtipler heyeti tarafından bu defterlere kaydediliyordu. Divanda zabıt tutmak usulü olmayıp görüşülen konuların karar sureti yani müsveddesi divan kâtipleri tarafından Mühimme Defterlerine kaydedilirdi. Bu karar suretini sonra Reisülküttab gözden geçirip tashih eder ve daha sonra ilgililere yazılır ve en son olarak yazılan hüküm veya fermanın tuğrasını nişancı çekerdi⁸³. Mühimme Defterlerindeki kayıtlar, mahalline –muhatap makama- gönderilen berat ve fermanların suretleri

⁸¹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, s.7.

⁸² Feridun Emecen, *a.g.e.*, s.110.

⁸³ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.79, Orhan Kılıç, "Mühimme Defterlerine Göre XVII. yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devletinde Meydana Gelen Depremler", *Osmanlı*, c.5, Yeni Türkiye yay., Ankara 1999, s.671.

hüviyetindedir. Sadrazamın başkanlığında, kubbealtı vezirleri, Anadolu ve Rumeli kazaskeri, defterdar ve nişancının katıldığı divan toplantılarında alınan kararlar, padişah tasdikinden geçtikten sonra kronolojik sıra içinde defterlere kaydedilmiştir.

Önemli bir husus da deftere kaydetmenin yani tescil işleminin; hükme bağlamanın bir ifadesi olmasıdır. Divanda verilen bir karar veya neticelenen bir dava, ferman şeklinde hazırlanmadan evvel, tashih edilen müsveddesi ilgili defterine kayd olunmamışsa, bir hüküm ifade etmemektedir⁸⁴.

1.2.2. Mühimmenüvisler

Divan-ı Hümayun mühimmelerini yazanlara Mühimmenüvisan (yani mühimme defterlerini yazanlar) denilirdi. Bu daire de sonradan diğer divan daireleri gibi Bâb-ı Âlî'ye nakledilmişti⁸⁵. 1796 yılına kadar divan kalemlerindeki görevliler hep birlikte büyükçe bir odada çalışırlardı. Hâlbuki devletin, gerek siyasi, gerek idari işlerinin gizli tutulması, bu gibi meselelerin görevlilerden başka hiç kimse tarafından bilinmemesi gerekirdi. Bundan dolayı mühimmenüvislerin bu odada diğer kalem personeli ile birlikte bulunmaları zararlı görülmüştür. Bu düşünce ile mühimmenüvislerin ayrı bir odaya alınmaları kararlaştırılmış ve bur karar diğer kalemlerin de zaman zaman özel odalara ayrılmasına yol açmıştır⁸⁶. Divan kalemlerine hizmet edenlerin oğullarından alınan mühimmenüvis isimli kâtipler Beylikçi Kesedarı amirliğinde çalışırlardı. III. Selim (1789–1807) zamanında otuz kadar olan Mühimmenüvisler'in sayısı II. Mahmut (1808–1839) zamanında bir seferlik olarak elliye yükselmiş, ancak tekrar otuza düşene kadar kâtip alınmaması emrolunmasına rağmen yirmi sene sonra kâtiplerin miktarı artarak yüzü geçmiştir. Mühimme'nin amiri olan beylikçi kesedarı her zaman mühimme odasında bulunmadığından dolayı bu daire işlerini tanzim etmek üzere H.1253 M.1837 senesinde bir mühimme müdürlüğü ihdas olunmuştu⁸⁷.

⁸⁴ 5 Numaralı Mühimme Defteri, 973/1565-1566, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994, s.X.

⁸⁵ Uzunçarşılı, a.g.e., s. 40-41.

⁸⁶ Temelkuran, a.g.e., s.11-12.

⁸⁷ Uzunçarşılı, a.g.e., s.53-54.

Bilindiği gibi divan kâtiplerinin başlıca görevlerini divanda alınan kararları, hükümleri, tezkireleri, tevcih ve tayin beratlarını kaleme almak, eski kayıtları çıkarmak ve muameleye hazır hale getirmek teşkil ediyordu. Devletin genişleme ve gelişmesine paralel olarak bürokrasinin inkişafı, muamelelerin yoğunluk kazanması, çeşitli büroların teşekkülü ve ihtisaslaşmasına, dolayısıyla kâtip sayılarının artmasına yol açmıştı. Bilhassa Kanuni Sultan Süleyman (1520–1566) devrinden itibaren bürokrasinin gelişmesiyle sayıları daha da artan kâtiplerin zaman zaman tarihi kaynaklara da akseden suiistimallerinin önlenmesinin ve kayıtları kimlerin tuttuğunun belli olması maksadıyla, hazırlanan hüküm ve beratların suretlerinin kaydedildiği defterlerde ilgili hükümlerin yanlarına ayırt edici özelliklerine işaret eden rumuzlar koyma usulünün tatbikine başlandığı söylenebilir. Bu aynı zamanda kâtiplerin kendi içlerinde bir oto kontrol mekanizmasının kurulmasını da temin etmişti⁸⁸.

4 Muharrem 1255 (20 Mart 1839) tarihinde sadrazamın buyrulduzu ile çıkan bir yazıda kâtiplerin tahsil meselesi şu şekilde emrolunmuştur; şagirdler sekiz on yaşlarına kadar mekteplerde yalnız Kur'an-ı Kerim okuyup bir takrip ruus alarak kaleme intisap ediyorlardı. Daha sonra bu iş için açılan yeni Mekteb-i Maarif-i Adliyye'ye kayıt olunarak oradaki tahsilden sonra kalemlere alınacaklardı. Hariçten alınacak olanlar da Mekteb-i Maarif-i Adliyye'de okuyup imtihanda muvaffak oldukları takdirde alınacaklardı. Bu emir mucibince de kalemlerdeki şagirdlerden yaşları yirmiyi geçmemiş olanlar mektebe gönderilmişlerdi. Mekteb-i Maarif-i Adliyye talebeleri ilm-i nahivden Avamil'i okuyup istidat ve kabiliyetleri mektep muallimleri tarafından tasdik edilip inha olunmadıkça yeniden mindere çıkarılmayacak, yani kendilerine kalemde mevki ve vazife verilmeyecekti⁸⁹. “usta şagird” ilişkisi içerisinde kaleme kâtip yetiştirmek zamanla yeterli olmamış ve bu alanda Tanzimat'la beraber reformlar yapılırken kalemlerde vazifelere ehil adam yetiştirmek için modern eğitim verecek okullar açılmıştır. Bu tür okullara bir örnek olarak ilk defa sivil memur yetiştirmek için “Mekteb-i Maarif-i Adliyye”

⁸⁸ Feridun Emecen, “Ali'nin Ayn'ı: XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, sa. 35, 1984–1994, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1994, s.133–135.

⁸⁹ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.53–54.

kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nde açılan modern okulların ilk örneği ve orta dereceli sivil bir okul olan Mekteb-i Maarif-i Adliyye, 1838 yılında hariciye ve maliye nazırlarının gözetiminde olarak devlet memuru yetiştirmek üzere açılmıştır. Bu okullarda sarf, nahiv, Arapça, Farsça, mantık, hatt çeşitleri, kitabet, inşa gibi dersler okutulacaktı. Buraya alınacak öğrenciler de öncelikli olarak Babiâli ve Bab-ı Defteri'de çalışan memurların çocukları arasından seçilecekti. Mekteb-i Maarif-i Adliyye ile başlayan süreç Mekteb-i Maarif-i Aklam ile devam etmiştir⁹⁰.

Bazı mühimme defterlerindeki kayıtlar incelendiğinde, genellikle hükümlerin yanında müsveddeyi hazırlayan kâtibin rumuzu, bunu kaleme alan kâtibin kimliği veya rumuzu, kontrol edildiğine dair “görüldü” veya (//) işaretlerinin yer aldığı dikkati çekmektedir. Bunlardan maksat hükmü hazırlayıp yazan kâtibin kimliğinin belli olmasına bürokratik işlemlerin seyri, doğruluğu ve takibi bakımlarından büyük önem verilmektedir. Bunda hiç şüphesiz yukarıda da belirtildiği gibi, XVI. yüzyıl sonlarına doğru kâtip sayılarındaki artışın ve aynı adı taşıyan birkaç kâtibin bulunmasının önemli rolü olmalıdır. Ayrıca suiistimale müsait maliye ahkâmı, mukataa kayıtları, tevcih ve nişan beratları ve hükümler için daha da itina gösterildiği düşünülebilir⁹¹.

1.2.3. Mühimme Defterlerinin Ortaya Çıkışı ve Tarihi Gelişimi

Mühimme Defterlerinin hangi tarihten tutulduklarını bilmiyoruz; elimizde en eski mühimmeler XVI. yüzyılın ilk yarısına ait olup daha eskileri henüz görülmemiştir. Osmanlıların XV. yüzyılın ilk yarısında arazi tahrir defterleri tuttuklarına göre divan müzakeresine ait defterlerin de her halde Fatih devrinden itibaren tutulmuş oldukları kuvvetli ihtimal dâhilindedir⁹². Bilinen eski tarihli Mühimme Defteri Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde E. 12321 numarada kayıtlı ve 1544/951 tarihli defterdir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterlerin en eskisi ise 1553/961, en sonuncusu ise 1905/1323 tarihlidir. Ancak 1 ve 2 numaralı Mühimme

⁹⁰ Bu okullar hakkında daha fazla bilgi için Bkz., Gülten Sarıyıldız, “Osmanlı Bürokrasisine Katip Yetiştirmek İçin Açılan Modern Bir Eğitim Kurumu: Mekteb-i Maarif-i Aklam(Mahrec-i Aklam)”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, sa. 6, İstanbul 2002, s.17-30.

⁹¹ Feridun Emecen, “Ali'nin Ayn'ı”, s.135-136.

⁹² Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.79.

Defterleri Ruûs Defterleri olduğundan Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki ilk Mühimme Defterinin 3 nolu 1558–60/966–968 tarihli defter olduğu anlaşılmıştır⁹³. Bu gün Başbakanlık Arşivi’nde “Mühimme Defterleri” adıyla kayıtlı defter serisi, buranın ilk tasnif edilen belgeleri olma özelliğine sahiptir. Bu başlık altında kayıtlı tasnife açık olan defter sayısı, son yıllarda bulunanlarla birlikte toplam 267 adettir (961–1323 / 1553–1905 yılları arası). Son tespit edilen 267 numaralı defter XVIII. yüzyıl ikinci yarısına aittir. Ayrıca XVII. yüzyıl başlarına ait bir defterin henüz restorasyon servisinde olduğu ve tasnife dahil edilmediği bildirilmektedir. Tahvil ve rüüs ahkâmını içeren defterler çıkarıldığında klasik mühimme defterleri sayısı 255’e inmektedir. Bunlar içinde de bir kısım defterler şikâyet ve maliye ahkâmını içermektedir⁹⁴.

Mühimme Defterleri serilerinde yer yer önemli boşluklar vardır. Defter numaraları birbirini takip ettiği halde bazen iki defter arasında on seneye kadar varan tarih atlamalarına rastlanmaktadır. Bundan başka Mühimme Defterlerine, bu seriye ait olmaması icap eden başka defterler de karışmıştır⁹⁵.

Mühimme Defterleri serilerinin ortaya çıkışı zaman içerisindeki bürokratik gelişmelerle doğrudan bağlantılıdır. Mühimme denecek olan defter tiplerinin gerek şekil ve gerekse muhteva itibarıyla erken belki de ilk örneklerinden birincisi Topkapı Sarayı Arşivi’nde nr. E. 12321’de kayıtlı olup 951-952 / 1544-1545 tarihli defterdir. İkinci defter ise yine aynı müzenin kütüphane kısmında bulunan ve klasik formuyla dikkati çeken Koğuşlar kısmı nr. 888’deki 1552 yılına ait defterdir. Bu güne kadar açık olan arşiv belgeleri ve defter tasnifleri içerisinde bu tarihten daha eskiye giden ve benzeri bir forma sahip herhangi bir defter türüne rastlanmaz⁹⁶. Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi Kanuni döneminden daha önce Osmanlıların XV. yüzyılın ilk yarısında arazi tahrir defterleri tuttuklarına göre divan müzakeresine ait defterlerin de her halde Fatih devrinden itibaren tutulmuş oldukları kuvvetli ihtimal dâhilindedir⁹⁷.

⁹³ Mehmet Ali Ünal, *Mühimme Defteri 44*, İzmir 1995, s. V.

⁹⁴ Emecen, “Ana Defter Serileri”, s.108.

⁹⁵ Midhat Sertoğlu, *Muhteva Bakımından Başvekâlet Arşivi*, Ankara 1955, s.15.

⁹⁶ Emecen, “Ana Defter Serileri”, s.111–112.

⁹⁷ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.79.

XVII. yüzyılın ortalarından itibaren daha önce Mühimme Defterlerinde toplu olarak yer alan konular ayrılarak ayrı ayrı defterlere kaydedilmiştir. Bu meyanda 1648 yılında şikâyet defterleri, 1699 yılında name-i hümayun defterleri 1707 yılında Mısır Mühimmeleri, 1747 yılında kalebend defterleri, 1787 yılında Mühimme-i mektum (gizli emir), 1863 yılında mülkî tevcihât, 1869 yılında makina, fabrika imtiyazı ve kilise defterleri tutulmaya başlanmıştır. Bu durum tabii olarak esas mühimme defterlerinin konu itibariyle fakirleşmesine yol açmıştır⁹⁸.

Mühimme Defterlerine “mühimme” adının verilmesi XVII. yüzyılın ortalarında şikâyet türü ahkâmın ayrılması sonucu olmalıdır. XVI. asırda bu tür defterler, Osmanlı bürokrasisinde hiçbir zaman “mühimme” adıyla anılmamışlardır. Genel olarak bunları tanımlamak için defterlerin başında bulunan ifadeler “mirî ahkamı, sefer ahkamı, mahfî ahkam, ahkam-ı beylik, cüz-i evvel-i ahkam-ı mirî, mirî ahkam cüzü” şeklindedir. Osmanlı Arşivi’ndeki XVII. yüzyıla ait mühimme defterlerinde 89 numaralı defterde “berây-ı tahrîr-i ahkâm-ı mirî”, 93 numaralı defterde “ahkâm-ı beylik” kayıtları vardır. 94 numaralı defterde ise “ahkâm-ı kuyûd-ı umûr-ı mühimme” başlığına rastlanır.

Sonuç olarak bu defterlere mühimme adının verilip genelleştirilmesi dönemin kalemiyesine has bir isimlendirmeye dayanmamaktadır. Bunlar XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar mirî ahkâm adıyla biliniyorlardı. Klasik şekillerini kazanışları ve defter formundaki yenilik ise 1540’lı yıllarda başlamıştır denilebilir. Bu anlamdaki klasik mühimme şeklinin ilk örneğini 1544 – 1545 tarihli defterde görmek mümkündür⁹⁹.

1.2.4. Mühimme Defterlerinin İçerdiği Konular

Mühimme Defterlerinde, umumiyetle Osmanlı Devleti’nin merkez ve taşra teşkilatındaki idari ve askeri müesseselerin yapısı, çalışma tarzları, işleyişleri ve hukuki prosedürü, harp tarihi ve lojistik malumat; Devletin gayrimüslim cemaatlerle ilişkileri ve bunların içtimai vaziyetleri; hacc-ı şerif ile mukaddes beldelerin

⁹⁸ Kılıç, *a.g.e.*, s.673.

⁹⁹ Emecen, “Ana Defter Serileri”, s.116 -117.

muhafazası ve idaresi; kültür ve sanat hayatı ile ilmi ve fikri faaliyetler gibi ehemmiyetli malumatlar bulmak mümkündür¹⁰⁰. Mühimme Defterlerinde Divan-ı Hümayun'da görüşülen ve karara bağlanan her konuya ait hükme rastlanmaktadır. Ancak bu hükümler defterin adından da anlaşılacağı gibi “ehemm-i umûr”dan konulardır. Fakat buradaki ehemmiyetin takdiri Divan’a aittir. Bugün bize basit gibi görünen bazı hususların o zaman için önemli işlerden olduğu anlaşılmaktadır¹⁰¹.

1.2.5. Mühimme Çeşitleri

Mühimme Defterleri, hükümlerin sadır oldukları Divanlar bakımından dört ayrı grupta değerlendirilebilir:

- 1- Padişahın payitahtta bulunduğu sırada, sadrazam başkanlığındaki Divan toplantısından çıkan emirlerin kaydolunduğu Mühimme Defterleri.
- 2- Rikâb Mühimmesi: Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple payitahttan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikâb kaymakamı ve Sadaret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan divanda alınan kararların yazıldığı defterler.
- 3- Ordu Mühimmesi: Orduyla birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında akdettiği Divan toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler.
- 4- Kaymakamlık Mühimmesi: Padişah ve sadrazamın aynı anda Dersaadet'ten ayrıldığında, devlet işlerini çekip çevirmekle görevlendirilen Sadaret kaymakamının müstakil olarak akdettiği divanlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterler¹⁰².

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Mühimme Defterlerinin, mühimme serilerinden başka isimler altında tasnif edilenleri de şunlardır; Mühimme Zeyli Defterleri, Mühimme-i Asakir Defterleri, Mühimme-i Mektume Defterleri ve Mühimme-i Mısır Defterleri.

¹⁰⁰ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları Rehberi, s.189.

¹⁰¹ Ünal, Mühimme 44, s.V.

¹⁰² Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, s.7-8.

Mühimme Zeyli Defterleri

Mühimme Defterleri serisinden yanlışlıkla diğer defter serilerine karışmış bulunan bazı Mühimme Defterleri, daha sonra yapılan tasnifler neticesi “Mühimme Zeyli Defterleri” adı altında ayrı bir grupta değerlendirilmiştir. 989 Numaralı katalogda, H. 980-1195 / M 1572-1780 yılları arası kayıtları ihtiva eden 17 adet defter bulunmaktadır. Bu serideki 17. defter Mühimme-i Mektume Defteri olup yanlışlıkla bu seriye dâhil edilmiştir.

Mühimme-i Asâkir Defterleri

1781 senesinden sonra tutulmuş olan bu defterlerde askeri teşkilat, tevcihatlar, askeri sahadaki ıslahatlar ve askeriye ile alakalı mühim mevzularla ilgili kararlar kayıtlıdır. 989 numaralı katalogda, H. 1196-1328 / M. 1781-1910 tarihleri arasındaki mühim askeri kayıtları ihtiva eden 68 adet defter bulunmaktadır.

Mühimme-i Mektûme Defterleri

Divan-ı Hümayun’da karara bağlanan gizli hususların kayıtlarını havi defterlerdir. 980 numaralı “Bâb-ı Asâfi Defterleri Kataloğu”nda A.DVN.MKM. koduyla 976 genel sıra numarada kayıtlı H. 1223-1224 / M. 1808-1809 tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden 44 sayfalık 1 adet Mümimme-i Mektûme Defteri mevcuttur. Ayrıca 989 numaralı “Divan-ı Hümayun Defterleri Kataloğu”nda H. 1203-1302 / M. 1788-1805 tarihleri arası kayıtları ihtiva eden 10 adet defter bulunmaktadır.

Mühimme-i Mısır Defterleri

Mısır meselelerine ait önemli konuların kayıtlarını havi defterlerdir. Onbeşinci defter Mısır’a ait mahrem kayıtları ihtiva ettiğinden “mektum” olarak ifade edilir. H. 1119 / M. 1785 yılına kadar Ana Mühimme Defterleri serisine kaydedilen Mısır’a ait hükümler bu tarihten itibaren müstakil Mısır defterlerine

kaydolunmuştur. 989 numaralı “Divan-ı Hümayun Defterleri Kataloğu”nda H. 1119-1333 / M. 1785-1915 tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden 15 adet “Mühimme-i Mısır” defteri mevcuttur¹⁰³.

1.2.6. Mühimme Defterlerinin Şekli Özellikleri

Osmanlıcada bilhassa tarih atılmasında kullanılan özel işaretler vardır. Osmanlılar, bilindiği gibi hicri takvimi kullanmışlardır. Bu takvimdeki ay adlarının bir kısmı hayli uzundur. Yazıda sürati sağlamanın bir yolu da bazı kısaltmalar yapmak olduğu fikrinden hareketle ay adlarının kendilerine has rumuzlarla gösterilmesi yoluna gidilmiştir¹⁰⁴.

Mühimme Defterlerinin tertibinde şekil ve muhteva yönünden bir tekâmül göze çarpmaktadır. Klasik döneme ait (1553 – 1642) ilk defterler başlık taşımazlar. Yazıları daha karmaşıktır. İlk sayfalarda başlık yerine sadece kayıt tarihini belirten Arapça toplantı günü ve onun hemen altında ay ve yıl yazılıdır. Mühimme defterlerindeki hüküm tarihlerinin yazılışı, ilk dönemlerde, yukarıda bahsedildiği üzere “başlık tarih” atmak suretiyle olmuştur¹⁰⁵. XVII. Yüzyıl ortalarında 90 Numaralı Mühimme Defteri’nden itibaren (1646/1056) ilk sayfalarda hükümlerin hangi sadrazam zamanında çıktığı ve hangi Reisülküttab başkanlığında kaleme alındığını belirten başlıklar görülmeye başlanmıştır. Yazı daha sanatkâranedir¹⁰⁶.

On yedinci yüzyılın son yarısından itibaren mühimme defterleri müzakere gününü gösteren tarihle başlamayıp müzakerelerin herhangi bir ay birden ona ve ondan yirmiyeye ve yirmiden otuza kadar olmak üzere üç kısım gösterilmiştir. Mesela 1125 senesindeki divan müzakerelerinde yazılan hüküm müsveddesinin sonuna (fî evâil-i B [Receb]sene 1125), ayın onuyla yirmisi arasındaki müsveddelerin sonuna (fî evâsıt-ı B sene 1125) ve yirmi ile ayın sonu arasındaki müzakerelere de (fî evâhir-i B sene 1125) diye tarih atılmıştır. Bu tarz son senelere kadar böyle devam

¹⁰³ Aynı eser, s.10–22.

¹⁰⁴ Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s.69.

¹⁰⁵ *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s.8.

¹⁰⁶ Ünal, *Mühimme 44*, s.VI.

etmiştir¹⁰⁷. Ayların isimlendirilmesinde ise şu şekilde bir kısaltmaya gidilmiştir. Muharrem, Safer, Rebiülahir, Cemaziyelahir, Şaban ve Zilhicce ayları baş harfleri olan “mim”, “sad”, “rı”, “cim”, “şın”, ve “zel”dir. Rebiülevvel, Cemaziyelevvel ve Zilkade ayları için “rı”, “cim” ve “zel” harflerini takiben “elif” konarak bu aylara aid rumuzlar “RA”, “CA” ve “ZA” olarak tespit edilmiştir. Receb, Ramazan ve Şevval aylarının ilk harfleri başka aylar için kullanıldığından bunlarla karışmasını önlemek üzere rumuz olarak son harfleri alınmış ve Receb “be”, Ramazan “nun” ve Şevval “lam” olarak gösterilmiştir¹⁰⁸.

Mühimme defterlerindeki hükümlerin üstlerinde, hükümlerin nasıl meydana geldiği, ne gibi muamele gördüğü veya cevabın mahiyeti ile ilgili olan ve zamanla, belki de reisülküttabın yönlendirmesine göre değişiklik gösteren çeşitli kayıtlar mevcuttur. Bu kayıtlar, Osmanlı bürokrasisi bakımından olduğu kadar diplomatiği açısından da ehemmiyet arz ettiğinden bu kayıtlarla ilgili birkaç örnek verelim.

Hepsinde olmamakla beraber defterlerin başında ne cins hükümlerin yazıldığı kaydedilmiştir. Mesela; mirî ahkâm, sefer ahkamı, mahfi ahkam gibi.

“cüz-i evvel-i ahkâm-ı mirî. (mühimme 5, kapak)

Bir kısmında ise hüküm cinsiyle beraber hangi reisülküttap zamanında tutulduğu da belirtilmiştir. Ör.; “Hamza Bey zamanında vaki olan mirî ahkamın ibtida kaydıdır. Tahriren fi evail-i şehr-i Recebü’l-mürecceb sene 994” (mühimme 61, s.2)

“Dokuz yüz doksan altı tarihinde vaki olan sefere müteallık ahkam-ı şeriflerdir. Fi 15 Saferü’l-muzaffer sene 996. Der-zaman-ı Hazret-i Tac-zade Efendi” (mühimme 63, ilk sayfa)

¹⁰⁷ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s.81.

¹⁰⁸ Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s.69.

Hariciye nezaretinin teşekkülünden sonra ise, reisülküttab yerine hariciye nazırının adı konmuştur. Ör.; Der-zaman-ı Nazır-ı Umur-ı Hariciye Hazret-i Raşid Paşa, fi 18 RA 1290” (mühimme 263, ilk sayfa).¹⁰⁹.

Hüküm üzerindeki kayıtlar fermanın yazılıp gönderilişine kadarki safhaları hakkında fikir vermektedir. Bilindiği gibi arz veya arzuhal, takrir veya tezkire divana sunulur. Bazı mühimme defterlerinde hükümlerin üstüne kimin arzı veya takriri ile olduğu kayıt edilmiştir. Mesela; “Kazasker Efendi arz edüp arzın üzerinde kendü hattı olup buyurulmuştur.” şeklinde. Bazen de Resiülküttab veya kâtipler tarafından yazıldığı belirtilmiştir.

Divana gelen meselelerden gerekli görülenler ise şifaen veya bir telhisle arz edilmekte ve ferman, hatt-ı hümayuna göre yazılmakta idi. Bu telhisler bazen ayrı bir kâğıda, bazen de arz veya takriri gibi sunulan vesikanın üzerine yazılmakta, padişah da telhisin üstüne kendi hattıyla kararını koymaktaydı. Mühimme Defterinde hangi hükümler için hatt-ı hümayun sadır olduğunu görmek mümkündür. Bazısında sadece “ba hatt-ı hümayun” denildiği halde bazısında “hatt-ı hümayun” şeklinde yazılmıştır.

Bazı hükümler de ise gideceği yere ulaştırılmak kaydı ile “arzı getiren Hacı Murad’a virildi” gibi yazılar bulunmaktadır¹¹⁰.

Divandan karar çıktıktan sonra hükmün mahiyetine ve önemine göre Nişancı, Reisülküttab veya kâtiplerden biri tarafından müsvedde yapılır. Hüküm müsveddeleri kâtipler tarafından yapıldığı takdirde Reisülküttab tarafından görülüp düzeltilir, “ba-tashih-i hazret-i efendi” şeklinde kaydedilir. Müsveddelerin kontrolünden sonra gönderilecek ferman hazırlanıp tuğrası çekilir. XVI. Yüzyıla ait hükümlerin çoğunda gideceği yere ulaştırılmak üzere kime ve hangi sebeple verildiğine işaret olunmuştur. XVII. Yüzyıldan itibaren kayıtların mahiyetinde değişiklik olmaya başlamıştır. Bir

¹⁰⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, “Mühimme Defterlerindeki Muamele Kayıtları Üzerine”, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri*, 30 Nisan – 2 Mayıs 1986, İstanbul 1988, s.95 – 96.

¹¹⁰ Meltem Karababa, *50 Numaralı Mühime Defteri (991-993/1583-1585)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004, s. XXIV.

emri değiştirecek mahiyetteki yeni bir emir, te'kit hükümleri yeniden yazılmayıp ilkinin üzerine şerh düşmekle yetinilmiştir.

Hükümlerin büyük kısmını taşradaki halkın ve yöneticilerin şikâyeti üzerine çıkan emirler teşkil eder. Divana başvuru, hüküm kayıtlarından anlaşılacağı üzere bizzat İstanbul'a gelinerek veya adam gönderilerek yapılmaktadır. Diğer hükümler ise ilgililere doğrudan yazılan emirler, tayinler ve talimatlardır¹¹¹.

Osmanlı Belgelerinin yazı türleri de cinsleriyle yakından ilgilidir. Ferman, sebeb-i tahrir hükmü ve bazı beratlarda divani veya divani kırması kullanılırken mühim şahıslara verilen beratlarla name ve ahidaname-i hümayunlarda genellikle celi-divani yazı tercih edilmiştir. Buyruldular daima divani ve iri divani, telhisler harekesiz nesihle yazılmıştır. Ancak bazen yanlış okuma ihtimali olan kelimeler harekelendirilmiştir. İft  ve kaza organlarınca düzenlenen belgelerde ise her zaman ta'lik kullanılmıştır. Maliye kayıtlarında genellikle iki cins yazı h kimdir. Ahkâm kayıtları divani yazılırken muhasebe kayıtları siyakatla tutulmuştur. Tahrir defterleri yine siyakatla, fakat kısmen nokta kullanılarak yazılmıştır. XIX. yüzyılın tipik yazısı ise rik'a ve daha çok rik'a kırmasıdır. Arz tezkireleri, iradeler, devlet daireleri arasındaki yazışmalar vb. hep bu yazı ile kaleme alınmıřtır¹¹².

Osmanlı Diplomasisinde belgeleri on kısımda ele almak mümkündür.

- 1- Davet
- 2- Tuğra (Padişahın Nişanı)
- 3- Unvan ve Elkab
- 4- Muhatabın Adı ve Elkabı
- 5- Dua
- 6- Nakil ve İbلاغ
- 7- Emir
- 8- Tekid ve Tehdid
- 9- Tarih
- 10- Yer

¹¹¹ Kılıç, *a.g.e.*, s.255.

¹¹² Kütükoğlu, "Osmanlılar'da Diplomatik", s.366.

Davet ve Tuğra Mühimme Defterlerinde yer almaz. Çünkü Mühimme Defterleri'ndeki hükümler daha önce açıklandığı gibi esas belgelerin suretleri ve müsveddesi durumundadır.

Unvan ve Elkablar da genellikle name-i hümayunlarda görülür. Mühimme Defterleri içerisinde kaydı yapılan name-i hümayunların suretlerinde de padişahın unvan ve elkabına yer verilmemiştir¹¹³.

Osmanlı belgelerinden 1525 tarihli Leh kralına verilen ahidnâme-i hümayundan bir unvan örneği; “ben ki sultânü's-selâtîn ve burhâni'l-havâkîn tac-bahş-i hüsrevân-ı rûy-i zemin zıllullah-i fi'l-arz Akdeniz'in ve Karadeniz'in ve Rumeli'nin ve Anadolu'nun ve Karaman'ın ve Rum'un ve vilâyet-i Dulkadiye'nin ve Diyarbekir'in ve Kürdistan'ın ve Azerbaycan'ın ve Acem'in ve Şam'ın ve Haleb'in ve Mısır'ın ve Mekke'nin ve Medine'nin ve Kudüs'ün külliye diyâr-ı Arab'ın ve Yemen'in ve dahi nice memleketlerin ki âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmım – enâr-allahu berâhinehum- kuvvet-i kâhire ile fetheyledikleri ve cenâb-ı celâlet-meabım dahi tiğ-i ateş-bâr ve şemşir-i zafernigârım ile fetheylediğim nice diyârın sultânı ve padişahı Sultân Bâyezid oğlu Sultân Selim Han oğlu Sultân Süleyman Şâhım...”¹¹⁴.

Padişahın unvan ve elkabı sona erdikten sonra bundan sonraki formül muhatabın elkabıdır. Mühimme Defterleri'nde muhatabın elkabına nadiren yer verilmiştir. Umumiyetle “Rumili beylerbeyisine hüküm ki...”, veya “Sâbika Şirvan hâkimi Ebu Bekir Mirzâ'ya küküm ki...” gibi hitap edilenin rütbe ve mevkii veya ismi ile doğrudan konuya girilmektedir. Bazen de “düstûr-ı mükerrer ilâ âhirihi ... vezir Osman Paşa” şeklinde kısaltma yapılabilmektedir.

Elkabdan sonraki dua cümlecisi muhatabın rütbe, mevkii ve sınıfına göre değişmektedir. Mesela vezirler için “edâm Allahu te'âlâ iclalehu”, defterdarlar için “dâmet me'âliyeu”, şeyhülislam için “edâm Allahu te'âlâ fezâiluhu”, beylerbeyi için “dâme ikbalehu”, kadılar için “zîde fazluhu” şeyhler için “medd Allahu zilalehu”, ağa, müreferrika, çavuş vs. rütbedekiler için de “zîde mecduhu, dâme

¹¹³ Ünal, *Mühimme* 44, s.VI – VII.

¹¹⁴ Gökbilgin, *a.g.e.*, s.57.

mecduhu, zîde kadruhu” gibi formüller kullanılmıştır. Hristiyan hükümdarlar içinse en çok kullanılan formül “hutimet avâkıbuhu bi’l-hayr”dır.

Buraya kadar olan kısım belgenin giriş protokolüdür. Bundan sonra belgede asıl mevzuya geçilmektedir. Burada da ilk olarak nakil ve iblağ gelir¹¹⁵. Ferman emir hüküm gibi bir vesikanın niçin yazıldığını anlatan, yazılış sebebini teşkil eden olayın cereyan şeklini, sebep ve şartlarını vesairesini bildiren kısma Osmanlı diplomatik dilinde nakil ve iblağ denir¹¹⁶. Burada bir olay anlatılmakta, hükmün yazılmasına sebep konu açıklanmaktadır. Kullanılan umumi formül “tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olucak ma’lum ola ki ...” şeklindedir. Veya “mektub gönderüp”, “adam gönderüp” denilerek **“buyurdum ki”** ibaresiyle emir kısmına geçilmektedir.

Mühimme Defterlerinde çok defa **“buyurdum ki”** den sonra bir iki kelimelik boşluk bırakılmakta “hük-m-i şerifimle vardukda” ya da “vusul buldukda” denilerek devam edilmektedir. Bunun sebebi hüküm yazılırken fermanı götürecek kişinin henüz belli olmadığı, müsveddenin temize çekilerek ferman haline getirildikten sonra fermanı götürecek kişinin tespit edilerek fermanda isminin yazıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim bazı hükümlerin üzerinde “dergâh-ı âlî çavuşlarından Süleyman Çavuş’a virildi.”, “kethüdasına virildi.” Şeklinde ibarelere rastlanmaktadır. Bunların fermanı götüren kişiler olduğu görülmektedir.

“buyurdum ki” formülü ile başlayan kısım emir kısmıdır. Umumiyetle “asla tehir ve terahi itemeyüp” şeklinde girilerek, muhatabın hangi konuda ne yapması ve nasıl hareket etmesi emredilmektedir.

Bundan sonra emrin yerine getirilmesi için muhatab “...sairlere kıyas itmeyüp” şeklinde uyarılmakta veya “eşedd-i ikab ile mu’ateb” veya “hakkınızdan gelinür” şeklinde tehdit edilmektedir.

¹¹⁵ Ünal, *Mühimme* 44, s.VII-IX.

¹¹⁶ Gökbilgin, *a.g.e.*, s.70.

Son kısımda ise tarih ve hükmün yazıldığı yer belirtilmektedir. Ancak hükümlerin sonunda bu kurala pek uyulmamıştır. Nadiren görülmektedir. “yevmü’l-hamse fi 28 Zi’l-ka’ade sene 988” gibi¹¹⁷.

1.2.7. Mühimme Defterleri Üzerine Yapılan Çalışmalar¹¹⁸.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tarafından Yayımlanan Mühimme Defterleri

3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968 / 1558-1560, Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1993.

3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968 / 1558-1560, Özet ve transkripsiyon, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1993.

5 Numaralı Mühimme Defteri 973 / 1565-1566, Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1994.

5 Numaralı Mühimme Defteri 973 / 1565-1566, Özet ve İndeks, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1994.

6 Numaralı Mühimme Defteri 972 / 1564-1565, Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1995.

6 Numaralı Mühimme Defteri 972 / 1564-1565, Özet, Transkripsiyon ve İndeks, c. I, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1995.

¹¹⁷ Ünal, aynı yer.

¹¹⁸ Emecen, “Ana Defter Serileri”, s.136-138.; Erişim: <http://tez.yok.gov.tr/YokTezSrv>.

6 Numaralı Mühimme Defteri 972 / 1564-1565, Özet, Transkripsiyon ve İndeks, c. II, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1995.

7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976 / 1567-1569, Tıpkıbasım, c. I, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1997.

7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976 / 1567-1569, Tıpkıbasım, c. II, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1997.

7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976 / 1567-1569, Özet, Transkripsiyon ve İndeks, c. III, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1999.

7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976 / 1567-1569, Özet, Transkripsiyon ve İndeks, c. IV, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1999.

12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979 / 1570-1572, Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1996.

12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979 / 1570-1572, Özet, Transkripsiyon ve İndeks, c. I, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1996.

12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979 / 1570-1572, Özet, Transkripsiyon ve İndeks, c. II, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1996.

82 Numaralı Mühimme Defteri 1026-1027 / 1617-1618, Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2000.

83 Numaralı Mühimme Defteri 1036-1037 / 1626-1628, Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2001.

85 Numaralı Mühimme Defteri 1040 / 1630-1631, Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2002.

85 Numaralı Mühimme Defteri 1040-1041(1042) / 1630-1631(1632), Tıpkıbasım, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2002.

Başbakanlık Arşivi Dışında Yayımlananlar

H. 951-952 tarihli ve E- 12321 numaralı Mühimme Defteri, Topkapı Sarayı Arşivi, Hrz.: Halil Sahillioğlu, İstanbul 2002.

44 Numaralı Mühimme Defteri, Hrz.: M. Ali Ünal, İzmir, 1995.

51 Numaralı Mühimme Defteri, Hrz.: Hikmet Ülker, (Sultan'ın Emir Defteri), İstanbul 2003.

90 Numaralı Mühimme Defteri, Mertol Tulum, (der.), Yay. Hrz.: N. Aykut ve diğerleri, İstanbul 1993.

Yüksek Lisans Tezi Olarak Hazırlanmış Olan Mühimme Defterleri

Abid Yaşaroğlu, “888 Numaralı Mühimme Defteri, (1a-260a Tahlil ve Transkripsiyon)”, Topkapı Sarayı Müzesi Koğuşlar, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

Kazım Kürşat Yücel, “18 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

H. Muharrem Bostancı, “19 Numaralı Mühimme Defteri”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Sıtkı Çelik, “21 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Gülay Kahveci, “29 Numaralı Mühimme Defteri”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

Hasan Karaman, “38 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Mustafa Özata, “38 Numaralı Mühimme Defteri (101-322 Sayfaları Arasında Tahlil-Metin)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Hasan Yıldız, “49 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Meltem Karababa, “50 Numaralı Mühimme Defteri (991-993/1583-1585)”, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2004.

Musa Günay, “55 Numaralı Mühimme Defteri”, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Recep Burhan Ertaş, “60 Numaralı Mühimme Defteri, (s. 105-208, hüküm 258-491, tarih 993-94/1585-86) Tahlil-Metin”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Cevat Yıldız, “60 Numaralı Mühimme Defteri, (s. 209-314, hüküm 492-942, tarih 993-94/1585-86)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

M. Ali Atıcı, “61 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Serdar Kar, “63 Numaralı Mühimme Defteri”, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2002.

Mustafa Karaca, “68 Numaralı Mühimme Defteri (Tasnif-Transkripsiyon)”, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Neşat Süt, “83 Numaralı Mühimme Defteri”, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Durmuş Kandıra, “84 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

Eren Bahri Gök, “89 Numaralı Mühimme Defteri”, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2003.

Selçuk Osmanoğlu, “92 Numaralı Mühimme Defteri (Özet ve Transkripsiyon)”, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2004.

Bekir Gökbnar, “105 Numaralı Mühimme Defteri (Özet-Transkripsiyon)”, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Mustafa Kılıç, “107 Numaralı Mühimme Defteri”, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1996.

Necati Gültepe, “H. 1106-1107 Tarihli Mühimme Defterine (107 Numaralı) Göre Devlet Kararları”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992.

M. Hanefi Demirsoy, “109 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi”, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

Yusuf İhsan Genç, “113 Numaralı ve 1113–1115 / 1701–1703 Tarihli Mühimme Defteri”, İstanbul: Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Uzmanlık Tezi, 1987.

Ömer Bıyık, “124 Numaralı Mühimme Defteri”, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

İlker Külbilge, “141 Numaralı Mühimme Defteri”, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

İbrahim Ethem Çakır, “10 Numaralı Mühimme Defteri’nin (s. 179–356) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi”, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Murat Yıldız, “92 Numaralı ve 1657–1658 Tarihli Mühimme Defteri (Değerlendirme, Transkripsiyon ve Dizin)”, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

Leyla Toraman, “128 Numaralı ve 1717–1718 Tarihli Mühimme Defteri (Değerlendirme, Transkripsiyon ve Dizin)”, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

Fatih Akarsu, “213 Numaralı Mühimme Defteri’nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (1801-1802/H 1215-1217)”, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Tuğba Kara, “170 No’lu Mühimme Defteri (H 1185–1188 / M 1771–1774)’nin Transkribi ve Değerlendirmesi”, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

Vedat Turğut, “208 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Tahlili 1798–1800 (H 1213–1215)”, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Zülfıye Kaygusuz, “10 Numaralı Mühimme Defterinin Tahlil ve Transkripsiyonu (sayfa 1–178)”, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Özlem TAŞ, “3 Numaralı Mühimme Defterinin Tasnif ve Analizi”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

Ayşegül Özer, “113 Numaralı Mühimme Defterinin (H. 1112–1115 / 1701–1703) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

Hazırlanmış Mühimme Zeylleri

Harun Bingöl, “5 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi”, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Mehmet Şahin, “Kuyucu Murad Paşa’nın Celali Defteri Mühimmesi (8 Numaralı – 1–480 hkm.)”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Dilek Şahin, “8 Numaralı Mühimme Zeyline Göre (482–1121 hkm.) XVIII. Yüzyılda Anadolu’da Celali Hareketleri”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

Zeynep Kurt, “13 Numaralı ve 1727–1730 Tarihli Mühimme Zeyli Defteri (Değerlendirme, Transkripsiyon ve Dizin)”, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

II. BÖLÜM

1. 88 Numaralı Mühimme Defteri'nin Değerlendirilmesi

1.1. Şeklî Özellikleri

1.1.1. Fizikî Durum

88 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı arşivinde "A.DVN.MHM.d" kodlu Mühimme Defterleri serileri içinde 88 Numaralı Mühimme Defteri olarak geçmektedir.

Defter 27,5x21 cm. ebadında ve 134 sayfadan oluşmaktadır. Defterin cildi ebru kaplıdır. Köşeleri siyah meşin şirazelidir. Üzerindeki etikette "Defter-i Mühimme fî evâhir-i Şevvâl sene 1046 ilâ evâil-i Muharrem sene 1048" kaydı bulunmaktadır. Etiket büyükçe ve çelenk şeklinde olup etrafı çiçekli süsleme kaplıdır. Sonradan konulduğu tahmin edilen 88 kaydı bulunmaktadır.

Kâğıdın cinsini tespit etmek zordur. Sarıya yakın aharlıdır. Filigranı yoktur. Yazısı Divanî Kırmısı'dır. Muhtelif kâtiplerin elinden çıkmıştır. Kimisinin yazısı çok kötü olup okuması zordur. Çok küçük harflerle yazılmış olduğundan okunması bir hayli meşakkatli ve çevirisi yapıldığında da geniş bir yer tutan hükümlere rastlamaktayız. Bazı hükümlerde yanlış yazımlardan dolayı karalanmış ve yerine yenisi yazılmış ve bazen de satırın üzerine sonradan sıkıştırılmaya çalışılmış kelime ve cümleler bulunmaktadır.

Defterde her birine teknik bir tabir olarak hüküm adı verilen ve Divân-ı Hümâyûn'dan çıkan ferman gibi kararların suretlerinden oluşan 342 hüküm bulunmaktadır. Defterin başında ve sonunda birer sayfa boşdur. Bunun haricinde numarasız boş sayfası yoktur. Numaralı sayfalarda da boş sayfalar yoktur. İlk

sayfada sadece bir hüküm var ve yarısı boştur. Diğer sayfalarda böyle bir durum söz konusu değil ve genel olarak doludur. Her sayfada yaklaşık üç hüküm, bazı sayfalarda ise dört hüküm yer almaktadır. Defterde numaralı hüküm sayısı 343'tür. Ancak 199 numaralı hükmün devam eden parçasına sehven 200 numarası verilmiş, 294. hüküm ile 295. hüküm arasında numara verilmemiş bir hüküm bulunmakta ve 312. hükümden sonra yine sehven 314. hüküm gelmektedir. Bunlar hesap edilince defterdeki kayıtlı hüküm sayısı 342 olmaktadır.

Defter, bir kitap gibi sağdan sola doğru kullanılmamıştır. Not defterlerinde olduğu gibi dikey olarak kullanılmıştır. Yani defterin sayfalarının birbirine tutturulduğu ciltli kısmı üste gelecek şekilde tutulup sayfalar aşağıdan yukarıya doğru açıldığında yukarıdaki sayfadan başlanarak yazılmış ve bu şekilde kullanılmıştır. Hüküm numaraları Latince rakamlar halinde bu şekilde sona doğru numaralandırılmıştır. Arap rakamları ile yapılan numaralandırma ise bu şekilde tutulan defterin ters istikametinde sayfa numaraları ile beraber verilmiş ve yanlış numaralandırılmıştır. Çünkü hükümlerin başındaki tarihlere baktığımızda Latince numaralandırmanın doğru olduğu tarafımızdan tespit edilmiştir. Defter bu şekilde tutulup açıldığında ilk tarih¹¹⁹ 1046 senesinin Şevvâl ayından başlayıp son tarih¹²⁰ olan 1048 senesinin Muharrem ayında son bulmaktadır. Latince numaralandırma da bu istikamette gitmektedir. Yalnız Latin rakamları ile yapılan numaralandırmada sayfa numaraları verilmemiştir. Her iki numaralandırma da sonradan yapılmıştır. Defterin kullanım şekli de bu ifademizi teyid etmektedir. 88 Numaralı Mühimme Defteri'nde sadece iki hüküm yani 46 ve 199 nolu hükümler açık vaziyette tutulan defterin üst sayfasından devam ederek alt sayfaya geçmiş ve burada son bulmuştur.

Numara verilmiş olan 178 nolu hüküm bitirilmeden yarım bırakılmış. 154 nolu hükmün üzerine dikey üç çizgi çizilerek iptal edilmiş. Bunun haricinde iptal edilmiş hüküm bulunmamaktadır.

Sayfa sonlarında hükümlerin yazılışlarında farklı bir usul görülmektedir. Sayfanın sonunda bir boşluk kaldığında yazılacak hüküm % 45, bazen de %90'lık bir

¹¹⁹ Bkz., 1 nolu hüküm.

¹²⁰ Bkz., 338 nolu hüküm.

eğimle yazılmışlardır. Yerleştirme düşüncesi veya kaygısı ile böyle bir usulün yapıldığını tahmin ediyoruz. 43, 65, 90, 92, 146 ve 192 nolu hükümleri buna örnek olarak gösterebiliriz. 26 nolu hüküm ise çok uzun ve yerleşmeyecek gibi olduğunda yazıları son derece küçültülerek sığdırılmaya çalışılmış ve arka sayfaya geçilmemiştir. Sayfanın ön tarafından arka tarafa taşan hükümlere kesinlikle rastlanmamaktadır.

1.1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri

88 Numaralı Mühimme Defteri'ne baktığımızda hükümlerin çoğunu halkın şikâyeti üzerine çıkan emir ve kararların oluşturduğu görülmektedir. Geri kalan kararların ise vergiler, sefer hazırlığı, vakıflar, idari taksimat, tütün yasağı ile tayinlerin oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Divân-ı hümayûn her dinden ve her toplumdan insana açıktır. Divâna başvuru 88 Numaralı Mühimme Defteri'nden anladığımız kadarıyla bizzat gelerek, adam göndererek, muhızır ve mektup göndererek veya arzıhal ederek olabilmektedir. "...südde-i sa'âdetime muhızır ve mektub gönderüb"¹²¹, "...mahrûse-i İstanbul'da vâki' bekci ve hurde fûrûş tâ'ifesi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb..."¹²², "...Bayram nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub..."¹²³, "...Darende Hüseyin gelüb..."¹²⁴, "...Darende Durmuş gelüb..."¹²⁵, "...südde-i sa'âdetime mektûb ve Kilis serhaddînin a'yân ve eşrâfı muhızır gönderüb..."¹²⁶, "...Vezîr Mehmed Paşaya hüküm ki Dağıstan Hâkimi Mahmûd dâme 'uluvvuhu bundan akdem âsitâne-i sa'âdetime yüz sürüb..."¹²⁷. gibi farklı şekillerde divana başvuru yapılabiliyordu.

Hükümlere muhatap adı ve elkabı ve dua cümlecîği ile başlanmaktadır. 88 Numaralı Mühimme Defteri'ndeki hükümlerde muhatap adları nadiren elkab ve dua cümlecîği ile kullanılmıştır. Genelinde muhataplar sadece görevleri ile zikredilmektedirler. İsim yerleri ise çoğunlukla boş bırakılmaktadır. Mesela; "Adana

¹²¹ Bkz., 3 nolu hüküm.

¹²² Bkz., 11 nolu hüküm.

¹²³ Bkz., 13 nolu hüküm.

¹²⁴ Bkz., 17 nolu hüküm.

¹²⁵ Bkz., 67 nolu hüküm.

¹²⁶ Bkz., 86 nolu hüküm.

¹²⁷ Bkz., 343 nolu hüküm.

Tuzla kâdîsı Mevlânâ Mustafa'ya ve Hal kâdîsı Mevlânâ Osmân'a hüküm ki...¹²⁸, “Bervech-i arpalık Mudanya kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () hüküm ki...¹²⁹, “Bervech-i arpalık Ağriboz sancağına mutasarrıf olan () dâme ikbâlehuya ve Ağriboz kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki...¹³⁰, “Anadolu Beylerbeyisine ve Alanya kâdîsına hüküm ki...¹³¹, “Erzurum muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Paşaya hüküm ki...¹³², “Bervech-i arpalık Kastamonu Sancağı beyine ve Mütesellimi'ne hüküm ki...¹³³, “Güzelcehisâr kâdîsına ve Aydîn mütesellimine hüküm ki...¹³⁴.

Elkab ve dua cümlecikleri çoğunlukla muhataplar için değil de olayda zikri geçen kişiler için kullanılmıştır. “...sâbıka vezîr-i a'zâmım iken şehîd olan Koca Mehmed Paşa'nın evlâdiyeti üzre mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed zîde mecduhu...¹³⁵, “...sâbıka Bosna Beylerbeyisi olan Mehmed ve Mustafa dâme ikbâlehum ile İlbasân sancağıbeyi Mehmed ve Delvine sancağıbeyi olan Mehmed ve Üsküb sancağıbeyi Ali dâme izzuhum...¹³⁶, “...evkâfı mütevellîsi olan iftihârü'l-emâcid ve'l-a'yân Hüseyin zîde mecduhu...¹³⁷, “...dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Çavuş zîde kadruhu...¹³⁸, “Kangırı beyine ve Çerkeş kâdîsına ve kethüdâlarına hüküm ki sâdât-ı kirâmdan kıdvetü's-sâdâtı'l-kirâm Seyyid Mustafa zîdet siyadetuhu...¹³⁹. Örneklerinde görüldüğü gibi bazen de birkaç kişi için bir dua cümlecigi kullanılır ve Arapça dil kuralları gereği çoğul olur. Örneğin; Mehmed ve Mustafa dâme ikbalehum veya Mehmed ve Ali dâme izzuhum gibi.

Hükümlerde çok önemli kararlar olabilmekte, sorunlar ve şikâyetler çözümlenerek ilgili kişilere uygulanması için gönderilmektedir. Bu bakımdan

¹²⁸ Bkz., 185 nolu hüküm.

¹²⁹ Bkz., 171 nolu hüküm.

¹³⁰ Bkz., 164 nolu hüküm.

¹³¹ Bkz., 179 nolu hüküm.

¹³² Bkz., 343 nolu hüküm.

¹³³ Bkz., 212 nolu hüküm.

¹³⁴ Bkz., 203 nolu hüküm.

¹³⁵ Bkz., 1 nolu hüküm.

¹³⁶ Bkz., 3 nolu hüküm.

¹³⁷ Bkz., 16 nolu hüküm.

¹³⁸ Bkz., 37 nolu hüküm.

¹³⁹ Bkz., 71 nolu hüküm.

hükümlerin muhatapları da üst düzey memurlar olabilmektedir. “Kıbrıs Beylerbeyisine ve kâdîsına hüküm ki...”¹⁴⁰, “Edirne’de olan vezîr Hüseyin Paşaya ve () kâdîsına hüküm ki...”¹⁴¹.

Hükümlerin bazılarında ise muhataplar eski görevleri ile beraber zikredilmişlerdir. Mesela; “Sâbika Rumili Beylerbeyisi olup hâlâ bervech-i arpalık Hersek sancağına mutasarrıf olan Nuh Paşa’ya hüküm ki...”¹⁴², “Sâbika Rumili kâdîaskeri olup hala bervech-i arpalık Gelibolu kazâsına Mutasarrıf olan Mevlânâ () hüküm ki...”¹⁴³, “Sâbika Adana Beylerbeyisi olup hâlîya bervech-i arpalık Bozok sancağına mutasarrıf olan Mehmed dâme ikbâlehuya hüküm ki...”¹⁴⁴, “Sâbika () kâdîsı olup Mihâlîç kazâsına mutasarrıf olan () zîdet fazailuhuya hüküm ki...”¹⁴⁵ gibi.

Muhataplar bazen birden çok olmakta isim ve görevleri de peş peşe yazılabilmektedir. “Nuh Paşa’ya ve Me’âle ve İskenderiye ve Budimli ve () kâdîlarına hüküm ki...”¹⁴⁶, “Oniki Divân ve Gölpazarı dizdârı ve Yedi Divân ve Cahaşenbe ve Hisârönü kâdîlarına hüküm ki...”¹⁴⁷, “İnebahtı Sancakbeyine ve Mevlânâ Çatalca kâdîsına ve kazâ-i mezbûrede Yeniçeri serdârına hüküm ki...”¹⁴⁸, “Şam Mollâsına ve Defterdârına ve Mütessellimine hüküm ki...”¹⁴⁹, “Güzelcehisâr ve Bozdoğan ve Erpâz ve Amâsya kâdîlarına ve Aydın mütessellimine hüküm ki...”¹⁵⁰, “Üsküdâr mollâsına ve Kocaili beyine ve İznikmid kâdîsına hüküm ki...”¹⁵¹. Bazen de yol üzerinde vaki olan kadılara şeklinde hitap edilerek tek tek isim ve görevleri yazılmayabilmektedir. “Balıkesri mollâsına ve Balıkesri sancağında vâki’ olan kâdîlara hüküm ki...”¹⁵², “Rumili Beylerbeyisine ve Rumilinin sol kolunda vâki’

¹⁴⁰ Bkz., 73 nolu hüküm.

¹⁴¹ Bkz., 297 nolu hüküm.

¹⁴² Bkz., 15 nolu hüküm.

¹⁴³ Bkz., 98 nolu hüküm.

¹⁴⁴ Bkz., 166 nolu hüküm.

¹⁴⁵ Bkz., 207 nolu hüküm.

¹⁴⁶ Bkz., 3 nolu hüküm.

¹⁴⁷ Bkz., 10 nolu hüküm.

¹⁴⁸ Bkz., 29 nolu hüküm.

¹⁴⁹ Bkz., 38 nolu hüküm.

¹⁵⁰ Bkz., 54 nolu hüküm.

¹⁵¹ Bkz., 173 nolu hüküm.

¹⁵² Bkz., 251 nolu hüküm.

olan kâdîlara hüküm ki...”¹⁵³, “Karadenizin Anadolu yakasında vâki’ olan kâdîlara hüküm ki...”¹⁵⁴, “Rum ilinin sağ kolunda vâki’ olan kâdîlara ve mütesellimlere hüküm...”¹⁵⁵, “Erzurum’a varınca yol üzerlerinde vâki’ olan kâdîlara hüküm ki...”¹⁵⁶ şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Bu durumda hükmün kararının ve muhatabının geniş bir bölgeyi kapsadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca dikkat edilirse muhatap makamları hiyerarşik bir sıra şeklinde yazılmaktadır.

Muhatabın adından sonra “hüküm ki” kelimesi gelmektedir. Buraya kadar olan bölüm belgenin giriş kısmıdır. Bundan sonra nakil / iblâğ kısmı gelmektedir.

Nakil / iblâğ kısmında hükme sebep olan konu veya olay açıklanmaktadır. Açıklama yapılırken olay olduğu gibi açıklanabildiği gibi söz konusu kişilerin ifadeleriyle de aktarılabilmektedir. “Boğazhisar kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûrede fermân-ı şerîfime mugâyir şûrb-i dühân olduğu istimâ’ olunmağın imdi şer’le görülüb şûrb-i dühân olduğu vâki’ olmakûleler ele getirülüb sâ’ire mûcib-i ‘ibret için şer’le haklarından gelinmek emrim olmuştur buyurdum ki...”¹⁵⁷, “...Mustafa dâme ikbâlehu tarafından südde-i sa’âdetime ‘arz-ı hâl sunulub nişâncılık hasları karyelerinden taht-ı kazâna tâbi’ yaycı deresi nâm karye otuz kırk seneden mütecâviz nişâncılık hidmetinde olanlara has ta’yîn olunduğu haricden müdâhale olunagelmemişken hâlîya erbâb-ı tımârdan Yunus nâm kimesne mutasarrıf olduğum tımârımdandır diyü murâfa’a olmak için âsitâne-i sa’âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki...”¹⁵⁸. Daha önce de izah ettiğimiz gibi reaya bizzat gelerek, adam veya mektup göndererek arzıhal sunabilmektedir. Her dinden ve her toplumdan insanlar divana gelerek haklarını arayabilmektedirler.

Nakil kısmı, konunun önemine yahut nakl edilen olayın mahiyetine göre kısa veya uzun olur. Bazen bir cümle ile özetlenebildiği halde bazen hükmün büyük bir

¹⁵³ Bkz., 261 nolu hüküm.

¹⁵⁴ Bkz., 273 nolu hüküm.

¹⁵⁵ Bkz., 291 nolu hüküm.

¹⁵⁶ Bkz., 342 nolu hüküm.

¹⁵⁷ Bkz., 145 nolu hüküm.

¹⁵⁸ Bkz., 147 nolu hüküm.

kısmı nakil rûknüne ayrılır¹⁵⁹. Sebep olan olay veya emir gönderilmesine neden olan konu detaylı bir şekilde anlatıldıktan sonra “buyurdum ki” ibaresiyle emir kısmına geçilmektedir. Eğer daha önceden görüşülen veya hakkında emir yazılan bir konu ise “bundan akdem” ibaresi yer almaktadır. “Bosna Beylerbeyisine hüküm ki bundan akdemaskerin ile Edirne Sahrâsındamevcûd bulunasın diyü sana emr-i şerîfim gönderilüb tenbîh-i hümâyûnum olmuş idi...”¹⁶⁰, “...bundan akdem Ferhad Paşa zamânında Venedik sunuru her ne mahalde idüğü ta’yîn ve teşhis olub.....hüccet-i şer’iye virilmişiken...”¹⁶¹. Hükme sebep olan olay halen devam ediyor ise “hâlîya” tabiri kullanılarak konuya giriş yapılır. “...hâlîya taht-ı kazânuzda suhtedân eşkıyâsı zuhûr eyleyüb...”¹⁶², “...hâlîya ba’zıları getürdükleri sof ve ipeği doğru hâna getürmeyüb bağ ve bağça arasına ve evlere konub...”¹⁶³.

“Buyurdum ki” ifadesinden sonra bir iki kelimelik bir boşluk bırakılarak “vusul buldukda” şeklindeki ibareyle emir kısmı devam etmektedir. Padişahın, nakil kısmında anlatılan şey hakkındaki tutumu burada belirtilir. Neyin doğru olduğu ve gerekli olduğu, eskiden beri var olan tatbikat ve eğer gerekiyorsa böyle bir durumda verilecek cezadan bahsedilir¹⁶⁴. Mesela; “...buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi asla te’hîr ve tevakkuf itmeyüb...”¹⁶⁵. “buyurdum ki”den sonraki boşluk hükümlerin asılları olan fermanlarda da devam edebilmekte veya buraya “hük-m-i şerifim” ibaresi eklenmiş olanları da bulunabilmektedir¹⁶⁶. 88 Numaralı Mühimme Defteri’nde yaklaşık yirmi kadar hükümde “buyurdum ki” ibaresinden sonra boşluk bırakılmamış ve “hük-m-i şerifimle vardukda” şeklinde devam edilmiştir. Mesela; “hük-m-i şerifimle varduklarında”¹⁶⁷, “buyurdum ki () hük-m-i şerifimle vusul buldukda”¹⁶⁸ veya “buyurdum ki dergâh-ı muallâm çavuşlarından kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân çavuş zîde kadruhu vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan...” şeklinde hükümlere

¹⁵⁹ Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s.108.

¹⁶⁰ Bkz., 63 nolu hüküm.

¹⁶¹ Bkz., 86 nolu hüküm.

¹⁶² Bkz., 118 nolu hüküm.

¹⁶³ Bkz., 125 nolu hüküm.

¹⁶⁴ Kütükoğlu, *a.g.e.*, s.110.

¹⁶⁵ Bkz., 63 nolu hüküm.

¹⁶⁶ Bkz., Kütükoğlu, *a.g.e.*, s.110-111.

¹⁶⁷ Bkz., 329 nolu hüküm.

¹⁶⁸ Bkz., 311 nolu hüküm.

rastlanmaktadır. Emir kısmının sonunda padişahın nasıl yerine getirileceği veya tatbikatta nelerin yapılmaması gerektiği hususundaki emirleri yer almaktadır¹⁶⁹. Mesela; “...Budun’a dâhil olub vezîr-i müşârün ileyhe vech û münâsîb gördüğü üzre hidmet-i muhâfazada mücidd û sa’i olasin ve bilcümle muhâfaza husûs-ı ‘umûr-ı mühimmedendir sâ’ire kıyâs olunmaz...”¹⁷⁰, “...‘avk u te’hîrden ve ihmâl ve müsâhâleden ziyâde hazer idüb emrime muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.”¹⁷¹, “...haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle ‘amel oluna bu bahâne ile bir ferde zulm olmakdan begâyet ihtirâz eyleyesin.”¹⁷².

Emir kısmından sonra tekid ve tehdid bölümü gelmektedir. Üsteleme, kuvvetleştirme, sağlamlaştırma ve bir iş için evvelce yazılan bir yazıyı tekrarlama olan tekid¹⁷³ ve padişahın uyarılarını hâvi tehdid kısmı yer almaktadır. Emir kısmındaki verilen emrin yerine getirilmesi için kuvvetlendirme olarak yer alan ibareler ve emrin yerine getirilmesinde ihmal olması durumunda veya herhangi bir aksaklık durumunda padişahın tehditlerini içeren ifadeler bulunmaktadır. Mesela; “...her biriniz mesûl ve muâteb olmanızı mukarrer bilüb ana göre emr-i şerîfime mugâyir vaz ve hareketten begâyet hazer idesin.”¹⁷⁴, “...avk u tehîr-i bais olasin asla özrûn kabûl ve cevâbın mesmû olmayub ikâb-ı pâdişâhâneme mazhar olmanı mukarrer bilesin.”¹⁷⁵, “...azl ile iktifâ olunmayub sizin dahi hakkınızdan gelinmeği mukarrer bilesiz.”¹⁷⁶, “...husûs-ı mezbûre takib olunub irsâl olunan çavuş ve kuloğullarından kimesneye muhâlefet ve muâraza itdirilmeyüb emrime muhâlîf vaz itdirilmeyüb emr-i âhere muhtâc eylemeyesin.”¹⁷⁷, “...sicilü’ş-şer ve kânûn hükm idüb alıviresin ammâ mukayyed olasin ki reâyâdan bir nesneden iki defa mahsûl alınmak ihtimâli olmaya.”¹⁷⁸, “...ilâm oluna eşedd-i ikâb ve itâba mazhar olmanı mukarrer bilesin.”¹⁷⁹, “...dâhil ola husûs-ı mezbûr ‘umûrdandır sâir husûsa kıyâs

¹⁶⁹ Bkz., Kütükoğlu, aynı yer.

¹⁷⁰ Bkz., 63 nolu hüküm.

¹⁷¹ Bkz., 147 nolu hüküm.

¹⁷² Bkz., 155 nolu hüküm.

¹⁷³ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1995, s.1066.

¹⁷⁴ Bkz., 45 nolu hüküm.

¹⁷⁵ Bkz., 102 nolu hüküm.

¹⁷⁶ Bkz., 205 nolu hüküm.

¹⁷⁷ Bkz., 211 nolu hüküm.

¹⁷⁸ Bkz., 214 nolu hüküm.

¹⁷⁹ Bkz., 219 nolu hüküm.

itmeyüb bir gün evvel irişdirmeğe ikdâm ve ihtimâm eylesin şöyle bilesin.”¹⁸⁰,
“...ecdâd-ı izâmımın ervâh-ı tayyibeleri için muhkem hakkınızdan gelinmeği
mukarrer bilesin”¹⁸¹.

İncelemiş olduğumuz 88 Numaralı Mühimme Defteri’nde hüküm sonlarındaki tehdid kısmına pek rastlanmamaktadır. Ancak çok önemli konularda tehdid yapılmakta bunun haricinde sadece tekid ile yetinilmektedir.

88 Numaralı Mühimme Defteri’nde geçen elkab ve dua cümlecikleri

Vezir-i azamlar için; düstûr-ı ekrem müşir-i efham nizâmü’l-âlem vezîr-i azâm ve
birâder-i ekremim Behrâm Pâşâ edâmallahu te’âlâ iclâlehu

Vezirler için; düstûr-ı mükerrerrem vezîrim Musa Pâşâ edâmallahu tealâ iclâlehu

Sadaret kaim-i makamı vezirler için; düstûr-ı mükerrerrem müşir-i muhaffam nizâmü’l-
âlem bilfiil sadâret-i uzmâ kâim-i makâmı olan vezîrim Mustafa Paşa edâmallahü
teâlâ iclâlehu

Beylerbeyiler için; evâmîrû’l-ümerâi’l-kirâm Kıbrıs Beylerbeyisi İbrâhim dâme
ikbâlehu

Müderisler için; kıdvetü’l-ulemâi’l-muhakkikin Mevlânâ Sa’îd Ahmed zîde fazluhu

Kadılar için; kıdvetül kudât ve’l-hükkâm Mevlânâ Mahmûd zîde fazluhu

Vezir kapucubaşları için; kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Osmân zîde kadruhu

Dergah-ı muallam kapucubaşları için; iftihârü’l-emâcid ve’l-ekârim Hacı Ömer
dâme mecduhu

Dergâh-ı muallâm çavuşları için; kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Mustafa Çavuş zîde
kadruhu

Vakıf mütevellileri için; kıdvetü’l-emâcid ve’l-ayân Ahmed zîde mecduhu, iftihârü’l-
emâcid ve’l-ayân Hüseyin zîde mecduhu

Voyvodalar için; kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân

Sekbânbaşı için; iftihârü’l-emâsil ve’l-ekârim Mehmed dâme mecduhu

Tatar Mîrzaları için; dârende-i fermân-ı hümayûn kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân () zîde
kadruhu

¹⁸⁰ Bkz., 282 nolu hüküm.

¹⁸¹ Bkz., 293 nolu hüküm.

Sâdât-ı kirâm için; kıdvetü's-sâdâti'l-kirâm Seyyid Mustafa zîdet siyadetuhu
Hassa topçu başı için; kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Osmân zîde mecduhu
Kırım Hanının oğlu için; hâlfü's-selâtini'l-izâm Baht Girây Hân dâme 'uluvvuhu
Harem-i hümâyûn emekdârları için; kedvetü'l-emâcid ve'l-ayân Ahmed zîde
mecduhuya
Gümrük zâbiti için; kıdvetü'l-emâsil ve'l-ayân Ali zîde kadruhu
Gümrük emini için; kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân Ali zîde mecduhu
Hz. Peygamberin makamı için; ziyâret-i ravza-i hazret-i seyyidü'l-enâm aleyh-i
efdalü's-salâtu ve's-selâm

1.1.3. Dil Özellikleri

88 numaralı Mühimme Defteri'ne baktığımızda hükümlerde dil olarak anlaşılır, fazla ağır olmayan bir Türkçenin kullanıldığını görmekteyiz. Hükümler divan-ı hümayunda alınan kararların suretleri olduğundan fermanlarda olan tuğra ve padişah elkab ve dua cümlecikleri gibi bazı bölümlerin suretlerde olmadığını yukarıda izah etmiştik. Defterde tamamı Türkçe olan hükümlerde Arapça ve Farsça tabirler pek bulunmamaktadır. Sadece elkab ve dua cümlelerinde karşımıza çıkan bu tabirler de klişeleşmiş olduğundan okuyucu ve araştırmacıyı pek zorlamamaktadır.

88 Numaralı Mühimme Defteri'nde geçen deyim, tabir ve tekrarlanan bazı kelimeleri yazmakta fayda mülâhaza ediyoruz. Bunlarında büyük bir kısmı aşina olduğumuz Arapça kelimelerden oluşmaktadır.

88 Numaralı Mühimme Defteri'nde geçen bazı deyim ve tabirler:

Sicil û hüccet olunmak

Yarar ve mu'temed 'aleyh

Yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde

Mu'tâd-ı kadîm

Bi-eyyi vech-i kân

'Âciz ve fûrûmânde olmak

Yekdil ve yekcihet olmak
Câdde-i hakkdan 'adûl ve ihtirâf göstermeyüb
Rencide ve remide ettirmek
Perakende ve perişan olmak
Raiyyet ve raiyyet oğulları
Sem'-i hümâyûnuma ilka olunmak
Müretteb ve mükemmel
Dernek ve cemiyet mevcut olmak
Takayyüd ve ihtimâm eylemek
'Avk û te'hîr
Mesûl ve muâteb
Zarar ve gezend erişmek

1.1.4. Tarihler

Osmanlılarda bilhassa tarih atılmasında kullanılan özel işaretler vardır. Hicrî takvimdeki ay adlarının uzun olması nedeniyle yazıda sürati sağlamak için bir takım kısaltmalara gidilmiştir. Bunlar şu şekildedir; Muharrem M, Safer S, Rebiü'l-evvel RA, Rebiü'l-ahir R, Cemaziye'l-evvel CA, Cemaziye'l-ahir C, Receb B, Şaban Ş, Ramazan N, Şevval L, Zilka'ade ZA, Zilhicce Z rumuzları kullanılmıştır.

Ayrıca her ayın belli bir sıfatı vardır ve çoğu kere bunlarla kullanılır¹⁸². 88 Numaralı Mühimme Defteri'ne baktığımızda Muharrem ayı için Muharremü'l-harâm¹⁸³, Şa'bân ayı için Şa'bânü'l-mu'azzam¹⁸⁴, Şevvâl ayı için Şevvâlü'l-mükerrem¹⁸⁵, Zilka'ade ayı için Zilka'adeti's-şerîfe¹⁸⁶, sıfatları kullanılmıştır.

Diğer taraftan tarih atılırken ayın kaçı olduğunun kesin bildirilmesine ihtiyaç duyulmamış, on günlük devrelerin gösterilmesi ile yetinilmiştir. İlk on gün için evâil, ikinci on gün için evâsıt, üçüncü on gün için ise evâhir tabirleri kullanılmıştır¹⁸⁷. Fî

¹⁸² Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s69.

¹⁸³ Bkz., 54 nolu hüküm.

¹⁸⁴ Bkz., 261 nolu hüküm.

¹⁸⁵ Bkz., 1 nolu hüküm.

¹⁸⁶ Bkz., 311 nolu hüküm.

¹⁸⁷ Kütükoğlu, aynı yer.

evâil-i Muharrem sene 1047¹⁸⁸, Fî evâsıt-ı Zilhicce sene 1046¹⁸⁹, Fî evâhir-i L sene 1047¹⁹⁰.

Bunlardan başka ayın ilk günü için “gurre”, son günü için ise “selh” ibareleri kullanılmıştır¹⁹¹. 88 Numaralı Mühimme Defteri’nde sadece “gurre” tabirine rastlıyoruz. Fî yevmü’l-ehad fî gurre-i N sene 1047¹⁹². Yevmü’l-hamse fî gurre-i B sene 47¹⁹³.

88 Numaralı Mühimme Defteri’ne baktığımızda tarihlemeler için birkaç usul kullanıldığını müşahede ediyoruz. Hükümlerin üstüne ve sayfayı ortalayacak şekilde atılan başlık tarihler, haftanın kaçınıcı günü olduğunu tespit ile başlar. Yevmü’l-isneyn ve yevmü’l-hamse gibi. Daha sonra ise gün, ay ve yıl yazılır. Yevmü’l-isneyn fî 26 Z sene 1047¹⁹⁴. Yevmü’s-selase fî 29 L sene 1047¹⁹⁵. Fî yevmü’s-sebt fî 26 L sene 1047¹⁹⁶. Fî yevmü’l-isneyn fî 3 CA sene 1047¹⁹⁷. Günler daima rakamla yazılmaktadır. Aylar ise rumuzları ile yazılır. Yıllar da sürekli “sene” kelimesinden sonra ve rakamla yazılır. Fî yevmü’s-sebt fî 9 Ş sene 1047¹⁹⁸. Yıllar rakamla yazılırken bazen sadece son iki rakamı ile yetinilmiştir. Yevm kelimesi de kısaltılarak sadece m harfi ile gösterilmiştir. m(Yevmü’s)-sebt fî 5 C sene 47¹⁹⁹. m(Yevmü’l)-hamse fî gurre-i B sene 47²⁰⁰. m(hamse) fî 14 B sene 47²⁰¹.

Tarihler atılırken genelde “fî” veya “tahriren fî” ibareleri ile kullanıldığını görüyoruz. Tahriren fî evâil-i şehr-i ZA sene 1047²⁰². Fî 3 S sene 1047²⁰³.

¹⁸⁸ Bkz., 337 nolu hüküm.

¹⁸⁹ Bkz., 19 nolu hüküm.

¹⁹⁰ Bkz., 309 nolu hüküm.

¹⁹¹ Kütükoğlu, aynı yer.

¹⁹² Bkz., 265 nolu hüküm.

¹⁹³ Bkz., 187 nolu hüküm.

¹⁹⁴ Bkz., 333 nolu hüküm.

¹⁹⁵ Bkz., 295 nolu hüküm.

¹⁹⁶ Bkz., 293 nolu hüküm.

¹⁹⁷ Bkz., 154 nolu hüküm.

¹⁹⁸ Bkz., 239 nolu hüküm.

¹⁹⁹ Bkz., 170 nolu hüküm.

²⁰⁰ Bkz., 187 nolu hüküm.

²⁰¹ Bkz., 214 nolu hüküm.

²⁰² Bkz., 310 nolu hüküm.

²⁰³ Bkz., 70 nolu hüküm.

İncelediğimiz defterde “tahriren fî” ibaresi hüküm sonlarındaki tarihlerde karşımıza çıkmaktadır.

Başlık tarihlerin geneli rakamla yazılmıştır, sadece iki yerde yazıyla yazıldığını görüyoruz. 152 nolu hükümde Yevmü’s-sânî ve’l-‘işrîn şehr-i rebî’ü’l-ahir sene 1047²⁰⁴ ve 261 nolu hükümde yevmü’l-hâmis ve’l-‘işrîn şehr-i Şa’bânü’l-mu’azzam sene seb’a ve erba’în ve elf²⁰⁵.

Hüküm sonlarındaki tarihler ise genellikle yazı ile yazılır. Tahriren fî evâil-i şehr-i zilka’adeti’ş-şerîfe sene seb’a ve erba’în ve elf²⁰⁶. Tahriren fî evâhir-i Zilka’ade sene sitte ve erba’în ve elf²⁰⁷.

88 Numaralı Mühimme Defteri’nde çok az tarihlemeler yapılmıştır. Deftere baktığımızda yaklaşık 31 tarihin üstte, 8 tarihin de hüküm sonlarında olduğunu görüyoruz. Toplamdaki 39 adet tarihlemenin 342 hüküm düşünüldüğünde çok az olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tahminimize göre hükümlerin müsveddeleri bekletilip temizleri yazıldıktan sonra tarih atılmış olabilir. Yine aynı şekilde üzerlerindeki “yazıldı” veya “virilmiştir” ibareleri tarihlemeyle beraber birkaç hüküme birden verilmiştir. Çünkü hükümlerin yazı karakterleri yani kâtipler değişse de üzerlerindeki “virilmiştir” ibareleri bir kalemden çıkmış gibi görünmektedir.

1.2. Hükümlerin Muhatap Makamları

Kadıllara yazılan hükümler:

h1, h3, h4, h6, h7, h8, h9, h10, h11, h12, h16, h17, h19, h20, h21, h22, h23, h25, h26, h27, h28, h29, h31, h32, h34, h37, h39, h40, h41, h42, h43, h44, h45, h47, h49, h51, h52, h53, h55, h56, h57, h58, h60, h62, h64, h65, h66, h67, h68, h70, h71, h72, h73, h74, h75, h76, h77, h78, h79, h81, h82, h83, h84, h85, h86, h91, h95, h97, h99, h100, h103, h104, h105, h106, h107, h108, h109, h111, h112, h113, h114, h115, h118, h119, h120, h122, h124, h127, h128, h129, h130, h133, h134, h135, h136, h139,

²⁰⁴ Bkz., 152 nolu hüküm.

²⁰⁵ Bkz., 261 nolu hüküm.

²⁰⁶ Bkz., 311 nolu hüküm.

²⁰⁷ Bkz., 29 nolu hüküm.

h141, h142, h143, h144, h145, h147, h148, h149, h150, h151, h152, h153, h154, h155, h156, h157, h158, h159, h161, h162, h165, h167, h168, h169, h173, h174, h175, h176, h178, h179, h180, h181, h182, h183, h185, h187, h189, h190, h191, h192, h193, h194, h195, h196, h197, h198, h199, h201, h202, h203, h204, h205, h206, h208, h209, h210, h213, h214, h215, h216, h217, h218, h220, h221, h222, h223, h226, h228, h229, h231, h239, h241, h242, h243, h244, h245, h246, h247, h248, h249, h250, h251, h252, h253, h257, h259, h260, h261, h262, h265, h270, h271, h272, h273, h274, h275, h276, h277, h278, h280, h281, h284, h285, h287, h289, h290, h291, h292, h293, h294, h296, h297, h298, h299, h300, h301, h302, h303, h305, h307, h308, h310, h311, h314, h317, h319, h321, h323, h328, h329, h330, h333, h334, h335, h336, h337, h338, h340, h342.

Sancak Beylerine yazılan hükümler:

h5, h17, h19, h26, h34, h45, h51, h69, h75, h84, h96, h105, h109, h116, h117, h128, h139, h148, h162, h167, h173, h184, h192, h201, h206, h214, h215, h216, h221, h246, h250, h251, h253, h254, h258, h274, h275, h282, h283, h284, h285, h289, h294, h299, h309, h318, h321, h326, h332.

Beyler Beyilerine yazılan hükümler:

h28, h35, h36, h37, h48, h50, h63, h66, h73, h85, h86, h87, h88, h89, h90, h92, h93, h94, h101, h102, h114, h121, h130, h142, h150, h170, h175, h179, h183, h193, h194, h195, h219, h220, h223, h242, h257, h261, h263, h264, h268, h315.

Mollalara yazılan hükümler:

h2, h9, h14, h15, h38, h59, h110, h124, h125, h126, h132, h137, h138, h141, h168, h172, h177, h188, h213, h220, h225, h227, h230, h232, h235, h236, h237, h238, h251, h255, h256, h267, h268, h279, h0, h307, h312.

Mutasarrıflara yazılan hükümler:

h13, h46, h98, h106, h118, h140, h146, h164, h166, h170, h171, h175, h176, h186, h190, h207, h211, h286, h306, h322, h324, h327, h337, h339.

Mütesellimlere yazılan hükümler:

h2, h38, h39, h54, h101, h161, h172, h186, h203, h212, h260, h269, h287, h291, h0, h316, h320, h328.

Yeniçeri Serdarına yazılan hükümler:

h8, h123, h165, h191, h260, h276, h328.

Voyvodalara yazılan hükümler:

h24, h30, h31, h163, h240, h266, h304.

Bostancıbaşılara yazılan hükümler:

h33, h80, h227, h234, h279, h312.

Defterdara yazılan hükümler:

h38, h161, h195, h249, h263.

Vezirlere yazılan hükümler:

h297, h325, h331, h343.

Altıbölük halkı kethüdalarına yazılan hükümler:

h160, h180, h245.

Dizdarlara yazılan hükümler:

h10, h328.

Müftilere yazılan hükümler:

h18, h46.

Vezir-i Azamlara yazılan hükümler:

h61, h288.

Müderrislere yazılan hükümler:

h83.

Hassa bostancılar başı Sinan'a yazılan hüküm:

h295.

Hacı Ahmed'e yazılan hüküm:

h224.

Dergah-ı Mu'allam kapucubaşlarından Osman'a yazılan hüküm:

h226.

Nakibüleşrafa yazılan hükümler:

h228.

Sağkol Devşirme Ağasına yazılan hüküm:

h223.

Çatalca Bağçası Ustasına yazılan hüküm:

h248.

Gümrük Eminine yazılan hüküm:

h267.

Tersane Emmini Mahmud'a yazılan hüküm:

h341.

Muhatap makamları	Hüküm adedi
Kadırlara yazılanlar	235
Sancakbeylerine	79
Beylerbeyilerine	42
Mollalara	37
Mutasarrıflara	24
Mütesellimlere	18
Yeniçeri serdarına	7
Voyvodalara	7
Bostancıbaşırlara	6
Defterdarlara	5
Vezirlere	4
Kethüdalara	3
Dizdarlara	2
Müftilere	2
Vezir-i Azamlara	2
Müderrislere	1
Hassa bostancırlarbaşı Sinan'a	1
Hacı Ahmed'e	1
Dergah-ı Muallam kapucubaşırlarından Osman'a	1
Nakibüleşrafa	1
Sağkolda Devşirme Ağasına	1
Çatalca bağçası Ustasına	1
Gümrük Eminine	1
Tersane Emmini Mahmud'a	1
TOPLAM	482

1.3. Hükümlerin Muhteva Özellikleri

1.1.1. Eşkıyalık

h3, h4, h8, h13, h14, h15, h17, h18, h19, h20, h22, h23, h25, h27, h28, h29, h31, h33, h34, h35, h40, h42, h46, h47, h50, h52, h56, h65, h66, h67, h71, h72, h77, h79, h80, h82, h91, h97, h100, h101, h108, h112, h118, h119, h121, h127, h129, h133, h136, h137, h138, h140, h142, h146, h148, h152, h155, h156, h157, h161, h174, h175, h177, h179, h181, h183, h186, h189, h190, h197, h198, h199-200, h201, h207, h212, h224, h225, h226, h232, h241, h248, h250, h251, h252, h253, h257, h260, h261, h262, h264, h265, h266, h269, h274, h275, h284, h287, h292, h294, h299, h300, h301, h316, h320, h326, h337, h338, h339, h340.

1.1.2. İdarecilerin Halka Zulmetmesi

h21, h48, h55, h58, h60, h62, h64, h73, h78, h87, h88, h98, h104, h105, h110, h122, h123, h128, h130, h135, h159, h164, h167, h170, h176, h180, h185, h188, h193, h194, h195, h206, h216, h218, h219, h223, h227, h244, h280, h0, h297, h303, h304, h305, h308, h310, h323.

1.1.3. Halk Arasındaki Anlaşmazlıklar

h7, h12, h38, h39, h41, h49, h59, h68, h70, h74, h81, h84, h85, h95, h106, h113, h131, h144, h154, h160, h166, h173, h178, h184, h196, h203, h204, h209, h213, h215, h217, h228, h229, h231, h270, h276, h277, h279, h290, h306, h312, h336.

1.1.4. Çeşitli Vergiler ve Vergilerin Toplanması

h2, h11, h30, h37, h96, h107, h125, h126, h132, h143, h151, h162, h169, h182, h202, h214, h249, h268, h278, h289, h311, h314, h321, h322, h329, h333, h334, h335, h341.

1.1.5. Sefer ve sefer hazırlığı ile ilgili olan hükümler:

h36, h51, h63, h92, h102, h103, h114, h282, h285, h288, h291, h293, h295, h315, h318, h327, h332.

1.1.6. Miras

h5, h26, h54, h57, h109, h111, h116, h117, h158, h172, h191, h192, h243, h272, h283.

1.1.7. Vakıf ve Vakıf Arazileri

h1, h16, h75, h76, h83, h120, h124, h134, h222, h237, h238, h240, h286.

1.1.8. Hırsızlık Olayları

h24, h61, h149, h153, h165, h171, h208, h230, h245, h246, h298.

1.1.9. Tütün ve İçki Yasağı

h43, h44, h53, h139, h145, h205, h271, h324.

1.1.10. İdari Taksimât

h90, h145, h147, h168, h239, h242, h259.

1.1.11. Tayin

h89, h115, h163, h317, h330.

1.1.12. Müsadere

h9, h94, h141, h150, h319.

1.1.13. Devşirme

h233, h234, h307.

1.1.14. Gümrükler ve Gümrüklere Gelen Mallar

h211, h220, h302.

1.1.15. Rus Kazaklarının Zararları

h6, h10, h328.

1.1.16. İstanbul'un İaşesi

h255, h256, h273.

1.1.17. Muhtelif Meseleler:

Dağıstan Hâkiminin güvenle Ahışa'ya gitmesi ile ilgili olan hükümler:.....h342, h343.
Asker kaçakları ile ilgili olan hükümler:.....h247, h325.
Ulufe ile ilgili olan hükümler:.....h235, h236.
Kale tamiri ile ilgili olan hükümler:.....h45, h331.
Küffar gemilerine zahire verilmemesi ile ilgili olan hüküm:.....h32.
Akıncı taifesi ile ilgili olan hüküm:.....h281.
Gühercilenin nakli ile ilgili olan hüküm:.....h254.
Donanma mühimmatı ile ilgili olan hüküm:.....h267.
Mukataa ile ilgili olan hüküm:.....h69.

Sınır tecavüzü ile ilgili olan hüküm:.....	h86.
Matbah-ı Amire mühimmatı ile ilgili olan hüküm:.....	h258.
Asiler ile ilgili olan hüküm:.....	h93.
Askerlikle ilişkisi olmayanlar ile ilgili olan hüküm:.....	h99.
Boşanma ile ilgili olan hüküm:.....	h187.
Hassa-i hümayun için avcılık yapılması ile ilgili olan hüküm:.....	h210.
Hacı taifesi ile ilgili olan hüküm:.....	h263.
Müslimanların çocuklarının kaçırılıp esir edilmesi ile ilgili olan hüküm:.....	h296.
Görevi ihmal ve ta'zir emri:.....	h102.

Muhtevası	Adedi
Eşkıyalık	109
İdarecilerin halka baskısı	47
Halk arasındaki anlaşmazlıklar	42
Çeşitli vergiler, toplanması ve muafiyeti	29
Sefer ve sefer hazırlığı	17
Miras	15
Vakıf ve vakıf arazileri	13
Hırsızlık olayları	11
Tütün ve İçki yasağı	8
İdari taksimat	7
Tayin	5
Müsadere	5
Devşirme	3
Gümrükler ve gümrüğe gelen mallar	3
Rus Kazaklarının zararları	3
İstanbul'un iaşesi	3
Diğer meseleler	22
TOPLAM	342

88 Numaralı Mühimme Defteri'nde numaralı hüküm sayısı 343'tür. Ancak 312. numaradan sonra sehven 314. numaraya geçilmiş, 199. hüküme yine sehven iki numara verilmiş ve 294 ile 295. hüküm arasında numara verilmemiş bir hüküm bulunmaktadır. Bütün bunlar hesaplandığında hüküm adedi 342 olmaktadır.

III. BÖLÜM

1. Hüküm Özetleri

1 Nolu Hükümün Özeti

Sabıka vezir-i a'zam iken şehid olan Koca Mehmed Paşa'nın mütevellisi olan Ahmed zide mecduhu'nun arz-ı hali üzerine vakıf toprağına Beğlü nam karye toprağındaki vakfın koyunlarının kışlaması lazım gelirken köylülerin koyunlarını koymamaları, bunun engellenmesi ve bunu yapanların divan-ı hümayun'a ihzar edilmeleri hakkında kadıya yazılan hüküm.

2 Nolu Hükümün Özeti

Saruhan sancağında orduyu hümayun tarafından ahur binası için ferman olunan hane başına iki akçenin tevzii için Manisa Mollasına ve Saruhan Sancağı Mütessellimine yazılan hüküm hakkında.

3 Nolu Hükümün Özeti

Arnavud asileri ile birlikte eşkıyalık yapan Şemsoğlu Ömer ve adamlarının izaleleri için yazılan hüküm.

4 Nolu Hükümün Özeti

Şerir ve gammaz olup halka taddi ve tecavüzde bulunan Papa Dimu nam zımmının asitane-i saadete ihzar olunması hakkında kadıya yazılan hüküm.

5 Nolu Hükümün Özeti

İznikmid'de hane içinde fevt olan Sivaslı Kasım'ın muhallelfatının varislerine verilmesi için Kocaili Sancakbeyi İskender'e yazılan hüküm.

6 Nolu Hükümün Özeti

Eşkıya Rus kazaklarının zararlarının önlenmesi ve tedbir alınması hakkında Kastamonu Paşasına ve eyalet-i mezbure kadılarına yazılan hüküm.

7 Nolu Hükümün Özeti

Edirne'de Hacı Mustafa ile Ali nam kimesne arasındaki davanın görüşülmesi için Ali nam kimesnenin asitane-i saadete çağrılarak davanın görülmesi hakkında Edirne kadısına yazılan hüküm.

8 Nolu Hükümün Özeti

Balya'da yeniçeri onuncu cemaatinden Dağdelen demekle maruf Mustafa nam yeniçeri Ali nam bostancının babasın ve validesin darb idüb Cennet nam bakiri Ali nam kimesney zorla nikah etmek isteyip ziyade zulm ve taaddi yapmıştır. Mezbur şakinin ahz edilip asitane-i saadete ihzar edilmesi için yeniçeri kapucularından Mehmed nam kapucunun tayin edildiğinin Balya kadısına ve yeniçer serdarına bildiren hüküm.

9 Nolu Hükümün Özeti

Tire’de sakin olub Hüdavendigâr sancağı beğinin katl edilip çiftlik ve tarlalarının eytamlarına verilmesi bundan başka harbe müteallık cebehanesin tahrir ve defter edilip asitane-i saadete getirilmesi için sadaret-i uzma kaim-i makamı olan vezir Mustafa Paşa’nın kapucubaşısı Osman’ın mübaşir tayin edildiğinin Tire Mollasına ve Aydın Sancağında vaki olan kadılara yazıldığı hüküm.

10 Nolu Hükümün Özeti

Kazak eşkıyasının Karadeniz’de yalılara verdikleri zarar üzerine yalıların hıfz-u hırsreti hakkında Gölpazarı dizdarı ve Yedi Divan ve Caharşenbe ve Hisarönü kadılarına yazılan hüküm.

11 Nolu Hükümün Özeti

İstanbul’da bekçi ve hurde fûruş taifesinin arzuhalleri üzerine daha önce kazma ve kürek akçesi hakkına verilen evamir-i şerifeye uyulması için İstanbul kadısına yazılan hüküm.

12 Nolu Hükümün Özeti

Bahçe anlaşmazlığı yüzünden çıkan davanın yerinde çözülememesi üzerine asitane-i saadette görülmesi hakkında hüküm.

13 Nolu Hükümün Özeti

Bolu Sancakbeyi olan Mehmed’in ademisi Dilaver nam kimesnenin zulm ve fesad yapması üzerine Bolu Mutasarrıfına yazılan hüküm.

14 Nolu Hükümün Özeti

Vidin kazasındaki eşkıyalık hareketler üzerine Selanik Mollasına yazılan hüküm.

15 Nolu Hükümün Özeti

Dukakin caniblerinde eşkıyalık yapan Arnavud asilerinin izaleleri için Hersek Mollasına yazılan hüküm.

16 Nolu Hükümün Özeti

Sultan Mehmed Han camii vakfı arsalarından alınacak öşrün ve vergilerinin belirlenmesi hakkında vakıf-ı muma ileyhin vakfı olan yerlerin kadılarına yazılan hüküm.

17 Nolu Hükümün Özeti

İnebahtı eşkıyalarının izaleleri için İnebahtı Beğine ve İnebahtı kadısına yazılan hüküm.

18 Nolu Hükümün Özeti

Eşkıyaların izaleleri için Sinop Müftisine yazılan hüküm.

19 Nolu Hükümün Özeti

Santorin nam zımminin halka verdiği zararların giderilmesi için Sakız kadısına ve Sancakbeyine yazılan hüküm.

20 Nolu Hükümün Özeti

Baki ve Abdülfennan nam sipahilerin İbrahim oğlu Osman'ın para ve mallarına el koyması üzerine zulm ve fesadlarının giderilmesi için Küre-i Mamure kadısına yazılan hüküm.

21 Nolu Hükümün Özeti

Alacahisar mütesellimi olan Beğli İbrahim nam sipahinin Rabia Hatun'un metrukat ve muhallefatının bir kısmına el koyması hakkında Alacahisar kadısına yazılan hüküm.

22 Nolu Hükümün Özeti

Behram nam şakinin izalesi için Avlonya ve İsfendiyar kadısına yazılan hüküm.

23 Nolu Hükümün Özeti

Veli nam kimesnenin yaptığı zulm ve taaddinin izalesi hakkında yazılan hüküm.

24 Nolu Hükümün Özeti

Hırsızlık olayının izalesi için Atina Voyvodasına yazılan hüküm.

25 Nolu Hükümün Özeti

Şaban nam kimesnenin zulm ve taaddisinin izalesi için yazılan hüküm.

26 Nolu Hükümün Özeti

Ergiri kasrı sakinlerinden Ahmed ve Mustafa kardeşlerin arzuhalı üzerine babalarının sağlığında aldığı borç ile çiftliğini va'd etmesi (ipotek)ve oğullarının babalarının ölümünden sonra borcunu vererek çiftliği tekrar geri alma istemesi üzerine Evline Sancakbeyine ve Ergiri kasrı kadılarına yazılan hüküm.

27 Nolu Hükümün Özeti

Kocaili Sancağında Karaçomak Mehmed nam kimesnenin zulm ve taaddisinin giderilmesi için yazılan hüküm.

28 Nolu Hükümün Özeti

Afşar kazasının ulema ve sulehasının südde-i saadete muhızır göndermeleri ile Afşar kazasında Bağlu nam karye sakinlerinden Osman ve Hacı Hasan ve Mehmed nam kimsnelerin halka baskı yaptıkları, vakıf arazilerine el koymaya çalıştıkları ve zulm ve taaddi etdikleri bu keyfiyet-i halin görüşülüp suçları üzerlerine sabit ise şerle haklarından lazım gelenin yapılması için Anadolu Beylerbeyisine ve Afşar kadılarına yazılan hüküm.

29 Nolu Hükümün Özeti

Matbah-ı amireye ocaklık tayin olunan karyelerden Suhur nam karyede yeniçeri namında Mustafa ve Ahmed kardeşlerin zulm ve taaddisi hakkında İnebahtı Sancakbeyine yazılan hüküm.

30 Nolu Hükümün Özeti

Matbah-ı amire mühimmatı için lazım olan koyunlar hakkında Eflak Voyvodasına yazılan hüküm.

31 Nolu Hükümün Özeti

Rum Mehmed nam kimesne ve ademlerinin eşkıyalık hareketleri üzerine yazılan bir hüküm.

32 Nolu Hükümün Özeti

Venedik ve sair küffar gemilerine buğday ve sair gıda verilmemesi için İskenderiye kadısına yazılan hüküm.

33 Nolu Hükümün Özeti

Danişmendlü nam karyede vaki olan eşkıyalık hareketlerinin izalesi için Edirne Bostancıbaşı Sinan'a yazılan hüküm.

34 Nolu Hükümün Özeti

Avlonya köylerinde isimleri sayılı beş nefer adamın sefer-i hümayuna gelmeyüb bununla da kalmayıp eşkıyalık yaptıkları ve bunun izalesi için Avlonya Beğine ve kadılarına yazılan hüküm.

35 Nolu Hükümün Özeti

Mazlumen maktul olan Mehmed'in ölümünden sonra mallarının şakiler tarafından alınması üzerine validesinin arzuhalı ile Anadolu Beylerbeyisine yazılan hüküm.

36 Nolu Hükümün Özeti

Bu yaz (hicri 1046 senesi) Edirne sahrasında Rumili beğlerinin ve sancak beğlerinin ve mazul beğlerin dernek ve cemiyet kurduğu Rumili Beylerbeyisinin de Yanya sancağında olan cümle asker ve cephaneyi toplayıp gelmesi hususunda yazılan hüküm.

37 Nolu Hükümün Özeti

Anadolu Beylerbeyisine ve Saruhan sancağında vaki olan kadılara hüküm ki dergâh-ı muallam çavuşlarından Mustafa Çavuş Saruhan sancağına binası ferman olunan ahurların muhasebesin görüp üzerine bir akçe zimmet kalmamıştır, bundan sonrada asitane-i saadetinden ve ordu-u hümayunum tarafından mübaşir tayin edildiğinde bir ferdin dahi rencide ve remide ettirilmemesi hakkında.

38 Nolu Hükümün Özeti

Satılan bir kırsığın başka birinin damgasıyla olduğundan miriye alınmış ise alınan yüz elli gurus akçesinin verilmesi için Şam Mollasına ve Defterdarına ve Mutesellimine yazılan hüküm.

39 Nolu Hükümün Özeti

Seferihisar kazasında Seyyid namında Hasan nam kimesne ehl-i örf ile halk arasında fesad ve gammazlık yaptığı sabit olub izalesi için Seferihisar kadısına ve Aydın Sancağı Mutesellimine yazılan hüküm.

40 Nolu Hükümün Özeti

Tokat sakinlerinden İlya nam Yahudinin fesad ve şekavetinin izalesi için Tokat kadısına yazılan hüküm.

41 Nolu Hükümün Özeti

Hacı Mehmed nam kimesnenin mülk ve bağçasını ve iki mahzenini hibe etmesi ve çıkan anlaşmazlığın giderilmesi için İzmir kadısına yazılan hüküm.

42 Nolu Hükümün Özeti

Şakilerin yol kesmesi zulm ve taaddi etmesi üzerine Pazarcık kadısına yazılan hüküm.

43 Nolu Hükümün Özeti

Tütün yasağı hakkında Kastamonu sancağı kadılarına yazılan hüküm..

44 Nolu Hükümün Özeti

Tütün yasağı hakkında Ankara sancağı kadılarına yazılan hüküm.

45 Nolu Hükümün Özeti

Kırka sancağındaki kalenin tamiri hakkında Kırka Sancakbeyine ve Konar kadılarına yazılan hüküm.

46 Nolu Hükümün Özeti

Ömer sipahi nam şakinin halka zulmetmesi üzerine Kastamonu Mutasarrıfına ve Müftisine yazılan hüküm.

47 Nolu Hükümün Özeti

Aris ve Babaköy karyeleri halkı eşkıyalık hareketlerinden şikayetçi olup bu konu hakkında Amasri kadısına yazılan hüküm.

48 Nolu Hükümün Özeti

Manevso Yakovar ve Perdo Yorgo nam zimmi kardeşler tüccar taifesinden olup haksız yere habs edilip serbest bırakılmaları hakkında Mezistre Paşasına yazılan hüküm.

49 Nolu Hükümün Özeti

İbrahim nam kimesnenin zevcesi aile içi anlaşmazlık sonucu katl edilip katillerin yakalanıp Divan-ı Hümayunuma getirilmesi ve kadiaskerlerim huzurunda yargılanması için Balçık kadısına yazılan hüküm.

50 Nolu Hükümün Özeti

Hakir nam şaki halkın elindeki tahminen iki yüz dönüm tarlalarını alub zulm ve taaddi eylemiştir bu durum hakkında Avlonya Beğine yazılan hüküm.

51 Nolu Hükümün Özeti

Bor kasabasında baruthane mühimmatı için yirmi dört havan ve tokmak irsal olunub bu mühimmatın Bor kasabasına nakli için mübaşir tayin edilmiş ve gereğinin yapılması hususunda Hüdavendigâr Sancakbeyine ve Brusa'dan Bor kasabasına varınca yol üzerinde vaki olan kadılara yazılan hüküm.

52 Nolu Hükümün Özeti

Ali kimesne ve babası zulme uğrayıp bu husus hakkında İzmir kadısına yazılan hüküm.

53 Nolu Hükümün Özeti

Tütün yasağı hakkında Kastamonu sancağında vaki olan kadılara yazılan hüküm.

54 Nolu Hükümün Özeti

Hüdavendigâr Sancakbeyi iken katlolunan Bıyıklı Kurdoğlu Mahmud'un muhallefatı hakkında çıkan anlaşmazlığın giderilmesi için Güzelcehisar ve Bosdoğan ve Erpaz Amasya kadılarına ve Aydın mütesellimine hüküm ki

55 Nolu Hükümün Özeti

Dergah-ı muallam müteferrikalarından Darende Derviş'in arzuhali üzerine sipahilerin tımar hakkında bazı kişilere haksızlık yapması ile Siroz kadılarına yazılan hüküm.

56 Nolu Hükümün Özeti

Çallu nam karye sakinlerinden Hacı Abdi'nin zulm ve teaddi etmesi üzerine Nif kadısına yazılan hüküm.

57 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed nam kimesnenin validesi fevt olup muhallefatından bir dükkanın başkası tarafından zabt edilmesi üzerine İznikmid kadısına yazılan hüküm.

58 Nolu Hükümün Özeti

Atranus nahiyesi Görgülü karye sipahisinin sakinlerden Mehmed nam kimesneye zulmetmesi üzerine Brusa kadısına yazılan hüküm.

59 Nolu Hükümün Özeti

Musa nam Yahudinin Evraham nam yahudiden alacağı olup alamaması üzerine Tire Mollasına yazılan hüküm.

60 Nolu Hükümün Özeti

Darende Mehmed nam kimesnenin Canik nam karyeden sipahi tarafından kaldırılmak istenip arzuhali üzerine İznikmid kadısına yazılan hüküm.

61 Nolu Hükümün Özeti

Sabık Vezir-i A'zam Mehmed Paşanın hazinedarı toplam beş res atı gayb itmiştir Haleb'de olup olmadığı ve bulunması için Vezir-i A'zama yazılan hüküm.

62 Nolu Hükümün Özeti

Geyve kazası ahalisinin arzuhali üzerine kadıların ve naiblerin dura çıkması yasak iken kadılarının on iki atlı ile dura çıkıp halktan zorla para alıp zulmetmesi ve firar etmesi üzerine yeni kadıya bu konu hakkında yazılan hüküm.

63 Nolu Hükümün Özeti

Daha önce Bosna Beylerbeyisine Eyaletinin askeri ile Edirne sahrasında dernek ve cemiyet kurması için hüküm yazılmış, ancak bu sene Beylerbeyiler Budun'da muhafaza hizmetinde olup kendisinin de Budun'a varup Veziriazam'a mülaki olması için Bosna Beylerbeyisine yazılan hüküm.

64 Nolu Hükümün Özeti

İnegöl kazasında sakin olan reaya taifesinin arzuhalı üzerine kadıları olan Mehmed nam kadı zulm taifesi ile yek dil olub halka zulmetmektedir. Bu husus üzerine Bursa Kadısına yazılan hüküm.

65 Nolu Hükümün Özeti

Kili kazası Dere mahallesinde Lolan nam zımmının ölü bulunup katillerinin yakalanıp gönderilmesi için Kili kadısına yazılan hüküm.

66 Nolu Hükümün Özeti

Armuz kadısının arzuhalı üzerine Armuz kazasında Ahmed Ömer Osman Hasan ve Mustafa nam kimesneler kendü hallerinde olmayub eşkıyalık yaptıkları ve bu hususda Mora Paşasına ve Armuz kadısına yazılan hüküm.

67 Nolu Hükümün Özeti

Kıryani karyesinden Darende Durmuş'un vergisini hangi sipahiye vermesi anlaşmazlığı üzerine suret-i defter-i hakani'ye bakılarak durumun çözülmesi ve zulm eden sipahilerin engellenmesi hususunda Mihalic kadısına yazılan hüküm.

68 Nolu Hükümün Özeti

Bırakılan bir kadının nafakasının verilmemesi hususunda Ağriboz Sancağına ve kadısına yazılan hüküm.

69 Nolu Hükümün Özeti

Mukata'a alanların gelip beratları ile yoklama olmaları ve yeni berat almaları hususunda Vulçitrın Sancakbeyine yazılan hüküm.

70 Nolu Hükümün Özeti

Harap olan bir kenisenin tamirine kimlerin izin verdiği ve tamir edenlerin ahz edilip soruşturulması hakkında Kıbrıs Beğine ve Magosa kadısına yazılan hüküm.

71 Nolu Hükümün Özeti

Eşkıyalık olayları hakkında Kangırı ve Çerkeş kadılarına yazılan hüküm.

72 Nolu Hükümün Özeti

Eşkıyalık olayları hakkında Kangırı ve Budak kadılarına yazılan hüküm.

73 Nolu Hükümün Özeti

Karye halkının arzulhalı üzerine zabitlerin fazla vergi alması ve vergilerin belirlenmesi hakkında Kıbrıs Beylerbeyisine ve kadısına yazılan hüküm.

74 Nolu Hükümün Özeti

Yapılan bir alışverişte haksızlığın giderilmesi hakkında Küre-i Mamure kadısına yazılan hüküm.

75 Nolu Hükümün Özeti

Vakıf mütevellisinin arzuhalı üzerine vakfın birkaç dükkanına mutasarrıf olan kimesnenin fevt olması ile dükkanların mahlul olması hakkında Brusa Beğine ve kadısına yazılan hüküm.

76 Nolu Hükümün Özeti

Gazi Ömer'in evkafının tevliyet hizmetinde hasların toplanması hakkında Faik dame izzuhuya sefer-i hümayuna memur olmayub tevliyet-i mezbure hizmetinde olması için yazılan hüküm.

77 Nolu Hükümün Özeti

Bir öldürölme ve fesad olayın hakkında İneçik kadısına yazılan hüküm.

78 Nolu Hükümün Özeti

Manyas kadısının halka zulmetmesi üzerine yazılan hüküm.

79 Nolu Hükümün Özeti

Kara Yazıcı dimekle maruf eşkıyaların eşkıyalık ve halka zulmetmesi üzerine Bolu Beğine ve Eflak kadısına yazılan hüküm.

80 Nolu Hükümün Özeti

Öldürölme ve fesad olayı üzerine Yanbolu ve Karinabad kadılarına ve Edirne Botancıbaşısına yazılan hüküm.

81 Nolu Hükümün Özeti

Suzi nam zımmi bir Ermeni tüccara borç vermiş şimdi geri almakta zorlanmaktadır. Bu mesele için Brusa kadısına yazılan hüküm.

82 Nolu Hükümün Özeti

Halka zulm ve baskı yapan bir eşkıya hakkında Ermiye kadısına yazılan hüküm.

83 Nolu Hükümün Özeti

Sufi Hayreddin Paşa ve İbrahim Paşa ve Ali Paşa vakıflarının mütevellisinin zımmetine hakk geçip geçmediğinin soruşturulması için İzmir kadısına ve Orhan medresesi müderrisine hüküm.

84 Nolu Hükümün Özeti

Üskübden Hacı Hasan ile İsmail nam kimesne arasındaki anlaşmazlık hakkında Vulçitrın Sancakbeyine ve kadısına yazılan hüküm.

85 Nolu Hükümün Özeti

Satın alınan Gürcü bir cariyenin hürr olduğunun anlaşılması üzerine hüccet-i şer'ie verilmesi ve geri redd olunması için sekbanbaşı tarafından mektub verilmesi hakkında Batum Beylerbeyisine ve Trabzon kadısına yazılan hüküm.

86 Nolu Hükümün Özeti

Venedik ile aradaki sınırın kesin olarak tayin edilmesi ve Venedik karyelerinin sınırı tecavüz etmemesi ve ettirilmemesi hakkında Bosna Beylerbeyisine ve Saray kadısına yazılan hüküm.

87 Nolu Hükümün Özeti

Cezire-i Kıbrıs'da erbab-ı menasibin memur oldukları hidmette kusurları olmaması ve daha dikkatli olması için Kıbrıs Beylerbeyisine yazılan hüküm.

88 Nolu Hükümün Özeti

Kıbrıs yeniçerileri zümresinden Hüseyin subaşı fesad üzre olduğu duyulup mahallinde teftiş edilmesi ve asitane-i saadete getirilmesi için Kıbrıs Beylerbeyisine yazılan hüküm.

89 Nolu Hükümün Özeti

Cezire-i Kıbrıs'da tımar defterdarlığına Darende-i Karaman'da ehil ve müstahak biri olup istihdam edilmesi ve başkasının dâhil edilmemesi hakkında Kıbrıs Beylerbeyisine yazılan hüküm.

90 Nolu Hükümün Özeti

Daha sonra Kıbrıs' tabi iken Adana eyaletine ilhak olunan Tarsus, İçil, Alaiye ve Sis sancaklarının tekrar Kıbrıs'a bağlanması ve bu sancakların defterlerinin Adana Kalesinden alınarak Kıbrıs Beylerbeyi İbrahim Bey'e verilmesi hakkında Adana Beylerbeyine yazılan hüküm.

91 Nolu Hükümün Özeti

Osman nam sipahinin eşkıyalık hareketi üzerine yazılan hüküm.

92 Nolu Hükümün Özeti

Bosna Beylerbeyisinin daha önce gönderilen ferman üzerine Budun'a gitmesi ve beklemeyip dikkatli olması üzerine yazılan hüküm.

93 Nolu Hükümün Özeti

Bosna Beylerbeyisinin Budin tayin olup Arnavud asilerinin zararlarının def edilmesine karşı memur olduğu Engürüs serhadlerine de zarar olup olmadığı hakkında rapor verilmesi için Budin Paşasına yazılan hüküm.

94 Nolu Hükümün Özeti

Kıbrıs'da sabık mir-i miranın habs edilip kalaya konulup ve cümle emval ve erzakın defter edilmesi ve gelecek fermana göre hareket edilmesi için Kıbrıs Beylerbeyisine yazılan hüküm.

95 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam yeniçerinin ölüp geriye kalan mallarının Yarhisar kazasında bazı kişiler tarafından Mahmud nam kadiya istinad ederek davacı olup almak istemeleri üzerine davanın divan-ı hümayunda görülmesi için yazılan hüküm.

96 Nolu Hükümün Özeti

Karesi sancağı mirisinin yeniçeri ocağı emekdarlarından İsa tarafından toplanması için Hüdavendigâr sancağı beği olup bilfi'il Karesi canibinde muhasıl-ı emval olan Ahmed dame 'izzuhuya yazılan hüküm.

97 Nolu Hükümün Özeti

Deli Mehmed nam şakinin eşkıyalık hareketi üzerine Fenike kadısına yazılan hüküm.

98 Nolu Hükümün Özeti

Gelibolu kazasında Mustafa nam kimesne vezir oğlu olup ve sefer-i hümayunuma müteveccih olmuştur çiftliğinde bulunan beş bin baş koyununa dokunulmayıp koyun talep edilmemesi hakkında Gelibolu mutasarrıfına yazılan hüküm.

99 Nolu Hükümün Özeti

Fenike kazasında Yılan Başlık nam kalada bazı neferat beratsız veya fazladan veya sahte beratlar ile ulufe tasarruf etmektedir. Bu durumun araştırılıp düzeltilmesi için Fenike kadısına yazılan hüküm.

100 Nolu Hükümün Özeti

EşkİYaların beşer ve onar atlu ile gruplar halinde gezip evleri basıp zulm fesad ve şekavet etmeleri üzerine Çorlu ve Tergos ve Hayrabolu ve Babay-i 'Atık ve İneçik ve Ruscuk kadılarına ve Silivri ve Çatalca nahiyeleri naiblerine ve Çatalca nahiyesi ustasına((?)) yazılan hüküm.

101 Nolu Hükümün Özeti

Sofurlar nam karye sakinlerinden Ahmed nam kimesnenin bir kadına ait çiftliği zabt etmesi üzerine Bolu sancağı mütesellimine yazılan hüküm.

102 Nolu Hükümün Özeti

Daha önceden tenbih-i hümayun olan meselede gereğinin yapılmaması üzerine Rumili ve Özi eyaletlerinin tevaif-i askerine baş ve buğ olup memur olduğu hususun tamamlanması için Kenan Paşaya yazılan hüküm.

103 Nolu Hükümün Özeti

Kethüda birliği haneler ağası tarafından verilen mühürlü mektub mucibince Mehmed İlyas yeniçeri emekdar ve dindar olup kethüda birliği hizmetinde istihdam edilmesi için Balıkesir kadısına yazılan hüküm.

104 Nolu Hükümün Özeti

Mustafa nam sipahinin zulm ve taaddi eylemesi üzerine Göynük kadısına yazılan hüküm.

105 Nolu Hükümün Özeti

Karahisar-ı Sahib ve Kangırı sancaklarında Ahmed nam kimesne memur olduğundan fazla akçe toplayıp yakalanıp asitane-i sa'adetime gönderilmesi için Kangırı Sancakbeyine ve kadısına yazılan hüküm.

106 Nolu Hükümün Özeti

Ruscuk kazasında alışverişten doğan anlaşmazlıktan ötürü Ruscuk mutasarrıfına ve kadılarına hüküm ki.

107 Nolu Hükümün Özeti

Ma'den ilinin kadısına hüküm ki Ma'den ilinin kasabası sakinlerinden olub dergah-ı mu'allam sipahileri müteka'idlerinden Yusuf nam müteka'üd ile dergah-ı mu'allam yeniçerileri teka'üdlerinden 'Ömer ve İbrahim ve 'Osman ve Halil ve Hacı 'Osman ve Mehmed Yazıcı ve Kulak Hasan nam yeniçeriler madencilik yapıp gümüş ve bakır çıkarıp ve miriye faydaları dokunup sefer teklif halleri olmamağla bunların rencide olunmaması için yazılan hüküm.

108 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam kimesne Zülfıkar nam şaki tarafından zarara uğrayıp şakinin divan-ı hümayuna getirilmesi için Gördek ve Tırhala kadılarına yazılan hüküm.

109 Nolu Hükümün Özeti

Yako nam Yahudi'nin baba ve dedesinden intikal eden mallarının amcası Şimayil nam Yahudi tarafından zabt edilmesi üzerine davacı olup bu konu hakkında Avlonya Sancakbeyine ve Arnavud Belgıradı kadısına yazılan hüküm.

110 Nolu Hükümün Özeti

Uşak voyvodasının arzuhali üzerine Uşak kadısının Uşak voyvodalığının rüsumuna karışıp taaddi etmemesi için Uşak kadısı Mevlana Ahmed'e yazılan hüküm.

111 Nolu Hükümün Özeti

Hadice nam hatuna intikal eden mallar üzerindeki anlaşmazlıktan dolayı Gemlik kadısına yazılan hüküm.

112 Nolu Hükümün Özeti

Hüseyin nam kimesnen sefer-i hümayunda iken İbrahim nam kimesne bunun hatununu cebren çekip alması üzerine İncecik kadısına yazılan hüküm.

113 Nolu Hükümün Özeti

Zehine kasabasına İsalı nam rahib Yani nam rahipten yüz yirmi bin akçe borç alıp vermemesi üzerine Rumili'nde vaki olan kadılara yazılan hüküm.

114 Nolu Hükümün Özeti

Topçubaşı olan Osman zide mecduhunun arzuhali üzerine toplar mühimmatı için lazım olan tahtalar daha önce nerden kesiliyor ise yine oradan kesilmesi için Kocaili Beğine ve İznikmid kadısına yazılan hüküm.

115 Nolu Hükümün Özeti

Kırım'a yeni han olan Bahadır Giray'ın büyük oğlu Baht Giray alıkonulup diğer oğullarının kimseye zarar vermeden geçip gitmeleri hakkında Yanbolu kazasından Kırım'a varınca yol üzerinde vaki olan kadılara yazılan hüküm.

116 Nolu Hükümün Özeti

Sefer-i hümayunda ölen Ömer Çavuş'un mallarının kız kardeşine kalması ile ilgili Bolu Beğine yazılan hüküm.

117 Nolu Hükümün Özeti

Tezkirecilik hizmetinde iken ölen Mustafa'nın çiftliğinin zabt edilmesi hakkında Kocaili Sancakbeyine yazılan hüküm.

118 Nolu Hükümün Özeti

Bolu sancağında suhtedan eşkıyası zuhur edip halka fesad ve taaddi eyledikleri ve bu hal üzerine Bolu Sancağı Mutasarrıfına ve kadılarına yazılan hüküm.

119 Nolu Hükümün Özeti

Karaferye kazasının sakinlerinden Bekir zade İbrahim Musli zade Ahmed ve Mustalih zade 'Allame nam kadılar ve Hüsam zade Mehmed nam müezzın ve Memi Sadri zade Mustafa ve Bayram nam imamlar ihtilal virüb ve re'ayayı evlerinde ve çiftliklerinde saklayub zikrolunan 'avarız akçesinin toplanmasına engel oldukları ve bu durumun düzeltilmesi için Selanik kadısına yazılan hüküm.

120 Nolu Hükümün Özeti

Ayasofya-i kebir vakfından bir dükkânın satılmasından doğan anlaşmazlık üzerine yazılan hüküm.

121 Nolu Hükümün Özeti

Mısır'a sürgün edilen kadının hala harami olduğu anlaşılıp itlaf edilmesi için Mısır'a yazılan hüküm.

122 Nolu Hükümün Özeti

Bilecik kadısı Molla Mehmed'in bir anlaşmazlık hakkında daha önce gönderilen müekked emr-i şerife göre hareket etmediği için asitane-i sa'adete çağırılması ferman olunmuş ve bu durumun kendisine bildirilmesi ile yazılan hüküm.

123 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed nam yeniçerinin Ağrıboz sakinlerinden Lenardo nam zımminin evine ve mallarına konup fesad ve zulmetmesi üzerine Atina kadısına ve Ağrıboz'un bedeli cemine memur olan Hasan'a ve Yeniçeri Serdarına yazılan hüküm.

124 Nolu Hükümün Özeti

Brusa'da olan bir vakfın mütevelliliği üzerine çıkan anlaşmazlık nedeniyle Brusa Mollasına ve Kirmasdı ve Mihaliç kadılarına yazılan hüküm.

125 Nolu Hükümün Özeti

İstanbul Gümrük zabiti Ali'nin arzuhalı üzerine Ankara ve sair yerlerde getirilen sof ve ipeğin hana getirilmeyip ev ve bahçelerde satılıp vergi verilmediği ortaya çıkmıştır. Bu konu hakkında İzmid Mollasına yazılan hüküm.

126 Nolu Hükümün Özeti

Tüccar taifesinin İzmid iskelesinden ve sair yerlerden getirdikleri meta'dan vergi alınması ile ilgili İzmid Mollasına yazılan hüküm.

127 Nolu Hükümün Özeti

Osman nam yeniçeriye katil edip atı ve eşyasını alan zımmi eşkıyaların haklarından gelinmek için Galata kadısına ve Aydıncık kadısına yazılan hüküm.

128 Nolu Hükümün Özeti

Afşar nam karyeden Hüdaverdi nam kimesnelerin uzun zaman tasarruflarında olan tarlaların mera diye ellerinden alınmak istenmesi üzerine Beğşehir Beğine ve kadısına yazılan hüküm.

129 Nolu Hükümün Özeti

Eşkıyadan Hüseyin ve Musli nam kimesneler hevalarına tabi nice eşkıya ile halka zulm ve taaddi etmektedirler. Bu konu hakkında Güri kadısına yazılan hüküm.

130 Nolu Hükümün Özeti

Timurcu kazası Voyvodası Halık Mehmed dışarı yasak iken dışarı çıkıp yanında otuz kadar atılı ile halka baskı yapıp olmadık şeyler isnad edip akçelerin alıp ve fuzulen habs edip zulmetmiştir. Bu konu hakkında Anadolu Beylerbeyisine ve Timurcu kadılarına yazılan hüküm.

131 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam kimesnenin borçlarını vermeyip buyruldu ve çavuş tayin olunduktan sonra firar etmiştir. Bu husus hakkında Südde-i Sa'adetinden Boğaz Hisarına varıncaya kadar vaki olan kadılara yazılan hüküm.

132 Nolu Hükümün Özeti

Gühercile taifesi meclis-i şer'-i şerife ihzar olunup muvacehelerinde emr-i şerif okunduktan sonra her sene vergeldikleri 100 akçe bedel-i gühercileden başka ziyade bedel kaldırılmıştır. Bu husus hakkında İzmir Mollasına yazılan hüküm.

133 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam kimesnenin Kasım nam kimesne üzerinde şiddet ve şekaveti sabit olup bu husus hakkında Hamid Sancakbeyine ve Yalvaç ve Karaağaç kadılarına yazılan hüküm.

134 Nolu Hükümün Özeti

İstanbul'da Müteveffa Davud Paşa cami-i şerifi kurbunda vaki vakfın mütevelliliği hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

135 Nolu Hükümün Özeti

Avlonya Sancakbeyi İbrahim reayaya zulm etmesi üzerine azledilmiş ve mübaşir gönderilince firar etmiştir. Bu husus hakkında Avlonya Belğiradı kadısına yazılan hüküm.

136 Nolu Hükümün Özeti

Bayram nam kimesnenin arzuhali üzerine kardeşi oğlu Mehmed ve Hüseyin'in katledilip katillerin yakalanması hakkında Niksar kadısına yazılan hüküm.

137 Nolu Hükümün Özeti

Dergah-ı Mu'allam Yeniçerilerinden Mehmed nam korucunun arzuhali üzerine Memi ve Mehmed ve Ahmed ve Turan nam kimesneler ile Arnod ((?)) nam zımmi gice ile evin basub bir iki yük akçelerin garet idüb zulm ve tecavüzde bulunmuşlardır. Bu husus üzerine Brusa ve Kite Mollalarına yazılan hüküm.

138 Nolu Hükümün Özeti

Ali Kocaoğlu dimekle maruf Mahmud nam şaki ve kardeşleri daima karye halkına zulm ve taaddi etmektedirler. Bu konu hakkında Selanik Mollasına yazılan hüküm.

139 Nolu Hükümün Özeti

Mirliva Müteselliminin arzuhali üzerine Kırılı kazasının Ayarsarım((?)) Karyesinde birkaç yerde tütün içildiği tespit edilip içenler sivil ve asker kim olursa olsun haklarından gelinmesi bakımından Beğşehir Sancakbeyine ve liva-i mezburede vaki olan kadılara yazılan hüküm.

140 Nolu Hükümün Özeti

Dergâh-ı Mu'allâm Solaklarından Halil'in arzuhali üzerine Zali nam zımmi bunun oğlu Salih nam kimesneyi katl etmiştir. Bu konu hakkında Brusa kadısına ve bervech-i arpalık Mudanya kazası mutasarrıfına yazılan hüküm.

141 Nolu Hükümün Özeti

Beğşehir sakinlerinden olan Hüseyin nam kimesne bin kırk beş senesinin avarız vergilerini toplayıp teslim edemedi ölmüş ve zimmetinde kalmıştır. Zikrolunan kişinin çiftlik ve mallarından tahsil olunması için mübaşir tayin edilmiştir. Bu konu hakkında Beğşehir mollasına ve Tırhala kadısına yazılan hüküm.

142 Nolu Hükümün Özeti

Konar göçer cemaatinden İsmail nam kimesne südde-i sa'adete gelerek babası Ali Fakin'in Hacı Hamza oğlu Ali ve oğlu Ahmed ve Mir Şeref Hacı ((?)) Süleyman ve oğlu İbrahim ve Hamza ve Seydi ve Hüseyin ve Cuma ve Sulhan ve Hacı oğlu Hüseyin nam şakiler tarafından katl edilip ve emval ve erzakın garet ve hasaret edildiğini beyan etmiştir. Bu konu hakkında Anadolu ve Karaman ve Adana ve Maraş Beylerbeyilerine ve eyalet-i mezkurede vaki kadılara yazılan hüküm.

143 Nolu Hükümün Özeti

Hüseyin nam kadı bölgenin sürsat zahiresin toplayıp cem ve tahsil edip zimmetinde bir akçe bile kalmamıştır. Orduy-ı hümayunum tarafından tekrar toplanması hakkında ferman çıkınca mezkûr kişinin özü olup kendisine dokunulmaması hakkında Gönen kadısına yazılan hüküm.

144 Nolu Hükümün Özeti

Rahime nam hatun ile Veli Subaşı arasında niza olup daha önce karar çıkmasına rağmen halledilememiştir. Bu kişilerin asitane-i saadete gönderilmeleri hakkında Gelibolu kadısına yazılan hüküm.

145 Nolu Hükümün Özeti

Tütün içildiği haber alınıp içenler hakkında gereğinin yapılması için Boğazhisarı kadısına yazılan hüküm.

146 Nolu Hükümün Özeti

Rayi nam zımmi Dergah-ı Muallam Solaklarından Habib nam kimesnenin oğlu Salih'i bıçak ile yaralayıp ve daha sonra bu yaradan dolayı ölmüştür. Bu konu hakkında Mudanya kazası mutasarrıfına yazılan hüküm.

147 Nolu Hükümün Özeti

Yaycı Deresi nam karye nişancılık hasları karyelerinden olup otuz kırk senden beri nişancılık hizmeti görenlere has olarak verile gelmiştir. Erbab-ı tımardan Yunus nam kimesne bu karye benim tasarrufumdadır diye almak istemiştir. Mezkur kişinin temessüklerinin mühürlenip incelenmek üzere asitane-i saadete gönderilmesi için Kocaşehri kadısına yazılan hüküm.

148 Nolu Hükümün Özeti

Yazı nam karyede sakin Yahya nam kadının reayaya zulm ve taaddisi olup şekavetinin nihayeti olmamağla bu konu hakkında yazılan hüküm.

149 Nolu Hükümün Özeti

Bir hırsızlık olayı hakkında Rumilinde vaki olan kadılara yazılan hüküm.

150 Nolu Hükümün Özeti

Daha önce katlolunan Ma'noğlu'nun Sayda ve Beyrut kazalarında vaki bağ ve bahçe ve emlâkının ceb-i hümayun harçlığı için tahsil olunup havas-ı hümayuna ilhak olunması ve şehid olan Ahmed Paşa'nın mallarının akıbetinin araştırılması için Şam Beylerbeyisi ve Şam-ı şerif kadısına Sayda ve Beyrut kadılarına yazılan hüküm.

151 Nolu Hükümün Özeti

Tatar Mirzalarından Darende-i Ferman-ı Hümayun kıdvetü'l-emasil ve'l-akran () zide kadruhu'nun bütün tekâliften muaf tutulması için Eyalet-i Rum ilinde vaki olan kadılara yazılan hüküm.

152 Nolu Hükümün Özeti

Gazi nam kimesne zulm ve taaddi üzerinde olup ayrıca yeniçeri diye geçinip tekalif vermeyip reayaya zulm etmektedir. Bu kişi hakkında yazılan hüküm.

153 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam kimesnenin Raziye nam cariyesinin eşyalarının çalınıp çalan kişiler Brusa'da ortaya çıkmışlardır. Bu kişiler hakkında Brusa kadısına yazılan hüküm.

154 Nolu Hükümün Özeti

Eski Cuma kazası pabuçcu esnafı mallarını pazarda satıp vergilerini vermektedirler. Ancak dışardan gelen pabuçcu taifesinden zarar görmüşlerdir. Dışardan gelen esnafa müsaade edilmemesi hakkında Eski Cuma kadısına yazılan hüküm.

155 Nolu Hükümün Özeti

Eşkıyalık hareketleri ile ilgili Bolu beğine ve Samako ve Bencşeniye ve Ergili ve Akçeşehir ve Bartın kadılarına yazılan hüküm.

156 Nolu Hükümün Özeti

Gazi nam kimesne zulm ve taaddi üzerinde olup ayrıca yeniçeri diye geçinip tekalif vermeyip reayaya zulm etmektedir. Bu kişi hakkında yazılan hüküm.

157 Nolu Hükümün Özeti

Osman nam kimesnenin eşyalarını çalan iki şaki yakalanıp habsedilmiş ancak subaşı bunları serbest bırakmıştır. Mezbur subaşının yakalanıp asitane-i saadetime gönderilmesi hakkında Ergili kadısına yazılan hüküm.

158 Nolu Hükümün Özeti

Fevt olan birinin muhallefatının paylaşamaması hakkında Karahisar-ı Sahib kadısına yazılan hüküm.

159 Nolu Hükümün Özeti

Menzil bargirlerinin şimdiye kadar hangi karyelerde besleniyor ise yine aynı karyelerde beslenmesi ve olugelmişe muhalif olmaması ve kadıların reayaya taaddi etmemeleri hakkında Vire ve Pınarhisar kadısına yazılan hüküm.

160 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam kimsenenin Sinan nam kimesneye olan borcunu ödememesi ile ilgili Kastamonu kadısına ve kaza-i mezburede altı bölük halkı kethüdalarına yazılan hüküm.

161 Nolu Hükümün Özeti

Menen nam aşiret reisi başka bir aşirete saldırıp zulm ve taaddi yapmıştır. Bu konu hakkında Konya mollasına ve Ankara ve Kırşehir kadılarına ve defterdarına ve Ankara mütesellimine yazılan hüküm.

162 Nolu Hükümün Özeti

Mal-i miriye aid olması gereken bazı malların ve muhallefatın gelmemesi ve bazı görevliler tarafında ahz u kabz edilmesi duyulmuştur. Bu konu hakkında Kocaili Beğine ve İznikmid kadısına yazılan hüküm.

163 Nolu Hükümün Özeti

Voyvodanın müstakim ve dindar ve işinin ehli olduğu bundan sonra da tasarruf olduğu voyvodalıkta reayanın himayet ve sıyanetinde ve hazineyi vakt ü zamaniyle irsal ve îsalde mücidd ü sâ'î olması istenilmiştir. Bu konu hakkında Yeniil ma'a Türkman-ı Haleb Voyvodasına yazılan hüküm.

164 Nolu Hükümün Özeti

Yorgi nam zımminin tasarrufunda olan mülk-i menzil ve dükkânın Hasan nam yeniçeri tarafından fuzulen zabt edilmesi hakkında Ağrıboz sancağı mutasarrıfına yazılan hüküm.

165 Nolu Hükümün Özeti

Kadı naibi Mevlana Abdülkerim'in arzuhali üzerine karyelerden birinde fuhuş ve hırsızlık yapıldığına dair kadı ve yeniçeri serdarına yazılan hüküm.

166 Nolu Hükümün Özeti

Adana Beğlerbeyi iken Emirhan nam Ermeniden kefillikle borç alıp vermediği için şimdi Bozok Sancağına mutasarrıf olan Mehmed dame ikbalehuya yazılan hüküm.

167 Nolu Hükümün Özeti

Kara Yakub nam kadı Ahmed nam kimesnenin fuzulen yerlerini zabt edip ayrıca bir adam göndererek evini bastırıp ve validesini helak ettirmiştir. Bu konu hakkında Bolu sancağı beğine ve kadısına yazılan hüküm.

168 Nolu Hükümün Özeti

Daha önceden Yenişehir kazasına bağlı iken sonradan İlgun kazasına bağlanan köylerin durumları hakkında Konya Mollasına ve Yenişehir kadısına yazılan hüküm.

169 Nolu Hükümün Özeti

Her sene Boğdan voyvodalığından matbah-ı amire için getirilen bal ve balmumunun bu sene Mehmed nam yeniçeri tarafından noksan getirildiği hakkında yazılan hüküm.

170 Nolu Hükümün Özeti

Kırka sancağında azepler ağası Mehmed ve oğlu Erdoğan'ın halka zulm ve baskı yapması üzerine Bosna Beylerbeyisine yazılan hüküm.

171 Nolu Hükümün Özeti

Birkaç zımminin hırsızlık yapması üzerine Mudanya Mutasarrıfına yazılan hüküm.

172 Nolu Hükümün Özeti

Fevt olan Osman'ın muhallefatına kardeşi ve kardeşi oğlunun talip olması hakkında Tire mollasına ve Aydın mütesellimine yazılan hüküm.

173 Nolu Hükümün Özeti

İshad ve Nikola nam zımmilerin uğradığı haksızlık üzerine Üsküdar mollasına ve Kocaili Beğine ve İznikmid Kadısına yazılan hüküm.

174 Nolu Hükümün Özeti

Hüseyin nam kimesnenin hırsız ve eşkıyadan olup İbrahim nam kimesneye zarar vermesi ile ilgili İznikmid kadısına yazılan hüküm.

175 Nolu Hükümün Özeti

Eşkıydan Burak nam şaki Gömce nam karye sakinlerinden Ferman ve Mirza ve Mahmud nam kimesnelere zarar verip tarlalarını zabt edip, evlerini basıp zulm ve işkence edip emsali görülmemiş fesad ve şakavet üzere olmaktadır. Bu konu hakkında Anadolu Beylerbeyisine ve Hal kadısına yazılan hüküm.

176 Nolu Hükümün Özeti

Bozöyük kazasında hassa nazırı Abdi kendü halinde olmayup reayaya zulm etmekte ve birçok kişinin akçelerini almıştır. Bu durum üzerine Menteşe sancağı mutasarrıfı Ahmed'e ve kadılarına yazılan hüküm.

177 Nolu Hükümün Özeti

Evrahim nam Yahudi Brusa'ya gider iken yolda katırcı İbrahim nam kimesne tarafından katl edilmiştir. Bu konu hakkında Brusa Mollasına yazılan hüküm.

178 Nolu Hükümün Özeti

Esnaf arasındaki anlaşmazlık hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

179 Nolu Hükümün Özeti

Alanya sancağı mutasarrıfı Davud Han Hasan nam sipahiden borç alıp vermemiştir. Oğulları Ahmed, Veli ve Hüseyin nam kardeşler isteyince bunları Bağluoyun nam karyede katl ederek ziyade zulm ve taaddi etmiştir. Bu durum üzerine Anadolu Beylerbeyisine ve Alanya kadısına yazılan hüküm.

180 Nolu Hükümün Özeti

Yarhisar kadısı ile Mehmed nam sipahi ve kardeşleri Ali nam kimesne ile Abdurrahman ve Ali nam kimesnelere zulm idüp akçelerin almıştır. Bu hal üzerine Bilecik ve Beğşehir ve Bulakabad kadısı olan Mevlana Mahmud ve Beğşehir kazasında vaki altıbölük kethüdalarına yazılan hüküm.

181 Nolu Hükümün Özeti

Daha önce fevt olan İnayet Giray Han'ın adamlarından Sefer nam kimesne zorba olup Mehmed nam kimesnenin yolunu basup mal ve erzaklarını alıp zulm etmiştir. Bu konu ile ilgili olarak Yanbolu ve Zağra-i Cedid ve İslimye kadılarına yazılan hüküm.

182 Nolu Hükümün Özeti

Üsküdar ve Galata'da bir kısım zimmiler her sene hassa kayıklar mühimmatı için her biri ikişer buçuk kantarton yağı verip bir kısım vergilerden muaf olmuşlardır. Bu konu hakkında İstanbul ve Galata ve Üsküdar kadılarına yazılan hüküm.

183 Nolu Hükümün Özeti

Şirret u şika ile meşhur Hasan nam şaki reayay zulm ve taaddi idüp külli akçelerin almıştır. Bu konu ile ilgili olarak Bolu Paşa'sına ve kadısına yazılan hüküm.

184 Nolu Hükümün Özeti

Veli Kethüda Beğşehir sakinlerinden Mustafa nam kimesnede hakkı olduğu ve elinde hüccet-i şer'iyesi olduğunu beyan etmiştir. Bu konu hakkında Beğşehir, Kanar ve Tırhala Beğine yazılan hüküm.

185 Nolu Hükümün Özeti

Kadının halktan fazla vergi alması üzerine Adana ve Tuzla kadılarına yazılan hüküm.

186 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed Çavuş nam şaki Mustafa nam kimesnenin babası ve karındaşını İstanbul'dan gelirler iken katl eyleyüb inkar etmiştir. Bu konu hakkında Tırnovi kazası mutasarrıfına ve Niğbolu mütesellimine yazılan hüküm.

187 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed nam kimesne Ümmühan nam hatununu boşayıp zimmetinde kalan kırk bin akçe mehr-i muaccesini vermek istememektedir. Bu konu hakkında Silistre kadısına yazılan hüküm.

188 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam kimesne müteveffa evliya Sinan Paşa evladından olduğu ve vakfin evlad-ı meşruta olarak kendisine geçmesini söylerken ve mutasarrıf iken üçüncü solaklardan Osman Murad nam kimesne fuzuli zabt edip bu durumun divan-ı hümayunda görülmesi için Edirne mollasına yazılan hüküm.

189 Nolu Hükümün Özeti

Zülfikar nam kimesne eşkıyadan olub hırsızlık ve şakavet üzerinde olmaktadır. Bu konu hakkında Sarıgöl ve Eğribucak kadılarına yazılan hüküm.

190 Nolu Hükümün Özeti

Mustafa nam sipahi Atina kazasının bedel-i nüzüllerini toplayıp gelirken yolda eşkıyalar tarafından saldırıya uğramıştır. Bu konu hakkında Eğriboz Sancağı mutasarrıfına ve Atina kadılarına yazılan hüküm.

191 Nolu Hükümün Özeti

Recep nam kimesnenin babası ölmüş ve malları buna intikal etmişken İbrahim nam yeniçeri tarafından zabt edilmiştir. Bu konu hakkında Küre kadılarına ve yeniçeri serdarına yazılan hüküm.

192 Nolu Hükümün Özeti

Mudanya sakinlerinden Aişe ve yakınları arasında çıkan miras anlaşmazlığı hakkında Eğriboz Beğine ve kadısına ve Mudanya((?)) kadısına yazılan hüküm.

193 Nolu Hükümün Özeti

Boşnak nam kimesne dûr memnu' iken dura çıkıp reayadan fazla ve haksız vergi almıştır. Bu konu hakkında Anadolu Beylerbeyisine ve Coyran((?)) ve Yalvaç kadılarına yazılan hüküm.

194 Nolu Hükümün Özeti

Topal Osman nam sipahi altmış kadar atlı ile reayaya zulm ve taaddi yapmaktadır. Bu konu hakkında Anadolu Beylerbeyisine ve Uşak kadısına yazılan hüküm.

195 Nolu Hükümün Özeti

Şam-ı şerif kalasının hisar erleri arzuhal sunub daha önceden verilen birer mahir devenin artık verilmediği birkaç seneden berü yeniçeri kâtibi ve mukabeleci halifesi ve yeniçerilerin baş çavuş ve serdarları defter mucibince kadimden tayin olunan develerin tamam vermeyüb noksan vermektedirler. Bu konu hakkında Şam-ı şerif Beylerbeyisine ve kadısına ve defterdarına yazılan hüküm.

196 Nolu Hükümün Özeti

Kıraçvıran nam karye yaylaklarında Gürül nam karye ahalisi odun kesip zulm ve taaddi yapmışlardır. Bu konu hakkında Ayaş ve Tuhre kadılarına yazılan hüküm.

197 Nolu Hükümün Özeti

Mahmud zide mecduhu arzuhal sunub bunun atıkasından Handan nam kimesne Arablar nam karyede mecruheh maktul bulunup katil bilinmemektedir. Bu konu hakkında Edirne kadısına yazılan hüküm.

198 Nolu Hükümün Özeti

İçil sancağında vaki eşkıyalık olayı ile ilgili Adana Beylerbeyisine ve Alaiye ve Tarsus ve Sis sancaklarına zikrolunan eyalet ve sancaklarda vaki olan kadılara yazılan hüküm.

199 Nolu Hükümün Özeti

Mecruhen fevt olan Nurullah bin Mehmed'in eşi Hanife ve kardeşi oğulları Ali ve Abdullah nam kimesneler mezburun hiçbir günahı yokken haksız yere öldürüldüğünü beyan etmektedirler. Bu konu hakkında Yenice-i Karasu kadısına ve kethüdalarına yazılan hüküm.

201 Nolu Hükümün Özeti

Depedelen kazası Ulak nam karye sakinlerinden zühd ve fakul ile bilinen Sufi Mehmed nam kimesne kendi halinde olup kimseye bir zararı yokken daha önceden mutasarrıf olan Mahmud nam kimesnenin oğlu Ali beraberinde 400 kadar eşkıya ile bunun evini basup iki yüz baş koyun ve beş yüz altın ve mallarını alıp zulm ve fesad eylemiştir. Bu konu hakkında Avlonya Sancakbeyi Depedelen ve Belgrad ve Avlonya kadılarına yazılan hüküm.

202 Nolu Hükümün Özeti

Şahi nam karyede vergi vermek meselesi yüzünden çıkan anlaşmazlık nedeniyle Gümilcine kadısına yazılan hüküm.

203 Nolu Hükümün Özeti

Saime nam hatun Mahmud nam kimesneden bir mikdar para alıp vermeden firar etmiştir. Bu konu hakkında Güzelcehisar kadısına ve Aydın sancağı mütesellimine yazılan hüküm.

204 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed nam kimesnenin evi ve bostanı Raziye nam hatun ile Emir Mehmed ve Kasım Beğin oğlu diğer Mehmed nam kimesneler tarafından fuzulen zabt edilip bu konu hakkında Vize kadısına yazılan hüküm.

205 Nolu Hükümün Özeti

Tütün içilmesi hakkında Delvine ve İlbasan ve Ohri ve Selanik sancaklarına ve zikrolunan sancaklarda ve Paşa sancağında vaki olan kadılara yazılan hüküm.

206 Nolu Hükümün Özeti

İznik kadısı kendü halinde olmayub daima reaya ve berayaya zulm ve taaddi etmektedir. Bu konu hakkında Kocaili Beğine ve sabıka Bolu kadısı olub İznik'de sakın Musli'ye yazılan hüküm.

207 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam sipahi bundan akdem Rum Mehmed nam şakinin kethüdası olub haliya Mihaliç kazasında kethüda eri olmağla muma ileyhin karındaşının çiftliğin basub ziyade zulm ve taaddi ve fesad eylemiştir. Bu konu hakkında Mihaliç mutasarrıfına yazılan hüküm.

208 Nolu Hükümün Özeti

Hacı Hasan nam tüccar Şam ve Bağdad'tan gelir iken Eş Köy denilen yerde malları çalınmıştır. Brusa sakinlerinden Kuloğlu Mehmed ve oğullarından Abdulkerim ve Dimitri denilen kişinin ellerinde bu mallardan olup olayın araştırılması hakkında Brusa kadısına yazılan hüküm.

209 Nolu Hükümün Özeti

Erbab-ı tımardan Timur Yanya sancağı Kavinç nahiyesinde dört bin iki yüz elli akçelik tımar tasarruf ederken Ali nam kimesne fuzulen zabt etmiştir. Bu konu hakkında Kavinç kadısına yazılan hüküm.

210 Nolu Hükümün Özeti

Rumilinde hassa-i hümayunum için Cafer ve Mehmed nam kimesneler tarafından avlanan malların hanginizin taht-ı kazasına gelir ise arabalar tutup birbirinize intikal ederek asitane-i saadetime gelmesini sağlayınız. Bu konu hakkında Rum ilinde hassa-i hümayunum için saydolunan mahallerin kadılarına yazılan hüküm.

211 Nolu Hükümün Özeti

Rodoscuk'tan gelen gemi ve kayıkların Unkapanı'na gelerek mallarını buradaki mahzenlere satmaktadırlar. Bu konu hakkında Rodoscuk mutasarrıfına yazılan hüküm.

212 Nolu Hükümün Özeti

Kastamonu sancağında bazı eşkıyanın suçları sabit olup ancak bazı kudat taifesi engel olmaktadır. Suçluların cezalandırılmasına kimsenin karıştırılmaması, karışan olursa isim ve resimleri ile yazılıp bildirilmesi hakkında Kastamonu Mutesellimi'ne yazılan hüküm.

213 Nolu Hükümün Özeti

Silistre’de bir rahibin borcundan dolayı borçluları tarafından rencide edilmemesi hakkında Silistre Mollası’na ve kadılarına yazılan hüküm.

214 Nolu Hükümün Özeti

Karesi sancağında tımar mahsullerinin anbar memuru İbrahim tarafından kırılıp bir kısmının satılması hakkında Karesi Sancakbeyi’ne ve kadılarına yazılan hüküm.

215 Nolu Hükümün Özeti

Durmuş nam sipahi tasarruf olduğu tımarı hakkında Mehmed nam kimesne ile anlaşmazlığa düşüp mezbur Mehmed bunun evini basıp taaddi etmiştir. Bu konu hakkında Avlonya Beğine ve kadısına yazılan hüküm.

216 Nolu Hükümün Özeti

Mahmud nam kadı Şuhud nam karye ahalisine zulm ve taaddi etmektedir. Bu konu hakkında Karahisar-ı Salib sancağına ve kadılarına yazılan hüküm.

217 Nolu Hükümün Özeti

Kusay nam zımmi Mihaliye nam zımmiye bin kırk elli senesinde sekiz bin akçe ve bir at verip mezbur bunu geri vermemiştir. Ardalos nam karyede sakin olmaktadır. Bu konu hakkında Vize Beği’ne ve Pınarhisar Kadısına yazılan hüküm.

218 Nolu Hükümün Özeti

Abdüsselam nam kadı halktan keyfi ve fazla vergi almaktadır. Bu konu hakkında Aksaray kadısına yazılan hüküm.

219 Nolu Hükümün Özeti

Şam tarafından Beytülharam ve Ravza-i Mutahhara’yı ziyaret eden hacı taifesi her sene Şam tarafından çıkıp Meziri nam menzilde on gün miktarı durup cemiyet ve dernek kurarlar ve kimse müdahale etmezdi. Birkaç seneden beri Şam Beylerbeyisi’nin adamlarından Pazar Ağası taaddi itmekle mezbur dahi yüz mikdarı adem ile gelüb haccac-ı müslimin için pazara gelen olub ve saman ve arpa ve yoğurt ve yağ ve bal ve sair her ne eşya gelünür ise alandan ve satandan her bir guruşdan on beşer akçe ve bazargan kısmından her bir dükkandan kırk ve ellişer guruş alub zulm ve taaddileri sebebiyle pazara zahire ve sair mühimmat ve levazım gelmeyüb oltakdirce haccac-ı müslimin külli zaruret çekmektedir. Bu şekilde icraat yapanlar mesul ve muateb olup kesinlikle men olunmuşlardır. Bu konu hakkında Şam Beylerbeyisi’ne yazılan hüküm.

220 Nolu Hükümün Özeti

Deryada batan gemilerden çıkan her ne eşya ve mal varsa kadimden Gelibolu ve Bozcaada Voyvodalarına aitken iskele eminleri müdahale etmeye başlamışlardır. Kimsenin müdahale etmemesi ve batan gemilerden çıkan eşyanın mezbur voyvodalara zabt ettirilmesi hakkında Gelibolu Mollası’na ve Alaybeği’ne ve Kadısına ve Boğazhisar ve Bozcaada kadılarına yazılan hüküm.

221 Nolu Hükümün Özeti

Derviş ve Bektaş ve Ömer ve Ahmed nam kimesneler bazı vakıfları zabt edip zulm ve taaddiden hali olmadıkların bildirilip bu konu hakkında Kastamonu Paşasına ve Kastamonu ve Küre kadısına yazılan hüküm.

222 Nolu Hükümün Özeti

Sultan Bayezid Han vakfı olan tarlalarda ziraat ve hırsaset eyleyen zımmi taifesi südde-i saadetime arzıhal idüb daha önceden verdikleri samanı vermeyip ellerinde fetvay-ı şerife olduğun beyan etmektedirler. Bu konu hakkında Haslar kadısına yazılan hüküm.

223 Nolu Hükümün Özeti

Uşak kazası ahalişi südde-i saadetime arzıhal sunub bunlar avarız ve nüzül ve sair emr-i şerifimle ferman olunan tekliflerin virüb kusurları yoğunen kadıları gühercile akçesi namiyle bin ikiyüz gurusların alub zulm ve taaddi ve tecavüz eylemiştir. Bu konu hakkında Anadolu Beylerbeyisine ve kadısına yazılan hüküm.

224 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam yeniçeri südde-i saadetime arz-ı hal sunub Dünsad ((?)) nam karyede biri bunun babasını harman yerinde urub katl eyleyüb ziyade zulm ve fesad eylemiştir. Bu konu hakkında Hacı Ahmed'e yazılan hüküm.

225 Nolu Hükümün Özeti

Hasan nam kimesne Emir Köy nam karyede babasından kalan yerleri tasarruf ederken bazı kimesneler tarafından evi basılıp mecruh ve fevt olmuştur. Bu konu hakkında Silistre mollasına yazılan hüküm.

226 Nolu Hükümün Özeti

Hassa Bostancılarından kapu bekçisi taht-ı kazanızda mürur ider iken harami ve hırsızlar tarafından yolu kesilip öldürölmek istenmiştir. Bu konu hakkında Dergah-ı muallam kapucubaşlarından Osman'a ve İznik ve Sükut ve () kadılarına yazılan hüküm.

227 Nolu Hükümün Özeti

Çirmen kadısı Mehmed yasak iken dura çıkıp reayaya haksızlık yapıp mal paralarını almış zulm ve taaddi yapmıştır. Bu konu hakkında Edirne mollasına ve bostancı başıya yazılan hüküm.

228 Nolu Hükümün Özeti

Ali nam yeniçeri eşi Aişe nam hatunun mülkünü bunun izni ve haberi yokken satmış ve kendisi taleb eyledikde satın alan kişi ölmüştür. Bu konu hakkında Brusa kadısına ve nakibüleşrafa yazılan hüküm.

229 Nolu Hükümün Özeti

On yıl mürur eyleyen toprak davasının istima'ı memnu' iken Seli nam kimesne uzun süre tasarruf olunan topraklar üzerinde hak iddia etmekte ve emre itaat etmemektedir. Bu konu hakkında Rodoscuk kadısına yazılan hüküm.

230 Nolu Hükümün Özeti

Şaban ve Mehmed ve Süleyman nam kimesneler ile kalaycı taifesinden Murad ve Ali mutad-ı kadime muhalif kefilsiz kendüler bazı kimesneler dükkânlara geçüb müslimanların esbabın alub firar itmekle ziyade gadr olub kefilsiz dükkânlara kimesne konulmamak babında emr-i şerifim rica eyledüklerin arz eyledüğün ecilden kimesne kefilsiz işlememek emrim olmuştur. Bu konu hakkında Galata Mollasına yazılan hüküm.

231 Nolu Hükümün Özeti

Kavala iskelesinden Mehmed Reis nam kimesnenin gemisine bir mikdar mal konulup İstanbul'a gelirken Kemikli burnu denilen yerde gemi helak olmuş ve mallar beytülmal emini tarafından alıkonulmuştur. Malların alıverilmesi ve şer'le görülmesi hakkında Gelibolu kadısına yazılan hüküm.

232 Nolu Hükümün Özeti

Haleb sakinlerinden Receb nam kimesnenin babası Hacı Murad nam kimesne Selanik'de Lenkare Hanı içinde bu sene katl edilip ziyade zulm ve fesad olduğun bildirilip bu fesadı iden şakilerin yakalanması hakkında Selanik Mollası'na yazılan hüküm.

233 Nolu Hükümün Özeti

Edirne'de vaki saray-ı amirem ve hassa bahçelerinde oğlan lazım olup Edirne bostancıbaşısı tarafından adam vardukda bir sürü oğlanı ki yüz altmış oğlandır Bostancıbaşıya teslim edilmesi için Sağkolda devşirme ağasına yazılan hüküm.

234 Nolu Hükümün Özeti

Bir sürüye yüz altmış oğlan olub Edirne'de vaki saray-ı amirem ve hassa bahçeleri için sağ kolda devşirme ağası bağçe ustalarından bir ustayı gönderüb temin etmesi için Edirne Bostancıbaşısı'na yazılan hüküm.

235 Nolu Hükümün Özeti

Orduy-ı hümayunum sipahlarından bir taife İzmir iskelesine saldırarak hem kendi ulufelerini hem de orda olmayanların ulufelerini istemişlerdir. Emrim üzre mevcud olanların ulufelerinin verilip olmayanlar tespit edilerek defter edilmesi için İzmir Mollasına ve kethüdalarına yazılan hüküm.

236 Nolu Hükümün Özeti

Orduy-ı hümayunumdan sipah taiefesi sebeb-i tahrirleri ile saldırıp ulufe alanların yoklaması yapılp mevcud olanlara verilip mevcud olmayanlara verilmeyip defter edilip bildirilmesi için İzmir Mollası'na ve kethüdalarına yazılan hüküm.

237 Nolu Hükümün Özeti

Sultan Murad Han evkafının mütevellisi Mehmed'in uhdesinde seksen bin akçe kalıp tahsil edilip gecitirilmeden gönderilmesi için emrim çıkmıştır. Bu konu hakkında Ergene Mollasına yazılan hüküm.

238 Nolu Hükümün Özeti

Sultan Murad Han evkafının mütevellisi Yusuf'un uhdesinde yüz elli bin akçe kalıp tahsil edilip gecitirilmeden gönderilmesi için emrim çıkmıştır. Bu konu hakkında Edirne Mollası'na yazılan hüküm.

239 Nolu Hükümün Özeti

İlgun Kadısı Beğri ve Doğancık ve Balyas ve Selçuk ve Çukurağız ve Çevrekışık ve Alişar maa Damlu ve Emirenler maa İlyas ve Kızılviran ve Karaaliler nam karyeler Beğşehir kazasının kadimi karyeleri iken bir tarikle ifraz ve kendü kazasına ilhak itdirmekle ziyade gadr olmuştur. Bu karyeler Beğşehir ve Kırılı'nın kadimi karyeleridir. Bu konu hakkında Konya kadısına yazılan hüküm.

240 Nolu Hükümün Özeti

Valide Sultan Cami-i şerifleri evkafından Yeniil kadılarının bin kırk altı senesi mahsulunden on beş bin dörtyüz elli iki aded muhasıl gurus baki kalub taleb ve tahsil edilmesi için Yeniil Voyvodası Mustafa'ya yazılan hüküm.

241 Nolu Hükümün Özeti

Recep nam kimesne komşu karyeden gelen kişiler tarafından evi basılıp zarara uğramıştır. Bu konu hakkında Ohri Kadısı'na yazılan hüküm.

242 Nolu Hükümün Özeti

Koğalı ve Çevrekışık(?) ve Deliler ve Evsaklar ve Demlügöz ve Ovacık ve Dereköy ve Selçuk ve Balibas ve Ömeranlar ve Alişar ve Demlü ve Bayezidlü ve Beğri ve Doğancılı ve Çokrağız nam karye ahalileri bundan akdem Beğşehir kazasına tabi iken beğlerin ve mütesellimlerin taaddi ve tecavüzlerin eylediklerinde Beğşehir kazasından ifraz ve İlgun kazasına ilhak olunması için Karaman Beylerbeyisi'ne ve kadısına yazılan hüküm.

243 Nolu Hükümün Özeti

Ümmühan nam Hatunun eşinin ölümü ile kalan muhalllefatinin paylaşılmasında anlaşmazlık çıkmıştır. Anlaşmazlığın giderilmesi için Niğde Kadısı'na yazılan hüküm.

244 Nolu Hükümün Özeti

Yeniçeri çavuşları cebeci taifesinin yanlarına bazı hidmet ile varub nefer başına dörder ve beş yüz akçe salub rencide eylemektedirler. Engel olunması için kadılarına yazılan hüküm.

245 Nolu Hükümün Özeti

Ada nam yerde sakin Mehmed nam sipahinin bir mikdar akçesi çalınmış ve bunun için Davud nam yeniçeri hiç suçu yokken ve isbat edilmemişken suçlanmış ve yeniçeri serdarı tarafından hapsedilmiş, kırk bin akçesi alınmış ve zulm edilmiştir. Bu konu hakkında kaza-i mezbure kadısına ve altı bölük kethüdalarına yazılan hüküm.

246 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed oğlu Mustafa nam kimesne için seferde elbise hırsızlığı suçu atılmış ve yakalanarak mirliva-i muma ileyhin gemisinde küreğe konulmuştur. Ancak gemi ehli tarafından kendisinden razı olunmuş ve serbest bırakılması talep edilmiştir. Emr-i şerife göre küreğe konulmuş ise gemiden serbest bırakılması için Biga Beği'ne ve Manyas Kadısı'na yazılan hüküm.

247 Nolu Hükümün Özeti

Özi muhafazasında iken bazı kimseler kaçıp Derviş nam kimesneye sığınıp bu ana değin hesap vermemişlerdir. Bu konu hakkında Karınabad Kadısı'na yazılan hüküm.

248 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed nam kimesnenin kardeşi Halil nam kimesne Satı oğlu Ahmed nam şaki tarafından vurulup öldürülmüş ve şaki tarafından eşi ve oğlunun şikayete gelmemesi için yollarının gözlenip fazlasıyla haksızlık yapılmıştır. Bu konu hakkında Hayrebolu Kadısına ve Çatalca Bağçası ustasına yazılan hüküm.

249 Nolu Hükümün Özeti

Türkmân reayasının Beylerbeyi âdemleri ve Sancakbeyi ve subaşıları ve sair ehl-i örf taifesi tarafından aşırı vergi alınıp rahatsız edilmemesi hakkında Karaman defterdarına ve Kırşehir kadısına yazılan hüküm.

250 Nolu Hükümün Özeti

Kör Abdi ve adamlarının eşkıyalık hareketleri üzerine Bolu Sancakbeyine ve Mudurnu ve Göynük kadılarına yazılan hüküm.

251 Nolu Hükümün Özeti

Yusuf ve Mustafa ve Hacı ve Cafer ve Hüseyin nam şakiler Mehmed nam kimesnenin evini basıp ailesini ve emval ve erzakını çalıp fesad etmişler ve Balıkesir'de oldukları haber alınmıştır. Bu durum hakkında Balıkesir Mollası'na ve Balıkesir sancağında vaki olan kadılara yazılan hüküm.

252 Nolu Hükümün Özeti

Yunus oğlu Mehmed'i katl eyleyen Ahmed yakalanıp serdar vekili olan Yusuf'un hapsinde iken Mehmed ve Kulaksız Karakaş nam şakiler gelip haptiden kaçırmışlardı. Mezbur Ahmed ve onu haptiden kaçırınlar kimler ise yakalanması için Kavala Beği Ömer ve Deram kadısına yazılan hüküm.

253 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed ve Feyad nam kimesneler Musa'nın abdi memluku Dilaveri katl eylemişlerdir. Bu konu hakkında Kırşehir Beği'ne ve Kırşehir Kadısı'na yazılan hüküm.

254 Nolu Hükümün Özeti

Mudanya'ya gelecek gühercilenin asla bekletilmeyip gemiye tahmil edilerek südde-i saadetime gönderilmesi için Hüdavendigar Sancağı Beği'ne yazılan hüküm.

255 Nolu Hükümün Özeti

İstanbul'da pirince acil ihtiyaç olunub gelen gemilerin bekletilmeden İstanbul'a gönderilmesi için Gelibolu ve Rodoscuk Mollalarına ve Gelibolu Ağası'na yazılan hüküm.

256 Nolu Hükümün Özeti

Edirne'de satılan koyun eti ve sair malların satılıp ziyadesinin satılmaması ve Tımişvar'dan gelen yağın İstanbul'a gönderilmesi için Edirne mollasına yazılan hüküm.

257 Nolu Hükümün Özeti

Rum ilinin sağ ve sol kolunda bazı yerlerde harami ve eşkıya zuhur idüb menazil ve merahilde ebna-i sebinin yoluna inüb katl-i nüfus ve garet-i emval olduğu haber alınmıştır. Bu durum üzerine Rumili Beylerbeyisi Ali Paşaya ve sağ ve sol kolda olan kadılara yazılan hüküm.

258 Nolu Hükümün Özeti

Matbah-ı amirem mühimmatı için Seravlos kadılığının yüz bin akçe maktu'unu senin tarafından cem olunub min bad aherden bir ferdi dahl itdirmeyüb men eyleyesin. Rodos Beği Ebubekir Paşa'ya yazılan hüküm.

259 Nolu Hükümün Özeti

Hezargırad Kadısı Davudlar nam karyeler kendi kazasına ilhak etmiştir. Bu karyeler Eski Cuma kazası karyeleridir. Bu konu hakkında Eski Cuma Kadısı'na yazılan hüküm.

260 Nolu Hükümün Özeti

Haveş nam karyeden yeniçeri namında Musli ve acemioğlu namına Ali ve Özbek ve Ömer Hacı ve Sarı Hüseyin nam kimesneler Bahadırılı nam karyeden Kara Hasan ve nazır oğlu kimesneler dahi daima müslimanların emval ve erzakların hasaret eyleyüb ziyade zulm ve fesad ve şekavet eyledüklerin Haveş nam karyeden Süleyman nam kimesneler Ahmed nam kimesneyi katl idüb ve alaybeğinin koyunlarını sırka ve bir ulağı dahi katl eyleyüb halk bunların elinden çok eza çekmiştir. Bu konu hakkında Çak Kadısı'na ve mütesellimine ve yeniçeri serdarına yazılan hüküm.

261 Nolu Hükümün Özeti

Rumilinin sağ ve sol kolunda bazı yerlerde harami ve eşkıya zuhur idüb menazil ve merahilde ebna-i sebinin yoluna inüb katl-i nüfus ve garet-i emval olunduğu haber alınmıştır. Bu eşkıyaların yakalanıp cezalandırılması hakkında Rumili Beylerbeyisine ve Rumilinin sol kolunda vaki olan kadılara yazılan hüküm.

262 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed nam kimesne Yunus oğlu Mehmed'i katl eyleyip yakalanıp hapsedilip ancak bazı kişiler tarafından serbest bırakılmıştır. Bu olayda müdahili olan herkesin asitane-i saadetime gönderilmesi için Dıram Kadısı'na yazılan hüküm.

263 Nolu Hükümün Özeti

Hacc yolunda ölenlerin mallarının durumu hakkında Şam Beylerbeyisine ve defterdarına yazılan hüküm.

264 Nolu Hükümün Özeti

Eşkiyadan İsmail ve ademi Mehmed ve Torak nam kimesneler hilaf-ı şeri şerif Rıdvan Çavuş'un Haloviç kazasında vaki Barbarosa nam çiftliğini basıp buğdayların yağma ve garet edip ve çiftliğin ortakların darb edip dağıdub bunun emsali zulm ve taaddilerinin nihayeti olmadığı haber alınmıştır. Bu konu hakkında Mora Paşası'na ve kadılarına yazılan hüküm.

265 Nolu Hükümün Özeti

İskenderiye sakinlerinden Bali ve Mehmed ve Hüseyin nam şakiler Hasan nam kimesneye zulmetmişlerdir. Bu konu hakkında Ohri Beğine ve Akçahisar ve İskenderiye kadılarına yazılan hüküm.

266 Nolu Hükümün Özeti

Kostantiniyye nam zımmi gemisine buğday tahmil ederken Yorgaki nam zımmi küffar kalyonlarına haber gelip gemideki eşyasını aldırıp ziyade fesad eylemiştir. Merhum zımminin yakalanıp senin hapsinde olduğu haber alınmış ve asitane-i saadetime gönderilmesi için emrim çıkmıştır. Bu konu hakkında Oğrasi Voyvodası'na yazılan hüküm.

267 Nolu Hükümün Özeti

Donanmay-ı hümayunum mühimmatı için külli gemiler lazım ve mühim olmağın imdi üç bin kantar beksimed tabh itdirüb hazır ve amade eylemeniz babında ferman-ı alışanım sadır olmuştur. Bu konu hakkında Gelibolu Mollasına ve Gümrük Eminine yazılan hüküm.

268 Nolu Hükümün Özeti

Mihaliçcik kazasının toplanan bedel-i nüzulleri hakkında Anadolu Beylerbeyisine ve Kütahya Mollasına yazılan hüküm.

269 Nolu Hükümün Özeti

Ezine kazasına tabi Çerçiler nam karyeden Mahmud Halife nam kimesne şaki ve ehl-i fesad olmağla hevasına tabi bir nice eşkiya ile mezburların Şahin nam kimesneyi urub katl ve emval ve erzakın garet ve hasaret eyleyüb zulm ve fesad itmekle şerle teftiş olunmak için Ezine ve Biga Sancağı Mütesellimine yazılan hüküm.

270 Nolu Hükümün Özeti

Ömer nam kimesne çiftliğini mahsulsuz Ahmed nam kimesneye satmış ancak arada anlaşmazlık çıkmıştır. Bu konu hakkında Brusa Kadısı'na yazılan hüküm.

271 Nolu Hükümün Özeti

Beğbazarı kazasının Yakmacık nam mahalle sakinlerinden Cebeci Mahmud nam kimesne evini meyhane etmiştir. Mustafa nam kadı müslimanlar ile mezburun evine vardukda evinin altında içki küpleri ve tütün içmek için aletler tespit edilmiştir. Müslimanlar bu durumdan rahatsız olmaktadır. Bu konu hakkında Beğbazarı Kadısı'na yazılan hüküm.

272 Nolu Hükümün Özeti

Rahime nam hatunun karındaşı olub İbrahim Paşa sarayında Etmekci başı olan Ali Ustan nam kimesne yolculuk esnasında kaza-i İznikmid'de vefat idüb Kocaili Sancakbeyi tarafından her nesi var ise ahz u kabz olmuştur. Mallarının alıverilmesi hakkında İznikmid Kadısı'na yazılan hüküm.

273 Nolu Hükümün Özeti

Gemi reislerinden olan İsmail Reis İstanbul zahiresi için Bartın iskelesinde arpa ve darı ve buğday iştira eylemek istedikde kimesnenin mani olmaması bakımından emr-i şerifim çıkmıştır. Bu konu hakkında Karadenizin Anadolu yakasında vaki olan kadılara yazılan hüküm.

274 Nolu Hükümün Özeti

Kudatdan Şaban nam kimesne gice ile evinde küttabhanesinde ilm-i meşgul iken Akçaşad kazası sakinlerinden Muzab Yusuf ve Ali Hasan ve Ali nam şakiler bunun evini basıp mecruh eylemişlerdir. Bu kişiler yakalanıp hapsedilmiş ancak tekrar firar etmişlerdir. Bu kişilerin haklarından gelinmek için Bolu Sancağı Beği'ne ve Kadısına yazılan hüküm.

275 Nolu Hükümün Özeti

Dost Haydara dimekle maruf nam şaki hevasına tabi otuz beş nefer eşkıya ile alet-i harb ile katl kaskına Murad nam kimesnenin evin basub emval ve erzakın garet ve hasaret eyledükden gayri üzerinde olan miri bin guruşu ve kendünün dört yüz altunun alub ziyade zulm ve taaddi ve fesad eylemiştir. Bu konu hakkında Delvine Beğine ve kadısına yazılan hüküm.

276 Nolu Hükümün Özeti

Vahyi nam yeniçeri Cevher Ağa nam kimesneden borç olarak iki yüz doksan riyal guruş alup vermeden firar etmiştir. Bu borcun edası hakkında Gelibolu ve Çardan ve Karabiga ve kadıları ve ol caniblerde olan yeniçeri serdarlarına yazılan hüküm.

277 Nolu Hükümün Özeti

Yeniçeri serdarı olub müteveffa () eytamına vasi olan kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Hüseyin zide kadruhu Rodoscukda sakin Saltuk nam Yahudi zimmetinde elli yedi bin akçe hakların olub vesayet hasebiyle taleb eyledükde virmekden taallül eyldediğini bildirmiştir. Şerle görülüb alıvrilmek babında emri şerifim çıkmıştır. Bunun için Rodoscuk kadısına yazılan hüküm.

278 Nolu Hükümün Özeti

Andre adasının cizyelerinden dört yüz guruş baki kalub ve Aydos ((?)) cizyesinden dahi seksen guruş baki kalmağla kaza-i mezbur sakinlerinden Vasil nam zımmi meblağ-ı mezburu Adaları Voyvodası olan kıdvetü'l-emacid ve'l-ayan Hasan zide mecduhunun ademisine cem' ve tahsil itmek üzere kefil-i bamal olub lakın meblağ-ı mezburu virmekden taallül ve inad eyldediğini bildirmiştir. Meblağ-ı mezburun mezkur zımmiden alınması için Şefnus Kadısı'na yazılan hüküm.

279 Nolu Hükümün Özeti

Mehmed nam kimsnenin ölümünden İbrahim nam kimesnenin alakası yokken babası tarafından şiddetle suçlanmıştır. Bu konu hakkında Edirne Mollasına ve Edirne Bostancıbaşı Sinan'a yazılan hüküm.

280 Nolu Hükümün Özeti

Derya yüzünde iki pare kadirga parelenmiş ve bundan öncede kadirgalar parelendiğinde nazırlar reayayı malları almakla suçlayıp zulm ve taaddi etmektedirler. Bu konu hakkında Erağlı kadılarına yazılan hüküm.

281 Nolu Hükümün Özeti

Akıncı ahalisinden bazıları fevt olup oğullarından Özi Seferine çıkmaları istenince kimi cebeci ve kimi arabacı ve kimi de defterde ismimiz yokdur diye Özi seferine çıkmak istememektedirler. Akıncı taifesinin dirliğe geçmelerine izin yokdur. Akıncı ve akıncı oğlu olup dirliğe geçenlerin nasıl geçtiklerinin sebebi yazıla. Defterde ismi olmayanların da kaydı yapılip vakt ü zamanında Özi seferine çıkmaları emredilmiştir. Bu konu hakkında Akıncı taifesinin sakın olduğu kadılıklara yazılan hüküm.

282 Nolu Hükümün Özeti

Vulçitrın sancağında mukataat karyelerinden yarar yüz nefer lağımcı ihrac edilip ve her birine onar bin akçe ücret verilmek üzere fermanım çıkmıştı. Bu fermanım hala mukarrerdir. Üsküdar'dan hareketle sefer-i hümayunum olacaktır. Bunun için biran önce olmkidar lağımcının ihrac edilip ve her birine onar bin akçe ücret verilip nevruzdan mukaddem asitane-i saadetime gönderip orduy-ı hümayunuma teslim edilmesi için Vulçitrın Sancağı Beğine yazılan hüküm.

283 Nolu Hükümün Özeti

Arnavud Belgıradı kasabası sakınlerinden Ram oğlu dimekle maruf nam kimesne fevt olup evlad-ı zekuru kalmayub çiftlik ve tarlaları kızına teklif edilip ve malında reayanın hakkı var ise ahz u kabz edilip ve defter edilip asitane-i saadetime gönderilmesi için İlbasan Sancağı Beği'ne yazılan hüküm.

284 Nolu Hükümün Özeti

Mustafa nam kimesne gelüb Bolu kazasında Melbur dimekle maruf nehrin üzerinde sefine ile mürur ider iken Ahmed oğlu Mehmed, Ahmed ve Kulak Karaçomak nam şakiler bunun sefinesin basub içinde mevcut bulunan yüz bin akçalık esbabın garet idüb ziyade zulm ve taaddi ve fesad eylediklerin bildirilmiştir. Bu konu hakkında Bolu Beğine ve Kadısı'na yazınla hüküm.

285 Nolu Hükümün Özeti

Bu sene-i mübarekede bizzat şark seferine sefer-i hümayunum olup lazım olan on nefer acemi ve lağımcıyı ihrac edip orduy-ı hümayunuma irsal eylemeniz bakımından emrim olmuştur. Bu konu hakkında Delvine Beği'ne ve Ergiri Kadısı'na yazılan hüküm.

286 Nolu Hükümün Özeti

Vakıf karyeleri ahalisinden daha önce alınan vergiler hakkında Ahyoli kazası Mutasarrıfına yazılan hüküm.

287 Nolu Hükümün Özeti

Hüseyin nam kimesne ile Kara Ali demekle maruf zımmi eşkıyalık yapıp miriye ait akçe ve eşyaları çalmışlardır. Bu konu hakkında Bohça(?) kadısına ve Niğbolu mütesellimine yazılan hüküm.

288 Nolu Hükümün Özeti

Şark canibine sefer-i hümayun mukarrer olmakla birlikte ordu Üsküdar'da hazırlanıp ruz-ı nevrüzde sefere çıkacaktır. Ordu yolunda bulunan kasaba ve köylerde bulunan Beylerbeyiler ve Sancakbeyiler ve eyalet ve sancak tasaruf edenler zeamet ve tımara mutasarrıf olanlar müteferrika ve çavuşlar ve cümlesi hazırlanıp ve müheyya olup orduya kalılmak için hazırda olmaları gerekmektedir. Bu iş için düstur-ı mükerrer müşir-i mufahham nizamülalem vezirim Hüseyin Paşa edamallahu teala iclalehu tayin olunmuştur.

289 Nolu Hükümün Özeti

Antalya İskeleyi Gümrüğü ve tevabi' mukataat emini olan Mustafa nam kimesne südde-i saadetime arzıhal sunmuştur. Daha öncede gümrük emini iken sefer-i hümayun mühimmatı için seksen dört bin akçe ve yirmi otuz kadar sipahi 'ulufesi salınub lakin emin-i merkumum bir akçe virmeğe kudreti olmamağla İstanbul'a giderim bahanesiyle firar ve ihtifa eylemiştir. Her ikisinin dahi orduy-ı hümayunuma gönderilmesi emrim olmuştur. Bunun için Antalya ve Yafa Sancağı Beğlerine ve Antalya kadısına yazılan hüküm.

290 Nolu Hükümün Özeti

Makripos nam rahibin zimmetinde miriye yüz bin akçe deyni var iken başka alacaklıları kendi borçlarını miriden evvel almak istemekte ve rencide etmetedirler. Öncelikle miri borcun tahsili ve sonra diğer borçların tahsili sağlanması için Atridos/Anridos(?) Kadısına yazılan hüküm.

291 Nolu Hükümün Özeti

Bazı asker taifesi mütesellimler yanında olup seferden halas oldukların haber alınmıştır. Şark canibine bir seferim olup başka seferlere benzetilmesin ve mütesellimler yanında asker taifesinden on askerden başka bir fert kalmayıp orduy-ı hümayunuma dahil olunması bakımından Rum ilinin sağ kolunda vaki olan kadılara ve mütesellimlere yazılan hüküm.

292 Nolu Hükümün Özeti

Hisarönü kadısı ile Ahmed nam kadının oğlu Mehmed şaki ve ehl-i fesad olduklarından başka Resul ve Ramazan nam kimesneleri haksız yere hapsetmişlerdir. Bunlar hakkında yazılan hüküm.

293 Nolu Hükümün Özeti

Asker taifesinden bir kısmı mütesellimle yanında tahassun etmeleri ile sefer çıkmak istemedikleri haber alınmıştır. Sefer için mütesellimler yanında on adamdan başka nefer kalmaması hakkında yazılan hüküm.

294 Nolu Hükümün Özeti

Akşehir'de sakin Kemal nam kimesne ile zevcesi Şemsi nam hatun arzıhal edip oğulları ehl-i fesad ve şakiler tarafından kaçırılıp darp edilmiştir. Bu konu ile ilgili Akşehir Sancağı Beğine ve kadısına ve kethüdasına yazılan hüküm.

Numarasız Bir Hükümün Özeti

Reayadan fazla vergi alındığı hakkında İzmir Mollasına ve Aydın Mütesellimine yazılan hüküm.

295 Nolu Hükümün Özeti

Bu sene-i mübarekede şark seferine gidecek top arabalarına mahruse-i Edirne'de olan top arabacıları bölük başıları ile ta'yin olunmuştur. Bu konu hakkında Edirne'de vaki' hassa bostancıların başı olan Sinan'a yazılan hüküm.

296 Nolu Hükümün Özeti

Esirciler kethüdası arz edip miflis rical ve nisvandand bazıları müslimanların çocukların kaçırap esir etmektedirler. Bu konu hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

297 Nolu Hükümün Özeti

Şumnu kazası kadısı dura çıkmak yasak iken dura çıkıp reayaya zulmetmektedir. Bu konu hakkında Edirne'de olan vezir Hüseyin Paşaya ve kadısına yazılan hüküm.

298 Nolu Hükümün Özeti

Gümrükde olan bir hırsızlıktan dolayı Emir Yusuf'un Brusa'ya gittiği haber alınmıştır. Bu konu hakkında Brusa Kadısı'na yazılan hüküm.

299 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed demekle maruf sipahi Ali nam yeniçerinin kapusun basub subayların mecruh idüb ziyade fesad etmiştir. Bu konu hakkında Kocaili Sancağı Beğine ve kadısına yazılan hüküm.

300 Nolu Hükümün Özeti

Gümilcine sakinlerinden Receb ve Mustafa nam kimesneler kendü hevalarına tabi' yirmi mikdarı eşkıya ile reayayı kandırarak akçelerin almışlardır. Bu konu hakkında Gümilcine kadısına yazılan hüküm.

301 Nolu Hükümün Özeti

Receb ve Mustafa nam kimesnelerin Gorgi nam zımmiye haksızlık edip mallarını almışlardır. Bu konu hakkında Gümilcine Kadısına yazılan hüküm.

302 Nolu Hükümün Özeti

Pirinçden gümrük vergisi alınmaz iken İnebolu ve Benderekli iskelelerinde gümrük eminleri bir buçuk gümrük talep etmişlerdir. Bu konu hakkında İnegöli ve Benderekli ve on iki divan kadılarına yazılan hüküm.

303 Nolu Hükümün Özeti

Mütekallibeden Hasan ve Sinan nam kimesneler Karagöllü nam karyenin imamı olan Mehmed'e zarar vermişlerdir. Bu konu hakkında Sabancı kadısına yazılan hüküm.

304 Nolu Hükümün Özeti

Miriden alakaları olmamakla akçe talep edilmesi hakkında Yeni il voyvodasına yazılan hüküm.

305 Nolu Hükümün Özeti

Mustafa nam Voyvoda reaya üzerinde zulm ve taaddi etmektedir. Bu konu hakkında Mesuri(?) Kadısına yazılan hüküm.

306 Nolu Hükümün Özeti

Tom nam zımmi ile diğer Tom ve Etfaniş nam zımmi ile aralarında anlaşmazlık olup bu anlaşmazlığın divan-ı hümayunda çözülmesi için Ruscuk kazası mutasarrıfına yazılan hüküm.

307 Nolu Hükümün Özeti

Oğlan düşürmesine mübaşir olanların ve kolcularının asla halktan bir akçe almamaları emrim iken bazıları almıştır. Alanların ne miktar aldıkları tespit edilip arz edilmesi hakkında Selanik ve Beğşehir mollalarına ve südde-i saadetinden () varınca sol kolda vaki' olan kadılara yazılan hüküm.

308 Nolu Hükümün Özeti

Sabık mütesellim halktan kanunsuz akçe almış ve zulmetmiştir. Bu akçelerin kimden alınmış ise geri verilmesi için Tire kadısına yazılan hüküm.

309 Nolu Hükümün Özeti

Halktan kanunsuz ve aşırı akçe alınması hakkında Niş Sancağı Beğine yazılan hüküm.

310 Nolu Hükümün Özeti

Voyvodalar elli altmış atlı ile gelip reayaya baskı yapıp mallarını ve akçelerini zorla almaktadırlar. Bu konu hakkında Hezargırad kadısına yazılan hüküm.

311 Nolu Hükümün Özeti

İstanbul'da kırmızı taş ve kömür çeken Ermeni mavnacılar sefer-i hümayunuma lağımçı verip bunlardan kürekçi akçesi talep edilmesi doğru değildir. Bu konu hakkında İstanbul Kadısına yazılan hüküm.

312 Nolu Hükümün Özeti

Ali nam sipahinin hizmetkârı eceliyle ölmüş fakat babası şiddet edip katillikle suçlamıştır. Bu konu hakkında Edirne Mollasına ve Bostancı Başısına ve Kethüdalarına yazılan hüküm.

314 Nolu Hükümün Özeti

Bin kırk sekiz senesinin cizyesi toplanıp Ayaza Ali nam kimesne bazı yerleri fuzulen tahsil etmiştir. Bu konu hakkında Brusa Kadısına ve Hüdavendigâr sancağında vaki olan kadılara yazılan hüküm.

315 Nolu Hükümün Özeti

Sefer-i hümayunum gelip Rumili askeri ile orduy-ı hümayunuma katılman hakkında daha önceden emir gönderilmişti. Şimdi mükemmel kapın ve askerin ile Edirne’de dinlenip gelen ve gelmeyenlerin tespit edilmesi istenmektedir. Bu konu hakkında Rumili Beğler Beğisi Ali Paşaya yazılan hüküm.

316 Nolu Hükümün Özeti

Ali nam sipahi Osman nam kimesnenin gece evine girip ehline zarar ve ziyan edip zulmetmiştir. Bu konu hakkında Aydın Sancağı Mütesellimine yazılan hüküm.

317 Nolu Hükümün Özeti

Selanik kazasında işlenen yeniçerilerin çuhalarının üzerine bundan akdem vekil ta’yın olunan İshak Narhom nam Yahudi çuha ahvalinden haberdar ve her vecihle ehl-i vukuf ve hidmet-i mezburede istihdam olunması lazım iken bazıları buna engel olmaya çalışmaktadırlar. Bu önlenmesi için Selanik Kadısı’na yazılan hüküm.

318 Nolu Hükümün Özeti

Orduy-ı hümayunum Üsküdar’a varup dinlenmeden sefere çıkacaktır. Ordunun geçeceği yolların temizlenmesi düzeltilmesi ve köprülerin tamir edilmesi emrimdir. Ordunun meşakkat çekmemesi için bunda dikkatli olasın diye İznikmid Sancakbeyine yazılan hüküm.

319 Nolu Hükümün Özeti

Katledilen Hüseyin nam şakinin cümle emval ve erzak ve emlaki miriden satın alınmak emredilmişti. Ancak maktul şakinin oğulları ve eşi müdahil olmak istemektedirler. Bunların def edilmesi için İzmir kadısına yazılan hüküm.

320 Nolu Hükümün Özeti

Lasik kazasında Mustafa namında Çoban üstanı nam zımmi diye haber verilen kişi beraberinde dokuz nefer eşkıya ile gece Niş kazası Değirmencik karyesi sakinlerinden Bedersne nam zımminin evini basıp mallarını çalıp zulmetmiştir. Bu konu hakkında Bervech-i arpalık Gelibolu kazası ve Lasik ve Niş kadılarına ve Niş Sancağı Mütesellimine yazılan hüküm.

321 Nolu Hükümün Özeti

Etranus kazası ahalisi üzerlerine düşen sürsat zahiresini kusursuz verip başkaca müdahale olunmazken. Kadıları fazla akçelerini alıp rencide etmiştir. Bu konu hakkında Brusa kadısına ve Brusa Sancağı Beğine yazılan hüküm.

322 Nolu Hükümün Özeti

Bedel-i nüzüllerin toplanıp tahsil edilmesinde dernek kurmak yasak iken zikrolunan kaza ahalisinden olub karye-i Varlıye'den (?) Musa oğlu Mustafa ve Türkiler nam karyeden Abdurrahman imam ve Deli Burak ve Karakaya nam karyede Hasan ve Belek nam karyeden Köse Hasan ve Yermene nam karyeden Semiz Ahmed ve Solu nam karyeden Divane Cihan ve Kaşıkcıoğlu ve Yürün nam karyeden Berik Yusuf ve Rum evlerinden Hacı İbrahim ve Bolce diye nam karyeden Doğancı Hasan ve Dedeler nam karyeden Hacı Ali ve Mesken nam karyeden Topal Hasan ve Kara Yusuf nam kimesneler re'ayayı ihlal ve dernek ve cem'iyet idüb fermanım olan bedel-i nüzulun cem' ve tahsiline mani' olduklarından gayri kadılarının mahkemesin basub nice fesad ve şekavet üzre oldukları haber alınmıştır. Bu konu hakkında Sabıka Tunus Beylerbeyisi olub haliya ber vech-i arpalık Rodos sancağına mutasarrıf olan Ebubekir dame ikbalehuya yazılan hüküm.

323 Nolu Hükümün Özeti

Ahmed nam kadı reayadan fazla akçe ve emval alıp zulmetmiştir. Bu konu hakkında Uşak Kadısı'na yazılan hüküm.

324 Nolu Hükümün Özeti

Seferihisar kazasında sakin Mehmed Çavuş ve Ömer nam kimesneler kendü hallerinde olmayub Mehmed Çavuş kendü evin kahvehane idüb kahve ve dühan şurb idüb fesad ve şekavetlerinin nihayeti olmaduğun bildirilmiştir. Bu konu hakkında Rodos sancağına bervech-i arpalık mutasarrıf olan Ebu Bekir Paşa'ya yazılan hüküm.

325 Nolu Hükümün Özeti

Bahşış ve ulufelerini alıp seferden firar eden askerler hakkında Vezir Hüseyin Paşa'ya yazılan hüküm.

326 Nolu Hükümün Özeti

Abdi nam kimesne üç nefer âdem ile Mehmed nam kimesnenin yolunu kesip zulmetmiştir. Bu konu hakkında Ankara Sancağı Beğine yazılan hüküm.

327 Nolu Hükümün Özeti

Bolu sancağında iki bin ve iki binden aşağı tımar tasarruf eyleyen alçak hallülerden iki yüz nefere varıncaya Bali muhafazasında olmaları için emrim olmuştur. Bu konu hakkında Bervech-i arpalık Bolu Sancağı Mutasarrıfına yazılan hüküm.

328 Nolu Hükümün Özeti

Kazak eşkıyasının saldırı ve zararlarına karşı savunma ve sair senelerden dahi iyi yapılması hususunda Karadenizin Anadolu yakasında vaki' olan kadılara ve mirmiran ve mirliva mütesellimlerine ve kıla' dizdarlarına ve neferat ağalarına ve kethüdalarına ve yeniçeri serdarlarına yazılan hüküm.

329 Nolu Hükümün Özeti

Surreyolu ahalisi saka teklifi hakkında taallül olmuşlardır. Bu konu hakkında Ahbolu Kadısına yazılan hüküm.

330 Nolu Hükümün Özeti

Sürmene kazasında yeniçeri serdarının sefer üzerinde nefer serdarı olduğuna rızay-ı hümayunum olmamağın ref' olunub Yirmi Beşinci Ağa Bölüğünde Hacı Mustafa nam korucu Serdar nasb olunmuştur. Seferden kaçanların tespit edilip halklarından gelinmesi ve asker kılığında dolaşıp halka zulmedenlerin haklarından gelinmesi için emrim sadır olmuştur. Bu konu hakkında Sürmene Kadısı'na yazılan hüküm.

331 Nolu Hükümün Özeti

Özi kalesinin tamiri için gerekli akçenin defter edilip gönderilmesi ve olcaniplerde mukataatdan havale edilmesi için Özi eyaleti mutasarrıfı Vezir Hüseyin Paşa'ya yazılan hüküm.

332 Nolu Hükümün Özeti

Şark canibine bir seferim olmakla Galos iskelesi ve yakınındaki yerlerin küffar gemilerinden muhafaza olunması çok önemlidir. Bu konu hakkında Sabıka serhad sancağı beği Faik dame 'izzuhuya yazılan ve onu zikrolunan mahallerin muhafazasına tayin eden hüküm.

333 Nolu Hükümün Özeti

Üsküdar kazası ahalileri iki res bargir besleyüp kadimden çekegeldikleri teklifleri de vermektedirler. Bu konu hakkında Üsküdar Kadısı'na yazılan hüküm.

334 Nolu Hükümün Özeti

Üsküdar kazası ahalileri iki res bargir besleyüp kadimden çekegeldikleri teklifleri de vermektedirler. Bu konu hakkında Üsküdar Kadısı'na yazılan hüküm.

335 Nolu Hükümün Özeti

Beğpazarı kazasının avarız hanesinden her yirmi haneden bir lağımçı ki dokuz buçuk nefer lağımçı ve has çeltükçü taifesinden müstakil on beş nefer lağımçı ki toplamı yirmi dört nefer lağımçı olur cem ve tahsili için Beğpazarı Kadısı'na yazılan hüküm.

336 Nolu Hükümün Özeti

Geyve kazasında Karaçay nehri taşıp etrafındaki ahalilerin evlerini yıkmıştır. Ahali de başka bir yerde Yahşi nam yerde tavattun ederek Geyve pazarının da taşınmasını istemişlerdir. Ancak bu konuda anlaşmazlık çıkmıştır. Bu konu hakkında Akçahisar Kadısı'na yazılan hüküm.

337 Nolu Hükümün Özeti

Hasan nam şaki Mustafa nam kimesnenin oğlunu katl kasdiyle yaralamıştır. Bu konu hakkında Kocaili sancağı mutasarrıfı olan Mehmed dame ikbalehuya ve Üsküdar Kadısı'na yazılan hüküm.

338 Nolu Hükümün Özeti

Merisa ve Kasım oğlu Mustafa nam kimesneler Hasan nam kimesne ile Aişe nam hatunun evlerini basıp yağma ve garet edip zulmetmiştir. Bu konu hakkında Geyve Kadısı'na yazılan hüküm.

339 Nolu Hükümün Özeti

Arab oğlu Naib İbrahim ve Ali Halife nam kimesneler halka zulmetmektedirler. Orduy-ı hümayunuma ihzar edilmeleri için Mihaliç kazası mutasarrıfına yazılan hüküm.

340 Nolu Hükümün Özeti

Hüseyin ve bir takım eşkıyalar tekalifi vermeyip mahkeme basıp zulm ve taaddi eylemişlerdir. Bu konu hakkında Karaburun Kadısı'na yazılan hüküm.

341 Nolu Hükümün Özeti

Cezayir'de zeamet ve tımara mutasarrıf olup sefere gidenlerden gayrisi nüzül akçeleri cem ve tahsil edip kapudanım olan Vezir Mustafa Paşa'ya irsal edilmesi için Tersane emini Mahmud'a yazılan hüküm.

342 Nolu Hükümün Özeti

Dağıstan Hâkimi Mahmud kimin taht-ı kazasına vasıl olur ise ihtiyaçlarının giderilmesi için Erzurum'a varınca yol üzerlerinde vaki' olan kadılara yazılan hüküm.

343 Nolu Hükümün Özeti

Dağıstan Hâkimi Mahmud asitane-i saadetten ayrılmıştır. Ahışa'ya güvenle ulaşması için Gürcistan vilayetine götürülmesi gerekmektedir. Bu konu hakkında Erzurum muhafazasında olan Vezir Mehmed Paşaya yazılan hüküm.

2. Metnin Transkripsiyonu

88 Numaralı Mühimme Defteri

DER ZAMÂN-I HAZRET-İ İSMÂ'ÎL EFENDÎ KÂ'İM-İ MAKÂM
RE'İSÜ'L-KÜTTÂB TÂLE BEKÂHU EL-VÂKÎ'
FÎ 25 ŞEHR-İ ŞEVVÂLÜ'L-MÜKERREM
SENE 1046

1 Nolu Hüküm

() kâdîsına hüküm ki sâbık Vezîr-i A'zamım iken şehîd olan Koca Mehmed Pâşâ'nın evlâdiyeti üzre mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub Bergos cibâyetine tâbî' aslı Beğlü nâm karye toprağında vâkî' vakfın koyunu kışlayub vusûl olman içün ta'yîn olunan mahal

yetmiş seneden berü vakıf tarafından zabt olunub koyun kışlar iken bir iki seneden berü cânibler koyun getürmemek ile karye-i mezbûre re'âyâsı mahall-i mezbûre için bizim mer'âmızdır diyü zabtına mâni' olub te'addî itmeleriyle bundan akdem virilen emr-i şerîfim mûcibince husûs-ı mezbûr şer'le görüldükde nizâ' olunan kışla evkâf-ı mezbûreye hükm ve re'âya tâ'ifesi mu'ârazadan men' olunub kat'-i nizâ' ve farz-ı husûmet-i berâyâ haml şer'ie virilmişken karye-i mezbûre ahâlîsinden Kara Mehmed ve Yûsuf re'âya tâ'ifesi ile dahl ve nizâ'dan hâlî olmamağla evkâf-ı mezbûre mahsûlune külli gadr olduğun bildirüb olmakûle dahl ve nizâ' idenler 'âsîtâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden olmakûleler divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak emrim olmuş idi buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi olmakûle dahl ve nizâ' idenleri mübâşir-i mezbûre koşub âsîtâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görüle hakk üzre olub emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesiz.

2 Nolu Hüküm

Ma'nisâ Mollâsına ve Sârûhân sancağı Mütessellimine hüküm ki bundan akdem orduy-ı hümayûnum tarafından Anadolu vilâyetinde ahur binâsı fermân olunmağla Saruhan sancağında binâ olunan ahur için hâneye akçe tevzî' olunmak fermânım olmağla livâ-i mezbûrun dört bin dört yüz hânesi olub hâne başına dörder buçuk guruş cem' olunub cümle on dokuz bin sekiz yüz guruş cem' olunub mübâşiri olan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mustafa Çavuş zîde kadruhu yediyle on üç bin altı yüz on iki harç ve sarf olunduğu mahallinde tahrîr ve defter olunub ma'âdâsı ki altı bin yüz seksen dört guruş bezâristanda ve gayrîde her kimin ise tahsîl idüb varan mübâşir ile âsîtâne-i sa'âdetime gönderüb dahl-i hazîne itdirmen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi harç ve masrafdan ziyâde kalan altı bin yüz seksen dört guruşa bezâristanda ve gayrî yerde her kande ise bir an ve bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf itmeyüb tedârük ve tahsîl ve bervech-i ta'cîl âsîtâne-i sa'âdetime gönderüb dâhil-i hazîne itdirüb ihmâl ve müsâhale ve 'avk u te'hîrden ziyâde hazer idesin şöyle ki mâmelek tahsîlinde ihmâl üzre olasin sonra sizden tazmîn olunub mu'âteb ve mu'âkıb olmanızı mukarrer bilesin.

3 Nolu Hüküm

Nuh Pâşâ'ya ve Me'âle ve İskenderiye ve Budimli ve () kâdîlarına hüküm ki bervech-i arpalık Prezrin sancağına mutasarrıf olan Piri ve sâbika Bosna Beylerbeyisi olan Mehmed ve Mustafa dâme ikbâlehum ile İlbasân sancağı beyi Mehmed ve Delvine sancağı beyi olan Mehmed ve Üsküb sancağı beyi 'Ali dâme izzuhum südde-i sa'âdetime muhzır ve Rûmili kâ'im-i makâmı Hüseyin mektûb gönderüb bilfi'il İskenderiye sancağıbeyi olan Mehmed'in kethüdâsı olan Süleymân livâ-i mezbûre nevâhîyesinden Budimli nâm karye mahkemesinden haramzâde ve eşkıyâyı sicilü's-şer' teftîş ve tefahhus ider iken Arnavud 'âsileri ile yekdîl ve yekcihet ve dâ'imâ hevâlarına tâbi' olan Şemsoğlu Ömer nâm kimesne ile Budimli Papası Şeytân ve Teriçe papası oğlu Naden ve Savaniden oğlu ve Kaşire nâm zimmîler nice eşkıyâ ile mezbûr Süleymânı basub mîr-i mûmâ ileyhın akribâsından 'Osmân nâm kimesneyi katl ve on nefer âdemlerin mecrûh eyledikleri sicil ü hüccet olunub ve mezbûr Ömer'in dâ'imâ ahlâkı 'âsî Arnavud eşkıyâsıyla olub izâleleri lâzıme-i dîn u devlettedir diyü şer' ile haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîfim ricâsına 'arz ve muhzır eyledikleri ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr Ömer'in şakîleri bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr mîr-i mûmâ ileyhe veyâhûd vekîli ile berâber idüb gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görölüb dâhil olunmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları tamâm-ı hak ve 'adl üzre dikkât ve ihtimâm ile teftîş ve tefahhus ve bu bâbda olan hüccet-i şer'iyeye nazar idüb göresiz i'lâm olunduğu üzre mezbûrların fesâd ve şenâ'atleri sâbit ve zâhir olub sicil ü hüccet olunmuş ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîmle 'amel idüb ba'de's-sübût bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eylesin değıller ise hüccet-i şer'iyeye mûcibince şer'le haklarından lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin hak üzre olub ahz u celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet ve 'arz ve ta'cîl ile kendü hâllerinde olanlara hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addî olunmakdan begâyet hazer idüb câdde-i hakdan 'adûl ve inhirâf eylemeyesin.

4 Nolu Hüküm

Nasilic(?) Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi' Selimarına nâm karye ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub yine karye-i mezbûrede sâkin Papa Dimu nâm zımmî kendü hâlînde olmayub şerîr ve gammâz olmağla dâ'imâ ehl-i 'örf ile ihtilât eyleyüb ve re'âyâyı ehl-i 'örfe gammâz idüb te'addî ve tecâvüzden hâlî olmamağla re'âyâ mezbûrun şerrinden 'âciz ve fûrûmânde kalub perâkende ve perîşân olmaları muhakkak olduğun bildirüb mezbûr dahi âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ eyledükleri ecilden merkûm zımmî ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi merkûm zımmî mübâşir-i mezbûre koşub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr idüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin şöyle bilesin.

5 Nolu Hüküm

Kocaili sancağibeyi İskender'e hüküm ki bundan akdem İznikmid'de hâne içinde fevt olan Sivaslı Kâsım nâm kimesnenin tapuda vâris-i mûrisi olmamağla müteveffây-ı mezbûrun cümle muhâllefâtın beytû'l-mâl içün ahz u kabz eyleyüb ve hâlîya mezbûrun Sivas'da vârisi zuhûr itmeğın imdi müteveffây-ı mezbûrun muhâllefâtın müfredât defteri ile âsitâne-i sa'âdetime götürmen emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi müteveffây-ı mezbûrun kabz eyledüğün muhâllefâtını cümle müfredât defteri ile 'aynî ile âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb bir yerde emânet-i vaz' olunub vârisesi zuhûr itdükde teslîm oluna.

6 Nolu Hüküm

Kapucu başıya ve vilâyet-i mezbûrede vâki' kâdîlara Kastamonu Pâşâsına ve eyâlet-i mezbûre kâdîlarına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm kapucu başlarından olub bilfi'il Küre-i Ma'mûre emîni olan iftîhârü'l-emâcid ve'l-ekârim Hâcî 'Ömer dâme mecduhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb ma'den-i Nuhas'ın içinde Rus'dan dört ve beş yüz harbî Rus kazâkları işlemeğın zikrolunan ma'denden üsârâyı tahsîl içün her sene küffâr-ı hâksâr ma'den-i hümayûnuma îsâl-ı mazarrat kasdında olunmağla iki def'a ihrâk-ı bi'n-nâr ve nehîb-i gâret-i emvâl ve nice müslimânları

esîr eyleyüb bu sene dahi 'iyâzen billahi te'âlâ ma'den-i hümayûnuma îsâl-i mazarrat itmek ihtimâli olub her vecihle muhâfaza olunması mühimmât-ı 'umûr-ı dîn ü devletimden olduğun bildirüb livâ-i mezbûrede vâki' erbâb-ı tımârın beş binden aşağı hallisi muhâfazaya ta'yîn olunub rûz-ı kâsıma değin Küre-i ma'mûre ve etrâfindan yalılar muhâfaza olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz itmeğın erbâb-ı tımârın beş binden aşağısı mahall-i mezbûrede muhâfazada olunmaları emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mahall-i mezbûrun muhâfazası ehemmi-i 'umûrdan olmağın livâ-i mezbûrede vâki' erbâb-ı tımârın beş binden aşağısı muhâfaza hidmetine ta'yîn eylesin ki mahall-i mezbûru mazarrat-ı a'dâdan rûz-ı kâsıma değin hıfz u hırâset eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

7 Nolu Hüküm

Edirne Kâdîsına hüküm ki Hâcî Mustafa nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb 'Ali nâm kimesnenin bunun ile da'vâsı olub lâkin mezbûr da'vâsını İstanbul'da şer'le gördürmeyüb Edirne'ye gidüb olcânibde zor şâhîd ikâmet itmek istediğün bildirüb mezbûrun da'vâsı min ba'd âher yerde görülmeyüb bu müdde-i 'aleyh olmağla âsitâne-i sa'âdetimde görülmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediğü ecilden da'vâları âsitâne-i sa'âdetimden istimâ' olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi 'Ali nâm kimesneyi âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb vâki' olan da'vâları divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görölüb hak üzre olub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir mezbûru asla bir vecihle ta'allül ve 'inâd ve dahl ve ta'arruz itdirmeyesin muhâlefet ider ise isim ve resimle yazub 'arz eylesin.

8 Nolu Hüküm

Balya Kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Dağdelen dimekle ma'rûf onuncu cemâ'atinden Mustafa nâm yeniçeri 'Ali nâm bostancının babasın ve vâlidesin muhkem darb idüb ebine kızınız Cennet nâm bâkiri 'Ali nâm kimesneye virsin diyü şartlayub cebren ve kahren nikâh itdirüb ziyâde zulm ve te'addî itmekle bundan akdem ahvâlleri şer'le görölüb lâkin mezbûr şakî asla şer'-

i şerîfe itâ'at itmeyüb mezbûr bostancı 'Ali'nin katl kasdiyle üzerine gelüb güçle halâs olub fesâdının nihâyeti olmamağla hâlîya mezbûr şakîyi ahz ve âsitâne-i sa'âdetime ihzâr itmek için dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerim kapucularından Mehmed nâm kapucu mübâşir ta'yîn olunmağın kapucuy-ı mezbûr mübâşeretiyle şakî-i merkûm her kande ise ele getürüb ma'an âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb icrây-ı hak ola ve sen ki serdâr-ı mezbûrsun zikrolunan şakîyi ele getürüb kapucuy-ı mezbûr ile ma'an âsitâne-i sa'âdetime göndermekde tekâsül üzre olasın sonra muhkem hakkından gelinmeği mukarrer bilüb ana göre mezbûr şakîyi beher hâl ele getürüb mu'accelen âsitâne-i sa'âdetime gönderüb ihmâl ve tekâsülden ihtirâz eylesesin diyü hâlîya müşârün ileyhe tekrâr mektûb virilmekde mûcibince 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim ve müşârün ileyh tarafından virilen mektûb mûcibince 'amel idüb mezbûr şakîyi her kande bulunur ise beher hâl ele getürüb mu'accelen kapucuy-ı mezbûr ile ma'an âsitâne-i sa'âdetime gönderüb 'avk u te'hîr ve ihmâl ve müsâhaleden müşârün ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümayûnuma muhâlîf vaz' ve hareketden ihtirâz eylesesin.

9 Nolu Hüküm

Tire Mollâsına ve Aydın sancağında vâkî' olan kâdîlara ve mütesellimine hüküm ki bundan akdem Tire'de sâkin olub Hüdâvendigâr sancağı beyi olan katl olunub çiftlik ve tarlaları eytâmlarına hîbe olunub ma'âdâ nukûd ve sîme müte'allık ve cevâhire müte'allık ve at ve deve ve katıra ve âlât ve harbe müte'allık cebehânesi cümle âsitâne-i sa'âdetime gelmesi fermân olmağın zikrolunan eşyânın ahz u kabz ber vech-i ta'cîl âsitâne-i sa'âdetime getürmek için düstûr-ı mûkerrem müşîr-i muhaffam nizâmü'l-'âlem bilfi'il sadâret-i 'uzmâ kâ'im-i makâmı olan vezîrim Mustafa Pâşâ edâmallahü te'âlâ iclâlehunun kapucubaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osmân zîde kadruhu ta'yîn ve irsâl olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi maktûl mezbûrun eytâmına hîbe olunan çiftlik ve tarlalarından ma'âdâ nukûd ve sîm ve cevâhire müte'allık ve at ve katır ve deve ve âlât-ı harbe müte'allık cebehânesin mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle cümlesin tahrîr ve defter idüb ve imzalayub defteri ile mûmâ ileyhe teslîm ve ber vech-i ta'cîl âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyüb 'avk u te'hîr ve ihmâl ve

müsâhâleden ve emr-i şerîfime mugâyir bir ferdi ta'allül ve 'inâd itdirmekden begâyet ihtirâz eyleyesin.

10 Nolu Hüküm

Oniki Divân ve Gölpazarı Dizdârı ve Yedi Divân ve Caharşenbe ve Hisârönü Kâdîlarına hüküm ki zikrolunan kâdîlıklar yalılara yakın olmağla Karadenizde Kazâk eşkıyâsı deryâ yüzüne çıkub ba'zı kurâ ve yalılara ilkây-ı hasâret kasd ile nice kurâ ve yalılara zarâr ve gezend irişdirüb fukarâ ve zu'efânın emvâl ve erzâkların yağma ve gâret ve nicelerin esîr eyleyüb envâ'-ı hakâret eyledükleri i'lâm olunmağın imdi yalıların hıfz u hırâseti ehemmi-i mühimmât-ı 'umûr-ı dîn ü devletimdendir ve vilâyetlüye muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki her kes mün'akid ve âgâh olub gaflet üzre olmayub gereği gibi hıfz u hırâset olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda siz ki kâdîlar köylere sâdır olunan fermân-ı sa'âdetim mûcibince 'amel idüb dahi her biriniz taht-ı kazânızda olan hükmi-i mezbûre kâdir tüvânâ ve bahâdır il eri ile basîret ve intibâh üzre olub gaflet üzre hareket itmeyüb üslûb-ı sâbık üzre hıfz u hırâset idüb 'iyâzen billahi te'âlâ bir mahalli ve kimesnenin mâlına ve nefesine zarâr ve gezend irişdirmek ihtimâli olmaya ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûr ehemmi-i mühimmât-ı 'umûr-ı dîn ü devletimdendir sâ'ir husûs gibi değildir gereği gibi takayyüd ve ihtimâm olunub bir vecihle muhâfaza itdüresin ammâ bu bahâne ile re'âyâdan akçe alınmakdan ve kimesneye zulm olunmakdan ihtirâz eyleyesin.

11 Nolu Hüküm

İstanbul Kâdîsına hüküm ki mahrûse-i İstanbul'da vâki' bekci ve hurde fûrûş tâ'ifesi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb kadîmden her sene sefer-i hümâyûnum vâki' oldukça onar bin akçe kazma ve kürek akçesi virüb âherden dahl olunmaya diyü defâ'at ile evâmîr-i şerîfe virilmiş iken na'lçacı tâ'ifesi bize yamaksız diyü ordu teklîf idüb te'addî itmekle mahalline mürâca'at olundukda mezbûr sefer vâki' oldukça onar bin akçe kazma ve kürek akçesi viregeldikleri mestûr ve mukayyed olunmağın ellerinde olan emr-i şerîf mûcibince 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi şer'

ve kânûna ve kadîmden olugelene ve mukaddemâ ve hâlâ virilen evâmîr-i şerîfeye muhâlîf min ba'd sâ'ir teklîf ile rencîde ve remîde itdirmeyesin şöyle bilesin.

12 Nolu Hüküm

() kâdîsına hüküm ki Hadice nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunun Kara Süleymân nâm kimesnenin hatunu Râzîye nâm hatun ile bağçe husûsunda da'vâsı olub lâkin damları 'Ali ve mezbûr 'Ali'nin hatunu 'Âişe mâni' olmaları olcânibde icrây-ı hak olmamağla mezbûre Râzîye ve damları mezkûr Ali ve hatunu mezkûre 'Âişe kendü tarafından vekîli olan Hüseyin nâm kimesne ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin ihzâr olunmaları emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûre Râzîye ve damları mezkûr 'Ali ve hatunu mezbûre 'Âişe'ye bunun vekîli mezbûr ile ma'an âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesesin ki ma'an gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görölüb icrây-ı hak oluna.

13 Nolu Hüküm

Sâbıkâ beyler () beylerbeyisi olub hâlâ ber vech-i arpalık Bolu sancağına mutasarrıf olan () dâme ikbâlehu ve mevlânâ () kâdîsına hüküm ki Bayram nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem Bolu sancağıbeyi olan Mehmed'in âdemisi Dilâver nâm kimesne bunun babasını hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlen habs idüb ve kollarından asub 'azîm ezâ ve cefâ eyledüğünden gayrî sekiz bin nakid akçesin alub ve sekiz bin akçalık esbâbın dahi yanında olan eşkıyâsına gâret ve hasâret itdirüb ziyâde zulm ve fesâd itmekle ahvâlleri şer'le görölüb icrây-ı hak olunmak için emr-i şerîfim virilmiş iken mezbûr şakî asla itâ'at-i şer' itmeyüb icrây-ı hak mümkün olmadığı bildirüb da'vâları divân-ı hümayûnumda görölmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb icrây-ı hak olunub emr-i şerîfime mugâyir kimesneye ta'allül ve nizâ' itdirüb.

14 Nolu Hüküm

Selânik Mollâsına hüküm ki Torak nâm kimesne sūdde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Vidîn kazâsında vâki' evinde bu hâzır değil iken 'Ali Çavuş kardaşı () nâm kimesne karındaşı Hasan ve Hüseyin nâm kimesneler ile bunun hatununu ve bir oğlun izlâl idüb kırk gün mikdârı evinde saklayub ba'dehu kolağuz nâmiyle kaldırub hevâsına tâbi' Mumhal oğlu Korom(?) ve Yorigo ve Puçili Deli Poyraz kardeşi ve sâ'ir yoldaşları on beş mikdârı haramî ile evin basub cümle emvâl ve erzâkın gâret idüb ve kimesne vâkıf olmasun diyü zevcesi ve oğlun dahi nâ-berîd idüb ziyâde zulm eyledüğün bildirmeğin imdi sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin 'ale'l-gafle varub zikrolunan eşkıyâyı cümle ele getürüb yerlü yerinde teftîş idüb şekâvetlerin isbât mümkün olmaz ise kal'aya habs idüb garaz eyleyüb eğer fesâd ve şekâvetleri kıtâ'u't-tarîk oldukları sâbit olub sicil ü hüccet olunur ise sûret-i sicilleriyle kendülerin mukayyed ve mahbûs âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi zikrolunan şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele getürüb fesâdları sübût bulmaz ise kal'aya muhkem habs idüb garaz eyleyesin şöyle ki bu makûle fesâdları sâbit ve zâhir olur ise sûret-i sicilleri ile zikrolunan şakîleri kayd ü bend ile yanına âdemler koşub âsitâne-i sa'âdetime gönderüb ihmâl ve müsâhale den ve hilâf-ı şer' kimesneden akçe alınmakdan ve harâmzâdeye müsâmaha olunmakdan ve bir tarîkle firâr itdirmekden ziyâde hazer idesin.

15 Nolu Hüküm

Sâbıka Rumili Beylerbeyisi olub hâlâ bervech-i arpalık Hersek sancağına mutasarrıf olan Nuh Pâşâ'ya hüküm ki bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilüb Dukakin câniblerinde 'isyân ve tuğyân üzre olub def' ve izâleleri mühimmât-ı 'umûrdan olan Arnavud 'âsîlerinin üzerlerine serdâr nasb ve ta'yîn olunub Dukakin ve İzvornik ve Kırka sancakları 'askerleri eli emîrlü ve ma'zûlleri ve kal'a neferâtının tazyîki ile def'-i mazarrat-ı eşkıyâdan gereği gibi hidmette bulunmam fermânım olmuş idi imdi ol emrim 'alâ mâkân mukarrerdir zikrolunan sancakların 'askeri eli emîrlü ve ma'zûlleri ve kılâ' neferâtının tazyîki ile merkûm eşkıyânın def' ve izâlelerinde takayyüd ve ihtimâm eyleyemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan

fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi zikrolunan Dukakin ve İzvornik ve Kırka sancakları 'askeri ve ma'zûl ve eli emîrlüler ve kılâ' neferâtının tazyîki ile ol makûle zuhûre eyeleyüb 'isyân ve tuğyân üzre olan Arnavud 'âsîlerinin üzerine varub def' ve izâlelerin gereği gibi takayyüd ve ihtimâm eyleyesin ve bilcümle sen serdâr nasb ve ta'yîn olunduğundan gayrî husûs-ı mezbûr 'umûr-ı mühimmedendir sâ'ire kıyâs olunmaz şöyle ki ahâlî-i vilâyetden bir ferdîn mâlına ve cânına zarâr ve gezend irişmek ihtimâli ola sonra sen 'adem-i takayyüddünde fehm olunub mes'ûl ve mu'âteb olman mukarrerdir ana göre bâsîret ve intibâh üzre olub ol etrâfî eşkıyâ mazarratından hıfz u hırâset eylemekden mücidd ü sâ'i olasin ve bi'l-cümle baba ve sekbân ile zikrolunan eşkıyânın üzerlerine varub fırsat el verirse ceng ve harbe mübâşeret idenleri katl-i 'âmm idüb mukâbele ve mukâtele itmeyen re'âyâ makûlesin yerlerinden kaldırub mesken ve me'vâların tecdîd idüb Arnavud 'âsîlerinden ol diyârı tahlîs eyleyesin.

16 Nolu Hüküm

İstanbul Kâdîsı olub merhûm ve mağfûrun leh Sultân Mehmed Hân câmi'i evkâfına müfettiş olan Mevlânâ () ve Rodoscuk kazâsına mutasarrıf olan () vakıf-ı mûmâ ileyhın vakfı olan yerlerin kâdîlarına hüküm ki merhûm ve mağfûrun leh cedd-i emcedim Sultân Mehmed Han tâbe serâhunun evkâfı mütevellîsi olan iftihârü'l-emâcid ve'l-a'yân Hüseyin zîde mecduhu sūdde-i sa'âdetime 'arz idüb evkâf-ı mezbûreden nefis-i Rodoscuk ve tevâbi'i kıt'aların hudûd dâhilinde vâki' bağının müslimân elinde olunan bağlardan ancak dörder akçe resm-i dönüm alınmağla 'öşre mu'âdil olmayub mahsûl-i vakf olduğu bervech-i noksân tertîb idüb ve tahrîrden sonra 'arzolunan bağlardan 'öşr alınmak kânûn iken kefere elinde bulunanlar kırkar akçe dönüm akçesi virüb ve mesâh dahi olunmamağla defter-i vakfda olmayub bu takdirce dâhil-i vakfa külli 'aded olub ve muakaddemâ hîn-i tahrîrde yerleri dekâkin ve mehâzin ve odalar defter-i vakfda mestûrdur lâkin olzamândan berü kasaba-i mezbûrun etrâfında olub aşarı hâsıl olacak çiftlik ve bağçalık yerler iskele ve gayrî mevzi'de hâlî yerleri âhere mütevellî yoğukun fuzûlî ol dükkânlar ve mahzenler binâ idüb binâlarından ahârını icâre-i mu'accele ve mü'ecceleden nesne virmeyüb mültezimi olanlara izn-i me'mûr değil iken bir tarîkle temessükleri alınub binâlar ihdas olunub birbirlerine bey' eylediklerin hüccet idüb ref'-i mürâca'at itmeyüb vakf

ref' hıfz-ı târî olmağla altı ayrı ref' olunub bervech-i emânet hıfz olunub ve ol makûle bağlar dâhil-i mesâh olunub herkesin dönümü ma'lûm olduktan sonra defter olunub kefere tâbî'asından ve ol kefere elinde olub sonradan müslimân eline düşen bağlardan 'öşr-i mu'âdil kırkar akçe resm-i dönüm alınub ve müslimân elinde bulunan bağlardan dahi dönüm başına tahammülüne göre resm takdir olunub rahatı olmayanlardan 'öşr alınub dörder akçe viregeldik diyü ta'allül itdirilmeyüb ve hâslık ve bağçalık ve hâlî yerlerin sonradan evler ve odalar ve dükkânlar ve mahzenler binâ idenlerin binâları hak üzre görmeyüb ahârını takdîr olunub veyâhûd icâre-i mu'accelesin vakfa virdikden sonra yeri için mukâta'a takdîr olunub râzî olmayanların fetevây-ı şer' mûcibince kat' itdirilüb ve kimesnenin defterli re'âyâsı ve nizâ'ı olub olmayub hâricden gelüb yirmi otuz yıldan berü sâkin olan 'Osmâni(?) re'âyâsının ispençesi vakfı için alınub vakf toprağında vâki' olan beytü'l-mâl vakfı için kabz olunub andan emînleri ve âheri dahl itdirilmeyüb vakfın 'umûruna vakf olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğın imdi sâhib-i 'arz ma'rifet olmağın 'arzolunan bağ meyveye gelmemiş ise hal' olunur meyveye gelmiş ise vilâyete müceddeden tahrîr olunub öşr alınmak kânûn-ı mukarrerdir buyurdum ki () vusûl buldukda her biriniz bu husûsa dikkât ve ihtimâm idüb vakf toprağında vâki' bağları emin ve ehl-i vukûf kimesneler ile yazub üzerlerine varub teftîş ve tefahhus idüb göresin tahrîrden sonra mütevellî ma'rifeti olmadı bağ 'arz olunub meyveye gelmemiş ise hal' eylesin meyveye gelmiş ise tahrîrden sonra 'arzolunan bağlardan öşr alıvirüb ve sâ'ir kadîmi olunan bağlara südde-i sa'âdetimden virilen iki başı mühürlü urgan ile mesâh idüb herkesin bağında virilen ne mikdâr itdügü ma'lûm eyledikten sonra defter idüb kefere elinde bulunan bağlardan ve evvelden kefere elinde iken sonradan müslimân eline düşen bağlardan öşr-i mu'âdil kırkar akçe resm-i dönüm takdir idüb ve müslimân elinde bulunan bağlardan dahi öşr-i mu'âdil yirmişer' akçe dönüm akçesi takdîr idüb min ba'd tahrîr-i defter olunduğu üzre dönüm öşürlerinde her sene tahsîl ve vakf için kabz olunub ve sonradan arâzî ve vakf ve bağçalık ve harâbe olan yerlerden ve iskelelere ihdâs olunan dekâkin ve mehâzin ve sâ'ir ebniyeden (...) takdîr idüb (.....) icâreleri için temessük virüb vakf defterine kayd idüb rızâları ile vakfa icâre-i mu'accele virüb tahammüllerine göre mukâta'a takdiri lâzım olan yerlerden mukâta'a bağlanub ellerine temessük virüb vakf defterine zikrolunan magaza ve dekâkin ve mehâzin her ne ise dönüm

başına ve icâreleri ne mikdâr olduğu fîmâ bad düstûrû'l-‘amel olmak üzere yazub defter idüb mühürleyüb âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin ki defterhâne-i ‘âmiremde hıfz olunub fîmâ ba‘d mucibince ‘amel oluna kimesnenin defterlûsü ve nizâ‘lusu olmayub yirmi otuz sene vakf toprağında sâkin olan re‘âyânın ispençesi vâkıf olan beytû'l-mâl-i vakf için kabz olunub yada emînleri ve hâricden bir ferd dahl itmemek üzere kayd olundu.

17 Nolu Hüküm

İnebahtı Beyine ve İnebahtı Kâdîsına hüküm ki Dârende Hüseyin gelüb bu kendü hâlînde olub kimesneye zarâr ve te‘addîsi yoğuken yine İnebahtı sâkinlerinden Mehmed nâm kâdî ve diğer Mehmed nâm kimesne hevâlarına tâbî‘ yirmi otuz nefer eşkıyâ ile ovasın basub ve ovasında olan cümle emvâl ve erzâkın ziyân ve gâret idüb te‘addî eyledükden gayrî âher yerde olan mülk ve bağçasın dahi fuzûlî zabt idüb ziyâde zulm ve te‘addî eyledüğün bildirüb mezbûrlar ele götürülüb ihzâr olunmaları bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın ihzâr olunmalârın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi mezbûr şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele götürüb ma‘an âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin ki gelüb divân-ı hümâyûnumda vüzerây-ı ‘izâmım ve kâdî‘askerlerim huzûrlarında şer‘le görölüb icrây-ı hak oluna şöyle bilesin.

18 Nolu Hüküm

Sinop Müftîsine Gezend Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbî‘ Hâce Sultân zâviyesi nâm karyeden olub müderrisinden olan kıdvetü’l-‘ulemâi’l-muhakkikin Mevlânâ Sa‘îd Ahmed zîde fazluhu südde-i sa‘âdetime ‘arz-ı hâl idüb bundan akdem Safi(?) kazâsında binâyet ider iken eşkıyâdan Kara Mustafa nâm şakî hevâsına tâbî‘ ba‘zı kimesneler ile gece bunun evin basup hatununun yerde (...) halısını alub bunun emsâli te‘addîsinin nihâyeti olmaduğın bildirüb şer‘le görölüb icrây-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğın ihkâk-ı hakk olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları meclis-i şer‘-i şerîfe ihzâr idüb gayb iderler ise şer‘le buldurmaları lâzım olanlara buldurub getürdüb bir def‘a şer‘le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise hak üzere teftîş ve tefahhus idüb göresin ‘arz olunduğu üzere ise olbâbda muktezây-ı emr-i şer‘-i kavîle ‘amel idüb

dahi ba'de's-sübût şer'le 'azîmet olunan esbâbın hükm idüb alıvirdikden sonra üzerlerine sübût bulan murâdın sûret-i sicilleriyle habs idüb âsitâne-i sa'âdetime i'lâm eylesiz ki getürdülüb (.....) ve kaziyyeden müdhalî olmayan karındaşları Seyyid Hüseyin ve Hasan nâm kimesneleri dahl itdürmeyüb hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye iş itdirmeyesin.

19 Nolu Hüküm

Sakız Kâdisına ve sancağibeyine hüküm ki dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından Mehmed 'arz-ı hâl sunub bilfi'il Santorin cezîresi Piskoposu Filoty(?) nâm râhibin tevliyeti hasebiyle Kâtib Kâsım vakfından bin gurus vesâyeti sebebi ile Sâliha nâm yetîmenin akçesinden beş yüz gurus ve kendü mâlından dahi beş yüz gurus ki iki bin riyl gurus olur birkaç seneden beru asıl mâlından ve murâbahadan bir akçe almak mümkün olmayub bir def'a kendü tabî'ine varmışken girü tahsîl-i kâbiliyet olmaduğu ecilden bundan akdem zımmî-i mezbûru Sakız'a getürdüb habs eylemek için Rodos Sancağına Bekir mutasarrıf dâme ikbâlehuya emr-i şerîf gönderildikde her ne zamânda iktîza eder ise ihzâr olunmak üzre kefile verildüğün bildirüb hâlâ ihzârı lâzım olmağla mezbûr Sakyos müşârünileyh Bekir dâme ikbâlehunun kâ'im-i makâmı Mehmed zîde mecduhu mübâşeretiyle Sakız'a getürdülüb südde-i sa'âdetime gönderilmek için emr-i şerîf ricâ etmeğın buyurdum ki () vusûl buldukda kâ'im-i makâm müşârünileyh mübâşeretiyle mezkûru cezîre-i mezkûreden Sakız'a getürdüb dahi yarar âdemlere koşub südde-i sa'âdetime gönderesin ammâ bile koşub gönderdiğün âdeme muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki yollarda gaflet ve ihmâl sebebiyle gayb itdirmek ihtimâli olmaya.

Fî evâsıt-ı zi'l-hicce sene 1046

20 Nolu Hüküm

Yevmü'l-hamse

Fî 13 Z sene 46

Küre-i ma'mûre kâdisına hüküm ki Küre-i ma'mûre sâkinlerinden İbrâhim oğlu Osmân ve Yûsuf nâm kimesneler dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl sunub bundan akdem kazâ-i mezbûre sâkinlerinden olub mütekallibeden Bâkî ve Abdülfennân nâm sipâhîler hilâf-ı şer'-i şerîf bunun elli bin yedi yüz nakid akçesi ile bir öküz ve yirmi

altı re's koyununu alub zulm-i te'addî eylediklerinden bu dahi âsitâne-i sa'âdetime gelüb mezbûrların hakkında şer'le icrâ olunması için emr-i şerîfim virilüb mucibince ağaları tarafından mühürlü mektûb virilüb mahall-i mezbûre varub şer'le gördürmek murâd eyledikde tekrâr mezbûrları bunun evin basub elinde olan emr-i şerîf alub ihrâk idüb te'addî eylediklerinden gayrî seksen 'aded guruş dahi alub ziyâde zulm ve te'addî eylediklerin bildirüb mezbûrlar âsitâneme ihzâr olunub divân-ı hümayûnumda görölüb icrây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrım mûcibince 'amel idüb dahi mezbûrlar bi-eyyi vech-i kân ele getirüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesiz ki gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le ahvâlleri görölüb icrây-ı hakk oluna.

21 Nolu Hüküm

Alacahisâr Kâdîsına hüküm ki Râbi'a Hatun dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb bundan akdem karındaşı Mustafa Çavuş Mora'da fevt olub cümle metrûkât ve muhâllefâtı bi-hasbe'l-'irs kendüye intikâl etmeğin hâlîya livâ-i mezbûr mütesellimi olan Beyli İbrâhim nâm sipâhî bunun emvâl-i mûrisesinden yedi yüz guruşluk nakid ve esbâbı ahz û kabz eyleyüb vermeyüb zimmetinde kalub gadr eyledüklerin mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olub ahvâlleri divân-ı hümayûnda şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda emrim üzre 'amel olunub mezbûr İbrâhim mübâşir-i mezkûr ile âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki divân-ı hümayûnda şer'le görölüb icrây-ı hakk oluna.

Bir sûreti dahi Alacahisâr beyine hitâben yazılmışdır.

22 Nolu Hüküm

Avlonya Beyine ve İsfendiyâr Kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb İsfendiyâr sâkinlerinden 'Osmân nâm kimesne meclis-i şer'e gelüb bundan akdem mezbûr esâmisileri sipâhî nâmında olub şekâvet ile meşhûr olan Behrâm nâm şakî üzerine tâbi' olmağla ol esâmi çalınub ve karındaşı oğlu Mehmed nâm şakî dahi dört beş eşkıyâ ile Belgrâd'da Avlonya beyinin odasında iken mezbûr Behrâm kılınç ile sağ uyluğuna urub kasığından çıkarub ve katlini murâd başını

mecrûh eyledüğünden Belğırad nâ'ibi keşf idüb hüccet-i şer'ıye virüb mûcibince emr-i şerîf alub mezbûr Behrâm ve beyi Mehmed'i şer'e da'vet eyledüğün gayb idüb şer'-i şerîfe adem-i itâ'atleri olub mezbûr Behrâm ve beyini merkûm Mehmed dahi mezbûr 'Osmân'ı katl eylemek kasdiyeti eyledikleri nice müslimânlar 'alâ tarîk-i eşhâl haber virmişim diyü 'arz eyledüğün ecilden mezbûr şakîler ele getürölüb muhkem habs idüb ba'zı müslimânlar dahi ta'arruz olunub sicil ü hüccetleriyle âsitâne-i sa'âdetime 'arz olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfim mûcibince 'amel idüb dahi mezkûr şakîleri her kande ise ele getürüb gayb iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hak üzre göresin mezkûrların vech-i meşrûh üzre fesâdları mukarrer ise muhkem habs idüb 'arz eylesin ki sonradan haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna ammâ takayyüd eylesin ki celb-i ahz sebebiyle ehl-i fesâda himâyet olunub ibtâl-i hak olmakdan begâyet hazer eylesin.

23 Nolu Hüküm

Bâ hatt-ı hazret-i efendi

(...) kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Hüseyin ve Mahmûd ve Ahmed nâm kimesneler 'arz-ı hâl sunub yine kazâ-i mezbûre tâbî' Kâdire köy karye sâkinlerinden Veli nâm kimesne kendü hâlinde olmayub bunların merkebin ve öküzlerin kulak ve kuyruğun kesüb ve ba'zı davarlarının ineği dahi balta ile urub helâk ve (...) eyledüğünden gayrî üç re's develeri çayıra çeküb alub ziyâde tecâvüz eyledüğün bildirüb divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb icrây-ı hak olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görölüb icrây-ı hak mümkün olmağın âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emri idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim mûcibince meclis-i şer'e ihzâr ve bunların ile berâber idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hak üzre tefîş idüb göresin 'arz olduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı emr-i şer'-i kavîle 'âmil olub dahi ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan deve ve sığırı alıviresin şöyle ki itâ'at-i şer' olmayub icrây-ı hak mümkün olmaz ise âsitâne-i

sa'âdetime ihzâr ve havâle eyleyesin ki divân-ı hümâyûnumda şer'le görölüb icrây-ı hak oluna.

24 Nolu Hüküm

Atina Voyvodası Hasan'a hüküm ki Fâtıma hatun 'arz-ı hâl idüb bundan akdem oğlu Hasan fevt oldukda üç nefer hidmetkârları cümle esbâbın alub firâr idüb senin yanına varduğun bildirüb piyade olub şâhidleri oldukda oğlu bu cânibe ihzâr olunmak için emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki divânda şer'le görölüb icrây-ı hak oluna.

25 Nolu Hüküm

Ab-ı Sâfî Kâdîsına hüküm ki Hüseyin nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Cübbeli Şa'bân nâm kimesne katl kasdiyle yolun basub fesâd itmekle ehl-i 'örfe mezbûru habs idüb bir mikdâr akçesin almağla dahi ziyâde 'adâvet idüb seni katl iderim diyü dâ'imâ te'addî üzre olduğun bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görölüb itâ'at-i şer' itmez ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldudka bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin 'arz olunduğu üzre mezbûrun fesâdı mukarrer olub olcânibde itâ'at-i emr itmez ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı hümâyûnumda görüle.

26 Nolu Hüküm

Elvine Sancağibeyine ve Ergiri kasrı ve () kâdîlarına hüküm ki Ergiri kasrı sâkinlerinden Ahmed ve Mustafa nâm karındaşlar südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem babaları Hazar nâm kimesne va'd ile doksan bin akçe istikrâz ve mukâbelesinde üç yük akçe kıymetlü çiftlüğün rehin vaz' idüb meblağ-ı mezbûru va'd eyledüğü eyyâmda edâ itmedüğü takdirce çiftlik-i mezbûru bey' ve bahâdan deyni edâ olundukdan sonra mâ'adâsı kendüye teslîm olunmak üzre Dost nâm kimesneyi vekîl eyleyüb sicil ü hüccet olmağla vekîl-i mezbûreden va'd nâmında zikrolunan çiftliği mezâda virüb lâkin ra'ıyyât-ı nâs münkâtı' olmadîn yüz on bin akçe 'inâyet kasdiyle mezkûr Ahmed nâm kimesneye satub ziyâde gadr idüb ve

babaları mezbûr fevt olmağın hâlîya bunlar babaları deynini virüb mülk-i mevrûsları olan çiftlik-i merkûmu alub hıfz eylemek istedikde mezbûr Ahmed nâm kimesne benim mülk-i müşterâmdır diyü ta'allül ve tereddüd itmekle vâki' şer'-i şerîf alub husûs-ı mezbûr şer'le görüldükde zikrolunan çiftlik 'inâyet-i kâdî ile bey' olunduğu şer'an sâbit ve zâhir olduğu sebebden hükm olunub hüccet-i şer'îye ve bu bâbda müte'addid fetevây-ı münif virilüb lâkin mezbûr itâ'at-i şer'-i şerîf itmedüğünden gayrî mukaddemâ (...) teftîşine me'mûr olan Hâlîl Pâşâ ve südde-i sa'âdetim kapucubaşlarından Mehmed ol diyâra vardukda mezbûr istediği fesâdı ve şekâveti havfindan gaybiyet ve firâr itmeğın ve ahâlî-i vilâyet müşârün ileyhüma huzûrunda çiftlik-i mezbûr 'inâyet-i kâdî ile bey' olunduğu şehâdet itmeleriyle tekrâr hükm olunub hüccet-i şer'îye ve fetevây-ı şer'îye mûcibince kendülere zabt itdirilmek için ellerine temessük virilmişken mezbûr kat'â itâ'at itmedüğü günden akdem 'arz u i'lâm olundukda ahvâlleri şer'le görölüb icrây-ı hak olub tereddüd ider ise ta'yîn olunan mübâşir ile mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim dahi virilüb lâkin ihkâk-ı hak mümkün olmaduğın bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden babaları deyni virmeden ki çiftlik-i mezbûr kendülere zabt itdirilüb muhâlefet ider ise da'vâları divân-ı hümayûnumda görölmek için mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda mukaddemâ ve hâlîya sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûra takayyüd olub göresin fi'l-vâki' bundan akdem defâ'atle şer'le görölüb çiftlik-i merkûm 'inâyet-i kâdî ile bey' olunduğu şer'an sâbit ve zâhir olmayub hükm olunub hüccet-i şer'îye virilmişken mezbûr itâ'at-i emr-i şer' itmeyüb çiftlik-i mezbûru virmekden tereddüd eyleyüb gadr eylediği vâki' ise babaları deyni virüb edâ itdiklerinden sonra mülk-i mûrisleri olan çiftlik-i merkûma cümle tevâbi' ve levâhıkıyla hüccet-i şer'îye ve sâ'ir temessükleri mûcibince bu bâbda zabt ve tasarruf itdirüb bu temessüğe mezbûr bu def'a dahi tereddüd ider ise mübâşir-i mûmâ ileyh ile koşub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda kâdî askerlerim huzûrunda şer'le görölüb icrây-ı hak olub mücerred 'avk u te'hîr fermân-ı şerîfime mugâyir benim emrim vardır ve âsitâneye varmağa iktidârım yokdur da'vâmı mahallinde gördürürüm diyü bir vecihle gadr ve bahâne ve 'inâd ve muhâlefet itdirmeyüb emr-i hümayûnuma muhâlif vaz'

olmakdan ve mezbûr ba'zı kimesnelere istinâd itmekle gayb ve firâr itdirmekden begâyet ihtiyâd eyleyesin.

27 Nolu Hüküm

Yevmü's-sebt

Fî 22 C sene 1046

Kocaili sancağibeyine ve kâdîsına hüküm ki () nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Karaçomak Mehmed nâm kimesne ile da'vâsı olub defâ'at ile görülmüş iken hâlîya mezbûrenin evin basdurub cümle emvâl ve erzâkın gâret eyledüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin keyfiyet-i ahvâli teftiş olunub sicil ü hüccetleri ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi şakî-i mezbûru sûret-i sicilleri ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb kimesneye ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin şöyle bilesin.

28 Nolu Hüküm

Anadolu Beylerbeyisine ve Afşâr ve () kâdîlarına hüküm ki Afşâr kazâsının 'ulemâ ve sulehâsı südde-i sa'âdetime muhzır gönderüb Afşâr kazâsına tâbi' Bağlu nâm karye sâkinlerinden Osmân ve Hâcî Hasan ve Mehmed nâm kimesneler kendi hâllerinde olmayub ehl-i 'ıyâllerine tecâvüz idüb ve arâzî-i eyâdîyenin selâtîn-i kâdîye temessüğü olmayınca vakfiyeti sahîh değil iken ba'zı yerleri vakıfdır diyü kat' kat' âhere tefvîz ve temlîk idüb ve karye-i mezbûreye bir teklîf-i fermân olundukda mezbûrlar kendüler için fermân olunan teklîfden ziyâde üzerine zamm eyleyüb ve her gelen kâdî voyvoda ve subaşıl原因 yanlarına varub ihtilât itmekle re'âyâyı tahvîf idüb ve re'âyâ tâ'ifesinden birisi kızını tezvîc ve nâ-ehil itmek istedükde mezbûrların izinlerine muhtâc olub ve andan ma'âdâ mâbeynlerinde bir da'vây-ı şer'iyesi vâki' oldukda kaziyede 'alâkaları yoğuken karışub ibtâl (...) eyleyüb ve gazez ve 'adâvetleri olan re'âyâyı ba'zı murâd isnâd ve iftirâ ve ehl-i 'örfe gammâz idüb bunun emsâli zulm ve te'addîlerinin nihâyeti olmamağla re'âyâ mezbûrların zulmünden 'âciz ve fûrûmânde kaldıkların bildirüb men' ve def'

olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâsına muhızır eyledükleri ecilden mezbûrların keyfiyet-i hâlî hak üzere teftîş olunub vech-i meşrûh üzere itdükleri zulm ve te'addî şer'an üzerlerine sâbit olunub sicil ü hüccet olduktan sonra şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere 'amel idüb dahi mezbûrları meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve keyfiyet-i hâllerin ahâlî-i vilâyetde tamâm-ı hak ve 'adl üzere teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' mezbûrların vech-i meşrûh itdükleri fesâd ve te'addî şer'an üzerlerine sâbit olub sicil ü hüccet olduktan sonra şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ki re'âyâ mezbûrların şerrinden halâs olub ahz u celb sebebiyle mezbûrları meyl ü muhâbâdan ve 'arz ve ta'allül sebebi ile hilâf-ı şer' kimesneye zulm ve te'addî olmakdan begâyet ihtirâz eylesin şöyle bilesin.

29 Nolu Hüküm

İnebahtı sancağibeyine ve Mevlânâ Çatalca kâdisına ve kazâ-i mezbûrede Yeniçeri serdârına hüküm ki matbah-ı 'âmîreme ocaklık ta'yîn olunan karyelerde Suhur nâm karye ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub yeniçeri nâmında Mustafa ve karındaşı Ahmed nam kimesneler karye-i mezbûreden Estati veled-i Ağyoti nâm zimmîyi hilâf-ı şer'-i şerîf tutub birkaç gün habs ba'dehu katl eyleyüb ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eylediklerinden gayrî şakî ve ehl-i fesâd olmağla re'âyâ ve fukarâya dâ'imâ zulm ve te'addî üzere olmağın mezbûrların şerrinden 'âciz ve fûrûmânde kaldıkların bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mezbûrlar âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere 'amel idüb dahi mezbûrlar her kande bulunur ise beher hâl ele götürüb mübâşir-i mûmâ ileyhe koşub mu'accelen âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye ta'allül ve tereddüd itdirmeyesin şöyle bilesin. Tahrîren fi evâhir-i zilka'ade sene sitte ve erba'în ve elf.

30 Nolu Hüküm

Eflâk Voyvodasına hüküm ki âsitâne-i sa'âdetimde kazayabaşı 'Ali zîde mecduhu 'arz-ı hâl idüb matbah-ı 'âmîrem mühimmâtı için kadîmden Eflâk vilâyetinden cem' ve tahsîl oluna gelen koyunu tamâm cem' ve tahsîl idüb mugâyir iki kifâyet mikdârı koyun cem' oluna min ba'd matrabâzlara ve sipâhî ve yeniçerilere ve âherden bir

ferde koyun aldirtmayub ve alınmiş dahi ellerinde bulunur ise olcânibde narh-ı cârî ve çaşni üzre alıvirilmek için hâssa sürekcilerden Dimo nâm sürekcî ta'yîn eyledüğün bildirüb vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğîn () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi Eflâk vilâyetinde kadîmden olugeldüğü üzre matbah-ı 'âmirem mühimmâtı için kifâyet mikdârı koyunu ta'yîn olunan mezkûr Dimo sürekcîye cem' ve tahsîl ve vakt û zamâniyle iştirâ ve tedârük itdiresin ve mezkûr sürekcî Dimo kifâyet mikdârı cem' ve tahsîl ve i'âşece matarabâzlara ve sipâhî ve yeniçeriye ve âherden bir ferde bir koyun aldirmayasın ve alınmiş dahi koyunları bulunur ise olcânibde vâkî' olan narh-ı cârî ve çaşni üzre mezbûr sürücüye aldırub bir ferde ta'allül itdirmeyesin koyun husûsu 'umûr-ı mühimmedendir sâ'ire kıyâs olunmaz bu bâbda tereddüd ve tevakkuf itmeyüb cem' ve irsâli fermânım olan kifâyet mikdârı koyun mezkûr sürekcîye cem' ve tahsîl iştirâ itdirüb vakt û zamâniyle irsâl itdirmekden ziyâde ikdâm eylesin.

31 Nolu Hüküm

Yüzdepare kâdîsına ve Zile voyvodası Ken'ân'a hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbî' Kazâklı nâm karye sâkinlerinden Kul Kethüdâ nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bu kendü hâlînde olub kimesneye zarâr ve te'addîsi yoğiken Rum Mehmed nâm kimesnenin âdemlerinden Arslan ve birkaç çavuş ve Hâlîl nâm kimesnelerin buna garezi olmağla ehl-i 'örf tabakasından Küçük Arnavud dimekle ma'rûf Ahmed nâm kimesneye hilâf-ı şer' on sekiz bin akçesin aldurduklarından gayrî hevâsına tâbî' eşkıyâ ile bunun evin basub yüz yirmi riyâl gurus ve bir kürklü ferâce ve bir re's atın ba'dehu tekrâr yirmi gurus alub ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eylediklerinden bundan akdem i'lâm olundukda şer'le görölüb ihkâk-ı hakk olmak için emr-i şerîfim verilüb lakin icrây-ı hakk olmak mümkün olduğun bildürüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden sen ki Voyvoda-i mûmâ ileyhsin zikr olunan şakîler her kande bulunur ise beherhâl ele götürüb kal'aya koyub teftîş ve tefahhus eyleyüb itdükleri fesâd şer'an üzerlerine sâbit olub sicil ü hüccet oldukdan sonra sübût iden murâdı sûret-i sicilleriyle yazub asitâne-i sa'âdetime 'arz eylesiz ki sonradan haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olunur ise mucibince 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu fesâdı iden mezbûr şakîleri bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb

iderlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub getürdüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmuş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresiz i'lâm olunduğu gibi ise muktezây-ı şer'-i kavîle 'amil olub şer'le teveccüh eyleyen hakkın ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıvirdikden sonra kal'aya koyub muhkem habs idüb üzerine sübût olan murâdı sûret-i sicilleriyle yazub asitâne-i sa'âdetime 'arz eylesiz ki sonradan haklarında emr-i şerîfîm ne vecihle sâdır olur ise mucibince 'amel oluna ve bi'l-cümle sen ki voyvoda-i mûmâ ileyhsin bu bâbda ihmâl ve müsâhele itmeyüb şakîleri beher hâl ele getürmeye mukayyed ve inzimâm eylesiz.

32 Nolu Hüküm

İskenderiye Kâdîsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb İskenderiye ve Üsküb(?) ve Bâr kal'aları ve sâ'ir kasabât ve nevâhî ahâlîsi meclis-i şer'e varub bunların küffâr-ı hâksâra tereke virmesi memnû'âtından olub deryâda vâki' olmağla Venedik gemileri ol etrâf iskelelerine gelüb hâzır olan terekelerin gemilerine tahmîl eyleyüb kaht û galâya bâ'is oldukların bildürüb min ba'd harbî küffâra tereke virilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfîm verilmek ricâsına 'arz eyledüğün ecilden hilâf-ı kânûn zikronunan iskelelerden ve gayrî yerlerden harbî küffâr gemilerine buğday ve zâhire virilmeyüb virenler ahz u âsitâne-i sa'âdetime 'arz oluna diyu emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi küffâr-ı hâksâr gemilerine zâhire virilmek memnû'âtından olmağla min ba'd ol etrâf iskelelerden ve gayrî yerlerden harbî küffâr gemilerine kimesneye zâhire virdürmeyüb men' ve def' eyleyesin şöyle ki yerlûden ba'zıları harbî kâfir gemilerine zahire virüb kaht û galâya bâ'is olurlar ise ol makûleleri ahz u âsitâne-i sa'âdetime 'arz eyleyesin ki sonradan ne vecihle emr-i şerîfîm sâdır olur ise mucibince 'amel oluna.

33 Nolu Hüküm

Edirne Bostancıbaşı Sinân'a hüküm ki Zağra-i 'atîk kazâsına tâbi' Danişmendlû nâm karye sâkinlerinden olan Arzullah(?) nâm kimesne hevâsına tâbi' yedi kadar refîkaları ile kat'-ı tarîk ve katl-i nüfûs iden haramî eşkıyâsından olub her vecihle şakî ve ehl-i fesâd ve izâleleri lâzım olduğu ecilden mezkûr Arzanid(?) ve refîkaları

olan eşkıyâ yeniçeri ve sipâh tâ'ifesi var ise kethüdâları ve serdârları her kande ise ele götürölüb âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mucibince 'amel idüb dahi mezbûr şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele götürüb içlerinden sipâh ve yeniçeri var ise zâbitleri mübâşeretiyile her birin mukayyed ve mahlûl asitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb min ba'd kimesneye ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin.

34 Nolu Hüküm

Avlonya Beyine ve () ve () kâdîlarına hüküm ki Feraş köyünden Hüseyin Beyin oğulları dimekle ma'rûf Aydîn ve Sinan ve Zolat nâm karyeden Alâybeyi oğulları İsterenc(?) nâm karyeden Baltuoğlu Sinan ve Donhun(?) nâm karyeden Zori(?) nâm kimesneler me'mûr oldukları sefer-i hümâyûnuma varmadıklarından gayrî kendü hâllerinde olmayub şakî ve ehl-i fesâd olmağla üzerlerine sekbân eşkıyâsı cem' idüb karye karye gezüb türlü türlü buldukları âdemleri soyub muhâlefet idenleri katl idüb ve re'âyâdan biri mürd oldukda 'avret ve kızların cebren istedikleri eşkıyâya virüb ehl ü 'ıyâl ve emvâl ve rızklarına dahl idüb evleri üzerine konub harcların re'âyâyâ çekdürüb bunun emsâli fesâd ve şakâvetlerinin nihâyeti olmamağla ahâlî-i vilâyet mezbûr şakîlerin şerrinden 'âciz ve fûrûmânde oldukların i'lâm olunmağın sen ki mîrlivâ-i mûmâ ileyhsin zikr olunan şakîleri ele götürüb asla amân ve zamân vermeyüb haklarından gelmen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mucibince 'amel idüb dahi zikr olunan beş nefer şakîyi beher hâl ele götürüb asla amân ve zamân vermeyesin.

35 Nolu Hüküm

Anadolu Beylerbeyisine ve taht-ı kazâsına mutasarrıf olan () hüküm ki mazlûmen maktûl olan Mehmed'in eytâmına vasî olub vâlideleri olan 'Âişe nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Hâce oğlu Mehmed ve İbrâhim nâm şakîler ile şerîkleri 'Osmân nâm şakîler mezbûr Mehmed'in evin basub âlet-i harb ile katl eyleyüb mezbûr İbrâhim mağrib cânibine firâr idüb mezbûr şakîlerin haklarından gelünüb firâr eyleyen ehl-i fesâdın emlâk-ı erzâkı fûrûht olunmak bâbında hükm-i

hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden icrây-ı hak olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi zıkr olunan şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele götürüb gayb ider ise şer’le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb tamâm-ı hakk ve ‘adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin ‘arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer’-i kavîle ‘amel idüb ba’de’s-sübût bu fesâdı idenlerin bir vecihle haklarından gelesin ki sâ’ire mûcib-i ‘ibret ve sebep-i nasîhat vâki’ ola.

36 Nolu Hüküm

Rûmili eyâletinde olan vezîr () Pâşâyâ hüküm ki () bu yaz Rumili ‘askeri ile ve ma’zûl beylerbeyiler ve ma’zûl sancak beyiler ve dirlige tâlib yarar beyler cümle kalkub gelüb Edirne sahrâsında dernek ve cem’iyet mevcûd bulunmak fermânım olub taraf taraf kapucubaşılar ve evâmir-i şerîfim gönderilmişdir imdi sen dahi mükemmel kapun ve cümle tevâbi’ ve bulacağın ve cenk ve harbe kâdir atlu ve yayan yarar ve müsellemlerle kalkup Yanya sancağında ve ol taraflarda ve geldüğün yerlerde bulunan sipâh ve yeniçeri ve topçu ve cebeci ve sâ’ir tevâ’if-i ‘askerden her kim bulunur ise kol kol koyub sürüb Edirne sahrâsında dernek ve cem’iyet mevcûd bulunman bâbında fermân-ı hatt-ı hümâyûn-ı sûret-i makrûnumla fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi bir an ve bir sâ’at te’hîr ve tevakkuf itmeyüb mükemmel kapun ve cenk ve harbe kâdir ve tûvâna ve bahâdır atlu ve yayan yarar beyiler ve cümle tevâbi’ ve bulacağın ve Yanya sancağında olan sipâh ve yeniçeri tâ’ifesini ve topçu ve cebeci ve sâ’ir zü’amâ ve erbâb-ı tımâr ve tevâ’if-i ‘askerin cümlesin kaldırub geldüğün yollarda olan tevâ’if-i ‘askeri dahi kol kol âdemler koyub sürüb mükemmel ‘asker ile gelüb ber vech-i ta’cîl Edirne sahrâsında dernek ve cem’iyet mevcûd bulunub her ne hizmet fermânım olur ise ana göre dilzâr-ı hareket ve rızây-ı hümâyûnum üzre hizmetleri çok götürüb sa’y ve dikkât eylesin İnşaalâh u te’âlâ birlikden ziyâde ri’âyet olunub ‘inâyât-ı ‘aliyye-i mülûkâneme mazhar olmanı mukarrer bilesin ve bi’l-cümle bu husûs ehemmi-i ‘umûrdandır ve bir gün mukaddem Edirne sahrâsında dernek ve cem’iyet mevcûd bulunman iktizay-ı murâd-ı hümâyûndur ana göre var kuvvet-i bazu hizmetine götürüb mükemmel düşmen yarağıyla mahal-i me’mûrda mevcûd bulunmağa sa’y-i nâ-mahsûr eylesin.

37 Nolu Hüküm

Yevmü'l-ehad

Fî 7 Z sene 1046

Anadolu Beylerbeyisine ve Saruhan Sancağında vâki' olan kâdîlara hüküm ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Çavuş zîde kadruhu bundan akdem Saruhan Sancağında binâsı fermân olunan deve ahurlarının üzerine mübâşir ta'yîn olunmağla muhâsebesi görölüb zimmetinde fazla kalan beş bin guruşu getürüb rikâb-ı hümayûnuma teslîm itmekle min ba'd bir akçe ve bir habbe zimmetinde bâkî kalmamağın min ba'd bundan sonra âsitâne-i sa'âdetimden ordûy-ı hümayûnum tarafından ve mâl-i mîriden cem'ine me'mûr olanlardan ve muhâsıl-ı emvâl ve mültezim-i emvâlden ve âherden bir ferdi dahi rencîde ve remîde eylememen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfim üzre 'amel idüb dahi mezkûr vech-i meşrûh üzre mübâşirine me'mûr olduğu hânların üzerine edâsı lâzım geldiğün muhâsebesin görüb ve zimmetinde fazla kalan beş bin guruşu getürüb rikâb-ı hümayûnuma teslîm itmekle bundan sonra min ba'd bir akçe ve bir habbe zimmetinde mâl-i mîri bâkî kalmamağın âsitâne-i sa'âdetimden ve orduy-ı hümayûnum tarafından ve mâl-i mîri cem'ine me'mûr olundukda ve muhâsıl-ı emvâlden ve gayrîden bir ferde rencîde ve remîde itdirmeyesin.

38 Nolu Hüküm

Şâm Mollâsına ve Defterdârına ve Mütessellimine hüküm ki Dergâh-ı mu'allâm () olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân 'Abdulkerim zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem Şâm-ı Şerîf'den Mustafa nâm kimesneden bir durî kısrak satun almış iken zikrolunan kısrak mütevaffâ Ahmed Pâşâ tamgasiyledir diyu zikrolunan kısrak Osmân nâm kimesne mîriden Şâm Bölükbaşlarından olan Çuhadar Mustafa demekle ma'rûf kimesneye yüz elli guruşa bey' itmekle zikrolunan kısrak alan kimesneden alıvrilmek bâbında emr-i şerîfim taleb itmeğın mîriye alınan akçesi verilüb kısrak-ı mezkûre alıvrilmek emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi zikrolunan kısrak Ahmed Pâşâ tamgasıyla bulunmağla taraf-ı mîriden bey' olunmuş ise zikrolunan yüz elli

guruşu mîriden verilüb ve kısrak şer'le buna alıverilüb te'addî ve 'inâd itdirmeyesin şöyle bilesin.

39 Nolu Hüküm

Seferihisâr Kâdîsına ve Aydîn Sancağı mütesellimine hüküm ki kazâ-i mezbûr ahâlîsi sūdde-i sa'âdetime âdem gönderüb 'arz-ı hâl idüb yine kazâ-i Seferihisâr sâkinlerinden olub Seyyid nâmında olan Hasan nâm kimesne kendü hâlînde olmayub her gelen ehl-i 'örf ile ihtilât idüb ve maslahatı olmayub dâ'imâ kâdî ve nâ'ib yanına varub nice murâd isnâd itemekle kazâ-i mezbûr ahâlîsinden nice kimesneleri ehl-i 'örfe gammâz idüb hilâf-ı şer' nice akçe ve rızkların aldırmağa bâ'is olub fesâd ve şenâ'atinin nihâyeti olmamağla bundan akdem üç dört def'a hakkında emr-i şerîfîm verilmişken girü te'addîsin hâlî olmadığı i'lâm olunmağın mezbûr kal'ada habs olunub üzerine sübût bulan murâd sûret-i sicilleriyle âsitâneye 'arzolunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru meclis-i şerîfe ihzâr olunmak ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'arz olub ashâb-ı hukûkun şer'le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb alıvirdikten sonra mezbûru kal'ada habs eyleyüb üzerine sübût bulan murâd sûret-i sicilleriyle yazub 'arz eyleyesin ki sonradan hakkında emr-i şerîf ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna.

40 Nolu Hüküm

Tokat Kâdîsına hüküm ki Tokat sâkinlerinden Peyrâm nâm Yahudi sūdde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb İlyâ nâm Yahudi sâbıkâ Tokat Defterdârı iken vefât eden Osmânın tevâbi'inden olmağla vâki' olan harac ve sâ'ir tekâlifî vermeyüb sâ'ir kul çekdürüb taleb eyledikleri ecilden kuvâ-i hilâf nice murâd isnâd idüb dâ'imâ te'addî üzre olduğun Vezîr-i A'zamım Hüsrev Pâşâ'ya i'lâm eylediklerinden hakkından gelinmek sâdedinden bir tarikle halâs olduktan sonra şikâyete vardınız diyü bunun damadı olan () nâm Yahudi terk-i diyâr itdirüb olvecihle buna 'arz olmağla bu ticârete gider iken hevâsına tâbi' nice kimesneler ile müslimân meskeninden Turhal boğazından bunun yolun basub sekiz yüz elli guruşunu alub ba'dehu İstanbul'a

şikâyeteye gidersen diyu evine âdem gönderüb bir âdemi anda aldırub bir âdemin dahi gönderüb babanda hakkım vardır diyu oğlunun dükkânından üçyüz gurusluk esbâbı alub bu makûle zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmayub âsitâne-i sa'âdetimde görölmek ricâ etmeğin âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur () vusûl buldukda fermân-ı şerîfim üzre 'amel idüb dahi mezbûrları meclis-i şer'e ihzâr idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl geçmeyen husûsların mezbûrun muvâcehesinde hakk üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin ba'de's-sübût mezbûrun üzerine sübût bulan murâdı asl û künhü ile sicil û hüccet itdürdükden sonra mezbûru sûret-i sicilleriyle hâsımları ve mübâşir-i mezbûr ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda görölüb icrây-ı hakk oluna husûs-ı mezbûr için emr-i âher varmalu eylemeyesin.

41 Nolu Hüküm

İzmîr kâdîsına hüküm ki Belkıs nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb zevci olan Hâcî Mehmed nâm kimesne mülk-i bağçasını ve iki mahzenini hîbe-i sahîh nâmi ile buna hîbe idüb hüccet-i şer'îye verilüb zabt üzre iken mezbûre kızını tezevvüc eden Hasan nâm yeniçeri zikrolunan bağça ve mahzeni fuzûlen zabt idüb oldahi fevt olub sağır oğlu kalub Mahmûd Çavuş'un hidmetkârı İbrâhim nâm kimesne sağır-i mezbûrun anasın almağla zikrolunan bağça ve mahzen mülküdür diyu fuzûlen zabt idüb ziyâde gadr eyledüğün bildirüb mezbûr Mahmûd Çavuş divân-ı hümayûnuma ihzâr olundukda 'alâkası yokdur diyu cevâb verdüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin hüccetleri mûcibince mülkü zabt itdirölüb 'inâd üzre olanlar divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûrenin mülkünü hüccetleri mûcibince zabt itdürüb 'inâd üzre olanları âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görölüb icrây-ı hakk oluna.

42 Nolu Hüküm

Pazarcık Kâdîsına hüküm ki senki kâdîsın südde-i sa'âdetime âdem ve kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Mehmed Hüsâm ve Himmet ve 'Ayvaz ve sâ'irleri 'arz-ı hâl gönderüb bundan akdem Ken'ân ve Balâban Macar nâm şakîler kıtâ'u't-tarîk

olmağla kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ‘Ayvaz ve Mehmed ve Ahmed ve Hasan nâm kimesneler tağda zift yıkarlar iken mezbûrları katl idüb te‘addî ve fesâd eylediklerinden kazâ-i mezbûr ahâlîsi ile üzerlerine varılıb Aksu’ya karîb Kozpınarı nâm mevzi’den erişüb eline getürmek murâd eylediklerinde bunlar ile dahi muhârebe ve mukâtele eyleyüb zikrolunan şakîlerin inine gice girüb mezkûr Macar katl olunub bu makûle katlolunan eşkıyâ tâ’ifesi için rencîde olunmak icâb etmez iken mîr-i mîrân ve mîrlivâ ve ehl-i ‘örf tâ’ifesi dem ve dîn nâmiyle rencîde eylemeyüb men’ ve def’ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediklerin ecilden kazâ-i mezbûr ahâlîsi hilâf-ı şer’-i şerîf rencîde ve bu bahâne ile akçe taleb itdirilmemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi kazâ-i mezbûr ahâlîsini mîr-i mîrân ve mîrlivâ ve ehl-i ‘örf tâ’ifesi dem ve dîn nâmiyle ve âher bir vecihle rencîde ve remîde itdürmeyüb men’ ve def’ eylesin hilâf-ı şer’i şerîf rencîde idenleri yazub ‘arz eylesin şöyle bilesin.

43 Nolu Hüküm

Kastamonu sancağında vâki’ olan kâdîlara hüküm ki bundan akdem etrâf hatt-ı hümayûn-ı sa‘âdet-makrûnumla evâmîr-i şerîfim gönderilüb min ba’d duhân eklemeyüb ve bey’ ve şerâ ve isti’mâl olunmayub her kim duhân içüb ve bâyi’ ve şerâ ider ise amân ve zamân virilmeyüb haklarından geline diyu tenbîh-i hümayûnum olmuş iken hâlîya taht-ı kazânızda ba’zı yerlerde hafıyyen ve ‘alâniyeten duhân ekleyüb ve kudât ve hükkâmın müsâamaha eylediklerin i‘lâm olunmağın her biriniz mes’ûl ve mu‘âteb olmuşsuzdur buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre her biriniz mukayyed olub göresin ‘arz olunduğu duhân içildiği vâki’ ise ve ellerinde bulunub fermân-ı kazâ-cerayânıma muhâlif duhân içildiği sâbit ve zâhir olunur ise şer’le haklarından lâzım geleni icrâ idesin gayrîlere mûcib-i ‘ibret oluna bu bahâne ile şöyleki kimesneden eline alunub müsâamaha ve icâzet virildiği sem’-i hümayûnuma ilkâ oluna eline alanın dahi müsâamahalarının hilâf-ı şer’-i ‘inâd ile re‘âyâya zulm idesin muhkem haklarından gelinmek mukarrer bilüb ahz u celb olunmakdan ol bahâne ile eline alınmakdan ziyâde hazer idesin şöyle bilesin.

44 Nolu Hüküm

Ankara Sancağında vâki' olan kâdîlara hüküm ki bundan akdem etrâf ve eknâfa evâmîr-i şerîfim gönderilüb min ba'd duhân içilmeyüb ve bey' ve şerâ ve zirâ'at ve hırâset olunmamak üzre tenbîh-i hümayûnum olmuş iken taht-ı kazânızda ba'zı kimesneler 'alâniyeten duhân içüb ve bey' ve şerâ ve zirâ'at olunduğu sem'-i hümayûnuma ilkâ olunmayub mes'ûl ve mu'âteb olmuşsuzdur imdi buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin 'arzolunduğu üzre her kimin elinde duhân bulunur ise ba'de's-sübût şer'le lâzım gelen icrâ olunub dahi taht-ı kazânızda vâki' kasabât ve kurâda muhkem tenbîh ve terâ ve tefehhüm ve i'lâm idesiz ki min ba'd kimesne duhân içmeyüb ve bey' ve şerâ ve zirâ'at itmeyüb mukaddemâ virilen evâmîr-i şerîfime muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin ammâ mukayyed olasız ki bu bahâne ile kimesneden bir akçe alınmak ve hilâf-ı şer' bir ferde zulm ve te'addî olunmak ihtimâli olmaya şöyleki bu bahâne ile kimesneden akçe zulm ve te'addî olunduğu i'lâm oluna sonra her biriniz mes'ûl ve mu'âteb olmanız mukarrer mülâhaza eylesiniz.

45 Nolu Hüküm

Kırka Sancağibeyine Konar ve Kırka kâdîlarına hüküm ki sen ki Konar kâdîsının südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi' Yerköşkü (?) nâm kal'a inhâ-i serhad ve ziyâde muhavvef ve muhâtara yerde vâki' olmağla her vecihle hıfz u hırâset olunması ehemmi-i 'umûrdan olub lâkin mürûr-ı eyyâm ile kal'a-i mezbûrenin kule ve palankaları harâbe müşrif olub ta'mîr ve termîme muhtâc olduğun bildürüb Konar kazâsına tâbi' Ferhâd Pâşâ çiftlikleri ve Kuzuluk ve Popenik ve () ve () nâm karyeler ahâlîsi vakt-i zamâniyle mîrâhûr ihrâc ve zikrolunan kal'anın kule ve palankası ta'mîr olmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâsı 'arz eylediğün kadîmü'l-eyyâmdan teveccüh üzre ta'mîr olıgelmiş ise girü olvecihle ta'mîr ve termîm olub re'âyâyâ bir vecihle zulm ve te'addî olmamak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdir olub fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb kadîmü'l-eyyâmdan teveccüh üzre ta'mîr ve termîm olıgelmiş ise hâlîya dahi kal'a-i mezbûrenin harâbe müşrif olan kule ve palankası sâ'ir ta'mîr ve termîme muhtâc olan yerlerin olvecihle ta'mîr ve termîm itdürüb hilâf-ı şer' bu bahâne ile re'âyâyâ salgun salınmak ihtimâli olmaya şöyle ki bu bahâne ile re'âyâ tâ'ifesinden akçe

alunub zulm ve te'addî olunduğu sem'-i hümâyûnuma ilkâ oluna sonra her biriniz mes'ûl ve mu'âteb olmanızı mukarrer bilüb ana göre emr-i şerîfime mugâyir vaz' ve hareketten begâyet hazer idesin.

46 Nolu Hüküm

Sâbıkâ () beylerbeyisi olub hâlâ bervech-i arpalık Kastamonu sancağına mutasarrıf olan () dâme ikbâlehuya ve Kastamonu müftîsine ve Tatay ve () ve () ve kâdîlarına hüküm ki bilfi'il Kûfe kâdîsı olan kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm Mevlânâ Mahmûd zîde fazluhu 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûre tâbi' Karabaldır nâm karye sâkinlerinden olub şirret û şikâ meşhûr ve müte'ârif ve sây-ı bi'l-fesâd olan 'Ömer sipâhî nâm şakî bundan akdem fevt olan Ahmed nâm kâdînın hatunun almak istedikde mezbûre dahi ben anı emzirmiş idim rızâen oğlumdur nikâh sahîh değildir dedikde mezbûr kanâ'at itmeyüb cebren almak isteyüb ve husûs-ı mezbûrun câ'iz olmaduğuna fetevây-ı münîf ve hüccet-i şer'îye ve mûcib-i emr-i şerîfim verilmişken mezbûr şakî asla iâ'at-i emr-i şerîf itmeyüb bâkîyyetü's-süyûf ve re'isü'l-eşkıyâ olan kethüdâ yeri Yomak Hüseyin nâm şakîye istinâd etmekle hevâsına tâbi' bir nice eşkıyâ ile mezbûrenin evin basub ziyâde zulm ve fesâd eyledüğünden gayrî ba'dehu mûmâ ileyh Mahmûd mezbûreyi izn-i şer'le tezevvüc eyledükde şakî-i mezbûr refîkaları ile evinin kapusun kilidleyüb bir gice 'ale'l-gafle dört tarafın ateşe urub üç 'aded Mushaf-ı şerîf ve yüz seksen pâre kitâb ve sâ'ir emvâl ve erzâkı cümle dört bin gurusluk eşyâları ihrâk-ı bi'n-nâr eyleyüb mezbûr şakîye ba'zı kimesneler mû'in ve zahîr olmağın olcânibde bir vecihle icrây-ı hakk mümkin olmadığn bildirüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrolmuşdur buyurdum ki () bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr şakînin ba'zı kimesneler mû'in zahîr olub olcânibde icrây-ı hakk mümkin olmamağla âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümâyûnumda şer'le görölüb icrây-ı hakk olub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir mezbûr Yomak Hüseyin ve sâ'ir kaziyeden müdhali olmayanları asla ve kat'â müdâhale itdürmeyüb emr-i âher irsâline muhtâc eylemeyesin.

47 Nolu Hüküm

Amasri Kâdîsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûr muzâfâtından 'Aris ve Kırili nâhiyeleri ahâlîsi meclis-i şer'-i şerîfe varub geçen sene Kazak bed-ahlâk eşkıyâsı tuğyân eyledikde 'Âris ve Baba köy karyeleri halkı Başköy ve Halu demekle ma'rûf boğazları bekleyüb ve Kırili halkı Moret ve Armuden(?) boğazın beklemek ile Kazak eşkıyâsından re'âyâ ve berâyâ asûde hâl olub bu def'a dahi beğlileri ile 'ale'l-gafle re'âyânın ehl ve 'iyâllerine ve emvâl ve erzâklarına tecâvüzleri olmak ihtimâli vardır diyü zikrolunan mahâller üslûb-ı sâbık üzre nöbet ile beklenmek bâbında emr-i şerîfim virilmek ricâsına 'arz eyledüğün ecilden girü ol mahal bekleyüb bu bahâne ile re'âyâdan akçe alınmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi üslûb-ı sâbık üzre zikrolunan mahâlleri gereği gibi nöbet ile bekletdürüb el-'iyâzu billahi te'âlâ Kazak bed-ahlâk eşkıyâsı tarafından bir mahalle zarâr ve gezend irişdirilmekten ve bu bahâne ile re'âyâdan hilâf-ı şer'-i şerîf akçe alınmaktan ihtirâz üzre olasin.

48 Nolu Hüküm

Mizistire Pâşâsına hüküm ki Benefşe hâziresi zimmîlerinden Manevso Yakovar nâm zimmî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub yine hâzire-i mezbûrede karındaşı Pero ve Yorgo nâm zimmîler tüccâr tâ'ifesinden olmağla dâ'imâ Mizistire'den İstanbul'a ve İstanbul'dan Mizistire'ye meta' götürüb kimesneye zarâr ve te'addîsi yoğiken bu def'a dahi Mizistire'ye varduklarında mücerred hayinsiz diyu ellerinden sermâyeleri alunub ve kendüleri habse konulub asla habsden itlâk olunmayub ile'l-ân habs olub mezbûrlara ziyâde zulm ve te'addî olunduğunu bildirüb habsden itlâk olunmak bâbında istid'ây-ı 'inâyet eyledüğü ecilden mezkûr zimmîler itlâk ve irsâl olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr zimmîleri habsden itlâk ve irsâl eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

49 Nolu Hüküm

Balçık Kâdîsına hüküm ki İbrâhim nâm sağîr südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem babası Hüdâvi Çavuş nâm kimesne kazâ-i mezbûre tâbi' Yeniköy

nâm karye sâkinlerinden Salık nâm kimesnenin kızını alub ba'dehu zevcesi mezbûre ile çekişüb mezbûre babası evine gidüb bunun babası dahi ardınca vardukda içerye komayub birkaç zımmîlerin eline tırpan virüb tırpan ile urub mecrûh eyleyüb nısfu'leylden kaldırub kendü evine getirüb üç günden sonra fevt olub ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eylediklerini bildirüb şer'le teftîş olunub kâtil olanlar ele getirülüb icrây-ı hakk olmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediği ecilden mezkûr şakîler ele getirülüb katl husûsu şer'an üzerlerine sâbit ve zâhir olub sicil û hüccet olundukdan sonra sûret-i sicilleri ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi bu fesâd iden şakîler her kande bulunur ise ele getirüb itdikleri fesâd şer'an üzerlerine sâbit ve zâhir olub sicil û hüccet olundukdan sonra sûret-i sicilleriyle mezkûr şakîleri âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb icrây-ı hakk olub emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

50 Nolu Hüküm

Avlonya Beyine ve Depelen Kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi' Lazihân nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'e varub yine kazâ-i mezbûre Kaşış nâm karye sâkinlerinden Hakırşâh nâm şakî hilâf-ı şer'i şerîf bunların eben 'an cedd livâya gelince mutasarrıf oldukda mülk-i yaylakdan ve karye-i mezbûre sınırında zirâ'at ve hırâş eyledikleri tahmînen ikiyüz dönüm tarlaları ve nice akçeleri cebren ve kahren alub tasarruf eyledükden mâ'adâ hilâf-ı şer' her birine envâ'-ı hakâret idüb zulm ve te'addî itmekle şer'-i şerîfine da'vet olundukda şer'-i şerîfe iâ'at itmeyüb ve dâ'imâ zulm ve te'addî üzre olduğun bî-garaz müslimânlar huzûrunda sicil û hüccet olduğun bildirüb husûs-ı mezbûr şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmak bâbında 'inâyet ricâsına 'arz eyledüğün ecilden mezbûr şakî bi-eyyi vech-i kân ele getirülüb şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi mezbûru meclis-i şer'e ihzâr ve gaybiyyet eder ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb da'vây-ı hakk ve ta'yîn-i mâl iden husemâ ile beraber idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr etmeyen husûsların hakk üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olduğun üzre ise olbâbda muktezây-ı emr-i şer'-i kavîle 'amel olub dahi ashâb-ı hukûkun

şer'le müteveccih olan hakları hükm idüb alıverdikden sonra mezbûr şakî muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb üzerine sübût bulan murâdın sûret-i sicilleriyle vukû'u üzre yazub 'arz eylesin değil ise şer'le hakkından lâzım geleni icrâ eyleyüb şer'-i şerîf ve emr-i hümayûnuma muhâlîf iş itdirmeyesin hakk üzre olub ahz u celb sebebiyle ehl-i fesâda himâyet ve 'arz ve ta'arruz ile kendü hâlinde olanlara zulm ve te'addî ve ihtirâz eylemeyesin.

51 Nolu Hüküm

Hüdâvendigâr Sancağibeyine ve Brusa'dan Bor kazâsına varınca yol üzerinde vâkî' olan kâdîlara hüküm ki Bor kasabasında binâ olunan baruthâne mühimmâtı için asitâne-i sa'âdetimden yirmi dört havan ve yirmi dört tokmak irsâl olunmuşdur Mudanya iskelesinden Bor kasabasına varınca mekân tutub arabalar ile taht-ı me'mûre ulaşıdurub yollarda asla eğlendirmeyüb kirâları ile mu'accelen mahalline îsâl itdirmenüz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı kazâ-cereyânım üzre 'amel idüb dahi zikrolunan mühimmâtı arabalar tutub kirâsın virüb varan mübâşir ile bervech-i ta'cîl Bor kasabasına ulaşıdurub ihmâl ve müsâhaleden ziyâde hazer idesin ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûr mühimmât-ı 'umûrdandır âhere kıyâs olunmaz şöyle ki mühimmât-ı mezbûr mahall-i mezbûre kim varub araba bulunmadı diyu yollarda eğlenmek lâzım gele asla 'özüünüz makbûl-i hümayûnum olmayub mes'ûl ve mu'âteb olmanız mukarrer bilesin ammâ bu bahâne ile re'âyâ fukarâsından akçe alınmakdan ziyâde ihtirâz eylesin.

52 Nolu Hüküm

İzmîr Kâdîsına hüküm ki 'Ali nâm emred 'arz-ı hâl idüb bundan akdem tarlada babası ile incir kurudurken İzmîrlu Mehmed Çavuşun () nâm 'azebî bunun üzerine gelüb babasını kaçurub bunu tutub iki ellerin muhkem bend idüb fi'il-i şeni' eyledüğün bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru meclis-i şer'e getürdüb gayb eder ise buldurması lâzım olanlara buldurub getürdüb hakk ve 'adl üzre tefîş ve tefahhus idüb evkât-ı vecihle göresin 'arzolunduğu üzre fi'il-i şeni' eyledüğü üzerine sâbit olundukdan sonra şer'le

hakkından lâzım geleni icrâ eyleyesin olcânibde hakkından gelinmek mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin.

53 Nolu Hüküm

Kastamonu Sancağında vâki' olan kâdîlara hüküm ki bundan akdem etrâf ve eknâfa hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet makrûnumla evâmîr-i şerîfim gönderilüb min ba'd duhân eklemeyüb ve bey' ve şirâ ve isti'mâl olunmayub her kim duhân içüb veya bey' ve şirâ ider ise amân ve zamân virilmeyüb haklarından geline diyu tenbîh-i hümayûnum olmuş iken hâlîya taht-ı kazânuzda ba'zı yerlerde hafıyyen ve 'alâniyyeten duhân içilüb kudât ve hükkâmın müsâmaha eyledikleri i'lâm olunmağın her biriniz mes'ûl mu'âteb olmuşsuzdur buyurdum ki () vusûl buldukda her biriniz husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresiz 'arzolunduğu üzre duhân içildüğü vâki' ise ve ellerinde bulunub fermân-ı kazâ-cereyânıma muhâlîf duhân içildüğü sâbit ve zâhir olur ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idesiz ki gayrîlere mûcib-i 'ibret ola ammâ bu bahâne ile şöyle ki kimesneden ele alunub müsâmaha ve icâzet virildüğü sem'-i hümayûnuma ilkâ oluna ele alanın dahi müsâmaha idenin ve hilâf-ı şer'e istinâd ile re'âyâyâ zulm idenin muhkem haklarından gelinmek mukarrer bilüb ahz u celb olunmakdan ve ol bahâne ile ele alunmakdan ziyâde hazer idesiz.

54 Nolu Hüküm

Yevmü's-selâse

Gurre-i şehri muharremü'l-harâm sene 1047

Güzelcehisâr ve Bozdoğân ve Erpâz ve Amâsya kâdîlarına ve Aydın mütesellimine hüküm ki bundan akdem Hüdâvendigâr Sancağibeyi iken katlolunan Bıyıklı Kurdoğlu Mahmûd'un emlâk ve arâzî ve emvâl ve erzâkı taraf-ı mîriden bey' olunmak bizzat hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla emr-i şerîfim virilüb cümle emlâk ve arâzî taraf-ı mîriden bey' olunmağla maktûl mezbûrun oğullarından olub kudâtdan Mollâ Hamza ile karındaşları Hasan ve Hüseyin ve Ömer ve Şeyh Mehmed ve Şeyh 'Ali ve Osmân nâm karındaşları ve sâ'ir eytâmı ellerinden sekiz yük elli sekiz akçe dâhil-i hazîne olub fimâ ba'd emlâk-ı müşterâları olmakda ba'zı kimesneler babanız ve dedeniz tarlalarınız ve emlâkınız cebr ile almışdur üzerlerinde hakkımız vardır biz varub olduğunuz hissiyle(?) sizden taleb idüb fuzûlen zabt

eylediğiniz tasarruf ideriz diyü da'vâya şürû' eyledikleri i'lâm olunmağın imdi mezbûrlar babanızın muhallefâtından mûris tarîkiyle bir seneye mâlik olunmayub cümlesi mîri tarafından fûrûht olunub kendi akçeleriyle alub ve mîriden bey' olunan emlâkın da'vâ ve taleb olunması memnû' olunmağın min ba'd bunların taraf-ı mîriden iştirâ eyledikleri emlâk ve arâzîye bir ferdi dahl itdirmeyüb ol da'vâ kat'â istimâ' olunmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi maktûl mezbûrun emlâk ve arâzî ve emvâl-i sâ'iresi taraf-ı mîriden bey' olunub ve mezbûrlar kendi akçeleriyle almağın min ba'd gasb olunmuş mülkümüz ve hayr ile alınmış tarlalarımızdır diyü kimesneyi dahl ve ta'arruz itdirmeyesin ve bi'l-cümle mezbûrlar tarlalarından bir nesne ve izn olmayub cümlesi taraf-ı mîriden bey' ve ba'zı yerleri sadaka ve ihsân olunmağın buna müte'allık da'vânın istimâ'ından kudât tâ'ifesi memnû' ve mehcûrlardır asla husûs-ı mezbûre müte'allık da'vâyı istimâ' itmeyüb emr-i âher irsâline muhtâc eylemeyesin.

55 Nolu Hüküm

Sîroz ve () ve () kâdîlarına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından Dârende Derviş zîde mecduhu 'arz-ı hâl idüb taht-ı kazâlarınızda berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmet karyelerinden mûmâ ileyhın ba'zı ra'yyet ve ra'yyet oğulları için erbâb-ı tımârdan ba'zı sipâhîler mücerred ahz u celb ve ta'cîl için bizim yazulu defterlu ra'yyetimiz oğullarındandır diyü kaldırmak teklîf ile dâ'imâ rencîde itmekden hâlî olmadıkların bildirüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğim buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda husûs-ı mezbûre evkât-ı vecihle mukayyed olub ve ol dahl iden sipâhîlerden südde-i sa'âdetimden ihrâc olunmuş mühürlü sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hakânî taleb idüb göresin ol nizâ' olunan re'âyâ mezbûr sipâhîlerin defterde mukayyed ra'yyet ve ra'yyet oğullarından olmağın fi'l-vâki' mûmâ ileyhın defterlü re'âyâsı oğullarından iken olvecihle rencîde iderler ise câ'iz değildir men' ve def' idüb ve mezbûrların re'âyâsı olduğu takdirce on sene mürûr itdükden sonra kaldırmak olmaz rûsûm-ı ra'yyetlerin oturdukları yerde kânûn ve defter mûcibince virdikden sonra kaldırmak teklîf ile rencîde itdirmeyüb men' ve def' eylesin.

56 Nolu Hüküm

Nif Kâdîsına hüküm ki () nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunun menkûhası olan () nâm hatunu yine kazâ-i mezbûre tâbi' Çallu nâm karye sâkinlerinden Hâcî 'Abdî nâm kimesne kendi oğluna cebren nikâh itmekle ziyâde te'addî ve fesâd eyledüğün bildirüb şer'le görülüb icrây-ı hak olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görülüb icrây-ı hak olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb mukaddemâ bir def'a şer'le görülüb fasl olmuş değil ise tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîmle 'âmil olub ba'de's-sübût zevce-i mezbûru hükm idüb alivirüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin olcânibde icrây-ı hak mümkün olmaz ise mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrlarında şer'le görülüb icrây-ı hak oluna.

57 Nolu Hüküm

İznikmid Kâdîsına hüküm ki Ahmed nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunun vâlîde Ümmühân nâm hatun fevt oldukda muhâllefâtı irs-i şer'le buna intikâl idüb lâkin müteveffîye-i mezbûrenin Orta câmi' kurbunda bir bâb helvacı dükkânının nısfı buna intikâl itmeğin kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Hâcî Ramazan nâm kimesne zikrolunan dükkânı fuzûlen zabt idüb gadr itmekle bu dahi oldükkânı mezbûr Hâcî Ramazan'dan da'vâ ve nizâ' idüb mücerred virdüğün için mukaddemâ satun aldım diyü ta'allül itmekle ordu kâdîsı huzûrunda murâfa'a-i şer' olduklarında nısfı buna hükm olunub sicil ü hüccet olunmağla bu dahi hüccet-i şer'îye mûcibince zabt ider iken (...) tekrâr hüccet-i şer'îyeye mugâyir bunun tasarrufuna mâni' olmağın men' bâbında emr-i şerîfim virilmişken memnû' olduğun bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğin icrây-ı hak olmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub husûs-ı mezbûre takayyüd olub ol hüccetin mukaddemâ muvâfık-ı şer' olub 'alâ vechi't-tashîh sâbit oldukdan sonra olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb dahi bu makûle bir def'a şer'le görülüb fasl olunub hüccet-i şer'îye virilen

da'vânın tekrâr istimâ' memnû'dur min ba'd istimâ' itmeyüb zikrolunan dükkânı buna zabt itdirüb girü dahl ve nizâ' ider ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki divân-ı hümâyûnumda şer'le görölüb icrây-ı hak oluna.

58 Nolu Hüküm

Brusa Kâdîsına hüküm ki mahrûse-i Brusa sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne kırk elli seneden berü şehirde sâkin iken Atranus nâhiyesinde Görgülü nâm karye sipâhîsi benim ra'iyetimsin diyü kaldırmak isteyüb zulm eyledüğün bildirüb emr-i şerîfîm ricâ itmeğîn buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda dergâh-ı mu'allâmdan ihrâc olunmuş mühürlü defter taleb idüb göresin bu ol karyenin yazulu ra'iyeti değil ise asla rencîde itdirmeyesin yazulu re'âyâsı ve re'âyâsı oğullarından ise on beş yıl mürûr itmiş değil ise kaldırmak olmaz oturduğu yerde resm ve öşrü sipâhîsine virüb edâ itdikden sonra kaldırmak teklîf ile rencîde ve remîde itdirmeyesin.

59 Nolu Hüküm

Tire Mollâsına hüküm ki Musa nâm Yahudi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub kazâ-i mezbûrede sâkin Evraham Yahudi üzerinde ba'zı esbâb nihâyetden hakkı olup defâ'atle hakkı taleb eyledükde virmeyüb olcânibde icrây-ı hak mümkün olmaduğın bildirüb şâhîdleri İstanbul'da olmağın merkûm Yahudiden âsitâne-i sa'âdetime ihâle olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden mahallinde hak icrâ olmamağla mezbûr Yahudi âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr Yahudi bu def'a bunun şer'le teveccüh eyleyen hakkını virmeyüb icrây-ı hak mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümâyûnumda şer'le görölüb ihkâk-ı hakk.

60 Nolu Hüküm

İznikmid Kâdîsına hüküm ki nefsi-i İznikmid sâkinlerinden Dârende Mehmed nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb bundan akdem Cânîk(?) nâm karyede sâkin iken zulm ve te'addîsinden varub nefsi-i İznikmid'de sâkin olup yirmi beş seneden beru kazâ-i mezbûrede sâkin iken hâlîya karye-i mezbûre sipâhîsi kaldırmak teklîfî ile rencîde ve remîde eyledüğün bildirüb men' ve def' olunmak bâbında emrim şerîfîm ricâ

eyledüğün ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin bu karye-i mezbûrede sâkin olanları on bini geçmiş ise kaldırmak olmaz oturduğu yerde âhere ra'yyet kaldırmış değil ise rüsûm-ı ra'yyet virdikden sonra kaldırmak teklîfi ile rencîde ve remîde itdirmeyüb husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunub emr-i âher varmalu eylemeyesin.

61 Nolu Hüküm

Vezîr-i A'zama hüküm ki Vezîr-i A'zam sâbık Mehmed Pâşâ'nın hazînedârı iki re's doru ve iki re's kır ve bir re's yağız cümle beş re's atı olcânibde alıkoduğu sem'-i hümayûnuma ilkâ olunmağın imdi zikrolunan beş re's atı gayb ise her kande ise buldurub yanına âdemler koşub âsitâne-i sa'âdetime irsâl eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi zikrolunan beş re's atı Haleb haricinde çiftlikler de midir yoğsa Haleb içinde evlerde midir her kande bulunur ise 'ayni ile buldurub âdemler koşub âsitâne-i sa'âdetime gönderüb ihmâl ve müsâmahaya cevâz göstermekden ihtiyât oluna şöyle bilesiz.

62 Nolu Hüküm

Kâdîsına hüküm ki Geyve Kazâsı ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb kâdîlar ve nâ'ibler dûra çıkmak memnû' iken kâdîları olan () nâm kâdî on iki atlu ile dûra çıkub bî-nâmaz akçesi nâmına re'âyânın elli bin akçelerin ve Mestan nâm kimesnenin hilâf-ı şer' iki bin akçesin 'Ali nâm kimesnenin bin Hâbil nâm kimesnenin bin beş yüz 'Ali Bâlî nâm kimesnenin üç bin ve Ma'den nâm kimesnenin iki bin ve İslâm nâm kimesnenin dört bin akçelerin alub ve re'âyâdan nice kimesnelerin tarla ve öküzlerin satdurub bunun emsâli zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmaduğu bundan akdem i'lâm olundukda şer'le ihkâk-ı hakk olmak için emr-i şerîfim ve mübâşir çavuş ta'yîn olunub lâkin mezbûr kâdî firâr itmekle ihkâk-ı hakk olmak mümkün olmaduğun bildirüb şer'le teftîş olunub ashâb-ı hukûkun hakları alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mezbûr kâdînın re'âyâyâ olan zulm ve te'addîsi mahallinde şer'le teftîş olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr kâdîyı meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl

olmayub husûsların tamâm-ı hakk üzre teftîş idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olcânibde muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıverdikden sonra mezbûr kâdiya tenbîh eylesin ki min ba'd re'âyânın üzerine dûra çıkub ve hilâf-ı şer' akçelerin almayub ve bir vecihle zulm ve te'addî itmeye ve itdirmeyüb men' ve def' eylesin memnû' olunmaz ise yazub bildiresin.

63 Nolu Hüküm

Bosna Beylerbeyisine hüküm ki bundan akdem 'umûmen eyâletin 'askeri müretteb ve mükemmel kapun ile Edirne Sahrâsında dernek ve cem'iyet mevcûd bulunasın diyü sana emr-i şerîfim gönderilüb tenbîh-i humâyûnum olmuş idi lâkin bu sene beylerbeyileri eyâlet 'askeri ile Budun'da muhâfaza hidmetinde olmaları mu'tâd-ı kadîm olmağın imdi asla te'hîr itmeyüb cem'-i eyâletinin 'askeri müretteb ve mükemmel kapun ile mu'accelen kalkub mahrûse-i Budun'a varub düstûr-ı mükerrerrem vezîrim Musa Pâşâ edâmallahu te'alâ iclâlehu vech û münâsîb gördüğü üzre hidmet-i muhâfazada mücidd û sâ'i olman bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfîlû'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi asla te'hîr ve tevakkuf itmeyüb mu'tâd-ı kadîm üzre 'umûmen eyâletin 'askeri ve müretteb ve mükemmel kapun ile mu'accelen kalkub sür'at ve isti'câl ile Budun'a dâhil olub vezîr-i müşârûn ileyhe vech û münâsîb gördüğü üzre hidmet-i muhâfazada mücidd û sa'i olasın ve bi'l-cümle muhâfaza husûs-ı 'umûr-ı mühimmedendir sâ'ire kıyâs olunmaz ana göre takayyüd ve ihtimâm eyleyüb 'avk û te'hîr ve ihmâl ve müsâhaleden begâyet ihtirâz eylesin

64 Nolu Hüküm

Brusa Kâdîsına hüküm ki İnegöl kazâsında sâkin olan re'âyâ tâ'ifesi dergâh-ı mu'allâma âdem gönderüb 'arz-ı hâl idüb hâlîya kâdîları olan Mustafa nâm kâdî zulm tâ'ifesiyle yekdîl olub cürm icâb eder hâlî olmayanlar için mürâsele urub ve da'vây-ı hakk ider kimesne yoğiken nice nesne isnâd idüb hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addî idüb ve resm-i kısmet nâmına ziyâde akçelerini alub kadîmi mahkemedan oturmayub ve da'vâ olunmadın nâib ve kethüdâsı âdemleriyle üç aydan beru dûra çıkub karye be karye gezüb fukarânın evlerine konub muğn(?) ve meccânen yem ve

yemeklerin arpa ve samanları alub ve bî-namâz teftîşi diyü âdem başına üçer dörder yüz ve her karyeden beşer ve altışar yüz ve harc-ı râh ve zâhire akçesi nâmına hilâf-ı şer'-i şerîf nice akçelerini alub bunun emsâli zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmayub şöyle ki mezbûrun zulm ve te'addîsi üzerimizden def' ve ref' olmaz ise cümlemiz perâkende ve perîşân olmamız mukarrerdir diyü men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden mezbûrun re'âyâ fukarâsından zulmen aldığı akçeyi ba'de's-sübût ashâbına rû itdirüb ve eylediği te'addîsini kavi' üzre 'arz olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru kazâ-i mezkûr ahâlîsi ile mahall-i şer'e ihzâr-ı hakk berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub bilâ- 'özü-i şer' on beş yıl mürûr itmeyen husûsları da'vây-ı hakk ta'yîn mâl iden husemâ muvâcehesinden hakk üzre teftîş ve tafahhus idüb göresin i'lâm olunduğu üzre ise olcânibde muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olub hilâf-ı şer' aldığı akçeyi ba'des-sübût giru ashâbına bî-kusûr alıverdikden sonra mezbûra muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki re'âyâ ve berâyâ ve sâ'ir kurâyı hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde ve remîde eylemeye şöyle ki ba'de't-tenbîh memnû' olmayub yine vech-i meşrûh üzre rencîde ider ise vukû'u üzre yazub 'arz eylesin ki sonradan hakkında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna ammâ bu bahâne ile kendü hâlînde olana hilâf-ı şer'-i şerîf ve te'addî olunmak ihtimâli olmaya şöyle bilesin.

65 Nolu Hüküm

Kili Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûrede Dere mahallesi sâkinlerinden Lola(?) nâm zimmî 'arz-ı hâl idüb bunun oğlu Kurd nâm zimmî mecrûhen mahall-i mezbûrede maktûl bulunub Demet(?) oğlu ve Kordof(?) oğlu ve Kofo oğlu ve Kara Barak oğlu (.....) karındaşı Saris nâm zimmîler metfâ(?) olduğun bildirüb mahallinde şer'le görölüb teftîş ve tafahhus olunub edây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde ol metfa(?) olan zimmîleri gereği gibi teftîş ve tafahhus idüb isbât olunub sicil ü hüccet olunur ise hüccetleri ile kâtilleri gönderilmesi bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrları şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb ider ise buldurması lâzım olanlara buldurub getirüb bir def'a görüldüğü üzre ise hakk üzre göresin katl husûsu 'adûl ile ile ol metfa(?) olan mezbûrların üzerine şer'an sâbit ve

zâhir olub sicil û hüccet oldukdan sonra mezbûrları hüccetleri ile âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki divân-ı hümayûnumda şer'le görülüb ihkâk-ı hakk oluna.

66 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Mora Pâşasına ve Erhoz(?) kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrede 'Ömer Çavuş oğlu Ahmed 'Ali oğlu 'Ömer ve Osmân ve Süleymân oğulları Hasan ve Mustafa nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayub ebnâ-i sebîlin yollarına inüb katl-i nüfus idüb ve müslimânların ehl ve 'iyâllerine fi'il-i şenî' idüb fesâd ve şenâ'atlerinin nihâyeti olmadığın bildirüb emr-i şerîfim virilmek ricâsına 'arz itmeğin mezbûrlar ihzâr-ı şer' olunub ve keyfiyet-i ahvâlleri tefahhus olunub üzerlerine şer'an sübût bulan murâd sûret-i sicilleriyle âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûrları bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'e ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb mukaddemâ bir def'a şer'le görülüb fasl olmayub on beş yıl mürûr imiş değiller ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefîş ve tafahhus idüb göresin 'arzolunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb ba'de's-sübût bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eylesin değiller ise şer'le haklarından lâzım geleni edâ idüb şer'-i şerîf ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

67 Nolu Hüküm

Mihâlîc Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi' Kaderyani(?) nâm karye sâkinlerinden Dârende Durmuş gelüb kırk yıldan mütecâviz karye-i mezbûrede sâkin olmağla rüsûm-ı resmisini kendü sipâhîsine edâ iderken hâlîya Yobalık nâm karye sipâhîsi mücerred ahz u celb için sen benim re'âyâm olmağla seni sâkin olduğun yerden kaldırırim diyü rencîde ve remîde eyledüğün bildirüb emr-i şerîfim ricâ eylemeğin buyurdum ki () vardukda hilâf-ı mezbûre mukayyed mezbûr sipâhîden südde-i sa'âdetimden ihrâc olunmak murâdı mûcibince sûret-i defter-i hakânî taleb idüb göresin bu mezbûr sipâhî defterde mukayyed ra'iiyet ve ra'iiyet oğullarından değil ise men' ve def' eylesin eğer defterde mukayyed ra'iiyet ve ra'iiyet

oğullarımızdan ise bu makûle on yıl sâkin olan re'âyâ tâ'ifesi sâkin olduğu yerden kaldırmak olmaz âhere ra'iiyet kayd olunmak değil ise rûsûm-ı ra'iiyet oturduğu yerde kânûn ve defter mûcibince virüb edâ eyledükden mezbûr sipâhîye bunu kaldırmak siyaset ile rencîde itdirmeyesin.

68 Nolu Hüküm

Ağriboz sancağına ve kâdîsına hüküm ki

() Nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Lodotya(?) sâkinlerinden olub bunun kızının zevci olan Behami oğlu Mehmed nâm kimesne bırakub gidüb üç seneden beru ne nafakası gönderir ve ne kendüsü gelir mezbûr ziyede gadr olduğun ve hâlîya cânib-i şer'ide nafaka takdir ve ta'yîn olunub hüccet-i şer'ie virildiğin bildirüb mûcibince şer'le alınmayan nafakası alıvirilüb ta'allül ider ise âsitâne-i sa'âdetime gönderilmek bâbında hükm-i humâyûnum ricâ eyledüğü ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr şer'-i şerîfe ihzâr ve bununla berâber tamâm-ı hakk üzre teftîş ve bu bâbda virilen hüccet-i şer'iyeye nazar idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'i kavîle 'âmil olub şer'le müteveccih iden nafakası hüccet-i şer'ie mûcibince hükm idüb alıvirüb şer'-i şerîf ve hüccet-i şer'iyeye ve emr-i humâyûnuma muhâlîf mezbûru asla bir vecihle ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin muhâlefet ider ise âsitâne-i sa'âdetime gönderesin.

69 Nolu Hüküm

Vulçitrın Sancağı ile Üsküb mukâta'ası nâzırı olan Mehmed'e hüküm ki mukâta'âtdan vazîfe tasarruf idenler 'umûmen Nif'e gelüb âsitâne-i sa'âdetime her kimi berâtları ile yoklanmak fermânım olmağın imdi taht-ı (...) olan mukâta'a-i mezbûre mahsûlünden tekâ'üd ve du'agûy vazîfesine mutasarrıf olanları âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki her biri gelüb yoklanub berâtları üzerine müceddeden yoklama îşâreti ola ve âsitâne-i sa'âdetime gelmeğe kudreti olmayanların berâtların gönderüb mahâllerine mürâca'at olunub yoklanub tashîh oluna madem ki yoklamaya dâhil olub berâtları müceddeden berâtları mûmzâ ve tashîh olmadıkça vazîfe virilmeyüb yoklamaya havâle eylemen emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi olmakûle tekâ'üd ve du'agûy vazîfesine mutasarrıf olanların cümelesin âsitâne-i sa'âdetime yoklayub

havâle eylesin herkes gelüb nefs-i berâtları ile yoklayub yoklandıklarına îşâret olunub ba'dehu 'ulûfelerin viresin ve İstanbul'a gelmeğe kudreti olmayanların berâtların irsâl eylesin ki berâtları mahalline tasdîk olunub yoklama îşâreti olundukdan sonra vazîfelerin viresin ammâ cevâmi' ve mesâcidden hidmet mukâbelesinde 'ulûfe tasarruf idenlere yokama teklîf itmeyüb vazîfelerin ketm itmeyesin ve yoklandıkdan sonra varanların vazîfelerin ve bir akçelerin alıkomayub berâtları mûcibince müstehak oldukları vazîfelerin virüb edâ eylesin.

70 Nolu Hüküm

Kıbrıs Beylerbeyisine ve Magosa Kâdîsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Magosa kal'ası kurbunda vâki' bir harâbe kenîsenin ta'mîrine mübâşeret olundu diyü i'lâm olundukda zikrolunan kenîsenin keşf ve tahrîr için üzerine varıldıkda kenîse-i mezbûrenin bir kubbesi müceddeden kemer taş ile binâ ve bir kubbesi sedd olub ve içinde iki âdem kafası mevcûd olunmağla kenîse-i merkûmenin binâsına izin viren kim olduğu a'yân-ı vilâyetinden su'âl olundukda sâbika Kıbrıs Beylerbeyisi olan Mustafa'nın kethüdâsı (...) ve (...) Osmân ve Hasan kethüdâ oğlu Mustafa nâm kimesneler ta'mîr ve termîmine mübâşeret olunduğun meclis-i şer' de ihzâr eylediklerin 'arz eyledüğün ecilden kenîsenin binâsına mübâşeret zimmîler ve izin virenler her kimler ise kenîse mukâbelesinde mûcib-i 'ibret için sulb olunmak emrin olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre gereği gibi mukayyed ve ihtimâm eyleyüb göresin zikrolunan kenîse binâsına mübâşeret eyleyen zimmîler ve izin virenler her kimler ise ahz eyleyüb sâ'ire mûcib-i 'ibret için kenîse mukâbelesinde sulb eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin ammâ bu bâbda câdde-i hakkda dâhil olub ahz u celb sebebi ile kenîseye meyl (...) 'arz ve ta'cîl ile hilâf-ı şer'-i şerîfde zulm ve te'addî olundu begâyet ihtirâz eylesin.

Bir sûreti dahi 'aynî ile yazılıb virilmiştir.

Fî 3 S sene 1047

71 Nolu Hüküm

Kangırı Beyine ve Çerkeş Kâdîsına ve kethüdâ yerine hüküm ki sâdât-ı kirâmdan kıdvetü's-sâdâtı'l-kirâm Seyyid Mustafa zîdet siyâdetuhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûre tâbi' Korsile nâm karye sâkinlerinden olub hemhârı olan sipâhiyândan Şâhin nâm şakî ehl ü fesâd olmağla hevâsına tâbi' birkaç eşkıyâyı gece ile ona gönderüb mezbûrlar dahi bî-vakt gelüb bunun babası Seyyid Kâsım Hâlîfe nâm pîr-i ihtiyârı önlerine katub ba'dehu mezbûr Şâhin nâm şakî nısfu'l-leylde Yenice köy nâm harâbe karye önünde babası mezbûr ihtiyârı terice(?) bağı ile boğub katl eyleyüb ba'dehu arkasıyla götürüb meyyiti Remâhî nâm 'ummâna birağub sağ oldukda bu gârib ip ile boğulmuş mahall-i mezbûrda bulunub ve hîn-i şer' de üzerine âdem gelüb leffen tahrîr ve sicil ü hüccet olunub ve mezbûr şakî ahz olunmuş iken hâkim olanlara bir mikdâr akçe virmekle halâs olmağın hâkime virdiği akçeyi hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlen karye-i mezbûre ahâlîsinden alub ve müslimânların 'avret ve oğlanlarına yapuşub bunun emsâli fesâd ve şekâvetin nihâyeti olmayub ahâlî-i vilâyet mezbûr şakî elinden 'âciz ve fûrûmânde kalub perâkende ve perîşân olmalârı muhakkak olduğun ve bu bâbda (...) ağası tarafından mektûb virildiğın bildirüb şakî-i mezbûr ahz-ı âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümâyû-num ricâ eyledüğü ecilden başınız gerek ise mezbûr şakîyi beher hâlde ele götürüb hâsımları ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr itmen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi başınız gerek ise şakî-i mezbûru beher hâlde ele götürüb hâsımları ile mu'accelen âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin ve bilcümle şakî-i mezbûrun âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunması lâzım gelmişdir şöyle ki ahz ü celb sebebi ile mezbûr şakî ihzâr olunmayub gâ'ib olunmak ihtimâli olur ise sonra mes'ûl olmanızı mukarrer bilüb ana göre emr-i şerîfime mugâyir vaz' ve hareketden begâyet ihtirâz eyleyesin.

72 Nolu Hüküm

Kangırı sancağibeyine ve Budak kâdîsına hüküm ki Kaçan nâm karye re'âyâsı 'arz-ı hâl idüb bundan akdem eşkıyâdan Oyruç nâm şakî bir palanga yapub hâlîya içine şakî ve ehl-i fesâd girüb tahassun eyledikden mâ'adâ Hâcî Receb ve Zeynel(?) nâm kimesneler zikrolunan palangaya girüb oturub ve ref' olunan teklîf bunun ile

virneyüb mîrî(?) olduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden zikrolunan palanga hâdis olub içine ehl-i fesâd tahassun idüb re'âyâyâ mîrî var ise hedm olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı kazâ-cereyânım üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûru mukayyed olub göresin zikrolunan palanga hâdis olub mîrî(?) var ise hedm idüb ve mezbûrları kendü karyelerinde iskân ve lâzım gelen teklîf bunun ile ma'an edâ idüb ihmâl ve müsâheleden ve hilâf-ı şer' kimesneye zulm olunmakdan ziyâde hazer idesin.

73 Nolu Hüküm

Kıbrıs Beylerbeyisine ve kâdîsına hüküm ki dârendegân fermân-ı hümayûn () nâm karye ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb zâbitleri üzerlerine lâzım gelen teklîf ziyâde olub te'addî eyledikleri bildirüb emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden imdi 'öşürleri hums ve kurândan beş akçe ve ispençden otuzar akçe ve koyun başına beş akçe alunub ziyâde alınmamak emr idüb buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'öşürleri humsdan ve kurân başına beşer akçe ve ispençleri otuzar akçe ve (...) olandan koyun tamâm ve (...) sonra (...) başka 'add itdirüb koyun başına bir akçe virdiklerinden sonra ziyâde bir akçeleri almayalar ve aldirmayub men' ve def' eyleyüb husûs-ı mezbûr için bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

74 Nolu Hüküm

Receb

Küre-i ma'mûre kâdîsına hüküm ki Perem Engürü ve (.....) Girekoy(?) ve Zadır(?) () südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem Küre hizmetinde olan Güdük İbrâhim ve Caçek Mehmed ve Ramazan ve Deli Mehmed ve Kaynur Mustafa ve Ferhad oğlu Deli Ahmed ve Deli İbrâhim nâm kimesnelere altı ay va'd ile sekiz yüz otuz batmân bakraç selem tarîkiyle () bin akçe virüb mezbûrlar dahi meblağ-ı mezbûru alub kabz idüb va'd-i tamâm oldukdan sonra emr-i şerîfimle varub zikrolunan bakırî taleb eyledikde mücerred virmemek için biz mîrî ortakçısıyüz diyü virmekde ta'allül eylediklerin ve bu bâbda mezbûrlardan mühürlü temessükleri olduğun bildirüb şer'le görölüb zuhûr iden hakları temessükleri mûcibince alıvrılmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzre

edây-ı hakk olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrları meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve bunlar ile berâber idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tafahhus ve deyn-i temessüklerine nazar idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olub şer'le teveccüh iden hakların temessükerin mûcibince ba'de's-sübût hükm idüb mezbûrlardan alıvirüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlf kimesneye iş itdirmeyesin asılmayanı ve kaziyyeden müdhalî olmayanları dahl itdirmeyüb husûs-ı mezbûr için emr-i âher varmalu eylemeyesin şöyle ki olcânibde edây-ı hakk olunmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki ma'an gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrlarında görölüb icrây-ı hakk oluna şöyle bilesin.

75 Nolu Hüküm

Brusa Kâdîsına hüküm ki mahrûse-i İstanbul'da vâki' mütevaffâ Mahmûd Pâşâ evkâfî mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân 'Ali zîde kadruhu sütte-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb vakıf-ı müşarû'n-ileyhin câmi'-i şerîf ve 'imâreti evkâfî keferâtından mahmiye-i Brusa vâki' icâre-i mu'âcele ile bir boyahâne dükkânına mutasarrıf olan () nâm kimesne fevt olub evlâdı kalmayub zikrolunan dükkân mahlûl olub vakfa 'â'id olmağla vakıf tarafından tâlib olanlara virilmek lâzım geldükde hâlâ Yıldırım Bayezid Han tâbe serâhunun medresesi müderrisi olan Ahmed nâm müderris ol dükkânı sâhibi rehin-i vaz' itmişdi dükkân bana ferâgat eylemişdi diyü bey'-i mâni' olub lâkin evkâf defterleri ferâgati takayyüd olmayub fuzûlî zabt eyledüğün bildirüb şer'le görölüb vakf-ı mezbûre sebep olub dergâh-ı mu'allâm kapucularından olan Hasan zîde kadruhuya alıvirilüb vakf için zabt itdirdikden sonra fûrûht ve akçesin getürüb vakf için irsâl olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin şer'le görölmesin emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mollây-ı mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve evkâf-ı mezbûre kâdîsı ile berâber ve tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tafahhus idüb göresin zikrolunan dükkânı müteveffây-ı mezbûr hâl hayrâtından(?) evkâf-ı mezbûre mütevellîsi ma'rifetiyle ferâgat idüb mollây-ı mezbûrun eline vakf-ı mezbûrun mütevellîsi tarafından temessük virilmiş olmayub 'arz olunduğu üzre fuzûlî zabt idüb vakfı gadr eyledüğü vâki' ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle olub

dahi zikrolunan dükkânı vakf için hüküm idüb mollây-ı mezbûrdan alıvirdikden sonra ma'rifet-i şer'le fûrûht ve hâsıl olan akçesin vakf için mütevellî-i mûmâ ileyhe irsâl ve îsâl itdüresin.

76 Nolu Hüküm

Sâbıka () sancağibeyi olan Fâ'ik dâme 'izzuhuya hüküm ki sen âsitâne-i sa'âdetimin emekdârı olduğundan gayrî merhûm Gâzî 'Ömer'in evkâfının bilfi'il meşrutiyet üzere tevliyet hizmetinde olub ve olcâniblerde tahsîl-i fermânım olan ol hâssın tahsîli husûsunda imdâd ve i'ânet ve kul ve re'âyâyı himâyet ve sıyânetinde bezl-i iktidâr eyledüğün ecilden bu sene-i mübâreke vâki' olan sefer-i hümayûnuma me'mûr olmayub kemâkân tevliyet-i mezbûre hizmetin ve vâki' olan hidemât-ı hümayûnumda imdâd ve i'ânetinde bezl-i iktidâr eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mücibince 'amel idüb dahi kemâkân tevliyet-i mezbûr hizmetinde olub bu sene-i mübâreke vâki' olan sefer-i hümayûna me'mûr olmaduğun ecilden olcâniblerde fermân olunan hidemât-ı hümayûnumun gereği gibi imdâd ve i'ânetinde bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyesin.

77 Nolu Hüküm

İnecik kâdîsına hüküm ki Dârende Ahmed gelüb Şeşko Mustafa nâm kimesne bunun karındaşı diğer Mustafa'yı katl idüb ziyâde zulm eyledüğün bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru meclis-i şer'e ihzâr ve gayb ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzere teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb ba'de's-sübût bu fesâdı iden muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eyleyesin değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eyleyesin eğer olcânibde icrây-ı hakk olunmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerim huzûrunda şer'le görölüb icrây-ı hakk oluna.

78 Nolu Hüküm

Kâdîsına hüküm ki Manyas kazâsı ahâlîsi 'arz-ı hâl sunub kâdîları olan () nâm kâdî hilâf-ı şer'-i şerîf külli akçelerin alub (.....) gönderüb zulm te'addî eyledüğün

bildirüb şer'le görölüb fukarânın hilâf-ı şer' alınan hakları girü alıvirilüb zulm ve te'addîsi men' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mahallinde hakk ve 'adl üzre taftîş olunub vâki' hâl vukû'u üzre âsitâneye 'arz ve i'lâm olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr kâdîyı meclis-i şer' ile ihzâr da'vây-ı hakk ve ta'yîn hâl(?) eyleyen ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunan husûsların tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olub ashâb-ı hukûkun şer'le teveccüh eyleyen sâhiblerin ba'de's-sübût hükm idüb alıvirildikten sonra vâki' hâlî olduğu üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eylesin.

79 Nolu Hüküm

Bolu Beyine ve Eflâk Kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb eşkıyâ tâ'ifesinden olub tahrib-i bilâd ve kurâ iden Kara Yazıcı dimekle ma'rûf 'usreti ve erbâb-ı timârdan oğlu Kara Mehmed nâm şakîler kâtil ve ehl-i fesâd olub benim müslimânların cebren evlerin basub kendülerin ve ehl u 'ıyâllerin muhkem darb ve zen ve emvâl ve erzâkların nehib ve gâret eleyüb bunun emsâli zulmlerinin nihâyeti olmaduğu bundan akdem i'lâm olundukda mezbûr Gadri(?) nâm şakî bi-eyyi vech-i kân ele getürölüb şer'le hakkından gelinmek içün defâ'atle evâmîr-i şerîfem virilüb mezbûr şakî eski zorbalardan olub sekbân eşkıyâsiyle müttefik olmağın bir vecihle ele girmeyüb firâr ve terk-i diyâr idüb ba'dehu yine gelüb iki üç seneden berü oğlu mezbûr şakî timârı kurbunda bir karyede tavattun itmekle birbirleriyle yekdîl olub her kadem Kara Mehmed nâm şakî timârı re'âyâlarının hilâf-ı şer' ve kânûn zulmen sekiz yüz ve biner akçelerin alub virmekde tereddüd üzre olanların kendülerin ve hatunların muhkem darb ve zen eleyüb ve timârı karyesi sâkinlerinden Satılmış nâm kimesnenin mezkûr Kara Mehmed nâm şakî evin basub âlet-i harb ile evi içinde 'avretini ve mezbûru kılıç ile birkaç yerinden urub mecrûh eleyüb mezbûru şer'-i şerîfe da'vet olundukda asla iâ'at-i şer' itmeyüb fesâd ve şekâvetleri medhal-i efzûn olub re'âyâ mezbûr şakîlerin sözünden 'âciz ve fûrûmânde oldukların hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz eyledüğün ecilden mezbûr şakîler ahz u keyfiyet hâlleri teftîş itdirüb fesâd ve şekâvetleri sicil ü hüccet oldukdan sonra habs eleyüb vâki' hâlî vukû' üzre âsitâneye 'arz ve i'lâm eylesiz

ki sonradan emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi zikrolunan şakîleri bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gaybiyet iderler ise buldurması lâzım olanlara beher hâl buldurdub getürdüb tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' mezbûr şakîlerin vech-i meşrûh üzre itdükleri fesâd ve şekâvet şer'an üzerlerine sâbit ve zâhir olub sicil ü hüccet oldukdan sonra habs idüb vâki' hâl vukû'u üzre âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eyleyesiz ki soradan haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna şöyle ki olbâbda mu'ayyen ve zâhiri olmağla keyfiyet-i hâlleri teftîş ve cümle olunmak mümkün olmaz ise mezbûr şakîleri âsitâne-i sa'âdetime ihzâr idüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

80 Nolu Hüküm

Yanbolu ve Karinabad kâdîlarına ve Edirne Bostancıbaşısına hüküm ki Latin tâ'ifesinden Beruko nâm zimmî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub Karinabad kazâsına tâbi' Bostancılar nâm karyeden Kılıç nâm yeniçeride üçyüz yetmiş akçe hakkı olmağla oğlu () nâm zimmîyi gönderüb varub taleb eyledükde oğlu mezbûru urub katl eyleyüb otuz bin akçalık esbâbın alub ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eyldedüğüne mücâz-ı şer'isi virilmekle mezbûr şakî ele alub habs olduğun bildirüb şer'le görülüb icrây-ı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr şakîyi meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr idüb husûs-ı mezbûr bir def'a şer'le görülüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olub şer'le teveccüh eyleyen hakkını ba'de's-sübût hükm idbü bî-kusûr alıvirdikden sonra bir fesâd iden mezbûr muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs eyleyüb 'arz eyleyesin değil ise şer'le hakkından lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîf ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

81 Nolu Hüküm

Brusa Kâdîsına hüküm ki Suzi nâm zimmî 'arz-ı hâl sunub bundan akdem Leh vilâyetinde tüccâr tâ'ifesinden () nâm Ermeniye karz-ı hasen yediyüz altı guruş

virüb taleb eyleydükde virmekden tereddüd idüb hâlâ mezbûr Ermeni ticâret tarîkiyle mahrûse-i Brusa'ya gelüb dâhil olduğun bildirüb şâhîdleri bunda olmağla âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğün ecilden virmekde muhâlefet ider ise ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb muhâlefet ider ise merkûm Ermeniye âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri şer'le görölüb hakkı icrâ olunub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

82 Nolu Hüküm

Ermie Kâdîsına hüküm ki Yanatbu nâm zımmî 'arz-ı hâl idüb Ermie nâm karye sâkinlerinden olub Kuloğlu nâmında olan () nâm şakî mezbûr zımmînin karındaşı kızın cebren almak murâd idüb ve hevâsına tâbî' eşkıyâ ile dâ'imâ şûrb-i hamr idüb evi üzerine gelüb fitne ve fesâddan hâlî olmaduğun bildirüb memnû' olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğün buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin 'arz olunduğu üzre mezbûre muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki min ba'd bunun evi üzerine varmayub ve karındaşının kızını alurum diyü cebir itmeye şöyle ki memnû' olmaz ise şakî-i mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda vüzerây-ı 'izâmım huzûrunda görölüb ihkâk-ı hakk oluna.

83 Nolu Hüküm

İznik Kâdîsına ve Orhan medresesi müderrisine hüküm Sûfî Hayreddîn Pâşâ ve İbrâhim Pâşâ Ali Pâşâ vakıflarının mürtezikası südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb sâbika Kocaili sancağibeyi olub zikrolunan evkâfın mütevellîsi olan Süleymân mâl-i vakfı iken (...) idüb vakfın harabe müşrif olan yerlerin termîm itmeyüb ziyâde gadr eyledüğün bildirüb şer'le görölüb ahvâli tefîş olunub zimmetinde zuhûr eyleyen mâl-i vakfı bi't-tamâm tahsîl ve defter olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le yerlû yerinden tefîş olunub zimmetinde zuhûr eyleyen evkâf ile mezbûr mütevellî âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr mütevellîyi meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr idüb mukaddemâ bir def'a şer'le muhâsebesi görölmeyen ve görölüb şebih olan murâdı yerlû yerinde müfredât defteri mûcibince

tamâm-ı hakk ve ‘adl üzre tefîiş ve tefahhus eyleyüb göresin fî’l-vâki’ zimmetinde ne mikdâr mâl-i vakfî zuhûr ider ise zuhûra gelen mâl-i vakfî ile mezbûr mütevellîyi âsitâne-i sa’âdetime ihzâr eyleyüb mezbûr emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

84 Nolu Hüküm

Vulçitrın sancağibeyine ve kâdisına hüküm ki Üskübden Hacı Hasan ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrede sâkin İsmâ’il nâm kimesnenin buna ‘adâveti olmağla sana yüz on kantar yapağı virdim diyü isnâd idüb murâfa’a-i şer’ olduklarında mezbûr İsmâ’il’in da’vâsı lağv olmağla tevehhümden men’ olunub kat’-i nizâ’ ve husûs birle müte’addid hüccet-i şer’iye ve mezbûrun hakkında emr-i şerîfim virilmiş iken mezbûr İsmâ’il şirrete sülûk idüb tekrâr ehl-i ‘örfe bunun evin basdırub ve mühürledüb ve kul ve câriyelerin ehl-i ‘örf eline virüb te’addî idüb ve hilâf-ı şer’ bu bahâne ile kırk sekiz bin akçesin alduğundan gayrî otuz yük yapağı dahi taleb idüb dahl ve rencîdeden hâlî olmadığın bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr İsmâ’il nâm kimesne meclis-i şer’-i şerîfe ihzâr ve gayb ider ise şer’le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def’a şer’le görülüb fasl olmuş değil ise ‘adl ve hakk üzre tefahhus idüb göresin ‘arzolunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer’-i kavîle ‘amel idüb şer’le teveccüh eyleyen hakkını ba’d’e’s-sübût hükm idüb alıvirib min ba’d şer’-i şerîf ve elinde olan hüccet-i şer’iye ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf mezbûru asla bir vecihle ta’allül ve ‘inâd ve dahl ve ta’arruz itdirmeyüb men’ ve def’ idesin şöyle ki olcânibde icrây-ı hakk olmaz ise âsitâne-i sa’âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı hümâyûnumda vüzerây-ı ‘izâmım ve kâdî’askerlerim huzûrlarında görülüb icrây-ı hakk oluna min ba’d emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

85 Nolu Hüküm

Batum Beylerbeyisine ve Trabzon kâdisına hüküm ki Fâtıma nâm hatun ‘arz-ı hâl idüb bundan akdem Trabzonlu Pabuçcu İbrâhim oğlu ‘Ali nâm yeniçeriden Gürciyyü’l-asıldır diyü yüz otuz altı ‘aded guruşa bir câriye satun alub lâkin hür olduğı sâbit olub hüccet-i şer’iye virilmekle meblağ-ı mezbûru girüye redd olunmak içün zevci Hüseyin nâm yeniçeri tarafından vekîl idüb ve bu bâbda sekbânbaşı

tarafından mektûb virilmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda hakk üzre göresin 'arzolunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı emr-i şer'-i kavîle ve hüccet-i şer'îye mûcibince 'amel idüb dahi şer'le müteveccih olan hakkın ba'de's-sübût hükm idüb alıviresin şöyle ki olcânibde hakkın virmez ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda görüle.

86 Nolu Hüküm

Yevmü'l-hamse

fî 2 S sene 1047

Bosna Beylerbeyisine ve Saray Kâdîsına ve () ve () kâdîsına hüküm ki sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin südde-i sa'âdetime mektûb ve Kilis serhaddinin a'yân ve eşrâfı muhzır gönderüb mukaddemâ Venediklü ile sunur husûsunda nizâ' vâki' olundukda bundan akdem Ferhad Pâşâ zamânında mûmzî nizâ'ın üzerine varılıb kadîmi ve Venedik sunuru her ne mahalde idüğü ta'yîn ve teşhis olub iki taraf birbirinin sunuruna tecâvüz itmemek üzre vaz'-ı 'alâ'im ve ta'yîn-i hudud idüb hüccet-i şer'îye virilmişiken mürûr-ı eyyâm ile sunurları mûmzî müstevî olmağın Venediğe tâbi' Selânîk ve Torguz nâm kal'alar ahâlîsi hudûd-ı mezkûre tecâvüz idüb 'ahidnâme-i hümayûn ve yanında mün'akid olan sulh u salâha mügâyir havâs-ı hümayûnumda Zagor nâhiyesinde olan otuz iki pare karyeye dahl ve gadr ve te'addî eyledüklerin bildirüb girü tarafeynin ehl ve kuvveti ile nizâ' olunan mahâllerin üzerine varılıb Venediklünün kadîmi sunuru her ne mahalde idüğü tamâm-ı ma'lûm oldukdan sonra müceddeden 'alâ'imler vaz' olunub min ba'd tarafeynden bir ferde hudûd-ı mezbûru tecâvüz itdirilmemek bâbında hükm-i hümayumun ricâsına 'arz ve serhadd-i merkûme ahâlîsi muhzır eyledikleri ecilden hakk üzre görölüb tarafeynin rızasıyla kadîmi olan sunurun üzerine müceddeden vaz'-ı 'al'âim olub kat'-ı nizâ' olub min ba'd karyenin tâ'ifesin memâlik-i mahrûseme virdükden ahâlîsin dahi karyenin sunuruna tecâvüz itdirülmeyüb dikkât ve ihtimâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi tarafeynin ehl-i vukû' ile mahall-i nizâ'ın üzerine varub tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin mukaddemâ mezkûr Ferhad Pâşâ zamânında tarafeynin rızasıyla ta'yîn ve teşhis olan sunur her ne mahalde idüğü tamâm-ı ma'lûm oldukdan sonra girü ol mahâllerin

üzerine müceddeden 'alâ'im-i vaz' eyleyesiz ki ve Venediklü'den ve berü taraftan bir ferd ol hudûdu tecâvüz itmeyüb ve Venediklü'nün hudûdu dâhilinde olan yerleri Venediklüler taarrûz itdirmeyüb ve berü tarafın hudûdu dâhilinde kalan karyeleri hırâset-i mezbûre zâbiti olanlara zabt eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin ammâ bu bâbda câdde-i hakka (...) olub kadîmi kat' olan sunura muhâlif müceddeden sunurlar ihdâs olunmayub ve sulh u salâha mugâyir vaz' ve hareketden begâyet ihtizâr eyleyesin ve husûs-ı mezbûr içün Venedik Dojuna dahi nâme-i hümayûnum gönderilmişdir ana göre haberleşüb metîn(?) ve ittifâk ile kalkub mahall-i nizâ'n üzerine varılub itmâm-ı maslahat itmeğe bezl-i maddûr eyleyesin ve her biriniz gereği gibi mukayyed ve ihtimâm üzre kimesneye meyl ü müheyya ve garaz ve ta'arruz sebebiyle tarafeyne gadr olmakdan ziyâde hazer idüb câdde-i hakdan 'adûl ve inhirâf göstermeyüb ve husûs-ı mezbûru ber-taraf olduktan sonra kadîmi üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eyleyesin şöyle bilesin.

Bir sûreti Kilis(?) sancağına mutasarrıf olan vezîr Yûsuf Pâşaya yazılmışdır fi't-tarihü'l-mezkûr

87 Nolu Hüküm

Kıbrıs Beylerbeyisine hüküm ki cezire-i Kıbrıs'da vâki' erbâb-ı menâsıbın her biri muhâfaza ve sâ'ir me'mûr oldukları hizmetde kemâ-yenbağî mücidd-u sâ'î olub asla bir vecihle kusûrları yoğiken orduy-ı hümayûnum tarafından ve âher tarîkle zikrolunan menâsıba dahl olunmağla mâl-i mîri tahsîlinde küllî 'usret çekildiği i'lâm olunmağın imdi bu makûle erbâb-ı menâsıbın cânib-i mîrîye ve hidemât-ı hümayûnuma evlâ ve enfa' olanları hizmetlerinde kemâkân istihdâm olunub min ba'd orduy-ı hümayûnum tarafından ve âher tarîkle alub gelenleri dahl ve taarrûz itdirilmemek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi olmakûle cezire-i mezbûrede vâki' erbâb-ı menâsıbın cânib-i mîrîye ve sâ'ir hidemât-ı hümayûnum evlâ ve enfa' olanları kemâkân hizmetlerinde istihdâm eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir orduy-ı hümayûnum tarafından ve âher tarîkle alub gelenleri asla bir vecihle dahl ve taarrûz itdirmeyüb emr-i şerîfim mûcibince 'amel eyleyesin.

88 Nolu Hüküm

Kıbrıs Beylerbeyisine ve eyâlet-i mezbûre de vâki' kâdîlara hüküm ki Kıbrıs yeniçerileri zümresinden Hüseyin Subaşı re'îs-i eşkıyâ ve cem'iyet başı olub dâ'imâ fitne ve fesâd üzre oldukları sem'-i hümayûnuma ilkâ olunmağın mahallinde teftîş olunub mezbûr Hüseyin Subaşı ve âhir her kim olunur ise olub sâ'î bi'l-fesâd oldukları baş ve zâhir olur ise sübût bulan murâdın sûret-i sicilleri ile girü ol âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr Hüseyin Subaşı ve sâ'ir fesâda bâ'is olanlar her kim olur ise olub mahallinde teftîş ve tefahhus eyleyüb üzerlerine sübût bulan murâd sûret-i sicilleri ile kendülerin âsitâne-i sa'âdetime gönderüb min ba'd cezire-i mezbûrede ol makûle kimesneleri iskân itdirmeyesin.

89 Nolu Hüküm

Kıbrıs Beylerbeyisine hüküm ki cezire-i Kıbrıs'da vâki' tımâr defterdârlığı hidmetinde olanlar mukaddem ve müstakim kimesneler olmak lâzım gelüb ve Dârende-i Karamân vâcibü'l-iz'an () zîde kadruhu ehl ü kuvvet ve müstakim ve dîndar ve mûcib u müstahak olmağla cezire-i mezbûrenin tımâr defterdârlığı hidmetinde mezbûru istihdâm itmen emrim olmuştur buyurdum ki emrim üzre mezkûr ehl ü kuvvet ve mûcib u müstahak ve dîndar olmağın cezire-i mezbûrenin tımâr defterdârlığı hidmetinde istihdâm eyleyüb âheri dahl ve taarrûz itdirmeyesin.

90 Nolu Hüküm

Adana Beylerbeyisine hüküm ki bundan akdem Kıbrıs ceziresine tâbi' iken sonradan Adana eylâletine ilhâk olunan Tarsus ve İçil ve 'Alâiye ve Sis sancaklarına cezire-i Kıbrıs'a ilhâk olunmak ehemmi-i mühimmât dandır diyü bundan akdem telhis olundukda zikrolunan sancakların defteri Kıbrıs ceziresine nakl olunmak için mîr-i mîrân-ı sâbık zamânında hatt-ı şerîfim virilüb henüz yine Adana'da olduğu i'lâm olunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîfim mucebince dört sancağın defterlerin Adana kal'asından kaldırub Kıbrıs ceziresinde emîrî'l-ümerâî'l-kirâm Kıbrıs Beylerbeyisi İbrâhim dâme ikbâlehuya teslim olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-

kadrim mucibince ‘amel idüb dahi zikrolunan Tarsus ve İçil ve ‘Alâiye ve Sis sancaklarının defterlerin mukaddemâ hatt-ı şerîfimle virilen emr-i şerîfim mucibince Adana kal’asından kaldırub mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhın varan âdemisine teslîm idüb rehber âdemler koşub cezire-i Kıbrıs’a gönderüb mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhe teslîm idüb ihmâl ve müsâheleden ve yolda ve izde defterlere ‘iyâzen billahi te‘alâ zarâr isâbetinden ziyâde hazer idüb emr-i âher irsâline muhtâc itmeyesin.

91 Nolu Hüküm

Sancağibeyine Ağros ve () ve () kâdîlarına hüküm ki sen ki Ağros kâdîsısın südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb Ağros kazâsı muzâfâtından câmi‘-i ‘atîk mahallesi sâkinlerinden Hasan nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîfe varub mezbûr âher diyârda iken mahalle-i mezbûrede sâkin ‘Osmân nâm sipâhî nısfu’l-leylde âlet-i harb ile evin basub zinâ kasdına kızı Fâtîma nâm hatunun üzerine varub zulm ve te‘addî ve tecâvüz itmekle ba‘dehu mezbûr şakî şer‘-i şerîfe ihzâr olundukda ban sabıka sipahi kaçanım elbette şaki ve birkaç âdemi dahi katl iderim diyü âlet-i harb ile üzerine durub (...) ziyâde zulm ve te‘addî ve fesâd eyledüğün bildirüb şer‘le hakkında lâzım geleni icrâ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğün ‘arz eylediğin ecilden vech-i meşrûh üzre itdüğü fesâd şer‘an üzerine sâbit ve zâhir olur ise bilâ-emânet harben varılub ve ‘arza muhtâc ile muhkem habs ve sübût bulan murâd sûret-i sicilleriyle âsitâne-i sa‘âdetime ‘arz ve i‘lâm olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda şakî- i mezbûru bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer‘-i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def‘a şer‘le görülüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve ‘adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i‘lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer‘ kavile ‘amel idüb ba‘de’s-sübût bu fesâdı iden mezbûr şakî muhtâc-ı ‘arz olanlardan ise habs eyleyüb üzerine sübût bulan murâdı sûret-i sicilleriyle yazub ‘arz eylesin değil ise şer‘le hakkından lâzım geleni icrâ idüb şer‘-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin ammâ hakk üzre olub ahz u celb sebebiyle ehl-i fesâda himâyet-i ‘arz ve ta‘arruz ile kendü hâlinde olanlara hilâf-ı şer‘ zulm ve te‘addî olmakdan begâyet hazer idüb câdde-i hakktan ‘adûl ve i‘tirâf göstermeyüb husûs-ı mezbûr içün bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

92 Nolu Hüküm

Bosna Beylerbeyisine hüküm ki bundan akdem sana emr-i şerîfim gönderilüb Budun'a varub hidemât-ı hümayûnumda mevcûd olasın diyü tenbîh-i hümayûnum olmuş idi lâkin sen ki tevakkuf itmen lâzım gelmeğin imdi emr-i şerîfim sana her ne mahalde varır ise kat'â hırâset itmeyüb bundan sonra sâdır olacak emr-i şerîfime nazır ve müterakkıb olasın ki emr-i şerîfim her ne tarîkle fermânım olur ise mûcibiyle 'amel eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi sana emr-i şerîfim her ne mahalde vâsıl olur ise asla hırâset itmeyüb tevakkuf eyleyüb emr-i şerîfime nâzır ve müterakkıb olasın ki her ne hizmetde fermânım olur ise sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince 'amel eylesin.

93 Nolu Hüküm

Budûn Pâşâsına hüküm ki emîrû'l-ümerâî'l-kirâm Bosna Beylerbeyisi () dâme ikbâlehu bundan akdem Budîn'e ta'yîn olunub emr-i şerîfim gönderilüb lâkin Arnavud 'âsîleri ki bâzâr ve ol etrâfı gâret itmekle mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyh zikrolunan Arnavud 'âsîlerini mazarratlarının def' ve ref'ine me'mûr olmağın imdi mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyh Engürüs serhadlerine varub muhâfaza eylemesi lâzım mıdır ve ol serhadlere 'iyâzen billahi te'alâ düşmen tarafından zarâr ve gezend erişmek ihtimâli var mıdır serhadlerin ahvâlin ve kadîmi üzre yazub tahrîr eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhe varub ol mahâlleri muhâfaza eylemesi lâzım mıdır Budûn'dan 'avdetinden 'iyazen billah Engürüs serhaddîne zarâr var mıdır serhad ahvâlin 'ale't-ta'cîl ve kadîmi üzre yazub 'arz eylesin.

94 Nolu Hüküm

Kıbrıs Beylerbeyisine ve () kal'ası dizdârına hüküm ki sâbıka Kıbrıs Beylerbeyisi olan Yûsuf sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin kal'ada habs ve cümle emvâl ve erzâkın defter ve âsitâne-i sa'âdetime 'arz eyleyüb her ne fermânım olur ise ana göre eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi

mîr-i mîrân-ı sâbık mezbûru kal'aya koyub muhkem habs ve cümle emvâl ve erzâkın defter eyleyüb min ba'd habsden itlâf itmeyüb ba'dehu fermân-ı şerîfim ne yüzden sudûr ider ise mûcibiyle 'amel eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir vaz' ve hareketden ihtirâz eylesin.

95 Nolu Hüküm

Kâdisına hüküm ki () nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb zevci Mehmed nâm yeniçeri fevt olub iki sağıre kızları kalub bu vâlideleri olmağla vasî olub Yârhisâr kasabasında olan çiftliği ve bir câriyesi mezbûrenin tarafından zabt olunur iken ol cânibde ba'zı kimesneler Mahmûd nâm kâdîya istinâd idüb müteveffânın üzerinde akçemiz vardır diyü kimi da'vâcı ve kimi şâhîd olub yetimlerin çiftlik ve camusların almak isteyüb te'addî eylediklerin bildirüb mezbûr kendüsü âsitâne-i sa'âdetimde olmağın olmakûle tezvîr-i da'vâ idenlerin da'vâsı divân-ı hümayûnumde görülmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûr mukayyed olub göresin kâdî-ı mezbûra istinâd itmekle tezevvür-i şâhîd ikâmet itmek isterler ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görölüb ihkâk-ı hakk-ı evfâ emmâ hakk üzre olub hilâf-ı şer' eytâma gadr olmakdan hazer idüb husûs-ı mezbûr için bir dahi şikâyet olunub emr-i âher varmalu eylemeyesin şöyle bilesin.

96 Nolu Hüküm

Hüdâvendigâr sancağı beyi olub bilfi'il Karesi cânibinde muhâsıl-ı emvâl olan Ahmed dâme 'izzuhuya hüküm ki Yeniçeri ocağının emekdârlarından ve piyâde beylerinden olub hâlâ Karahisâr hâsıl-ı mütesellimi olan kıdvetü't-emâcid ve'l-ekârim 'İsa zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb mezbûr yerlü olmağla re'âyâ ve berâyâ ile hüsn-i mu'âmalesi olub müstakim dîndar ve herkes evzâ' ve etvârından hoşnûd olmağın livâ-i mezbûrun bedel-i tekâ'üd mukâta'asının mîrîsi kadîmden yüz altmış bin akçe olmağla mîrîsini peşin virüb edâ itdikden sonra zikrolunan sancağa âherden ol bahâne ile nice kimesne varub nizâ'-ı ta'ciz ve rencîde itmemen üzre bedel-i tekâ'üd cem'i dahi kendüye sipâriş olunmak bâbında istid'ây-ı 'inâyet itmeğın vech-i meşrûh üzre mîrîsini bervech-i peşin alub buna temessük virmen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda

bu bâbda sâdır olan fermân-ı sa'âdetim mûcibince 'amel idüb dahi livâ-i mezbûrun bedel-i tekâ'üd cem'inin mûmâ ileyh 'İsa zîde mecduhuya mîrisini peşin kabz eyledikten sonra tefvîz idüb zabt için eline mühürlü temessük virüb ve bi'l-cümle mûmâ ileyh olcânibde yerlü olub mütesellim olmağın fukarâya her vecihle istimâ' olmağla buna virüb min ba'd âhere virmeğe dâhil olmayasın şöyle bilesin.

97 Nolu Hüküm

Fenike ve Kaş kadılarına ve Teke sancağı mütesellimine hüküm ki Hüseyin nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub sipâhîyandan olub Trabzon (...) Deli Mehmed Beğzâde demekle nâm şakî zorba eşkıyâtdan olmağla bundan akdem Beşiktaş'dan firâr idüb varub kazâ-i mezbûre tâbi' Çavdar nâm karyede sâkin olub hevâsına tâbi' herkes Hatib oğlu Mehmed ve Hüseyin 'amuca oğlu Süleymân ve sâ'ir on nefer eşkıyâ ile gelüb Kaş kazâsında bunun evin basub on beş ve yirmi re's sığırın ve develerin ve otuz bin akçalık emvâl ve erzâkın gâret ve hasâret eyleyüb ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eyledikten sonra sicil olunub hüccet-i şer'îye virildikten gayrî kıtâ'u't-tarîk olmağla dâ'imâ ebnây-i sebîlin yoluna inüb bunun emsâli fesâdının nihâyeti olmaduğun bildirüb şer'le görölüb icrây-ı hakk olmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyldiği ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda bu fesâdı iden şakîleri bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb husûs mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil-i geret olunan sığır ve deve ve sâ'ir emvâl ve erzâkı her ne ise ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıvirdikten sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs eyleyüb 'arz eylesin değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin şöyle bilesin olcânibde icrây-ı mümkün olmaz ise zikrolunan şakîleri mukayyed ve mahbûs âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda şer'le görüle.

98 Nolu Hüküm

Sâbıka Rumili kâdî'askeri olub hâlâ bervech-i arpalık Gelibolu kazâsına Mutasarrıf olan Mevlânâ () hüküm ki vezîr-i a'zâmım sâbık Hazret-i Hüseyin Paşa'nın oğlu kıdvetü'l-emâsil ve'l-a'yân Mustafa zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub mûmâ ileyh sefer-i hümâyûnuma müteveccih olub ve kazâ-i mezbûrede vâki' çiftlikde olan bin beş yüz re's koyunlarından kadîmden âdet-i itmâm olugelmiş değil iken hâlîya olugelmişe taleb olunub te'addî ve tecâvüz olduğun bildirüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden mûmâ ileyh vezîr oğlu olmağla çiftlikde olan bin beş yüz re's koyunlardan min ba'd koyun dahi alınmamak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mûmâ ileyh vezîr oğlu olub vâcibü'r-re'âyâ olmağın kazâ-i mezbûrede vâki' çiftlikde olan bin beş yüz re's koyundan min ba'd emr-i şerîfime mugâyir bir akçe koyun dahi aldırmayub ve âdemlerin olvecihle rencîde itdirmeyüb men' ve def' eyleyesin memnû' olmayanları yazub bildirüb bu husûs içün bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

99 Nolu Hüküm

Fenike Kâdîsına hüküm ki Yanık(?) mevlânâ 'Ali südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrda vâki' Yılan Başlık nâm kal'anın kethüdâ ve bölükbaşı ve neferâtı meclis-i şer'-i şerîfe varub içlerinden ba'zıları sahte berât ibrâz idüb ve nicesi dahi berât 'ulûfesi tasarruf idüb ve kal'a-i mezbûrenin hürmete küllî ihtiyacı olduğun bildirüb altı aydan ziyâde bî-berât 'ulûfe alanların ekl ve bey' eyledikleri akçe girü ahz ve sahte berât ile zabt idenler teftîş olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediklerin 'arz eylediği ecilden ol makûle sahte berât ve bî-berât olanların 'ulûfeleri kal'a mühimmâtı içün ahz ve kabz olunub yeni berât ile firâr iden zabt itdirilmek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi ol makûle sahte berât ve bî-berât olanların 'ulûfelerin kal'a mühimmâtı içün ahz ve kabz itdirüb ve ol gedikleri yeni berât ile varanda zabt ve tasarruf itdirüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

100 Nolu Hüküm

Çorlu ve Tergos ve Hayrabolu ve Babay-i 'Atik ve İnecek ve Ruscuk kâdîlarına ve Silivri ve Çatalca nâhiyeleri nâ'iblerine ve Çatalca bağçesi ustasına hüküm ki hâlîya ol etrâfda (...) tâ'ifesinden ba'zı eşkıyâ beşer ve onar atlu ile gezüb gice ile evleri basub ve âdemler katl eyleyüb fesâd ve şekâvetlerinin nihâyeti olmaduğu i'lâm olunmağın imdi siz ki kâdîlarsız ve sen ki Çatalca bağçesi ustasısın gereği teftîş ve tafahhus idüb olmakûle şakîler her kande bulunur ise beher hâl ele getürüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre her biriniz gereği gibi mukayyed ve ihtimâm eyleyüb zikrolunan şakîler her kande bulunur ise bi-eyyi vech-i kân ele getürüb mu'accelen âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ve bi'l-cümle olmakûle zuhûr eyleyen ele getirülmesi iktîzay-ı murâd-ı hümayûnumdur ana göre bâsîret ve intibâh üzre olub ihmâl ve müsâhaleden begâyet ihtirâz eyleyesin.

101 Nolu Hüküm

Kâdîsına ve Bolu sancağı mütesellimine hüküm ki mahrûse-i İstanbul sâkinlerinden 'Âlîde nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûre tâbi' Sofurlar nâm karye sâkinlerinden Ahmed nâm kimesne bir çiftliğin fuzûlî zabt idüb evlerin virân idüb ve yemiş ağaçların kat' idüb ve tarlaların fuzûlen zabt idüb dâ'imâ iâ'at-i şer' itmedüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve yanına âdemler koşub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görülüb ihkâk-ı hakk oluna.

102 Nolu Hüküm

Ken'ân Pâşaya hüküm ki sana her vecihle i'timâd-ı hümayûnum ve i'tikâd-ı sadâd makrûnum olmağla sen Rûmili ve Özi eyâletlerinin tevâ'if-i 'askerine baş ve buğ idüb me'mûr olduğun husûsun itmâmı için tenbîh-i hümayûnum olmuş idi lâkin bu kadar zamânda olub me'mûr olduğun hizmetde neye müncecer olmuşdur asla bir

hayrın gelmeyüb ve bu kadar asâkiri bellü başlu hizmetde görmeyüb 'avk te'hîre bâ'is olmağla mes'ûl ve mu'âteb olmuşsundur imdi bir an bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf itmeyüb itmâm-ı hizmetde nâ-meyl-i maslahat idüb ol tarafın ahvâli ve me'mûr olduğun hizmetde neye müncer olmuşdur ber vech-i ta'cîl yazub 'arz eylemen bâbında fermân-ı kazâ cereyânımız sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi bir an ve bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf itmeyüb kalkub varub me'mûr olduğun üzre itmâm-ı hizmetde ve nâ-meyl-i maslahat idüb ahvâl neye müncer olur ise ve ne yüzden zuhûr ider ise aslî vaz'iyet ile yazub 'arz eylesin şöyle ki mu'accelen itmâm-ı maslahat eyledüğün 'arz eyleyüb 'avk u te'hîr-i bâ'is olasın asla 'özü'n kabûl ve cevâbın mesmû' olmayub 'ikâb-ı pâdişâhâneme mazhar olmanı mukarrer bilesin.

103 Nolu Hüküm

Balıkesri Kâdîsına hüküm ki mütekâ'idinden birinci bölük yevmî () akçe 'ulûfe mutasarrıf olan Mehmed İlyas yeniçeri emekdâr ve ihtiyâr ve müstakim ve dîndâr olmağla zikrolunan kethüdâ birliği hâneler ağası tarafından virilen mühürlü mektûb mûcibince kendüye virilmek bâbında istid'ây-ı 'inâyet ricâ itmeğın buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre mezbûru kethüdâ birliği hizmetinde istihdâm eylesin âherden bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirmeyesin.

104 Nolu Hüküm

Göynük kâdîsına hüküm ki () nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb erbâb-ı tımârdan Mustafa nâm sipâhî bunu hilâf-ı şer'-i şerîf ahz idüb iki kollarından asub dört bin dört yüz akçesin alub ziyâde zulm ve te'addî eyledüğün bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğın mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfim üzre 'amel idüb dahi mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki hasmıyla gelüb divân-ı hümayûnumda vüzerây-ı i'zâmım ve kâdî'askerlerim huzûrlarında murâfa'a-i şer' olub ihkâk-ı hakk oluna.

105 Nolu Hüküm

Kangırı Sancağibeyine ve Kangırı kâdîsına hüküm ki Karahisâr-ı Sâhib ve Kangırı sancaklarında mîri tarafından post cem'ine me'mûr olan Ahmed hilâf-ı şer'-i şerîf

ahâlî-i vilâyetden hadden mütecâviz akçe alub zulm ve te'addî eyledüğü i'lâm olunmağın mezbûr Ahmed a'yân-ı vilâyetden post nâmiyle cem' ve tahsîl eyledüğü akçeyi a'yân-ı vilâyet muvâcehesinden sicil ü hüccet olunduktan sonra cem' ve tahsîl eyledüğü akçesi ile kayd u bend ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi bi-eyyi vech-i kân ele getirüb dahi a'yân-ı vilâyetden hilâf-ı şer'-i şerîf alduğu akçe sicil ü hüccet olunduktan sonra mezbûru yarar ve mu'temed 'aleyh ademlere koşub vech-i meşrûh üzre cem' ve tahsîl eyledüğü akçesi ile asitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb icrây-ı hakk oluna amma mukayyed olasın ki yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde gayb itdirmekden ziyâde ihtirâz eyleyesin.

106 Nolu Hüküm

Sâbık () kâdîsı olub hâlîya bervech-i arpalık Ruscuk'da mutasarrıf olan Mevlânâ () kazâ-i mezbûrede vâki' kethüdâyerine hükümki () Emine nâm hatun dergâh 'arz-ı hâl idüb mahrûse-i İstanbul'da Koca Mustafa Pâşâ mahallesinde bundan akdem Barmaksız Mustafa nâm kimesneden bir menzil iştirâ eyleyüb merkûm Barmaksız Mustafa nâm kimesne hâlîya taht-ı kazânda 'imâret şeyhi olub lâkin menzil-i mezbûrun da'vâcısı zuhûr itmeğın mezbûr dahi temessükleri ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden murâfa'a-i şer' olunmak için temessükleri ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezkûr Barmaksız Mustafa dâhî nâm kimesneyi temessükleri ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb menzil-i mezbûre istihkâk da'vâsı idenler ile murâfa'a-i şer'-i şerîf olub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

107 Nolu Hüküm

Ma'den ilinin kâdîsına hüküm ki Ma'den ilinin kasabası sâkinlerinden olub dergâh-ı mu'allâm sipâhîleri mütekâ'idlerinden Yûsuf nâm mütekâ'id ile dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri tekâ'üdlerinden 'Ömer ve İbrâhim ve 'Osmân ve Hâlîl ve Hâcî 'Osmân ve Mehmed Yazıcı ve Kulak Hasan nâm yeniçeriler 'arz-ı hâl idüb bunlar birkaç seneden berü kazâ-i mezbûrde vâki' gümüş ve bakır ma'denlerinden malları ve

cânları ile açmağa çalışub kadîmi ma'denciler olmağla üç yüz kulaç yerden gümüş ve bâkir cevheri çeküb mîriye külli nafi'alârı olduğundan gayrî sefer îcâb eder hâlleri yoğuken mîr-i mîrân ve mîrlivâ mütesellimleri müceddeden ahz u celb için sefer teklîfi ile dâhil ve ta'arruz ve rencîdeden hâlî olmayub şöyle ki vakt u zamânında ma'denler hidmetinde mevcûd bulunmayalar ma'den kapuları ibtâl kalub ve ol baharda su tuğyân eyledikde kapuları su alub kendülere ve mîriye külli gadr olduğu bundan akdem i'lâm olundukda dahl ve rencîde olunmamak bâbında emr-i şerîfim virildüğün bildirüb mûcibince 'amel olunub kat'â kimesneye ol vecihle müdâhale itdirilmemek için hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden hilâf-ı şer' rencîde olunmamak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin fi'l-vâki' bunlar dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin mütekâ'idlerinden olub ve ma'denciler olmağla dâ'imâ ma'den hidmetinde olub mîriye külli nafi'alârı var iken hâlîya mezbûrlar hilâf-ı şer'-i şerîf olvecihle dahl ve rencîde eyledikleri vâki' ise madem ki bunlar mîri ma'denler hidmetinde olub sefer îcâb ider hâlleri olmaya min ba'd şer'-i şerîfe ve mukaddemâ ve hâlîya virilen evâmîr-i şerîfime mugâyir mezbûrları sefer teklîfi ile dahl ve ta'arruz bunları bir vecihle rencîde ve remîde itdirmeyüb ve ol bahâne ile bir akçe ve bir habbesin aldırmayub men' ve def' idesin.

108 Nolu Hüküm

Yevmü'l-isneyn

Fi 19 S sene 48

Gördek ve Tırhâlâ kâdîlarına hüküm ki sen ki Gördek kâdîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi' Makarya(?) nâm karye sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîfe varub Tırhâlâ kazâsına tâbi' Kırkağaç nâm karyede Zülfikâr nâm şakî hevâsına tâbi' nice eşkiyâ ile bunun çayırın basub (...) nâm 'abd-i müşterayı darb ve bir camus ineğinin kılıç ile urub helâk idüb ve bir cadırı pareleyüb ziyâde fesâd eyledüğünden gayrî eben-cedd tasarrufunda olan çayırı fuzûlî zabt idüb olcânibde icrây-ı hakk olunmak mümkün olmadığı bildirüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunub divân-ı hümayûnumda icrây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü 'arz eyledüğün ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru bi-

eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe getürdüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesesin ki ma'an gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görölüb icrây-ı hakk oluna husûs-ı mezbûr içün tekrâr emrim varmalu itmeyesin.

109 Nolu Hüküm

Avlonya sancağibeyine Arnavud Belgradı kâdîsına hüküm ki Yako nâm Yahudi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrede vâki' baba ve dedesinden ırs-i şer'le intikâl eyleyen emvâl ve erzâkının cümlesi yine kazâ-i mezbûrede sâkin 'amucası Şimayil nâm Yahudi hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlen ahz ve kabz eyleyüb ve mezbûr mütekallibeden ba'zı kimesnelere istinâd itmekle emvâl-i mevrûsesin virmeüyüb bir vecihle hafî icrâ olmak mümkün olmaduğun bildirüb mezbûr divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden ol vilâyetde görölüb hafî icrâ olunmaz ise merkûm Yahudi âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üze 'amel idüb dahi 'amucası merkûm Yahudi baba dedesinden ırs-i şer'le kendüye intikâl iden emvâl-i mevrûsesinden ahz u kabz eyledüğü hakkın virmeüyüb icrây-ı hakk mümkün olmaz ise mezbûr yahudiye âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görölüb ihkâk-ı hakk olub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir vaz' ve hareket olmakdan hazer eyleyüb bu husûs içün bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

110 Nolu Hüküm

'Uşâk Kâdîsı Mevlânâ Ahmed'e hüküm ki havâs-ı hümayûndan 'Uşâk voyvodası 'arz-ı hâl idüb sen yanında bozkeçiler besleyüb âdemlerin ve ve sizin karyenüze gidüb voyvodalığa müte'allık emre karışub ve mahsûl ve rüsûma vaz'-ı yed idüb te'addî üze olduğun bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğin voyvodalığa müte'allık husûslar min ba'd senin tarafından hilâf-ı şer' ve kânûn dahl ve ta'arruz olacak emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üze 'amel idüb dahi sen ki kâdîsın havâs-ı mezbûrun mahsûlüne ve voyvodalığa mahsûs olan emrin tarafından hilâf-ı şer' ve kânûn dahl ve ta'arruz olunmayub te'addî ve tecevüz itmeyesin.

111 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Gemlik Kâdîsına hüküm ki Hadîce nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb anası 'Âişe nâm hatun fevt olub muhâllefâtı bununla anasının kız karındaşı Fâtıma nâm hatuna intikâl itmiş iken anası mezbûrenin kazâ-i mezbûre tâbi' mülk-i bağlarını İsmâ'îl ve İbrâhim ve Hâcî Derviş ve Mehmed Resmi ve Hüseyin Gâzî nâm kimesneler fuzûlî zabt idüb bunlar da'vâ ve taleb eyledikde virmekden ta'allül eylediklerin bildirüb mezbûr İstanbul'da olmağla âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediği ecilden âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrlarında şer'le görülüb ihkâk-ı hakk oluna şöyle bilesin.

112 Nolu Hüküm

İnebahtı Sancağibeyine ve kâdîsına hüküm ki Hüseyin nâm () südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem bu sefer-i hümayûnumda iken mülâzım İbrâhim nâm kimesne bunun nikâhlusu olan Fâtıma nâm hatunu cebren çeküb alub kendü evine götürüb ziyâde zulm ve te'addî eyledüğün bildirüb mezbûr İbrâhim âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre ihzâr olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr mülâzım İbrâhimi âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki ma'an gelüb divân-ı hümayûnumda vüzerây-ı i'zâmım ve kâdî'askerlerim huzûrlarında şer'le görülüb icrây-ı hakk oluna şöyle bilesin.

113 Nolu Hüküm

Rûmili'nde vâki' olan kâdîlara hüküm ki Yânî nâm zımmî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb kasaba-i Zihne'de sâkin olub Zihne metropolidi olan İsâlî nâm râhib mütefirrika râhibden yüz yirmi bin akçe karz alub seksen bin akçesine (...) alub râhib-i mezbûr meblağ-ı mezbûru göndermeyüb kefâlet hasebiyle buna edâsı lâzım gelmeğin zirkrolunan seksen bin akçeyi mezbûrdan virüb edâ eyleyüb râhib-i mezbûrdan taleb eyledikde virmekden ta'allül idüb defa'ât ile evâmîr-i şerîf-i enâm

vardukda sipâh ve yeniçeri ve ‘asker tâi’fesine istinâd itmekle iâ‘at-i şer‘-i şerîf itmedüğün da‘vâ ve talebe Nikola nâm zımmîyi vekîl nasb eyledüğün bildirüb ihzâr bâbında emr-i şerîfim ricâ eylemeğin âsitâne-i sa‘âdetime ihzâr olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi râhib-i mezbûr her kande bulunur ise mukayyed ve mahbûs âsitâne-i sa‘âdetime ihzâr eyleyüb min ba‘d yeniçeri ve sipâhî ve sâ‘ir ‘askeri tâ‘ifesinden bir ferdi dahl ve ta‘arruz itdirmeyesin mâni’ olmak isteyenleri isim ve resimleriyle yazub ‘arz eylesin ki iâ‘at itmedikleri için haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise ana göre ‘amel oluna.

114 Nolu Hüküm

Kocaili Beyine ve İznikmid kâdîsına hüküm ki bilfi‘il hâssa topçu başı olan kıdvetü’l-emâcid ve’l-ekârim ‘Osmân zîde mecduhu sūdde-i sa‘âdetime ‘arz-ı hâl sunub toplar mühimmâtı için dört yüz mendiz(?) tahtası ve beş bin kızılıçık zulası lâzım ve mühim olduğun bildirüb gönderilen hâbere göre kadîmden kat’ oluna gelen mahalden kat’ olunmak bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ eylediği vech-i meşrûh üzere kat’ itdirilmek emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere ‘amel idüb dahi toplar mühimmâtı için olan dört yüz mendiz(?) tahtası ve beş bin kızılıçık zulasın kadîmden kat’ oluna gelen mahalden kat’ itdirüb min ba‘d emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

115 Nolu Hüküm

Yanbolu kazâsından Kırım vilâyetine varınca yol üzerinde vâki’ olan kâdîlara hüküm ki bi’l-fi‘il Kırım’a hân olan cenâb-ı emâret meâb Bahâdır Giray’dan devlet-i me‘âliyenin büyük oğlu hâlîfü’s-selâtini’l-‘izâm Baht Girây Hân dâme ‘uluvvuhu ‘alâ tarîku’z-züht alıkonulub mâ‘adâ oğulları murâd itdikleri mahalden Kırım vilâyetine geçüb min ba‘d kimesneye mâni’ olunmamak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi Hân-ı müşârün ileyhin ‘alâ tarîkü’z-züht alıkonulan büyük oğlu mûmâ ileyh Baht Girây Hân dâme ‘uluvvuhudan mâ‘adâ oğulları murâd eyledüğü mahalden Kırım vilâyetine geçüb min ba‘d kimesneye dahl ve ta‘arruz itdirmeyesin şöyle bilesin.

116 Nolu Hüküm

Bolu Beğine ve Bolu Kâdîsına hüküm ki mahrûse-i İstanbul sâkinlerinden Gâyet nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb karındaşı 'Ömer Çavuş bundan akdem sefere gitdükde yedi yük akçe nakid olmikdâr zî-kıymet esbâbı Bolu'da vâki' bezâristanda emânet vaz' idüb ba'dehu mezbûr sefer-i hümayûnumda fevt olub emvâl-i mezbûre ırs-i şer'le buna intikâl itmekle taleb eyledükde bezzâzistancı ve Akdes(?) oğlu Mehmed nâm kâdî ve Hacı Sefer ve Muslu nâm kimesneler mâ-beynlerinde tevzî' idüb virmekden ta'allül eyledüklerin bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin husemâlariyle âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrları varan mübâşir ile âsitâne-i sa'âdetime getüresin ki gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb ihkâk-ı hakk oluna.

117 Nolu Hüküm

Kocaili sancağı beğine hüküm ki bundan akdem divân-ı hümayûnumda tezkirecilik hidmetinde iken fevt olan Mustafa'nın eytâm-ı suğarı üzerine kabl-i şer'-i şerîfden vasî nasb olan 'Abdi nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb eytâm-ı mezbûrun babalarından intikâl iden çiftliği fi'ilen zabt ve eytâma gadr eyledüğün bildirüb divân-ı hümayûnuma ihzâr olunman bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ihzâr olunman emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi bir an tevakkuf itmeyüb gelüb divân-ı hümayûnumda vüzerây-ı 'izâmım huzûrlarında murâfa'a-i şer' olub icrây-ı hakk oluna.

118 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Bolu sancağına mutasarrıf olan () dâme ikbâlehuya ve Bolu ve Benderekli(?) ve Devrek(?) kâdîlarına hüküm ki siz ki kâdîlarsız südde-i sa'âdetime mektûblar gönderüb hâlîya taht-ı kazânuzda suhtedân eşkıyâsı zuhûr eyleyüb üç yerde cem'iyetleri olub re'âyâ ve berâyâ ve sâ'ir ahâlî ve vilâyetden zükûn(?) akçesi nâmiyle (...) ve otuz bin cem' eylediklerinden mâ'adâ re'âyâdan ba'zılarının (...) oğulların çeküb tuğyân ve fesâd ve te'addî ve tecâvüz üzre oldukların 'arz eyledüğün ecilden sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhysin ve olmakûle zuhûr iden eşkıyâyı ahz ve

bâ'is-i fesâd olanların şer'le haklarından lâzım gelen icrâ eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfî'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi olmakûle zuhûr iden tuğyân ve fesâd ve cem'iyet ve ittifak üzre olan suhtedân eşikıyâsın hüsn-i tedbîr ve tedârûkle ele götürüb üzerlerine fesâd sâbit olanların şer'le haklarından lâzım geleni icrâ eyleyüb vücûd-ı habâset âlûdlerinden ol etrâfı pâk ve tathîr eylemekden ziyâde ikdâm ve ihtimâm üzre olasın bu bâbda hakk üzre olub ahz u celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet ve 'arz u ta'arruz ile kendü hâllerinde olanlara hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addî olunmakdan ve bu bahâne ile il üzerine dûra çıkmakdan ziyâde ihtirâz eylesin.

119 Nolu Hüküm

Selânik Kâdîsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Karaferye kazâsının cizye ve 'avâriz akçeleri dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin mahrûse-i Selânik'de işlenen çuhaların mühimmâtına ocaklık ta'yîn olub lâkin cem'-i tahsîline me'mûr olanlar varub cem' itmek murâd eylediklerinde kasaba-i Karaferye sâkinlerinden Bekir zâde İbrâhim Musli zâde Ahmed ve Mustalih zâde 'Allame nâm kâdılar ve Hüsâm zâde Mehmed nâm mü'ezzin ve Memi Sadri zâde Mustafa ve Bayram nâm imâmlar ihtilâl virüb ve re'âyâyı evlerinde ve çiftliklerinde saklayub zikrolunan 'avâriz akçesinin cem' ve tahsîline mâni' olub ve hâlâ ve cem' olunacak 'avâriz akçelerinin kırk beş bininin olub lâkin mezbûrların ihtilâlinde bu ana dek bir akçe tahsîline imkân olmayub nice def'a cem' ve tahsîl için vârisler tahsîline ve Karaferye kâdîsı dahi mezbûrları men' ve def' ve bir vecihle icrây-ı ahkâm-ı şer'iyeye kâdir olmayub şöyle ki mezbûrların haklarından gelinmeye min ba'd kazâ-i mezbûrda mîri mâl tahsîl olunmak mümkün olduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz u i'lâm eyledüğün ecilden mîri mâlın cem' ve tahsîline mâni' ve müzâhim olanlar men' ve def' olunub eğer kâdî ve eğer mü'ezzin ve eğer imâm ve 'askeri halkının min ba'd 'alâkaları olmamağla muhkem tenbîh ve te'kîd olunub ve mîri mâl emr û defter mûcibince tahsîl itdirüb bir ferde 'inâd ve muhâlefet itdirilmeyüb ve tâ'ife-i mezbûrede muhâlefet idenler her kim ise muhkem ahz ve habs ve ism ve resimleriyle âsitâne-i sa'âdetime 'arz oluna ki sonradan emr-i şerîfim ne yüzden sâdır olur ise mûcibiyle 'amel olunub ve lâkin re'âyâ fukarâsına hilâf-ı

şer' ve kânûn zulm ve te'addî olunmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan femân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mâl-i mîrinin cem' ve tahsîline mâni' ve müzâhim olanlar kimler ise men' ve def' idüb eğer kâdî ve eğer mü'ezzin ve eğer imâm ve 'askeri halkına muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki min ba'd mâl-i mîrinin cem' ve tahsîline mâni' ve müzâhim olmayub emr û defter mûcibince mâl-i mîri cem' ve tahsîl itdirüb bir ferde ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin itmeyüb girü 'inâd ve muhâlefet iderler ise her kimler olur ise olsun muhkem ahz ve habs idüb dahi ism ve resimleriyle âsitâne-i sa'âdetime 'arz u i'lâm eylesin ki sonradan haklarında emr-i şerîfim ne yüzden sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna ammâ hakk üzre olub bu bahâne ile re'âyâ fukarâsına hilâf-ı şer' ve kânûn zulm ve te'addî olunmakdan ziyâde hazer eylesin.

120 Nolu Hüküm

(...) kâdîsına hüküm ki Mehmed nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Ayasofya-i kebîr vakfından bir hafid(?) dükkâna mutasarrıf olan Rukiye nâm hatun zikrolunan dükkânı fûrûht itmek için zevci olan hâcî Mehmed nâm kimesneyi vekîl idüb mezbûr Hâcî Mehmed dahi vekâliyet isbât idüb hafid-i(?) mezbûru buna bey' itmekle bu dahi akçesin virüb yirmi dokuz sene bilâ nizâ' mutasarrıf olmuş iken mezbûr Hâcî Mehmed hâzır olmamağla merkûme Rukiye tekrâr da'vâ ve nizâ'dan hâlî olmaduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunub divân-ı hümayûnumda murâfa'a-i şer' olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûre âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda murâfa'a olunub cevâbları verile şöyle bilesin.

121 Nolu Hüküm

Mısır'a(?) hüküm ki (...) kazâsında munfasıl olan ve resimleri Ahmed nâm kâdî bundan akdem Mısır'a sürgün tarîkiyle gönderilmiş idi hâlîya haramî olduğu i'lâm olmağın itlâk olunub âsitâneye gelmek için emr-i şerîfim virilmeğin emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru itlâk idüb âsitâneye gönderesin.

122 Nolu Hüküm

Bilecik Kâdîsı Mollâ Mehmed zîde fazlühuya hüküm ki sen ki kâdîy-ı mûmâ ileyhsin bundan akdem () nâm kimesnenin mîrân husûsunda () nâm kimesne ile şer'an da'vâsı olmağla şeyhü'l-islâmdan istikâmet idüb mûcibince şer'le görölüb edây-ı hakk olması için sana hitâben müekked emr-i şerîfim gönderilmiş sen ihkâk-ı hakk ve emr-i şerîfe inkiyâd eylemeyüb ol vecihle hükm eyledüğün i'lâm olunduğun senin âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunman fermânım olub dergâh-ı mu'allâm çavuşlarımdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () çavuş irsâl olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda çavuş mûmâ ileyh ile ma'an âsitâneye gelesin ki husûs-ı mezbûrun aslı nedir divân-ı hümâyûnumda görölüb ana göre edây-ı hakk oluna şöyle bilesin.

123 Nolu Hüküm

Atina Kâdîsına ve Ağribozun bedel-i cem'ine me'mûr olan Hasan'a ve yeniçeri serdârına hüküm ki Lenardo nâm zımmî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Ağriboz sâkinlerinden olub bundan akdem voyvodası olan Kâfir Ahmed nâm yeniçeri mezbûr zımmînin evine konub fuzûli iki ay mikdârı sâkin olub ve mezbûrun şiddetle mu'âmele idüb ve cebren olmağla isteyüb zulm ve dıyk itmeğin voyvoda men' eylemek istedikde emânet vaz' ile voyvoda (.....) (...) mezbûre yüz beş guruş sirka eyledin diyü bunu ve ehl ü 'ıyâlin kâdîya ve voyvodaya dört ay habs itdirüb her zamân harb üzre gözler çeküb (.....) 'âlemine(?) getürdüb eşkinci yazub birine içine tuz doldurub on iki gün tuz içinde yüzüb cem'-i emvâl ve erzâkın bey' idüb beş yüz guruş alub kâdî ve voyvoda ve mezbûr şakî mâbeynlerinde (.....) idüb ve on yedi guruş (...) diyü mezbûrun yerini rehin alub ziyâde zulm ve eyledüğün bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mezbûrun hilâf-ı şer' alınan akçesi ve emvâl ki kendü alıvirdikden sonra şakî-i mezbûr muhkem kal'aya habs olunub âsitâne-i sa'âdetime 'arz olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi şakî-i mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve tamâm-ı hakk 'adl ve üzre teftîş ve tafahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise mezbûr zımmînin olvecihle alınan akçesi ve emvâlin bi't-tamâm hükm idüb ve alıvirüb ve mezbûru kal'aya muhkem habs eyleyüb aslu ve kühü ile yazub 'arz eylesin şöyle bilesin.

124 Nolu Hüküm

Brusa Mollâsına ve Mihâlîç ve Kirmasdı ve () ve () kâdîlarına hüküm ki bâb-ı sa'âdetim ağası olan iftîhârü'l-mevâhî(?) ve'l-ma'rîn(?) Mehmed Ağa dâme 'uluvvuhu mektûb gönderüb Brusa'da vâki' taht-ı nezâretinde olan şehzâdegân-ı tevliyet kendünün 'arz-ı mûcibince harem-i hümayûnum emekdârlarından olan kedvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed zîde mecduhuya virilüb üzerinde iken sâbika sipâhîyandan olub birkaç seneler tevliyet-i mezbûru kuvvet û kâhire ile zabt idüb muhâsebesin vermeyen Piyâle nâm kimesne nâzır-ı mûmâ ileyhe mürâca'at itdiren bir tarikle alub lâkin vak'a küllî (...) olmağla mukarrer olmak ricâsına 'arz iken tevliyet-i mezbûr ikisine dahi zabt itdirilmeyüb murâfa'a olunmak için âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi tevliyet-i mezbûreye tarafeyn müdâhale itdirmeyüb murâfa'a olunmak için âsitâne-i sa'âdetime havâle idüb ba'de'l-murâfa'a kangı tarafa emr-i şerîfim virilir ise ana zabt itdirile.

125 Nolu Hüküm

İzmid mollâsına hüküm ki İstanbul'da ve olcânibde Gümrük zâbiti olan kîdvetü'l-emâsil ve'l-a'yân 'Ali zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb tüccâr tâ'ifesi Ankara ve sâ'ir yerlerden sof ve ipek getürdüklerin kadîmü'l-eyyâmdan bu ana dek kârbân (...) doğru çeküb (...) kadîm üzre rüsûm-ı (...) mîri için tahsîl oluna gelmiş iken hâlîya ba'zıları getürdükleri sof ve ipeği doğru hâna getürmeyüb bağ ve bağça arasına ve evlere konub muhtâc olmağla rüsûm (...) tamâm olunmak mümkün olmamağla külli gadr olmağın olmakûleler olugeldüğü üzre hâna getürüb hafiiyyen âher yerlerde ve evlerde ve bağ ve bağça aralarında koymayalar diyü emr-i şerîfim virilmeğın ricâ itmeğın buyurdum ki hükm-i şerîfimle âdemisi vardukda husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin 'arz olunduğu üzre ise imdi olbâbda muktezây-ı emr-i şer'-i kavîle ve olugeldüğü üzre 'amel idüb dahi olmakûlelere muhkem tenbîh ve te'kid eylesesin ki her kim getürdükleri sof ve ipeği mu'tâd-ı kadîm üzre koza(?) çekdikleri hâna getürüb min ba'd hafiiyyen mahalle aralarına ve bağ ve bağçe ve evlere koymayub gümrük ve resimlerin kaçırmayalar şöyle ki bundan sonra gelmeyüb gadr iderler ise kaçırdıkları sof ve ipeğe mîri için (...) itdiresin şöyle bilesin.

126 Nolu Hüküm

İzmid Mollâsına hüküm ki bilfi'il gümrük emini olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân 'Ali zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb hâlîya İzmid iskelesinde kurâ içinden ve sâ'ir yerlerden gelen tüccâr tâ'ifesi getürdükleri metâ'dan olugeldüğü üzre gümrüklerin virdüklerinden sonra (...) üzre İzmid'de olan konsolosa 'âid evin ve yerini (...) iken konsolosu kanâ'at itmeyüb mu'tâd-ı kadîme mugâyir İstanbul'da (...) balyosunun zimmeti(?) için tüccâr tâ'ifesinden ve sukna re'îslerinden akçe taleb idüb oltakdirce tüccâr tâ'ifesi re'îsleri ol iskelelerde perîşân olmağla mâl-i mîriye külli gadr olduğun bildirüb mezbûr konsolosu olugeldüğü üzre 'â'idesiz oldukdan sonra min ba'd İstanbul balyosu için bir akçe ve habbe aldırmayub itdirmeyüb (...) intizâr ider ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itdiği ecilden vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi İzmid iskelesine Karadağ'dan ve sâ'ir yerlerden gelen tüccâr tâ'ifesi getürdükleri metâ'dan mezbûr konsolosa olugeldüğü 'â'idelerin virdüklerinden sonra min ba'd kadîmden olugeldüklerine ve emr-i hümayûnuma muhâlîf İstanbul'da olan balyosun deyni için bir akçe ve bir habbe taleb ve tüccâr tâ'ifesinin ol vecihle rencîde ve remîde itdirmeyüb men' ve def' itdiresin şöyle ki (...) intizâr ider ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eyleyüb bu husûs için bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

127 Nolu Hüküm

Galâta Kâdîsına ve Aydıncık Kâdîsına hüküm ki sen ki Aydıncık kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Aydıncık kazâsına tâbi' Çeltikçi nâm karyeden 'Osmân nâm yeniçerinin zevcesi Sâliha nâm hatunun vekîli olan Mehmed Ali nâm kimesne meclis-i şer'e varub mezbûr 'Osmân Kapudağı nâhiyesinde vâki' Yermi nâm karyede Yanomi nâm zımmînin evinde müsâfirde iken yine karye-i mezbûrede şekâ ile meşhûr olan Yaya Aleksendri ve Yaya Kotuz ve Dimitri ve Toriki ve Ayomar ve Timurcu nâm zımmîler mezbûr 'Osmân'ı ahşâm nâmazına karib zamânda mezbûr Yakonun evinin önünde tutub katl idüb atı ve eşyâsın aldıktan sonra maktûlu deryâya bırağub ahvâlleri a'yân ve vilâyetden tefahhus olundukda mezbûr zımmîler şakîler ve ehl-i fesâdlardır diyü 'arz eyledüğün ecilden şer'le haklarından gelinmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda ihzâr

dahi kılub gaybiderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görölüb on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus göresin 'arz olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olub ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan at ve eşyâsın hükm idüb bî-kusûr alıvirdikde mezbûrların sâ'irlere mûcib-i 'ibret için şer'le haklarından gelüb ehl-i fesâda himâyet eylemeyüb şer'e muhâlîf kimesneye iş itdirmeyüb vak'ada müdâhili olmayanı dahl itdirmeyüb husûs-ı mezbûr için emr-i âher varmaya muhtâc eylemeyesin.

128 Nolu Hüküm

Beğşehir Beyine ve kâdîlarına hüküm ki sen ki Seydişehir kâdîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Beğşehir kazâsına tâbi' Afşar nâm karyeden olub hâssa saraçlarından Hüdâverdi nâm kimesne ile Muharrem ve Semîri ve İbrâhim nâm kimesneler meclis-i şer'-i şerîfe varub (...) elli seneden mütecâviz tasarruflarından tarlaları için bizim mer'âmızdır diyü 'Abdûlmümin ve Nizâmi ve Görnazarbaşı ve Hacı İbrâhim nâm kimesneler hevâsına tâbi' nefer kimesneler ile hırgelelerin(?) yirmi dönüm kök ekinleri içine salıvirüb harâb eyleyüb zulm ve te'addî ve tecâvüz eyledüklerin bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüklerin 'arz eyledüğün ecilden mezbûrlar ahz ve keyfiyet-i hâlleri ahâli-i vilâyetden teftîş ve tefahhus ve hüccet olundukdan sonra hüccet ile mukayyed ve mahbûs âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrları ahz ve keyfiyet-i hâlleri ahâli-i vilâyetden teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' vech-i meşrûh üzre itdikleri zulm ve te'addî şer'an üzerlerine sâbit olub sicil ü hüccet olur ise hüccet ile mukayyed ve mahbûs âsitâne-i sa'âdetime ihzâr idüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

129 Nolu Hüküm

Güri(?) kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Hüseyin ve Musli ve Seydî 'Ali ve İbrâhim ve Pir Ahmed ve () ve () nâm kimesneler südde-i sa'âdetime 'arz-ı

hâl sunub bunlar kendü evlerin ve sığırların otarırken eşkıyâdan Hüseyin ve diğer Musli nâm kimesne hevâsına tâbi' nice eşkıyâ ile bunların üzerlerine gelüb ahz u bend eyleyüb darb ve (...) eylediklerinden gayrî içlerinden iki nefer âdemisi helâk olub bir def'a şer' olduklarından vech-i meşrûh üzre itdükleri fesâdları ibrâz(?) itmez iken icrây-ı hakk olduğun bildirüb ahvâllerin divân-ı hümâyûnumda görülmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden olbâbda icrây-ı hakk olunmaz ise mezbûrlar muhkem ahz olunub da'vâcıları ile ma'an âsitâne-i sa'âdetime irsâl eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda emrim üzre 'amel idüb dahi olbâbda icrây-ı hakk olunmaz ise da'vâcıları ile ma'an âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümâyûnumda kâdî'askerlerim huzûrlarında hakk üzre görölüb icrây-ı hakk oluna.

130 Nolu Hüküm

Anadolu Beylerbeğisine ve Timurcu ve () kâdîlarına hüküm ki senki Timurcu kâdîsısın nâ'ibin Mahmûd südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Timurcu kazâsı re'âyâsı meclis-i şer'-i şerîfe varub devr memnû' iken voyvodaları olan Hâlid(?) Mahmed nâm kimesne otuz kadar atlu ile dûra çıkub merikaya(?) gezüb (.....) virdikleri alduğundan gayrî her karyeden resm-i bennâk nâmına ikişer yüz ellişer ve her koyun başına on ikişer akçelerin alub ve asla şer'-i şerîfe mürâca'at itmeyüb re'âyâyâ nice murâd isnâd ve iftirâ idüb şer'an üzerlerine bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken hilâf-ı şer'-i şerîf cebren ahz u habs idüb beşer ve onar kilim(?) kesüb (...) nâmına her karyeden biner ve beşer yüz akçe alub ve Kürd(?) Mehmed nâm kimesnenin evin basub bir re's atın gasb ve oğlu Musli nâm kimesneyi dahi fuzûlen habs idüb bunun emsâli zulm ve te'addî ve tecâvüzün nihâyeti olmamağla re'âyâ mezbûrun zulmünden 'âciz ve fûrûmânde kaldıkların bildirüb şer'le görölüb hilâf-ı şer' alduğu hakları girü ashâbınâ bî-kusûr alıvirilüb ve min ba'd zulm ve te'addî itdirmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediklerin 'arz eyledüğü ecilden asla re'âyâyâ bir vecihle rencîde ve remîde itdirmeyüb hilâf-ı şer' ve kânûn te'addî eyleyenlerin muktezây-ı şer'-i kavîm üzre haklarından gelinmek emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin i'lâm olunduğu gibi ise eyyâm-ı 'adâlet-i encâmda re'âyâyâ bir vecihle zulm olduğuna kat'â rızây-ı şerîfim yokdur ashâb-ı şer'le

teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb girü bî-kusûr alivirildikten sonra mezbûr voyvodaya muhkem tenbîh eylesin ki min ba'd dûra çıkmayub ve üzerlerine konmayub ve katl ve meccânen yem ve yemeklerin ve hilâf-ı şer' ve kânûn ziyâde bir akçe ve bir nesnelerin almaya ve aldirmayub ve re'âyâyâ bir vecihle zulm ve te'addî itmeye ve itdirmeyüb men' ve def' eylesin ve bilcümle (.....) eyyâm-ı sa'âdetimde âsûde hâl ve müreffehü'l-bâl(?) olmaları iktîzay-ı murâd-ı hümayûnumdur ana göre re'âyâyı zulm te'addisinden gereği gibi himâyet ve sıyânet eylesin şöyle ki memnû' olmaz ise hilâf-ı şer' ve kânûn te'addî ve tecâvüz eyledüğü için şer'le hakkından lâzım geleni icrâ idüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

131 Nolu Hüküm

Südde-i sa'âdetimden Boğaz hisârına varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara zide fazluhu () nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Mehmed 'İyâz nâm kimesnede hakkı olub ihzârı için buyruldu ve çavuş ta'yîn olmuş iken firâr eyledüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mezbûrenin hakkı her kande bulunur ise divân-ı hümayûnuma ihzâr olunub kimesne mâni' olmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr her kande bulunur ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesiz ki gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le görülüb ihkâk-ı hakk ola.

132 Nolu Hüküm

İzmîr Mollâsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrede sâkin gühercile güzâr tâ'ifesi bedel mu'âfiyetleri mukâbelesinde her sene viregeldikleri yüz akçe gühercile her biri cem'-i tahsîl (.....) olunur iken üç seneden beru hâne-i 'avârıza kayd olunmak üzre ref' olunub sefer-i hümayûnum mühimmâtı için gühercile lâzım olub ve tâ'ife-i mezbûre hâneye kayd olunmak üzre bin kırk yedi muharreminin gurrende tahvîl bağlatub eyleyüb sâbık üzre bedel-i mezbûrun cem' ve tahsîl olunması kıdvet'l-ümerâ'i'l-kirâm Hüdâvendigâr sancağı beği Ahmed dâme 'izzuhuya tefvîz ve (...) olunub ordûy-ı hümayûnum tarafından emr-i şerîfim virilmekle tâ'ife-i mezbûre meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr olunub muvâcehelerinde emr-i

şerîf kırâat olundukda zikrolunan tâ'ife dahi bin kırk iki cemâziye'l-evveliyesi tarihiyle emr ibrâz eyleyüb nazar olundukda bedel-i gühercile tevâ'if-i mezbûreden hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet makrûnumla bi'l-küllîye ref olunmuşdur min ba'd ol nâmiyle(?) hizmet virilmeyüb (...) te'addî olunmaya diyü şerh virilmişken vâki' hâlî vukû'u üzre 'arz eyledüğün ecilden hâlîya orduy-ı hümayûnum hizmetinden virilen emr-i şerîfim mûcibince 'amel olunub min ba'd te'addî ve tecâvüz olunmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi hâlîya orduy-ı hümayûnum hizmetinde virilen emr-i şerîfim mûcibince tâ'ife-i mezbûrenin her sene yüzer akçe gühercilelerin mîrlivâ-i mûmâ ileyhe bi't-tamâm cem' ve tahsîl ve ahz u kabz itdirüb min ba'd orduy-ı hümayûnum tarafından virilen emr-i şerîfime mugâyir tevâ'if-i mezbûreyi mücerred bedel-i gühercile hatt-ı hümayûnumla ref olunub alınmaya emr-i şerîfim virilmişdir diyü asla bir vecihle ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin ammâ hakk üzre olub mu'tâd-ı kadîme muhâlîf yüzer akçeden ziyâde cem' olunmaya tâ'ife-i mezbûreye gadr olmak ihtimâli olmayub emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin şöyle bilesin.

133 Nolu Hüküm

Hamîd Sancakbeyine ve Yalvaç ve Karaağaç Kâdîlarına hüküm ki Kâsım nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb dâ'imâ şürb-i dühân idüb şirret üzre olan Mehmed nâm kimesne bu âher yerde iken âlet u harbiyle nısfu'l-leylde bunun evine gidüb müslimânlar agâh olub ecr olunmak sadedinde iken bir tarîkiyle kendüye (...) idüb ba'dehu (...) olunub (...) virilmişken bir mikdâr akçe virüb halâs olub girü vech-i meşrûh üzre şiddet ve şekâvet hâlî olmaduğun bildirüb şer'le tefahhus olunub ol vecihle itdüğü fesâd ve şekâvet şer'an sâbit olub sicil ü hüccet olundukdan sonra hücceti ile divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr şakîyi bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub gönderdüb tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' mezbûrun vech-i meşrûh üzre itdüğü fesâd ve şekâvet şer'an üzerine sâbit ve zâhir olub sicil ü hüccet olur ise hüccetiyle mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le görüle şöyle bilesin.

134 Nolu Hüküm

İstanbul Kâdîsına hüküm ki sâbika Sakız kâdîsı olan Mevlânâ Hüseyin südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb mahrûse-i İstanbul'da mütevaffâ Davud Pâşâ câmi'-i şerîfi kurbunda vâki' arz-ı hâlîyeden bir mikdâr vakıf yeri vakf olmak için 'icâre-i mu'accele ile evkâf-ı mezbûre mütevellîsinden alub eline mühürlü temessük virildiğin bildirüb mûcibince emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda mütevellî tarafından virilen temesük mûcibince mahall-i mezbûru mûmâ ileyhın (...) olub mütevellî temessüküne muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin şöyle bilesin.

135 Nolu Hüküm

Arnavud Belgiradı Kâdîsına hüküm ki zü'amâdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osmân zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arzı hâl idüb bundan akdem Avlonya sancağibeyi olan karındaşı İbrâhim re'âyâyâ zulm ve te'addî idüb 'azl olunub teftiş için mübâşir gönderilmekle firâr itmeğin ve varan mübâşir bunun dahi çiftliğın zabt idüb hilâf-ı şer' akçesin alub te'addî eyledüğün bildirüb şer'le gönderilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le görölüb hilâf-ı şer'-i şerîf emvâl-i erzâkına taraf-ı âherden dahl olunmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl () buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celflü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin zikrolunan çiftliğın ve (...) mezbûr İbrâhim'in 'alâkası olmayub 'arz olunduğu üzre ise mezbûr Osmân'ın çiftliğın ve emvâl ve erzâkına min ba'd taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve taarrûz itdirmeyüb kendüsüne ahz u kabz itdirüb hilâf-ı şer' alınan akçesin dahi ba'de's-sübût alıvirüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

136 Nolu Hüküm

Niksâr Kâdîsına hüküm ki Bayram nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem seferden gelür iken kazâ-i mezbûre tâbi' Şermî nâm karyeye nüzûl idüb ba'dehu gider oldukda karye-i mezbûrede Sarı Ahmed dimekle ma'rûf kimesnenin evini oğlu ile Kel Ali nâm kimesneler buna kolağuz olub hevâlarına tâbi' nice kimesneler ile yekdîl ve yekcihet olmağla 'ale'l-gafle bulamayub karındaşı oğlu

Mehmed'i ve Hüseyin'i katl idüb bu ellerinden halâs olub ziyâde zulm ve te'addî eyledüklerin ve olcânibde icrây-ı hakk olunmadığın bildirüb mezbûrlar her kande bulunurlar ise ele götürüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmaları bâbında emr-i şerîfîm ricâ itmeğin mahallinde teftîş olunub sicil ü hüccetleriyle ma'an divân-ı hümâyûnuma ihzâr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları bi-eyyi vech-i kân ele götürüb ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb vech-i meşrûh üzre sicil ü hüccetleriyle ma'an âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin gelüb divân-ı hümâyûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le gürölüb icrây-ı hakk oluna şöyle bilesin.

137 Nolu Hüküm

Brusa ve Kite Mollâlarına ve () ve () kâdîlarına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Mehmed nâm korucu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Memi ve Mehmed ve Ahmed ve Turan nâm kimesneler ile Arnod(?) nâm zımmî gice ile evin basub bir iki yük akçelerin gâret idüb ve Sâliha nâm bikr kızın götürüb kendüsü bikrin izâle idüb ba'dehu (...) ider iken kızı Memi ve Mehmed nâm şakîler ile ormanda bulub meclis-i şer'e ihzâr ve ikrârları sicil olunub şer'le izâleleri lâzım gelinmekle mezbûr cümle sulbü olunub ve mezbûr Mehmed habisten ve sâ'irleri firâr eyledüğün bildirüb hüküm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şer'le gürölüb icrây-ı hakk olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları bi-eyyi vech-i kân ele götürüb şöyle ki olcânibde icrây-ı hakk olmaz ise üzerlerine sübût bulan murâdın sûret-i sicilleriyle âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümâyûnumda şer'le gürölüb icrây-ı hakk oluna hakk üzre olub vechde müdhâlî olunanı dahl itdirmeyüb (.....) ve kendü hâlinde olanlara hilâf-ı şer' te'addî olunmakdan ihtirâz eylesin şöyle bilesin.

138 Nolu Hüküm

Selânik Mollâsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mühürlü mektûb gönderüb Hacı 'Osmân nâm kimesne meclis-i şer'e varub mahrûse-i Selânik muzâfâtından 'Averhisârı(?) nâhiyesine tâbî' Haydarlı nâm karye sâkinlerinden Ali Kocaoğlu dimekle ma'rûf Mahmûd nâm şakî yine karye-i mezbûreden olub merkûm 'Alemşâhın akribâsından olan Ahmed nâm kimesneyi vech-i tüfenk ile sağ ayağının

topuğuna urub ayağın pâre pâre itmekle kabl-i şer' den âdem varub keşf ve sicil ü hüccet itdirüb ve merkûmun yedinde olan hüccet-i şer' iyesine nazar olundukda mazmûnu takrîr mutâbık ve muvâfık olduğundan ma'âdâ mezbûr Mahmûd dört beş karındaşı olub dâ'imâ kâr ve ma'şiyeleri ol nâhiyede ve etrâfda olan karyeler ahâlisine cevır ve zulm ve te'addî üzre ve kîtâ'u't-tarîk olub şekâ ve fesâddan hâlî değildir şöyle ki mezbûrun karındaşların haklarından gelünüb vech-i 'arzdân vücûdları izâle olunmaya ol etrâfda olan re'âyâ ve berâyâ âsûde olunmadüğundan ma'âdâ min ba'd ol yollardan kârbân-ı ebnâ-i sebîl mürûr-ı 'ubûrdan kaldukların mukarrer ve muhakkaktır diyü mezbûrların haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîfim virilmek ricâsına 'arz eyledüklerin ecilden şer'le haklarından gelinmek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele getürüb gaybiyet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb tamâm-ı hakk üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub olvecihle şekâ ve fesâd üzre olanlar muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eyleyesin değıller ise sâ'ir eşkıyâya mûcib-i 'ibret ve sebep-i nıkhet(?) eyleyüb şer'le muhkem haklarından gelüb şer'î şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye muhâlefet itdirmeyesin.

139 Nolu Hüküm

Beğşehirli sancağibeyine ve livâ-i mezbûrede vâki' olan kâdîlara hüküm ki mîrlivâ mütesellimi sūdde-i sa'âdetime 'arız hâl idüb Kırili kazâsına tâbi' Ayarsar(?) nâm karyede dört (...) mikdârı yerde dühân ekledüğü istimâ' olunmağla üzerine varub keşf olunub ol fî'il-i kabîhî(?) ihzâr idenlerin haklarından gelüb lâkin sipâh ve yeniçeri ve sâ'ir 'askeri tâ'ifesine memnû' olmayub şûrb-i dühân eyledüklerin i'lâm eylemiş imdi olmakûle dühân ekenler ve içenler her kim olur ise olsun amân ve zamân virilmeyüb ammâ bu bahâne ile ahz u celb olunmakdan ziyâde hazer olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel olunub dahi husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin olmakûle itâ'at itdirmeyüb şûrb-i dühân iderler ise şer'le üzerlerine sâbit ve zâhir olur ise sicil ü hüccet olundukdan sonra her kim olur ise olsun amân ve zamân virilmeyüb haklarından gelesiz ammâ şöyle ki bu bahâne ile

ba'zı kimesnelere iftirâ ve nâ-hak yere katl oluna veyâhûd (...) âşikâre akçe aluna yazub bildiresiz siz dahi 'azl ile konulmayub hakkınızdan gelinmeği mukarrer bilesiz.

140 Nolu Hüküm

Yevmü'l-isneyn

Fî 3 R sene 47

Brusa Kâdîsına ve sâbıkâ () kâdîsı olub bervech-i arpalık Mudanya kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () hüküm ki dergâh-ı mu'allâm solaklarından Hâlîl südde-i sa'âdetime 'arzı hâl idüb Zâlî nâm zımmî bunun oğlu Sâlih nâm kimesneyi (...) katl idüb zulm ve te'addî eyledüğün bildirüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda görülmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde teftîş olunub kâtil mezbûru hüccet ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre mahallinde teftîş ve kâtil mezbûru buldurub hüccet ile âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda görüle.

141 Nolu Hüküm

Beğşehir Mollâsına ve Tırhâlâ Kâdîsına hüküm ki Beğşehir sâkinlerinden olub bundan akdem fevt olan 'Aseszâde(?) Hüseyin nâm kimesne bin kırk beş senesinin zikrolunan bedel 'avârızın cem' idüb ve zikrolunan 'avârız akçesi düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-'âlem vezîr-i a'zâm ve birâder-i ekremim Behrâm Pâşâ edâmallahu te'âlâ iclâlehu evâmîrû'l-ümerâi'l-kirâm Kıbrıs Beylerbeğisi İbrâhim dâme ikbâlehu ve kıdvetü'l-emâcîd ve'l-a'yân (.....) zîde kadruhu yedleriyle on iki yük otuz bin akçe defe'âtle teslîm-i hazîne olub lâkin mezbûr müteveffây-ı mezkûrdan tahsîl olunamayub zimmetinde kalmağla imdi zikrolunan harç müteveffây-ı mezbûrun emlâk ve çiftlik ve sâ'ir metrûkât ve muhâllefâtından bi't-tamâm tahsîl olunub mübâşir ta'yîn olunan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () zîde kadruhuya teslîm ve âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl ve dahl-i hazîne itdirilmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi.

142 Nolu Hüküm

Anadolu ve Karamân ve Adana ve Mar'âş Beylerbeğilerine ve eyâlet-i mezkûrede vâki' kâdîlara ve Türkmân-ı Haleb Voyvodasına hüküm ki konar göçer (...) cemâ'atinden İsmâ'îl nâm kimesne südde-i sa'âdetime gelüb yine tevâ'if-i mezbûrede olub Sultân Şeyhli cemâ'atinden Hâcî Hamza oğlu Ali ve oğlu Ahmed ve Mürir ve Hâce Süleymân ve oğlu İbrâhim ve Hamza ve Seydi ve Hüseyin ve Cuma ve Sulhan ve (...) Hâce oğlu Hüseyin nâm şakîler bunun babası Ali Fakih nâm kimesneyi ok ve kılıç ve topuz ile urub ve katl ve cümle emvâl ve erzâkın gâret ve hasâret eyleyüb zulm ve te'addî ve fesâd itmeleriyle şer'le görüldükde mezbûrların vech-i meşrûh üzre itdikleri şekâvet şer'an sâbit ve zâhir olmağın sicil ü hüccet olub lâkin mezbûrların firâr idüb varub Hâcî Ahmed oğlu ve diğê Ahmed ve Çerkes oğlu Minnet(?) nâm kimesnede istinâd itmeğın icrây-ı hakk mümkin olmaduğın ve bu bâbda fetvây-ı şerîf virildiğın bildirüb mûcibice şer'le icrâyı hakk olmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le görölüb gâret eyledükleri emvâl ve erzâkın her ne ise girü alıvirildikden sonra şer'le haklarından gelinmek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele getirüb gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fetvâsı ve da'vâsı mutâbık ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub gâret eyledikleri emvâl ve erzâk her ne ise ba'de's-sübût hükm idüb alıvirildikden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eylesin değıller ise şer'le haklarından lâzım geleni fetvâ mûcibince icrâ idüb şer'-i şerîf ve fetvây-ı meşîh ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

143 Nolu Hüküm

Gönân Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre âhâlîsi südde-i sa'âdetime âdem ve 'arz-ı hâl gönderüb bundan akdem bin kırk dört senesinde kazâ-i mezbûrede ihrâcî fermânım olan sürsat zâhiresin sene-i mezbûrede kâdîları olan Hüseyin nâm kâdî cem' ve tahsîl ve ahz u kabz idüb ellerine ma'mûl bahânesin virüb zimmetlerinde bir akçe ve bir hakkı baki kalmamış iken orduy-ı hümayûnum tarafından tekrâr cem'i fermânım olub oltakdirce kendülere gadr olduğın bildirüb rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden mukaddem virildüğüne ellerinde

ma'mûl temessükleri var ise kimesneye rencîde eylememek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kâdrim mûcibince 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin kazâ-i mezbûr âhâlîsi sene-i mezbûrede fermânım olan sürsat zâhiresin virüb ahz u teslîm eyledüklerine ellerinde ma'mûliye temessükleri var ise tekrâr sene-i mezbûrenin sürsat zâhiresi talebiyle rencîde ve remîde oldukları vâki' ise men' ve def' idüb ellerinde olan ma'mûliye temessüklerine muhâlîf kimesneye rencîde ve remîde itdirmeyesin.

144 Nolu Hüküm

Gelibolu Kâdîsına hüküm ki Rahîme nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub Veli Subaşı nâm kimesne ile bir saçak(?) husûsundan nizâ'ları olub bundan akdem emr-i şerîfim virilüb lâkin mezbûr itâ'at-i emr ve şer' itmemekle icrây-ı hak mümkün olmaduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden âsitâne-i sa'âdetime ihzâr ve mürâfa'a-i şer' olmaları emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb icrây-ı hak oluna.

145 Nolu Hüküm

Boğâzhisâr kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûr fermân-ı şerîfime mugâyir şürb-i dühân olduğu istimâ' olunmağın imdi şer'le görölüb şürb-i dühân olduğu vâki' olmakûleler ele götürölüb sâ'ire mûcib-i 'ibret için şer'le haklarından gelinmek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre gereği gibi takayyüd ve ihtimâm eyleyüb göresin fi'l-vâki' şürb-i dühân olduğu muhakkak ise olmakûleleri ele götürüb şürb-i dühân itdükleri üzerlerine sâbit olub hak virildükden sonra şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ki sâ'ire mûcib-i 'ibret ve sebep-i (...) vâki' olub emr-i şerîfime mugâyir vaz' ve hareketden ihtirâz eylesiz.

146 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Mudanya kazâsına mutasarrıf olan () hüküm ki dergâh-ı mu'allâm solaklarından Habib südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb oğlu Salih nâm kimesneyi

Râyî nâm zımmî bıçak ile urub mecrûh idüb ba'dehu ma'zûl cerâhından fevt olduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldudka bu bâbda sâdır olan emrim üzre mezbûr zımmîyi âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda ihzâr-ı hak ola.

147 Nolu Hüküm

Karacaşehir kâdisına hüküm ki bilfi'il tuğrây-ı şerîfim hidmetinde olan Mustafa dâme ikbâlehu tarafından südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunulub nişâncılık hâsları karyelerinden taht-ı kazâna tâbî' Yayıcıderesi nâm karye otuz kırk seneden mütecâviz nişâncılık hidmetinde olanlara hâs ta'yîn olunduğu defter-i cedîd-i hakânî mestûr ve mukayyed olub bu ana değin hâricden müdâhale olunagelmemişken hâlîya erbâb-ı tımârdan Yunus nâm kimesne mutasarrıf olduğum tımârımdandır diyü voyvodasına zabt itdirmeyüb mahsûlune gadr ve te'addî eyledüğü i'lâm olunmağın mezbûrun temessükleri alınub mühürlenüb murâfa'a olmak için âsitâne-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi divân-ı hümayûnumda murâfa'a olmak için mezbûrun temessüklerin elinden mühürleyüb ma'an âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki murâfa'a oldukda cevâbı virile 'avk u te'hîrden ve ihmâl ve müsâhaleden ziyâde hazer idüb emrime muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

148 Nolu Hüküm

() Sancakbeyine ve Arâc kâdisına hüküm ki sen ki kâdısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbî' Yazı nâm karyede sâkin Yahya nâm kâdî karye-i mezbûrede sâkin re'âyâ tâ'ifesini dâ'imâ darb-ı şedîd ile darb eyledükden gayrî kendülerine ve ehl ü 'ıyâllerine şütûm-ı galîza ile şetm ve ba'zısını katl eyleyüb ve ehl-i 'örf tâ'ifesiyle yekdîl ve yekcihet olub re'âyâyı ehl-i 'örfe gammâz idüb hilâf-ı şer'-i şerîf küllî akçelerin aldirub ve nicesinin fuzûlî yerlerin satub bunun emsâlî zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmamağla re'âyâ mezbûr zulmünden 'âciz ve fûrûmânde kalub perâkende ve perîşân olmaları muhakkak olduğun bildirüb zulm ve te'addîsi üzerlerinden men' ve ref' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüklerin 'arz eyledüğün ecilden fukarânın şer'le teveccüh eyleyen hakları

alivirildikten sonra mezbûr ol karyeden kaldırılıb âher vilâyete ta'yîn itdirilmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr kâdîyı meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve da'vây-ı hak ve teftîş-i hak eyleyen ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'-le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin bi't-tamâm olduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub ashâb-ı hukûkun şer'-le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alivirildikten sonra karye-i mezbûreden kaldırub âher vilâyete nefy eyleyüb min ba'd karye-i mezbûrede iskân itdirmeyüb zulm ve te'addîsi re'âyâ üzerinden men' ve ref' eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

149 Nolu Hüküm

Rum ilinde vâki' kâdîlara hüküm ki Delâk(?) tâ'ifesinden Yûsuf 'arz-ı hâl idüb şakîrdi Mustafa bir mikdâr akçe ve esbâbın sirka idüb firâr eyledüğün bildirüb şâhîdleri İstanbul'da olmağla her kande bulunur ise ele getirölüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak için emr-i şerîfim ricâ itmeğın buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr her kande bulunur ise mu'accelen bu cânibe gönderesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda murâfa'a-i şer' olub icrây-ı hak oluna.

150 Nolu Hüküm

Şâm Beylerbeğisi ve Şâm-ı şerîf kâdîsına Sayda ve Beyrut kâdîlarına hüküm ki Sayda ve Beyrut kazâlarında ceyb-i hümayûnum harçlığı zâbiti olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Şahi zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem katl olunan Ma'n oğlunun zikrolunan kâdîlıklardan vâki' bağ ve bağça ve sâ'ir emlâkı ceyb-i hümayûnum harçlığı için ta'yîn olunub havâs-ı hümayûnuma ilhâk olunmuşiken sâbika Şâm Eyâletine mutasarrıf olub şehîd olan Ahmed Pâşâ'nın emlâkı zabtına me'mûr olan () sulb-i hâl sebebiyle tâlib olanlara virdüğü i'lâm olunmağın mahallinde hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus ve olmakûle (...) iden kimesnelerin temessükâtlarına nazar ve ne vecihle müdâhale eyledükleri görölüb fi'l-vâki' maktûl mezbûrun oğlu (...) akçesi ile iştirâ eylemiş olub da'vâ ve müdâhaleleri (.....) olduğu şer'-le sâbit ve zâhir olur ise olmakûle emlâkı havâs-ı hümayûnuma ilhâk ve taraf-ı mîriden zabt olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur

buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi hak üzre tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre maktûl mezbûrun (...) mâliyle iştirâ eyleyüb hüccet-i şer'îye ile tasarruf olduğu emlâk vech-i meşrûh üzre sulb-i hâl için tâlib olanlara virdüğü ve zikrolunan yerlerde âherin 'alâkası olmayub Ma'n oğlu (...) iştirâ olmadığı şer'le sâbit ve zâhir olur ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb dahi maktûl mezbûrun mülklerini alub hüccet ile tasarruf olduğu emlâkı her kimin elinde bulunur ise havâs-ı hümayûnum için hükm idüb zabt itdiresin.

151 Nolu Hüküm

Eyâlet-i Rûm ilinde vâki' olan kâdîlara hüküm ki Tatar Mîrzâlarından dârende-i fermân-ı hümayûn kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb tâ'ife-i mezbûrenin sulehâsından olub dâ'imâ kendü hâlînde olub ve geçen sene tavâf-ı Mekke-i Mükerrreme ve ziyâret-i ravza-i hazret-i seyyidü'l-enâm 'aleyh-i efdalu's-salâtu ve's-selâm ziyâret idüb hâlâ tekâlifden mu'âf ve selim olmak bâbında istid'ây-ı 'inâyet itmek tekâlifin hepisinden bi'l-küllîye mu'âf ve müsellemler olmak emr idüb buyurdum ki emrim üzre Mîrzây-ı mûmâ ileyh her kande bulunur ise eğer emr-i şerîfimle fermân olunan ve eğer sâ'ir teklîfden mu'âf ve müsellemler olmağla min ba'd mezbûru tekâlif talebi ile rencîde ve remîde itdirmeyüb bir akçe ve bir habbesin aldirmayasız şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma mugâyir kimesneye ta'allül ve bahâne ve 'inâd ve muhâlefet itdirmeyesin şöyle bile ve ba'de'z-zabt yazıla.

152 Nolu Hüküm

Yevmü's-sâmin

Ve'l-'işrîn şehr-i Rebi'ü'l-âhir sene 1047

Ve () Kâdîlarına hüküm ki südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunulub Gâzî nâm kimesne kendü hâlînde olmayub Savadna(?) ve Kartufna(?) ve Visoka nam karyeler fukarâsına zulm ve te'addi üzre olduğundan gayrî yeniçeri nâmında geçinüb vâki' olan tekâlifî virme-yüb ahâlî-i vilâyete te'addîden hâlî olmadığı i'lâm olunmakda mezbûr Gâzî'nin 'ulûfesi kat' olunub yeniçerilikde 'alâkası olmamağla sâ'ir re'âyânın tekâlifin virüb re'âyâya te'addî üzre olur ise muhkem ahz u habs ve

âsitâne-i sa'âdetime 'arz olunub ba'dehu emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna diyü bilfi'il sekbânbaşı olan iftihârü'l-emâsil ve'l-ekârim Mehmed dâme mecduhu tarafından mehürlü mektûb virilmek mûcibince 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr Gazi'nin 'ulûfesi kat' olunub yeniçerilikde 'alâkası kalmamağla re'âyâ mesâbesindedir vâki' olan tekâlifî edâ idüb min ba'd re'âyâyâ bir vecihle zulm ve te'addî eylemeye ve itdirmeyesin şöyle ki bundan sonra re'âyâyâ zulm ve te'addî üzere olub tekâlif virmez ise mezbûru muhkem ahz u habs idüb âsitâne-i sa'âdetime yazub 'arz eylesin ki hakkında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna şer'-i şerîfe ve mûmâ ileyh tarafından virilen mektûba muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

153 Nolu Hüküm

Brusa Kâdîsına hüküm ki sâbika nişâncı iken vefât iden Muhsin Pâşâ'nın oğlu olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Abdülhamid zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem damlarının hizmetkarı olan Mehmed mûmâ ileyhın Raziye nâm câriyesin ayardub birkaç yüz gurusluk esbâbın kaldırub firâr idüb hayli zamân nâm ve nişânları ma'lûm değil iken hâlîya Brusa'da oldukların haber alduğun bildirüb mezbûrlar ahz olunub divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mezbûrlar vech-i meşrûh üzere âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmaların emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr Mehmed'i ve mezbûre câriyeyi ahz idüb mübâşir-i mezbûre koşub ma'an âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda vüzerây-i 'izâmım ve kâdî'askerlerim huzûrlarında görölüb icrây-ı hak oluna.

154 Nolu Hüküm

Fi yevmü'l-isneyn

Fi 2 CA sene 1047

Eski Cuma kâdîsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Eski Cuma kazâsında vâki' pabuçcu ve sokak tâ'ifesi meclis-i şer'-i şerîfe varub üzerlerine

edâsı lâzım gelen teklîfî virüb edâ eyleyüb dikdükleri pabuç ve edek ve çizmeyi hafta pazarı günü çarşuda bey' iderler iken etrâf kazâsından sokak tâ'ifesi çarşuya pabuç ve çizme ve sâ'ir ayakkabıları gönderüb bey' itmekle mezbûrların meta'ı bey' olunmayub kendülere ziyâde gadr olduğun bildirüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüklerin 'arz eyledüğün ecilden olugelmişe muhâlîf hâric sokak tâ'ifesi fûrûht itdirilmemek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre dahi min ba'd şer'-i şerîfe ve kadîmden olugelene ve emr-i hümayûnuma muhâlîf hâric sokak tâ'ifesin pabuç ve sâ'ir ayakkabı bey' itdirmeyesin.²⁰⁸

155 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Bolu Beyine ve Samako ve Pençşenbe ve Ereğli ve Akçeşehir ve (...) ve Bartın kâdîlarına hüküm ki sen ki mîr-i mîrân-ı müşârün ileyhsin sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Samako kazâsında sâkin Samsun oğlu İbrâhim ve Pençşenbe kazâsında sâkin müderris ve Delaklu(?) ve Çerkes ve Poyraz ve Çolak ve Ereğli kazâsına sâkin Hâcî 'Osmân ve Tillû Süleymân nâm kimesneler re'isü'l-nükâbâ olub suhte başı geçinüb mîrâ-i fesâd oldukların i'lâm eyledüğün ecilden mezbûrlar ele getirülüb muhkem ahz u habs olunub üzerlerine sübût bulan murâd 'alâ vukû'u sicil ü hüccet olunub sûret-i sicilleri ile âsitâne-i sa'âdetime i'lâm eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûrun şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele getirüb gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb muhkem habs eyleyüb vech-i meşrûh üzre sâ'î bi'l-fesâd oldukları ve sâ'ir üzerlerine sübût bulan husûslarını sicil ü hüccet olundukdan sonra sûret-i sicilleri ile vukû'u üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz eyleyesin ki sonradan haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna bu bahâne ile bir ferde zulm olmakdan begâyet ihtirâz eyleyesin.

²⁰⁸ Üzeri çizilerek iptal edilmiş bir hüküm.

156 Nolu Hüküm

Bâ-hatt-ı Hazret-i Efendi

Balya...(?) ve Kalaverne(?) kâdîlarına ve Mora sancağında bedel cem'ine me'mûr olan Osmân zîde mecduhu hüküm ki Behrâm kethüdâ dâme mecduhunun Kalaverne(?) kazâsında vâki' ze'âmeti karyelerinden Suvdine(?) ve (...) ve (...) nâm karyeler ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub zikrolunan Suvdine(?) nâm karyede sâkin Gazi nâm kimesne kendü hâlinde olmayub re'âyâyâ zulm ve te'addî üzre olduğu bundan akdem i'lâm olundukda mezbûrun yeniçerilik 'ulûfesi kat' olunub min ba'd yeniçerilikde 'alâmesi kalmayub ahvâlleri şer'le görülmek için emr-i şerîfim virilmeğin mezbûr mütekallibeden olmağla asla itâ'at itmeyüb bir vecihle icrây-ı hak mümkün olmaduğun bildirüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükmi hümayûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda sen ki bedel cem'ine me'mûr olan mûmâ ileyhsin mezbûru âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

157 Nolu Hüküm

Ereğli kâdîsına hüküm ki Osmân nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bir yolda gider iken iki nefer şakî () nâm kimesneyi soyub katl itmek sadedinde iken bu irişüb halâs itmek istedikde mezbûran şakîler bunu basub (.....) ve sâ'ir esbâbı ile üç re's bârgiri alub ba'dehu etrâfdan müslimânlar gelüb zikrolunan şakîleri ahz eyleyüb ve itdikleri fesâdı şer'an üzerlerine sâbit ve zâhir olub 'umûrca subaşısının habsine virilmişken mezbûr subaşı bundan aldıkları esbâbı ve bir mikdâr akçelerin dahi alub salıvirüb zulm ve te'addî ve tecâvüz eyleyüb oltakdirce kendüye ziyâde gadr olduğun bildirüb mezbûr subaşı âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükmi hümayûnum ricâ eylediği ecilden mezbûr subaşı âsitâne-i sa'âdetime ihzâr ve vâki' hal vukû'u üzre âsitâne-i sa'âdetime 'arz u i'lâm olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr subaşıyı âsitâne-i sa'âdetime ihzâr ve vâki' hâlî vukû'u üzre yazub 'arz eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneyi iş itdirmeyesin.

158 Nolu Hüküm

Karahisâr-ı sâhib kâdîsına hüküm ki (...) nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem karındaşı () nâm kimesne fevt olub muhâllefâtı büyük karındaşı ile kendüye intikâl idüb ve lâkin karındaşı mezbûr muhâllefâtın cümlesin ahz u habs idüb kendüye ziyâde gadr eyledüğün bildirüb âsitâne-i sa'âdetime getürdülüb icrây-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr vech-i meşrûh üzre âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki ma'an gelüb divân-ı hümâyûnumda kâdî askerlerim huzûrunda şer'le görölüb icrây-ı hak oluna.

159 Nolu Hüküm

Vire Beyine ve Pınarhisar Kâdîsına hüküm Pınarhisar kazâsında (.....) ve sâ'ir kazâ-i mezbûr ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bunların kâdîlıklarından olan menzil bârgirleri bu ana değın zikrolunan karyelerde beslenüb sâ'ir kurâ halkı lâzım olan zâhireyi virüb karyelerde beslenü gelmiş iken hâlîya kâdî olanlar mücerred ta'mîr(?) için 'arz idüb beş re's menzil bârgiri getürdüb kande mehkeme olursa anda (...) idüb kadîme muhâlîf rencîde ve remîde itmekden hâlî olduğun bildirüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden kadîmden beslenü geldüğü yerde beslenüb kadîme muhâlîf re'âyâyâ te'addî olunmamak emrim olmuşdur buyurdum ki () sâdır olan emrim üzre 'amel idüb kazâ-i mezbûrede ta'yîn olunan menzil bârgirleri kadîmden ne yerde beslenügelmiş ise yine kadîmden beslenügeldüğü yerde beslidüb min ba'd kadîme muhâlîf mahkemede besleyüb (...) ve müzâyaka ve te'addî itdirmeyesin şer'-i şerîfe ve kadîmden olugelmişe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin 'inâd ve muhâlefet üzre olanları yazub 'arz eyleyüb husûs-ı mezbûr için bir dahi emr-i âher varmağa muhtâc eylemeyesin şöyle bilesin.

160 Nolu Hüküm

Kastamonu Kâdîsına ve kazâ-i mezbûrede altı bölük halkına kethüdâ yeri olan () hüküm ki Sinan nâm kimesne südde- i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub kazâ-i mezbûr

sâkinlerinden Mehmed nâm sipâhî üzerinde zimmet-i karziyeden otuz beş bin akçe hak olmağla karındaşı 'Ömer nâm kâdî kefil-i bi'l-mal olup lâkin dört seneden berü hakkın vormeyüb gadr ve te'addî eyledüğün bildirüb mezbûr ahz olunub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr sipâhî her kande ise ele götürüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneyi ta'allül ve tereddüd itdirmeyesin.

161 Nolu Hüküm

Konya Mollâsına ve Ankara ve Kırşehirî kâdîlarına ve () ve Defterdârına ve Ankara Mütesellimine hüküm ki Kırşehirî kazâsının 'ulemâ ve sulehâsı ve sâ'ir a'yân ve eşrâfi südde-i sa'âdetime muhızır gönderüb Türkmân tâ'ifesinden Nuravlus(?) nâm kabîlenin mîr-'aş'ireti olan Menen(?) nâm kimesne kasaba-i mezbûre kurbunda Köşne(?) Cemâ'atinin yetmiş seksen atlu ile üzerine şebihûn ve üç âdemlerin mecrûh ve Köçek nâm kimesneyi katl idüb otuz altı deve ve sekiz yüz ve dört yüz koyun ve sâ'ir emvâl ve erzâkların nehîb ve gâret eyleyüb ve ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd ve muğâvere eyledüklerin muhızır eyledikleri ecilden şer'le görülüb câ'in-i(?) mîriye virecekleri cümle koyun ve deve ve guruşdan mâ'adâ ziyâdesi hüccet mûcibince 'arz u i'lâm olunub ve olcânibde görülmez ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince hüccet idüb dahi bu fesâdı iden şakîler her kande ise bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olup câ'in-i(?) mîriye virecekleri cümle koyun ve deve ve guruşdan mâ'adâ ziyâdesi ve itdükleri fesâd ve şekâvetleri haml olundukdan sonra vukû'u üzre 'arz u i'lâm oluna ki sonradan fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna şöyle ki ol cânibde görülmek mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

162 Nolu Hüküm

Kocaili Beyine ve İznikmid Kâdîsına hüküm ki sen ki mîr-i mûmâ ileysin kâ'im-i makâmın Mahmûd mektûb gönderüb livâ-i mezbûrede vâki' yerin evkâf ve emlâk karyelerden sonra gelüb hâric-i ahz-ı defter olub fevt olan (...) re'âyânın bey'tü'l-mâlî ve bey'tü'l-mâl-i 'âmm ve hâssası mîrîye 'â'id olub sûret-i defter mûcibince mîrlivâ tarafından zabt ve kabz olunub mukâbelesinde her sene tersâne-i 'âmîrem kirâmına verile gelmiş hâlâ livâ-i mezbûre tâbi' Gürle kazâsında (...) nâm vakf karye sunurunda dağ içinde (...) () nâm (...) çoban merd olub vârisi olmamağla vâki' olan koyunu mîrîye 'â'id iken karye-i mezbûre (.....) diyü bilâ 'izn-i şer' bir mikdâr koyunu ahz idüb ve karye-i mezkûreden olub İsmâ'iloğulları demekle ma'rûf Ali ve Mehmed ve Demür Abdülkâdir ve Receb nâm yeniçeriler dahi bilâ 'izn-i şer' mabeynlerinde mezbûr çobanın bir mikdâr koyunu tefhîm(?) zabt itmeleriyle mâl-i mîriye külli gadr olmağın hâric ahz-ı defter olub zikrolunan karyelerde fevt olan (...) re'âyânın koyunu ve bey'tü'l-mâlî sûret-i defter ve emr-i şerîf mûcibince mîriye zabt ve ahz olunmak bâbında emr-i şerîfîm ricâsına 'arz itmeğîn merd-i merkûm çobanın cümle koyunu mîri için zabt olunub âsitâne-i sa'âdetime 'arz olunmak bâbında fermân-ı 'âlişanım sâdir olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdir olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb (...) merkûmu ve merkûmun yeniçerileri serdârları ma'rifetiyle meclis-i şer'e ihzâr ve hak üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise merd-i mezbûr çobanın koyunu her kimler kabz eylemiş ise kabz idenlerden bî-kusûr mîri için alasın kabz idüb dahi vâki' hâlî südde-i sa'âdetime 'arz eylesin.

163 Nolu Hüküm

Yeni il ma'a Türkmân-ı Haleb Voyvodasına hüküm ki sen müstakim ve dîndâr ve fermânım olan hidemât-ı hümayûnumun itmâmında hazîneyi ve vakt ü zamâniyle irsâl ve îsâlde mücidd ü sâ'î olduğun i'lâm olunmağın hakkında mezid-i 'inâyet-i 'aliyye-i pâdişâhânem zuhûre getirüb hâssa hal'-ı fâhiremden (.....) sultânî ihsân ve 'inâyet idüb () ile irsâl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda irsâl olunan hal'-ı fahireyi alub gidüb dahi zikrolunan voyvodalığa kemâkân sen mutasarrıf olub re'âyânın himâyet ve sıyânetinde ve hazîneyi vakt ü zamâniyle irsâl ve îsalde mücidd ü sâ'î olasın.

164 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Ağriboz sancağına mutasarrıf olan () dâme ikbâlehuya ve Ağriboz kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki Ağriboz sâkinlerinden Yorgi nâm zımmî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb tasarrufunda olan mülk-i menzil ve dükkânda kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Hasan nâm yeniçeri fuzûlen alub zabt idüb hâlîya bu dükkân ve evini alub zabt eylemek istedikde mücerred virmemek için seni katl ideriz diyü tahvîf idüb te'addî ve rencîdeden hâlî olmaduğun bildirüb şer'le görölüb evi ve dükkânı alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda dükkânı bazar (?) idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise hak ve 'adl üzre tefîş ve tefahhus idüb göresin i'lâm olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub dahi ba'de's-sübût vech-i meşrûh üzre olan dükkân ve evi mezbûr Hasan'dan buna hükm idüb alıvirüb min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf bir vecihle ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin şöyle ki ol hânda icrây-ı hak olunmak mümkün değil ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin.

165 Nolu Hüküm

Tırnovi Kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki sen ki kâdîsın nâ'ibin Mevlânâ Abdulkerim südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi' Orta (...) nâm karye sâkinelerinden Ali nâm yeniçeri kızları dimekle meşhûr Fatıma ve Semen ve Zülfiye ve vâlideleri Sâliha nâm 'avretler kendü hâllerinde olmayub fuhş üzre olmağla gice ve gündüz evlerine nâ-mahrem âdemler girüb ve mezbûre Semen'in zevci Yûsuf nâm yeniçeri bir nice hırsuzlar ile yekdîl ve yekcihet olub bârgirler sirka eyleyüb götürüb âher diyâra satub ve müslimânların câriyelerin ayardub bunun emsâli fesâd ve şenâ'atlerinin nihâyeti olmaduğun mukaddemâ i'lâm olundukda mezbûrlar karye-i mezbûreden ihrâc olunmak için emr-i şerîfim virilüb ve karye-i mezbûre ahâlîsi evlerinin bahâsın değerinden ziyâde virmeğe râzılar iken mezbûr aslâ itâ'at itmeyüb girü (...) ol fâhişelik idüb ahâlî-i karye şer'lerinden 'âciz ve fûrûmânde oldukların bildirüb mezbûrların evlerin hal' ve karye-i mezbûreden ihrâc olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz eylediği ecilden bu makûle ef'al-i fesîhleri şer'an sâbit ve zâhir oldukdan sonra karye-i mezbûreden ihrâc ve evlerin diğer bahâ ile virürler ise (...) virmezler ise hal' olunmak emrim olmuştur

buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim mûcibince ‘amel idüb dahi husûs-ı mezbûre evkât-ı vecihle mukayyed olub göresin fî’l-vâki’ mezbûrların vech-i meşrûh üzre fesîhlerin mukarrer olub şer’an sâbit ve zâhir olur ise kendülerin karye-i mezbûreden ihrâc ve evlerin diğêr bahâ ile ahâlî-i karyeye virürler ise (...) virmezler ise hal’ eyleyüb fesâd ve şenâ’atlerin def’ ve ref’ idüb min ba’d şer’-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

166 Nolu Hüküm

Sâbıka Adana Beylerbeğisi olub hâlîya bervech-i arpalık Bozok sancağına mutasarrıf olan Mehmed dâme ikbâlehuya hüküm ki Emîrhan nâm Ermeni südde-i sa’âdetime ‘arz-ı hâl sunub bundan akdem Adana Beylerbeğisi olduğundan sana dört bin guruş karz alıvirüb kefil-i bi’l-mâl olmağla ba’dehu meblağ-ı mezbûru kefâlet hasebiyle bundan bi’t-tamâm alub lâkin meblağ-ı (...) gelince virmeyüb ile’l-ân zimmetinde olduğun bildirüb hakkını edâ eylemen bâbında hükmi-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden hakkını virmen emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi bunun zimmetinde olan hakkı dört bin beş yüz guruş bi’t-tamâm virüb edâ eyleyüb min ba’d emr-i şerîfime mugâyir ta’allül ve tereddüd itmeyüb bu husûs içün bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

167 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Bolu sancağı beyine ve kâdîsına hüküm ki Ahmed nâm kimesne südde-i sa’âdetime ‘arz-ı hâl idüb Kara Ya’kûb nâm kâdî fuzûlen yerlerin zabt idüb bu şer’le yerlerin taleb itmekle Sırac nâmına olan oğlu Muhammed’i evi üzerine gönderüb bu hâzır değıl iken evine girüb hatununa fi’il-i şeni’ kasd idüb vâlidesi feryâd eyledükde mezbûreyi muhkem darb idüb ol darbde helâk olub ve olcânibde icrây-ı hak olmaduğun bildirüb hükmi-i hümâyûnum ricâ itmeğın divân-ı hümâyûnumda görülmek emrim olmağla buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi mezbûru divân-ı hümâyûnuma ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı hümâyûnumda görüle.

168 Nolu Hüküm

Konya Mollâsına ve Beyşehir Kâdîsına hüküm ki sen ki Beyşehir kâdîsının südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Beyşehir sancağında vâki' Beyşehir kazâsının tevâbi'i kadîmesinden Bekri ve Doğancık ve Balyas ve Selçuk ve Çukurağıl ve Çevrekışık(?) ve 'Afşar ma'a Damlu ve Ümranlar ma'a İlyas ve Kızılviran ve Kara Aliler nâm karyeler hilâf-ı inhâ ile İlgun kazâsına ilhâk olunmağla 'avâriz ve nüzül ve teklîf vâki' oldukda Beyşehir kazâsı ahâlîsine ziyâde gadr olduğun bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâsına 'arz itmeğin mevkûfât defterine mürâca'at olundukda zikrolunan karyeler hâneleriyle İlgun'a ilhâk olunuduğu mestûr bulunmağın kadîmi olduğu yere ilhâk olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu babda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel olub dahi zikrolunan karyeler kazâ-i mezbûrun tevâbi'i kadîmesinden olmağla yine teklîflerin Beyşehir kazâsı ahâlîsi ile edâ eyleyüb min ba'd şer' ve kânûna ve kadîmden olugelene muhâlîf kimesneye ta'allül itdirmeyesin.

169 Nolu Hüküm

Hırive(?) Kâdîsına hüküm ki

Boğdan voyvodasının kapu kethüdâsı südde 'arz-ı hâl idüb matbah-ı 'âmirem mühimâtı için her sene vilâyet-i Boğdan'dan irsâl olunan bal ve balmumu bu sene-i mübâreke Hırive(?) kazâsında vâki' yeniçeri tâ'ifesi üzerine serdâr olan Mehmed nâm yeniçeri mu'tâd-ı kadîm üzre zikrolunan bal ve bal mumu Boğdan voyvodasından bittamâm alub kabz eyleyüb lâkin getürüb tamâm teslîm itmeyüb noksân üzre virüb ve mezbûr voyvoda bittamâm edâ ve teslîm eyledüğüne mahallinde nakl-i şer'î itdirüb oltakdirce mezbûr yeniçerinin zimmetine külli mîrî bal ve bal mumu kalduğun ve bu bâbda mezbûr serdâr âsitâneye ahz olunmak bâbında bilfi'il sekbânbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed dâme mecduhu tarafından mektûb virildüğün bildirüb mûcibince 'amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim ve müşârün ileyh tarafından virilen mektûb ve emr-i hümâyûnuma bir ferd ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin.

170 Nolu Hüküm

Yevmü's-sebt

Fi 5 C sene 47

Bosna Beylerbeğisine () kâdîsına hüküm ki sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Kırka sancağında Erdînye(?) kal'asının neferâtı ahâlîlerinden 'azebler ağası Mehmed ve oğlu Erdoğdu nâm kimesneler ba'zı eşkıyâ re'âyâ ve berâyâyâ ziyâde te'addî ve fesâd üzre olduklarından gayrî zu'amâdan Hüseyin zîde kadruhunun ze'âmetinden İstinye(?) sahrâsından vâki' tevâfuk(?) Silişne(?) nâm diğەر Marinkoh/Marinkoç nâm karyeyi zabt itdirüb re'âyâsına dâ'imâ te'addî ve fesâd üzre olub itâ'at-i şer' itmedüklerin bildirüb hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz eyledikleri ecilden mezbûrun fesâd ve şekâveti sâbit olur ise şer'le hakkından gelinmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi şakî-i mezbûru bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve re'âyâ ile berâber ve tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefâtîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre olub mezbûrun fesâd ve şekâvet sâbit ve zâhir olub hakkında gelinmek îcâb ider ise şer'le hakkından gelüb husûs-ı mezbûr için tekrâr eşkâl olunub emr-i âher varmalu eylemeyesin.

171 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Mudanya kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () hüküm ki Süvaverh(?) nâm Yahudi 'arz-ı hâl sunub ticâret tarîkiyle kazâ-i mezbûre varub Mirsiyle(?) nâm karyeye dâhil oldukda Mirafkule(?) ve () nâm zimmîler ile odasının divarını delüp seksen dört gurusunu sirka eyleyüb zulm eyledüklerin bildirüb mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunub ahvâlleri divân-ı hümayûnumda görölmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden divân-ı hümayûnumda şer'le görölmek emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda merkûm zimmîleri âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda şer'le göröle.

172 Nolu Hüküm

Tire Mollâsına ve Aydın Mütessellimine hüküm ki Sarây-ı 'atîk (.....) dârende 'Abdî gelüb bundan akdem fevt olan karındaşı 'Osmân'ın muhâllefâtı irs ile sağır

oğlu Şa'bân'a intikâl idüb dahl olunmak îcâb eylemez iken Aydın ve Saruhan (...) müteveffây-ı mezbûrun oğlu ve vârisi yokdur kıyâsiyle iki yüz guruş alub gadr eylemekle bu dahi vesâyeti nasbiyle(?) te'addi şer'i itmez ise ve tarafından kapucu İbrâhim zîde kadruhuyu vekîl nasb eyledüğün bildirüb şer'le görölüb te'addi şer' mûcibince (...) mezbûrun dahi alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm şerîfimle vardukda ihzâr (...) kılub husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub bilâ 'özü-i şer' on beş yıl mürûr itmiş değil ise hak üzre teftîş ve tefahhus ve ta'allül-i şer'iyeye nazar idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb ba'de's-sübût (...) mezbûrun şer'le müteveccih olan guruşun hükm idüb alıvirüb şer'i şerîfe ve ta'allül-i şer'iyeye muhâlîf kimesneye ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin.

173 Nolu Hüküm

Üsküdar Mollâsına ve Kocaili Beyine ve İznikmid Kâdîsına hüküm ki Fayas(?) nâhiyesi zımmîlerinden İshad ve Nikola nâm zımmîler 'arz-ı hâl sunub Yuvacı Ali nâm kimesne ile () ve () nâm zımmîler nâhiye-i mezbûreden Andriye nâm zımmî 'âsi(?) olmuş diyü hilâf şer' bunların elli bin akçe ile beş re's sığırların fuzûlen alub zulm eyleyüb hâlîya merkûm zımmî siyânet olub oltakdirce kendülere ziyâde gadr olduğun bildirüb şer'le icrây-ı hakk olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediklerin ecilden mahâllinde icrây-ı hakk olmak mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda ihzâr (.....) husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub şer'le müteveccih eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıviresin şöyle ki mahallinde ihkâk-ı hakk mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eyleyüb bu husûs için bir dahi emrim varmalu itmeyesin.

174 Nolu Hüküm

İznikmid kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre sâkinlerinden İbrâhim nâm kimesne dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb girü kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Hüseyin nâm

kimesne hırsuz ve eşkıyâdan olub bunun (...) iken bir çift kara (...) öküzün sirka idüb bundan akdem ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi mezbûru divân-ı hümayûnuma irsâl eylesin ki geldikde murâfa‘a-i şer’ olalar.

175 Nolu Hüküm

Anadolu Beylerbeğisine ve Hâl kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi’ Gömce nâm karye sâkinlerinden Fermân ve Mîrza ve Mahmûd nâm kimesneler meclis-i şer’-i şerîfe varub karye-i mezbûre sâkinlerinden olub eşkıyâdan Burak nâm şakî mezbûrların hilâf-ı şer’ fuzûlen birer ve ikişer kat’ tarlaların zabt ve tasarruf eyleyüb ba‘dehu ol tarlalar şer’an girü kendülere hükm olunub hüccet-i şer’iye virilmişken merkûm hevâsına tâbi’ yirmi ve otuz nefer sekbân eşkıyâsı getirüb ehl ve ‘iyâleriyle sâkin oldukları evleri üzerine kondurub on gün meccânen koyun ve kuzuların yedirüb ve her birini kolundan ve ayağından asdırub ve yetmiş seksen gurusların aldurduğundan ma‘âdâ yüzer ve ikişer yüz değnek urub bunun emsâli zulm ve te‘addî ve fesâdının nihâyeti olmaduğın bildirüb şöyle ki merkûm şakînin hakkından gelinmeğe zulmüne takat getüresin perâkende ve perîşân olmaları muhakkak olduğun bildirüb hükmi hümayûnum ricâ eylediklerin ‘arz eyledüğün ecilden sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhysin merkûm Burak nâm şakîyi ele getirüb şer’le teftîş ve tefahhus eyleyüb vech-i meşrûh üzre itdüğü fesâd ve şekâvet mukarrer olmağla şer’an üzerine sâbit olub sicil ü hüccet olduktan sonra merkûm şakîyi hüccetiyle mukayyed ve mahbûs re‘âyâ ile ma‘an âsitâne-i sa‘âdetime göndermen bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü’l-kadrim mûcibince ‘amel idüb dahi merkûm şakîyi beher hâl ele getirüb şer’le teftîş ve tefahhus eyleyüb vech-i meşrûh üzre itdüğü fesâd şer’an sâbit olub sicil ü hüccet olduktan sonra şakîyi mezbûru hüccet ile mukayyed ve mahbûs re‘âyâ ile ma‘an âsitâne-i sa‘âdetime gönderüb emri şerîfime mugâyir vaz’ ve hareketden ihtirâz eylesin şöyle ki ahz u celb sebebi ile merkûm şakî himâye olduğu i‘lâm oluna sonra her biriniz mes’ûl ve mu‘âteb olmanız mukarrer bilesin.

176 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Menteşe sancağına mutasarrıf olan Ahmed dâme ikbâlehuya ve livâ-i mezbûrede vâki' kâdîlara ve sâbika Bozöyük kâdîsı Mehmed ve İçil müderrislerden Mehmed'e hüküm ki zikrolunan kâdîlıkların a'yân ve eşrâfı muhızır gönderüb livâ-i mezbûrede vâki' mukâta'ât-ı hâssa nazırı olan Abdi nazır nâm kimesne kendü hâlînde olmayub re'âyâ ve fukarâyâ dâ'imâ hilâf-ı şer' ve kânûn zulm ve te'addî eyledüğünden ma'âdâ Gölceğiz kazâsında Süleymân nâm kimesnenin altmış gurus ve Bozöyük sâkinlerinden Hâcî Abdülhakimin ve kırk beş gurus ve Fevrik(?) nâm karyeden Hâcî Mustafanın ikiyüz gurus ve Hâcî 'Avs'ın(?) elli 'aded gurus ve Muğla sâkinlerinden Hâcî 'Osmân'ın dörtyüz gurus ve Hâcî ve Mehmed'in yüz gurus hilâf-ı şer' cebren alub ve Milas kasabası sâkinlerinden Kalaycı İsa nâm kimesne-i mezbûrun evi darb u fend idüb hakkında emr-i şerîfim virilmişken itâ'at-i emr-i şer' itmeyüb günden güne bunun emsâli fesâd ve şekâveti ziyâde olub şöyle ki mezbûrun zulm ve te'addîsî re'âyânın üzerlerinde ref' ve def' olunmaz ise perâkende ve perîşân olmak mukarrerdir diyü i'lâm eyleyüb emr-i şerîfim ricâ eyledükleri ecilden sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin nâzır-ı mezbûr Abdiyi getürdüb ahâlîyi vilâyetde tefîş ve tefahhus idüb vech-i meşrûh üzre zulm ve te'addîsî şer'le mukarrer ise üzerine sicil ü hüccet olundukdan sonra hüccetleriyle âsitâne-i sa'âdetime 'arz eylemen emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb husûs-ı mezbûre a'yân-ı vilâyetde tefîş eyleyüb fi'l-vâki' zulm ve te'addîsî mukarrer olub üzerine sübût bulan murâd sicil ü hüccet olmuş ise kendüsü ahz u habs eyleyüb vâki' hâlî âsitâne-i sa'âdetime 'arz eyleyesin.

177 Nolu Hüküm

Brusa Mollâsına hüküm ki Dârende Harun Marun nâm Yahudi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb karındaşı olan Evraham nâm Yahudi Brusa'ya gider iken 'Alvasi(?) ve Armudlu nâm karye kurbunda Ahmed nâm katırcı urub katl eyleyüb ziyâde zulm ve fesâd ve te'addî eyledüğün bildirüb şer'le görülüb icrây-ı hak olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda bu fesâdı iden mezbûru bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görülüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr

itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve ‘adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin ‘arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezâyı şer’-i kavîle ‘amel idüb ba’de’s-sübût bu fesâdı iden mezbûr muhtâc-ı ‘arz olanlardan ise muhkem habs idüb ‘arz eylesin değil ise şer’le hakkında lâzım geleni icrâ idüb şer’-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin hak üzre olub ehl-i fesâda ahz u celb sebebiyle himâyet ve kendü hâlînde olanlara ‘arz ve taarrûz ile ve hilâf-ı şer’-i şerîf zulm ve te’addî olunmakdan begâyet ihtirâz eylesin şöyle bilesin.

178 Nolu Hüküm

İstanbul kâdîsına hüküm ki mahrûse-i İstanbul’da vâki’ çorbacılar (...) südde-i sa’âdetime ‘arz-ı hâl idüb kadîmü’l-eyyâmdan lahneyi bunlar dükkânlarında turş kurub bey’ idegelmişler iken olugelmişe mugâyir istinafcı tâ’ifesi lahneyi turşa kurub dükkânlarında...²⁰⁹

179 Nolu Hüküm

Anadolu Beylerbeğisine ve Alanya kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa’âdetime mektûb gönderüb nevâhî-i ‘Alânya kazâsına tâbî’ Hami nâm karye sâkinlerinden Ahmed ve Veli ve Hüseyin nâm karındaşlar meclis-i şer’-i şerîfe varub bundan akdem babaları Hasan sipâhî bilfi’il ‘Alânya sancağına mutasarrıf olan Davud Hana karz-ı şerîfe yüzer gurus virüb ba’dehu taleb etmek için Seydişehir nâm kasabaya vardukda mîr-i mîrânı mezbûr Bağlıoyuk nâm karyeye götürüb anda katl idüb zulm ve te’addî eyledükden gayrî Sefer Kulu nâm âdemin gönderüb mezbûrların ve civarında ra’iyyetden Mustafa nâm kimesnenin evlerin mühürleyüb zulm ve te’addî eyledüğün bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâsına ‘arz eyledüğün ecilden sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin husûs-ı mezbûru teftîş eyleyüb vâki’ hâlî vukû’u üzre âsitâne-i sa’âdetime ‘arz ve i’lâm eylemen emrim olmuşdur buyurdum () ki vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi husûs-ı mezbûru teftîş ve tefahhus idüb göresin fi’l-vâki’ mîr-i mîrân-ı mezbûrun vech-i meşrûh üzre zulm ve te’addîsi muhakkak ise vâki’ hâlî âsitâne-i sa’âdetime ‘arz ve i’lâm eyleyüb min ba’d emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

²⁰⁹Yarım kalmış, tamamlanmamış bir hüküm.

180 Nolu Hüküm

Bilecik ve Beğşehir ve sâbika Bulakabad kâdîsı olan Mevlânâ Mahmûd ve Beğşehir kazâsında vâki' altıbölük kethüdâlarına hüküm ki Abdurrahman ve Ali nâm kimesneler südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bunların koyunları ve çobanları Musli nâm sipâhînin koyunu ve çobanı ile yürür iken mezbûrun çobanı üç dört çoban ayardub (.....) nâ-ma'lûm olmağla Yarhisar kâdîsı ile Mehmed nâm sipâhî ve karındaşları Ali nâm kimesneler ile yekdîl ve yekcihet olub mîr-i mîrân tarafından bir sahte mektûb peydâ idüb sizin medhaliniz vardır diyü bunları hükm idüb hilâf-ı şer'-i şerîfe 'arz eyleyüb değneği elinde ikrâr itdirüb mezbûrlara Mehmed ve Ali sipâhîler yüz yetmiş gurus Yarhisarı kâdîsı beş bin akçesin alub ziyâde zulm ve te'addî eyledüklerin bildirüb şer'le görülüb hilâf-ı şer' elinde akçesi mezbûrlara sipâhîler ile kâdî-ı mezbûrdan alıvirdikleri bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda ihtisâr dahi kılub bir def'a şer'le görülüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefâtîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda husûs-ı şer'-i kavîle 'amel idüb hilâf-ı şer' alınan akçesin mezbûrlardan hüküm idüb bittamâm alıvirüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin şöyle ki itâ'at-i şer' itmeyüb ta'allül iderler ise isim ve resimleriyle vukû'u üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz eyleyesiz ki itâ'at-i emr-i şer' itmedükleri için sonradan haklarında fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna.

181 Nolu Hüküm

Yanbolu ve Zağra-i Cedîd ve İslimye kâdîlarına hüküm ki (...) Mehmed nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem fevt olan 'Înâyet Girây Hânın âdemlerinden Sefer nâm kimesne (.....) basub yirmi bir baş esîrin ve beş re's atın ve iki kat' raht ve bir zırhın ve altmış gurus alub te'addî itmekle âsitâne-i sa'âdetime ahz olunmak bâbında evâmîr-i şerîfem vârid olmağla mezbûr itâ'at-i emr-i şer' itmedüğü ecilden Zağra-i Cedîd kasabasına tâbî' Kâdî nâm karye sâkinlerinden Fariz nâm kimesne (.....) kefil olduğu sicil ü hüccet olunub cânib-i şer'den birine hüccet-i şer'îye virildüğün bildirüb bunda olan hüccet-i şer'îye mûcibince merkûm Sefer'i kefil-i mezbûre buldurub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunub şer'le görülüb

emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi mezbûr Sefer’i bunda olan hüccet-i şer’iye mûcibince kefil-i merkûma buldurub âsitâne-i sa’âdetime ihzâr eylesiz ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümâyûnumda vüzerây-ı ‘izâmım huzûrlarında şer’le görüle.

182 Nolu Hüküm

İstanbul ve Galâta ve Üsküdar kâdîlarına hüküm ki bu Lahone/Lenhovse(?) ve Anton ve İstimâr ve Yorgi ve Simo nâm zımmîler südde-i sa’âdetime ‘arz-ı hâl sunub bunlar her sene hâssa kayıklar mühimmâtı için her biri ikişer buçuk kantarton yağı virüb ol mukâbelede ‘avârız-ı divâniye ve kürekçi ve voyvoda ve (.....) kazma ve subaşılar ve ‘asesbaşılar ve muhtesib ve nişâncılar ve ‘acemî oğlanı ve ordu ve şerbetçi(?) ve (...) resm-i (...) akçesi ve (.....) için (.....) hamr eminleri hamr ve tulum hakkı taleb eylemeyüb (...) zikrolunan ton yağı her biri hâssa bostancıbaşıya bittamâm virüb ellerine temessük alalar tekâlif-i mezbûrenin küllîsinden mu’âf ve müsellemler olub olvecihle dahl ve rencîde olunmayalar diyü mâlîye tarafından berât-ı şerîfim virilmeğin ellerinde olan berât-ı şerîfime mugâyir (.....) ba’zı ehl-i ‘örf tâ’ifesi tekâlif-i mezbûre ile dahl ve rencîdeden hâlî olmamağla ‘uhdemize edâsı lâzım gelen yağı virüb edâ eylediklerinde sonra olvecihle bunları kimesneye dahl itdirilmemek bâbında mâlîye tarafından evâmîr-i şerîfem virildiğin bildirüb mûcibince ‘amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda mâlîye tarafından virilen berât-ı şerîf ve emr-i hümâyûnum mûcibince ‘amel idüb hilâfına rızâ ve cevâz göstermeyüb bunları kimesneye rencîde ve remîde itdirmeyesin şöyle bilesin.

183 Nolu Hüküm

Bolu Pâşâsına ve Bolu Kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa’âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûr sâkinlerinden olub şirret ü şikâ ile meşhûr divâne Hasan nâm şakî re’âyânın hilâf-ı şer’ külli akçelerin alub zulm ve te’addî üzre olduğun bundan akdem re’âyâ tâ’ifesi i’lâm eylediklerin şer’le görülüb ashâb-ı hukûkun teveccüh eyleyen hakların alıvirilüb ihkâk-ı hakk olmak için emr-i şerîfim virilmekle mezbûr şakî şer’i şerîfe da’vet olundukda aslâ itâ’ati şer’ itmedüğün ‘arz eyledüğün bildirüb sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin mezbûru ahz u habs idüb re’âyânın

hakların şer'le alıvirdikden sonra ahvâlleri vukû'u üzre âsitâne-i sa'âdetime 'arz eylemen emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûru her kande ise ele götürüb ahz u habs eyleyüb re'âyânın şer'le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb ashâbına bî-kusûr alıvirdikden sonra vâki' hâlî vukû'u üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz eylesin.

184 Nolu Hüküm

Beğşehir Kanar ve Tırhâlâ Beyine hüküm ki iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Veli Kethüdâ zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Beğşehir sâkinlerinden şeyhzâde Mustafa nâm kimesne zimmetinde hakkı olub elinde hüccet-i şer'iyesi olduğun bildirüb şer'le görölüb mûcibince 'amel olunub hakkı alıvirilmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve bunun vekîli ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve hüccet-i şer'iyesine nazar idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâyı şer'-i kavîle 'amel idüb dahi ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakkın her ne ise teveccüh iden mezbûrdan hükm idüb mûmâ ileyhın vekîline bî-kusûr alıviresin virmekden ta'allül ve 'inâd ider ise muhkem ahz eyleyüb mebâşir-i mezbûre koşub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesiz gelüb divân-ı hümâyûnumda ahvâlleri şer'le görölüb ihkâk-ı hakk oluna husûs-ı mezbûre ziyâde mukayyed olub ihmâl ve müsaheleden begâyet ihtirâz eylesiz şöyle bilesiz.

185 Nolu Hüküm

Adana Tuzla kâdîsı Mevlânâ Mustafa'ya ve Hal kâdîsı Mevlânâ Osmân'a hüküm ki (...) 'ulemâ ve sulehâ fukarâsı südde-i sa'âdetime muhzır gönderüb hâlâ kâdîları olan Hayki Beğli(?) (...) nâm kâdî geçen sene fermân olunan araba cem'inde araba başına re'âyâdan onar bin akçe ve kendü için râh-ı beher hâne den yüz kırk beş akçe alub varub teslîm idüb hidmetin edâ idüb gelen arabalardan benim âsitânedan ziyâde harcım gitdi diyü her bir arabadan otuzar gurus alub ve bî-namâz teftîşi nâmına her karyeden bin beşer yüz ve ikişer bin akçe alub ve içlerinden biri fevt oldukda cümlesi muhâllefâtı bin akçe itmez iken yetmiş seksen bin akçeden ziyâde resm-i kâsımet(?)

alub ve hüccet lâzım değil iken (...) hüccet viririm diyü beş yüz ve biner akçe alub ve izin nâmına üçer ve dörder yüz akçe alub ve mîri ve mîrî 'aliyyeden(?) biner ve ikişer bin akçe alınmış da'vay-ı fasl itmeyüb bunun emsâli fukarâdan şer'-i zulm ve te'addîsinin nihâyet olmayub mezbûr kâdînin fukarâda hilâf-ı şer' alduğu akçe yine ashâbına alıvirilmek bâbında 'inâyet ricâ eyledükleri ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr kâdîyı meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve da'vây-ı ta'yîn-i mâl eyleyen ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayan husûsların tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub ashâb-ı hukûkun şer'le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıvirildikten sonra eyyâm-ı 'adâlet-i encâmdan re'âyâyâ bir vecihle hükm olunduğuna kat'â rızây-ı şerîfim yokdur mezbûr kâdîya muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesin ki bî-namâz teftîşi ve sâ'ir bahâne ile re'âyânın hilâf-ı şer'-i şerîf bir akçe ve bir habbelerin almaya ve aldirmayub re'âyâyâ bir vecihle zulm ve te'addî itmeye ve itdirmeyüb men' ve def' eylesesin ve bilcümle (.....) eyyâm-ı sa'âdetimden (.....) olmamaları iktîzay-ı murâd-ı hümayûnumdur ana göre re'âyâyı zulme (...) iden gereği gibi himâyet ve sıyânet eyleyüb kimesneye rencîde ve remîde itdirmeyüb min ba'd şer'-i şerîfe muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

186 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Tırnovi kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () zîdet fazâ'iluhuya ve Niğbolu Mütesellimine hüküm ki Tırnovi kazâsı sâkinlerinden Dârende Mustafa nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb bunun babası ve karındaşı Ahmed Çavuş nâm şakî ile İstanbul'a gelürler iken Kirok nâm mahalde şakî-i mezbûr bunun babasını ve karındaşını katl eyleyüb su'âl olundukda ben bilmem diyü inkâr eyleyüb ziyâde gadr olduğun bildirüb husûs-ı mezbûr mahallinde şer'le görölüb icrây-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğün ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda mezbûru şer'i şerîfe ihzâr ve gayb ider ise şer'le buldurması lâzım gelenlere buldurdub getürdüb da'vâyı hak ve ta'yîn-i hadd eyleyen husemâ ile berâber idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub bilâ 'özü-i şer' on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin kazıyye 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezâyı şer'-i kavîle 'amel idüb ashâb-ı hukûkun

şer'le müteveccih olan hakkını ba'de's-sübût hükm idüb alıvirildikten sonra vech-i meşrûh üzre itdüğü fesâd şer'an sâbit olub hüccet-i şer'ie virildikten sonra bu fesâdı iden muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs eyleyüb sübût bulan murâdın sûret-i sicileriyle yazub 'arz eylesin değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eylesin hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf kimesneye iş itdirmeyesin.

187 Nolu Hüküm

Yevmü'l-hamse

Fi gurre-i B sene 47

Silistre kâdîsına hüküm ki Ümmühan nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb mezbûrenin zevcî olan Ahmed nâm kimesne bunu tatlık eyledikde zimmetinde kırk bin akçe mehr-i müeccele kalub hâlîya taleb eyledikde virmekden ta'allül ve 'inâd eyledüğün bildirüb şer'le görülüb zuhûr iden hakkın ol cânibde virmekde ta'allül ider ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru şer'-i şerîfe ihzâr ve bununla berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görülüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftiş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb vech-i meşrûh üzre olan hakkı her ne ise ba'de's-sübût hükm-i şer'le teveccüh iden mezbûrede hüküm idüb bî-kusûr alıvirüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf ta'allül itdirmeyüb ol cânibde icrây-ı hak olunmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda vüzerây-ı 'izâmım ve kâdî'askerlerim huzûrlarında şer'le görülüb ihkâk-ı hakk oluna.

188 Nolu Hüküm

Edirne Mollâsına ve Cisir-i Mustafa Pâşâ kâdîsına hüküm ki meşâ'-ı kirâmdan kıdvetü's-sülehâ (...) Şeyh Mehmed zîde salâh südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb mütevaffâ evliyâ Sinan Pâşânın evlâdından olub evkâfının tevliyeti evlâd-ı meşrûta olub ve mezbûr evlâddan olmağla şart-ı evkâf mûcibince mutasarrıf iken üçüncü solaklardan Osmân Murâd nâm kimesne ben 'atîka evlâdım sen evlâd değilsin fuzûlî zabt idüb ve ba'zı kimesnelere isnâd itmekle icrây-ı hakk mümkün olmaduğun bildirüb divân-ı hümayûnumda görülmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin temessükleriyle divân-ı hümayûnuma olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır

olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfîlû'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru temessükleriyle âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda vüzerây-ı 'izâmım ve kâdî'askerlerim huzûrlarında görölüb ihkâk-ı hak eyleyeler hak üzre olub husûs-ı mezbûr için tekrâr emrim varmalu eylemeyesin.

189 Nolu Hüküm

Sarıgöl ve Eğribucak kâdîlarına ki Musa ve Bayram nâm kimesneler 'arz-ı hâl idüb Sarıgöl kazâsına tâbi' Hâcî İsalâr nâm karye sâkinlerinden Zülfikâr nâm kimesne (...) ve şakî ve ehl-i fesâd olmağla bunların (...) ve merkebi ve sâ'ir hayvanların sirka eyleyüb zulm te'addî eyledükden gayrî ve (...) tüccâr tâ'ifesin rencîde ve esbâbların sirka idüb ziyâde fesâd ve te'addî üzre oldukların ve mezbûrların vech-i meşrûh üzre itdükleri şer'an sâbit olub hüccet-i şer'îye virildüğün bidirüb mûcibince şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın buyurdum ki hükm-i şerîfimle varduklarında bunları iden mezbûru mahal-i şer'e ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olub ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların alıvirildikden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs olub 'arz eylesin değilse ise şer'le haklarından lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

190 Nolu Hüküm

Eğriboz sancağına mutasarrıf olan ve Atina ve () kâdîlarına hüküm sen ki Atina kâdîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb ebnâ-i sipâhîden Mustafa nâm sipâhî bundan akdem Atina kazâsı re'âyâsının bedel-i nüzûllerin cem' ve tahsîl için Atina kazâsına varub ba'dehu kalkub mîri hazine ile (...) gider iken sâbika serdâr Salih Çavuş oğlu Mustafa nâm şakî oğulları ve karındaşları ile sabah nâmazında (...) dimekle ma'rûf mevki'den âlât-ı harb ile yolun basub ve nefer ademlerin katl olan beş nefer ademlerin dahi mecrûh idüb mîri hazîneden iki bin riyâl gurus nehîb ve gâret idüb bunun emsâli zulm ve te'addîlerinin nihâyeti olduğun bidirüb mezbûr

şakîler bi-eyyi vech-i kân ahz olunub gâret olunan akçe ve sâ'ir esbâb ve erzâkı alıvirüb icrây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim virmek ricâsına 'arz eyledüğün ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr şakîleri muhkem ahz ve meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr idüb gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise hak üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb dahi ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı 'arz olanlardan ise üzerine sübût murâdı sicil ü hüccet idüb hüccetleri mûcibince yazub 'arz eylesin ki sonradan haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna.

191 Nolu Hüküm

Küre ve () kâdîlarına ve olcânibde yeniçeri serdârına hüküm ki Receb nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb bundan akdem bunun babası Kurd nâm kimesne fevt olub Küre kazâsında vâki' emlâk ve yerleri 'irs-i şer'le buna intikâl itmiş iken İbrâhim nâm yeniçeri fuzûlen zabt idüb ziyâde zulm ve gadr eyledükde mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında bilfi'il sekbân başı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mükârim Hasan dâme mecduhu tarafından mühürlü mektûb gönderüb mûcibince emr-i şerîfim ricâ itmeğin emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru mûmâ ileyh tarafından virilen mektûb mûcibince âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin.

192 Nolu Hüküm

Eğriboz Beyine ve kâdîsına ve Livadya kâdîsına hüküm ki Livadya sâkinlerinden Aişe nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb mezbûrenin babası İbrâhim ve karındaşı Hüseyin ve zevci Memi nâm kimesnelerde irsle intikâl iden hisse-i şayi'asın diğer karındaşı Hüseyin nâm kimesne ahz ve kabz eylemekle aralarına maslahat(?) tavassut idüb mezbûre Aişe'ye bir kıt'a bağçe ve iki çiftlik ve dört dönüm bağ ve seksen bin nakid akçe virilmek üzre cânibleri ıslâh itmiş iken karındaşı mezbûr Hasan rücu' itmekle tekrâr ahvâlleri şer'le görölüb sulh olunub

kat'-i nizâ' olundukdan sonra mezbûr Hasan fevt olmağla oğlu Hâlîl dahi sulh-ı mezbûru bozmak istedikde anınla dahi sulh olmuş iken (...) Mehmed ve mezbûr oğlu Mahmûd nâm kimesneler mücerred ahz u celb için mezbûr Hâlîl'i tahrik ve izlâl idüb mukaddemâ iki def'a olan sulhu bozmak isteyüb dâ'imâ te'addî ve rencide itmekden hâlî olmadukların bildirüb mezbûrlar âsitâne-i ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın ihzâr olunmaların emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrları âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin.

193 Nolu Hüküm

Anadolu Beylerbeğisine ve Coyran(?) ve Yalvaç ve () ve kâdîlarına hüküm ki siz ki Coyran ve Yalvaç kâdîlarısız südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Coyran kazâsı ahâlîsi meclis-i şer'-i şerîfe varub devr(?) memnû' iken nazırları olan Boşnak Mustafa nâm kimesne üzerlerine dûra/devre çıkub lâzım gelen hukûk ve resimlerin bittamâm cem' ve tahsîl eyledükden sonra tekrâr üzerinizde bennâk vardır diyü benim re'âyâmı ahz u habs itmekle re'âyâ tâ'ifesi dahi zulmü def' ve ref' olmak için mukaddemâ virilen emr-i şerîfim mûcibince bi'l-fî'il Coyran kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed zîde fazluhu mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe da'vet eyleyüb emr-i şerîfim muvâcehesinde firâr eyledüğün şütûm-i galîza ile şetm eyledükden gayrî hançer çıkarub katl kasdına Mevlânây-ı mezbûrun üzerine hücum ve birkaç re'âyâmı derzencir eyleyüb âher karyeye götürüb bunun emsâli zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmaduğın bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledüklerini 'arz eyledüğünüz ecilden mezbûr kâdî üzerine hançer çıkarub icrây-ı hak mümkün olmamağın sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâileyhsin mezbûru ahz idüb hilâf-ı defter re'âyânın ziyâde alduğu hakları her ne ise şer'le girü alıvirdikden sonra vâki' hâlî âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eylesin ki sonradan fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve re'âyâ ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayan husûsların tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub hilâf-ı defter ziyâde alduğu hakları her ne ise ba'de's-sübût hükm idüb girü bî-kusûr alıvirdikden sonra itdüğü zulm ve te'addî

vukû'u üzre yazub 'arz eyleyesin ki sonradan hakkında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

194 Nolu Hüküm

Anadolu Beylerbeğisine ve Uşak kâdısına hüküm ki sen ki kâdısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb havâs-ı hümâyûndan kazâ-i mezbûrede vâki' Ferhâd Bey ve Sungur Bey re'âyâsından olub Kırkyılan ve Bekçi ve İshaklı nam karyeler re'âyâsı meclis-i şer'-i şerîfe varub bilfi'il emin ve nazırları olan Topal Osmân nâm sipâhî ile altmış nefer atlu ile üzerlerine gelüb katl ve meccânen yem ve yemeklerin ve kuzuların alduğundan gayrî resm-i bennâk diyü ikişer yüz otuzar akçe evlülerinden ve yüz on beş akçe mücerred diyü beş ve altı yaşında oğullarından ve şer'an üzerine bir cürm sâdır olmayan fukarânın dörder bin akçe cerimelerin alub hilâf-ı şer' ve kânûn zulmünün nihâyeti olmamağla bundan akdem virilen emr-i şerîfim mûcibince meclis-i şer'e varduklarında mezbûr asla itâ'at-i şer' itmeyüb üç dört gün (...) ehl ü 'ıyâl üzerinde oturub müslimânların 'ırzına müte'allık nice nâmeşrû' kasdlar idüb bir vecihle men'i mümkün olmayub bunun emsâli zulmü hadden (...) olmağın re'âyâ mezbûrun şerrinden 'âciz ve fûrûmânde kalub perâkende ve perîşân olmaları muhakkak olduğun bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüklerin 'arz eyledüğü ecilden hilâf şer' aldığı hakları girü alıvirildikten sonra merkûmu habs eyleyüb vâki' hâlî vukû'u üzre âsitâne-i sa'âdetime 'arz eylemeniz emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile beraber idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmayan husûsların tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb ashâb-ı hukûkun şer'le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb alıvirdikten sonra mezbûru habs eyleyüb vâki' hâlî vukû'u üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eyleyesin.

195 Nolu Hüküm

Şâm-ı şerîf Beylerbeğisine ve kâdısına ve Defterdârına hüküm ki Şâm-ı şerîf kal'asının hisâr erleri südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub feth-i hakânîden berü her

sene râh-ı hacc-ı şerîfde vâki' kılâ'ın ve tarîk-i mezbûrun muhâfazası hidmetinde on dört nefer hisâr erleri ve on iki nefer topçu ve iki nefer cebeci ve altı nefer arabacı ve bir nefer (...) ta'yîn olunub ve hidmet-i mezbûreye me'mûr olan ne vecihle otuz altı neferin her bir böyle birer refâtâr güzîde deve ve ayrılı geldüğü defterde mestûr ve mukayyed olub mezbûrlardan zikrolunan kılâ'ın ve râh-ı mezbûru hıfz ve hırâset ve edây-ı hidmet itmeleriyle her sene ta'yîn olunan develeri Şâm hazînesinden virildükden gayrî mahsûs cebehâne için dahi beş mahâr deve ta'yîn olunmuş iken birkaç seneden berü yeniçeri kâtibi ve mukâbelecî hâlîfesi ve yeniçerilerin baş çavuş ve serdârları defter mûcibince kadîmden ta'yîn olunan develerin tamâm vormeyüb noksân üzre vormeleriyle tevâbi'-i mezbûrenin ba'zısı merkebe binüb ve ba'zısı piyâde gitmekle külli zahmet ve meşakkat çeküb gadre ve hayf olduğun bildirüb üslûb-ı sâbık üzre her sene Şâm hazînesinden otuz altı neferin her birine defter mûcibince birer mahâr develeri ve cebehâne için beş mahâr deve bittamâm virilüb min ba'd yeniçeri kâtibi ve mukâbelecî hâlîfesi ve baş çavuş ve serdârları kat'â dahl ve taarrûz itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledükleri ecilden kadîmden virilü gelen develeri virilüb kimesneye müdâhale itdirilmemek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi zikrolunan otuz altı nefer (...) kadîm üzre birer mahâr develeri ve cebehâne için beş mahâr deve her sene Şâm-ı şerîf hazînesinde bittamâm virilüb min ba'd noksân virilmeyüb emr-i şerîfim ve kadîmden olugelene mugâyir mezbûrları dahl eylemeyesiz memnû' olmayanları yazub bildiresin.

196 Nolu Hüküm

Ayaş kâdîsı ve Tuhre(?) kazâsında munfasıl Seyyid Hüseyin ile mütevaffâ Ayaş kâdîsı olan Seyyid Abdurrahim'e Ayaş kazâsına tâbi' Kıraçviran nâm karye ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bunların karyeleri kurbunda vâki' resimli kadîmden mahsûs ve müstakil yaylaklarında olugelmişe mugâyir Gürül nâm karye ahâlîsi odun kat' idüb te'addî eyledüklerinde şer'le görüldüğün zikrolunan yaylak bunların kadîmden odunda kat' idegeldükleri müstakil yaylakları olduğu şer'an sâbit ve zâhir olmağla merkûm karye ahâlîsi mu'ârizasız men' olunub hüccet-i şer'iyeye virilüb ve bu makûle bir def'a şer'le fasl olunan da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû' iken karye-i mezbûr ahâlîsi memnû' olmayub te'addî eyledükden hâlî olmadukların

ve bu bâbda fetvâları olduğun bildirüb anlarda olan hüccet-i şer'îye ve fetvây-ı şerîfe mûcibince 'amel olunub men' ve def' olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin tekrâr nizâ' iderler ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre mukayyed ve bu bâbda olan fetvâ ve hüccet-i şer'îyelerine nazar idüb göresin fetvây-ı şerîfe da'vâları ile muvâfık olub ve fî'l-vâki' mukaddemâ şer'le görüldükde mezbûr Gürül nâm karye ahâlîsi kadîmden bunlar ile ma'an odun kat' idegeldükleri mesa'-ı yaylakları olmayub fî'l-vâki' bunların mahsûs ve müstakil odunun kat' idegeldükleri mahsûs ve müstakil yaylakları olduğu şer'an sâbit ve zâhir ve sicil olunub hüccet-i şer'îye virilüb ve ol hüccetin vusûlü muvâfık-ı şer' olub 'alâ vechi's-sahîh sâbit oldukdan sonra ana mugâyir dahl ve müzâyaka virdükleri vâki' ise bu makûle bir def'a şer'le görölüb fasl olunan da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû'dur men' ve def' idüb memnû' olmazlar ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eyleyesin.

197 Nolu Hüküm

Edirne kâdisına hüküm ki sâbıkâ (...)başı olan dârende-i fermân-ı vâcibü'l-iz'ân kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mahmûd zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunun 'atikasından Handan nâm kimesneyi 'Arablar nâm karyede mecrûhen maktûl bulunub kâtil ma'lûm olmamağla karye-i mezbûre ahâlîsinden dîn ü kıyâme lâzım geldiğüne şeyhü'l-islâmdan fetvây-ı şerîfesi olduğun bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda ihzâr dahi kılub husûs-ı mezbûr bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefâtîş ve tefahhus ve fetvâsına nazar idüb göresin 'arz olunduğu üzre fetvâsı da'vâsına muvâfık ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîm ve fetvây-ı şerîfe mûcibince 'amel idüb hilâfına rızâ ve cevâz göstermeyüb husûs-ı mezbûr için tekrâr emrim varmalu eylemeyesin.

198 Nolu Hüküm

Adana Beğlerbeyisine ve 'Alâiye ve Tarsus ve Sis sancaklarına zikrolunan eyâlet ve sancaklarda vâki' olan kâdîlara hüküm ki emîrû'l-ümerâi'l-kirâm İçil sancağına bervech-i arpalık mutasarrıf olan İbrâhim dâme ikbâlehu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb İçil sancağında vâki' Karataş ve kadılığının(?) re'âyâsı 'umûmen tûfeng ve

alât-ı harble gezüb suhtedâna mülhak olmağla birisinin şer'le da'vâsı olub ihzârı için hâkim tarafından âdem vardukda alât-ı harb ile üzerine gelüb katl eyleyüb ve mukaddemâ livâ-i mezbûre mutasarrıf olan Mustafa Pâşâ edâmallahu te'alâ iclâlehuya olmakûle şekâvet üzre olunub ahz eylemek için âdem gönderdükde katl itmek isteyüb asla itâ'at-i şer'-i şerîf itmediklerinden gayrî âsitâne-i sa'âdetimden nasb olunan kâdîyı katl kasdında olub kendüler bir şakî suhteyi kâdî nasb eyleyüb ve orduy-ı hümâyûnum tarafından emr-i şerîfle bir teklîf fermân olundukda virmeyüb şöyle ki bu makûle şakîlerin haklarından gelinmek şekâvetlerini def' olunmağa zamân-ı karibde 'isyân ve tuğyân üzre olmaları muhakkak olduğun bildirüb ele getirülmesi mühimm olan şakîler her kande bulunur ise ele getirülüb haklarında gelinmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâsına 'arz eyledüğü ecilden mu'în-i eşkıyâ olub itâ'at itmeyenlerin şer'le haklarından lâzım gelen icrâ olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi olmakûle itâ'at-i şer' itmeyüb fesâd ve şekâvet olub mu'în-i eşkıyâ olan her kangınızın taht-ı kazâsında bulunur ise ele getirüb şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüb min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin ammâ hakk üzre olub ahz u celb sebebiyle ehl-i fesâda himâyet ve 'arz ve taarrûz ile kendü hâlinde olanlara hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addî olunduğu begâyet hazer idüb câdde-i hakkdan 'adûl ve inhirâf itdirmeyesin.

199/200 Nolu Hüküm²¹⁰

Yenice-i Karasu kâdîsına ve kethüdâ yerine hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Yenice-i Karasu muzâfâtından Beltanlı/Belkanlu(?) nâm karye sâkinlerinden olub bundan esbak mecrûhen fevt olan Nurullah bin Mehmed katîlin veresesinden vâlidesi Hanife ve sulbü karındaşları Ali ve Abdullah nâm kimesneler meclis-i şerîfe varub maktûl mezbûrun cürm ve günahı yoğuken karye-i mezbûre ahâlîsi katl idüb te'addî itmekle cânib-i şer'-i şerîfden âdem ve mürâsele gönderilüb da'vet olundukda itâ'at-i şer' itmeyüb mücerred kendüleri cürmden halâs olmak için hakkımızda nice iftirâ iderler ahvâlimizi i'lâm idüver diyü 'arz-ı iltimas eyledükleri ecilden mahallinde şer'le görölüb her kimin üzerinde murâd

²¹⁰ 199 ve 200 nolu hükümler birbirinin devamı olup, devam eden sayfadan geri kalan hükmün yarısına 200 numarası sehven verilmiştir. Arapça rakamlar ile yapılan numaralandırmada böyle bir yanlışlık yoktur.

sâbit olur ise aslî ve kühü ile 'arz olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince husûs-ı mezbûru mahallinde tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu olub her kimin üzerine murâd sâbit olur ise muhkem habs eyleyüb sûret-i sicilleri ile yazub eylesin ki sonradan emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise ana göre 'amel oluna.

201 Nolu Hüküm

Avlonya sancağibeyi ve Askarapar(?) ve Depedelen ve Belğirad ve Avlonya kâdîlarına hüküm Depedelen kazâsında Ulak nâm karye sâkinlerinden olub zühd ü fakûl ile mu'arref Sûfî Mehmed nâm kimesne gelüb bu kendü hâlînde olub hilâf-ı şer' kimesneye zulm ve te'addîsî yoğuken bundan akdem livâ-i mezbûre mutasarrîf olan Mahmûd dâme izzuhunun oğlu Ali nâm kimesne (.....) nice şekâvetiyle meşhûr dört yüz mikdârı eşkıyâ ile mezbûrun evin basub bin iki yüz re's koyun ve beş yüz altun ve iki yüz gurus ve elli çift emânet vaz' olunmuş sim küpe ve ba'zı esbâb ve erzâkın nehîb-i gâret ve hasâret idüb ziyâde zulm itdüklerinden gayrî sâ'ir ahâlî karyenin dahi evlerin basub emvâl ve erzâkın nehîb-i gâret idüb ziyâde zulm ve fesâd eylediklerin bildirüb mahallinde şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim mûcibince 'amel idüb dahi bu fesâdı iden mezbûrları bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb vech-i meşrûh üzre gâret olunan emvâl ve erzâkı her ne ise ba'de's-sübût şer'le teveccüh iden mezbûrlardan hükm idüb bî-kusûr alıvirdikden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb üzerlerine sübût bulan murâdın sûret-i sicilleriyle vukû'u üzre yazub 'arz eylesin değiller ise şer'le buldurması lâzım olanlara haklarında lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin ahz u habs sebebiyle ehl-i fesâda himâyet-i 'arz ve ta'allül ile kendü hâllerinde olanlara hilâf-ı şer' zulm ve te'addî olunmakdan begâyet ihtirâz eylesin.

202 Nolu Hüküm

Gümilcine Kâdîsına hüküm ki erbâb-ı tımârdan Mahmûd südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu Aricâk Şahi nâm karye toprağında vâki' Kûp köyü(?) dimekle ma'rûf (...) husûsunda Hâcî Kurt(?) mültezimi olan Kara Yeniçeri(?) oğlu Mehmed ve Korucu oğlu Ali nâm kimesneler nizâ' idüb bu sene (...) mezbûrun hâsıl olan mahsûlu olub lâkin divân-ı hümayûnumda zikrolunan (...) mürâfa'adan kendüsü hükm olunmağın hilâf-ı şer' alınan mahsûlu alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve tamâm-ı hak ve 'adl üzre tefâtîş ve tefahhus idüb göresin hilâf-ı şer'-i şerîf ne mikdâr mahsûl alınmış ise ba'de's-sübût hükm idüb alıvirüb şer'-i şerîf ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye ta'allül ve 'inâd itdirmeyüb husûs-ı mezbûr içün tekrâr emr-i âher varmalu eylemeyesin.

203 Nolu Hüküm

Güzelcehisâr kâdîsına ve Aydîn mütesellimine mahrûse-i İstanbul sâkinlerinden Sâ'ime nâm Hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb mahrûse-i mezbûrede vâki' Lanika(?) mahallesi sâkinlerinden Mehmed nâm kimesneye mudârebe tarîkiyle otuz altı guruş altun ve () riyâl guruş ve def'a on iki guruş virüb henüz edâ itmedîn olcânibe firâr eyledüğün bildirüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğın ihzâr olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru asitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda şer'le görüle.

204 Nolu Hüküm

Vize Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ahmed südde-i sa'âdetime gelüb bundan akdem Râzîye nâm hatun ile Emîr Mehmed ve Kâsım Beyin oğlu diğer Mehmed nâm kimesneler fuzûlen bunun kebir evin ile bostanlığın zabt idüb lâkin olcânibde icrây-ı hakk olunmak mümkün olmamağla ahvâlleri divân-ı hümayûnumda görölüb icrây-ı hakk olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûrları âsitâne-i

sa'âdetime ihzâr eylesesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda ahvâlleri şer'le görölüb icrây-ı hakk oluna.

205 Nolu Hüküm

Yevmü'l-ehad

Fî 11 B sene 1047

Delvine ve İlbasân ve Ohri ve Selânîk sancaklarına ve zikrolunan sancaklarda ve Pâşâ sancağında vâki' olan kâdîlara hüküm ki bundan akdem etrâf ve eknâfda evâmîr-i şerîfim gönderilüb min ba'd dühân eklemeyüb ve bey' ve şerâ olunmayub ve kimesne dühân içmemek bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla tenbîh-i hümayûnum olmuş idi lâkin ba'zı kimesneler itâ'at-i emr itmeyüb taht-ı kazânızda dühân zirâ'at olunub isti'mâl olunduğu sem'-i hümayûnuma ilkâ olunmağın her biriniz mes'ûl ve mu'âteb olmuşsuzdur buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre her biriniz dikkât ve ihtimâm idüb göresiz şöyle ki mukaddemâ dühân virilen evâmîr-i şerîfime muhâlîf dühân zirâ'at olunub ve isti'mâl eyledükleri (...) ve 'adûl ile sâbit ve zâhir olub hüccet-i şer'îye virilüb şer'le haklarından gelinmek üzere olanların şer'le haklarından gelesin ammâ şöyle ki bu bahâne ile kimesneden akçe alına akçenin asla amân ve zamân virmeyüb hakkından gelinmeği mukarrer bilesiz ve siz ki kâdîlarımsız bu bâbda dühân bahenesiyle bir kimesneden akçe alına ve hilâf-ı vâki' isnâd olunmakla te'addî oluna ne makûle akçe alındı yazub 'arz eylesesiz ki 'azl ile iktifâ olunmayub sizin dahi hakkınızdan gelinmeği mukarrer bilesiz.

206 Nolu Hüküm

Kocaili Beyine ve sâbıkâ Bolu kâdîsı olub İznîk'de sâkin Musli'ye hüküm ki sen ki Kocaili Beyisin südde-i sa'âdetime mektûb hâlîfya İznîk kâdîsı olan () kendü hâlînde olmayub dâ'imâ re'âyâ ve berâyâyâ zulm ve te'addî üzere olduğundan gayrî her kande eşkiyâ var ise fi'il ve zuhr olub ve kazâ-i mezbûrede vâki' kurânın cürm (...) kendüsü olub erbâb-ı tımâra ve subaşıllara müdâhale itdirüb ve nefsi-i İznîk'de zuhûr iden eşkiyânın ahzine mâni' olub cerimeleri alub salıvirüb ruhsat virmekle re'âyâ ve berâyâyâ ziyâde muzırlar ve ahvâlleri mükedder olmağın şer'le görölüb re'âyânın üzerlerinde def'-i zulm olmak ve ehl-i fesâdın şer'le haklarında lâzım geleni icrâ

olmak bâbında emr-i şerîfim ricâsına 'arz eyledüğün ecilden şer'le görölüb icrây-ı hakk emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre evkât-ı vecihle mukayyed ve hakk üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise eyyâm-ı 'adâlet-i encâmda re'âyâ ve berâyâyâ zulm ve te'addî kat'â rızây-ı hümâyûnum yokdur kâdî-ı mezbûre muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki min ba'd kendü hâlînde olub 'umûr-ı şer'iyeden gayrî husûslara karışmaya ve ehl-i fesâda meyl olub himâyet ve sıyânet üzre olmaya ve ehl-i tımârın ve subaşılârin defterinde mukayyed cûrm-i sıyânetlerine ta'arruz eylemeye mukayyed olub girü vech-i meşrûh üzre te'addî üzre olur ise itâ'at vukû'u üzre yazub bildüresin ki itâ'at-i emr-i hümâyûnum itmedüğü için hakkında ne vecihle emr-i şerîfim sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna.

207 Nolu Hüküm

Sâbıkâ () kâdîsı olub Mihâlîç kazâsına mutasarrıf olan () zîdet fazâ'iluhuya hüküm ki saray-ı 'âmirem kethüdâsı olan Ahmed dâme izzuhu sütte-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Mehmed nâm sipâhî bundan akdem Rum Mehmed nâm şakînin kethüdâsı olub hâlîya Mihâlîç kazâsında kethüdâ eri olmağla mûmâ ileyhın karındaşının çiftliğin basub ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eyledüğün ve bu bâbda mabeynler ağası olan iftîhârü'l-emâcid ve'l-ekârim () dâme mecduhu tarafından mektûb virildiğin bildirüb mûcibince 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediğin buyurdum ki vusûl () buldukda bu bâbda mûmâ ileyh tarafından virilen mektûb mûcibince mezbûr sipâhîyi âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb min ba'd müşârün ileyh tarafından virilen mektûba ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

208 Nolu Hüküm

Brusa kâdîsına hüküm ki tüccâr tâ'ifesinden Hâcî Hasan nâm kimesne sütte-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem bin ikiyüz gurusdaralı ve bağıdâdî ile Şâm-ı şerîfden gelür iken kazâ-i mezbûre tâbî' Eş köy nâm karyeye nüzûl itdikde zikrolunan emti'ası sirka olunub hâlîya Brusa sâkinlerinden Kul oğlu Mehmed ve oğullarından Abdülkerim ellerinde bir mikdâr daralı ve beş 'aded bağıdâdî kumaşı bulunub ma'âdâsı karye-i mezbûre ahâlîsinden Dimitri ve Brusa'da sâkin

Kıbtîyândan Çakır ve (...) çingâneler câniblerinde iken ve bey' eylediklerin bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları bi-eyyi vech-i kân ele getirüb gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmuş değil ise hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı emr-i şer'-i kavîle 'amel idüb dahi mezbûrun sırka olunan kumaşların ba'de's-sübût şer'le hükm idüb alıvirdikden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eylesin değiller ise şer'le haklarından lâzım geleni icrâ eylesin şöyle ki olbâbda icrây-ı hakk olmak mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki divân-ı hümayûnumda kâdî' askerlerim huzûrlarında şer'le görüleve bilcümle bu bâbda hak üzre olub (...) ehl-i fesâda himâyet olmakdan ve kendü hâlînde olanlara 'arz ve kasdından begâyet ihtirâz eylesin.

209 Nolu Hüküm

Kavinç(?) kâdîsına hüküm ki erbâb-ı tımârdan Timur gelüb Yanya sancağında Kavinç nâhiyesinde Levişko nâm karye ve gayriden berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu dört bin ikiyüz elli akçe tımâr üzerinde ve zabt û tasarrufunda iken Ali nâm kimesne (...) idüb bunun sancağında fevt olmuşdur diyü hilâf-ı vâki' (...) alub (...) itdirüb zabt u tasarrufuna mâni' olub lâkin bunun fevti gayrî vâki' olmağla gadr eyledüğün bildirüb divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûru kâdî ile divân-ı hümayûnuma gönderesin.

210 Nolu Hüküm

Rumilinde hâssa-i hümayûnum için saydolunan mahâllerin kâdîlarına hüküm ki taht-ı kazânızda nefsi-i nefsim için sayda ta'yîn olunan dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Ca'fer ve Mehmed ve () ve nâm kimesneler 'arz-ı hâl idüb sayd ve şikâr eyledükleri (.....) âsitâne-i sa'âdetime getürdüklerinde arabalar tutuvirüb âsitâne-i sa'âdetime gelince birbirinize îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb mezbûrlar her kangınızın taht-ı kazâsına gelürler ise arabalar tutuvirüb âsitâne-i sa'âdetime gelince birbirinize îsâl eyleyesiniz.

211 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Rodoscuk kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ zîdet fazâ'iluhuya hüküm ki kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bilfi'il İstanbul'da mahbes olan Mehmed zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Rodoscuk'dan gelen gemi ve kayıklar arpa gemileridir diyü arpayı çuvallara koyub Unkapanına (...) mahzenlere fûrûht itmekle arpadan muzâyaka çeküldüğü i'lâm itmeğin imdi Rodoscuk'da mahzenlerde olan arpayı her kim gemilere tahmîl idüb koydurmayub ve her kangı gemiye arpa virilürse defter idüb merkûm defteri âsitâne-i sa'âdetime irsâl eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi kazâ-i mezbûrede mahzenlerde olan arpayı çuvala koydurmayub her kim gemilere defter ile tahmîl idüb ve defterini (...) âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyesin ki geldikde ana göre taleb oluna ve husûs-ı mezbûre ta'kîb olunub irsâl olunan çavuş ve kuloğullarından kimesneye muhâlefet ve mu'âraza itdirilmeyüb emrime muhâlîf vaz' itdirilmeyüb emr-i âhere muhtâc eylemeyesin.

212 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Kastamonu sancağibeyine ve mütesellimine hüküm ki sen ki mîr-i mîrân-ı müşârünileyhsin südde-i sa'âdetime âdem gönderüb ba'zı eşkıyâ ve harâmzâdenin üzerine şer'le cürm sâbit olub hükm-i kâdî vâcib olub şer'le lâzım gelen icrâ olmak lâzım geldükde ba'zı kudât tâ'ifesi cem'iyet idüb 'alâkaları olmayan husûslara karışub olvecihle ihtilâfî(?) bâ'is oldukların i'lâm eyledüğün ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda tamâm-ı mukayyed olub göresin 'arz olunduğu üzre ise imdi cem'iyet memnû'dur olmakûle kudât tâ'ifesi kendü hâllerinde olub min ba'd 'umûra karışmayub hâkimlere müte'allık olan ahvâle müdâhale eylemeyeler ve itdirmeyesin memnû' olmazlar ise isim ve resimleriyle vukû'u üzre yazub 'arz ve i'lâm eyleyesin ki sonradan haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna.

213 Nolu Hüküm

Silistre Mollâsına ve () ve () kâdîlarına hüküm ki Silistre ve tevâbi'i (...) olan () nâm râhib 'arz-ı hâl idüb bundan akdem (...) olan İstrosyos nâm râhibin deyni için dânileri bunu hilâf-ı şer' rencîde itmekden hâlî olmadukların bildirüb men' olunmak

bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledükde buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin bu mezbûr râhibin deynin vech-i meşrûh üzre kabûl itmiş değiller ise şer'-i şerîf ve emr-i hümayûnuma muhâlîf rencide ve remide itdirmeyesin.

214 Nolu Hüküm

Yevmü'l-hamse

Fî 14 B sene 47

Karesi sancağibeyine ve Ayazmend ve () ve () ve kâdîlarına hüküm ki zu'amâdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed 'arz-ı hâl idüb Karesi sancağında taht-ı kazânızda berât-i şerîfimle mutasarrıf olduğu () çiftlik ve gayriden on bin altı yüz akçe mensûh tımârın bedelin virmiş iken livâ-i mezbûr bedeliyesin cem'e me'mûr olan İbrâhim der-anbar olan mahsûlun gelürün kırub noksânı ile fûrûht idüb ve re'âyâ zimmetinde olan mahsûlunda dahi bir mikdâr almağla hâlîya re'âyâ cümlesin bedel-i cem'ine me'mûr olan mezbûre virdük diyü ta'allül eyledüklerin bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğın mezbûr âsitâne-i 'âmirem tarafından bedeliyesin edâ itmekle der-anbar olan mahsûluna min ba'd müdâhale olunmayub alınmış ise redd olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi re'âyâ tâ'ifesin meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve bedel cem'ine me'mûr olan İbrâhim ile berâber ve tamâm-ı hakk üzre teftîş idüb göresin re'âyâ mezbûre virdiklerin isbâtı kâdir olurlar ise mezbûrlar İbrâhim'den ve isbâtı kâdir olmazlar ise re'âyâdan hüküm idüb alıviresin eğer mûmâ ileyhin ihzârı mümkün olmaz ise cüz'i ve küllî alduğun defter idüb defterin mezbûrun vekîline virüb bâkî re'âyâ zimmetinde (.....) ne mikdâr hafî kalmış ise sicilü's-şer' ve kânûn hüküm idüb alıviresin ammâ mukayyed olasın ki re'âyâdan bir nesneden iki def'a mahsûl alınmak ihtimâli olmaya.

215 Nolu Hüküm

Avlonya Beyine ve () kâdîsına hüküm ki Durmuş nâm sipâhî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb () sancağında nâhiyesinde () karye ve gayriden berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu () bin akçe tımârı husûsunda Mehmed nâm kimesne ile nizâ' üzre olmağla mezbûr Mehmed bunun evlerin basub elin kat' idüb ve kâtâ'u't-tarîk ve

te'addî ve fesâd üzre olduğun bildirüb tımâr-ı mezbûr kendüye zabt itdirilüb mezbûr Mehmed'in hakkından gelinmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi şakî-i mezbûr Mehmed'i bi-eyyi vech-i kân ele götürüb üzerine sübût bulan murâdı sicil ü hüccet itdirilmekten sonra şer'le hakkından gelüb ve tımârı mezbûru berâtı mûcibince mezkûr Durmuş'a zabt ve tasarruf itdüresin.

216 Nolu Hüküm

Karahisâr-ı Sâhib sancağibeyine ve () kâdîlarına hüküm ki dârendegân fermân-ı hümâyûn Şuhûd kazâsı ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bilfi'il kâdîları olan Mahmûd nâm kâdî bundan ba'zı murâd isnâd ve defter eyleyüb şer'an üzerlerine bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlen onar ve on beşer guruşların alub zulm ve te'addî eyledüklerin bildirüb şer'le görölüb hilâf-ı şer' aldığı hakları girü alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüklerin ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfimle varduklarında mezbûr kâdîyı meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayan husûsların tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olub şer'le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıvirüb şer'-i şerîfe...²¹¹

217 Nolu Hüküm

Vize Beyine ve Pınarhisar Kâdîsına hüküm ki Kusay Tapturi(?) nâm zımmî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb ortağı olan Mihâlîye nâm zımmîye bin kırk altı senesinde sekiz bin akçe ve bir re's at virüb lâkin meblağ-ı mezbûru ve atı götürüb teslîm eylemeyüb kazâ-i mezbûre tâbi' Ardalos nâm karyede sâkin olub ziyâde gadr eyledüğün bildirüb şer'le görölübalıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin olcânibde hakkın virilmiş ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr dahi meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve bunun ile berâber idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmuş değil ise tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin az olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı

²¹¹ Bu hükmün sonu tamamlanmamış.

şer'-i kavîle 'âmil olub ba'de's-sübût akçe ve atın hüküm idüb alıviresin şöyle ki olcânibde hakk olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki ma'an gelüb divân-ı hümayûnumda görüle.

218 Nolu Hüküm

Aksaray Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi' Börk nâhiyesi sâkinlerinden Velî nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem mîri için zahire iştirâsı fermân olmağla sâbıkâ kâdîları olan Abdüselâm nâm kâdî kazâ-i mezbûr ahâlisinden hâne başına onar guruş alub ve bunlardan dahi onar guruş alub ellerine edâ tezkireleri virilmişken hâlîya mezkûr kâdî ba'zı re'âyâdan on beşer guruş almış idi diyü bunlardan bana beşer guruş dahi taleb idüb te'addîden hâlî olmadukların bildirüb men' ve def' olunub şöyle ki kanâ'at itmeyüb rencîde iderler ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledükleri ecilden buyurdum ki hüküm-i şerîfimle varduklarında bunlara olvecihle dahl olundukda hak üzre göresin 'arz olunduğu üzre ise imdi re'âyâ tâ'ifesi eyyâm-ı 'adâlet-i encâmda âsûde hâl olmaları efsây-ı murâd-ı hümayûnumdur mezbûre muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki min ba'd bunları olvecihle rencîde ve remîde eylemeye ve itdirmeyesin şöyle ki bundan sonra kanâ'at itmeyüb rencîde iderler ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda vâki' şer' ola kaziyyeden müdhali olmayanları dahl itdirmeyesin.

219 Nolu Hüküm

Fî yevmü'l-ehad

Fî 17 B sene 1047

Şâm Beğlerbeyisine hüküm ki Şâm-ı Dârü's-selâm'dan taraf-ı Beytü'l-harâm ve ziyâret-i ravza-i mutahhara-i hazret-i seyyidü'l-enâm 'aleyh-i efdalü's-salât ve's-selâma teveccüh ve 'azîmet eyleyen haccâc ve müslimîn südde-i sa'âdetime muhızır gönderüb her sene haccâc Şâm-ı şerîfden çıkub Meziri(?) nâm menzile varduklarında mu'tâd-ı akdem üzre on gün mikdârı cem'iyet ve dernek ve mühimmâtların tekmîl için meks kimesne müdâhale itmez iken mu'tâd-ı kadîme mugâyir birkaç seneden berü Şâm Beğlerbeyileri âdemlerinden Pazar Ağası nâmına bir kimesnesi te'addî itmekle mezbûr dahi yüz mikdârı âdem ile gelüb haccâc-ı müslimîn için pazara

gelen olub ve saman ve arpa ve yoğurt ve yağ ve bal ve sâ'ir her ne eşyâ gelünür ise alandan ve satandan her bir guruşdan on beşer akçe ve bazargân kısmından her bir dükkândan kırk ve ellişer guruş alub zulm ve te'addîleri sebebiyle pazara zâhire ve sâ'ir mühimmât ve levâzım gelmeyüb oltakdirce haccâc-ı müslimîn külli zarûret çeküb gadr ve te'addî olduğun bildirüb olugelmişe mugâyir icrâat olunan şer'le men' ve ref' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâsına muhızır eyledükleri ecilden bu bâbda mes'ûl ve mu'âteb olmuşsuzdur haccâc-ı müslimîn için mahall-i mezbûre gelen zâhireden olugelmişe muhâlîf min ba'd bir nesne alunmayub sâ'irden kadîmü'l-eyyâmdan ne alunugelmiş ise ol minvâl üzre alunub icrâat olunan şer'le ref' olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi min ba'd haccâc-ı müslimîn için mahall-i mezbûre gelen zâhireden olugelmişe mugâyir bir akçe ve bir habbe alıvirmeyüb ve sâ'ir yerinden kadîmü'l-eyyâmdan alunur ise girü olminvâl üzre aldirub icrâat olunan şer'le def' ve ref' eyleyesin ve bilcümle haccâc-ı müslimîn tağyîr ve tazyîf olduğuna kat'â rızây-ı şerîfim yokdur ana göre takayyüd ve ihtimâm üzre olub mu'tâd-ı kadîme ve emr-i hümayûnuma mugâyir vaz' ve hareket olmakdan begâyet ihtirâz eyleyesin şöyle ki bundan sonra haccâc-ı müslimîn girü olvecihle tağyîr olunduğu i'lâm oluna eşedd-i 'ikâb ve 'itâba mazhar olmanı mukarrer bilesin.

220 Nolu Hüküm

Gelibolu Mollâsına ve 'Alâybeyi Kâdîsına ve Boğazhisar ve Bozcaada kâdîlarına hüküm ki düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem bilfi'il sadâret-i 'uzmâ kâ'im-i makâmı ve kapudanım olan Mustafa Pâşâ edâmallahu te'âlâ iclâlehunun Gelibolu ve Bozcaada Voyvodası olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub kadîmden deryâda gark olan gemilerden çıkan kul ve câriye ve sâ'ir eşyâ her ne ise havas-ı mezbûre voyvodaları ahz u kabz eyleyüb âherden dahl olunmaz iken hâlîya iskele eminleri olugelmişe mugâyir olmakûle gark olan gemilerden çıkub vârisi olmayan kul ve câriye ve sâ'ir meta' dahl ve taarrûz eylemeleriyle havas-ı mezbûre mahsûlune külli gadr olduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden min ba'd olugelmişe mugâyir deryâda gark olan gemilerden çıkan kul ve câriye ve sâ'ir emti'aya 'ümenâ tâ'ifesin dahl itdirilmemek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır

olan emrim üze 'amel idüb dahi olmakûle deryâ yüzünde gark olan gemilerden çıkub vârisi olmayan kul ve câriye ve sâ'ir emti'a her ne ise kadîmden olugeldüğü üze voyvoda-i mûmâileyhe zabt itdirüb min ba'd olugelmişe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf iskele eminlerin kat'â dahl itdirmeyesin.

221 Nolu Hüküm

Buyruldu su mektûb üzerindedir.

Kastamonu Pâşâsına ve Kastamonu ve Küre kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Hâlîl Hâlîfe ve () nâm kimesneler 'arz-ı hâl idüb yine kazâ-i mezbûre tâbi' Ümranlar nâm karye sâkinlerinden Derviş ve Bektaş ve Ömer ve Ahmed nâm kimesneler kadîmden re'âyâ oğlu re'âyâ olub siyâdetden kat'â 'alâkaları yoğuken da'vây-ı siyâdet idüb ve mütekallibe olmağla mahsûs ve 'ulyâları fuzûlen zirâ'at ve hırâset idüb ve hilâf-ı şer'-i şerîf ba'zı vakıflarını zabt eyledüklerinden gayrî nice müslimânları rencîde eyleyüb zulm ve te'addîden hâlî olmadukların ve bu bâbda mezbûrları nûkbâ-i sâbıkadan siyâdetlerine delâlet ider ellerinde ma'mûl ne temessükleri var ise tashîh-i neseb için âsitâne-i sa'âdetime götürölüb temessükleri yoğise başlarında 'alâmetleri ref' olunub min ba'd 'alâmet götürmelerine tenbîh olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledükleri ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûre takayyüd olub göresin mahall-i mezbûr kadîmi zirâ'atgâh olmağla mezbûrlar sâhib-i arzdan tapu ile almış olmayub fî'l-vâki' kadîmi mahsûs ve müstakil mer'âları iken fuzûlen zirâ'at eyleyüb gadr ve te'addî eyledükleri vâki' ise câ'iz değildir kadîmi mer'â zirâ'at olunmak hilâf-ı kânûndur mahall-i mezbûru girü mer'â olunmak üze bunlara külli idüb zabt ve tasarruf itdirüb şer' ve kânûna ve emr-i hümayûnuma muhâlîf mezbûrları mer'âlarına ve vakıflarına asla dahl ve taarrûz itdirmeyüb müşârün ileyh tarafından virilen mektûb mûcibince mezbûrların ellerinde siyâdetlerine delâlet ider ma'mûl temessükleri var ise tashîh-i neseb için temessükleri ile âsitâne-i sa'âdetime gönderüb temessükleri yoğise başlarından 'alâmetlerini ref' eyleyüb min ba'd 'alâmet götürmeyüb emr-i şerîfime ve müşârün ileyhin mektûbuna muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

222 Nolu Hüküm

Hâslar Kâdîsına hüküm ki yedi kal'a hâricinde merhûm ve mağfûrun leh Sultân Bayezid Hân tâbe serâhu vakfı olan tarlalarda zirâ'at ve hırâset eyleyen zımmî tâ'ifesi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunlar hâsıl eyledikleri terekelerinin samânın mîriye teslîm idegelmişler iken sonradan ba'zı yerler müslimân eline düşmekle üzerlerine lâzım gelen samânı virmeyüb siz virin diyü bunlara tahmîl eyledükleri ve bu bâbda fetvây-ı şerîfeleri olduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledükleri ecilden vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda husûs-ı mezbûre mukayyed ve fetvây-ı şerîfeye nazar idüb göresin fetvâları da'vâlarına mutabık ise ve vakf-ı mezbûr toprağında hâsıl olan terekeden cânib-i mîriye samân virilügelüb ve kadîmden samân alunugelen tarlalar sonradan müslimân eline düşmekle ta'allül iderler ise şer'-i şerîfe ve fetvây-ı münîfe ve kadîmden olugelene muhâlîf kimesneye ta'allül ve 'inâd itdirmeyüb ma'an edâ itdiresin.

223 Nolu Hüküm

Yevmü'l-erbe'a

Fî 25 R sene 47

Anadolu Beylerbeyisine ve () Kâdîsına hüküm ki Uşak kazâsı ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bunlar 'avârız ve nüzûl ve sâ'ir emr-i şerîfimle fermân olunan teklîflerin virüb kusûrları yoğuken kâdîları olan () nâm kâdî gühercile akçesi nâmiyle bin iki yüz guruşların alub zulm ve te'addî ve tecâvüz eyledüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledükleri ecilden şer'le teftîş olub mezbûr kâdî olmikdâr guruşların aldū vâki' ise vukû'u üzre âsitâne-i sa'âdetime 'arz u i'lâm olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûru tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin fî'l-vâki' mezbûr kâdî bunların guruşların alub zulm ve te'addî eyledüğü vâki' ise vâki' hâlî vukû'u üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz u i'lâm eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

224 Nolu Hüküm

Hâcî Ahmed'e hüküm ki dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Mehmed nâm yeniçeri südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub kazâ-i mezbûre tâbi' Difsad(?) nâm karyeden () nâm kimesne bunun babasını harman yerinde urub katl eyleyüb ziyâde zulm ve fesâd eyledüğün bildirüb şer'le görülüb icrây-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden bu fesâdı iden şakî ahz olunub mahallinde şer'le görülüb katl husûsu şer'an üzerine sâbit ve zâhir olub sicil ü hüccet olundukdan sonra vukû'u üzre âsitâne-i sa'âdetime 'arz u i'lâm olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi bu fesâdı iden şakî her kande ise ele götürüb ahz u habs ve husûs-ı mezbûru mahallinde şer'le teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin fî'l-vâki' katl-i husûs şer'an üzerine sâbit ve zâhir olub sicil ü hüccet olur ise vukû'u üzre yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz u i'lâm eyleyesiz ki sonradan fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel olunub min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin kaziyeden müdahili olmayanları dahl itdirmeyesin şöyle bilesin.

225 Nolu Hüküm

Silistre Mollâsına hüküm ki Hasan nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub vâlidesi () nâm hatun Emîrköy nâm karyeye varub babasından 'irs-i şer'le intikâl eyleyen emlâk her ne ise vâzı'u'l-yed olanlardan da'vâ taleb eyleyüb şer'an hükm olunub alub zabt ve tasarruf itmekle karye-i mezbûreden ve () nâm kimesneler vâlidesi mezbûreye 'arz üzre olmağla evin basub darb ve mecrûh eyleyüb ol cerâhından fevt olub ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eyledüklerin bildirüb şer'le görülüb icrây-ı hak olmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le görülüb icrây-ı hak olmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu fesâdı iden şakîleri bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer' üzre gayb ider ise şer'le buldurması olanlara buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görülüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb ba'de's-sübût bu fesâdı idenleri muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eyleyesin değiller ise şer'le haklarından lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

226 Nolu Hüküm

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Osmân'a ve İznik ve Sükût ve () kâdîlarına hüküm ki hâssa bostancılardan kapu bekçisi taht-ı kazânında mürûr ider iken katl kasdıyla yoluna haramî ve hırsuz inüb ol taraflardan bu makûle kıtâ'u't-tarîk zuhûr eyledüğü i'lâm olunmağın sen ki mûmâ ileyh kapucubaşısın bu husûsda sen ki istikâmetine i'timâd-ı hümâyûnum olmağla ol yolların pâk ve tathîri içün ta'yîn olmuşsundur imdi asla tevakkuf itmeyüb varub teftîş ve tefahhus idüb olmakûle zuhûr eyleyen haramî ve hırsuz ve ehl-i fesâdı ele götürüb sicil ü hüccetleri ile âsitâne-i sa'âdetime takayyüd ve mahbûs ihzâr eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi bir an ve bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf itmeyüb varub olcâniblerde fitne olanları ve olmakûle fesâdı eyleyen eşkıyâyı bi-eyyi vech-i kân ele götürüb teftîş ve tefahhus eyleyüb haramî ve hırsuz oldukları sâbit ve zâhir oldukdan sonra muhkem habs eyleyüb takayyüd ve mahbûs sûret-i sicilleri ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb ol tarafları bu makûle ehl-i fesâd te'addîsinden pâk ve tathîr eyleyesin şöyle ki bundan sonra ol taraflarda ebnâ-i sebîlde mâlına ve cânına bir zarâr ve gezend irişdüğü i'lâm oluna eşedd-i 'ukûbet ile mu'âkîb olmanı mukarrer bilesin.

227 Nolu Hüküm

Fî yevmü'l-ehad

Fî 3 Ş sene 1047

Edirne Mollâsına ve Bostancıbaşıya hüküm ki Çirmen kazâsı ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub kâdîları ve nâ'ibleri dûra çıkmak memnû' iken kâdîları olan Mehmed nâm kâdî dîr içün razıyesine(?) nâ'ib gönderüb her karyeye buğday ve arpa ve yağ satub külli zâhire cem' eyledükden ma'âdâ bundan akdem Rumili eyâletine mutasarrıf olan Hüseyin Pâşâ edâmallahu te'âlâ iclâlehu olcânibe vardukda bin beş yüz kile arpa ve üçyüz kile un ve ikiyüz ve kıyye yağ ve yüz elli ve kıyye (...) ikiyüz koyun satub bittamâm akçesin kendü alub re'âyâyâ bir akçe virmeüyüb ve deruhde koyunu mâliye tarafından emr-i şerîfimden her bir koyuna otuz altışar akçe (...) iken yetmiş altışar akçe cem' itdirüb ve resm ve kısmın binden onbeş akçe alınmak kânûn-ı kadîm iken hilâf-ı şer' ve kânûn bin başına ikişer yüz akçe alub ve

vâki' olan da'vây-ı şer'iyelerin hak üzere gönderüb bunun emsâli zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmaduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledükleri ecilden şer'le gönderilüb hilâf-ı şer' aldığı hakları girü alıvirildikden sonra âsitâne-i sa'âdetime 'arz u i'lâm olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr kâdîyı meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayan husûsların tamâm-ı hak ve 'adl üzere teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub ashâb-ı hukûkun şer'le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb girü bî-kusûr alıvirildikden sonra vukû'u üzere âsitâne-i sa'âdetime 'arz eyleyüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

228 Nolu Hüküm

Brusa Kâdîsına ve Nakibü'l-eşrâfa hüküm ki Mudanya kazâsı sâkinlerinden Aişe nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem zevci Ali nâm yeniçeri kazâ-i mezbûrede vâki' mülk-i menzilin bunun haberi ve 'izni yoğuken (.....) ile âherden Seyyid Mahmûd ve Seyyid Abdi nâm kimesnelere yetmiş sekiz bin akçeye fûrûht idüb ba'dehu haber alub emr-i şerîfimle varub menzil-i mezbûru da'vâ ve taleb sâdedinde iken mezbûr Seyyid Abdi nâm kimesne fevt olmağla hâlîya oğlu () nâm kimesne menzil-i mezbûrun nısfını babamdan intikâl itmişdir diyü zabt eyleyüb oltakdirce kendüye ziyâde gadr olduğun bildirüb olcânibde icrây-ı hak mümkün olmamağla da'vâları âsitâne-i sa'âdetimde görölmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere 'amel idüb dahi mezbûrları âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb ahvâlleri şer'le görölüb icrây-ı hak olub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin şöyle bilesin.

229 Nolu Hüküm

Sâbıka () kâdîsına hüküm ki hâlîya bervech-i arpalık Rodoscuk kazâsına mutasarrıf olan () hüküm ki Mevlânâ Abdülvehâb südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Şa'bân nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîfe varub kazâ-i mezbûre tâbî' () nâm karye toprağında vâki' zirâ'at ve hırâset eyledüğü yerler kırk seneden mütecâviz zabt ve tasarruf olub ve on yıl mürûr eyleyen toprak da'vâsının istimâ'ı memnû' iken Selî

nâm kimesne mücerred ol yerleri mukaddemâ babam bana emânet vaz' itmiş diyü hilâf-ı şer' ve kânûn dahl ve nizâ'dan hâlî olmayub ve mezbûr şer'-i şerîfe da'vet olundukda itâ'at itmeyüb ihtifâ eyleyüb te'addî ve tecâvüz eyledüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğün 'arz eyledüğün ecilden mezbûr Selî nâm kimesnenin şer'-i şerîfe vâki' ise ahz olunub şer'-i itâ'at itmedüğü için küreğe virilmek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda husûs-ı mezbûr mukayyed olub fî'l-vâki' zikrolunan yerler olmikdâr zamândan berü zabt ve tasarrufda olub zirâ'at ve hırâset eyleyüb öşr ve resmden sâhib-i 'arza edâ ider iken hâlîya olvecihle dahl ve nizâ' idüb gadr eyledüğü vâki' ise câ'iz değildir on yıl mürûr eyleyen toprak da'vâsının istimâ'ı memnû'dur husûsan ki olmikdâr zamânda mürûr itmiş ola mezbûrun min ba'd da'vâsın istimâ' itmeyüb ol yerleri kemâkân buna zabt ve tasarruf itdirmeyüb ve mezbûrun şer'e muhâlefeti muhakkak ise şer'-i itâ'at itmedüğü için küreğe virüb min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

230 Nolu Hüküm

Galâta Mollâsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb nefsi-i Galâta'da vâki' kalaycı tâ'ifesinden Mehmed ve Hüseyin ve Hasan ve sâ'irleri meclis-i şer'e gelüb mahmiye-i mezbûre ve tevâbi'inden on beş kalaycı dükkânından ziyâde olmayub ve işçilik tarîkiyle isnâdların dükkânlarından kâr ve kesb idenlerden kefil alınmak mu'tâd-ı kadîm iken hâlîya Şa'bân ve Mehmed ve Süleymân nâm kimesneler ile kalaycı tâ'ifesinden Murâd ve Ali mu'tâd-ı kadîme muhâlîf kefilsiz kendüler ba'zı kimesneler dükkânlara geçüb müslimânların esbâbın alub firâr itmekle ziyâde gadr olub kefilsiz dükkânlara kimesne konulmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüklerin 'arz eyledüğün ecilden kimesne kefilsiz işlememek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi taht-ı kazânızda olan kalaycı tâ'ifesine tenbîh eyleyesin ki kefilsiz kimesneye dükkân vermeyüb ve işçilik nâmiyle dükkânlarına komayub müslimânlara zarâr ve ziyân itmeyeler ve itdirmeyüb muhâlefet üzre olanları ism ve resimleriyle yazub 'arz idüb âhere muhtâc eylemeyesin.

231 Nolu Hüküm

Gelibolu kâdîsına hüküm ki sâbika Kavâla kâdîsı olan kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm Mevlânâ Şeyh Mehmed zîde fazluhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem Kavâla iskelesinde Mehmed Re'is nâm kimesnenin gemisine bir mikdâr eşyâ vaz' ve tahmîl eyleyüb İstanbul'a gelür iken kazâ-i mezbûre tâbi' Kemikli Burnu dimekle ma'rûf mahalde bi-emrillahi te'âlâ helâk olmağla zikrolunan eşyâyı beytû'l-mâl emini ahz u kabz eyledüğün bildirüb şer'le alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le görülmek emrim olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukda mezbûre mukayyed olub göresin Mevlânây-ı mezbûr ol eşyâyı kendünün olduğun şer'an isbât ider ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb şer'le teveccüh eyleyen eşyâsı her ne ise hükm idüb bî-kusûr alıvirüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye asla bir vecihle ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin.

232 Nolu Hüküm

Selânik Mollâsına hüküm ki mahrûse-i Haleb sâkinlerinden Receb nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem babası Hâcî Murâd nâm kimesne ticâret tarîkiyle mahrûse-i Selânik'de Lenkare Hanı içinde bu sene katl ve emvâl ve erzâkın ekserî gâret-i hasâret olunub ziyâde zulm ve fesâd olduğun bildirüb şer'le teftîş olunub bu fesâdı iden şakîler ele getirülüb gâret eyledükleri emvâl ve erzâk ve mevcûd olan eşyâsı nakd-i şer'isi mûcibince vâzî'u'l-yed olandan alıvirildikten sonra şer'le haklarından lazım gelen icrâ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le ihkâk-ı hak olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu fesâdı iden şakîler herkim ise beher hal meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb dahi husûs-ı mezbûr mukaddemâ şer'le fasl olmuş değil ise tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub gâret eyledikleri emvâl ve erzâkı ve mevcûd olan eşyâyı vâzî'u'l-yed olanlardan elinde olanların nakl-i şer'isi mûcibince bade's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıvirdikten sonra bu fesâdı iden şakîler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eylesin değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ammâ hak üzre olub madem ki şuhûd-i 'adûl ile katl husûsu üzerlerine şer'an sâbit ve zâhir

olmaya bu bahâne ile umum teftîşden ve hilâf-ı şer' bir ferde zulm ve te'addî olunmakdan begâyet hazer eyleyesin şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

233 Nolu Hüküm

Sağ kolda devşirme ağası olan () hüküm ki mahrûse-i Edirne'de vâki' saray-ı 'âmirem ve sâ'ir hâssa bağçelerde oğlan lâzım olmağın cem' eyledükleri oğlardan bir sürüye yüz altmış oğlandır Edirne Bostancıbaşısı tarafından sana âdem vardukda zikrolunan bir sürü oğlanı teslîm ve mûmâileyh Bostancıbaşıya irsâl ve teslîm eyledüğüne temessük (...) emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mûmâ ileyh Bostancıbaşı tarafından sana âdem vardukda bir sürü olan yüz altmış oğlanı teslîm ve irsâl eyleyüb ve teslîm eyledüğüne temessük alub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir ta'allül ve tereddüd eylemeyesin.

234 Nolu Hüküm

Edirne Bostancıbaşısına hüküm ki mahrûse-i Edirne'de vâki' saray-ı 'âmirem ve sâ'ir hâssa bağçelerime oğlan lâzım olmağın imdi sağ kolda devşirme ağası bağçe ustalarından bir ustayı gönderüb bir sürüye yüz altmış oğlandır getürdüb bağçelere tevzî' eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi zikrolunan sağ kolda devşirme ağasına bağçe ustalarından bir ustayı gönderüb bir sürü olan yüz altmış oğlanı getürdüb emr-i şerîfim mûcibince bağçelere tevzî' idüb hilâfına cevâz göstermeyesin.

235 Nolu Hüküm

İzmîr Mollâsına ve kethüdâlarına hüküm ki orduy-ı hümâyûnumdan sipâh tâ'ifesi İzmîr iskelesine 'ulûfe saldurub beş on nefer adem bir sebep-i tahrîrde iken bir ikisi gelüb sâ'ir yoldaşlarımız 'ulûfelerin bize ısmarladılar diyü mevcûd olmayanların 'ulûfelerin dahi taleb eyledikleri i'lâm olunmağın imdi mevcûd olanların 'ulûfeleri virilüb ve ne mikdâr mevcûda 'ulûfe virilmişdir defter olunub ve nâ-mevcûd dahi defter olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi olmakûle orduy-ı hümâyûnum tarafından sebep-i tahrîr

hükmi ile gelüb mevcûd olanların 'ulûfeleri nâ-mevcûdun 'ulûfesi virilmeyüb ve ne mikdâr mevcûd 'ulûfe virilmiştir defter eyleyüb ve nâ-mevcûdu dahi defter idüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

236 Nolu Hüküm

İzmîr Mollâsına ve kethüdâsına hüküm ki orduy-ı hümayûnumdan 'ulûfe saldıran sipâh tâ'ifesi sebeb-i tahrîrleri ile geldüklerinde yoklanub emr-i şerîfimden kaç âdem saldırmış ise mevcûd olanlara virilüb nâ-mevcûda virilmeyüb ve nemikdâr mevcûd 'ulûfe virilüb ve nâ-mevcûd olanlardan nemikdâr esâmiye 'ulûfe virilmiştir defter olunub defterleri âsitâne-i sa'âdetime gönderilüb nâ-mevcûd iken mücerred sebeb-i tahrîr size dâhildir diyü zinhâr 'ulûfe virilmeyüb ancak mevcûda virilmek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi olmakûle orduy-ı hümayûnum tarafından sebeb-i tahrîr hükmi ile 'ulûfe saldıranların mevcûduna virilüb nâ-mevcûda zinhâr 'ulûfe virilmeyüb ve ne mikdâr mevcûda 'ulûfe virilmiştir ve ne mikdâr esâmiye 'ulûfe virilmiştir defter eyleyüb defterin âsitâne-i sa'âdetime gönderüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

237 Nolu Hüküm

Ergene Mollâsına hüküm ki evkâf-ı selâtîn-i zevâyidi cenâb-ı devlet me'âbım mahsûs olmağla kazâ-i mezbûrede vâki' merhûm ve mağfûrun leh Sultân Murâd Han tâbe serâhu evkâfı zevâyidinden mütevellîsi Mehmed 'uhdesinde seksen bin akçe olmağla meblağ-ı mezbûr tahsîl olunub () mübâşeretile rikâb-ı kâmyâbıma teslîm olunmak bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet makrûnumla fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi meblağ-ı mezbûru bittamâm tahsîl ve mübâşir-i mûmâ ileyh ile âsitâne-i sa'âdetime göderüb gönderüb rikâb-ı hümayûnuma teslîm itdirüb 'avk u te'hîr ve ihmâl ve müsâhaleden ziyâde hazer idesin.

238 Nolu Hüküm

Edirne Mollâsına hüküm ki evkâf-ı selâtîn-i zevâyidi bizzât cenâb-ı devlet-i me'âbım mahsûs olmağla merhûm ve mağfûrun leh sultân Murâd Han tâbe serâhu evkâfı

zevayidinden mütevellisi olan Yûsuf 'uhdesinde yüz elli bin akçe olmağın meblağ-ı mezbûr tahsîl olunub mübâşeretiyle rikâb-ı kâmyâbıma teslîm olunmak bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet makrûnumla fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda meblağ-ı mezbûru bittamâm tahsîl idüb mübâşir-i mûmâ ileyh ile âsitâne-i sa'âdetime gönderüb rikâb-ı hümâyûnuma teslîm itdirüb 'avk u te'hîr ve ihmâl ve müsâhaleden ziyâde hazer eyleyesin.

239 Nolu Hüküm

Fi Yevmü's-sitte

Fi 9 Ş sene 1047

Konya Kâdîsına hüküm ki Beğşehir ve Kırili kâdîları südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Beğri ve Doğancık ve Balyas ve Selçuk ve Çukurâğız ve Çevrekışık ve Alişar ma'a Damlu ve Emîrenler ma'a İlyas ve Kızılviran ve Karaaliler nâm karyeler Beğşehir kazâsının kadîmi karyeleri ve Göçer ve Çaveş ve (...) ve Taşarkent (...) ve Sirkesaray (...) ve Hâcı ve (...) nâm karyelerden Kırili kazâsının kadîmi köyleri olmağla kâdî olanlar ahâlîsinden icrây-ı ahkâm-ı şer'îye eyleyüb ve harâc (...) bâd-ı hevâsın defter mûcibince Beğşehir sancağıbeyi olanlar ahz u kabz idüb min ba'd âherden dahl olunmaz iken kurbunda vâki' İlgun kâdîsı zikrolunan karyeleri bir tarikle ifrâz ve kendü kazâsına ilhâk itdirmekle İlgun voyvodaları müdâhalede hâlî olmayub oltakdirce kendülere ve mîrlivânın mahsûüne ziyâde gadr olduğun bildirüb 'inâyet ricâsına 'arz eyledüklerin ecilden hazîne-i 'âmiremde muhâfaza olunan merkûmat defterine mürâca'at olundukda mezkûr karyelerin Beğşehir ve Kırili kâdîlarının kadîmi karyelerinden olub 'avâriz ve sâ'ir tekâlîf-i mîriyesi kâdîsı olanlar cem' ve tahsîl idegeldüğü mestûr ve mukayyed olmağın kadîmden kangı kazâyâ zabt oluna gelmiş ise yine ol kazâyâ zabt ve teklîfleri cem' itdirilüb min ba'd olugelmiş mugâyir İlgun kâdîları ve voyvodaları dahl ve taarrûz itdirilmemek emrim olmuştur buyurdumki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celfilü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi zikrolunan karyeler mâ-takaddümden kangı kazâyâ zabt olunugelmiş ise kadîmden olugeldüğü üzre ol kazâyâ zabt ve tasarruf itdüresin ki kâdîsı olanlar ahâlîsi beyninde icrây-ı ahkâm-ı şer'îye ve 'avâriz ve sâ'ir teklîflerin cem' ve tahsîl eyleyüb ve Beğşehir Sancakbeyi olanlar kânûn ve defter mûcibince cürm-i fasıl ve

bâd-ı hevâların alub min ba'd kadîmden olugelene ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf İlgun kâdîlarına ve voyvodalarına dahl ve taarrûz itdirmeyesin.

240 Nolu Hüküm

Yeniil Voyvodası Mustafa'ya hüküm ki darü's-sa'âdetim ağası olan İdris Ağa dâme 'uluvvuhu südde-i sa'âdetime 'arz gönderüb merhûm mağfûrun lehuma Vâlîde Sultân tâbe serâhuma cami'-i şerîfleri evkâfından Yeniil hâslarının bin kırk altı senesi mahsûlundan on beş bin dörtyüz elli iki 'aded muhâsıl gurus bâkî kalub hâlîya fermân olunan zevâyid ve mühimmât 'imâret-i 'âmîresi için muzâyaka olmağın meblağ-ı mezbûrun taleb ve tahsîli bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın tahsîl olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi zikrolunan evkâf bin dört yüz elli iki 'aded gurusâ bittamâm varan mübâşire teslîm idüb min ba'd ta'allûl ve 'inâd eylemeyesin.

241 Nolu Hüküm

Yevmü'l-isneyn

Fi 10 Ş sene 1047

Ohri Kâdîsına hüküm ki Receb nâm kimesne dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûre tâbi' Sevrilha(?) nâm karye sâkinlerinden ve () nâm kimesnelerin davarları gelüb bunun tarlasında olan (...) yiyüb külli zarâr ve ziyân itmekle bu dahi ol davarları sâhibleri gelsün diyü alıkomağla mezbûr gelüb hilâf-ı şer'-i şerîf evin basub emvâl ve erzâkın gâret ve hasâret idüb zulm ve te'addî eyledüklerin bildirüb şer'le görölüb icrây-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub dahi ba'de's-sübût şer'le teveccüh eyleyen hakkı her ne ise hükm idüb alıviresin bu fesâdı idenler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs eyleyüb 'arz eyleyesin değil ise şer'le haklarından lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

242 Nolu Hüküm

Karamân Beğlerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki İlgun kâdîsı mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi' Koğalı ve Çevrekışık(?) ve Deliler ve Evsaklar ve Demlügöz ve Ovacık ve Dereköy ve Selçuk ve Balibas ve Ömeranlar ve Alişar ve Demlü ve Bayezidlü ve Beğri ve Doğancılı ve Çokrağız nâm karye ahâlîleri meclis-i şer'-i şerîfe varub bundan akdem Beğşehir kazâsına tâbi' iken beylerin ve mütesellimlerin te'addî ve tecâvüzlerin (...) eylediklerinde Beğşehir kazâsından ifrâz ve İlgun kazâsına ilhâk olunub emr-i şerîf ve sûret-i defter-i mevkûfât virilmişiken hâlîya Beğşehir sancağibeyi ve mütesellimleri ve âdemleri mücerred bizim sancağımızdan ifrâz olunmuşsuz diyü üzerlerine gelüb devr ü selâmiye diyü külli akçelerin alub ve içlerinden âdem tutub götürüb zulm eyledüklerin bildirüb men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim virilmek ricâsına 'arz itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda tamâm-ı mukayyed olub hakk üzre göresin 'arz olunduğu üzre ise imdi mîrlivâ ve mütesellim ve âdemlerin min ba'd bunlara hilâf-ı şer' ve kânûn dahl ve tecâvüz itdirmeyüb men' ve def' eylesin.

243 Nolu Hüküm

Niğde Kâdîsına hüküm ki Ümmühan hatun 'arz-ı hâl idüb zevci () nâm kimesne fevt olub muhâllefâtı oğlu () nâm kimesneye intikâl eyledikde bu dahi şer'an nikâh ve nafakasın ve hisse-i şer'îyesin taleb eyledikde virmekden ta'allül eyledükde ve bu bâbda fetvâsı oluğun bildirüb şer'le hakkı alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim taleb itmeğin buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân () çavuş zîde kadruhu ile vusûl buldukda husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise hak üzre tefahhus ve fetvâsına nazar idüb göresin i'lâm olduğu üzre olub fetvâsı da'vâsına muvâfık ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle ve da'vâsına muvâfık fetvâsı mucubince 'amel idüb ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan nikâh ve nafakasın ve hisse-i şer'îyesin hükm idüb alıviresin.

244 Nolu Hüküm

(...) Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûrede sâkin cebeci tâ'îfesi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunlar kendi hâllerinde olub kimesneye te'addîleri yoğıken yeniçeri

çavuşları ve yevmcileri ba'zı hizmet ile varduklarında bunlara nefer başına dörder ve beş yüz akçe salub hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde ve remîde eyledükden hâlî olmadukların bildirüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledükleri ecilden hilâf-ı şer' ve kânûn rencîde olunmamak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin 'arz olunduğu üzre ise eyyâm-ı 'adâlet-i encâmda şer' ve kânûna muhâlîf bunlara olvecihle zulm ve te'addî olunduğuna kat'â rızây-ı şerîfim yokdur şer' ve kânûna ve emr-i hümayûnuma muhâlîf bunları bir vecihle rencîde ve remîde itdirmeyüb ve salgun ve kefâliyet nâmiyle bir akçe ve bir habbelerin aldurmayub husûs-ı mezbûr için emr-i âher irsâline muhtâc eylemeyesin.

245 Nolu Hüküm

Kâdîsına ve kazâ-i mezbûrede vâki' altı bölük kethüdâlarına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Davud nâm yeniçeri südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Ada nâhiyesinde sâkin Mehmed nâm sipâhînin bir mikdâr akçesi sirka olunmağla mezbûr yeniçeri ve oğulları için siz sirka eyledîiniz diyü iftirâ idüb birkaç def'a meclis-i şer'e mürâfa'a olunub üzerine şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmayub hüsn-i hâlîne ahâlî-i memleket şehâdet idüb hüccet-i şer'îye virilmiş iken mezbûr sipâhî bunu yeniçeri serdârına habs itdirüb hilâf-ı şer' kırk bin akçesin alub ziyâde zulm eyledüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin şer'le görölüb hak alıvirilmek bâbında emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr şer'-i şerîfe ihzâr ve tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı emr-i şer'-i kavîle 'âmil olub şer'le müteveccih olan hakk ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıviresin.

246 Nolu Hüküm

Biga Beyine ve Manyas Kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb bundan akdem ashâb-ı ağrâzdan ba'zı kimesneler Mehmed oğlu Mustafa nâm kimesne için seferde esbâb sirka eylemişdir diyü isnâd itmekle ehl-i 'örf tarafından ahz olunub mîrlivâ-i mûmâileyhin sefînesine konduğun bildirüb lâkin a'yân-ı vilâyetden tefahhus olundukda cümlesi mezbûrun akvâl ve ef'âlinden rızâ ve şükrân üzre oldukların şehâdet eylemişdir diyü sefîneden itlâk olunmak bâbında 'arz

eyledüğün ecilden hilâf-ı inhâ ile küreğe konulmuş ise itlâk olunmak emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi mezbûru hilâf-ı inhâ ile küreğe konulmuş ise itlâk idüb sen ki mîrlivâsın min ba’d muhâlîf-i vaz’ eylemeyesin.

247 Nolu Hüküm

Karinabad kâdisına hüküm ki düstûr-ı mükerrerrem Vezîr Kenan Pâşâ edâmallahu te’âlâ iclâlehu tarafından ‘arzı hal sunulub bundan akdem Özi muhâfazasında iken üç aylık idüb Voyvodalık Karinabad sâkinlerinden Derviş nâm kimesneye virüb bu ana değin gelüb muhâsebesin virmeyüb baki zimmetinde kalub ticâret eyledüğün bildirüb şer’le tahsîl olunub varan âdemisine alıvirüb muhâlefet ider ise âsitâne-i sa’âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü i’lâm olunmağın mahallinde icrây-ı hakk olunmaz ise divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru meclis-i şer’-i şerîfe ihzâr ve müşârün ileyhin âdemisi ile berâber eyleyüb husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def’a şer’le görölüb fasl olmuş değil ise hak üzre teftîş ve tefahhus idüb i’lâm olunduğu gibi ise icrây-ı(?) muktezây-ı şer’-i kavîle ‘âmil olub dahi zimmetinde zuhûr iden meblağ-ı mezbûru şer’le tahsîl varan âdemisine hükm idüb alıviresin şöyle ki mahallinde icrây-ı hakk mümkün olmaz ise mezbûru divân-ı hümayûnuma ihzâr eyleyüb emr-i şerîfe mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

248 Nolu Hüküm

Hayrebolu Kâdisına ve Çatalca bağçası ustasına hüküm ki Ahmed nâm kimesne ‘arz-ı hâl sunub karındaşı Hâlîl nâm kimesne (...) nâm karyeden Satı oğlu Ahmed nâm şakî urub katl eyleyüb ‘avret ve oğlanı şikâyeteye gelmesün diyü yolların bekleyüb ziyâde zulm ve te’addî ve fesâd eyledüğün bildirüb mezbûr şakî ahz ve divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzre ‘amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi merkûm şakî her kande ise beher hâl ele getürüb âsitâne-i sa’âdetime ihzâr eyleyüb min ba’d emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

249 Nolu Hüküm

Karamân Defterdârına ve Kırşehirî Kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın mektûb gönderüb havâs-ı hümayûnumdan Türkmân re'âyâsı (.....) olmağla min ba'd beğlerbeyi âdemleri ve sancağibeyi ve subaşıları ve sâ'ir ehl-i 'örf tâ'ifesi dahl ve taarrûz eylemeyüb ve kışla nâmına ve âher bahâne ile hilâf-ı şer' ve kânûn bir akçe ve bir habbelerin almayub ve bir vecihle rencîde ve remîde eylemeyeler diyü bundan akdem emr-i şerîfim virildikten gayrî resm ve kışlak defterde havâs-ı hümayûnuma hâsıl yazılmağın defter mûcibince kışla hakkı voyvodaları alub hâricden müdâhale olunmaz iken Kırşehirî sancağibeyinin kâ'im-i makâmı Turan nâm kimesne kışla hakkı bâbında fuzûlen bin yüz gurusların alub ziyâde zulm ve te'addî eyledüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz eyledüğün ecilden hilâf-ı şer' alınan akçeleri girü alıvirülüb virmekde muhâlefet ider ise vukû'u üzre 'arz olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusl buldukda mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görülüb fasl olmayan husûsların tamâm-ı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub hilâf-ı şer' aldığı hakları her ne ise ba'de's-sübût hükm eyleyüb bî-kusûr alıvirüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf asla bir vecihle ta'allül ve tereddüd itdirmeyesin şöyle ki hakların virmekden tereddüd ider ise vukû'u üzre yazub 'arz eylesin.

250 Nolu Hüküm

Bolu sancağibeyine ve Mudurnu ve Göynük kâdîlarına hüküm ki divân-ı hümayûnum kâtiblerinden kâtib Hasan Hüseyin 'arz-ı hâl idüb Kıbtıyan tâ'ifesinden Çengir(?) dimekle ma'rûf Kôr Abdi ve () ve () nâm kimesneler hevâlarına tâbî' nice eşkıyâ ile karye (...) gidüb fi'il-i şenî' itdirüb ve müslimânların ehl ü 'ıyâllerine izlâl idüb ve kâtib-i mûmâ ileyh İbrâhim nâm Abdi (.....) ayardub fesâd eyledüğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğın şer'le hükm-i şerîfim yazılmışdır. Fî 17 Şa'bân sene 1047.

251 Nolu Hüküm

Balıkesri Mollâsına ve Balıkesri sancağında vâki' olan kâdîlara hüküm ki Mehmed nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub Beyar(?) Yûsuf ve Mustafa ve Hacı

ve Ca'fer ve Hüseyin nâm şakîler bunun çiftliğün basub iki câriye ve bir köle ve bir kızını ve avretini ve beş altı bin guruşluk emvâl ve erzâkını alub götürüb ziyâde zulm ve fesâd eyledüğün bildirüb zikrolunan haramzâdeler Balıkesri semtinde olmağla ahz olunub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezkûr şakîler her kande bulunur ise ele getirüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

252 Nolu Hüküm

Yevmü'l-ehad

Fi 17 Ş sene 1047

Sâbıka Kavala Beyi olan Ömer'e ve Deram Kâdîsına hüküm ki sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi' Toksad nâm karye sâkinlerinden Yunus nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîfe varub bundan akdem oğlu Mehmed nâm kimesneyi katl eyleyen Ahmed nâm şakî ahz olunub serdâr vekîli olan Yûsuf nâm kimesnenin habsine virilüb habsde iken (...) oğulları Hâlîl ve Ali ve sen ki mezbûr Ömer'sin tevâbi'inden Ahmed ve merkûm şakînin hizmetkarı Musa'sın oğlu Mehmed ve Kolağuz Karakaş nâm kimesneler nısfu'l-leylden gelüb merkûm şakîyi cebrî itâ'at eyleyüb zulm ve fesâd eyledüklerin bildirüb hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz eyledüğün ecilden imdi sen ki mezbûr Ömer'sin zikrolunan şakînin yanında olduğu i'lâm olunmağın başın sana gerek ise şakîyi teslîm eyleyüb ve her kime habsden itlâf itmiş ise cümlesi ahz u kânûn merkûm ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi başın sana gerek ise şakîyi teslîm eyleyüb habsden itlâf eyleyenler her kim ise cümlesin ahz u kânûn ihzâr eyleyüb min ba'd fermân-ı şerîfime mugâyir vaz' ve hareket olmakdan begâyet ihtirâz eyleyesin.

253 Nolu Hüküm

Kırşehir Beyine ve Kırşehir Kâdîsına hüküm ki Türkmen tâbi'asının Boynu İncilü cemâ'atinden Musa südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub Ahmed ve Feyad nâm kimesneler bunun 'abd-i memlûkü Dilâveri olub katl eyleyüb ziyâde zulm ve te'addî

ve fesâd itmeleriyle ba'dehu şer'le ihzâr-ı şer' olunub şer'le görüldükde merkûm Dilâveri kendüler katl eyledikleri meclis-i şer'de ikrâr ve i'tirâf idüb sicil ü hüccet olunub hüccet-i şer'ie virildüğün bildirüb mûcibince şer'le icrây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden hüccet-i şer'ie mûcibince ihkâk-ı hak olmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda ve zikrolunan şakîler bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb husûs-ı mezbûru tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus ve bu bâbda virilen hüccet-i şer'iyeye nazar idüb göresin fî'l-vâki' şer'le görüldükde mezbûru kendüler katl eyledükleri meclis-i şer'de ikrâr itmeleriyle ve i'tirâfları sicil ü hüccet olunub hüccet-i şer'ie virilüb ve ol hüccetin mazmûnu muvâfık şer' olub 'alâ vech-i azm sâbit olur ise ol bâbda muktezâyı-ı şer'-i kavîle 'âmil olub bu fesâdı iden muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eylesin değıller ise şer'le haklarından lâzım geleni icrâ idüb şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin şöyle bilesin.

254 Nolu Hüküm

Hüdâvendigâr sancağı beğı olub muhâsıl-ı emvâl olan () hüküm ki âsitâne-i sa'âdetime gelecek gühercilenin bir mikdârı Mudanya'ya dâhil olduğı i'lâm olunmağın imdi asla te'hîr ve tevakkuf itmeyüb mahall-i mezbûre gelen gühercileyi gemiye tahmîl ve âsitâne-i sa'âdetime gönderüb ve fîmâ ba'd gelen gühercileyi dahi asla eğlendirmeyüb südde-i sa'âdetime irsâl ve îsâl eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi asla te'hîr ve tevakkuf itmeyüb mahall-i mezbûre gelen gühercileyi gemiye tahmîl ve âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl eyleyüb ve fîmâ ba'd gelecek gühercileyi kat'â eğlendirmeyüb südde-i sa'âdetime gönderüb 'avk u te'hîr ve ihmâl ve müsâhaleden ve emr-i şerîfime mugâyir vaz' ve hareket olmakdan ihtirâz eylesin.

255 Nolu Hüküm

Gelibolu ve Rodoscuk Mollâlarına ve Gelibolu Ağasına hüküm ki İstanbul'da pirinçe külli muzâyaka olmağın imdi vâsıl gelen pirinç gemilerin asla eğlendirmeyüb ve sen ki Gelibolu Ağasisın olmakûle gemilerinin içine birer mukaddem âdem koyub

ber vech-i ta'cîl âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi müdâhil olcânibe gelen pirinç gemilerin kat'â eglendirmeyüb içlerine birer mukaddem âdem koyub mu'accelen İstanbul'a irsâl ve îsâl eylesin ve bilcümle bu bâbda her biriniz takayyüd ve ihtimâm eyleyüb ihmâl ve müsâhaleden ihtirâz eylesin emr-i şerîfime mugâyir 'inâd üzre olanların rızkları mîri için girift olunmak mukarrerdir.

256 Nolu Hüküm

Fî yevmü'l-isneyn

Fî 22 Ş sene 1047

Edirne Mollâsına hüküm ki hâlîya İstanbul'da revgan-ı sâdenin narhı yirmi ve kıyyesi sekiz ile otuza ve koyun etinin on akçeye ve (...) on dört ile on altı akçeye olmağın imdi mahrûse-i Edirne'de revgan-ı sâde ve kıyyesi yirmi dört ile yirmi altı akçe ve koyun eti sekiz akçe ve aşeri(?) ve kıyyesi on iki ile on dört akçe hesâbı üzre fûrûht olunub min ba'd ziyâdesi bey' olunmayub ve Temeşvar'dan gelen yağ İstanbul'a gönderilüb ve kadîmden İstanbul'a gelen zehâyir girü cümle âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kâdrim mûcibince 'amel idüb dahi revgan-ı sâde ve koyun etini mahrûse-i Edirne'de minvâl-i meşrûh üzre fûrûht itdirüb min ba'd ziyâdesi bey' itdirmeyüb ve Temeşvar'dan gelen yağı ve kadîmden İstanbul'a gelen zehâyiri cümle âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl eyleyüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

257 Nolu Hüküm

Rumili Beylerbeyisi Ali Pâşâya ve sağ ve sol kolda olan kâdîlara hüküm ki Rum ilinin sağ ve sol kolunda ba'zı yerlerde haramî ve eşkıyâ zuhûr idüb menâzil ve merâhilde ebnâ-i sebîlin yoluna inüb katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl olunduğu i'lâm olunmağın imdi olmakûle zuhûr eyleyen eşkıyâ ve haramzâde bulundukları yerde ahz olunub şer'le lâzım gelen icrâ olunub muhtâc-ı 'arz olanlar 'arz olunub 'umûm teftîşinden ve ahz ve celb olunmakdan ziyâde ihtiyât ve ihtirâz olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır

olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi olmakûle zuhûr iden eşkıyâ ve haramzâdeyi bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakları hükm idüb alıvirdikden sonra olmakûle fesâd idenler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eyleyesin değil ise şer'le haklarından lâzım geleni icrâ eyleyesin şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin hak üzre olub ahz u celb olunmağla ehl-i fesâda himâyet ve kendü hâlinde olanlara ihânet olunmakdan ve 'umûm teftîşinden ve hilâf-ı şer' kimesneden akçe alınmakdan ziyâde hazer idüb câdde-i hakktan 'adûl ve inhîrâf göstermeyüb ihkâk-ı hakktan mücidd ü sâ'î olasın.

258 Nolu Hüküm

Rodos beyi Ebubekir Pâşaya hüküm ki Seravlos(?) kazâsı matbah-ı 'âmirem mühimmâtı için senede yüz bin akçeye maktû' iken ve Menteşe sancağına tâbi' iken kazâ-i mezbûrede vâfir gemi levendi bulunmamağla kadırgalarına levend tedârükü için livâ-i mezbûrede Zevazu(?) sancağına ilhâk olunub zikrolunan yüz bin akçe her sene senin tarafından cem' ve tahsîl ve matbah-ı 'âmirem tarafına edâ ve teslîm olunub âherden dahl olunmamak üzre bundan akdem sana virilen emr-i şerîfim mûcibince 'amel olunması için emr-i şerîfim ricâ eylediğün ecilden buyurdum ki () zikrolunan Seravlos kâdîlığının yüz bin akçe maktû'unu senin tarafından cem' olunub min ba'd âherden bir ferdi dahl itdirmeyüb men' eyleyesin.

259 Nolu Hüküm

Fî yevmü'l-isneyn

Fi 25 Ş sene 1047

Eski Cuma kâdîsı Mevlânâ () hüküm ki südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub kazâ-i mezbûrun tevâbi'-i kadîmesinden olub kadîmü'l-eyyâmdan kâdî olanlar zabt ve ahâlîsi beyninde icrây-ı ahkâm-ı şer'îye idegeldüğü Çiğnedîn(?) ve Davudlar nâm karyelerin Hezargırad kâdîsı sonradan şer' tarikle kendü kazâsına ilhâk itdirmekle dahl eyleyüb gadr eylediğün bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eylediğün ecilden kadîmü'l-eyyâmdan zikrolunan karyeler Eski Cuma kazâsı tevâbi'-i kadîmesinden

olmağın kemâkân sen mutasarrıf olub min ba'd Hezargırad kâdîsını dahl itdirmemen emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi zikrolunan karyeler Eski Cuma kazâsının tevâbi'-i kadîmesinden olmağın olugeldüğü üzre kemâkân sen mutasarrıf olub ahâlîsi beyninde icrây-ı ahkâm-ı şer'îye eyleyüb min ba'd olugelmiş ve emri hümâyûnuma muhâlîf Herazgırad kâdîsını dahl ve taarrûz itdirmeyesin.

260 Nolu Hüküm

İbrahim

Buyruldu su mektub üzerindedir.

Çak ve () kâdîlarına ve () sancağı mütesellimine ve Çak kazâsında vâki' Yeniçeri serdârına hüküm ki Çak kazâsına tâbi' Haveş nâm karyeden Kocabaş nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub karye-i mezbûreden yeniçeri nâmında Musli ve acemi oğlu nâmına Ali ve Özbek ve Ömer Hâce ve Sarı Hüseyin nâm kimesneler bunun kızını hamamda iken cebren çıkarub döğerek dağa götürüb ve karye-i Cürma'dan(?) Ali ve Yersib(?) nam karyeden arz ve Haveş nâm karyeden Süleymân nâm kimesneler Ahmed nâm kimesneyi katl idüb ve Alaybeyinin koyunlarını sirka ve bir gulâmın dahi katl eyleyüb ve Akça nâm karyeden Mehmed ve Nasuh ve kalfaları Karaca oğlu ve Hüseyin Halife nâm şakîler bunun oğluna fi'il-i şenî' kasdiyet idüb ve Bahadırlı nâm karyeden Kara Hasan ve Nazır oğlu nam kimesneler dahi dâ'imâ müslimânların emvâl erzâkların nehîb ve gâret eyleyüb ziyâde zulm ve fesâd ve şekâvet eyledüklerin sen ki Çak kâdîsının 'arz u i'lâm itmekle mezbur şakîler ele getirülüb itdükleri fesâd şer'an üzerlerine sâbit ve zâhir olub sicil ü hüccet oldukdan sonra muhkem habs olunub ve sübût bulan murâd sûret-i sicilleri ile âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm olunmak için dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri yevmcilerinden Ahmed nâm yevmci mübâşir ta'yîn olunub bilfi'il sekbanbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan dâme mecduhu tarafından mektûb virildiğün bildirüb mucibince hüküm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda bu fesâdı iden şakîleri yevmci-i mezbûr mübâşeretiyle bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gaybiyet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb mukaddemâ bir def'a şerle görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm-ı hak ve adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin

fi'lvâki' mezbûrların vech-i meşrûh üzre itdükleri fesâd sicilleriyle yazub 'arz ve i'lâm eyleyesiz ki sonradan haklarında fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel olunub min ba'd müşârün ileyh tarafından virilen mektûb ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

261 Nolu Hüküm

Der Zamân-ı Hazret-i Bekir Efendi Re'isü'l-küttâb tâle bekâhu

fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn şehr-i şa'bânü'l-mu'azzam sene seb'a ve erba'în ve elf.

Rumili Beğlerbeyisine ve Rumilinin sol kolunda vâki' olan kâdîlara hüküm ki Rumilinin sağ ve sol kolunda ba'zı yerlerde haramî ve eşkıyâ zuhûr idüb menâzil ve merâhilde ebnâ-i sebîlin yoluna inüb katl-i nüfus ve gâret-i emvâl olunduğu i'lâm olunmağın imdi olmakûle zuhûr eyleyen eşkıyâ ve haramzâdeyi buldukları yerde ahz olunub şer'le lâzım gelen icrâ olunub muhtâc-ı 'arz olanları 'arz olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi olmakûle zuhûr eyleyen eşkıyâ ve haramzâdeyi bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra bu makûle fesâd idenler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eyleyesin değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyüb şer'i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

262 Nolu Hüküm

Buyuruldusu mektûb üzerindedir.

Ba-hatt-ı Hazret-i Efendi

Diram/Deyram(?) kâdîsına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Yunus nâm yeniçeri dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb mezbûrun oğlu Mehmed'i bundan akdem Ahmed nâm kuloğlu katl eyledükde merkûm Yunus'u ahz itdirdüb Diram'da yeniçeri serdârı vekîli olan Yevmci oğlu Yûsuf nâm yeniçerinin hapsine virüb kendü âsitâne-i sa'âdetime gelüb icrây-ı hakk olunmak için ağası tarafından mektûb ve yevmci olub

vardukda mezbûr Yûsuf kâdî-ı merkûmu yevmciye teslîm itmeyûb firâr eyledi diyû cevâb virûb gadr eyledüğün bildirûb mezbûr Yûsuf'u ve oğlu Mehmed ve kâtilini âsitâne-i sa'âdetime ihzâr itdirilmek bâbında yeniçeri ağası kâ'im-i makâmı olub bilfi'il sütte-i sa'âdetimde sekbânbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan dâme mecduhu tarafından mühürlü mektûb ve Mehmed nâm yevmci mübâşir ta'yîn olunduğu bildirûb mûcibince hükm-i şerîfim ricâ itmeğün mûcibince 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda müşarühileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mucibince mezbûr Yûsuf'u ve oğlu Mehmed'i ve kâtilini ve mübâşir-i merkûme koşub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr itdüresin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümâyûnumda vüzerây-ı 'izâmım ve kâdî'askerlerim huzûrlarında görölüb icrây-ı hakk oluna şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

263 Nolu Hüküm

Şâm Beğlerbeyisine ve Defterdârına hüküm ki bundan akdem haccâc-ı zevî'l-intihâcın(?) vâki' olan beytü'l-mâlları için Şâm tarafından beytü'l-mâl emini nasb ve ta'yîn olunmağla haccâc milletinin emvâl ve erzâkına taarrûz olunduğu imdi ol beytü'l-mâl emini olmayub her sene vâki' olan beytü'l-mâli hazine emînleri görüb hacc-ı mebrûru edâ idüb tekrâr Şâm-ı şerîfe 'avdet olundukda Şâm hazînesine teslîm olunmak üzere hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olub imdi bu sene-i mübâreke de hîn-i emîni olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mahmûd (...) dâme mecduhu vech-i meşrûh üzere vâki' olan beytü'l-mâli ahz u kabz idüb hacc 'avdetinden Şâm hazînesine teslîm idüb dahi min ba'd âherden dahl olunmamak ve sinîn-i âyinede dahi defteri ile Şâm hazînesine teslîm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere 'amel idüb dahi haccâc milletinden tarîk-i hacda fevt olub vâris-i müverrisi olmayanların beytü'l-mâlların bilfi'il defter emîni olan mûmâ ileyhe ahz u kabz ve Şâm hazînesine teslîm idüb min ba'd Şâm tarafından beytü'l-mâl emini nasb ve ta'yîn itmeyûb ve fîmâ bad sinîn-i âyinede dahi bu üslûb üzere 'amel idüb rızây-ı hümâyûnuma muhâlîf vaz' ve hareketden ziyâde ihtirâz idesin ve sen ki emîn-i mûmâ ileyhsin olmakûle fevt olan haccâc milletinin vâris-i müverrisi olub yine hâcılardan şehadet idenlerin ahvâli şer'le görölüb min ba'd hâcılardan şehadetin

tutmam diyü kimesneye cefâ ve te'addî ve mallarına (...) taarrûz olunmakdan ve mâl-i mîrinin itlâf ve (...) ziyâde hazer idesin.

264 Nolu Hüküm

Mora Pâşasına ve Holoviç(?) ve Yanya Badire kâdîlarına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Rıdvan Çavuş zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunun Haloviç kazâsında vâki' Barbarosa nâm çiftliğini eşkıyâdan İsmâ'il ve âdemi Mehmed ve Torak nâm kimesne hilâf-ı şer'i şerîf (...) anbarları kırub buğdayların yağma ve gâret idüb ve çiftliğin ortakların darb idüb dağıdub bunun emsâli zulm ve te'addîlerinin nihâyeti olmaduğun bildirüb mezbûrlar divân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin mahallinde ihkâk-ı hakk mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûrun şakîleri bi-eyyi vechi kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin sebep-i 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb şer'le müteveccih olan hakkın hükm idüb alıvirdikden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise muhkem habs idüb 'arz eylesin değiller ise şer'le haklarından lâzım geleni icrâ eylesin şöyle ki olcânibde icrây-ı hakk mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb ihkâk-ı hakk oluna.

265 Nolu Hüküm

Fî yevmü'l-ehad

Fî gurre-i B sene 1047

Ohri Beyine ve Akçahisar ve İskenderiye kâdîlarına hüküm ki sen ki Akçahisar kâdîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb İskenderiye sâkinlerinden Hasan nâm kimesne meclisi şer'i şerîfe varub kazâ-i mezbûr sâkinlerinden 'umûrlu dimekle ma'rûf İbrâhim oğulları Bali ve Mehmed ve Hüseyin nâm şakîler mezbûrun menkûhası olan Sultâne nâm bâkiri düğüne gider iken cebren gelüb bargire bindirüb

bir buçuk günlük mesafe mahalle alub gidüb tasarruf eyleyüb ve vech-i meşrûh üzre itdükleri fesâd ve şekâveti şer'an sâbit olub hüccet-i şer'îye virildiğin bildirüb mezbûr şakîlerin şer'le haklarından gelinmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğün 'arz eyledüğün ecilden amân vermeyüb zikrolunan şakîrlerin şer'le haklarından gelinmek mu'âvenet eyleyenleri âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûre mukayyed ve bu bâbda virilen hüccet-i şer'îyeye nazar idüb göresin fî'l-vâki' bundan akdem şer'le görülüb vech-i meşrûh üzre itdükleri fesâd ve şekâvet şer'an sâbit olub hüccet-i şer'îye virilüb ve ol hüccetin mazmûnu muvâfık-ı şer' olub 'alâ vechi't-tashîh sâbit olunur ise asla amân vermeyüb şer'le haklarından gelüb emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin emr-i şerîfime muhâlîf zikrolunan şakîleri mu'âvenet eyleyenleri ism ve resimleriyle yazub âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eylesin.

266 Nolu Hüküm

Oğlâsî(?) Voyvodasına hüküm ki sefine re'islerinden Kostantin nâm zımmî südde-i sa'âdetime 'arzı hâl sunub (...) seffinesine buğday tahmîl eyleydükde Yorgaki nâm zımmî harbi küffâr kalyonlarına haber virüb kolağuz olub getürüb buğday ve sâ'ir tahmîl olan cümle eşyâsın aldurub fesâd itmekle merkûm ahz olunub ile'l-an senin hapsinde olduğun bildirüb âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden sonra habsinde olan merkûm zımmîyi âsitâne-i sa'âdetime irsâl eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel eyleyüb dahi habsinde olan merkûm zımmîyi âsitâne-i sa'âdetime irsâl idüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir ta'allül ve tereddüden ihtirâz eylesin.

267 Nolu Hüküm

Gelibolu Mollâsına ve gümrük eminine hüküm ki donanmay-ı hümayûnum mühimmâtı içün külli gemiler lâzım ve mühim olmağın imdi üç bin kantar beksimed tabh itdirüb hâzır ve âmade eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim

mûcibince 'amel idüb dahi asla te'hîr ve tevakkuf itmeyüb mu'accelen üç bin kantar beksimed tabh itdirüb hâzır ve müheyya eylesesiz ve bilcümle husûs donanmay-ı hümâyûnumun ehemmi-i 'umûrundandır ana göre gereği gibi takayyüd ve ihtimâm eyleyüb ihmâl ve müsâmahadan begâyet ihtirâz eylesesiz.

268 Nolu Hüküm

Anadolu Beğlerbeyisine ve Kütahya Mollâsına hüküm ki Ankara ve Ayaşığı(?) kâdîlarına hüküm ki Mihâlîçcik kazâsı ahâlîsi sütte-i sa'âdetime 'arz-ı hâl ve âdem gönderüb bunlar emr-i şerîfime bedel ve kürekçi ve bedel-i nüzûl da alduktan mukaddemâ bin kırk altı senesinde kâdîları olan Osmân nâm kâdî emr-i şerîfimden ta'yîn ve tasrîh olduğu üzre almayub itmeyüb hâne başına bir beşer 'aded gurusların alub âsitâne-i sa'âdetime beşer yüz akçe teslim eyleyüb olvecihle zulm ve te'addî eyledükden gayrî re'âyâ fukârasına kendü için sekiz yüz 'aded gurus dahi salub²¹²

269 Nolu Hüküm

Ezine ve Biga sancağı mütesellimine hüküm ki sen ki kâdîsın nâ'ibin sütte-i sa'âdetime mektûb gönderüb Edremid kazâsına tâbi' Hacı Haydarlar nâm karyeden Ma'den ve Abdurrahman nâm kimesneler meclis-i şer'î şerîfe varub Ezine kazâsına tâbi' Çerçiler nâm karyeden Mahmûd Hâlîfe nâm kimesne şakî ve ehl-i fesâd olmağla hevâsına tâbi' bir nice eşkıyâ ile mezbûrların karındaşı Şahin nâm kimesneyi urub katl ve emvâl ve erzâkın gâret ve hasâret eyleyüb zulm ve fesâd itmekle şer'le teftîş olunmak için sen ki mütesellim-i mezbûrsun mübâşir ta'yîn olunub bundan akdem emr-i şerîfim virilmeğın merkûm şakîye cânib-i şer'den def'aatle mürâsele ve âdem gönderilüb imdi şer' olundukda asla itâ'at-i şer' itmeyüb eline âlet-i harb alub tevâbi'-i eşkıyâsı ile firâr eyledüklerin bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâsına 'arz eyledüğü ecilden mezbûr şakî her ne zamân ele girer ise ahz ve mukayyed ve mahbûs âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr şakî her ne zamân ele girer ise ahz ve mukayyed ve mahbûs âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

²¹² Tamamlanmamış, yarım kalmış hüküm.

270 Nolu Hüküm

Brusa kâdîsına hüküm ki Ahmed nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arzı hâl sunub kazâ-i mezbûre vâki' vakf-ı Susağarlığı(?) nâm karyede Ömer nâm kimesnenin çiftliği bununolmağla ferâgat-i zirâ'at eyleyüb ba'dehu mezbûr Ömer nâm kimesne zikrolunan çiftliği mahsûlsüz Ahmed nâm müderrise bey' idüb lâkin mezbûr müderris mahsûl dahi benimdir diyü ahz u kabz buna vormeyüb kendüsü alub ve ba'zı kimesnelere istinâd itmekle bir vecihle icrây-ı hakk mümkün olmadığı bildirüb mezbûr âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü eciden ihzâr olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûr müderrisi âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda şer'le görölüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesiz.

271 Nolu Hüküm

Fi yevmü's-selase

Fi 10 N sene 1047

Beğbazarı Kâdîsına hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Beğbazarı kâdîsının 'ulemâ ve sulehâsı ve sâ'ir a'yân ve eşrâfı meclis-i şer'-i şerîfe varub kazâ-i mezbûre mahallesinden Yakacık nâm mahalle sâkinlerinden Cebeci Mahmûd nâm şakî dâ'imâ fisk üzre olmağla evini meyhâne idüb müslimânların ehl ü 'ıyâllerin mürûr ve uburundan 'âciz kalmağın cânib-i şer'den Mustafa nâm kâdî müslimânlar ile mezbûrun evine vardukda evinin taht-ı mebnisin(?) meyhâne eyleyüb ve alât-ı şürb hâzır ve müheyya ve beş altı küb içinde tahmînen bin ve kıyye hamr mevcûd ve bey' ve şer'a ve isti'mâli memnû' olan dühânın dahi alâtı mevcûd olduğun meclis-i şer'de ihbâr eylediklerin 'arz eyledüğün ecilden mezbûru ahz eyleyüb hanesinde dühân alâtı bulunur ise amân virilmeyüb şer'le muhkem hakkından gelinmek emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi fi'l-vâki' mezbûrun hanesinden dühân ve alâtı bulunur ise asla amân vormeyüb şer'le muhkem hakkından gelesin ammâ hakk üzre olub bu bahâne ile ahz u celb olmakdan ve hilâf-ı şer' bir ferde zulm ve te'addiden begâyet ihtirâz eylesin.

272 Nolu Hüküm

İznikmid kâdîsına hüküm ki Rahîme nâm hatun südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem bunun karındaşı olub İbrâhim Pâşâ sarayında etmekci başı olan Ali Ustan nâm kimesne salasında(?) gidüb ba'dehu avdet idüb giderken kazâ-i İznikmid'de vefât idüb vâris-i müverrisi yok mülâhazasıyle Kocaili sancağibeyi tarafından her nesi var ise ahz u kabz olub lâkin müteveffây-ı mezbûrun vârisi olduğu sâbit ve eline (.....) şer'îye virildüğün bildirüb şer'le görölüb alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmasın emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi ihzârı lâzım olunub şer'-i şerîfe ihzâr ve mezbûre ile berâber idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmuş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus ve bu babda olan (.....) nazar idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olub dahi (.....) şer'îye mûcibince müteveffây-ı mezbûrun kabz olunan muhâllefâtı her ne ise alub hatuna bi-kusûr hüküm idüb alıvirüb şer'-i şerîfe ve (.....) şer'îyeye mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

273 Nolu Hüküm

Karadenizin Anadolu yakasında vâki' olan kâdîlara hüküm ki gemi re'islerinden İsmail Re'is südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb İstanbul zâhiresi için Bartın iskelesinde arpa ve darı ve buğday iştirâ eylemek istedikde kimesne mâni' olmamak bâbında emr-i şerîfîm ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûr iştirâ eylediği zâhireyi âhere getürmeyüb İstanbul'a getürürse (...) cârî üzre arpa ve buğday ve darı iştirâ ve kimesneye tahmîl idüb olbâbda kimesneyi dahl ve taarrûz itdirmeyesin.

274 Nolu Hüküm

Bolu sancağibeyine ve kâdîsına hüküm ki kudâtdan dârende-i fermân-ı hümayûn Şa'bân zîde fazluhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb mûmâ ileyh gice ile evinde kitâbhanesinde 'ilm-i meşgûl iken Akçaşad(?) kazâsı sâkinlerinden Muzab(?) Yûsuf ve Ali Hasan ve Ali nâm şakîler bunun evin basub bıçak ile urub mecrûh olub diyü bırağub firâr idüb ba'dehu mezbûrlar 'izn-i hâkim ile ahz olunub haklarından

gelmek (...) iken tekrâr firâr idüb hâlâ (...) kadısı olan Mehmed ve müderrisinden Ali Sûfî oğlu Mehmed nâm kimesnelerin evlerinde saklayub şakîleri vormeyüb ve kâdî-ı mezbûr Mehmed Münîr nâm kimesnenin kızını bilâ-nikâh cebren alub tasarruf idüb ve mezbûr müderris gice ile şakî-i mezbûr Hasan ve Ali ile Yûsuf nâm kimesnenin hatununa fi'il-i şeni' idüb ve alât-ı harbi ile urub mecrûh idüb ve Ömer nâm kimesnenin dahi hatunun alât-ı harbi ile urub mecrûh idüb dâ'imâ fesâd ve şekâvetinden hâlî olmadukların bildirüb icrây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfîm ricâ itmeğin şer'le görölüb kabâhatleri üzerlerine sübût bulur ise küreğe konulmak için kayd u bend ile âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrun şakîleri bi-eyyi vechi kân ele getürüb dahi meclis-i şer'e ihzâr ve bununla berâber idüb tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb üzerlerine sübût bulan murâdî sicil ü hüccet eyledükden sonra temessükleriyle kayd u bend ile küreğe konulmak için âsitâne-i sa'âdetime ihzâr ve irsâl eyleyesin kaziyede müdhali olanları dahl itdirmeyüb isimleyüb muhtâc-ı 'arz olanları vukû'u üzre yazub 'arz eyleyesin husûs-ı mezbûr için tekrâr emrim ve varmalu eylemeyesin şöyle bilesin (...).

275 Nolu Hüküm

Delvine Beğine () ve kâdîsına hüküm ki Murâd nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arzı hâl sunub bu kendü hâlinde olub kimesneye zarâr ve te'addîsi yoğuken Dost Haydara(?) dimekle ma'rûf nâm şakî hevâsına tâbi' otuz beş nefer eşkıyâ ile alet-i harb ile katl kasdına bunun evin basub emvâl ve erzâkın gâret ve hasâret eyledükden gayrî üzerinde olan mîri bin gurusu ve kendünün dört yüz altunun alub ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eyleyüb ve mezbûr şakînin vech-i meşrûh üzre itdüğü fesâd şer'an sâbit (.....) 'arz ve muhzır virdiğün bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden mezbûrun fesâd ve şekâveti muhakkak ise mahallinde şer'le (...) olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi merkûm şakîyi bi-eyyi vech-i kân ele getürüb gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdub getürdüb husûs-ı mezbûru tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' merkûm şakînin itdüğü fesâd mukarrer olmağla mukaddemâ şer'an sâbit olub hamiyet-i şer'iyeye virilmiş ise

olbâbda muktezây-ı şer'î kavîle 'âmil olub dahi mezbûr şakîyi şer'le mahallinde sulb(?) eyleyüb min ba'd şer'î şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

276 Nolu Hüküm

Gelibolu ve Çardak ve Karabiga ve () ve () kâdîlarına ve ol câniblerde olan yeniçeri serdârlarına hüküm ki seyyidetü'l-hamza (...) kızı Aişe Hanım dâmet 'iffethümânın(?) kapu ağalığı hizmetinde olan Dârende-i fermân vâcibü'l-'izân Cevher Ağa zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb Vahi(?) nâm yeniçeri bundan akdem karz tarikle mûmâ ileyhden iki yüz doksan riyâl gurusı alub ba'dehu deynini edâ eylemedin firâr idüb hakkı zimmetinde kalub hâlîya ol câniblerde olduğu haber almağla ağaları tarafından mühürlü mektûb virildiğin bildirüb mûcibince şer'le görölüb teveccüh iden hakkı divân âdemisine alıvirilüb virmekden ta'allül iderse âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda mezbûr her kangınızın taht-ı kazâsında bulunursa şer'î şerîfe ihzâr ve mûmâ ileyhin âdemi ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise hakk üzre teftiş ve tefahhus idüb göresin 'arz olduğu üzre ise olbâbda muktezâyı şer'î kavîle 'amel idüb ba'de's-sübût mezbûrun zimmetinde olan gurusı her ne ise hükm idüb bî-kusûr divân âdemisine alıvirilüb virmekden ta'allül ider ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki gelüb divân-ı hümayûnumda kâdî'askerlerim huzûrunda ahvâlleri şer'le görüle.

277 Nolu Hüküm

Rodoscuk kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûrede yeniçeri serdârı olub mütevaffâ () eytâmına vasî olan kıdvtü'l-emâsîl ve'l-akrân Hüseyin zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb eytâm-ı mezbûrun Rodoscukda sâkin Saltuk nâm Yahudi zimmetinde elli yedi bin akçe hakların olub vesâyet hasebiyle taleb eyledükde virmekden ta'allül eyldedüğün bildirüb şer'le görölüb alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin şer'le görölüb icrây-ı hakk olmak emrim olmuştur buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsîl ve'l-akrân çavuş zîde kadruhu vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr Saltuk Yahudiyi meclis-i şer'î şerîfe ihzâr ve bununla berâber idüb

husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub bila 'özü-i şer' on beş yıl mürûr itmiş değil ise hakk üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb dahi ba'de's-sübût mezkûr Saltuk Yahudiden eytâm-ı mezbûrun zikrolunan elli yedi bin akçe haklarını hükm idüb vesâyet hasebiyle bî-kusûr buna alıvirüb bir vecihle ta'allül itdirmeyesin.

278 Nolu Hüküm

Şefnus(?) Kâdîsına hüküm ki düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem sadâret-i 'uzmâ kâ'im-i makâmlığı ile kapudânım olan Vezîr Mustafa Pâşâ edâmallahu te'âlâ iclâlehunun kapucubaşlarından olub bilfi'il Adalar voyvodası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasan zîde mecduhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem Andre adasının cizyelerinden dört yüz guruş bâkî kalub ve Aynos(?) cizyesinden dahi seksen guruş bâkî kalmağla kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Vasîl nâm zımmî meblağ-ı mezbûru mûmâ ileyhın âdemisine cem' ve tahsîl itmek üzre kefil-bi'l-mâl olub lâkin meblağ-ı mezbûru mezkûr zımmî âdemisine virmekden ta'allül ve 'inâd eyledüğün bildirüb olbâbda emr-i şerîfîm ricâ itmeğın meblağ-ı mezbûru mûmâ ileyhın âdemisine mezkûr zımmîden bî-kusûr alıvirilüb eğer virmekde ta'allül ve 'inâd ider ise âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesesin emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûr zımmîyi meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr idüb dahi zikrolunan meblağ-ı mezbûru mûmâ ileyhın âdemisine hükm idüb alıviresin şöyle ki virmekde ta'allül ve 'inâd ider ise mezbûr zımmîyi mûmâ ileyhın âdemisine teslîm ve âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eylesesin şöyle bilesin.

279 Nolu Hüküm

Edirne mollâsına ve Edirne Bostancıbaşı Sinan'a hüküm ki İbrâhim nâm kimesne dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl sunub bunun karındaşı olan () nâm kimesnenin hidmetinde olan Mehmed bundan akdem fevt olub bunun 'alâkası yoğiken mütevaflâ Mehmed'in babası () nâm kimesne şiddete sülûk idüb neden oğlumu katl eyledînz diyü da'vâ itmekle sen ki bostancıbaşısın mezbûr ahz u habs eyledün bildirüb imdi mahallinde şer'le görölüb icrây-ı hakk mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emr-i celîlü'l-

kadrim üzre ‘amel idüb dahi husûs-ı mezbûr olcânibde faslı imkân olmaz ise âsitâne-i sa‘âdetime havâle eylesesin ki ahvâlleri divân-ı hümâyûnumda vüzerây-ı ‘izâmım ve kâdî’askerlerim huzûrunda şer’le görölüb icrây-ı hakk oluna.

280 Nolu Hüküm

Ereğli ve () kâdîlarına hüküm ki zikrolunan kâdîlıklar ahâlîsi südde-i sa‘âdetime ‘arzı hâl idüb bundan akdem deryâ yüzünde bi-emrillahi te‘âlâ iki pare kâdîrga paralanmağla dâ’imâ nâzır olanlar kadırgalar parelendüğü zamânda siz varub mismâr ve sâ’ir alâtından külli nesne almışsızdır diyü re‘âyâdan kimisin öküzün ve kimisin ineklerin satdırub biner ve bin beş yüz akçe cerimelerin alub zulm ve te‘addîlerinin nihâyeti olmamağla re‘âyâ nâzırların zulmüne takat getüremeyüb perâkende ve perîşân olmaları muhakkak olduğun bildirüb min ba’d olvecihle dahl ve rencîde itdirilmeyüb men’ ve def’ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden rencîde ve remîde itdirilmemek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bada sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb madam ki gark olan gemiler için tersâne tarafından âdem vardırmadıkça nazır olanlar re‘âyâyı ol vecihle rencîde ve remîde itdirmeyüb ve ol bahâne ile bir akçe ve bir habbelerin(?) aldırmayub men’ ve def’ eylesesin memnû’ olmaz ise yazub bildirüb bu husûs için bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

281 Nolu Hüküm

Fi yevmü’l-²¹³

Fi 12 L sene²¹⁴

Akıncı tâ’ifesi sâkin olduğu kâdîlara hüküm ki hâlîya akıncı tâ’ifesinde ismi akıncı defterinde mevcûd olanlardan ba’zıları fevt olub oğulları kalmağla akıncı beyleri Özi seferine ihrâc itmek istediklerinde kimi cebeci ve topcu ve arabacı ve eli emîrlü bağcı ve gözcüyüz ve kimi defterde ismimiz yokdur diyü Özi seferine çıkmağa ta’allül eyledikleri i’lâm olundu imdi akıncı tâ’ifesi ve oğulları min ba’d gayrî dirliğe geçdiklerine rızây-ı hümâyûnum yokdur olmakûle akıncı ve akıncı oğlu olub bir tarikle âher dirliğe geçenler nemakûle dirliğe geçmişlerdir ‘arz olunub ve akıncı oğlu olub defterde ismi olmayanların isimleri kayd olunub vakt ü zamânında Özi seferine

²¹³ Zarar gördüğünden okunmuyor.

²¹⁴ Zarar gördüğünden okunmuyor.

ihrâc olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda emrim üzre bu bâbda bizzat mukayyed olub dahi vech-i meşrûh üzre akıncı oğlu akıncı olub sonradan bir tarikle âher dirliğe geçenler nemakûle dirliğe geçmişlerdir vukû’u üzre yazub ‘arz eylesin ki dirlikleri kat’ olunub kendülerinin haklarında gelmeye ve akıncı oğlu olub defterde ismi olmayanların dahi isimleri akıncı defterine kayd itdirüb vakt ü zamâniyle sefer-i hümâyûnuma ihrâc itdüresiz ve bilcümle akıncı tâ’ifesinden sefer-i hümâyûnuma gelinmesi iktîzay-ı murâd-ı hümâyûnumdur ana göre mukayyed olub bir ferde himâyet ve sıyânet eylemeyüb vech-i meşrûh üzre sâdır olan emri şerîfimin icrâsında ikdâm ve ihtimâm eylesin.

282 Nolu Hüküm

Vulçitrın sancağbeyine hüküm ki bundan akdem sefer-i hümâyûnum mühimmâtı için taht-ı nezâretine tâbi’ mukâta’at karyelerinden yarar yüz nefer lağımcı ihrâc ve her birine onar bin akçe ücret virilmek farmânım olub mukaddemâ mâliye tarafından ekîd ve şedîd emr-i şerîfim gönderilmiş idi imdi ol emrim ‘alâ mâkân mukarrerdir cenâb-ı devlet me’âbım Üsküdar’da ‘azîmet-i hümâyûnum mukadder olmağın fermânım üzre olmikdâr lağımcıları bervech-i ta’cîl ihrâc ve her birine mîrîden onar bin akçe ücret virüb nevrûzdan mukaddem âsitâne-i sa’âdetime gönderüb orduy-ı hümâyûnuma teslîm eylemen bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı sa’âdetim mucbince ‘amel idüb dahi asla te’hîr ve tevakkuf itmeyüb vech-i meşrûh üzre yüz nefer lağımcı ve ihrâc ve her birine onar bin akçe ücret virüb yüz nefer lağımcı lâzım gelen on yük akçesin iki yük akçesin sen şark seferine gitmedüğün mukâbelesinde kendü yanında virüb dört yük ve kırk bin akçesin (...) ile Üsküb nezâretinin bin kırk altı ve yedi ve sekiz senelerinin bedel lağımcı akçe ve üç yük akçe bin akçesini cânib-i mîrîden virüb kendülere teslîm bervech-i ta’cîl nevrûzdan mukaddem irsâl eylesin ki vakt ü zamâniyle gelüb orduy-ı hümâyûnuma dâhil ola husûs-ı mezbûr ‘umûrdandır sâ’ir husûsa kıyâs itmeyüb bir gün evvel irişdirmeğe ikdâm ve ihtimâm eylesin şöyle bilesin.

283 Nolu Hüküm

İlbasân sancağibeyine hüküm ki Arnavud Belgıradı kasabası sâkinlerinden Ramoğlu dimekle ma'rûf nâm kimesne fevt olub evlâd-ı zekûru kalmayub kasaba-i mezbûrede olan mülk-i menzili Vodosnik(?) nâm karyede vâki' çiftlik ve koyun kışlası ve bir ahır çiftliği dahi ve Salihzen(?) nâm mahalde olan çiftliği ve Müzer(?) nâm mahalde vâki' çiftlik ve Değirmen(?) (...) nâm mahalde olan çiftliği ve Domruk(?) nâm mahalde vâki' çiftlik ve koyun kışlası ve sâ'ir çiftlikleri ve zikrolunan çiftliklerin tâbi' tarlaları taraf-ı mîriden fûrûht olunmak fermânım olmağın imdi ol çiftlik ve tarlaların virdüğü bahâ ile kızına teklîf olunub olur ise fîmâ ve'l-âhir tâlib olanlara virilüb ve mütevaffây-ı mezbûr şakî ve ehl-i fesâd olmağla re'âyânın emvâl ve rızkların gasb eyleyüb ve mukaddemâ hakkından gelinmek için hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet makrûnumla emr-i şerîfim virilüb lâkin ele girmeyüb firâr itmeğın koyun ve sığır ve camuş ve yünd(?) ve sâ'ir emvâl ve erzâkın dahi mîri için kabz ve defter ve fûrûht mumzâ ve mahtûm müfredât defteriyle âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl ve dahi hazîne itdirmeniz bâbında fermân-ı 'âlf-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mütevaffây-ı mezbûrun çiftlik tarlaların il virdüğü bahâ ile kızına teklîf eylesin olur ise fîmâ ve'l-âhir tâlib olanlara taraf-ı mîriden bahâsiyle fûrûht eyleyüb koyun ve sığır ve sâ'ir emvâl ve erzâkı gasb olunmuş re'âyâ mâlı olmağla cümle emvâl ve erzâkın mîri için kabz ve defter ve fûrûht eyleyüb mumzâ ve mahtûm müfredât defteriyle âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl ve dâhil-i hazîne idüb emri şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin ta'allül idenleri yazub bildirüb.

284 Nolu Hüküm

Bolu Beyine ve kâdîsına hüküm ki Mustafa gelüb Bolu kazâsında Melbur dimekle ma'rûf nehrin üzerinde sefine ile mürûr ider iken suhte eşkiyâsından Ahmed oğlu Mehmed ve Ali ve Hermelek(?) kâdîsı oğlu Ahmed ve Kulak Karaçomak nâm şakîler bunun sefinesin basub içinde mevcûd bulunan yüz bin akçalık esbâbın gâret idüb ve yağma idüb ziyâde zulm ve te'addî ve fesâd eylediklerin bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğın mahallinde şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmak mümkün olmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle olunmak emrim olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda ilâ âhiruhu.

285 Nolu Hüküm

Delvine beyine ve Ergiri kasrı kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûrede vâki' on iki bin akçe yazusu olan İstunbare(?) ve Abri'nin(?) sekiz yüz akçe yazusu olan Sekri(?) nâm karyelerde mahsûlu her sene maktû'un üzre hazîne-i 'âmireme viregeldikleri sekiz bin akçe haraçları mukâbelesinde sefer-i hümâyûnum vâki' oldukça yarar ve üstâd on nefer lağımçı ta'yîn olunub ve sefer olduğu senelerde zikrolunduğu üzre yazuları olan mahsûllerin haraçları olan sekiz bin akçe maktu'ların senediyesini mîriye teslîm itmek üzre defterhâne-i 'âmiremde mahfûz olan defter-i icmâliyeden nişâncı kelemiyle tashîh olunub fîmâ ba'd minvâl-i meşrûh üzre 'amel olunmak emrim olmuşdur imdi bu sene-i mübâreke de bi'z-zât şark seferine teveccüh-i hümâyûnum mukarrer olmağla mukayyed olunduğu üzre yarar ve üstâd on nefer 'acemî bervec-i mu'accel ihrâc zâd olacakları için harac-ı râhları ehl-i karye mahsûl ve cizyeleri akçelerinden virüb mu'accelen orduy-ı hümâyûnuma gönderüb irsâl ve îsâl eylemeniz bâbında fermânı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi zikrolunan karyelerde hâlîya defter-i hümâyûnuma irsâl ve îsâl eylesin lağımçı husûsu ehemmi mühammât-ı seferdendir sâ'ir husûsa kıyâs itmeyüb 'avk u te'hîrden begâyet ihtirâz eylesin ve bi'l-cümle zikrolunan karyelerin mahsûlleri ve haraçları mukâbelesinde sefer oldukça on nefer lağımçı ihrâc olunmak üzre defter-i icmâl tashîh olunub sefer olmadığı senelerde yazuları mikdârı tamahhüleri ve maktû' olan sekiz bin akçe haraçları her sene mîriye kendüleri virüb edâ eylemek üzre tashîh olunmasın fîmâ ba'd vech-i meşrûh üzre 'amel olunub emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

286 Nolu Hüküm

Ahyoli kazâsına mutasarrıf olan () hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi' Ahteboli nâhiyesine nâ'ibü's-şer' olan Mevlânâ Mahmûd zîde fazluhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb yine kazâ-i mezbûre tâbi' Vaslikor(?) nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'î şerîfe gelüb işbu bin kırk altı senesine mahsûb olmak üzre emri şerîfimle karye-i mezbûreye ve yine kazâ-i mezbûreye tâbi' Haseki Sultân evkâfı karyelerine 'İllice(?) ve Koklice(?) ve 'Ömerref(?) ve Karamenek ve Rağarin ve Sayırcık ve Salâsef(?) ve

Sarsık(?) ve Gökdepe Konak(?) ve Marâsîc(?) nâm karyelere fermânım olan seksen bin akçe başka(?) yerlere evkâf-ı mezbûre karyeleri ahâlîsi virmekden ta'allül idüb mîriye ve karye-i mezbûre ahâlîsine gadr olunduğun bildirüb kadîmden viregeldikleri üzre tahamüllerine göre zikrolunan vakf karyeleri ahâlîsinden bi't-tamâm cem' ve tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri 'arz eyledüğü ecilden kadîmden olugeldüğü üzre 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb zirkrolunan karyeler ahâlîsinden tahamüllerine göre mâ-takaddümden vire geldikleri üzre cem' ve tahsîl itdirüb min ba'd emr-i şerîfimle ve kadîmden olugelene muhâlîf bir ferde ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin muhâlefet üzre olanları isim ve resimleriyle yazub 'arz eylesin ki itâ'at emr itdikleri için sonradan haklarında emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna.

287 Nolu Hüküm

Bohça kâdisına ve Niğbolu mütesellimine hüküm ki () çeribaşısı Ali Çeribaşı südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bundan akdem kazâ-i mezbûre tâbî' Tütün(?) nâm karyede bunun subaşı olan Hüseyin nâm kimesne Kara Ali demekle ma'rûf Yerbalun(?) nâm zımmî ile basub fuzûlen ıstabl-ı 'âmîreme müte'allık mîri çayır akçesinden kırk bin akçe ve sekiz çift gümüş bilezik ve sâ'ir esbâbın yağma ve gâret idüb fesâd eyledüklerinden gayrî mezbûr çeribaşısının yazıcısı olan Mustafa nâm kimesne dahi (...) hâsıl olan otuz bin akçe mîri akçesi alub firâr eyledüğün bildirüb şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmak bâbında emri şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukdan mezbûrları meclis-i şer'e ihzâr idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'i kavîle 'amel idüb şer'le müteveccih olan mîri çayır akçesi mezbûrlardan hükm idüb alıvirüb min ba'd şer'i şerîfe ve emri hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

288 Nolu Hüküm

() hüküm ki inşaallahu te'âlâ bu sâl-i mütemeyyil-i âsârda cenâb-ı celâlet me'âbım müşâkk-ı seferi ihtiyâr idüb şark cânibine teveccüh-i hümâyûnum ve nevrûzdan mukaddem Üsküdar'dan 'azîmet-i zafer makrûnum mukarar ve mâh-ı şevvâlin

sekizinci günü (...) hümâyûnum döğülüb(?) mâh-ı mezbûrun on beşinde oturağ-ı(?) hümâyûnuma çıkub rûz-i nevrûzda bizzât devlet ve sa'âdet ve iclâl ile teveccüh ve 'azîmetim muhakkak olmağla memâlik-i mahrûsemin yolunda vâki' kasabât ve kurâda vâki' olan eğer ma'zûl beyler beyiler ve sancakbeyleri ve bilfi'il eyâlet ve sancak tasarruf idenler ve ze'âmet ve tımâra mutasarrıf olan müteferrika ve çavuş kâtib ve bu cümlesinin oğulları olan yeni ve çeribaşı ve çeri sürücüler ve ze'âmet ve erbâb-ı tımâr mükemmel ve müsella cebe ve cevşenleri ve her biri kânûn üzre yarar cebelûleri ile ve dahi bölük halkı ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve kapucuları ve cebeci ve topcu ve top arabacıları ve mehterân-ı hâssa ve sâ'ir dirliğe mutasarrıf olanlardan birden bine ve binden yüz bine varınca kadîmden ocak oğulları olub dirlik tasarruf itmeyenlerden ata ve tüvane kâdir olanlardan dirliğe tâlib yarar yiğitler nevrûzdan mukaddem cenâb-ı devlet me'âbım Üsküdar'dan irişüb bu sefer-i nusret makrûnumda hâzır ve müheyyâ bulunmaları bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağla bu zikrolunan tevâ'if-i 'askeri sefer-i hümâyûnuma ihrâc eylemek için düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Hüseyin Pâşâ edâmallahu te'âlâ iclâlehu ta'yîn olunub gönderildikten ma'âdâ hâlîfya dergâh-ı mu'allâm kapucu başıları dahi iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-memâcid ve'l-mükârim dâme mecduhu ta'yîn ve 'asker halkından olmakûleleri mu'accelen yerlerinden kaldırub sefer-i hümâyûnuma göndermek için hattı hümâyûn-ı sa'âdet makrûnumla fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu emr-i şerîfimi her biriniz taht-ı kazânızda ve mahmiye-i baş olan mahâllerden muhkem tenbîh ve nidâ itdüresiz ki mukaddemâ ve hâlâ vârid olan emr-i şerîfim mûcibince eğer ma'zûl olan beyler beyiler ve ümerâ ve bilfi'il sancak tasarruf idenlerden ve ze'âmet ve tımâra mutasarrıf olan dergâh-ı mu'allâm müteferrikaları ve çavuşları ve divân-ı hümâyûnum ve defteri hakânî kâtibleri ve bu cümlesinin oğulları vilâyet beyi ve çeribaşı ve çeri sürücüler ve zü'amâ ve erbâb-ı tımâr mükemmel ve müsella cebe ve cevşenleri ve kânûn üzre yarar cebelûleri ve dahi bölük halkı ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve kapucuları ve cebeci ve topcu ve top arabacıları ve mehterân-ı hâssa ve sâ'ir yerden bini ve binden yüz bine varınca dirlik ve 'ulûfeye mutasarrıf olanlar dirlik tasarruf eyleyen dirliğe tâlib olanlar emr-i şerîfim vârid olduğu sâ'at yerlerinden kalkub nevrûzdan mukaddem gelüb Üsküdar'da orduy-ı hümâyûnuma mülâkî olub hidmette bulunalar bu sene-i

mübârekede mahzâ gayret dîn-i mübîn-i makâm-ı cihâryar-i güzîn rıdvannullahi te'âlâ ecma'în için sefer-i hümâyûnum muhkem olup bir ferdîn seferden kalduğuna rızây-ı hümâyûnum yokdur şöyle ki bu sefer-i hümâyûnumda eğer ma'zûl ve eğer dirlikde olanlar ve kapum kullarından ve dirliğiniz 'askeri oğullarıdır sefer-i hümâyûnumda mevcûd bulunmayub kendü evlerinde ve hevâ ve heveslerinde olunalar siz ki vilâyet kâdîları ve siz ki beyler beyi ve sancakbeyi mütesellimleri ve kasabât ve kurâda e'imme ve hutebâ ve kasaba ve köy kethüdâları her ne tâ'ifeden olur ise (...) olmakûle 'askeriden olup evlerinde olanları ahz u habs idüb getüresiz ki sâ'ire mûcib-i 'ibret için haklarından gelüne şöyle ki sizden iltimâs idüb vilâyetimiz âdemi olan yerden gelüb saklamışdır diyü himâyet idüb ahz itmeyeler anda olacak siyâset sizin cümlenize olur bilmiş olası ammâ bu sefer-i hümâyûnumda

289 Nolu Hüküm

Antalya ve Yafa sancağı beylerine ve Antalya kâdîsına hüküm ki bundan akdem Antalya iskelesi gümrüğü ve tevâbi' mukâta'at emini olan Mustafa nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub Mehmed nâm kimesne sâbıkâ emin iken sefer-i hümâyûnum mühimmâtı için yüz kırk dört bin ve bârgir için seksen dört bin akçe ve yirmi otuz kadar sipâhî 'ulûfesi salnub lâkin emin-i merkûmun bir akçe virmeğe kudreti olmamağla İstanbul'a giderim bahânesiyle firâr ve ihtifâ eyleyüb ba'dehu bu Antalya'ya vardukda mîrî hidmetin mu'attal kalmamak için ve bârgir ve salınan sipâhî 'ulûfelerini ve erbâb-ı vezâîfin müstahak oldukları vazîfelerine kendü mâlından dokuz yük akçe virüb ancak yirmi bin akçe mahsûl kabz itdirüb ba'dehu meblağ-ı mezbûrun beş yük akçesin saklasun almayasın tahrîr (...) virilmişiken mezbûr Mehmed nâm kimesneden alınan mukâta'ayı üzerine mukarrer itdirüb düyûn-ı kesîresi olmağla zikrolunan iskele ve vâki' mukâta'anın mahsûlu vilâyet-i borcuna kifâyet itmeyüb kendüsünün hakkı (...) ve (...) olmak ihtimâli olduğun bildirüb şer'le görölüb bâkî kalan hakk bi't-tamâm tahsîl olunub alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le teveccüh eyleyen hakkı virilmeğın muhâlefet ider ise ikisi dahi orduy-ı hümâyûnuma gönderilmek emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve bununla berâber teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğu gibi ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'âmil olup zimmetinde zuhûr eyleyen hakkını bi't-tamâm tahsîl

eyleyüb alıviresin şöyle ki muhâlefet idüb icrây-ı hakk mümkün olmaz ise ikisini dahi orduy-ı hümayûnuma gönderesiz ki gelüb ahvâlleri şer'le görölüb icrây-ı hakk olub min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyüb bir dahi emrim varmalu eylemeyesin.

290 Nolu Hüküm

Anridos(?) kâdisına hüküm ki südde-i sa'âdetimden Rum Patrik olan Küblus(?) nâm zımmî 'arz-ı hâl idüb cezire-i mezbûrede bilfi'il biskopos olan Makripos nâm râhibin zimmetinde mîriye yüz bin akçe deyni var iken râhib-i mezbûrun ba'zı kimesnelere deyni olmağla zimmetinde olan mîri akçeyi edâ itmedîn mezbûrlar bizim hakkımızı mîriden mukaddem vir diyü dahl ve rencîde eylemekden hâlî olmadıkların bildirüb mîri akçeyi bi't-tamâm edâ itmedin mezbûrlar ol vecihle nesne taleb ve rencîde itmeleri bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi râhib-i mezbûr mülameğе/milameğе zimmetinde olan mîri akçeyi bi't-tamâm edâ ve teslîm itmeyince mezbûrlar olvecihle bundan nesne taleb ve rencîde itmeyeler ve mîri akçeyi edâ itdükden sonra mukayyed olasın ki bu bahâne ile ashâb-ı hukûkun hakların ketm eylemek ihtimâli olmaya.

291 Nolu Hüküm

Rum ilinin sağ kolunda vâki' olan kâdîlara ve mütesellimlere hüküm ki ba'zı 'askeri tâ'ifesi mütesellimler yanında tahassun idüb ol tarîk ile sefer ihrâcına me'mûr olanlardan halâs oldukların i'lâm olunmağın imdi cenâb-ı devlet me'âbım terk-i huzûr ve ârâm idüb meşâkk-ı seferi ihtiyâr idüb ve bu sefer sâ'ir seferlere kıyâs olunmayub ziyâde 'asker lâzım olmağla mütesellimler yanında 'askeriden bir ferd kalmayub alât ve tüvane kâdir olan yiğitlerden on neferden ziyâde kimesne mütesellimler yanında bulunmayub cümlesi orduy-ı hümayûnuma dâhil olub fermân-ı kazâ cereyânıma muhâlîf on âdemiden ziyâde sancak mütesellimleri yanında âdem bulunur ise amân ve zamân virilmeyüb haklarından gelünüb ve siz ki kâdîlarsız 'arz itmeyüb müsâmaha iderseniz anda olacak siyâset sizlere olmak bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet makrûnumla fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı kazâ cereyânım mûcibince 'amel idüb

dahi mîr-i mîrân ve mîrlivâ mütesellimleri yanında 'askeri tâ'ifesinden bir ferd kalmayub dahi sefere me'mûr olmayub at ve tüvane ve cenk ve harbe kâdir garib yiğitlerden dahi on nefer âdemiden ziyâde bulunmayub cümlesin sefere ihrâc idüb ihmâl ve müsahele ve müsâmahadan ziyâde hazer idesiz ve siz ki kâdîlarsız şöyle ki 'askeri tâ'ifesinden mütesellim yanında bir âdem bulunub ve dirliğiniz garib yiğitlerden dahi on neferden ziyâde âdem bulunub her biriniz müsâmağa idüb yazub bildirmeyesiz 'azl ile iktifâ olunmayub muhkem hakkınızdan gelünür ve siz ki mütesellimlersiz şöyle ki yanınızda 'askeri tâ'ifesinden bir ferd bulunub veyahud dirliksiz levend tâ'ifesinden on neferden ziyâde bir âdem bulunur ise amân ve zamân virilmeyüb sizin ve yanınızda on neferden ziyâde bulunan şahsın amân ve zamân virilmeyüb ecdad-ı 'izâmımın ve ervah-ı tayyibeleri için muhkem haklarınızdan gelinmeği mukarrer mülahaza eyleyesiz.

292 Nolu Hüküm

() Kâdîsına hüküm ki Hüseyin nâm kimesne dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb bu âsitâne-i sa'âdetimde iken Hisarönü kâdîsı ile Ahmed nâm kâdînın oğlu Mehmed şakî ve ehl-i fesâd olduklarından gayrî ol cânibde mecrûh olan Nasuh ve Makdum nâm kimesneleri bunun için mecrûh eyledi diyü isnâd ve iftirâ ve ehl-i 'örfe gammâz idüb hilâf-ı şer'-i şerîf üç yüz gurus ve bir katırın aldıklarından ma'âdâ karındaşları Resul ve Ramazan nâm kimesneler habs idüb ziyâde zulm ve te'addî eylediklerin bildirüb mezbûrlar âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmaları bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediklerin ecilden ihzâr olunmak emr idüb buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim mezbûru âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve ihzâr eyleyesin ki geldüklerin ahvâllerin divân-ı hümayûnumda şer'le görülüb icrây-ı şer' ve ihkâk-ı hakk oluna şöyle bilesin.

293 Nolu Hüküm

Fî yevmü's-sebt

fi 26 L sene 1047

Sancağı beğine ve livâ-i mezbûrede vâki' kâdîları ve livâ-i mezbûr mütesellimine hüküm ki cenâb-ı devlet me'âbım terk-i huzûr ve ârâm idüb meşâkk-ı seferi ihtiyâr itmekle bu sefer sâ'ir seferlere kıyâs olunmayub ziyâde 'asker lâzım ve mühim

iken ‘askerden ba‘zıları mütesellimler yanında kalub anda tahassun itmeleriyle bu sebeb ile ‘asker ihrâcına me‘mûr olanlardan halâs olub ve ba‘zı ‘askeriden iken dirliğin terk idüb mukâbelecî olmağla bir tarikle seferden kaldıkları sem‘-i hümayûnuma vâsıl olmağla imdi mütesellimler yanında ‘askeriden bir ferd kalmayub alet ve dona kâdir olanlardan dahi yalnız on neferden ziyâde kimesne mütesellimler yanında bulunmayub cümlesi orduy-ı hümayûnuma gönderilüb ve ol makûle ‘askeriden olub dirliğin terk idüb dahi mu‘amelecî olanları sefer-i hümayûnuma ihrâc idüb sen ki livâ-i mezbûrede olan mütesellimsin dirliğiniz on ademden ziyâde kalmamak bâbında hatt-ı hümayûn-ı sa‘âdet makrûnumla fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı kazâ cereyânım mûcibince ‘amel idüb dahi sen ki livâ-i mezbûrede mutasarrıf olan () dâme ‘izzuhusun mütesellimin yanında ‘askeri tâ‘ifesinden hiçbir ferd kalmayub ancak sefere me‘mûr olmayub garip yiğitlerden dahi on nefer ademden ziyâde bulunmayub cümlesi sefere ihrâc idüb ve olmakûle dirliğin terk idüb mu‘amelecî dahi olanlardan birini evlerinde alıkomayub cümlesin ihrâc idüb sefere gönderüb ihmâl ve müsahale ve müsâmahadan ziyâde hazer eyleyesin ve siz ki livâ-i mezbûrede olan kâdîlarsız şöyle ki ‘askeri tâ‘ifesinden mütesellim yanında bir adem bulunub ve dirliğiniz garip yiğitlerinden dahi on neferden ziyâde adem olub her biriniz müsâmaha idüb yazub bildirmeyesiz ‘azl ile iktifâ olunmayub muhkem hakkınızdan gelünür ve sen ki mütesellim-i merkûmsun ‘askeri tâ‘ifesinden bir ferd yanında bulunub veyahud dirliğiniz tâ‘ifesinden on neferden ziyâde adem bulunursa amân ve zamân virilmeyüb sen ki ve yanında on neferden ziyâde bulunan şahsın ecdâd-ı ‘izâmımın ervâh-ı tayyibeleri için muhkem hakkınızdan gelinmeği mukarrer bilesin gitmeyenleri ‘askeriden olanları ahz u habs ve ‘arz idüb bildirersiz ki sonradan bu husûs için âdem gönderilüb yoklatdırsam gerekdir her kangınız yanında ziyâde âdem bulunursa ‘ukûbiyet ile hakkınızdan gelünür bilmiş olasın.

Bir sûreti Vize ve Mamak Kilis

Bir sûret Haremeyn

Bir sûreti Tırhâlâ

Bir sûreti Avlonya

Bir sûreti Delvine

Bir sûreti İlbasân

Bir sûreti Ohri

Bir sûreti Yanya

Bir sûreti Alacahisâr

Bir sûreti Köstendil

Bir sûreti Vulçitrın

Bir sûreti İskenderiye

Bir sûreti Prezrin

Bir sûreti Dukakin

Bir sûreti Üsküb

Bir sûreti Rum ili Beylerbeyisine

294 Nolu Hüküm

Akşehir sancağı beyine ve kâdîsına ve kethüdâ yerine(?) hüküm ki südde-i sa'âdetime mektûblar gönderüb nefsi-i Akşehir'de sâkin Kemal nâm kimesne ile zevcesi Şemsi nâm hatun meclis-i şer'-i şerîfe varub kazâ-i mezbûre tâbi' divâne oğlu hâcî vaz' itdüğü çömlekçi palankasında(?) sâkin karındaşı oğlu Koca () nâm sipâhî hevâsına tâbi' birkaç nefer adem ile mezbûrların oğlu Receb nâm (...) hamama gider iken cebren ve kahren arabasına alub gidüb zulm ve fesâd itmekle defâ'atle mezbûr cânib-i şer'den mürâsele ile adem irsâl olunmak şer'-i şerîfe da'vet oldukdan mezbûr asla itâ'at itmeyüb firâr eyledüğün bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ eylediklerin 'arz eyledüğünüz ecilden sen ki mîrlivâ-i mûmâ ileyhsin mezbûru ahz eyleyüb vech-i meşrûh üzre itdüğü fesâd mukarrer ise kal'aya habs eyleyüb âsitâneye 'arz eylesin ki sonradan fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim mûcibince 'amel idüb dahi mezbûru her kande bulunur ise meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefîş ve tefahhus eyleyüb göresin fi'l-vâki' mezbûrun vech-i meşrûh üzre fesâdı mukarrer ise kal'aya habs eyleyüb âsitâne-i sa'âdetime 'arz ve i'lâm eylesin ki sonradan hakkında fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel olunub min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

Numarasız Hüküm

İzmîr Mollâsına ve Aydın Mütesellimine hüküm ki Seferihisar kazâsı ahâlîsi dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb yerlûden Ahmed nâm kimesne nâ'ib olmağla bunların üzerlerine devre çıkub mukayyed ve meccânen me'kûlâtların alduğundan gayrî işlerinden biri fevt ve (...) olub kısmet taleb itmezler iken cebren kısmet idüb ve

resmi kismetde ziyâde olmak için mütevaflânın muhâlefâtın ziyâde bahâyâ tutub ve resmi kismetde binde on beş akçe eyleyüb hilâf-ı kânûn ziyâde olub ve hüccet için biner ve bin beş yüz akçelerin alub ve ba'zıların dahi tutub akçe vakf itmişsiz diyü bi gayrî hakk biner ve bin beş yüz akçelerin dahi alub bu makûle zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmamağla bunlar dahi emri şerîf ihrâc idüb varduklarında itâ'at-i emri şerîf itmeyüb vech-i meşrûh üzre zulm ve te'addîden hâlî olmaduğun bildirüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmuş değil ise hakk üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb dahi ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların ashâb-ı hukûka hükm idüb bî-kusûr alıvirüb min ba'd ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin hilâf-ı şer' ve kânûn ve mugâyir-i emri hümayûn kimesneye iş itdirmeyesin işlyemeyüb(?) 'inâd üzre olanı yazub 'arz eylesin.

295 Nolu Hüküm

Yevmü's-selâse

fi 29 L sene 1047

Edirne'de vâki' hâssa bostancıların başı olan Sinan'a hüküm ki hâlîya dergâh-ı mu'allâm top arabacıları kethüdâsı olan Sinan Derviş zîde kadruhu sütte-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb inşaallahu te'alâ bu sene-i mübârekede şark seferine gidecek top arabalarına mahrûse-i Edirne'de olan top arabacıları bölük başıları ile ta'yîn olunub mu'accelen neferâtıyla irsâl olunmak için emri şerîfim ricâ eyledüğü ecilden mahrûse-i mezbûrede olan top arabacıları bölük başıları ile mu'accelen âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunmasın emri idüb buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı 'âlî-şânım mûcibince 'amel idüb dahi mahrûse-i mezbûrede olan dergâh-ı mu'allâm top arabacıları bölük başıları ile mu'accelen kaldırub âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki neferâtıyla me'mûr oldukları hizmetlerinde istihdâm olunalar bu bâbda ziyâde te'addî idüb ikdâm ve ihtimâmdan kusûr eylemeyesin.

296 Nolu Hüküm

İstanbul kâdîsına hüküm ki esîrciler kethüdâsı olan Ali 'arz-ı hâl idüb mukaddemâ esîrci olanlar mün'am(?) ve mütehavvil(?) kimesneler olub bey' ve şer'alârından kimesne muttazır olmaz iken hâlîya ricâl ve nisvândan ba'zı müflisler esîrci olub ve nice müflis ve mendebur ademler dellâl olub müslimânların esîrlerin dolandırub akçelerin alınmak mümkün olmayub ve müslimânların evlad u sığarların belleyüb esîrlik üzre bey' idüb envâ'-ı fesâdın nihâyeti olmaduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin esîrciler kethüdâsı mübâşeretile ricâl ve nisvândan esîrci olanların cümlesin getürdüb (...) birbirlerine ve haricden mün'am(?) ve mütehavvil(?) kimesnelere kefile virilüb min ba'd kefilsiz esîrci ve dellâl esîr bazarına gelmeyüb esîr alub satmayub ol makûleleri min ba'd müdâhale itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi cümle esîrci tâ'ifesin getürdüb ricâl ve nisvândan eğer dellâl ve eğer esîrci (...) birbirlerine kefil virüb ve mün'am ve mütevavvil kimesneleri kefil alub min ba'd kefil olmayan esîrci ve dellâl esîr bazarına getürmeyüb ve min ba'd (...) bey' ve şerâ itmeyeler ve itdürmeyesin şöyle ki ba'de't-tenbîh gelüb kefilsiz bey' ve şerâ idenleri muhkem te'dîb idüb bu bâbda dikkât ve ihtimâm üzre olasın.

297 Nolu Hüküm

Edirne'de olan vezîr Hüseyin Pâşâya ve () kâdîsına hüküm ki Şumni kazâsında vâki' Kayacık ve Kâdiköy ve Göylüc ve Bıyıklı nâm karyeler ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub memâlik-i mahrûsemde devr memnû' iken hâlîya bunların kâdîları olan () nâm kâdî beş on atlu ile devr nâmına çıkub bunları ehl ü 'ıyâlleri ile oldukları evleri üzre konub mukayyed ve meccânen yem ve yemeklerin ve bal ve yağ ve sâ'ir me'kûlâtların alduğundan mâ'adâ şer'an üzerlerine nesne sâbit ve zâhir olmamış iken sizin karyeniz kurbunda adem katl olunmuş diyü Kayacık ahâlîsinin on iki bin akçelerin ve Kâdiköy ahâlîsinin altı bin akçelerin ve Göylüc ahâlîsinin dört bin akçelerin fuzûlen alub ziyâde zulm ve te'addî eyledüğün bildirüb şer'le görülüb mebla'-ı mezbûr girü ashâbına alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim taleb eyledükleri ecilden buyurdum ki () vusûl buldukda kâdî-ı mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve

ashâb-ı hukûk ile berâber idüb tamâm-ı hakk ve ‘adl üzre teftîş ve tefahhus idüb göresin ‘arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer’-i kavîle ‘âmil olub ba’de’s-sübût şer’le müteveccih olan akçelerin mezbûr kâdîdan hükm idüb alıvirüb ta’allül ve ‘inâd itdirmeyesin.

298 Nolu Hüküm

Brusa kâdîsına hüküm ki mahrûse-i İstanbul’da vâki’ Gümrük Kapucularından Kadri gelüb bundan akdem bâzîrgân () nâm kimesnenin gümrükde Emîr Yûsuf nâm kimesne berkarâr ibrişimin sırka eyledikde zikrolunan ibrişimi bundan taleb itmekle mezkûr bâzîrgân ile şer’le vardıklarında buna tazmîn itdürüb sicil ü hüccet olunub gadr olub mezbûr (...) Emîr Yûsuf Brusa’da sâkin olmağla mukaddemâ emr-i şerîfimle bunun vekîli vardıkda mezbûr Emîr Yûsuf’un ma’iyyeti çok olmağla görülmeyüb icrây-ı hakk olunmaduğun bildirüb âsitâne-i sa’âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur vardukda mezbûr Emîr Yûsuf ve () nâm ve İsmâ’il kimesneyi emrim üzre âsitâne-i sa’âdetime ihzâr eyleyesin.

299 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Kocaili Sancakbeyine ve () kâdîsına hüküm ki dergâh-ı mu’allâm yeniçerileri orta başlarından Ali nâm yeniçeri südde-i sa’âdetime ‘arz-ı hâl idüb divâne Ahmed dimekle ma’rûf sipâhî bundan akdem bunun kapusun basub subayların mecrûh idüb ziyâde fesâd itmekle mukaddemâ (...) ağası mektûbuyle varub lâkin ihkâk-ı hakk olmaduğun bildirüb âsitâne-i sa’âdetimde görülmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre mezbûru âsitâne-i sa’âdetime ihzâr eyleyesin ki gelüb divân-ı himayunumda şer’le görölüb ihkâk-ı hakk ola.

300 Nolu Hüküm

Gümilcine kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi’ Manastır nâm karye ahâlîsi südde-i sa’âdetime ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i Gümilcine sâkinlerinden Receb ve Mustafa nâm kimesneler kendü hevâlarına tâbi’ yirmi mikdârı eşkıyâ ile koyun hakkı ve (...) koyun virmek için sizi mukâta’aya kayd idüb emr alıvirdik diyü bunların on beş bin akçelerin alub lâkin mukâta’aya kayd ve emrin aslı olmamağla ol takdirce kendülere

ziyâde gadr olduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledükleri ecilden mahallinde şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre mezbûrları bi-eyyi vech-i kân meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefahhus idüb gönderesin 'arz olduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb şer'le müteveccih olan hakların her ne ise ba'de's-sübût hükm idüb alıvirüb şer'-i şerîf ve emr-i hümayûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

301 Nolu Hüküm

Gümilcine kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Vidrak nâm zımmî südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb yine kazâ-i mezbûreden Gorgi nâm zımmîye kızı () nâm zımmîyeyi nikâh ile virüb birkaç seneden sonra köye köse mezbur salasına(?) gitmek ile mütegalibeden Receb ve Mustafa nâm kimesneler mücerred ta'mîr ahz ve celb için köye (...) gâ'ib olmuştur diyü bi-gayrî hakk altı re's sığırını ve otuz 'aded koyunu ve sekiz bin kadar akçesin alub ziyâde zulm ve te'addî eyledüklerin bildirüb emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden şer'le görölüb icrây-ı hakk olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrları meclis-i şer'e ihzâr idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk ve 'adl üzre tefahhus idüb göresin 'arz olduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakk her ne ise ba'de's-sübût hükm idüb alıvirüb şer'-i şerîf ve emr-i hümayûna muhâlîf kimesneye ta'allül itdürmeyesin.

302 Nolu Hüküm

İnebolu ve Benderekli ve on iki divân kâdîlarına hüküm ki tüccâr tâ'ifesinden dârendegân-ı fermân-ı hümayûn Mustafa ve Ömer nâm kimesneler südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunlar Filibe'den pirinç iştirâ ve gemiye tahmîl eyleyüb ve kademü'l-eyyâmdan pirinçden gümrük alınmaz iken gemi ile bârında(?) ve İnebolu ve Benderekli iskelelerine vardıklarında gümrük emini olanlar olugelene mugâyir bir buçuk gümrük talep eyleyüb dahl ve rencîdeden hâlî olmadıkların bildirüb men' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden olugelene mugâyir dahl ve

rencide olunmamak emrim olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfimle varduklarında husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin i'âm olunduğu gibi ise bir buçuk gümrük alınmaz sâ'ir gümrük iktîza eyleyen meta'larından kânûn kadîm üzre gümrüklerin virildiklerinden sonra her kimden gümrük talebiyle rencide itdürmeysin.

303 Nolu Hüküm

Sabancı kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbî' Karagöllü nâm karyenin 'imâmı olan Mehmed südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bu kendü hâlînde olub kimesneye zarârı yoğuken mütekallibeden Hasan ve Sinan nâm kimesneler bunun çayırını çiğnidüb te'addî eyledüklerinden gayrî bu İstanbul'da bulunub anda hâzır değil iken köye Köse Mehmed nâm kimesneyi ahz idüb bozkıra atan Burhan nâm hizmetkârın katl itmişdir diyü bi-gayrî hakk üç bin beş yüz akçesin alub te'addî eyledüklerin ve bu bâbda hüccet-i şer'iyesi olduğun bildirüb mûcibince hakk alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda ihzâr-ı hakk idüb bir def'a şer'le görölüb fasl olmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm-ı hakk olan teftîş ve tefahhus idüb göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel idüb şer'le müteveccih olan hakkın hükm idüb alıvirüb şer'-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyeye ve emr-i hümayûnuma muhâlîf asla bir ferdi ta'allül ve redd itdürmeysin ve şöyle ki olcânibde icrây-ı hakk olunmaz ise âsitâne-i sa'âdetime havâle eylesin ki ma'an gelüb divân-ı hümayûnumda şer'le görölüb cevâbları virile şöyle bilesin.

304 Nolu Hüküm

Yeni il voyvodasına hüküm ki katl olunan Okçu oğlu Mustafa'nın 'amûcası Hamza Çavuş ile maktûl mezbûrun oğlu Murâd ve karındaşı Ebubekir ve Beyâzîd ve Hüseyin ve sâ'irleri ehl ü 'iyâlleri ile 'arz-ı hâl sunub bunların mîriden 'alâkaları yoğuken mücerred tevâbî'i olmağla cümle emvâl ve erzâkların kabz idüb ve mezbûr Murâd'dan altı yüz gurusu dahi taleb eyledüğün bildirüb bizzât cenâb-ı devlet-me'âbım şark seferine müteveccih olmağla ahvâlleri divân-ı hümayûnumda görölmek için tevakkuf olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledükleri ecilden zimmetlerinde mîri malı yoğise rencide olmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-

kadrim üzre 'amel idüb dahi mezbûrların zimmetlerinde mîri malı yoğise mücerred tevâbi' olmağla ol vecihle dahl ve rencîde ve remîde itdirmeyüb emr-i âhere varmalu eylemeyesin.

305 Nolu Hüküm

Misivri Kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûrede vâki' merhûm ve mağfûrun lehuma Haseki Sultân tâbe serâhunun evkâfî re'âyâsı dergâh-ı mu'allâma 'arz-ı hâl idüb memâlik-i mahrûsemnden devr u selâmiye memnû' iken bunların voyvodaları olan Mustafa nâm kimesne ziyâde atlu ile üzerlerine çıkub mu'ayyen ve meccânen koyun ve kuzu ve arpa ve otlak ve sâ'ir me'kûlâtların alduğundan gayrî ve nâm karyeler ahâlîsinden hilâf-ı şer' ve kânûn devr nâmında on bin dört yüz ve Akdereli nâm karye ahâlîsinden üç bin dört yüz ve () nâm karyeden çobanlardan altı bin ve () beş bin ve Tavuk(?) Yerköyü nâm karyeden Kurdbacı nâm kimesneden üç bin ve () cümlesi kırk iki bin iki yüz akçelerin alub zulm ve te'addî ve tecâvüz eyledüğün bildirüb emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden hâlîya mübâşir ta'yîn olunan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () çavuş zîde kadruhu varub şer'le teftîş eyleyüb mezbûrun hilâf-ı şer' alduğu her ne ise defter ve tescîl ve hüccet oldukdan sonra mîri içün tahsîl ve âsitâne-i sa'âdetime gönderilmek emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûru mezbûr çavuş mübâşeretiyle şer'le teftîş ve tefahhus idüb göresin fî'l-vâki' mezbûr voyvoda hilâf-ı şer' devr ve sâ'ir bahâne ile alduğu her ne ise defter ve tescîl ve hüccet oldukdan sonra zikrolunan akçeyi mezbûrun mîri içün bi't-tamâm tahsîl ve (...) ve mahtûm defteri ve sicil ve hüccetleriyle âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

306 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Rodoscuk kazâsına mutasarrıf olan () hüküm ki kazâ-i mezbûrede sâkin Tom nâm zimmî 'arz-ı hâl idüb yine kazâ-i mezbûre sâkinlerinden diğeri Tom ve Etfaniş(?) nâm zimmîler ile şer' ve da'vâsı olub lâkin şâhidleri âsitâne-i sa'âdetimde olmağla mezbûr zimmîler âsitâne-i sa'âdetim ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda 'amel idüb dahi mezbûr zimmîleri mezkûr Tom ile ma'an âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb

divân-ı hümâyûnumda kâdî askerlerim huzûrlarında ahvâlleri şer'le görölüb icrây-ı hakk oluna.

307 Nolu Hüküm

Selânik ve Beğşehir mollâlarına ve südde-i sa'âdetimden () varınca sol kolda vâki' olan kâdîlara hüküm ki oğlan düşürmesine mübâşir olanların ellerine virilen emr-i şerîfimde min ba'd akçe almayasın ve kolcularına aldirmayasın şöyle ki sen ve kolcuların akçe alalar asla amân ve zamân virilmeyüb hakkınızdan gelünür ve siz ki kâdîlarsız eğer siz dahi akçe alunduğuna vukufunuz olup 'arz eyledüğünüz ma'lûm-ı hümâyûnum ola 'azl ile konulmayub her birinizin hakkından gelünür diyü tenbîh-i hümâyûnum olmuş iken hidmet-i mezbûreye mübâşir olanlar ve kolcuları re'âyâdan ziyâde akçe aldıkları sem'-i hümâyûnuma ilkâ olunub dahi husûs-ı mezbûru yazub bildirmediğünüz ecilden her biriniz gazab-ı pâdişâhâneme mazhar olmuşsuzdur imdi taht-ı kazânızda re'âyâ tâ'ifesinden ne mikdâr akçe alunmuşdur hidmet-i mezbûreye mübâşir olanın ve kolcuların aldıkları akçeleri defter ve tescîl eyleyüb sûret-i sicilleri ile yazub 'arz eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdir olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi bu bâbda her biriniz dikkât ve ihtimâm eyleyüb taht-ı kazânızda olan re'âyâ tâ'ifesin getürdüb su'âl idüb göresiz ne mikdâr akçe alunmuşdur ve alanlar kimlerdir asli ile yazub 'arz eyleyesiz şöyle ki ihmâl ve müsâhale ve müsâmahanız sebebi ile i'lâmda kusûr idesiz asla amân ve zamân virilmeyüb anda olacak 'ukûbeti size olmasını mukarrer bilesiz ammâ ihtimâm idüb hilâf-ı vâki' ahvâli yazmakdan dahi ziyâde ihtirâz eyleyesiz.

308 Nolu Hüküm

Tire kâdîsına hüküm ki Aydın sancağı re'âyâsı südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub sâbık olan mütesellim bunlardan hilâf-ı şer' ve kânûn ziyâde akçelerin alub zulm ve te'addî eyledüğün subaşılari dahi devr ü selâmiye nâmiyle külli akçelerin aldıkları bildirüb hilâf-ı şer' ve kânûn zulmen alınan akçeleri girü alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledükleri ecilden imdi bu husûsa kulağın olmuşsundur buyurdum ki hüküm-i şerîfimle varduklarında sen ki (...) mûmâ ileyhsin mütesellim-i merkûm ile bunları berâber ve şer'le ahvâllerin evkât-ı vecihle hakk üzre göresin ref' olunan

mütesellim bunlardan hilâf-ı şer' ve kânûn zulmen ziyâde akçelerin zulm ve dıyk eyledüğü vâki' ise zulmen alduğu akçeleri redd itidirüb ashâb-ı hukûkun hakları virildikten sonra ne makûle mevâddan akçe almışdır ve ne mikdâr akçe ashâbına redd olmuşdur hüccet üzre yazub defter idüb defterin gönderesin (...) teftîşden ziyâde mukayyed olub ne re'âyâya himâyet ve ne mütesellim-i merkûma sıyanet idüb hakk ve 'adl üzre göresin şöyle ki bir (...) ile icrây-ı hakk olunmaya sonra senin hakkından gelünür bilmiş olasin.

309 nolu hüküm

Niş sancağı beyine hüküm ki livâ-i mezbûre re'âyâsı südde-i sa'âdetime adem ve mektûb gönderüb ism ü nişânı ve (...) defterde mîr-livâyâ (...) olmağla sâbika livâ-i mezbûre sancağı beyi olan Mustafa dâme 'izzuhu senin mütesellimin (.....) mahsûlünden () mikdârı gurus olmağla re'âyâdan ve mîr-i mûmâ ileyhden taleb eyledüğün bildirüb emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden imdi (...) tahvîl ve tarih düşmekle min ba'd mezkûre müdâhale itmemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi senin mütesellimin ve (...) varmadîn müşârün ileyhin tahvîl ve tarihine düşüb kabz eyledüğü akçeyi tekrâr re'âyâdan ve mîr-i mûmâ ileyhden taleb idüb rencîde ve remîde itmeyesin şöyle bilesin. min evâil-i L sene 1047

310 Nolu Hüküm

Hezargırad kâdîsına hüküm ki

Hâlâ kazâ-i mezbûr re'âyâsı divân-ı 'adâlet-'ünvânıma 'arz-ı hâl sunub üzerimize üç ayda bir elli altmış atlu ile voyvodalar gelüb her karyeden (...) nâmına külli akçe alduğundan gayrî evlerimiz üzerine konub müstakil ve meccânen yem ve yemeklerin alub zulm ve te'addîlerinin nihâyeti yokdur def' ve ref' olunmak bâbında 'inâyet ricâ eyledikleri ecilden hilâf-ı şer' ve kânûn te'addî ve tecâvüz olunmamak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb mütesellim tarafından ta'yîn olunan voyvodalar beş altı atlu ile varub müte'addid evleri olmayan re'âyânın 'ıyâli ile sâkin oldukları evleri üzerine konmayub münâsib yerde kondurub hilâf-ı şer' ve kânûn bir ferde iş itdirmeyesin ()

ve cürm ü cinâyet makûlesi bi-hasbü's-şer' sâbit ve zâhir olub cerimeye müstahak olanlardan hüccet-i şer'ie virildikten sonra kânûn üzre aldırub ifrât ve tefrît olunub re'âyâya zulm ve te'addî olunmakdan ve bi-hasbü's-şer' ve kânûn () mîrlivâyâ 'âid olan mahsûle gadr olmakdan ziyâde hazer idüb câdde-i hakktan 'adûl eylemeysin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fi evâil-i şehr-i Z sene 1047.

311 Nolu Hüküm

İstanbul kâdîsına hüküm ki

Mahrûse-i İstanbul'da Kum Kapusunda kırmızı taş ve kömür çeken (...) ve Yagos ve Bali ve Papas oğlu ve Beğli ve Todor (...) ve Kaçar ve Kızıl ve Hazar Bali(?) nâm Ermeni mavnacılar südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bunlar mavna kullanır on iki nefer Ermeni olub hâlîya sefer-i hümâyûnuma lağımçı virmek tedârükünde iken Peremeciler(?) kethüdâsı kürekçi akçesi taleb eyleyüb ol vecihle dahl ve rencîde eyledüğün bildirüb men' olunmak bâbında hükmi hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden mavna kullanur zikrolunan on nefer Ermeni sefer-i hümâyûnuma lağımçı virmeğin kürekçi akçesi talebiyle dahl ve rencîde olunmamak emrim olmuştur buyurdum ki () hükmi şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı kazâ-cereyânım mûcibince 'amel eyleyüb dahi bunlar sefer-i hümâyûnuma lağımçı virmeğin min ba'd emri şerîfime mugâyir kürekçi akçesi talebiyle Peremeciler(?) kethüdâsın dahl ve ta'arruz ve bir vecihle rencîde ve remîde itdirmeyüb ve ol bahâne ile bir akçe ve bir habbelerin aldırmayub men' ve def' eylesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fi evâil-i şehr-i zi'l-ka'adetü's-şerîfe sene seb'a ve erba'în ve elf.

312 Nolu Hüküm

Edirne Mollâsına ve Bostancıbaşısına ve Kethüdâlarına hüküm ki Ömer nâm kimesne südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl sunub bundan akdem bunun karındaşı olan Ali nâm sipâhînin hizmetkârı () nâm kimesne bi-emrillah fevt oldukda mütevaffay-ı mezbûrun babası () nâm kimesne şiddet idüb karındaşı için sen katl eyledîn diyü bühtân ve sen ki kethüdâlarısın senin hapsinde olduğun bildirüb da'vâları âsitâne-i sa'âdetimde şer'le görülmek emrim olmuştur buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm bölük çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () çavuş ile vusûl buldukda husûs-ı

mezbûre mukayyed olub göresin i'lâm olduğu üzre ise mezbûru âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb ahvâlleri divân-ı hümayûnumda şer'le görüle.

314 Nolu Hüküm

Brusa kâdîsına ve Hüdâvendigâr sancağında vâki' olan kâdîlara hüküm ki Edirne ve Brusa ve İstanbul'da vâki' Rûm ve Adana(?) Kıbtîyânî cizyeleri cem'ine me'mûr olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Salih zîde kadruhu südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bin kırk sekiz senesinin Rumî ve Kıbtîyân cizyesi mûmâ ileyhe deruhte olunmak ile Ayaza Ali nâm kimesne varub ba'zı yerleri fuzûlen tahsîl eylediğin bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ itmeğin âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi mezbûru bi-eyyi vech-i kân ele getürüb mübâşîr-i mûmâ ileyhe koşub âsitâne-i sa'âdetime ihzâr eyleyüb kimesneyi ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin.

315 Nolu Hüküm

Rûmili beylerbeyisi Ali Pâşâyâ hüküm ki bundan akdem emr-i şerîfimi gönderilüb 'umûmen Rûmili 'askeri ile sefer-i hümayûnum gelüb orduy-ı hümayûnuma vâsıl olasın diyü tenbîh-i hümayûnum olmağla Sofya'dan kalkub orduy-ı hümayûnuma müteveccih olduğun i'lâm olunmağın imdi mükemmel kapun ve tevâ'if-i 'asker ile gelüb Edirne câniblerinde bir münâsib yerde meks ve ârâm eyleyüb ve sen ki ne mikdâr 'asker gelmez ve itâ'at emr idüb ve yanında mevcûd ma'zûl beğlerin ki ve sancağı beğlerinden kim vardır ismiyle ve künhüyle yazub 'arz eyleyüb ba'dehu sâdır olan fermân-ı kazâ-cereyânım müterakkıb ve nâzır olman bâbında fermân-ı 'âlişanım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mükemmel kapun ve müsellaah ademlerin ve tevâ'if-i 'asker ile gelüb Edirne taraflarında bir münâsib yerde meks ve ârâm ve ne mikdâr 'asker cem' olmuşdur ma'zûl beyler beyilerinden ve müte'ayyin ademlerinden ve sancağı beylerinden mevcûd kim vardır (...) aslı ve künhi ile yazub 'arz eyleyüb fîmâ ba'd sudûr bulacak fermân-ı celîlü'l-i'tiyâdına müterakkıb ve nâzır olasın ki her ne fermân olur ise ana göre 'amel idesin.

316 Nolu Hüküm

Yergi(?) Mollâsına ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi` Dağmarmarası nâm karye sâkinlerinden Osmân nâm kimesne südde-i sa`âdetime `arz-ı hâl idüb Ali nâm sipâhî gice ile evine girüb ehl ü `ıyâline tecâvüz idüb ve kayınanası () nâm kimesneyi mecrûh idüb ziyâde fesâd eyledüğün bildirüb hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mezbûr şakî ahz olunub üzerine sübût bulan murâdı sûret-i sicilleri ile âsitâne-i sa`âdetime gönderilmek bâbında fermân-ı `âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda şakî-i mezbûru bi-eyyi vechi kân ele getirüb sübût bulan murâdın sûret-i sicilleri ile orduy-ı hümâyûnuma gönderesin ki gelüb hakkında lâzım gelen icrâ oluna şöyle bilesin.

317 Nolu Hüküm

Selânik kâdîsına hüküm ki mahrûse-i Selânik`de dergâh-ı mu`allâm yeniçerileri çuhâlârı hidmetine me`mûr olan kıdvetü`l-emâcid ve`l-ekârim ve Hâcî Mehmed zîde mecduhu südde-i sa`âdetime `arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrede işlenen yeniçerilerin çuhalarının üzerine bundan akdem vekîl ta`yîn olunan İshak Narhom nâm Yahudi çuha ahvâlinden haberdâr ve her vecihle ehl-i vukûf ve hidmet-i mezbûrede istihdâm olunması lâzım iken ta`ife-i mezbûreden ba`zıları mezbûrun vekîl olmasına mâni` oldukların bildirüb olbâbda emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki mezbûr çuha ahvâlinden haberdar ve ehl-i vukûf ve hidmet-i mezbûrede istihdâm olunmak lâzım olmağla olugeldüğü üzre bu sene işlenecek çuha üzerine vekîl nasb ve ta`yîn ve kemâkân hidmet-i mezbûrede istihdâm idüb min ba`d âheri bir vecihle dahl ve ta`arruz itdirmeyüb hilâf-ı şer` ve kânûn ve mugâyir-i emr-i hümâyûn kimesneye iş itdirmeyüb husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet olunub emr-i âher varmalu eylemeyesin şöyle bilesin.

318 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık İznikmid Sancakbeyine hüküm ki hâlîya cenâb-ı devlet me`âbım Üsküdar`a varub bi`inâyetillahi melikü`l-müte`âl meks ve ârâm itmeyüb `azîmet-i hümâyûn-ı zafer-makrûnum mukarrer olmağla `asâkir-i mazarrat-ı şî`ârım ile mürûr ve `ubûr olunacak yollar tathîr ve tevsî` olunmak mühimmât-ı dîn-i devletimden olmağla bundan akdem kânûn-ı kadîm üzre sipâh ve kullarımdan ta`yîn olunub

gönderilmiş idi lâkin sendahi mutasarrıf olduğun sancağında yolları pâk ve tathîr ve iki tarafın dahi yolların tevsî' ve köprülerin ta'mîr eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi mutasarrıf olduğun sancakda kifâyet mikdârı kazmacılar ihrâc itdirüb dahi İznikmid'den âsitâne-i sa'âdetim tarafında vâki' Haseki(?) nâm mahremden olan sa'b yerleri tevsî' ve yolları ve köprüleri ta'mîr idüb kezâlik (.....) varınca olan yerleri dahi pak ve tathîr ve ta'mîre muhtâc köprüler dahi var ise cümlesin ta'cîl üzre ta'mîr itdüresin ki 'asâkir-i nusret şî'ârım ile mürûr ile 'ubûrda zahmet ve meşakkat çekmek ihtimâli olmaya ammâ mukayyed olasınki bu bahâne ile sancağın re'âyâsından bir tarîkle akçe alınmak ihtimâli olmaya.

319 Nolu Hüküm

İzmîr kâdîsına hüküm ki dârende Hasan Hâlîfe gelüb kazâ-i mezbûre tâbi' Burunâbâd nâhiyesi sâkinlerinden olub bundan akdem fuzûlen katl olunan Hüseyin nâm şakînin cümle emvâl ve erzâk ve emlâk ve yerleri taraf-ı mîriden kabz fûrûht olunmak fermânım olub ve maktûl mezbûrun Hamzalar nâm karye kurbunda olan tarlası içinde olan eşcâr-ı müsmîre ve gayrî müsmîresiyle cânib-i mîriden altı bin akçeye iştirâ eyleyüb sahib-i 'arz temessükü mûcibince hüccet-i şer'îye virilüb ve bu makûle taraf-ı mîriden bey' olunan emlâk ve arâzî da'vâsının istimâ'ı memnû' iken hâlâ maktûl mezbûrun oğulları ve karındaşı zevcesi hilâf-ı şer' ve kânûn dahl ve ta'arruz ve nizâ'dan hâlî olmayub tasarrufuna mâni' olub te'addî ve tecâvüz eylediklerin bildirüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda husûs-u mezbûre mukayyed olub göresin fi'l-vâki' zikrolunan tarla maktûl mezbûrun olmağıyla taraf-ı mîriden iştirâ eyleyüb murâd-ı 'arz temessükü mûcibince hüccet-i şer'îye virilüb tasarrufunda iken hâlâ mezbûrlar dahl ve nizâ' iderler ise bu makûle taraf-ı mîriden bey' olunan emlâk ve arâzî da'vâsının istimâ'ı memnû'dur şer'-i şerîfe ve kânûn-ı kadîme ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf mezbûrları asla bir vecihle dahl ve ta'arruz ve nizâ' itdirmeyüb men' ve def' eylesin zikrolunan tarlayı âhere murâd-ı 'arz temessükü ve hüccet mûcibince kemâkân buna zabt ve tasarruf itdirüb bu husûs içün emrim varmalu eylemeyesin.

320 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Gelibolu kazâsı ve Lâbseki ve Niş kâdîlarına ve Niş sancağı mütesellimine hüküm ki sen ki Lâbseki kâdîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Niş kazâsına tâbi' Değirmencik nâm karye sâkinlerinden Bedersne(?) nâm zımmî gice ile evi basılıb bir mikdâr akçe ve nice emvâl ve erzâkı gasb ve gâret olunub ve bu fesâdı iden dokuz nefer eşkıyâdan Yayı nâm zımmî çoban ve (...) nâm köye ahz olundukda itdikleri fesâdı ve gasb eyledükleri akçe ve esbâbı sahibi olan merkûm zımmîye gayble teslîm eyledükden sonra bâkî refikleri kimler olduğu suâl olundukda bizi cem' eyleyüb eşkıyâ başı olan nefsi-i Lâbseki'de sâkin 'acemi oğlanı nâmında Mustafa nâmında kimesne çobanı İstani(?) nâm zımmîdir diyü tafsîlen haber virüb zikrolunan dokuz nefer eşkıyâdan Canbolad Mehmed nâm şakîyi Gelibolu'da ele götürülüb dağda altı nefer eşkıyâ firâr eyleyüb ve merkûm Mustafa nâm 'acemi oğlanı çobanı olan mezbur şakîyi ele virmeyüb sıyânet üzre olub ihkâk-ı hakk olmaduğun bildirüb hükm-i hümayûnum ricâsına 'arz eylediğin ecilden ahz olunan şakîler âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunub ve firâr idenler dahi buldurması lâzım olanlara buldurulub sûret-i sicil ve hüccetleri ile gönderilmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi ahz olunan şakîleri âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyüb ve firâr eyleyen şakîleri buldurması lâzım olanlara beher hal buldurub getürdüb fesâd ve şekâvetleri şer'an üzerlerine sâbit olub sicil ve hüccet olundukdan sonra sûret-i sicil ve hüccetleri ile gönderilüb min ba'd emr-i şerîfime muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

321 Nolu Hüküm

Brusa kâdîsına ve Brusa sancağı beyine hüküm ki dârendegân-ı fermân-ı hümayûn Etranus kazâsı ahâlîsi südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüb bunların üzerlerine edâsı lâzım gelen sürsat zâhiresin fermân-ı şerîfim mûcibince bî-kusûr virüb edâ idüb bir vecihle dahl olunmak îcâb olmaz iken hâlîya bunları kâdîları olan () nâm kâdî (...) nâmiyle bunların yirmi bin akçelerin alub ve üzerlerine iki müdâviye salub ve tekrâr ücret-i kadem nâmına otuz bin akçe talebiyle bunları rencîdeden hâlî olmaduğun bildirüb şer'le görölüb hilâf-ı şer' alınan akçeleri girü alıvirilüb icrây-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle varduklarında kâdî-

ı mezbûru meclis-i şer'î-i şerîfe ihzâr ve (.....) eyleyen ashâb-ı hukûk ile berâber idüb mukaddemâ bir def'a şer'le görölüb fasl olmuş değil ise husemâ muvâcehesinde hakk ve 'adl üzre mukayyed olub göresin 'arz olunduğu üzre ise olbâbda muktezây-ı şer'î-i kavîle 'amel olub ba'de's-sübût şer'le teveccüh iden hakları her ne ise mezbûrlara hükm idüb bî-kusûr alıvirdikden sonra üzerine sübût bulan murâdı sûret-i sicilleri ile yazub 'arz eylesin ki sonradan emr-i şerîfime ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle 'amel oluna.

322 Nolu Hüküm

Sâbıka Tunus Beylerbeyisi olub hâlîya ber vech-i arpalık Rodos sancağına mutasarrıf olan Ebubekir dâme ikbâlehuya ve () ve () kâdîlarına hüküm ki Menteşe sancağıbeyi Ahmed dâme 'izzuhu mektûb gönderüb Seravlus ve (...) ve Döğer kazâlarında ihrâcî fermânım olan bedel-i nüzûl cem' ve tahsîl ve dâhil-i hazîne itdirilmek fermânım olmağla zikrolunan kâdîlıkların fermânım üzre bedel-i nüzûllerin cem' ve tahsîl eylemek mübâşeret olundukda memâlik-i mahrûsemenden dernek cem'iyet memnû' iken zikrolunan kazâ ahâlîsinden olub karye-i Varlıye'den(?) Musa oğlu Mustafa ve Türkiler nâm karyeden Abdurrahman imam ve Deli Burak ve Karakaya nâm karyede Hasan ve Belek nâm karyeden Köse Hasan ve Yerme nâm karyeden Semiz Ahmed ve Solu nâm karyeden Divâne Cihan ve Kaşıkçıoğlu ve Yürün nâm karyeden Berik Yûsuf ve Rûm evlerinden Hâcî İbrâhim ve Bolce diye nâm karyeden Doğancı Hasan ve Dedeler nâm karyeden Hâcî Ali ve Mesken nâm karyeden Topal Hasan ve Kara Yûsuf nâm kimesneler re'âyâyı ihlâl ve dernek ve cem'iyet idüb fermânım olan bedel-i nüzûlun cem' ve tahsîline mâni' olduklarından gayrî kâdîlarının mahkemesin basub nice fesâd ve şekâvet üzre olmalarıyla olmakûle eşkıyâları ele götürüb ahz u habs ve haklarından gelesin diyü orduy-ı hümayûnum tarafından dahi emr-i şerîfim virilmişken mezbûrlar ol emr-i şerîfime dahi muhâlîf fesâd ve şekâvet üzre olduklarından mâ'adâ bundan akdem vezâretle kapudanım olan düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham ve nizâmü'l-âlem vezîrim Mustafa Pâşâ edâmallahu te'alâ iclâlehu câniblere vardukda fesâd ve şekâvetlerine muttali' ve haklarından gelinmek lâzım olduğuna ve kuvvet tahsîl itmeyesiyle sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyh dâme ikbâlehusun defa'âtla (...) evâmîr-i şerîfim gönderilüb zikrolunan Seravlus'un cürm ü cinâyet ve zabt u rabtı sana ta'yîn

ve ol eşkıyâların haklarından gelesin diyü fermânım olmuşken bir tarîkle matbah-ı 'âmîreme bağluyuz diyü emr-i şerîf almalarıyla zabt olunmayub günden güne fesâd ve şekâvetleri izdiyâd bulduğı i'lâm olmağla imdi şakî-i mezbûrlar her kande ise ele getürölüb amân ve zamân virilmeyüb haklarından gelinmek fermânım olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi vech-i meşrûh üzre re'âyâ tâ'ifesin izlâl ve dernek ve cem'iyet idüb fesâd iden mezkûr şakîleri bi-eyyi vech-i kân ele getürüb eyledikleri murâd ve fesâd şer'an üzerlerine sâbit olduktan sonra asla amân ve zamân virmeyüb şer'le haklarından gelesin ammâ mukayyed olasın ki kendü hâllerinde olub zulm ve te'addî olunmak ihtimâli olmaya şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

323 Nolu Hüküm

Uşak ve Şehlu(?) kâdîlarına hüküm ki Uşak kazası ahâlîsi orduy-ı hümayûnuma 'arz-ı hâl sunub bundan akdem kâdîları olan Ahmed nâm kâdî lağımçı nâmına kendüsü içün bin yüz elli guruşların ve altı yüz bin arsaların ve kürekçi nâmına kendüye üç yüz guruşların alub bunun emsâli zulmünün nihâyeti olmaduğın bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden mezbûr kâdî 'azl olunub düstûr-ı mükerrem müşir-i muhaffam nizâmü'l-'âlem bilfi'il vezâret-i 'uzmâ kâ'im-i makâmı olan vezîr-i şerîfim Mustafa Pâşâ edâmallahu te'alâ iclâlehunun () kıdvetü'l-emâsil ve'l-emacid () zîde kadruhu mübâşeretiyle şer'le teftîş olunub ashâb-ı hukûkun teveccüh eyleyen hakları girü bî-kusûr alıvirildikten sonra vukû'u üzre orduy-ı hümayûnuma 'arz ve i'lâm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi kâdî-ı sâbık mezbûru meclis-i şer'-i şerîfe ihzâr ve ashâb-ı hukûk ile berâber ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle yerlü yerinden teftîş ve tefahhus eyleyüb göresin i'lâm olunduğı gibi ise olcânibde muktezây-ı şer'-i kavîle 'amel olunub ashâb-ı hukûkun şer'le teveccüh eyleyen hakların ba'de's-sübût hükm idüb bî-kusûr alıvirildikten sonra vâki' hâlî vukû'u üzre yazub orduy-ı hümayûnuma 'arz u i'lâm eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

324 Nolu Hüküm

Rodos sancağına bervecih-i arpalık mutasarrıf olan Ebu Bekir Pâşâ'ya ve () kâdîsına hüküm ki Seferihisar kâdîsı nâ'ibi olan Mustafa mektûb gönderüb Seferihisar kazâsında sâkin Mehmed Çavuş ve Ömer nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayub re'is-i eşkiyâ olub re'âyâyâ izlâl eyledüklerinden gayrî emr-i şerîfimle vâki' olan teklîf dahi virdirmeğe mâni' olduklarından ma'adâ mezkûr Mehmed Çavuş kendü evin kahvehâne idüb 'allâmu'l-gâ'ib kahve ve dühân şurb idüb fesâd ve şekâvetlerinin nihâyeti olmaduğun bildirüb ahvâlleri teftîş ve tefahhus olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâsına 'arz itmeğin buyurdum ki () vusûl buldukda sâdır olan emrim üzre mezbûrları bi-eyyi vechi kân ele getirüb eyledükleri fesâd ve şekâvetleri şer'an üzerlerine sâbit olduktan sonra amân ve zamân virmeyüb şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ahz u celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet ve 'arz ve ta'arruz ile kendü hâllerinde olanlara zulm ve te'addîden begâyet ihtirâz üzre olub şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlîf kimesneye iş itdirmeyesin.

325 Nolu Hüküm

Vezîr Hüseyin Pâşâyâ hüküm ki bundan akdem müşârünileyhin defterinden olub aylık ve bahşîş ve 'ulûfesin 'alân ba'zı ademleri sefer-i hümâyûnuma vâki' olmağla seferden îbâ ve firâr eylediklerin bildirüb mezkûrları sefer-i hümâyûnuma ihrâc idüb müşârün ileyhin yanına gönderilüb 'inâd ve muhâlefet üzre olanları muhkem habs ve isim ve resimleriyle ve sâkin oldukları yerleri ile orduy-ı hümâyûnuma 'arz ve i'lâm eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi müşârün ileyhin bundan akdem aylık ve 'ulûfesin alub mezbûrlarından ademleri mu'accelen sefer-i hümâyûnuma ihrâc mîr-i mîrânı müşârün ileyhin yanına irsâl îsâl eylesin şöyle ki çıkmayub 'inâd ve muhâlefet idenleri ahz u habs idüb isim resimleriyle vekîl-i iştihârlarıyla vukû'u üzre yazub dahl eylesin ki bu bâbda müstakil adem ve emr-i şerîfim gönerilüb her birin eşedd-i 'ikâb sığırıyla(?) kapularıyla önünde salb oluna.

326 Nolu Hüküm

Ankara Sancağı Beğine ve Karînabâd kâdîsına ve kethüdâları ve yeniçeri ve serdârına hüküm ki Mehmed nâm kimesne orduy-ı hümayûnuma 'arz-ı hâl sunub bu Ankara'dan kârbân ile gelür iken kazâ-i mezbûre tâbi' Uçari nâm karye sâkini Abdi nâm kimesne üç nefer adem ile ardına sürüb Serviler kurbunda yalın kılıç ile önüne gelüb bu havfından firâr itmekle heybesinden iki yüz riyâl gurus alub zulm ve fesâd eylediklerin bildirüb hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden merkûm şakîyi ahz eyleyüb orduy-ı hümayûnuma ihzâr eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi merkûm şakî her kande bulunur ise bi-eyyi vechi kân ele getürüb orduy-ı hümayûnuma ihzâr eyleyüb min ba'd emr-i şerîfime mugâyir kimesneye iş itdirmeyesin.

327 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Bolu Sancağına mutasarrıf olan () hüküm ki livâ-i mezbûrda iki bin ve iki binden aşağı tımâra mutasarrıf olan erbâb-ı tımârdan ikiyüz nefere varıncaya bu sene-i mübârekeke Bali muhâfazasından olalar diyü serdâr-ı erkemim tarafından emr-i şerîfim vârid olmağın imdi ol emr-i şerîfim mûcibince iki bin ve iki binden aşağı tımâr tasarruf eyleyen alçak hallülerden iki yüz nefere varıncaya Bali muhâfazasında olmaları bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi serdâr-ı erkemim tarafından virilen emr-i şerîfim mûcibince livâ-i mezkûrun erbâb-ı tımârından iki bin ve iki binden aşağı ikiyüze varıncaya alçak hallünün Bali muhâfazası hidmetine ta'yîn eylesin.

328 Nolu Hüküm

Karadenizin Anadolu yakasında vâki' olan kâdîlara ve mîrmîrân ve mîrlivâ mütesellimlerine ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalâlarına ve kethüdâlarına ve yeniçeri serdârlarına hüküm ki Kazâk bed-ahlâk mazarratından kadîmden hıfz ve hırâset olunagelen mahâllerin muhâfazası bu sene-i mübârekeke sâ'ir senelerden ziyâde muhâfaza olunmak lâzım ve mühim olunmağın imdi taht-ı kazânızda sâkin dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin ve korucu ve oturakları ve sipâhî mütekâ'idleri ve

kılâ' neferâtı ile gereği gibi muhâfaza eyleyüb 'iyâzen billahi te'alâ memâlik-i mahrûse sâkinlerinden bir mahalle îsâl-i mazarrat kasdına gelen Kazâk eşkıyâsına karşı çıkub ceng ve cidâl ve harb-i kîtâl eyleyüb def'-i mazarrat-ı a'dâdan gereği gibi takayyüd ve ihtimâm idüb bir mahalli zarâr ve gezend erişdirmemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi her biriniz taht-ı kazânızda sâkin yeniçeri korucusu ve oturağı ve sipâhî tekâ'üdü ve kılâ' neferâtı ile muhâfazası lâzım gelen mahâlleri sâ'ir senelerden ziyâde hıfz ve hırâset eyleyüb ve 'iyâzen billahi te'alâ bir mahalli îsâl-i mazarrat kasdına gelen Kazâk bed-ahlâka karşı çıkub ceng ve cidâl ve harb-i kîtâl eyleyüb def'-i mazarrat-ı a'dâdan mücidd ü sâ'i olasın ve bilcümle husûs-ı mezbûr 'umûr-ı mühimmedendir ana göre her biriniz takayyüd ve ihtimâm eyleyüb ihmâl ve müsaheleden begâyet ihtirâz eyleyesin şöyle ki memâlik-i mahrûsemden bir mahalle zarâr ve gezend erişe eşedd-i 'ikâb ve 'itâbıma mazhar olmanız mukarrerdir ve sen ki Piyâle kethüdâsın kal'alârı yoklayub neferâtı mevcûd bulunmayan kılâ'ın dizdârların isim ve resimleri ile yazub 'arz u i'lâm eyleyesiz ki ol makûle dizdârların sonradan haklarından fermân-ı şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibiyle.

329 Nolu Hüküm

Ahyoli Kâdîsı'na hüküm ki Surreyolu merâsı re'âyâsı orduy-ı hümayûnuma 'arz-hal idüb kadîmden sâka teklîfin Surreyolu merâsı ahâlîsi bunlar ile ma'an çekegelmiş iken hâlîya ta'allül üzre oldukların bildirüb emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hüküm-i şerîfimle varduklarında göresin fi'l-vâki' nâhiye-i mezbûre ahâlîsi kadîmden sâka teklîfin bunlar ile ma'an edâ idegelirler iken hâlîya olugelmişe mugâyir bir murâd eyledikleri vâki' ise kadîmden olugeldiği üzre sâka teklîfin bunlar ile ma'an edâ itdirüb olugelmişe mugâyir bir murâd itdirmeyesin.

330 Nolu Hüküm

Sürmene kâdîsına hüküm ki taht-ı kazânda vâki' yeniçeri serdârı olan nefer olub ve sefer üzerinde nefer serdârı olduğuna rızây-ı hümayûnum olmamağın ref' olunub Yirmi Beşinci Ağa Bölüğünde Hâcî Mustafa nâm korucu Serdâr nasb olunub mu'tad-ı kadîm üzre istihdâm olunub kazâ-i mezbûrda vâki' yeniçeri tâ'ifesi mezbûru serdâr

ve zâbitân bilüb sözünden ve re'yinden hâric vaz' itmeyüb her vecihle mutî' ve münkâd ve şer'-i şerîfe inkiyâd üzre olub ve kazâ-i mezuburda vâki' yeniçerinin ehl-i sefiri sefere ve korucu ve oturak ve kul oğulları ile Sürmene iskelesinde serdâr-ı mezbûr muhâfaza eyleyüb ve serhadlere me'mûr olan serhadlere gönderilüb şöyle ki me'mûr olduğu yere gitmeyüb kendi hevâ ve hevesinde olanların haklarından gelinmek mukarrerdir ve mezbûr tâ'ifesinden burma(?) estâr vesikalı tülce ve yağmurluk giyüb kürek(?) ve (...) ve tüfenk taşıyub yeniçeri ve 'acemi oğlanı ve topcu ve cebeci nâmında ve şeklinde gezüb fukarâya zulm ve te'addî iden eşkıyây-ı mezbûre ahz itdirüb şer'le haklarından lâzım gelen icrâ oluna ki sâ'ire mûcib-i 'ibret ola yeniçeri ve 'acem'i oğlanı ve topcu ve cebeci zümresinden (...) ve sâ'ir fevt olanların beytü'l-mâle 'â'id olan metrûkâtların mezbûre zabt itdirüb ba'dehu muvakkat şer'le fûrûht kılınub hâsıl olan (...) müfredât defteriyle mezubura teslim ve bu cânibe irsâl eyleyüb ve lâkin hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı metîn kimesneye zulm ve ta'addi itdirilmemek bâbında iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir yeniçeri ağası olan () dâme 'uluvvuhu tarafından mektûb virilmeğın mûcibince 'amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim ve müşârün ileyh tarafından virilen mektûb mûcibince mezbûru serdârlık 'umûrunda ve muhâfaza hizmetinde istihdâm eyleyüb âheri dahl ve ta'arruz itdirmeyesin.

331 Nolu Hüküm

Özi eyâletine mutasarrıf olan Vezîr Hüseyin Pâşâ'ya hüküm ki () Özi kal'asının ba'zı yerleri yıkılub harâbe mürşif olub her vecihle ta'mîre muhtâc olduğu 'arz ve muhzır ile i'lâm olunmağın imdi kal'ay-ı mezbûreyi gereği gibi ta'mîr ve termîm itdirüb ne mikdâr akçe harc gider ise defter idüb defterin âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki harc olunan akçe ol câniblerde mukâta'âtdan havâle olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi kal'ay-ı mezbûrenin harâbe mürşif olan yerlerin ta'mîr ve termîm itdirüb ve ne mikdâr akçe harc olduğu defter eyleyüb defteri âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki harc olunan akçe olcânibde mukâta'âdan havâle olub husûs-ı mezbûr serhad-i mansûrem 'umûru olmağla tekâsül ve ihmâl olunmayub berveci-i istihkâm itmâm oluna diyü yazıla.

332 Nolu Hüküm

Sâbika Tırhala sancağı beyi Fâ'ik dâme 'izzuhuya hüküm ki () bizzât cenâb-ı devlet me'âbım şark cânibine teveccüh ve 'azîmet itmekle Galos iskelesi ve iskele-i mezbûre karîb ba'zı yerlerin küffâr-ı hâksâr gemilerinden muhâfaza olunması ehemmi-i 'umûrdan olub ve sen yarar ve şecâ'at şî'âr olmağla seni zikrolunan mahâllerin muhâfazasına ta'yîn idüb ol tarafın kılâ' neferâtı ve il erleri ile muhâfaza eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince 'amel idüb dahi bir an tevakkuf itmeyüb varub ol tarafda olan kılâ' neferâtı ve il erleri ile Galos iskelesi ve harbî küffârdan ihtirâz olunacak mahâlleri muhâfaza eyleyüb ihmâl ve müsâmahadan ve 'iyâzen billahi te'alâ bir mahalli zarâr ve gezend erişmekden ziyâde hazer idesin.

333 Nolu Hüküm

Yevmü'l-isneyn

Fi 26 Z sene 1047

Üsküdar kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre muzâfâtından Gökyüze(?) nâhiyesine tâbi' Otuziki Pare karye ahâlîleri iki re's menzil bargirleri besleyüb ve kadîmden çekegeldükleri tekâliflerin ma'an edâ eylemeleri bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre 'amel idüb dahi nâhiye-i mezbûrede vâki' Otuziki Pare karye ahâlîleri iki re's menzil bargirleri besleyüb dahi kadîmü'l-eyyâmdan çekegeldükleri tekâlif ma'an edâ itdirüb emr-i hümayûnuma muhâlif bir ferdi ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin.

334 Nolu Hüküm

Mûmâ ileyhe hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi' nefsi-i kasaba-i Gökyüze(?) ahâlîleri iki re's menzil bargirleri besleyüb ve kadîmden çekegeldikleri tekâliflerin ma'an edâ eylemeleri bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi vech-i meşrûh üzre kasaba-i mezbûre ahâlîleri iki re's menzil bargirleri besleyüb dahi kadîmü'l-eyyâmdan çekegeldükleri tekâlif ma'an edâ etdirüb emr-i hümayûnuma mugâyir bir ferde ta'allül ve 'inâd itdirmeyesin.

335 Nolu Hüküm

Yevmü's-sebt

Fi gurre-i muharrem sene 1048

Beğbazarı kâdîsına hüküm ki (...) Mevlânâ Ali mektûb gönderüb bundan akdem kazâ-i mezbûrun 'avârız hanesinden her yirmi haneden bir lağımcı ki ma'an dokuz bucuk nefer lağımcı ve kazâ-i mezbûrun has celtükcü re'âyâsından müstakil on beş nefer lağımcı ki mecmu'u yirmi dört nefer lağımcı olur cem' ve tahsîli için sûret-i mevkufat ile mukaddemâ orduy-ı hümayûnum tarafından emr-i şerîfim virilmeğin hâlîya celtükcü tâ'ifesi tahammülümüz yokdur ve mîr-i mîrân hâssıyuz diyü emîr almaları ile ta'yîn olunan lağımcıyı virmeyüb lâkin bunların tahammülleri olmağla mukaddemâ ordu tarafından sadrolunan fermân-ı celîlü'l-kadrim üzre zikrolunan has celtükcülerinden tâlib ve tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîfim virilmek ricâsına 'arz eyledüğü ecilden imdi karye-i mezkûre ana tahammülleri var ise mukaddemâ orduy-ı hümayûnum tarafından virilen emr-i şerîfim mûcibince tâlib ve tahsîl olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sadrolunan emr-i şerîfim ve mevkufat defteri mûcibince 'amel idüb dahi zikrolunan celtük var ise olmikdâr lağımcı edâ etmeği tahmîlleri var ise mukaddemâ orduy-ı hümayûnum tarafından virilen emr-i şerîfim ve mevkufat defteri mûcibince tâlib ve tahsîl itdirüb min ba'd orduy-ı hümayûnum tarafından sûret-i defter-i mevkufat ve emr-i şerîfime muhâlîf kimesneye ta'allül ve tereddüd itdirmeyesin şöyle bilesin.

336 Nolu Hüküm

Akçahisar ve Geyve Kâdîsına hüküm ki senki Geyve Kâdîsın Orduy-ı Hümayûnuma mektûb gönderüb kazâ-i Geyve de cari olub Karaçay dimekle ma'rûf olan nehr tuğyân idüb kasaba-i mezbûrenin kurbunda olan vakf-ı sağîr ahâlîlerinin evlerin harab itmekle karye-i mezbûre ahâlîsi kalkub Yahşi nâm mevzi'de tavattun itmekle Geyve pazarının dahi ol mevzi'de olması için bundan akdem hilâf-ı inha ile emr almağla nefis-i kasaba ahâlîsi ve civarında olan kurâ ahâlîsi ve sâ'ir meclis-i şer'e varub imâm ve hutbe-i meşrûta evkâf-ı selâtînden olan dükkânlara ve sâ'ir emlâkımıza zarâr karîb olur diyü girü pazarı kadîmi olduğu mevzi'de olmasın ricâ eyledüklerin bildirüb vech-i meşrûh üzre emr-i şerîfim ricâsına 'arz eyledüğün ecilden tahliye ve yazub hakk üzre gönderüb münâsib ve ma'kûl ne ise 'arz ve i'lâm

eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahi taht-ı mezbûrun üzerine varub nehr-i mezbûr tuğyân idüb kasaba-i mezbûrenin kurbunda olan nefis-i sağır ahâlîlerinin evlerin harab itmekle karye-i mezbûre ahâlîsi kalkub Yahşi Beğlü nâm mevzi’de tavattun itmekle Geyve pazarının dahi ol mahalde olması için bundan akdem emr almağla nefis-i kasaba ahâlîsi ve civarında olan kurâ ahâlîsinin imam ve hutbe-i meşrûta evkâf-ı selâtından olan dükkânlarına ve sâ’ir emlâkına zarâr terettüb idüb pazar kadîmi olduğu mevzi’de olmasına münâsib ve ma’kûl ise vukû’u üzre yazub ‘arz eyleyesin.

337 Nolu Hüküm

Buyrulduhu hüccet üzerindedir.

Kocaili sancağına bervecch-i arpalık mutasarrıf olan Mehmed dâme ikbâlehuya ve Üsküdar kâdîsına hüküm ki kazâ-i mezbûre tâbi’ Tekelü(?) nâm karyeden Mustafa nâm kimesne orduy-ı hümayûnuma ‘arz-ı hâl idüb bu kendü hâlinde iken evini oğlu alub sipâhî nâmında olan Hasan nâm şakî bunu katl eylemek kasdiyle omuzlarına kılıç ile urub mecrûh idüb ziyâde fesâd ve şekâvet olmağla emr-i şerîfim taleb eylediği ecilden haramzâdeyi her kande ise ele getirüb hüccet-i şer’iye mûcibince hakkından gelinmek bâbında fermân olunmağın şurûtiyle yazılmışdır. Fî evâ’il-i Muharrem sene 1048.

338 Nolu Hüküm

Yevmü’l-ehad

fi 9 M sene 1048

Geyve kâdîsına hüküm ki Hasan nâm kimesne ile Aişe nâm hatun orduy-ı hümayûnuma ‘arz-ı hâl idüb bundan akdem Serahili(?) nâm karye sâkinlerinden Merisa ve Kâsım oğlu Mustafa nâm kimesneler hilâf-ı şer’-i şerîf bunların evin basub sekiz bin akçesin erzâkın yağma ve gâret idüb kendülere ziyâde zulm ve dıyyık(?) eyledüklerin bildirüb şer’le görülüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbından emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden husûs-ı mezbûrların hakkında icrây-ı hakk olunmaz ise orduy-ı hümayûnuma havâle olunmak emrim olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda mezbûrları mübâşir-i merkûm ma’rifetiyle meclis-i şer’i şerîfe ihzâr

da'vây-ı hakk ve şekâvet iden husemâ ile berâber idüb gayb iderler ise şer'le buldurması lâzım gelenlere buldurdub getürdüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmayub on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamam-ı hakk ve 'adl üzre teftîş ve tafahhus idüb göresin 'arzolunduğu üzre ise emr-i hümayûnuma şer'-i kavîle 'amel idüb hilâf-ı şer'-i şerîf olunan hakk her ne ise ba'de's-sübût hükm itdirüb mezbûr alıvirdikden sonra bu fesâdı iden ademler muhtâc ademler ise muhkem zabt idüb 'arz eylesin değıller ise haklarından lâzım geleni icrâ eylesin şöyle bilesin olbâbda icrây-ı hakk olmaz ise mübâşir-i mezbûre koyub orduy-ı hümayûnuma gönderesin.

339 Nolu Hüküm

Bervech-i arpalık Mihâlîç kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ () zîdet fezâ'iluhu ve Mihâlîç (...) hüküm ki bilfi'il Mihâlîç'de sâkin olan Mevlânâ Ahmed zîde 'ilmuhu orduy-ı hümayûnuma mektûb gönderüb (...) 'Arab oğlu İbrâhim ve Ali Hâlîfe nâm nâ'ibler şer'-i şerîfe olbâbda (...) vilâyetinin(?) (...) 'arz olanlarına şer'-i şerîf şütûm-ı galîza ile şetm eyledükden gayrî her birlerine nice murâd isnâd idüb şer'an üzerlerine bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken hilâf-ı şer'-i şerîf cebren külli akçelerine alub zulm ve te'addîsinin nihâyeti olduğun i'lâm itmeğın imdi mezbûrun ahvâli hakk ve 'adl üzre a'yân ve alâniyetden teftîş ve tafahhus olunduğu üzerlerine sübût bulan murâdın sûret-i sicillerini ve a'yân-ı vilâyetin 'arz-ı muhızrları ile mezkûr 'Arab oğlu nâ'ib İbrâhim ve Ali Hâlîfeyi dahi kayd u bend ile orduy-ı hümayûnuma ihzâr itmesi için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Halîl ve Mehmed zîde kadruhumâ mübâşeret olunmağın buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahi husûs-ı mezbûru mübâşir-i merkûmân ma'rifetiyle a'yân alâniyetden teftîş ve tafahhus idüb üzerlerine sübût bulan murâdın sûret-i sicilleri a'yân-ı vilâyetinin 'arz ve muhızrı ile mezkûr 'Arab oğlu İbrâhim ve Ali Hâlîfeyi kayd u bend ile mübâşir-i merkûmana koyub ber vech-i 'acele orduy-ı hümayûnuma irsâl ve îsâl eylesin.

340 Nolu Hüküm

Karaburun kâdisına hüküm ki orduy-ı hümayûnuma mektûb kazâ-i mezbûrda emr-i şerîfimle tekâlif teklîf olunub cem' ve tahsile mübâşeret olundukda eşkiyâdan Hüseyin ve () ve () ve () nâm şakîler hevâlarına tâbi' karyelerin eşkiyâsını başına

cem' idüb re'âyâyı izlâlden hâlî olmadıklarından mâ'adâ bu sene-i mübârekede serdâr-ı zafer şî'ârım tarafından fermânım olunan (...) ve lağmcı nüzûl ve sürsat teklîf için emr-i şerîfimle mübâşir varub cem' ve tahsîle mübâşeret eyledikten eşkiyây-ı mezkûrdan hevâlarına tâbi' karyeleri eşkiylarıyla mahkemeyi(?) basub taşlayub itâ'at emr itmedikleri i'lâm olunmağın imdi fermân olunan (...) lağmcı ve nüzûl ve sürsatı vezîr-i a'zamım tarafından virilen emr-i şerîfim mûcibince cem' ve tahsîl itdirüb şöyle ki mezkûr şakîler girü mâni' olub re'âyâyı izlâl iderler ise ta'cîl 'ale't-ta'cîl fesâdların sicil ü hüccet idüb sûret-i sicilleriyle mu'accelen orduy-ı hümâyûnuma 'arz eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı kazâ-cereyânım mûcibince 'amel idüb dahi kazâ-i mezbûrda fermânım olan (...) lağmcı ve nüzûl ve sürsatı vezîr-i a'zamım tarafından varid olan emr-i şerîfimden ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle cem' ve tahsîl itdirüb şöyle ki mezbûr Hüseyin kendi hâlînde olmayub vech-i meşrûh üzre emrime muhâlîf cem'iyet ve re'âyâyı izlâl idüb bir vecihle dahl ve mâni' olur ise vâki' hâlî ta'cîl yazub orduy-ı hümâyûnuma 'arz u i'lâm eyleyesin ki sonradan emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olur ise mûcibince 'amel oluna bu bâbda gereği gibi ikdâm idüb onu ta'cîl icrâsında dakika fevt eylemeyesin.

341 Nolu Hüküm

Tersâne Emini Mahmûd dâme mecduhuya hüküm ki Cezâyir aklâmında vâki' tersâne-i 'âmireme müte'allık ze'âmet ve tımâr ve mensûh zü'âma ve erbâb-ı tımârın donanmay-ı hümâyûnum seferine gidenden mâ'adâsın yerlerin alub (...) vüzerât-ı 'uzmâ kâ'im-i makâmı olub kapudanım olan düstûr-ı mûkerrem müşîr-i muhaffam nizâmu'l-'âlem vezîrim Mustafa Pâşâ edâmallahu te'alâ iclâlehunun tarafından ta'yîn olunduğun üzre cem' ve tahsîl idüb hâsıl olan akçemi(?) defter ile (.....) olub bedelleri alınmayan (...) dahi başka defter idüb defteri cem' eyledüğün bedeliye akçesiyle ma'an müşârünileyh vezîrim edâmallahu te'alâ iclâlehuya irsâl ve îsâl teslîm itmen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı sa'âdetim mûcibince 'amel idüb dahi Cezâyir aklâmında ze'âmet ve tımâra mutasarrıf olan mensûh ve gayrîleri donanmay-ı hümâyûnum seferine gidenlerden mâ'adâsın ta'yîn olunduğu üzre bedel akçeleri cem' ve tahsîl ve defter idüb (.....) bedelleri alınmayan tımârları dahi başka defter

idüb cem' olunan akçeyi orduy-ı hümâyûnumda kapudanım olan mûmâ ileyh vezîrime irsâl ve îsâl eylesin.

342 Nolu Hüküm

Erzurum'a varınca yol üzerlerinde vâki' olan kâdîlara hüküm ki Dağıstan hakimi Mahmûd dâme 'uluvvuhu bundan akdem âsitâne-i sa'âdetime gelüb giru hâlîya karadan Erzurum'a irsâl olunmağla yanına ta'yîn olunan mübâşir çavuş ma'rifetiyle her kurâda davarlarına dört kile İstanbulî arpa ve kendüleri için beş ve kıyye et ile kifâyet mikdârı etmeklerin tedârük ve kendülere teslîm idüb bunlardan mâ'adâ akçesiz bir nesen vermeyüb emr-i şerîfîmden tasrîh olunduğu üzre 'amel itmeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfîm üzre 'amel idüb dahi Hâkim mûmâ ileyh her kangınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur ise davarları için dört kile İstanbulî arpa ve beşer ve kıyye et ile kifâyet mikdârı etmeklerin mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle tedârük ve teslîm idüb emr-i şerîfîmden tasrîh olanlara ziyâde akçesiz bir nesne vermeyesiz ammâ bu bâbda ziyâde mukayyed olası az u celb sebebi ile re'âyâdan ziyâde akçe ve salgın olunmak ihtimâli olmaya ana göre mukayyed olub vech-i meşrûh üzre olan emrimi yerine getüresiz.

343 Nolu Hüküm

Erzurum muhâfazasında olan Vezîr Mehmed Pâşaya hüküm ki Dağıstan Hâkimi Mahmûd dâme 'uluvvuhu bundan akdem âsitâne-i sa'âdetime yüz sürüb giru olcânibe götürülmekle mûmâ ileyhın yanına ademler koşub emîn ve sâlim Ahîsha'ya ulaştırub Ahîsha'dan dahi Gürcistan'dan vilâyetine götürülmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kavânim üzre 'amel idüb dahi Hâkim mûmâ ileyh varub Erzurum'a dâhil oldukda yanına yarar kolağuzlar ve mu'temed 'aleyh âdemler koşub Ahîsha'ya gönderüb Ahîsha'dan dahi Gürcistan'da vilâyetine irsâl ve îsâl eylemeyi sa'y ü ikdâm ve dikkat ve ihtimâm eylesin ve bilcümle husûs-ı mezbûre gereği gibi mukayyed olub Hâkim ve mûmâ ileyhın kendüye ve ademlerine bir nesne yolda ve izde bir vecihle zarâr ve ziyân irişdirilmeyüb bi-'avnilahi te'alâ hükûmete irsâl

eyleyüb ‘avk u te’hîrden hazer idüb emr-i şerîfim ricâsına bezl-i makdûr ve sa’y-i nâ-
mahsûr eylesin.

SONUÇ

Değerlendirmesini yapmış olduğumuz 88 Numaralı Mühimme Defteri'nde hükümlerin büyük çoğunluğunu eşkıyalık ile ilgili kararlar oluşturmaktadır. Sultan IV. Murat'ın saltanat yılları Osmanlı Devletinin duraklama dönemi içerisinde olup devlet kurumlarının ve özellikle devlet otoritesinin bozulduğu ve bu bozulmaların etkisiyle Anadolu ve diğer eyaletlerde çok fazla eşkıyalık hareketlerinin türediği bir dönemdir. IV. Murat tarafından devlet otoritesi sağlandıktan sonra şiddetle eşkıyalık hareketlerinin üzerine gidilmiş, Anadolu ve diğer eyaletlerde güvenlik tekrar tesis edilmiştir. Bunu hükümlerin muhtevalarından anlıyoruz. Eşkıyalık olaylarının çoğu birkaç kişinin bir araya gelerek oluşturduğu küçük gruplar olup, bunlar ya yol keserek ya reayanın elindeki mallara zorla el koyarak ya da farklı yollardan halka zulmetmektedirler. Bölgenin yöneticilerine gerekli talimat verilerek, suçluların biran önce yakalanması ve Divân-ı Hümâyûna gönderilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Eşkıyalık olaylarından sonra ikinci yoğunluk, idarecilerin halka zulmetmesi ile ilgili hüküm kararlarıdır. Tımarlı sipahilerin halka baskısı, bazı kadı ve nâiblerin kendi bölgeleri dışına çıkarak farklı yollardan örneğin bî-namaz akçesi adı altında zorla para almaları, bazı yöneticilerin de eşkıyalar ile bir olup halktan savunmasız ve zayıf kişilerin zorla mal ve mülklerini almaları üzerine Divân-ı Hümâyûndan gerekli kararların çıktığını görüyoruz.

Halk arasındaki anlaşmazlıklarla ilgili hükümler de önemli bir yekûn teşkil etmektedir. Bu anlaşmazlıkların Divân-ı Hümâyûna yansımaları ile gerekli soruşturmanın yapılması için ilgili kararların çıktığını hükümlerden anlıyoruz.

Vergi toplama hususunda çıkarılan kararlar ile de haksızlıkların giderildiği ve vergi oranlarının tespit edildiğini müşahade ediyoruz.

Sefer ve sefer hazırlığı ile ilgili kararlar yaklaşık 17 hükümden oluşmaktadır. Bu hükümlerde Rumeli Beylerbeyilerine verilen talimatlar doğrultusunda hazırlık

yapılması ve ilgili kişilerin tayin edilen zamanda ve yerde istenen mühimmatlar ile hazır olmaları gerektiği belirtilmektedir. Batıya yapılacak bu sefer hazırlıklarından başka Şark seferi hazırlığını da görmekteyiz. Üsküdar'da toplanacak orduya Beylerbeyilerin, zeamet ve tımar mutasarrıflarının, müteferrika, kâtip ve çavuşların cümlesinin oğullarının, yeniçerilerin, cebeci, topçu ve top arabacıları ile mehteran-ı hassa ve sair dirliğe mutasarrıf olanlar vs. ilgili herkesin gerekli hazırlığı yaparak orduya katılmaları istenmektedir. Aksi halde şiddetle tehdit edildiklerini görmekteyiz.

Ayrıca 291 nolu hükümde bazı askeri taifesinden kişilerin mütesellimler yanında kalarak sefere gitmemek gibi bir bahaneleri karşısında şiddetle tehdit edildiklerini ve mirimiran ve mirliva mütesellimleri yanında hiçbir askeri ferdin kalmaması ve yapılacak sefere katılmaları emredilmektedir. Bu doğrultuda Rumelinin sağ kolunda vaki olan kadılara ve mütesellimlere hüküm yazılmıştır. Bu konu üzerinde ehemmiyetle durulup 293 nolu hükümde tekrar geçmektedir. Bu konu ile alakalı hüküm suretleri Vize ve Mamak Kilis, Haremeyn, Tırhala, Avlonya, Delvine, İlbasan, Köstendil, Ohri, Yanya, Alacahisar, Vulçitrın, Prezrin, Dukakin, Üsküb ve Rumeli Beylerbeyilerine gönderilmiştir. 88 Numaralı Mühimme Defteri'nde sadece bu hüküm kaydında ilgili yerlere gönderilecek hüküm suretlerini görmekteyiz. Diğer hükümlerde böyle bir suret kaydı bulunmamaktadır.

Bu önemli konuların haricinde bir diğer önemli noktada tütün ve içki yasağı ile ilgili alınan kararlar ve bu kararlarla alakalı hükümlerdir. Farklı bölgelerde örneğin: Kastamonu, Ankara, Beyşehir, Delvine, İlbasan, Ohri, ve Selanik sancakları ile Boğazhisar, Beybazarı kazalarında tütün içilmesi ve satılması yasaklandığı halde bu fiilleri işleyenler ile ilgili kararlar bulunmaktadır. Rodos Sancağına arpalık olarak mutasarrıf olan Ebubekir Paşaya ve kadısına yazılan hükümde; Seferihisar kadısı naibi Mustafa'nın mektubu üzerine Seferihisar kazasında Mehmed Çavuş adlı kişinin evini kahvehane ederek, kahve ve dühan (tütün) kullandığı haberi ve bu haber üzerine gerekli inceleme ve soruşturmaların yapılması ile ilgili karar yer almaktadır. 271 Nolu Hükümde Beğbazarı kazasının Yakacık Mahallesi sakinlerinden Cebeci Mahmud adlı kişinin evini meyhane yaptığı evinde beş altı küp hamr (içki) ve

kullanımı yasak olan dühan (tütün) aletleri tespit edilmiştir. Bu olay üzerine gerekli soruşturma ve cezalandırma kararının çıktığını görüyoruz.

Genel olarak, 88 Numaralı Mühimme Defteri'nde her türden olaylar ile ilgili hüküm kayıtları ile karşılaşmaktayız. Bu durum da Divan-ı Hümayun'un Osmanlı Devleti sınırları içerisindeki bütün Osmanlı vatandaşlarına açık olduğu ve alınan kararlardan da adaletli bir yapısının olduğunu ispatlamaktadır. Hükümlerin sonunda genellikle hak üzere olup kimseye en ufak bir zararın gelmemesi için idareciler uygun bir lisan ile uyarılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

AHISHALI, Recep; “Divan-ı Hümayun Teşkilatı”, *Osmanlı*, c.6, Yeni Türkiye yay., Ankara 1999.

_____; *Osmanlı Devlet Teşkilatında Reisülküttablık (XVIII. yy.)*, Tarih ve Tabiat Vakfı yay., İstanbul 2001.

AKTAŞ, Necati - HALAÇOĞLU, Yusuf; “Başbakanlık Osmanlı Arşivi”, *DİA*, c.6, İstanbul 1992.

Baron von Hammer – Purgstall, “XVIII. Asırda Osmanlı Devletinde Devlet Teşkilatı ve Bâbı-Âlî”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, c.7, sa. 2-3, Kenan Basımevi, İstanbul 1941, çev., Asistan Halit İlteber.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları Rehberi, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yay., Ankara 1995.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yay., İstanbul 2000.

Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz (Osmanlı Dönemi) I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yay., Ankara 2000.

ÇETİN, Atilla; *Arşiv Belgelerinin Restorasyonu*, Kültür Bakanlığı Yay., nr.296, Ankara 1977.

DEVELLIOĞLU, Ferit; *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1995.

EMECEN, Feridun M.; “Ali’nin Ayn’ı: XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, sa.35, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1994.

_____ ; “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 3, sa. 5, İstanbul 2005.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib; *Osmanlı İmparatorluğu ve Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun yay., İstanbul 1992.

HALAÇOĞLU, Yusuf; “Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *doğuştan günümüze Büyük İslam Tarihi*, c.12, Esra Yay., İstanbul 1989.

İNALCIK, Halil; “Osmanlı Bürokrasisinde Aklâm ve Muâmelat”, *Osmanlı Araştırmaları I*, İstanbul 1980.

İPŞİRLİ, Mehmet; “Beylikçi”, *DİA*, c.6, İstanbul 1992.

_____ ; “Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi (İRCİCA)*, c.I, İstanbul 1994.

KARABABA, Meltem; “50 Numaralı Mühimme Defteri (991-993/1583-1585)”, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.

KILIÇ, Mustafa; “Osmanlı Tarih Araştırmalarında Mühimme Defterlerinin Yeri ve 107 Numaralı Mühimme Defteri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VII/2, 2003.

KILIÇ, Orhan; “Mühimme Defterlerine Göre XVII. yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devletinde Meydana Gelen Depremler”, *Osmanlı*, c.5, Yeni Türkiye yay., Ankara 1999.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S.; “Mühimme Defterlerindeki Muamele Kayıtları Üzerine”, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri*, 30 Nisan – 2 Mayıs 1986, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1988.

_____; “Diplomatik”, *DİA*, c. 9, İstanbul 1994.

_____; “Osmanlılarda Diplomatik”, *DİA*, c.9, İstanbul 1994.

_____; *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1994.

MUMCU, Ahmet; “Divan-ı Hümayun”, *DİA*, c. 9, İstanbul 1994.

PAKALIN, Mehmet Zeki; *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.1-3, MEB. Yay., İstanbul 1993.

SARIYILDIZ, Gülden; “Osmanlı Bürokrasisine Kâtip Yetiştirmek İçin Açılan Modern Bir Eğitim Kurumu: Mekteb-i Maarif-i Aklam(Mahrec-i Aklam)”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 6, Tisav yay., İstanbul 2002

SERTOĞLU, Midhat; *Muhteva Bakımından Başvekâlet Arşivi*, Ankara 1955.

SEYİTDANLIOĞLU, Mehmet V.; “Divan-ı Hümayun’dan Meclis-i Mebusan’a Osmanlı İmparatorluğunda Yasama”, *Osmanlı*, c.6, Yeni Türkiye yay., Ankara 1999.

TANERİ, Aydın; “Divân”, *DİA*, c.9, İstanbul 1994.

TEMELKURAN, Tevfik; *Divan-ı Hümayun Mühimme Kalemi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Kürsüsü yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, İstanbul 1970.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yay., Ankara 1984.

ÜNAL, Mehmet Ali; *Mühimme Defteri 44*, Akademi Kitabevi, İzmir 1995.

_____; *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Kardelen Kitabevi, Isparta 1998.

“İslam Devletlerinde Diplomatik”, *DİA*, c.9, İstanbul 1994.

5 Numaralı Mühimme Defteri, 973/1565-1566, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yay., Ankara 1994.

İNDEKS

- ‘Âişe, - 110 -, - 124 -, - 166 -
‘Ali, - 107 -, - 110 -, - 111 -, - 121 -, - 134 -, - 136 -,
- 139 -, - 142 -, - 147 -, - 153 -, - 160 -, - 172 -, -
173 -, - 175 -
‘Ali Bâlî, - 139 -
‘Âlide, - 161 -
‘âsitâne-i sa‘âdetime, - 104 -
‘inâyet-i kâdî, - 119 -
‘Ömer sipâhî nâm şakî, - 131 -
Abdi, - 168 -, - 199 -, - 227 -, - 238 -, - 280 -
Abdî, - 197 -
Abdulkерim, - 126 -, - 193 -, - 217 -
Abdullah, - 213 -
Abdurrahman, - 201 -, - 248 -, - 278 -
Abdulfennân, - 115 -
Abdülhamid, - 187 -
Abdülмүmin, - 174 -
Abdülvehâb, - 228 -
Abduselâm, - 221 -
Ab-ı Sâfî Kâdisına, - 118 -
Abri, - 256 -
acemi oğlanı, - 276 -, - 282 -
Ada, - 235 -
Adalar, - 252 -
Adana, - 155 -, - 182 -, - 194 -, - 204 -, - 212 -, -
273 -
Adana Beylerbeyisine, - 155 -
Adana Tuzla kâdisı, - 204 -
Afşar, - 120 -, - 174 -, - 195 -
Afşâr, - 120 -
Ağriboz, - 143 -, - 171 -, - 193 -
Ağribozun bedel-i cem‘ine me’мûr olan Hasan, -
171 -
Ağros, - 156 -
Ahışa, - 289 -
Ahmed, - 51 -, - 56 -, - 57 -, - 62 -, - 63 -, - 67 -, -
69 -, - 72 -, - 73 -, - 76 -, - 77 -, - 78 -, - 80 -, -
81 -, - 83 -, - 84 -, - 85 -, - 87 -, - 89 -, - 92 -, -
93 -, - 94 -, - 96 -, - 97 -, - 98 -, - 101 -, - 103 -, -
114 -, - 117 -, - 118 -, - 121 -, - 122 -, - 126 -, -
129 -, - 131 -, - 137 -, - 142 -, - 146 -, - 147 -, -
148 -, - 158 -, - 161 -, - 163 -, - 165 -, - 169 -, -
171 -, - 172 -, - 175 -, - 177 -, - 179 -, - 180 -, -
182 -, - 186 -, - 194 -, - 199 -, - 200 -, - 205 -, -
215 -, - 216 -, - 223 -, - 225 -, - 237 -, - 239 -, -
243 -, - 244 -, - 248 -, - 256 -, - 262 -, - 264 -, -
267 -, - 278 -, - 279 -, - 287 -
Ahmed Çavuş, - 205 -
Ahmed Pâşâ, - 127 -
Ahteboli, - 257 -
Ahyoli, - 257 -, - 282 -
Aişe, - 208 -, - 227 -, - 251 -, - 286 -
Akça, - 243 -
Akçahisar, - 246 -, - 285 -
Akçeşehir, - 188 -
Akdereli, - 269 -
Akıncı tâ’ifesi, - 254 -
Aksaray Kâdisına, - 221 -
Aksu, - 129 -
Akşehir, - 263 -
Alacahisâr, - 116 -, - 263 -
Alacahisâr Kâdisına, - 116 -
Alâiye, - 155 -, - 212 -
Alanya kâdisına, - 200 -
Alânya sancağına, - 200 -
Alâybeyi Kâdisına, - 223 -
Alâybeyi oğulları, - 124 -
Alemşâhın, - 180 -
Ali, - 107 -, - 110 -, - 139 -, - 151 -, - 173 -, - 180 -,
- 182 -, - 192 -, - 193 -, - 197 -, - 201 -, - 213 -, -
214 -, - 217 -, - 227 -, - 229 -, - 239 -, - 241 -, -
242 -, - 249 -, - 250 -, - 256 -, - 258 -, - 265 -, -
267 -, - 273 -, - 274 -, - 278 -, - 284 -, - 287 -
Ali Fakih, - 182 -
Ali Kocaoğlu, - 180 -
Ali Pâşâ vakıflarının мürtezikası, - 151 -
Ali Sûfî oğlu Mehmed, - 250 -
Alışar, - 232 -, - 234 -
altı bölük halkı, - 191 -
altı bölük kethüdâlarına, - 235 -
altıbölük kethüdâlarına, - 201 -
Alvasi, - 200 -
Amasri Kâdisına, - 132 -
Amâsya, - 135 -
Anadolu, - 104 -, - 120 -, - 124 -, - 126 -, - 175 -, -
182 -, - 198 -, - 200 -, - 208 -, - 209 -, - 225 -, -
247 -, - 250 -, - 281 -
Anadolu Beylerbeyisine, - 175 -, - 198 -, - 200 -, -
208 -, - 209 -
Anadolu Beylerbeyisine, - 120 -, - 124 -, - 126 -, -
225 -
Andre, - 252 -
Andriye, - 197 -
Ankara, - 130 -, - 172 -, - 191 -, - 247 -, - 280 -
Ankara Mütessellimine, - 191 -
Ankara Sancağında, - 130 -
Anridos(?), - 260 -
Antalya, - 260 -
Antalya iskelesi gümrüğü, - 260 -
Anton, - 202 -
Arab oğlu İbrâhim, - 287 -
Arablar, - 211 -
Arâc kâdisına, - 185 -
Ardalos, - 221 -
Aricâk Şahi, - 214 -
Aris, - 132 -
Armuden(?), - 132 -
Armudlu, - 200 -
Arnavud, - 105 -, - 111 -, - 122 -, - 157 -, - 165 -, -
178 -, - 255 -
Arnavud ‘âsileri, - 105 -
Arnavud ‘âsilerinin, - 111 -
Arnavud Belgradı, - 255 -
Arnavud Belgradı kâdisına, - 165 -
arpa, - 141 -, - 218 -, - 222 -, - 227 -, - 250 -, - 269 -,
- 288 -

- Arslan, - 122 -
Arzullah(?), - 123 -
asesbaşılar, - 202 -
Aseszâde Hüseyin, - 181 -
âsitâne-i sa'âdetime, - 50 -, - 53 -, - 104 -, - 106 -, -
107 -, - 108 -, - 110 -, - 111 -, - 114 -, - 115 -, -
116 -, - 117 -, - 118 -, - 119 -, - 120 -, - 121 -, -
123 -, - 124 -, - 128 -, - 131 -, - 133 -, - 135 -, -
137 -, - 138 -, - 139 -, - 142 -, - 143 -, - 145 -, -
147 -, - 149 -, - 150 -, - 151 -, - 152 -, - 153 -, -
154 -, - 155 -, - 156 -, - 158 -, - 160 -, - 161 -, -
162 -, - 163 -, - 165 -, - 166 -, - 167 -, - 168 -, -
170 -, - 171 -, - 172 -, - 173 -, - 174 -, - 175 -, -
176 -, - 178 -, - 179 -, - 181 -, - 182 -, - 183 -, -
184 -, - 185 -, - 187 -, - 188 -, - 189 -, - 190 -, -
191 -, - 192 -, - 193 -, - 197 -, - 199 -, - 201 -, -
202 -, - 203 -, - 205 -, - 206 -, - 207 -, - 208 -, -
209 -, - 210 -, - 211 -, - 214 -, - 215 -, - 217 -, -
218 -, - 221 -, - 223 -, - 225 -, - 226 -, - 227 -, -
228 -, - 231 -, - 232 -, - 236 -, - 237 -, - 238 -, -
240 -, - 241 -, - 243 -, - 244 -, - 245 -, - 246 -, -
247 -, - 248 -, - 250 -, - 251 -, - 253 -, - 255 -, -
256 -, - 262 -, - 264 -, - 265 -, - 267 -, - 269 -, -
270 -, - 273 -, - 274 -, - 277 -, - 283 -, - 288 -, -
289 -
Askarapar, - 213 -
Atina, - 118 -, - 171 -, - 207 -
Atina Kâdîsına, - 171 -
Atina Voyvodası Hasan, - 118 -
avâriz, - 169 -, - 181 -, - 195 -, - 202 -, - 225 -, - 233
-, - 284 -
avâriz-ı divâniye, - 202 -
Averhisârı, - 180 -
Avlonya, - 116 -, - 124 -, - 133 -, - 165 -, - 178 -, -
213 -, - 220 -, - 263 -
Avlonya Beyine, - 116 -, - 124 -, - 133 -, - 220 -
Avlonya sancağibeyi, - 178 -, - 213 -
Avlonya sancağibeyine, - 165 -
Ayarsar, - 180 -
Ayasofya-i kebîr vakfından, - 170 -
Ayaş kâdîsı, - 211 -
Ayaşığı(?), - 247 -
Ayaza Ali, - 273 -
Ayazmend, - 219 -
Aydın Mütessellimine, - 197 -
Aydın, - 108 -, - 124 -, - 127 -, - 135 -, - 197 -, -
214 -, - 264 -, - 271 -, - 274 -
Aydın mütessellimine, - 135 -
Aydın Sancağı mütessellimine, - 127 -
Aydıncık, - 173 -
Aydıncık Kâdîsına, - 173 -
Aynos, - 252 -
Ayomar, - 174 -
Ayvaz, - 129 -
azeblar ağası Mehmed, - 196 -
Baba köy, - 132 -
Babay-i 'Atik, - 161 -
bâd-ı hevâ, - 233 -
Bağlıyuk, - 201 -
Bağlı, - 120 -
Bahâdır Giray, - 167 -
Bahadırlı, - 243 -
Baht Girây Hân, - 167 -
Bâkî, - 115 -
bal ve bal mumu, - 195 -
Balâban Macar, - 129 -
Balçık Kâdîsına, - 133 -
Balıkesri Kâdîsına, - 162 -
Balıkesri Mollâsına, - 238 -
Bali, - 246 -, - 272 -, - 281 -
Balibas, - 234 -
Baltuoğlu Sinan, - 124 -
Balya, - 107 -, - 189 -
Balyas, - 195 -, - 232 -
Bâr kal'aları, - 123 -
Barbarosa, - 245 -
Barmaksız Mustafa, - 163 -
Bartın, - 188 -, - 250 -
baruthâne, - 134 -
baş ve buğ, - 162 -
Başköy, - 132 -
Batum Beylerbeyisine, - 153 -
Bayezidlü, - 234 -
Bayram, - 110 -, - 169 -, - 179 -, - 206 -
Bedersne, - 276 -
Beğbazarı, - 249 -, - 284 -
Beğbazarı Kâdîsına, - 249 -
Beğli, - 272 -
Beğlü, - 103 -
Beğri, - 232 -, - 234 -
Beğşehir, - 181 -, - 201 -, - 203 -, - 270 -
Beğşehir Mollâsına, - 181 -
Beğşehirli, - 174 -, - 180 -, - 232 -, - 234 -
Behami oğlu Mehmed, - 143 -
Behrâm kethüdâ, - 189 -
Behrâm nâm şakî, - 116 -
Bekçi, - 209 -
Bekir, - 115 -, - 169 -, - 243 -, - 279 -
Bekir Efendi, - 243 -
Bektaş, - 223 -
Belek, - 278 -
Belgırad, - 116 -, - 213 -
Belkıs, - 128 -
Beltanlı/Belkanlı, - 213 -
Benderekli, - 169 -, - 268 -
bennâk, - 175 -, - 208 -, - 209 -
berât, - 136 -, - 160 -, - 202 -, - 214 -, - 217 -, - 219
-, - 220 -
berât-ı şerîfimle, - 136 -, - 214 -, - 217 -, - 220 -
Bergos, - 103 -
Berik Yûsuf, - 278 -
Beruko, - 150 -
Beşiktaş, - 159 -
Beyar, - 238 -
Beyâzîd, - 269 -
Beyli İbrâhim nâm sipâhî, - 116 -
Beyrut, - 185 -
Beytü'l-harâm, - 222 -
Bıyıklı, - 135 -, - 266 -
Bıyıklı Kurdoğlu Mahmûd, - 135 -
Biga, - 236 -, - 248 -
Biga Beyine, - 236 -
Bilecik, - 171 -, - 201 -
bî-namâz teftîşi, - 141 -, - 204 -
Boğaz hisârına, - 176 -
Boğazhisar, - 223 -
Boğazhisâr kâdîsına, - 183 -
Boğdan, - 195 -

- Boğdan voyvodasının kapu kethüdâsı, - 195 -
Bohça, - 258 -
Bolce, - 278 -
Bolu, - 110 -, - 149 -, - 161 -, - 168 -, - 169 -, - 188
-, - 194 -, - 203 -, - 216 -, - 238 -, - 250 -, - 256 -
-, - 281 -
Bolu Beğine, - 168 -
Bolu Beyine, - 149 -, - 188 -, - 256 -
Bolu Kâdîsına, - 168 -, - 203 -
Bolu Pâşâsına, - 203 -
Bolu sancağı mütesellimine, - 161 -
Bor, - 134 -
Bosna, - 105 -, - 140 -, - 153 -, - 157 -, - 196 -
Bosna Beylerbeyisi, - 105 -, - 157 -
Bosna Beylerbeyisine, - 140 -, - 153 -, - 157 -
Bostancıbaşı, - 227 -
Bostancılar, - 150 -
Boşnak Mustafa, - 208 -
Boynu İncilü cemâ'ati, - 239 -
Bozcaada, - 223 -
Bozdoğan, - 135 -
Bozöyük, - 199 -
Bozöyük kâdîsı, - 199 -
bölükbaşı, - 160 -
Börk, - 221 -
Brusa, - 134 -, - 138 -, - 147 -, - 151 -, - 172 -, - 179
-, - 181 -, - 187 -, - 200 -, - 217 -, - 227 -, - 248 -
-, - 266 -, - 273 -, - 277 -
Brusa Mollâsına, - 172 -
Budak kâdîsına, - 146 -
Budimli, - 105 -
Budîn, - 157 -
Budun, - 140 -, - 157 -
Budûn Pâşâsına, - 157 -
buğday, - 123 -, - 227 -, - 247 -, - 250 -
Bulakabad, - 201 -
Bulakabad kâdîsı Mevlânâ Mahmûd, - 201 -
Burak, - 198 -, - 278 -
Burhan, - 268 -
Ca'fer, - 218 -, - 238 -
Çaçek Mehmed, - 146 -
Caharşenbe, - 109 -
Canbolad Mehmed, - 276 -
cebe ve cevşenleri, - 258 -
cebeci, - 125 -, - 210 -, - 235 -, - 254 -, - 258 -, -
282 -
Cebeci Mahmûd, - 249 -
Cennet, - 107 -
Cevher Ağa, - 251 -
ceyb-i hümayûnum harçlığı, - 185 -
Cezâyir, - 288 -
Cisr-i Mustafa Pâşâ kâdîsına, - 206 -
Coyran, - 208 -
Coyran kâdîsı Mevlânâ Mehmed, - 208 -
Cuma, - 182 -, - 188 -, - 242 -
Cübbeli Şa'bân, - 118 -
Cürma, - 243 -
cürm-i fasıl, - 233 -
Çak, - 242 -
Çakır, - 217 -
Çallu, - 137 -
Çardak, - 251 -
çaşni, - 122 -
Çatalca, - 121 -, - 161 -, - 237 -
Çatalca bağçası ustasına, - 237 -
Çatalca bağçesi ustasına, - 161 -
Çavdar, - 159 -
Çaveş, - 232 -
çavuş, - 122 -, - 139 -, - 171 -, - 176 -, - 210 -, - 218
-, - 235 -, - 252 -, - 258 -, - 270 -, - 273 -, - 288 -
Çeltikçi, - 173 -
Çengir, - 238 -
Çerçiler, - 248 -
çeri sürücüler, - 258 -
Çeribaşı, - 258 -
Çerkes, - 182 -, - 188 -
Çerkes oğlu Minnet, - 182 -
Çerkeş Kâdîsına, - 145 -
Çevrekışık, - 195 -, - 232 -, - 234 -
Çiğnedîn, - 242 -
çingâneler, - 217 -
Çirmen, - 227 -
Çokrağız, - 234 -
Çolak, - 188 -
çorbacılar, - 200 -
Çorlu, - 161 -
çuha, - 275 -
Çukurâğız, - 232 -
Dağıstan, - 288 -, - 289 -
Dağmarmarası, - 274 -
dahl-i hazîne, - 104 -, - 182 -
Damlu, - 195 -, - 232 -
Danişmendlü, - 123 -
Dârende Derviş, - 136 -
Davud, - 178 -, - 200 -, - 235 -
Davud Han, - 200 -
Davud Pâşâ câmi'-i şerifi, - 178 -
Davudlar, - 242 -
Dedeler, - 278 -
Defterdâr, - 191 -
defter-i cedîd-i hakânî, - 136 -, - 184 -
defteri hakânî kâtibleri, - 259 -
Değirmen, - 255 -
Değirmencik, - 276 -
dekâkin, - 112 -
Delâk, - 185 -
Delaklu, - 188 -
Deli Burak, - 278 -
Deli İbrâhim, - 146 -
Deli Mehmed, - 146 -
Deliler, - 234 -
Delvine, - 105 -, - 215 -, - 251 -, - 256 -, - 263 -
Delvine sancağı beyi Mehmed, - 105 -
Demet(?), - 141 -
Demlü, - 234 -
Demlügöz, - 234 -
Demür Abdülkâdir, - 192 -
Depedelen, - 213 -
Depelen Kâdîsına, - 133 -
Deram Kâdîsına, - 238 -
Dere mahallesi, - 141 -
Dereköy, - 234 -
dergâh-ı mu'allâm, - 104 -, - 106 -, - 108 -, - 115 -,
- 126 -, - 136 -, - 147 -, - 164 -, - 169 -, - 171 -, -
179 -, - 181 -, - 184 -, - 218 -, - 225 -, - 235 -, -
243 -, - 244 -, - 245 -, - 252 -, - 258 -, - 265 -, -
267 -, - 270 -, - 273 -, - 275 -, - 281 -, - 287 -
Dergâh-ı mu'allâm, - 126 -, - 226 -

dergâh-ı mu'allâm kapucu başları, - 259 -
dergâh-ı mu'allâm müteferrikaları, - 259 -
dergâh-ı mu'allâm sipâhileri mütekâ'idlerinden
Yûsuf, - 164 -
dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri, - 164 -, - 259 -
dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri tekâ'üdlerinden
'Ömer, - 164 -
dergâh-ı mu'allâma, - 115 -, - 116 -, - 140 -, - 198 -,
- 234 -, - 244 -, - 253 -, - 262 -, - 264 -, - 269 -
Derviş, - 223 -, - 236 -, - 265 -
deve ahurlarının, - 126 -
devr ü selâmiye, - 234 -, - 271 -
Devrek, - 169 -
Dıfsad, - 225 -
Dilâveri, - 239 -
Dimitri, - 174 -, - 217 -
Dimo nâm sürekci, - 122 -
Diram/Deyram, - 244 -
Divâne Cihan, - 278 -
divân-ı hümayûnum, - 238 -, - 259 -
divân-ı hümayûnuma, - 104 -, - 128 -, - 161 -, - 165
-, - 168 -, - 176 -, - 178 -, - 179 -, - 187 -, - 195 -
-, - 198 -, - 206 -, - 217 -, - 236 -, - 237 -, - 245 -
Doğancı Hasan, - 278 -
Doğancık, - 195 -, - 232 -
Doğancılı, - 234 -
Domruk, - 255 -
Donhun(?), - 124 -
Dost, - 118 -, - 251 -
Döger, - 278 -
dönüm akçesi, - 112 -
duhân, - 129 -, - 130 -, - 135 -
Dukakin, - 111 -, - 263 -
Durmuş, - 142 -, - 220 -
dühân, - 177 -, - 180 -, - 183 -, - 215 -, - 249 -, - 279
-
düstûr-ı mükerrerem, - 108 -, - 140 -, - 223 -, - 236 -,
- 252 -, - 259 -, - 278 -, - 279 -, - 288 -
e'imme, - 259 -
Ebubekir, - 241 -, - 269 -, - 277 -
Ebubekir Pâşâ, - 241 -
Edirne, - 107 -, - 123 -, - 125 -, - 140 -, - 150 -, -
206 -, - 211 -, - 227 -, - 230 -, - 231 -, - 232 -, -
240 -, - 253 -, - 265 -, - 266 -, - 273 -, - 274 -
Edirne Bostancıbaşı, - 230 -, - 253 -
Edirne Bostancıbaşı Sinân'a, - 123 -
Edirne sahrâsında, - 125 -
Edremid, - 248 -
Eflâk, - 121 -, - 149 -
Eflâk Voyvodasına, - 121 -
Eğriboz, - 207 -, - 208 -
Eğribucak, - 206 -
ehl-i 'örf, - 106 -, - 122 -, - 127 -, - 129 -, - 152 -, -
185 -, - 202 -, - 236 -, - 237 -
eli emîrlü, - 111 -, - 254 -
Elvine, - 118 -
Elvine Sancağbeyine, - 118 -
Emine, - 163 -
Emîr Mehmed, - 215 -
Emîrenler, - 232 -
Emîrköy, - 226 -
emr-i şerîf, - 212 -
emr-i şerîfim, - 54 -, - 55 -, - 104 -, - 105 -, - 110 -,
- 114 -, - 116 -, - 117 -, - 118 -, - 119 -, - 122 -, -

123 -, - 127 -, - 131 -, - 132 -, - 135 -, - 136 -, -
137 -, - 138 -, - 139 -, - 140 -, - 141 -, - 142 -, -
143 -, - 146 -, - 148 -, - 150 -, - 152 -, - 155 -, -
156 -, - 157 -, - 158 -, - 162 -, - 164 -, - 165 -, -
166 -, - 167 -, - 168 -, - 170 -, - 171 -, - 172 -, -
177 -, - 178 -, - 179 -, - 180 -, - 181 -, - 183 -, -
185 -, - 187 -, - 189 -, - 190 -, - 192 -, - 194 -, -
197 -, - 199 -, - 200 -, - 201 -, - 202 -, - 203 -, -
205 -, - 206 -, - 207 -, - 208 -, - 209 -, - 211 -, -
213 -, - 214 -, - 216 -, - 217 -, - 219 -, - 220 -, -
221 -, - 229 -, - 231 -, - 233 -, - 234 -, - 235 -, -
237 -, - 239 -, - 242 -, - 248 -, - 250 -, - 251 -, -
252 -, - 253 -, - 255 -, - 256 -, - 257 -, - 259 -, -
262 -, - 265 -, - 266 -, - 268 -, - 269 -, - 270 -, -
271 -, - 272 -, - 275 -, - 276 -, - 277 -, - 278 -, -
279 -, - 280 -, - 281 -, - 282 -, - 284 -, - 285 -, -
286 -, - 287 -, - 289 -
emr-i şerîfime, - 55 -, - 104 -, - 106 -, - 107 -, - 109
-, - 110 -, - 121 -, - 131 -, - 133 -, - 144 -, - 145 -,
-, - 150 -, - 151 -, - 152 -, - 154 -, - 155 -, - 157 -,
-, - 158 -, - 160 -, - 161 -, - 163 -, - 165 -, - 167 -, -
175 -, - 176 -, - 177 -, - 184 -, - 185 -, - 189 -, -
190 -, - 191 -, - 192 -, - 194 -, - 199 -, - 201 -, -
224 -, - 225 -, - 228 -, - 230 -, - 231 -, - 232 -, -
237 -, - 238 -, - 240 -, - 241 -, - 246 -, - 247 -, -
248 -, - 257 -, - 264 -, - 270 -, - 273 -, - 277 -, -
278 -, - 279 -, - 281 -, - 285 -
Engürü, - 146 -
Engürüs, - 157 -
erbâb-ı tımâr, - 125 -, - 258 -
Erdînye, - 196 -
Erdoğan, - 196 -
Ereğli, - 188 -, - 189 -, - 253 -
Ergene Mollâsına, - 232 -
Ergiri, - 118 -, - 256 -
Ergiri kasrı, - 118 -
Ermeni, - 151 -, - 194 -, - 272 -
Ermiye Kâdisına, - 151 -
Erpâz, - 135 -
Erzurum, - 288 -, - 289 -
esâmi, - 116 -, - 231 -
esîrci, - 265 -
esîrciler kethüdâsı, - 265 -
Eski Cuma, - 242 -
Eski Cuma kâdisına, - 188 -
Estati veled-i Ağyoti, - 121 -
Eş köy, - 217 -
eşkiyâ, - 105 -, - 112 -, - 114 -, - 116 -, - 122 -, -
124 -, - 129 -, - 131 -, - 149 -, - 151 -, - 155 -, -
159 -, - 161 -, - 164 -, - 175 -, - 196 -, - 212 -, -
213 -, - 216 -, - 218 -, - 238 -, - 241 -, - 243 -, -
248 -, - 251 -, - 267 -, - 276 -, - 279 -
Etfaniş, - 270 -
Etranus, - 277 -
evâmîr-i şerîfim, - 129 -, - 130 -, - 135 -, - 215 -, -
278 -
Evraham, - 138 -, - 200 -
Evsaklar, - 234 -
Eyâlet-i Rûm, - 186 -
Ezine, - 248 -
Fâ'ik, - 148 -, - 283 -
Fariz, - 202 -
Fatıma, - 193 -
Fâtıma, - 118 -, - 153 -, - 156 -, - 166 -

- Fayas, - 197 -
Fenike, - 159 -, - 160 -
Feraş köyü, - 124 -
Ferhâd Bey, - 209 -
Ferhad Pâşâ, - 153 -
Ferhâd Pâşâ çiftlikleri, - 130 -
Fermân, - 198 -
fermân-ı 'âlî-şânım, - 104 -, - 109 -, - 111 -, - 117 -,
- 119 -, - 120 -, - 122 -, - 124 -, - 125 -, - 126 -, -
128 -, - 129 -, - 132 -, - 134 -, - 136 -, - 137 -, -
139 -, - 140 -, - 142 -, - 145 -, - 148 -, - 154 -, -
155 -, - 156 -, - 157 -, - 158 -, - 159 -, - 161 -, -
163 -, - 167 -, - 168 -, - 169 -, - 170 -, - 172 -, -
174 -, - 175 -, - 176 -, - 177 -, - 178 -, - 179 -, -
181 -, - 182 -, - 183 -, - 185 -, - 186 -, - 187 -, -
188 -, - 195 -, - 196 -, - 199 -, - 203 -, - 206 -, -
213 -, - 218 -, - 226 -, - 231 -, - 232 -, - 240 -, -
241 -, - 243 -, - 244 -, - 245 -, - 246 -, - 247 -, -
254 -, - 255 -, - 256 -, - 258 -, - 260 -, - 261 -, -
262 -, - 265 -, - 269 -, - 271 -, - 272 -, - 274 -, -
275 -, - 277 -, - 279 -, - 280 -, - 281 -, - 283 -, -
284 -, - 285 -, - 287 -, - 288 -, - 289 -
fermân-ı celilü'l-kadrim, - 104 -, - 106 -, - 108 -, -
110 -, - 111 -, - 112 -, - 114 -, - 116 -, - 124 -, -
125 -, - 128 -, - 129 -, - 130 -, - 131 -, - 133 -, -
134 -, - 137 -, - 139 -, - 140 -, - 142 -, - 145 -, -
148 -, - 150 -, - 154 -, - 155 -, - 156 -, - 157 -, -
158 -, - 160 -, - 161 -, - 162 -, - 165 -, - 166 -, -
167 -, - 168 -, - 169 -, - 170 -, - 172 -, - 176 -, -
178 -, - 181 -, - 182 -, - 186 -, - 187 -, - 188 -, -
190 -, - 191 -, - 192 -, - 195 -, - 199 -, - 203 -, -
206 -, - 207 -, - 208 -, - 213 -, - 215 -, - 220 -, -
222 -, - 226 -, - 233 -, - 240 -, - 241 -, - 244 -, -
245 -, - 247 -, - 249 -, - 252 -, - 253 -, - 256 -, -
257 -, - 269 -, - 271 -, - 272 -, - 274 -, - 275 -, -
279 -, - 280 -, - 281 -, - 283 -, - 284 -, - 285 -
fetevây-ı şer', - 113 -
fetvây-ı münîfe, - 224 -
fetvây-ı şerîfe, - 212 -, - 224 -
Fevrik, - 199 -
Feyad, - 239 -
Filibe, - 268 -
Gadri(?) nâm şakî, - 149 -
Galâta, - 173 -, - 202 -, - 229 -
Galâta Kâdisına, - 173 -
Galos iskelesi, - 283 -
Gâyet, - 168 -
Gazi, - 187 -, - 189 -
Gâzî, - 148 -, - 187 -
Gâzî 'Ömer, - 148 -
Gelibolu, - 160 -, - 183 -, - 223 -, - 229 -, - 240 -, -
247 -, - 251 -, - 276 -
Gelibolu Ağasına, - 240 -
Gelibolu Kâdisına, - 183 -
Gelibolu Mollâsına, - 223 -, - 247 -
Gemlik Kâdisına, - 166 -
Geyve, - 139 -, - 285 -, - 286 -
Gezend Kâdisına, - 114 -
Girekoy(?), - 146 -
Gorgi, - 267 -
Göçer, - 232 -
Gökdepe, - 257 -
Gökyüze, - 284 -
Gölceğiz, - 199 -
Gölpazarı Dizdârı, - 109 -
Gönân Kâdisına, - 183 -
Gördek, - 164 -
Görnazarbaşı, - 174 -
Göylüç, - 266 -
Göynük, - 162 -, - 238 -
Göynük kâdisına, - 162 -
Güçük İbrâhim, - 146 -
gühercile, - 177 -, - 225 -, - 240 -
Gümilcine, - 214 -, - 267 -
Gümilcine Kâdisına, - 214 -
Gümrük Kapucuları, - 266 -
Gümrük zâbiti 'Ali, - 172 -
Gürcistan, - 289 -
Gürî, - 175 -
Gürle, - 192 -
Gürül, - 211 -
Güzelcehisâr, - 135 -, - 214 -
Hâbil, - 139 -
haccâc, - 222 -, - 245 -
hacc-ı şerîf, - 210 -
Hâce oğlu Hüseyin, - 182 -
Hâce oğlu Mehmed, - 124 -
Hâce Sultân zâviyesi, - 114 -
Hâce Süleymân, - 182 -
Hâcî, - 106 -, - 107 -, - 120 -, - 128 -, - 137 -, - 146
-, - 152 -, - 164 -, - 166 -, - 168 -, - 170 -, - 180 -
-, - 182 -, - 188 -, - 199 -, - 206 -, - 214 -, - 217 -,
- 225 -, - 230 -, - 233 -, - 238 -, - 248 -, - 275 -, -
278 -, - 282 -
Hâcî 'Abdî, - 137 -
Hâcî 'Avs, - 199 -
Hâcî 'Osmân, - 164 -, - 188 -, - 199 -
Hâcî 'Ömer, - 106 -
Hâcî Abdülhakimin, - 199 -
Hâcî Ali, - 278 -
Hâcî Derviş, - 166 -
Hâcî Hamza oğlu Ahmed, - 182 -
Hâcî Hamza oğlu Ali, - 182 -
Hâcî Hasan, - 152 -
Hâcî Haydarlar, - 248 -
Hacı İbrâhim, - 174 -
Hâcî İsalâr, - 206 -
Hâcî Kurt, - 214 -
Hâcî Mehmed, - 170 -
Hâcî Mustafanın, - 199 -
Hâcî Ramazan, - 137 -
Hâcî Receb, - 146 -
Hâcî Sefer, - 168 -
Hadice, - 110 -
Hadice, - 166 -
Hakırşâh nâm şakî, - 133 -
Hal kâdisı Mevlânâ Osmân, - 204 -
Hâl kâdisına, - 198 -
Haleb, - 139 -, - 182 -, - 193 -, - 230 -
Hâlid(?) Mahmed, - 175 -
Hâlîl, - 287 -
Hâlîl, - 119 -, - 122 -, - 164 -, - 181 -, - 208 -, - 223
-, - 237 -, - 239 -
Hâlîl Hâlîfe, - 223 -
Hâlîl Pâşâ, - 119 -
Halu, - 132 -
Hami, - 200 -
Hamîd Sancakbeyine, - 177 -

- hamr, - 151 -, - 202 -, - 249 -
hamr emimleri, - 202 -
Hamza Çavuş, - 269 -
Hamzalar, - 276 -
Handan, - 211 -
Hanife, - 213 -
harbî küffâr, - 123 -
harbî küffâra, - 123 -
Haremeyn, - 263 -
Harun Marun, - 200 -
hâs, - 184 -
Hasan, - 111 -, - 115 -, - 118 -, - 120 -, - 127 -, -
128 -, - 129 -, - 136 -, - 142 -, - 144 -, - 147 -, -
152 -, - 156 -, - 164 -, - 171 -, - 193 -, - 200 -, -
203 -, - 207 -, - 208 -, - 217 -, - 226 -, - 229 -, -
238 -, - 243 -, - 244 -, - 246 -, - 250 -, - 252 -, -
268 -, - 276 -, - 278 -, - 286 -
Haseki, - 257 -, - 269 -, - 275 -
Haseki Sultân evkâfî, - 269 -
Hâslar Kâdîsına, - 224 -
hâssa kayıklar mühimmâtı, - 202 -
hâssa bostancıbaşıya, - 202 -
hâssa topçu başı, - 167 -
hâssa-i hümayûnum, - 218 -
Hatib oğlu Mehmed, - 159 -
havâs-ı hümayûnum, - 186 -
Haveş, - 242 -
Haydara(?), - 251 -
Haydarlı, - 180 -
Hayki Beğli, - 204 -
Hayrabolu, - 161 -
Hayrebolu Kâdîsına, - 237 -
Hazar, - 118 -, - 272 -
helvacı dükkânının, - 137 -
Hermelek, - 256 -
Hezargırad, - 242 -, - 272 -
Hırive, - 195 -
Himmet, - 129 -
Hisarönü, - 262 -
Hisârönü, - 109 -
Holoviç, - 245 -
hutebâ, - 259 -
hüccet-i şer'îye, - 105 -, - 117 -, - 119 -, - 128 -, -
131 -, - 137 -, - 143 -, - 152 -, - 153 -, - 159 -, -
186 -, - 198 -, - 202 -, - 205 -, - 206 -, - 211 -, -
215 -, - 236 -, - 239 -, - 246 -, - 272 -, - 276 -, -
286 -
Hüdâvendigâr, - 108 -, - 134 -, - 135 -, - 158 -, -
177 -, - 240 -, - 273 -
Hüdâverdi, - 174 -
Hüdâvi Çavuş, - 133 -
hükm-i hümayûnum, - 104 -, - 106 -, - 107 -, - 110 -
, - 111 -, - 113 -, - 114 -, - 118 -, - 119 -, - 120 -, -
121 -, - 122 -, - 125 -, - 128 -, - 129 -, - 130 -, -
133 -, - 138 -, - 140 -, - 143 -, - 146 -, - 147 -, -
149 -, - 150 -, - 151 -, - 152 -, - 156 -, - 159 -, -
160 -, - 161 -, - 163 -, - 164 -, - 165 -, - 167 -, -
168 -, - 169 -, - 170 -, - 171 -, - 173 -, - 174 -, -
175 -, - 176 -, - 179 -, - 182 -, - 183 -, - 184 -, -
185 -, - 187 -, - 188 -, - 189 -, - 190 -, - 191 -, -
193 -, - 194 -, - 195 -, - 196 -, - 197 -, - 198 -, -
201 -, - 202 -, - 209 -, - 210 -, - 212 -, - 215 -, -
219 -, - 220 -, - 221 -, - 222 -, - 223 -, - 224 -, -
225 -, - 226 -, - 227 -, - 228 -, - 229 -, - 230 -, -
235 -, - 236 -, - 237 -, - 238 -, - 239 -, - 242 -, -
243 -, - 245 -, - 246 -, - 247 -, - 248 -, - 249 -, -
251 -, - 253 -, - 260 -, - 264 -, - 265 -, - 267 -, -
273 -, - 274 -, - 277 -, - 279 -, - 280 -
hükm-i şerîfimle, - 136 -, - 139 -, - 146 -, - 172 -, -
200 -, - 205 -, - 206 -, - 212 -, - 220 -, - 221 -, -
224 -, - 229 -, - 252 -, - 256 -, - 257 -, - 258 -, -
268 -, - 269 -, - 271 -, - 273 -, - 275 -, - 276 -, -
277 -, - 282 -
Hüsâm, - 129 -
Hüseyn, - 110 -, - 111 -, - 112 -, - 114 -, - 115 -, -
117 -, - 118 -, - 124 -, - 131 -, - 136 -, - 153 -, -
155 -, - 159 -, - 160 -, - 166 -, - 175 -, - 178 -, -
179 -, - 181 -, - 182 -, - 183 -, - 196 -, - 198 -, -
200 -, - 208 -, - 211 -, - 227 -, - 229 -, - 238 -, -
242 -, - 246 -, - 252 -, - 258 -, - 259 -, - 262 -, -
266 -, - 269 -, - 276 -, - 280 -, - 283 -, - 287 -
Hüseyn 'amuca oğlu Süleymân, - 159 -
Hüseyn Beyin oğulları, - 124 -
Hüseyn Gâzî, - 166 -
Hüseyn Halife, - 243 -
Hüseyn Subaşı, - 155 -
İbrâhim, - 115 -, - 116 -, - 124 -, - 128 -, - 133 -, -
151 -, - 153 -, - 156 -, - 164 -, - 166 -, - 169 -, -
174 -, - 175 -, - 178 -, - 181 -, - 182 -, - 188 -, -
197 -, - 198 -, - 207 -, - 208 -, - 212 -, - 219 -, -
238 -, - 246 -, - 249 -, - 253 -, - 278 -, - 287 -
İbrâhim oğlu Osmân, - 115 -
İbrâhim Pâşâ, - 151 -, - 249 -
icâre-i mu'âcele, - 147 -
İçil, - 155 -, - 199 -, - 212 -
İdris Ağa, - 233 -
ittihârü'l-emâcid ve'l-ekârim, - 106 -, - 196 -, - 203
, - 207 -, - 216 -, - 243 -, - 244 -, - 259 -
iki başı mühürlü urgan, - 113 -
İlbasân, - 105 -, - 215 -, - 255 -, - 263 -
İlbasân sancığı beyi Mehmed, - 105 -
İlgun, - 195 -, - 233 -, - 234 -
İllice, - 257 -
İlya, - 127 -
İlyas, - 162 -, - 195 -, - 232 -
İnâyet Girây Hân, - 202 -
İnebahtı, - 114 -, - 121 -, - 166 -
İnebahtı Beyine, - 114 -
İnebahtı Kâdîsına, - 114 -
İnebolu, - 268 -
İnecik, - 148 -, - 161 -
İnecik kâdîsına, - 148 -
İnegöl, - 140 -
İsfendiyâr, - 116 -
İsfendiyâr Kâdîsına, - 116 -
İshad, - 197 -
İshak Narhom, - 275 -
İshaklı, - 209 -
İskenderiye, - 105 -, - 123 -, - 246 -, - 263 -
İslâm, - 139 -
İslimye, - 202 -
İsmâ'il, - 152 -
İsmâ'il, - 166 -
İsmâ'il, - 245 -, - 267 -
İSMÂ'İL EFENDÎ, - 103 -
İsmâ'iloğulları, - 192 -
İstanbul, - 107 -, - 109 -, - 112 -, - 128 -, - 132 -, -
138 -, - 144 -, - 147 -, - 161 -, - 163 -, - 166 -, -

- 168 -, - 172 -, - 173 -, - 178 -, - 185 -, - 200 -, -
202 -, - 205 -, - 214 -, - 218 -, - 229 -, - 240 -, -
250 -, - 260 -, - 265 -, - 266 -, - 268 -, - 272 -, -
273 -
İstanbul Kâdîsına, - 109 -, - 178 -
İstani, - 276 -
İsterenc(?), - 124 -
istikrâz, - 118 -
İstimâr, - 202 -
İstinye, - 196 -
İstrosyos, - 219 -
İstunbare(?), - 256 -
İzmid iskelesine, - 173 -
İzmid mollâsına, - 172 -
İzmid Mollâsına, - 173 -
İzmîr kâdîsına, - 128 -
İzmîr Kâdîsına, - 134 -
İzmîrlu Mehmed Çavuşun, - 134 -
İznik, - 151 -, - 216 -, - 226 -
İznik Kâdîsına, - 151 -
İznikmid, - 106 -, - 137 -, - 139 -, - 167 -, - 192 -, -
197 -, - 198 -, - 249 -, - 275 -
İznikmid kâdîsına, - 167 -, - 249 -
İznikmid Kâdîsına, - 137 -, - 139 -, - 192 -, - 197 -
İzvornik, - 111 -
KÂ'İM-İ MAKÂM, - 103 -
Kaçan, - 146 -
Kaçar, - 272 -
kâdî, - 104 -, - 107 -, - 110 -, - 114 -, - 119 -, - 120 -
, - 127 -, - 128 -, - 137 -, - 139 -, - 140 -, - 147 -, -
149 -, - 152 -, - 158 -, - 160 -, - 161 -, - 163 -, -
165 -, - 166 -, - 168 -, - 170 -, - 171 -, - 175 -, -
179 -, - 181 -, - 183 -, - 185 -, - 188 -, - 190 -, -
191 -, - 194 -, - 201 -, - 204 -, - 206 -, - 209 -, -
212 -, - 216 -, - 217 -, - 218 -, - 220 -, - 221 -, -
225 -, - 227 -, - 233 -, - 242 -, - 244 -, - 247 -, -
248 -, - 249 -, - 250 -, - 252 -, - 253 -, - 266 -, -
270 -, - 277 -, - 279 -
Kâdî, - 202 -
Kâdiköy, - 266 -
Kâdîlarına, - 109 -, - 177 -, - 187 -
Kâdire köy, - 117 -
kâdîsına, - 51 -, - 52 -, - 53 -, - 103 -, - 110 -, - 115 -
, - 117 -, - 120 -, - 121 -, - 122 -, - 128 -, - 142 -, -
143 -, - 146 -, - 148 -, - 152 -, - 153 -, - 162 -, -
163 -, - 164 -, - 165 -, - 166 -, - 167 -, - 170 -, -
175 -, - 183 -, - 184 -, - 185 -, - 188 -, - 189 -, -
190 -, - 193 -, - 194 -, - 196 -, - 198 -, - 200 -, -
205 -, - 206 -, - 208 -, - 209 -, - 210 -, - 211 -, -
213 -, - 214 -, - 215 -, - 217 -, - 220 -, - 221 -, -
223 -, - 228 -, - 229 -, - 232 -, - 236 -, - 244 -, -
248 -, - 249 -, - 250 -, - 251 -, - 252 -, - 256 -, -
258 -, - 260 -, - 263 -, - 265 -, - 266 -, - 267 -, -
268 -, - 271 -, - 272 -, - 273 -, - 275 -, - 276 -, -
277 -, - 279 -, - 280 -, - 282 -, - 284 -, - 286 -, -
287 -
Kadri, - 266 -
Kâfir Ahmed, - 171 -
Kalaverne, - 189 -
Kalaycı İsa, - 199 -
Kanar, - 203 -
Kangırı Beyine, - 145 -
Kangırı sancağibeyine, - 146 -
Kangırı Sancağibeyine, - 163 -
Kapudağı, - 173 -
Kara Ali, - 258 -
Kara Barak, - 141 -
Kara Hasan, - 243 -
Kara Mehmed, - 104 -, - 149 -
Kara Mehmed nâm şakî, - 150 -
Kara Mustafa nâm şakî, - 114 -
Kara Süleymân, - 110 -
Kara Yazıcı, - 149 -
Kara Yeniçeri, - 214 -
Kara Yûsuf, - 278 -
Karaağaç, - 177 -
Karaaliler, - 232 -
Karabaldır, - 131 -
Karabiga, - 251 -
Karaburun, - 287 -
Karaca oğlu ve Hüseyin Halife, - 243 -
Karacaşehir kâdîsına, - 184 -
Karaçay, - 285 -
Karaçomak Mehmed, - 120 -
Karadağ, - 173 -
Karadeniz, - 250 -
Karadenizde, - 109 -
Karaferye, - 169 -
Karaferye kâdîsı, - 169 -
Karagöllü, - 268 -
Karahisâr hâsıl-ı mütesellimi 'İsa, - 158 -
Karahisâr-ı Sâhib, - 163 -, - 220 -
Karahisâr-ı sâhib kâdîsına, - 190 -
Karakaya, - 278 -
Karamân, - 155 -, - 182 -, - 234 -, - 237 -
Karamân Defterdârına, - 237 -
Karamenek, - 257 -
Karataş, - 212 -
Karesi, - 158 -, - 219 -
Karinabad, - 150 -, - 236 -
Karînabâd, - 280 -
Karinabad kâdîlarına, - 150 -
Karinabad kâdîlarına ve Edirne Bostancıbaşısına, -
150 -
Kartufna(?), - 187 -
kasaba kethüdâları, - 259 -
Kâsım, - 106 -, - 145 -, - 177 -, - 215 -, - 286 -
Kastamonu, - 106 -, - 129 -, - 131 -, - 135 -, - 191 -, -
218 -, - 223 -
Kastamonu müftîsine, - 131 -
Kastamonu Pâşâsına, - 106 -, - 223 -
Kaş, - 159 -
Kaşıkçıoğlu, - 278 -
Kaşış, - 133 -
Kâtib Kâsım, - 115 -
Kavâla iskelesi, - 229 -
Kavinç, - 217 -
Kayacık, - 266 -
Kaynur Mustafa, - 146 -
Kazâk, - 109 -, - 281 -
Kazak eşkıyası, - 132 -
Kazâk eşkıyası, - 109 -
Kazâklı, - 122 -
kazma ve kürek akçesi, - 109 -
Kel Ali, - 179 -
Kemal, - 263 -
Kemikli Burnu, - 229 -
Ken'ân, - 122 -, - 129 -, - 162 -

- Ken'ân Pâşâya, - 162 -
kethüdâ, - 131 -, - 144 -, - 145 -, - 160 -, - 162 -, -
189 -, - 191 -, - 213 -, - 216 -, - 263 -
kethüdâyerine, - 163 -
Kıbrıs Beylerbeğisi İbrâhim, - 181 -
Kıbrıs Beylerbeyisi, - 144 -, - 156 -, - 158 -
Kıbrıs Beylerbeyisine, - 144 -, - 146 -, - 154 -, - 155
-, - 158 -
Kıbtıyan, - 238 -
Kıbtıyân cizyesi, - 273 -
Kıbtıyândan Çakır, - 217 -
Kıbtıyâni, - 273 -
kîdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân, - 51 -, - 103 -, - 173 -,
- 187 -, - 211 -, - 218 -, - 245 -, - 252 -
kîdvetü'l-emâsil ve'l-akrân, - 108 -, - 126 -, - 147 -,
- 171 -, - 178 -, - 182 -, - 186 -, - 219 -, - 223 -, -
245 -, - 252 -, - 270 -, - 273 -, - 287 -
kîdvetü's-sâdâtî'l-kirâm, - 145 -
Kılıç nâm yeniçeri, - 150 -
Kırım, - 167 -
Kırili, - 132 -, - 180 -, - 232 -
Kırka, - 111 -, - 130 -, - 196 -
Kırka kâdîlarına, - 130 -
Kırkağaç, - 164 -
Kırkyılan, - 209 -
kırmızı taş, - 272 -
Kırok, - 205 -
Kırşehir, - 191 -, - 237 -, - 239 -
Kırşehir Kâdisına, - 237 -
Kızıl, - 272 -
Kızılviran, - 195 -, - 232 -
Kili Kâdisına, - 141 -
Kilis, - 153 -, - 154 -, - 263 -
Kirmasdı, - 172 -
Kite Mollâlarına, - 179 -
Koca Mehmed Pâşâ, - 103 -
Koca Mustafa Pâşâ mahallesi, - 163 -
Kocabaş, - 242 -
Kocaili, - 106 -, - 120 -, - 151 -, - 167 -, - 168 -, -
192 -, - 197 -, - 216 -, - 249 -, - 267 -, - 286 -
Kocaili Beyine, - 167 -, - 192 -, - 197 -, - 216 -
Kocaili sancağibeyine, - 120 -
Kofo, - 141 -
Koklice(?), - 257 -
Kolağuz Karakaş, - 239 -
kolağuzlar, - 289 -
Konak, - 257 -
Konar, - 130 -
Konya Kâdisına, - 232 -
Konya Mollâsına, - 191 -, - 195 -
Kordof(?), - 141 -
Korsile, - 145 -
Korucu oğlu Ali, - 214 -
Kostantin, - 247 -
Kozpınarı, - 129 -
Köçek, - 191 -
kömür, - 272 -
Kör Abdi, - 238 -
Köse Hasan, - 278 -
Köse Mehmed, - 268 -
Köstendil, - 263 -
köy kethüdâları, - 259 -
kudât, - 129 -, - 131 -, - 135 -, - 136 -, - 219 -, - 229
-
Kûfe kâdisı, - 131 -
Kul Kethüdâ, - 122 -
Kul oğlu Mehmed, - 217 -
Kulak Hasan, - 164 -
Kulak Karaçomak, - 256 -
Kuloğlu nâm şakî, - 151 -
Kum Kapusu, - 272 -
Kurd, - 141 -, - 207 -
Kurdbacı, - 270 -
Kusay, - 221 -
Kuzuluk, - 130 -
Küblus(?), - 260 -
Küçük Arnavud, - 122 -
küffâr-ı hâksâr, - 106 -, - 123 -, - 283 -
Küp köyü, - 214 -
Kürd(?) Mehmed, - 175 -
Küre, - 106 -, - 115 -, - 146 -, - 207 -, - 223 -
Küre-i ma'mûre, - 107 -, - 115 -, - 146 -
Küre-i ma'mûre kâdisına, - 115 -
kürekçi, - 202 -, - 247 -, - 273 -, - 279 -
kürklü ferâce, - 122 -
Kütahya Mollâsına, - 247 -
Lâbseki, - 276 -
lağımçı, - 254 -, - 256 -, - 272 -, - 279 -, - 284 -, -
287 -
lağımçılar, - 255 -
Lahone/Lenhovse, - 202 -
Lanika, - 214 -
Latin, - 150 -
Lazihân, - 133 -
Leh, - 151 -
Lenardo, - 171 -
Lenkare Hanı, - 230 -
levend, - 242 -, - 261 -
Levişko, - 217 -
Livadya, - 208 -
Lodotya(?), - 143 -
Lola(?), - 141 -
Ma'den, - 139 -, - 164 -, - 248 -
ma'den-i Nuhas, - 106 -
Ma'n oğlunun, - 186 -
Ma'nisâ, - 104 -
Ma'nisâ Mollâsına, - 104 -
Magosa Kâdisına, - 144 -
Magosa kal'ası, - 144 -
Mahmûd, - 117 -, - 128 -, - 131 -, - 135 -, - 147 -, -
158 -, - 175 -, - 180 -, - 192 -, - 198 -, - 201 -, -
208 -, - 211 -, - 213 -, - 214 -, - 220 -, - 227 -, -
245 -, - 248 -, - 249 -, - 257 -, - 288 -, - 289 -
Makarya(?), - 164 -
Makripos, - 260 -
Mamak, - 263 -
Manastır, - 267 -
Manyas Kâdisına, - 236 -
Manyas kazası, - 149 -
Mar'aş, - 182 -
Marâsîc, - 257 -
Marinkoh/Marinkoç, - 196 -
matbah-ı 'âmirem mühimmatı, - 121 -, - 195 -, -
241 -
matbah-ı 'âmireme, - 121 -, - 278 -
matrabâzlara, - 121 -
mavnacılar, - 272 -
Me'âle, - 105 -

- meclis-i şer'î şerîfe, - 105 -, - 114 -, - 121 -, - 122 -, - 132 -, - 137 -, - 140 -, - 147 -, - 148 -, - 150 -, - 152 -, - 156 -, - 159 -, - 160 -, - 161 -, - 164 -, - 172 -, - 174 -, - 175 -, - 177 -, - 178 -, - 185 -, - 188 -, - 192 -, - 196 -, - 198 -, - 200 -, - 203 -, - 204 -, - 207 -, - 208 -, - 209 -, - 214 -, - 219 -, - 220 -, - 221 -, - 227 -, - 228 -, - 230 -, - 234 -, - 236 -, - 237 -, - 238 -, - 241 -, - 243 -, - 244 -, - 246 -, - 249 -, - 253 -, - 260 -, - 263 -, - 264 -, - 266 -, - 267 -, - 277 -, - 279 -
- mehâzin, - 112 -
- Mehmed, - 103 -, - 105 -, - 108 -, - 110 -, - 112 -, - 114 -, - 115 -, - 116 -, - 119 -, - 120 -, - 122 -, - 124 -, - 128 -, - 129 -, - 134 -, - 136 -, - 138 -, - 139 -, - 143 -, - 146 -, - 149 -, - 158 -, - 159 -, - 162 -, - 164 -, - 166 -, - 168 -, - 169 -, - 170 -, - 171 -, - 172 -, - 173 -, - 175 -, - 176 -, - 177 -, - 179 -, - 186 -, - 187 -, - 191 -, - 192 -, - 194 -, - 195 -, - 196 -, - 199 -, - 201 -, - 202 -, - 206 -, - 208 -, - 213 -, - 214 -, - 215 -, - 216 -, - 217 -, - 218 -, - 219 -, - 220 -, - 225 -, - 227 -, - 229 -, - 232 -, - 235 -, - 236 -, - 238 -, - 243 -, - 244 -, - 245 -, - 246 -, - 250 -, - 253 -, - 256 -, - 260 -, - 262 -, - 268 -, - 275 -, - 276 -, - 279 -, - 280 -, - 286 -, - 287 -, - 289 -
- Mehmed 'îyâz, - 176 -
- Mehmed Münîr, - 250 -
- Mehmed Re'îs, - 229 -
- Mehmed Resmi, - 166 -
- Mehmed Şahi, - 186 -
- Mehmed Yazıcı, - 164 -
- mehterân-ı hâssa, - 258 -
- mehûrlü mektûb, - 187 -
- Mekke-i Mükerrreme, - 186 -
- Melbur, - 256 -
- Memî, - 169 -, - 179 -, - 208 -
- Menen, - 191 -
- Menteşe, - 199 -, - 241 -, - 277 -
- menzil bârgirleri, - 190 -
- mer'â, - 224 -
- Merisa, - 286 -
- Mesken, - 278 -
- Mestan, - 139 -
- Mevlânâ Abdülkerim, - 193 -
- Mevlânâ Abdülvehâb, - 228 -
- Mevlânâ Çatalca kâdisına, - 121 -
- Mevlânâ Sa'îd Ahmed, - 114 -
- Mezîrî, - 222 -
- Mihâlic Kâdisına, - 142 -
- Mihâlîç, - 172 -, - 216 -, - 287 -
- Mihâlîçcık, - 247 -
- Mihâlîye, - 221 -
- Milas, - 199 -
- Mirafkule, - 196 -
- mîrâhûr, - 130 -
- mîr-i mîrân, - 129 -, - 153 -, - 156 -, - 157 -, - 158 -, - 164 -, - 169 -, - 188 -, - 196 -, - 198 -, - 199 -, - 201 -, - 203 -, - 209 -, - 218 -, - 261 -, - 278 -, - 284 -
- mîrlivâ, - 124 -, - 129 -, - 164 -, - 177 -, - 180 -, - 192 -, - 234 -, - 236 -, - 261 -, - 264 -, - 281 -
- Mîrza, - 198 -
- Misivri, - 269 -
- Mizistire, - 132 -
- Mizistire Pâşasına, - 132 -
- Mollâ Hamza, - 136 -
- Mora, - 116 -, - 142 -, - 189 -, - 245 -
- Moret, - 132 -
- Mudanya, - 134 -, - 181 -, - 184 -, - 196 -, - 227 -, - 240 -
- Mudurnu, - 238 -
- Muğla, - 199 -
- muhâllefâtı, - 116 -, - 137 -, - 166 -, - 190 -, - 197 -, - 204 -, - 235 -, - 249 -
- Muharrem, - 174 -
- muhâsıl-ı emvâl, - 126 -, - 158 -, - 240 -
- Muhsin Pâşâ'nın oğlu Abdülhamid, - 187 -
- muhtesib, - 202 -
- mukâta'at emini, - 260 -
- mukâta'ât-ı hâssa nazırı Abdi, - 199 -
- Mumhal oğlu Korom(?), - 111 -
- Murâd, - 229 -, - 230 -, - 232 -, - 251 -, - 269 -
- Musa, - 138 -, - 140 -, - 206 -, - 239 -, - 278 -
- Musli, - 169 -, - 175 -, - 201 -, - 216 -, - 242 -
- Muslu, - 168 -
- Mustafa, - 104 -, - 105 -, - 107 -, - 108 -, - 114 -, - 116 -, - 118 -, - 121 -, - 126 -, - 140 -, - 142 -, - 144 -, - 145 -, - 146 -, - 148 -, - 160 -, - 162 -, - 163 -, - 168 -, - 169 -, - 184 -, - 185 -, - 201 -, - 203 -, - 204 -, - 205 -, - 206 -, - 207 -, - 208 -, - 212 -, - 223 -, - 233 -, - 236 -, - 238 -, - 249 -, - 252 -, - 256 -, - 258 -, - 260 -, - 267 -, - 268 -, - 269 -, - 271 -, - 276 -, - 278 -, - 279 -, - 282 -, - 286 -, - 288 -
- Mustafa Çavuş, - 104 -, - 116 -, - 126 -
- mutasarrıf, - 105 -, - 110 -, - 111 -, - 112 -, - 115 -, - 124 -, - 131 -, - 133 -, - 136 -, - 143 -, - 147 -, - 154 -, - 163 -, - 169 -, - 170 -, - 181 -, - 184 -, - 186 -, - 193 -, - 194 -, - 196 -, - 199 -, - 200 -, - 205 -, - 206 -, - 207 -, - 212 -, - 213 -, - 214 -, - 216 -, - 217 -, - 218 -, - 219 -, - 220 -, - 227 -, - 228 -, - 242 -, - 257 -, - 258 -, - 262 -, - 270 -, - 275 -, - 277 -, - 279 -, - 281 -, - 283 -, - 286 -, - 287 -, - 288 -
- Muzab, - 250 -
- mübâşir, - 104 -, - 106 -, - 108 -, - 116 -, - 119 -, - 121 -, - 126 -, - 128 -, - 134 -, - 139 -, - 168 -, - 178 -, - 182 -, - 188 -, - 232 -, - 243 -, - 244 -, - 248 -, - 270 -, - 274 -, - 279 -, - 286 -, - 287 -, - 288 -
- mübâşir-i mezbûre, - 104 -, - 106 -, - 188 -, - 286 -
- müderres, - 147 -, - 188 -, - 248 -, - 250 -
- müfredât defteri, - 106 -, - 152 -
- mülâzım İbrâhim, - 166 -
- mültezim-i emvâl, - 126 -
- Mürîr, - 182 -
- müslimîn, - 222 -
- müşîr-i muhaffam, - 108 -, - 279 -
- mütesellim, - 111 -, - 159 -, - 234 -, - 248 -, - 261 -, - 263 -, - 271 -, - 272 -
- mütevellî, - 113 -, - 148 -, - 152 -, - 178 -
- Müzer, - 255 -
- na'lçacı tâ'ifesi, - 109 -
- Nakibü'l-eşrâfa, - 227 -
- narh-ı cârî, - 122 -
- Nasilic(?), - 106 -
- Nasuh, - 243 -, - 262 -
- Nazır, - 243 -

- Nif, - 137 -, - 143 -
Nif Kâdîsına, - 137 -
Niğbolu, - 205 -, - 258 -
Niğbolu Mütessellimine, - 205 -
Niğde Kâdîsına, - 235 -
Nikola, - 167 -, - 197 -
Niksâr Kâdîsına, - 179 -
Niş, - 271 -, - 276 -
nişâncı, - 187 -, - 256 -
nişâncılar, - 202 -
nişâncılık, - 184 -
Nizâmî, - 174 -
nizâmü'l-âlem, - 108 -, - 181 -, - 223 -, - 252 -, -
259 -, - 278 -, - 279 -
Nuh Pâşâ, - 105 -, - 111 -
Nuravlus, - 191 -
Nurullah bin Mehmed, - 213 -
nüzü'l, - 179 -, - 217 -, - 225 -, - 247 -, - 287 -
ocak oğulları, - 258 -
ocaklık, - 121 -, - 169 -
Ohri, - 215 -, - 234 -, - 246 -, - 263 -
Okçu oğlu Mustafa, - 269 -
Oniki Divân, - 109 -
ordu, - 109 -, - 137 -, - 202 -, - 285 -
orduy-ı hümâyûnum, - 104 -, - 126 -, - 154 -, - 177 -
, - 183 -, - 212 -, - 231 -, - 278 -, - 284 -
Orhan medresesi müderrisine, - 151 -
Orta câmi', - 137 -
Osmân, - 105 -, - 108 -, - 115 -, - 116 -, - 120 -, -
124 -, - 126 -, - 136 -, - 142 -, - 144 -, - 156 -, -
164 -, - 167 -, - 173 -, - 178 -, - 180 -, - 188 -, -
189 -, - 197 -, - 199 -, - 204 -, - 206 -, - 209 -, -
226 -, - 247 -, - 274 -
Osmân Murâd, - 206 -
Otuziki Pare, - 284 -
Ovacık, - 234 -
Oyruç nâm şakî, - 146 -
Ömer, - 105 -, - 131 -, - 136 -, - 142 -, - 148 -, - 164
, - 168 -, - 191 -, - 223 -, - 238 -, - 242 -, - 248 -
, - 250 -, - 268 -, - 273 -, - 279 -
Ömeranlar, - 234 -
Ömerî, - 257 -
Özi, - 162 -, - 236 -, - 254 -, - 283 -
pabuçcu, - 188 -
palanga, - 146 -
Papa Dimu, - 106 -
Papas, - 272 -
Pâşâ sancağında, - 215 -
Pazar Ağası, - 222 -
Pazarcık Kâdîsına, - 129 -
Pençsenbe, - 188 -
Perem, - 146 -
Peremeciler, - 273 -
Peyrâm, - 127 -
Pınarhisar, - 190 -, - 221 -
Pınarhisar Kâdîsına, - 190 -, - 221 -
Pir Ahmed, - 175 -
Piri, - 105 -
pirinç, - 240 -, - 268 -
pirinç gemileri, - 240 -
Piyâle, - 172 -, - 282 -
Popenik, - 130 -
post cem'ine me'mûr olan Ahmed, - 163 -
Poyraz, - 188 -
Prezrin, - 105 -, - 263 -
Puçili Deli Poyraz, - 111 -
ra'yyet ve ra'yyet oğullarından, - 136 -, - 143 -
Râbi'a, - 116 -
Rağarin, - 257 -
râhib, - 167 -, - 219 -, - 260 -
Rahîme, - 183 -, - 249 -
Ramazan, - 137 -, - 146 -, - 262 -
Ramoğlu, - 255 -
Râyî nâm zımmî, - 184 -
Raziye, - 187 -
Râziye, - 110 -, - 215 -
Re'isü'l-küttâb, - 243 -
RE'İSÜ'L-KÜTTÂB, - 103 -
re'isü'l-nükâbâ, - 188 -
re'âyâ, - 106 -, - 112 -, - 120 -, - 121 -, - 131 -, -
132 -, - 134 -, - 136 -, - 140 -, - 143 -, - 150 -, -
158 -, - 160 -, - 169 -, - 170 -, - 176 -, - 180 -, -
185 -, - 187 -, - 196 -, - 198 -, - 199 -, - 203 -, -
208 -, - 209 -, - 216 -, - 219 -, - 221 -, - 223 -, -
247 -, - 253 -, - 256 -, - 271 -, - 278 -
Receb, - 146 -, - 192 -, - 207 -, - 230 -, - 234 -, -
263 -, - 267 -, - 268 -
Remâhî, - 145 -
Resul, - 262 -
Rıdvan Çavuş, - 245 -
Rodos, - 115 -, - 241 -, - 277 -, - 279 -
Rodoscuk, - 112 -, - 218 -, - 228 -, - 240 -, - 252 -, -
270 -
Rukiye, - 170 -
Rûm, - 273 -
Rum Mehmed, - 216 -
Rum Patrik, - 260 -
Rumî cizyesi, - 273 -
Rûmîli, - 105 -, - 125 -, - 162 -, - 167 -, - 274 -
Rumili Beğlerbeyisine, - 243 -
Rumili Beylerbeyisi, - 111 -, - 241 -
Rûmîli kâ'im-i makâmı Hüseyin, - 105 -
Rumili kâdî'askeri, - 160 -
Rus, - 106 -
Rus kazâkları, - 106 -
Ruscuk, - 161 -, - 163 -
Sabancı, - 268 -
sâbîka Kocaili sancağibeyi, - 151 -
sadâret-i 'uzmâ kâ'im-i makâmı, - 108 -, - 223 -
sâdât-ı kirâm, - 145 -
Safi(?), - 114 -
Sağ kolda devşirme ağası, - 230 -
Sakız, - 115 -, - 178 -
Sakız Kâdîsına, - 115 -
Salâsef, - 257 -
Salık, - 133 -
Salih, - 184 -, - 207 -, - 273 -
Sâlih, - 181 -
Salih Çavuş oğlu Mustafa, - 207 -
Sâliha, - 115 -, - 173 -, - 179 -, - 193 -
Salihzen, - 255 -
Saltuk, - 252 -
Samako, - 188 -
Samsun oğlu İbrâhim, - 188 -
Santorin cezîresi Piskoposu Filotoyo(?), - 115 -
Saray Kâdîsına, - 153 -
Sarây-ı 'atîk, - 197 -
Sarı Ahmed, - 179 -

- Sarı Hüseyin, - 242 -
Sarıgöl, - 206 -
Saris, - 141 -
Sarsık, - 257 -
Saruhan, - 104 -, - 126 -, - 197 -
Sârûhân, - 104 -
Satı oğlu Ahmed, - 237 -
Savadna(?), - 187 -
Sayda, - 185 -
Sayırcık, - 257 -
Sefer, - 201 -, - 202 -
Sefer Kulu, - 201 -
sefer-i hümayûnum, - 109 -, - 177 -, - 254 -, - 256 -,
- 259 -, - 260 -, - 274 -
sefer-i hümayûnuma, - 124 -, - 148 -, - 160 -, - 254
-, - 258 -, - 262 -, - 272 -, - 280 -
Seferihisar, - 264 -, - 279 -
Seferihisâr Kâdîsına, - 127 -
sekbân eşkıyâsı, - 124 -, - 198 -
sekbân eşkıyâsiyle, - 149 -
Sekri, - 256 -
Selânik, - 111 -, - 153 -, - 169 -, - 180 -, - 215 -, -
230 -, - 270 -, - 275 -
Selçuk, - 195 -, - 232 -, - 234 -
Selî, - 228 -
Selimarına, - 106 -
Semen, - 193 -
Semîri, - 174 -
Semiz Ahmed, - 278 -
Serahili, - 286 -
Seravlos, - 241 -
Seravlus, - 278 -
Serdâr, - 282 -
Serviler, - 280 -
Sevrilha, - 234 -
Seydî 'Ali, - 175 -
Seydişehir, - 174 -, - 200 -
Seyyid Abdi, - 228 -
Seyyid Kâsım Hâlifî, - 145 -
Seyyid Mahmûd, - 227 -
Seyyid Mustafa, - 145 -
Seyyid nâmında olan Hasan, - 127 -
Silistre, - 205 -, - 219 -, - 226 -
Silistre kâdîsına, - 205 -
Silistre Mollâsına, - 219 -, - 226 -
Silişne, - 196 -
Silivri, - 161 -
Simo, - 202 -
Sinan, - 124 -, - 191 -, - 206 -, - 253 -, - 265 -, - 268
-
Sinan Derviş, - 265 -
Sinan Pâşâ, - 206 -
Sinop, - 114 -
Sinop Müftîsine, - 114 -
sipâhî, - 116 -, - 121 -, - 131 -, - 143 -, - 156 -, - 162
-, - 167 -, - 191 -, - 200 -, - 201 -, - 207 -, - 209 -
-, - 216 -, - 220 -, - 236 -, - 260 -, - 263 -, - 267 -,
- 274 -, - 281 -, - 286 -
Sirkesaray, - 233 -
Sîroz, - 136 -
Sis, - 155 -, - 212 -
Sivas, - 106 -
Sofurlar, - 161 -
Sofya, - 274 -
sokak tâ'ifesi, - 188 -
Solu, - 278 -
subaşılar, - 120 -, - 202 -, - 216 -
subaşıları, - 237 -, - 271 -
Sûfî Hayreddîn Pâşâ, - 151 -
Sûfî Mehmed, - 213 -
Suhur, - 121 -
sulehâ, - 249 -
Sulhan, - 182 -
Sultân Bayezid Hân vakfı, - 224 -
Sultân Mehmed Han, - 112 -
Sultân Mehmed Hân câmi'i, - 112 -
Sultân Murâd Han evkâfı, - 232 -
Sultân Şeyhli cemâ'ati, - 182 -
Sultâne, - 246 -
Sungur Bey, - 209 -
Surreyolu, - 282 -
Susağarlığı(?), - 248 -
Suvdine, - 189 -
Suzi, - 151 -
südde-i sa'âdetim kapucubaşılarından Mehmed, -
119 -
südde-i sa'âdetime, - 50 -, - 53 -, - 103 -, - 105 -, -
106 -, - 107 -, - 109 -, - 110 -, - 111 -, - 112 -, -
114 -, - 115 -, - 116 -, - 118 -, - 120 -, - 121 -, -
122 -, - 123 -, - 124 -, - 126 -, - 127 -, - 128 -, -
129 -, - 130 -, - 132 -, - 133 -, - 137 -, - 138 -, -
142 -, - 143 -, - 144 -, - 145 -, - 146 -, - 147 -, -
149 -, - 150 -, - 151 -, - 153 -, - 156 -, - 158 -, -
159 -, - 160 -, - 161 -, - 164 -, - 165 -, - 166 -, -
167 -, - 168 -, - 169 -, - 170 -, - 171 -, - 172 -, -
173 -, - 174 -, - 175 -, - 176 -, - 177 -, - 178 -, -
179 -, - 180 -, - 181 -, - 182 -, - 183 -, - 184 -, -
185 -, - 186 -, - 187 -, - 188 -, - 189 -, - 190 -, -
191 -, - 192 -, - 193 -, - 194 -, - 195 -, - 196 -, -
198 -, - 200 -, - 201 -, - 202 -, - 203 -, - 204 -, -
205 -, - 206 -, - 207 -, - 208 -, - 209 -, - 210 -, -
211 -, - 212 -, - 213 -, - 214 -, - 215 -, - 216 -, -
217 -, - 218 -, - 220 -, - 221 -, - 222 -, - 223 -, -
224 -, - 225 -, - 226 -, - 227 -, - 228 -, - 229 -, -
230 -, - 232 -, - 233 -, - 235 -, - 236 -, - 238 -, -
239 -, - 240 -, - 242 -, - 245 -, - 246 -, - 247 -, -
248 -, - 249 -, - 250 -, - 251 -, - 252 -, - 253 -, -
257 -, - 258 -, - 260 -, - 263 -, - 265 -, - 266 -, -
267 -, - 268 -, - 271 -, - 272 -, - 273 -, - 274 -, -
275 -, - 276 -, - 277 -
Sükût, - 226 -
Süleymân, - 105 -, - 142 -, - 151 -, - 159 -, - 182 -, -
199 -, - 229 -, - 243 -
Sürmene, - 282 -
Süvaverh, - 196 -
Şa'bân, - 197 -, - 228 -, - 229 -, - 238 -, - 250 -
Şahin, - 248 -
Şâhin nâm şakî, - 145 -
şakî, - 107 -, - 110 -, - 116 -, - 120 -, - 121 -, - 123 -,
- 124 -, - 131 -, - 133 -, - 145 -, - 146 -, - 149 -, -
150 -, - 151 -, - 156 -, - 159 -, - 171 -, - 180 -, -
189 -, - 196 -, - 198 -, - 203 -, - 205 -, - 206 -, -
207 -, - 212 -, - 220 -, - 225 -, - 237 -, - 239 -, -
248 -, - 249 -, - 250 -, - 251 -, - 255 -, - 262 -, -
274 -, - 278 -, - 280 -, - 286 -
Şâm, - 126 -, - 185 -, - 210 -, - 217 -, - 222 -, - 245 -
Şâm Beylerbeğisi, - 185 -

- Şâm Bölükbaşlarından olan Çuhadar Mustafa, - 126 -
Şâm Mollâsına, - 126 -
Şâm-ı Dârü's-selâm, - 222 -
Şâm-ı şerîf, - 222 -
Şâm-ı şerîf Beylerbeğisine, - 210 -
Şâm-ı şerîf kâdîsına, - 185 -
Şâm-ı şerîf kal'asının hisâr erleri, - 210 -
Şâm-ı Şerîf, - 126 -
Şefnus, - 252 -
Şehlu, - 279 -
ŞEHR-İ ŞEVVÂLÜ'L-MÜKERREM, - 103 -
Şemsi, - 263 -
Şemsoğlu Ömer, - 105 -
şerbetçi, - 202 -
Şermî, - 179 -
Şeşko Mustafa, - 148 -
Şeyh 'Ali, - 136 -
Şeyh Mehmed, - 136 -, - 206 -
şeyhü'l-islâm, - 212 -
Şimayil, - 165 -
Tarsus, - 155 -, - 212 -
Taşarkent, - 232 -
Tatar Mîrzâlarından, - 186 -
Tatay, - 131 -
teftiş ve tefahhus, - 105 -, - 113 -, - 114 -, - 121 -, - 122 -, - 125 -, - 127 -, - 128 -, - 134 -, - 135 -, - 137 -, - 148 -, - 149 -, - 150 -, - 152 -, - 154 -, - 155 -, - 156 -, - 159 -, - 174 -, - 178 -, - 180 -, - 185 -, - 186 -, - 192 -, - 193 -, - 196 -, - 197 -, - 198 -, - 199 -, - 200 -, - 201 -, - 204 -, - 205 -, - 207 -, - 209 -, - 212 -, - 213 -, - 214 -, - 216 -, - 217 -, - 220 -, - 221 -, - 225 -, - 226 -, - 227 -, - 230 -, - 234 -, - 236 -, - 237 -, - 239 -, - 241 -, - 243 -, - 244 -, - 246 -, - 249 -, - 250 -, - 251 -, - 252 -, - 258 -, - 260 -, - 264 -, - 266 -, - 269 -, - 270 -, - 279 -, - 286 -
tefvîz, - 120 -, - 159 -, - 177 -
Teke, - 159 -
temessük, - 113 -, - 119 -, - 148 -, - 159 -, - 178 -, - 202 -, - 230 -
Temeşvar, - 241 -
temlik, - 120 -
tenbîh-i hümayûnum, - 129 -, - 130 -, - 135 -, - 140 -, - 157 -, - 162 -, - 215 -, - 270 -, - 274 -
Tergos, - 161 -
Tersâne Emini Mahmûd, - 288 -
tımâr, - 155 -, - 217 -, - 220 -, - 259 -, - 281 -, - 288 -
Tırhala, - 283 -
Tırhâlâ, - 164 -, - 181 -, - 203 -, - 263 -
Tırnovi, - 193 -, - 205 -
Tırnovi Kâdîsına, - 193 -
Tillû Süleymân, - 188 -
Timur, - 217 -
Timurcu, - 174 -, - 175 -
Tire, - 108 -, - 138 -, - 197 -, - 271 -
Todor, - 272 -
Tokat, - 127 -
Tokat Defterdârı, - 127 -
Tokat Kâdîsına, - 127 -
Toksad, - 238 -
Tom, - 270 -
top arabacıları, - 258 -, - 265 -
Topal Hasan, - 278 -
Topal Osmân, - 209 -
topcu, - 210 -, - 254 -, - 258 -, - 282 -
topçu, - 125 -, - 167 -
Torak, - 111 -, - 245 -
Torguz, - 153 -
Toriki, - 174 -
Trabzon kâdîsına, - 153 -
Trabzonlu Pabuçcu İbrâhim oğlu 'Ali, - 153 -
tuğrây-ı şerîfim, - 184 -
tuğrây-ı şerîfim hizmetinde olan Mustafa, - 184 -
tulum, - 202 -
Tunus, - 277 -
Turan, - 179 -, - 237 -
Turhal, - 128 -
Tuzla, - 204 -
Türkiler, - 278 -
Türkmân, - 182 -, - 191 -, - 193 -, - 237 -
Türkmân-ı Haleb, - 182 -
Türkmen, - 239 -
Tütün, - 258 -
Uçari, - 280 -
Ulak, - 213 -
ulemâ, - 120 -, - 191 -, - 204 -, - 249 -
ulûfe, - 144 -, - 160 -, - 162 -, - 231 -
Uşak, - 209 -, - 225 -, - 279 -
Uşâk Kâdîsı Mevlânâ Ahmed, - 165 -
Ümmühan, - 205 -, - 235 -
Ümmühân, - 137 -
Ümranlar, - 195 -, - 223 -
Üsküb, - 105 -, - 123 -, - 143 -, - 255 -, - 263 -
Üsküb mukâta'ası nâzırı Mehmed, - 143 -
Üsküb sancağı beyi 'Ali, - 105 -
Üsküdar, - 197 -, - 202 -, - 255 -, - 258 -, - 275 -, - 284 -, - 286 -
Üsküdar Mollâsına, - 197 -
Vahi, - 251 -
Vâlîde Sultân cami'-i şerîfi evkâfı, - 233 -
Varlıye, - 278 -
Vasil, - 252 -
Veli, - 117 -, - 183 -, - 200 -, - 203 -
Velî, - 221 -
Veli Subaşı, - 183 -
Venedik, - 123 -, - 153 -
Venedik Dojuna, - 154 -
Venedik gemileri, - 123 -
Venediklû, - 153 -
Venediklüler, - 154 -
vezîr, - 125 -, - 140 -, - 154 -, - 160 -, - 181 -, - 236 -, - 266 -, - 279 -, - 287 -
Vezîr Hüseyin Pâşâ, - 280 -
Vezîr Kenan Pâşâ, - 236 -
Vezîr Mehmed, - 289 -
Vezîr Mustafa Pâşâ, - 252 -
Vezîr-i A'zam sâbık Mehmed Pâşâ'nın, - 139 -
Vezîr-i A'zamım, - 103 -, - 127 -
Vezîr-i A'zamım Hüseyin Pâşâ'ya, - 127 -
vezîrim Hüseyin Pâşâ, - 259 -
vezîrim Mustafa Pâşâ, - 278 -
Vezîrim Mustafa Pâşâ, - 108 -
Vidrak, - 267 -
Vire Beyine, - 190 -
Visoka, - 187 -
Vize, - 215 -, - 221 -, - 263 -

- Vize Beyine, - 221 -
Vize Kâdisına, - 215 -
Vodosnik, - 255 -
voyvoda, - 120 -, - 123 -, - 171 -, - 196 -, - 202 -, - 223 -, - 270 -
Voyvodalık, - 236 -
Vulçitrın, - 143 -, - 152 -, - 254 -, - 263 -
vüzerât-ı 'uzmâ kâ'im-i makâmı, - 288 -
vüzerây-ı 'izâmım, - 114 -, - 151 -, - 152 -, - 168 -, - 202 -, - 206 -, - 244 -, - 253 -
vüzerây-ı i'zâmım, - 163 -, - 166 -
Yafa, - 260 -
Yagos, - 272 -
yağ, - 222 -, - 227 -, - 241 -, - 266 -
Yahşi, - 285 -
Yahşi Beğlü, - 285 -
Yahudi, - 128 -, - 138 -, - 165 -, - 196 -, - 200 -, - 252 -, - 275 -
Yahya nâm kâdî, - 185 -
Yako, - 165 -
Yakonun, - 174 -
Yalvaç, - 177 -, - 208 -
Yanatbu, - 151 -
Yanbolu, - 150 -, - 167 -, - 202 -
Yânî nâm zımmî, - 167 -
Yanomi, - 174 -
Yanya, - 125 -, - 217 -, - 245 -, - 263 -
Yanya Badire kâdîlarına, - 245 -
Yanya sancağında, - 125 -, - 217 -
Yarhisar kâdîsı, - 201 -
Yaya Aleksendri, - 174 -
Yaya Kotuz, - 174 -
Yaycıderesi, - 184 -
Yayı, - 276 -
yaylak, - 211 -
Yazı, - 185 -
yazulu defterlu ra'ıyyetimiz oğullarındandır, - 136 -
Yedi Divân, - 109 -
yekdîl ve yekcihet, - 105 -, - 179 -, - 185 -, - 194 -, - 201 -
Yeni il, - 193 -, - 269 -
Yenice, - 145 -, - 213 -
Yenice-i Karasu, - 213 -
Yeniçeri ocağının, - 158 -
yeniçeri serdârı, - 244 -, - 252 -, - 282 -
yeniçeri serdârına, - 107 -, - 171 -, - 193 -, - 207 -, - 236 -
Yeniçeri serdârına, - 121 -, - 242 -
yeniçerilere, - 121 -
Yeniil Voyvodası Mustafa, - 233 -
Yeniköy, - 133 -
Yerbalun, - 258 -
Yergi, - 274 -
Yerköşkü (?) nâm kal'a, - 130 -
Yerköyü, - 270 -
Yerme, - 173 -, - 278 -
Yersib, - 243 -
Yılan Başlık, - 160 -
Yıldırım Bayezid Han medresesi, - 147 -
Yıldırım Bayezid Han medresesi müderrisi Ahmed, - 147 -
Yirmi Beşinci Ağa Bölüğü, - 282 -
Yomak Hüseyin nâm şakî, - 131 -
Yorgaki, - 247 -
Yorgi, - 193 -, - 202 -
Yorigo, - 111 -
Yunus, - 184 -, - 238 -, - 244 -
Yûsuf, - 104 -, - 115 -, - 154 -, - 158 -, - 164 -, - 185 -, - 194 -, - 232 -, - 238 -, - 239 -, - 244 -, - 250 -, - 266 -, - 278 -
Yuvacı Ali, - 197 -
Yürün, - 278 -
Yüzdepare kâdisına, - 122 -
zâbitleri, - 124 -, - 146 -
Zadır(?), - 146 -
Zagor, - 153 -
Zağra-i 'atîk, - 123 -
Zağra-i Cedid, - 202 -
zâhire, - 123 -, - 141 -, - 222 -, - 227 -
Zâlî, - 181 -
ze'âmet, - 136 -, - 258 -, - 288 -
Zevazu, - 242 -
Zeynel, - 146 -
zımmî, - 106 -, - 115 -, - 132 -, - 141 -, - 150 -, - 151 -, - 167 -, - 171 -, - 179 -, - 181 -, - 184 -, - 193 -, - 197 -, - 221 -, - 224 -, - 247 -, - 252 -, - 258 -, - 260 -, - 267 -, - 270 -, - 276 -
zımmîler, - 105 -, - 132 -, - 141 -, - 144 -, - 174 -, - 196 -, - 197 -, - 202 -, - 270 -
zift, - 129 -
Zihne, - 167 -
Zihne metropolidi olan İsâlî nâm râhib, - 167 -
Zile voyvodası Ken'ân'a, - 122 -
ziyâret-i ravza, - 186 -, - 222 -
Zolat, - 124 -
Zori(?), - 124 -
zü'amâ, - 125 -
zü'amâ, - 259 -
Zülfikâr, - 164 -, - 206 -
Zülfikâr nâm şakî, - 164 -
Zülfiye, - 193 -

